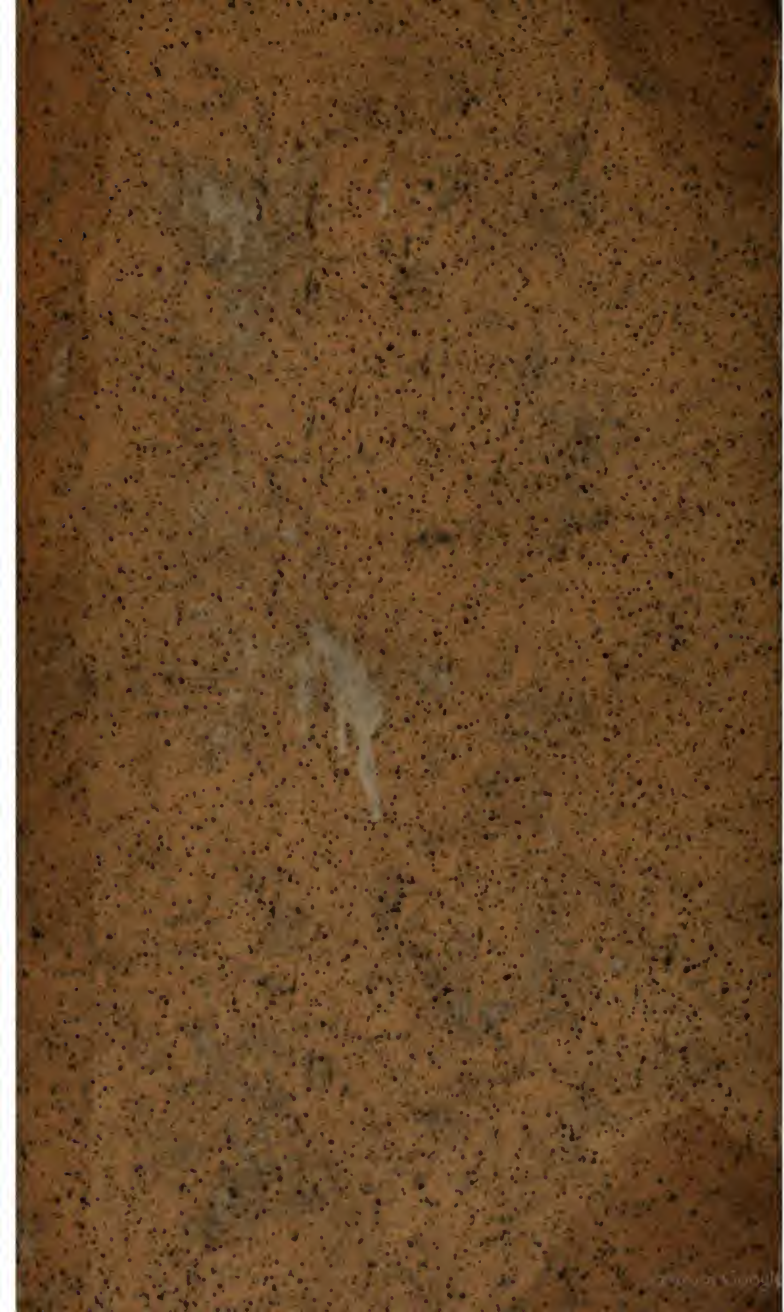

Belg.

258^e

Le Water

H I S T O R I E
V A N H E T
V E R B O N D
E N D E
S M E E K S C H R I F T E N
D E R
N E D E R L A N D S C H E E D E L E N ,
T E R V E R K R I J G I N G E V A N V R I J H E I D
I N D E N G O D S D I E N S T E N
B U R G E R S T A A T .

HISTORIE
VAN HET
VERBOND
EN DE
SMEEKSCHRIFTEN

DER
NEDERLANDSCHE EDELEN,
TER VERKRIJGINGE VAN VRIJHEID IN DEN
GODSDIENST EN BURGERSTAAT,
IN DE JAAREN 1565 — 1567.

Uit veele oorspronkelijke gedenkstukken saamgesteld door

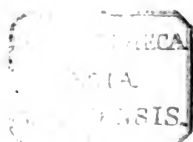
JONA WILLEM TE WATER,

*Hoogleeraar in de Godgeleerdheid en Kerkelijke Geschiedenisfen
te Leijden, Historiëschrijver van Zeeland.*

DERDE STUK.

TE MIDDELBURG,
Bij PIETER GILLISSEN.
M D C C X C V.

B E R I C H T .

A A N D E N L E Z E R .

Eindelijk, komt het derde Stuk van dit werk te voorschijn, behelzende het vervolg van 't tiende hoofdstuk dezer Historie, met een aanhangsel, dienende ter verbeteringe van mijne mislagen en tot vermeerderinge van 't reeds gezegde. De bijlaagen tot het geheele werk en de noodige bladwijzers zijn in 't vierde Stuk te vinden. Hoewel een groot gedeelte der beide laatste Stukken, sedert vijftien jaaren, reeds afgedrukt lag, is echter de voltooiing en uitgave daar van tot beden achtergebleven, allermeeft door de veranderinge en vermeerderinge van mijne ampts-

. BERICHT AAN DEN LEZER.

*amptsbezigheden , eerst te Middelburg ,
vaderland te Leijden. Wat ik verder
te berichten heb , zal in de voorreden ,
bij 't vierde Stuk gevoegd , uitvoeriglijk
gemeld worden. Mogen ook deze ge-
schiedkundige pogingen eenigzins aan
mijn voornaam doelwit voldoen , dat geen
ander is , dan de aankweeking van lief-
de voor Vaderland , Godsdienst en Vrij-
heid , dan zal ik mijnen arbeid genoeg
beloond rekenen. Vaar wel,*

VER-

V E R V O L G

V A N H E T

T I E N D E H O O F D S T U K ;

*Behelzende een uitvoerig bericht van de
Geslachten en verrichtingen der
meeste verbonden Edelen, wier
naamen in 't zesde Hoofd-
stuk gemeld zijn.*

F. VAN MALBERGEN, een Hollandsch F. van
Edelman (*), was één der Legerhoof- *Malber-*
den, eerst onder Brederode (a), nader- *gen.*
hand onder den Prins van Oranje (b). In *Dient on-*
dien hij echter dezelfde is, wiens weduwe, *der Brede-*
rode en Or-
Elizabeth van Merode, den roemwaardigen
Junius (†) met zoo veele blijken van vriend-
A schap

(a) STRADA *dec. I lib. VI, pag. 296.*

(b) HOOFT VI boek, bl. 196.

(†) Zie I Stuk, bl. 59.

(*) Het Geslacht *van Malbergen*, of *Malberg*, behoorde tot den Hollandschen Adel. Zie VAN LERUWEN *Bat. III. bl. 1202.* Het wordt ook *van Malburg* genoemd, bij GOUTHOUVEN bl. 77, 116; uit wien blijkt, dat hetzelfde te Dordrecht bekend geweest zij. Verg. VAN MIERIS *Charterb. I deel, bl. 96, 109, IV deel, bl. 45, 46;* en VAN DE WALL *Handvesten van Dordrecht, tweede afdeeling bl. 393—397.* Het ontleende zijn' naam van het oude kasteel Malburg, volgens *ALTING Not. Inf. Germaniae part. I, pag. 29—31, part. II, pag. 120.*

schap te Straatsburg overladen heeft (c), moet hij reeds omtrent het jaar 1568 gestorven zijn.

De Malbeij. DE MALHEIJ blijft mij, tot nu toe, onbekend, zoo in zijn persoon, als geslacht. De naam is in het Handschrift zoo onduidelijk geschreven, dat anderen 'er van gemaakt hebben *Malsen*, *Wasbain*, en *Wolbeque*.

A. van Malsen. ANTHONIJ VAN MALSEN, zoon van Robert en Margarita van Haastrecht (d), was oorspronkelijk uit een adelijk Geslacht (*); doch

(c) F. JUNIUS *in Vita*, pag. 260.

(d) MSS. Aanteek. van den Heere *van Spaen van Hardenstein*. — Doch, naar 't gevoelen van anderen, zou Robert de Grootvader der Bondgenooten geweest zijn.

(*) Ik vinde, dat N. Malsen door den Koning van Spanje, in 't jaar 1633, met de Ridderlijke waardigheid bekroond zij; volgens CHRISTINAËUS *part. I, pag. 27, 28*. Die Schrijver spreekt ook, *pag. 280*, van een Geslacht *van Malsen*; waar toe ook kan behoord hebben Stein van Malsen; van wien zie WAGENAAR *Vaderl. Hist. VII. 493, en VIII. 123*. Of dit hetzelfde zij met *Malsen*, durve ik niet verzekeren. Wat hier van zij; mij zijn voorgekomen Arnold, Heer van Malsen, en Eringard Sloesen, zijne huisvrouw. Zij verwekten Robert van Malsen, Ridder, getrouwd met Margarita van Haastrecht, Vrouw van Tilburg, Gohrie, enz.; uit welk huwelijk gekomen is Adriaan van Malsen, Ridder, Heer van Tilburg en Gohrie, die in echt nam Joanna, of Josina van Blaasveld, dochter van Guidon en Anna Ruichrok van de Werve. Uit deze ouders was Karel van Malsen.

doch de bijzonderheden van zijn leven zijn mij niet voorgekomen.

KAREL VAN MALSEN, Ridder, Heer van ^{K. van} Tilburg en Goirle, hadt in huwelijk Anna van Wijck, Vrouwe van Honsenoort; en storf, in 't jaar 1587; doch liet verscheiden kinders na (e). 'Er is geen twijfel, of Hubertus van Malsen, die in 's Hertogenbosch begraven ligt (*), zal deszelven zoon geweest zijn.

A 2

ROB-

(e) MSS. Aant. van denzelfden Heere. — In *Quart. Géneal. tom. I, pag. 249*, wordt zij genoemd Agnes van Wijck, *Dame d'Onsenoort & de Nieuwenyck*.

Malsen, één der Bondgenooten, geboren: wiens zoon, Hubert, in echt nam Oitke van Hagen, Vrouwe van Oosterwijk en Hauwinningen; bij welke hij won Maria van Malsen. Zij kreeg ten man Anthonij Schetz, Graave van Grobbendonk, enz. Men zie *Quartiers Généalogiques tom I, pag. 249, 309; Suite du Supplément au Nobiliaire des Pays-bas tom V, pag. 103*; en vergelijke, ten aanzien van de laatste, *Recueil Généalogique de Familles originaires des Pays-bas* (Rotterdam 1775) pag. 130, en den Hoogleeraar P. BURMAN *Anal. Belg. tom. I, Praefat. pag. CXXXVIII*, waar zij Maria van Malsen genoemd wordt. Uit een' verlijdbrief van Koning Filips, 21 maart 1628, welken ik gezien heb, blijkt, dat haar naam *van Malsen* zij. Ook worden, daar in, vermeld haar vader, Hubrecht, en zijn zoon, Jonker Adriaan van Malsen. — Sommigen van dit Geslacht zijn mij voorgekomen in oude Charters bij VAN MEERS I. 87, II. 38, III. 6, IV. 35, en elders. — Omtrent dezen tijd stond bekend Gerrit van Malsen, bij wiens overlijden, in 't jaar 1562, Sara van Malsen, zijne dochter, met het Huis en hof in den banne van Vlijmen te verlijd geworden. MSS. Aant. van den Heere van der Graef.

(*) Met de grafteekst: *Des. Opt. Max. S. Hic sepelitur 1584*

R. van Malsen. ROBBERT VAN MALSEN, broeder van Anthonij en Karel, was Bevelhebber van Brévoort (f). Dit is al, wat ik van hem berichten kan.

K. van Mansfeld. KAREL, *Graaf* VAN MANSFELD, Zoon van Pieter Ernst, die zeer bekend is in 's Lands geschiedenissen, en van Margareta van Brederode (g), zuster van den grooten Hendrik, kon roem dragen op zijn Geslacht (h); en, 't gene uitmuntender is, maakte zich door zijne daaden in geheel Europa beroemd. Men zag in zijn voorbeeld, deels, dat gezindheid in 't stuk van Vrijheid geen erf zij, deels, dat standvastigheid in 't behartigen van 's Lands algemeen welvaren, ook in dien tijd, niet zeld-

(f) MSS. Aant. van denzelfden Heere,

(g) VAN DER HAER *lib.* II, *pag.* 195.

(h) Men vindt de Genealogie bij HUBNER, in de Geslachtekenkundige Tafelen, Taf. 334—346, en in 't Woordenboek van HOOBSTRATEN *lett.* M. bl. 70—73.

tremi iudicii diem praestolatur perillustis vir Hubertus à Malsen, Dominus de Tilborch, Ghoirle, Oosterwijck, Puerum &c. Vir quietis amans, in pauperes benevolus, in omnes comis, in Deum pius. Pro tot virtutibus atque optimo pectore Quicquid in coelo est gaudi repende O liberalis O Magne Deus, Vivere desis Ao. 1612. 22 Martii annos natus 57.

zelden voor eigen belang plege te wijken. — Hij onderteevende al vroeg het Verbond der Edelen, en verscheen, bij gelegenheid van het overgeleverde Smeekfchrift, openlijk ten Hove (i). Zijn Vader, een slaaf der Landvoogdesse, verklaarde in den Raad, dat hij zijn' zoon hier over fcherpelijk bestraft hadde; en fchreef hem een' brief, waar in hij denzelfven, ten zij hij zich ten eerften van het Bondgenootfchap afscheidde, zijn' toorn aankondigde, endreigde, dat hij, anders, geen hope moeste fcheppen, om ooit zijne vaderlijke gunfte wederom te verwerven. Dan, deze vermaningen en bedreigingen trokken den Jongeling, die fier van aart was, niet aanftonds van de Bondgenooten af (k). De raad, welken hij, gelijk men wil, aan den Prins van Oranje zou gegeven hebben, om Egmond van kant te helpen, op dat de Vorst, ter bevrijdinge van 't Land, alle de krijgsmacht aan zijne zijde zou krijgen (l), was waarlijk te verfoei-

(i) VIGLIUS AB AYTTA Ep. VII ad Hopferum, pag. 358.

· (k) STRADA lib. V, pag. 211.

(1) HOEFT IV boek, bl. 143.

jen; en 's Prinsen hart was te wel geplaatst, dan dat hij dien voorslag goedkeurde: doch 'er bleek uit, hoe diep hij ingewikkeld ware in den voorstand der Vrijheid. — 'T leedte echter niet lang, of hij liet het Bondgenootschap varen (m): uit welk grondbeginfel, is haastelijk te gissen. Toen werdte hij aangesteld tot Bevelhebber van Antwerpen (n). Na dat Alva de Graaven van Egmond en Hoorne hadt doen vatten, schroomde Mansfeld naar Brusfel te komen, of week zelfs van daar, gelijk men schrijft, op raad van zijnen Vader (o). Het scheen, dat hij zich minder op Alva durfde verlaten, dan op de Landvoogdesse, welker gunste hij zich door zijne verrichtingen bij Valenchijn (p) noch meer verworven hadt. Onder Don Jan van Oostenrijk, die hem gebruikte om krijgsvolk in Frankrijk, waar hij zeer bekend was,

Vals hun vaderhana, af.
Krijgt het bevel te Antwerpen.
Vreest voor Alva.
Dient, 1577, onder Don Jan.

te

(m) VAN DER HAER *lib.* II, *pag.* 318, 322. Veig. I Stuk, bl. 378.

(n) BURGUNDIUS *lib.* III, *pag.* 345. HOOFT IV boek, bl. 145.

(o) FOR IV boek, bl. 131. MEURSIUS *Ren. Belg. lib.* I. *pag.* 15. LE PETIT *liv.* IX, *p.* 165.

(p) STRADA *lib.* VI, *pag.* 313, 314.

te werven (q), doch vooral onder den Hertog van Parma (r), was Mansfeld één der voornaamste Legerhoofden; en gaf, ten voordeele der Spaanschen, veelvuldige blijken van heldhaftigheid. Getuigen hier van zijn de slag bij Gemblours (s); de verovering van Bouvignes (t); de herhaalde onderneming tegen Nivelles (u); het innemen van Eindhoven, Diest, en andere plaatsen, in 't jaar 1580 (v); het belegerde, en eindelijk vermeesterde, Antwerpen (w); het benaauwde Dendermonde (x); de inval in den Bommelerwaard, en de versterking van 's Hertogenbosch (y); de be-

Onder Parma.

Zijne krijgsbedrijven.

1578.

1584.

1585.

A 4

le-

(q) DE TASSIS *lib.* IV, *pag.* 284.

(r) EOR XVII boek, bl. 35.

(s) STRADA *lib.* IX, *pag.* 562. DE TASSIS *lib.* IV, *pag.* 293.

(t) STRADA *l. c.* p. 569. DE TASSIS *l. c.* p. 296.

(u) STRADA *l. c.* *pag.* 573. DE TASSIS *l. c.* *pag.* 297. H. LOYENS *Synopsis rerum ab Lotharingae Ducibus gestarum*, *pag.* 470. LE PETIT *livr.* XI, *pag.* 347, 348, XII, *pag.* 410.

(v) LE PETIT *livr.* XIII, *pag.* 472 & *suiv.*

(w) STRADA *dec.* II *lib.* VI, *pag.* 346, 390, 395, 511, VII, *pag.* 420, 421, 439.

(x) STRADA *dec.* II *lib.* VII, *pag.* 351.

(y) STRADA *l. c.* *pag.* 453—455, 459. LE PETIT *livr.* XIII, *pag.* 524. Men zie vooral J. H. VAN HEURN *Befchr. van 's Hertogenbosch* II deel, bl. 163—170.

1586. legering en verzekering van Graave, Meng
gen, Batenburg, en andere plaatsen (z);
het stormenderhand innemen van Nuis (a);
zijn welgelukte aanslag op Blankenberg (b);
1587. het bemachtigen van Sluis (c); zijn toele
1589. op Geertruidenberg, en Breda; als mede
op Bommel en Heusden, die hem, echter,
mislukte: waar van de oorzaak gezocht
wordt, zoo in den onwil der soldaaten, als
in den twist, tusfchen hem en den Bevel-
hebber Leva gerezen; het innemen van
Herpt, Heel, Hemert, Rees, en Rijn-
Is in gun- berk (d). 'T was dan niet zonder reden,
ste van
Parma. dat Parma, de Nederlanden voor een' tijd
verlatende, het hooge bewind over de
krijgsmacht in Brabant aan Mansfeld toe-
betrouwde; en dat hij zich van hem bedien-
1590. de, om Breda, onlangs bij verrasfinge
voor de Staatfchen ingenomen, te beren-
nen (e). Na den dood van Parma, kreeg
de

(z) STRADA *l. c.* pag. 469—480.

(a) STRADA *dec.* II, *lib.* VIII, p. 490 *et seqq.*

(b) STRADA *l. c.* pag. 581, 582.

(c) DE TASSIS *lib.* VII, pag. 484.

(d) STRADA *dec.* II *lib.* X, pag. 719, 723
ff. 733, 734, 754—761. LOYENS *l. c.* p. 506.
VAN HEURN II deel, bl. 186—189.

(e) LOR XXVII boek, bl. 25.

de oude Graaf van Mansfeld het hooge gezag, voor een' tijd, in handen; en schikte zijn' zoon Karel tot den veldtocht naar ^{Trekt naar} Frankrijk, en om 't bevel over 's Konings ^{Frankrijk.} leger aldaar te voeren: die, ook in dat Rijk, zijn' heldenmoed deede blijken (f). Hoe verdienstelijk Mansfeld zich anders maakte door zijne krijgsbedrijven; werdte hij, echter, na zijne wederkomst, gelijk de meeste Nederlandsche Heeren, met opzet buiten het bestier van Staatszaaken, door de Spaansche Raadsheeren, gehouden, en men zocht zelfs naar gelegenheid, om hem buiten de Nederlanden te doen vertrekken. Met dit oogmerk werdte hij, onder schijn van verhooginge, den Keizer ^{Naar} tot Veldheer in Hongarijen ^{Hongarijen.} aanprezen: waar hij zich dapper tegen de Turken 1594. gedroeg (g). Hier eindigde hij zijn leven, ^{Sterft,} in den ouderdom van 52 jaaren (h): zon- ^{1595.} der kinders natelaten uit zijne drie vrouwen; onder welke Maria Christina van

A 5

Eg-

(f) LOYENS *L. c.* pag. 513. DE TASSIS *lib.* VIII, pag. 519, 526.

(g) LE PETIT *livr.* XV, pag. 650. VAN REID XII boek, bl. 466.

(h) EOR XXXI boek, bl. 76;

Egmond, weduwe van Odoard van Bourbonville, opgeteld wordt, door den Koning van Spanje, die, ten jaare 1658, noch met ophef vermeldt de verdiensten van den Graave Karel van Mansfeld (i).

Mantats, of *Ma-*
tants, MANTATS is mij een onbekende naam, zoo wel als *Matauts*, gelijk hij elders genoemd wordt.

Eg. van
Marbais. FILIPS VAN MARBAIS, Heer van Louverval, gesproten uit een hoogberoemd Geslacht (*), tradt in 't Verbond der Ede-
len;

(i) CHRISTINAEUS *Jur. Her. part. 1, pag. 173, 174. Suite du Supplément au Nobiliaire tom. 1, p. 24.*

(*) Men denkt, dat het Geslacht van *Marbais* kome uit Adon, Graave van Marbais, die gesproten was uit de oude Prinzen van Lotharingen, of van Oostenrijk. In de twaalfde en volgende eeuwen waren veelen uit dit Huis in het hoogste aanzien. Zie L'ESPINOY *livr. 1, pag. 318; BUTKENS tom. 1, pag. 31, 141, 263, 275; GRAMAYE Antig. Gallo-Brab. pag. 13; LE CARPENTIER part. III, pag. 800, 801, 838.* Het Burggraafschap van Brussel is een' tijd lang in dit Geslacht geweest; volgens CHRISTINAEUS *Jur. Her. part. 1, pag. 351.* — Deze Marbais was de zoon van Filips en Isabeau de Selles; en hadt in huwelijk Joanna de Longchamp, Vrouwe van Fernemont, of Furnemont, enz. Ik vinde noch eenen Filips van Marbais, die, omtrent dezen tijd, leefde, en in echt hadt Joanna van Merode, dochter van Willem, éénen der Bondgenooten. Geneal. van *Merode*, bij FERWERDA. Doch in eene MS. Genealogie, berustende onder den Heere van *Span van Hardenstein*, wordt hij niet gevonden; maar wel, Filibert, die, op bevel van Alva, ook zou onthalsd zijn. Wieters blijkt daar uit, dat onze Filips een' zoon nagelaten hebbe, Robert van Marbais van Louverval, Heer van Leusden,

len; woonde hunne vergaderinge te Bre-^{voornaam-}
da bij (k); en was één van de Gevolmach-^{ste Bondge-}
tigden, om het verdrag, op naam der
Edelen, met de Landvoogdesse te sluiten (l).
Hoewel hij, door zijn gedrag te Door-
nik, toonde, zich aan dat verdrag te wil-
len houden (m), kon hij echter den
haat van Alva, die hem bande (n), niet ^{Gebannen;}
ontwijken. Gewond zijnde in de scher-^{1567.}
mutfeling bij de Geete, is hij, door Don
Fredrik, krijgsgevangen gemaakt (o); en, ^{Gevangen;}
op last van Alva, buiten orde van rech-
ten, en zonder een gewoonlijk pleitgeding, ^{Ontbald,}
te Brusfel, onthoofd (p).

WIL-

(k) VAN DER HAER *lib.* II, *pag.* 204.

(l) VAN WESEMBEECK, bl. 174, 175.

(m) HOOFT III boek, bl. 112.

(n) VAN METEREN III boek, bl. 54.

(o) STRADA *dec.* I *lib.* VII, *pag.* 412, 414.
BOR IV boek, bl. 183. HOOFT V boek, bl. 198.

(p) VAN ISSELT *Hist. sui temporis pag.* 155.
Corte vermaninghe opt voornisfe tegen A. van
Stralen, bl. 38.

den, of Leuze; en dat dit Geslacht is vermaagschapt geweest
met die van Perweis, Enghien, Praat van Moerkerken, Tra-
zignies, Glijmes, St. Vast, Rollé, la Motte, Argenteau,
Tserelaes, Milendonk, Bailleul, van der Meeren, Hamal,
Berlo, enz. — Ik twijfele, of Bonaventura Narbais, die
ten jaare 1750, tot den adelftand verheven is, tot dit ge-
lacht behoorde. *Suite du Supplément au Nobiliaire tom.* V,
pag. 448.

W. van WILLEM, Graaf van der Mark (*), Ba-
 der Mark. ron van Lumel, Heer van Serain, Borsfet,
 Min-

(*) Het Geslachtregister der Graaven van der Mark is bij P. HEUTERUS *rer. Burg. lib.* VI, pag. 244, 245; MIRAEUS *donat. Belg. lib.* I, cap. 93; BUTKENS *Troph. de Brabant tom.* II, pag. 194—196; HUBNER *Geslachtregelenkundige Tafelen*, Taf. 437—439; VAN HOOGBSTRATEN *Woordenb. lett.* L. bl. 288, en lett. M. bl. 86, 87. Men vindt ook eenigen van dezen naam in aanzien te Gent, in 't midden der XV eeuw; bij L'ESPINOIJ *Recherches de la Noblesse flor.* II, pag. 715. Men zie noch *Généalogie de la Maison de Maillie*, pag. 135; LE CARPENTIER *part.* III, p. 402, 608; VAN GOUTHOUVEN bl. 138; *Quartiers Général. tom.* I, pag. 59, 141; en *Nobiliaire des P. B. tom.* I, p. 61, 62: waar gemeld wordt Louisa Margerita, dochter van Lodewijk Engelbert Graave van der Mark en Schleiden, Baron van Lumaing en Seraing, welke, in 't jaar 1748, met den Hertog van Aremberg getrouwd is. — De naam wordt gespeld *Mark*, en *Marck*: en beide heb ik gevonden in oorspronkelijke stukken, door Graave Willem onderteekend. Meer verschil is 'er in de namen zijner Heerlijkheden. Men vindt Lumel, Lumaing, Lummene; — Serain, Serrain, Sarrain, Saraling, enz. — Heer van Borsele, gelijk ergens staat, is hi nooit geweest; maar wel, van Borsfet, of Borsfet. — Noch is mij ter hand gekomen eene Verklaring des Graaven van der Mark: waar in hij bevestigt, dat de Heeren de Jonge, wier nakomelingschap te Zierikzee in groot aanzien blijft, oorspronkelijk waren uit een' jongeren zoon van zijn Graaflijk Huis. Dit stuk, welk ik, nevens andere zeldzaamheden, verschuldigd ben aan den Weledelen Gestr. Heere M. J. de Jonge, Raad en Oud-Burgemeester der Stad Zierikzee, en Gecommitteerden Raad ter Admiraliteit in 't Noorderkwartier, is onder de Bijlaagen Lett. II. — Uit de gemelde Schrijvers, als mede uit eene uitvoerige MS. Genealogie, welke de Baron van Spaen van Hardenstein bezit, blijkt, dat dit Geslacht zijn' oorsprong hadde uit de Graaven van Altena: want Graaf Adolf van Altena, die in 't jaar 1249 gestorven is, het Slot Mark gekocht hebbende, begon zich eerst den naam van Graaf van der Mark toe te eigenen, welken zijne nakomelingen, federt, behielden. Men vindt, dat de Graaven en Graavinnen van der Mark, van tijd tot tijd, mer de voornaamste Huisen zijn vermaagschapt geweest, zoo Nederlandsche, als andere, b. v. Berthout, Neufcharel, Aremberg, Hamale, Oldenburg tot Delmenhorst, van der Lippe, Loss, Spanheim, Nassau, Bourgondie, Beljeren, Meurs, Virnenburg, Solms, Aspremont, Wirtenberg, Schwarzenberg, Oricans, Schoonhoven, Palland, Hessen, Luxemburg, Hoorn, Montfoort, Naaldwijk, Croli, Berlaumont, Gulik en Berg, Waldek, Egmont, Bergen, Wassenaer, Brederode, L.

Minderlecht, en Erfvoogd van Francimont, maakte zich zeer naamruchtig, ten tijde der Nederlandsche beroerten. Zijne *Zijne Moeder.* afkomst uit eene Hollandfche Moeder, Margareta van Wasfenaer, zal hem, die een Luijsch Edelman was, aanleidinge gegeven hebben, om zich zoo diep in de Nederlandsche zaaken te fteken. Hij moet, *Zijn ijver voor de Vrijheid.* buiten tegenspraak, als één der voornaamfte grondleggeren van onze Vrijheid beschouwd worden. Gelukkig! dat anderen meer bezadigd waren. Ik kan noch mag hem, aan de eene zijde, volkomen vrijfpreken van allen onbezonnen drift en ongefchikten handel; fchoon ik, aan den anderen kant, geen geloof aan alle befchuldigingen, door sommigen tegen hem ingebragt, wil geven. — Het Verbond der *Bondgenoot.* Ede-

Ligne, Montmorencij, Aarfchot, Rochefort, Turenne, Mailij, Baden, Lotharingen, Brandenburg, Bourbon, Hohenzollern, enz. Tot welk hoog aanzien dit Geflacht, in de XVI eeuw, geklommen zij, kan men befluiten uit de huwelijken der drie kinderen van Johan III, Hertog van Kleef, Gulik en Berg, Graaf van der Mark. Zijn zoon, Wilhelm, kreeg 1546 in huwelijk Maria, dochter van Keizer Ferdinand I; zijne oudfte dochter, Sibijlla, was getrouwd 1527 met Johan Fredrik, Keurvorst van Saxon; en Anna, zijne tweede dochter, 1539 met Hendrik VIII, Koning van Engeland, doch die haar, in 't volgende jaar, verftoren heeft: zij bleef, echter, in Londen, en ftorf aldaar den 16 Julij 1557. — Het is wel te vermoeden, dat onze Graaf Willem op zulke en foortgelijke huwelijks-verbinteniffen van zijn Geflacht wat al te ftout zal geweest zijn, en 't hart een weinig te hoog gedragen hebben; gelijk uit zijn fchrijven kan opgemaakt worden,

Edelen onderteekend hebbende (q), begaf
Krijgs- hij zich in den krijgsdienst (r), doch
man. werdt, eerlang, door Alva, veroordeeld
Gebannen, en gebannen (s). Dit wederhieldt hem
 1567. niet, om zich bij het leger van den Prins,
 1570— met wien hij, naderhand, eene geduurzaa-
 1572. me briefwisseling gehouden heeft (t), in
 1568. 't volgende jaar te voegen met eene bende
 ruiters. Men zegt, dat hij betuigde, hoofd
Hartige en baard ongeschoren te zullen laten, tot
taal. dat hij den dood der Graaven van Egmond
 en Hoorn, zijne bloedverwanten, zou ge-
 wroken hebben. Dat is krijgsmans taal,
 en zoo zeer geen onwidersprekelijk bewijs
 van een' woesten aart. Doch sommigen
 stellen dit gezegde op rekening van zijn
 volk. Onder de eerste hoofden der Wa-
 ter-

(q) Dit getuigt FRIDRIK AB INTHIEMA uit-
 drukkelijk in *Querela Hollandiae ad illustrem ac
 fortissimum Heroem Guilielmum Comitem de Marca
 &c., elegiaco carmine conscripta, pag. 3.*

(r) STRADA dec. I, lib. VI. pag. 296.

(s) VAN METFREN III boek, bl. 49. [der
 uitgave 1652, welke ik nu gebruik.]

(t) Dezelve III boek, bl. 59; waar ook
 verflag gedaan wordt van 's Graaven verstand-
 houdinge met den gewezen' Antwerpschen
 Pensionaris, J. van Wefembeeck.

tergeuzen zijnde, en zich, na dat hij uit Embden (u) verdreven was, in Engeland ophoudende, werdt hij Admiraal (v) der *Admiraal:* vloote, welke, den eersten van grasmaand 's jaars 1572, zoo gelukkig, als onverwacht, den Briele innam (w); in welke *Neemt den Briele in.* stad hij zich, eenige maanden vroeger, ook hadt opgehouden (x). Was zijn onvoorzichtige raad, om den Briele uitteplonderen en dan te verlaten, opgevolgd, het is naauwlijks te denken, dat deze eerste stap tot vrijheid door zoo veele andere zou gevolgd zijn. Hij schijnt grooter Krijgsheld, dan Staatkundige, geweest te zijn, en meer kloekmoedig, dan voorzichtig. Na *Verdrijft het Volk van Bosn.* dat de Briel ingenomen was, poogden de Spaanschen, drie dagen later, de stad te herwinnen; doch werden met zoo veel moeds door van der Mark afgeslagen, dat zij spoedig

(u) BOR IV boek, bl. 103, V boek, bl. 246; STRADA *lib.* VII, *pag.* 405.

(v) BOR VI boek, bl. 264; STRADA *l. c.* p. 430, 431.

(w) Zie het II Stuk van dit werk, bl. 223—225.

(x) Verg. de Bijlaagen, Lett. II.

Blijft eenigen tijd in die Stad. dig de vlucht namen (y). Hij bleef vervolgens, met eenige Kapiteinen en soldaaten, eenigen tijd in die stad post houden; deedt de stads vesten merkelyk versterken; liet een bolwerk, sedert naar zijn' naam genoemd, en daarna weder afgebroken, aan de zuidzijde opwerpen; en deedt de noordpoorte, door welke zijn volk, onder zijn beleid en dat van Roobol, in de stad gedrongen was, en welke poort, bij deze gelegenheid, zoo aan deuren als muuren zeer veel geleden hadt, mede ter aarde flechten, en sedert sterker opbouwen, waar toe men ruim zestig dagen aan dezelve arbeidde (z). Of echter het verblijf van Lumei in den Briele wel langer dan tot hooimaand 1572 geduurd hebbe, is twijfelachtig. Hij schijnt toen het bewind gelaten te hebben in handen van Treslong, en mischien wel na dat, gelijk kan blijken, de Wethouderschap op den eersten van die maand veranderd was, heb

(y) AB INTHIEMA *l. c.* pag. 3. STRADA *l. c.* pag. 431.

(z) Blijkens zekeren post van betalinge, den 13 Julij 1572 aan de metzelaars Jan en Gerrit Bastiaansz deswegens gedaan, en gemeld in de Thesauriers Rekeninge der stad Briele, met Julij van dat jaar beginnende, fol. 12.

hebbende de Thesaurier, Burgemeester Jan Pietersz Kouckebakker, de stad verlaten. Wij hebben, voorheen, gezien, dat Treslong, sedert half hooimaand, het krijgsbe- wind in den Briel voerde; doch dat de Graaf, meer dan eens, in zaaken van aan- belang, het krijgswezen betreffende, door afgevaardigden, geraadpleegd wierde (a): waar uit men met grond vermoedt, dat hij zijn aanzien in deze stad niet verloren, maar het oppergezag over 't krijgsvolk aan zich behouden hadde. Aangesteld zijnde als 's *Words* Prinses Stedehouder, of bestelde Overste, *'s Prinses Stedehou-* in Holland, in welke hoedanigheid hij zijn' *der.* lastbrief en berichtschrift van den Prins ont- fing, en van de Staaten erkend werdt, die hem, bij handtastinge, allen eerbied, dienst- willigheid en behoorlijke gehoorzaamheid toezeiden; maakte hij zich, in korten tijd, *Brengt eenige ste-* meester van Rotterdam, Delft, Schiedam, *den aan* Schoonhoven, en andere steden (b). Doch *'s Prinses zijde.* zijn aanlag op Amsterdam mislukte, welke *Mislukte* stad *aanlag op*

B

(a) In 't leven van TRESLONG, II stuk, bl. 225, 226, in de aanteekeningen.

(b) STRADA *l. c. pag. 433 et seqq.* Men ver- gelijke BOR VI boek, bl. 283-285, HOOFD, en anderen.

Amsterdam, Haarlem en Oudewater. stad hij binnen weinige dagen moest verlaten, zonder iet van belang te hebben uitgevoerd; en zijne pogingen ten nutte van Haarlem en Oudewater liepen vruchteloos

Mishandeling der Roomsche Geestelijkheid. af (c). De mishandeling en het ombrengen van zoo veele Roomsche Geestelijken uit Gorinchem, Briele, en andere steden, vooral van Kornelis Muis te Delft, maakten hem zeer gehaat, niet alleen bij de Roomschen, maar zelfs bij Oranje en anderen, die zeer wel begrepen, dat de opdagende vrijheid door zulk een onbezonnen handel meer onderdrukt, dan voortgezet, zou worden. Dat meer is; bezadigde Godgeleerden van dien tijd, hoe ijverig anders in 't voortplanten der zuivere leere, keurden dit gedrag volkomen af. Om slegs één bewijs aantevoeren; dit bleek uit den voortreffelijken brief der Kerkelijken te Embden, ten jaare 1579 geschreven aan Graaf Jan van Nassau, Stadhouder van Gelre en Zutphen, en, waarschijnlijk, gevloeid uit de penne van den beroemden Menso Alting,

Door veel afgekeurd. waar

(c) WAGENAAR Beschrijving van Amsterdam I fluk, bl.325. HOOFD VIIboek, bl.297. TAS-SIS *comment. lib. I § 36 pag. 156, 157, et § 51 pag. 169, 170.*

waar bij zij hunnen afkeer van zulke handelwijze niet duister te verstaan geven, schoon zij omtrent de rechtspleginge, met Lumei gehouden, niet naauwkeurig genoeg schijnen onderricht geweest te zijn (d). Hoewel hij nu of dan zich aankantte tegen den moedwil, die omtrent de Roomsche Geestelijkheid door 't krijgsvolk gepleegd wordt, gelijk te Schoonhoven (e), toont echter het volgende, hoe hij in dit stuk dacht te. Het Hof van Holland zondt aan van der Mark een' brief, inhoudende de bekentnisse van Jan d'Aumaille [Johan Omal] nopens veele personen, zoo geestelijke als weerdlijke, buiten forme van rechtspleginge ter dood gebragt, zoo hij zeide, door last van Lumei; en begeerde van hem bericht, wat van de waarheid ware. Zijn

Zijne verdediging op dit stuk.

B 2

ant-

(d) VAN METEREN IV boek, bl. 66. BOR VI. boek, bl. 266, 309. *Epistola Emdensum in D. GERDES Scrinio Antiquar. tom. I parr. I pag. 119.* Bekend is, wat Estius, Opmeer en anderen hier over geschreven hebben. Zie FOPPENS *Biblioth. Belg. tom. I pag. 399, 400, tom. II pag. 997*, en den Heere HOFSTEDE over het klein getal der egte Martelaars, bl. 40—42.

(e) BOR VI boek, bl. 312. Men vergelijke echter F. HARAEI *Annales Ducum Brabantiae, tom. III, pag. 143.*

antwoord, geschreven den vijftienden van zomermaand 1573 op het Slot Honingen, anders Kralingen genoemd (f), kwam zaaklijk hier op neêr: dat het aan het Hof niet toekwam, onderzoek op deze en dergelijke zaaken te doen; dat de Roomschen hem hier in voorgegaan waren; dat hij, derhalven, weêrwraak genomen hadde; dat 'er achterdenken van verraderije geweest ware; en dat hij krijgsrecht gebruikt hadde, waar over nu, van achteren, geen onderzoek behoorde gedaan te worden door hen, die de Christelijke Overheid verbeeldden (g). Zulk schrijven kon niet nalaa-

(f) VAN LEEUWEN *Bat. illustr.*, bl. 1293.

(g) Zie hier, gedeeltelijk, zijne eigene woorden: "Vermogende Heeren, hoewel
 „ U. L. niet toe en staat t' inquireren aan-
 „ gaende de saken der Justitie bij eenige van
 „ den onsen tegens sommige factieuze papis-
 „ ten gepleeght, in tijden als wij door Gods
 „ hulpe den Christenen metter wapens eenen
 „ inganek in den Briele en Holland hebben
 „ gemaakt, en als doen een andere ten ex-
 „ empel de Justitie moest verbittert wor-
 „ den, nadien der moordadige papisten soo
 „ menigh 100 jaeren te voren, en ook bij
 „ onsen tijden aen den vromen Christenen
 „ hadden getiranniseert en nogh dagelijcx
 „ tiranniseert", enz. *MS. Extract* uit het
 tweede Register van Missiven, Advijfen ende
 an.

laten, het gemoed van anderen tegen hem te verbitteren; gelijk de uitkomst getoond heeft: terwijl zijn vorig gedrag aanleiding ^{Gevangen} gaf tot zijne langduurige en herhaalde ^{gezet.} gevangenis, waar van de bijzonderheden door verschelden schrijvers (h), doch vooral door BOR (i), gemeld zijn, en hier niet behoeven herhaald te worden. Hij kon het met zijne verdediging niet verder bren-

B 3 gen,

andere Acten aan die van den Hove van Holland tijde B. Ernst en B. Hannema Griffiers. Op soortgelijken toon spreekt de Graaf in zijn verdedigingschrift bij BOR VI boek, bl. 311—314.

(h) STRADA *lib.* VII, *pag.* 156. HOOFT VII boek, bl. 300. Tegenwoordige Staat van Holland II deel, bl. 189.

(i) VI boek, bl. 310—315. — Hier mede komt hoofdzakelijk overeen het verhaal van FREDRIK VAN VERVOU in zijne MSS. Geschiedenissen, beginnende met het Jaar 1568, bl. 5 en volgg. In dit Handschrift, 't welke thans bewaard wordt in de Bibliotheek van Zijne Doorluchtige Hoogheid, den Heere Prinse Erf-Stadhouder, heb ik noch deze bijzonderheid gelezen: "In dese tijt isser grootę jalousie geresen tussen de Prince van Orangien ende de Graeff van der Marck, welke Graeff een seer wild ende onbetemd heer was. Men heeft mij geseit dat hij de Prince gene vollenkome neere ende gehoorlaemheit wilde bewijzen, om dat hij d'eerste oijrsaecke was, dat die Steden in Hollandt sich tegens den Koninck opstelden."

*Verlaat
Neder-
land.*

*Sterft te
Luik.*

*Bijzon-
derheden
uit F van
Inthiema.*

gen, dan dat men hem, door tusfchenkomst van Oranje, in 't jaar 1574, met zijne goederen van hier naar zijn vaderland vertrekken liet; waar hij, den eerften van bloeimaand 's jaars 1578, overleden is, 't zij door vergif, 't zij, zoo sommigen fchrijven, door de beet van een dollen hond. — Sedert zijn vertrek uit Nederland, werdte hem door Koninginne Elizabeth het Rijk van Engeland ontzegd (k), waar bij hij, toen, minder belangs behoefde te rekenen; en weinige maanden voor zijn' dood, was hij tegenwoordig bij het Staatfche krijgsvolk, 't gene bij Gemblours in handen van Don Jan van Oostenrijk viel (l): doch op wiens last hij zich hier bevondt, vinde ik nergens aangeteekend. — Zijn Raad, en Voorfpraak geduurende deszelfs gevangenisfe, Frederik van Inthiema, verhaalt ons noch de volgende bijzonderheden: de heftigfte befchuldigers van Lumel liepen, naderhand, over tot den vijand; men maakte zich meester van alle zijne bezittingen, zonder voorafgaande rechtspleginge,

(k) Vaderlandfche Historie VII deel, bl. 82.

(l) STRADA *lib.* VII, *pag.* 448, *et lib.* IX, *pag.* 556.

ge, zoo dra hij in verzekeringe gesteld was; de Staaten van Holland hielden, bij zijn ontslag, aan zich het recht, om binnen den tijd van één jaar zijne zaak door de Rijks-Kamer te laten onderzoeken en beslechten; hij begaf zich naar Aken, en wilde daar blijven, tot dat zijne zaak voor het hooge Keizerlijke Gerechtshof zou gebragt zijn, of anders de tijd, daar toe bepaald, reeds verlopen; eer hij uit Holland vertrok, daagde hij alle zijne beschuldigers voor 't recht, en noodzaakte hen, de gedaane aanklachten te wederroepen; 's Graaven verdedigingschrift, 't gene in Duitschland stond in 't licht te komen, zou de waarheid van dit alles bewijzen; niets was noodzaakelijker, dan dat alle verwijderingen tusfchen Oranje en van der Mark een einde namen, en zij de handen in één sloegen, zonder van weêrkanten acht op zulken te geven, die den eenen kwaade vermoedens tegen den anderen zochten inteboezemen; Lumei moet erkend worden, als de hersteller der vrijheid, en de oorzaak van alle verdere overwinningen (m). Mij

B 4 is

(m) F. AB INTHUMA *Querela Hollandiae &c.*
pag. 3, 5, 18, 19, 32-36.

*G. van
Duvn-
voorde,
zijn
vriend.*

*Hij kan,
in sommige
gevallen,
op eene
wettige
wijze,
verdedigd
worden.*

is noch als eene zeldzaamheid, en waar uit blijken kan, dat de Graaf noch eenigen tijd zijne vrienden onder de voornaamsten van 't Land behouden hebbe, medegedeeld, dat Gijsbert van Duvnvoorde, Heer van Opdam, in eenige haperinge kwam wegens het draaijen van zekere gouden boeijtes ten genoegen van den gevangen Graave van der Mark, en dat hij den 23 van zomermaand 1573 verzocht, die zaak met driehonderd guldens ten behoeve van 't gemeene Land te mogen boeten. — De groote diensten, door Lumel aan dit Gemeenebest bewezen, moeten elk Nederlander zoo sterk aanzetten, om alles, wat tot zijne wettige verdediginge strekken kan, op te zoeken, als anderen alles bijéengeraapt hebben, 't zij waar, 't zij leugen, om hem met de zwartste verwen afteschilderen. Uit dien hoofde verblijde ik mij het volgende te kunnen melden, dat uit oorspronkelijke stukken ontleend, en mij door eene kundige hand (n) medegedeeld is. Entens zijn?

(n) Ik bedoele den Welédelen Gestr. Heere Mr. H. van Wyn, Raad Pensionaris der Stad Gouda; aan wien ik ook eenige andere zeldzaamheden, belangende Lumel, verschuldigd ben,

zijn' intrek binnen den Briel genomen hebbende ten huize van Karel Gans, voorheen een lid der Regeringe, doch thans met zijne huisvrouw voortvluchtig, en welk huis nu bewoond werdt door twee dochters van den Schout Willem Heermans (o), zag nu en dan den Graave van der Mark aan zijne tafel. Wat hier gebeurde, zal ons thans niemand verhalen; doch 't is zeker genoeg, dat de Graaf, sedert beschuldigd, naar 't schijnt, door de maagschap dezer Juffrouwen, als of hijeene derzelver in een' onbehoorlijken minnenhandel, en wel *met geweld*, ingewikkeld hadde, dit zoo hoog opnam, dat hij, den vijfden van oogstmaand 1573, de gemelde dochters, haare zusters, en twee dienstmaagden, in *cas van injurie* deedt dagvaarden, begerende herstellinge van zijn' geschonden naam. De dienstmaagden zekere verklaringe, ter volkomene ontschuldiginge van Lumei in dit geval, gegeven hebbende, werden zij op

B 5 haar

(o) Hij wordt, verkeerkelijk, onder de Bailluwen van Voorne geplaatst, door **ALEXEMADE** in de Beschrijvinge van den Briel, bl. 91: daar hij nooit anders dan Schout van den Bailliu Jonker Jaspar van Treslong, Willems vader, geweest is.

haar verzoek, uit het rechtsgeding ontsla-
gen. Met de overige gedagvaarde bleef
het echter aanhouden; tot hoe lang, en
wat eindelijk de uitkomst der zaake ware,
is niet aangeteekend. Genoeg is het, dat
hier uit blijken kan, dat de Graaf van der
Mark, hoe ruw en onbedachtzaam hij an-
ders moge geweest zijn, zich echter niet
onverschillig betoonde omtrent zijne eer en
goeden naam ten opzichte van zijn zedelijk
gedrag, gelijk sommigen geschreven hebben.

*J. van
Marnix.*

JAN VAN MARNIX, Heer van Tholouse,
Broeder des Heeren van Aldegonde, die
aanstonds volgen zal, was onder de eerste
teekenaars van het Verbond (p), en liet
zich ook vinden in de vergaderinge der
Edelen te Breda (q). Zijne liefde voor
Vrijheid en Godsdienst maakte hem geacht
bij den Prins van Oranje en de Hervorm-
den. Geen wonder derhalven, dat die
Vorst, altijd gewoon zich ter bereikinge
van zijn doelwit wijslijk van de geschiktste
werktuigen te bedienen, hem naar Ant-
wer-

*Naar
Antwer-
pen gezon-
den.*

(p) STRADA *lib. V*, pag. 206. HARAEUS
Annal. Ducum Brabantiae tom. III, pag. 37.

(q) VAN DER HAER *lib. II*, pag. 204.

werpen afvaardigde, om de Hervormden te bewegen, dat zij, nergens dan in de nieuwe stad, hunnen Godsdienst gemeenschappelijk oefenen zouden (r). Kort na hem kwam Oranje zelf in die stad; en toen schijnt de aanslag op Walcheren en Middelburg gesmeed te zijn, welken Tholouse, met weinige anderen, daadelijk ondernomen heeft, doch vruchteloos. Men vindt bij onze meeste geschiedschrijvers een omstandig bericht van dezen mislukten aanslag; die, ware hij naar wensch uitgevoerd, een grooten keer van zaaken vermoedelijk zou aangebragt hebben (s). Dan, nu zag men, gelijk zoo dikwijls, dat groot-

Aanslag op Walcheren.

Mislukt.

(r) BOR II boek, bl. 62. — Verg. II Stuk, bl. 446.

(s) De voornaamste bijzonderheden van dezen aanslag zijn bijéengezameld door WAGENAAR, in de Vaderl. Historie VI deel, bl. 223—226, en 's GRAVEZANDE, in de Gedachtenis der Synode te Wezel, bl. 66—69, en Tweede Eeuw-gedachtenis der Middelburgsche Vrijheid, bl. 66—84; bij welke naauwkeurige berichten ik niets van aanbelang wete te voegen, dan alleenlijk bij gisfinge, dat Graaf Lodewijk van Nassau de hand in dit werk kan gehad hebben, wien Tholouse den 3 sept. 1566 van Breda te Antwerpen verwachte, gelijk hij, op dien dag, aan Metel schreef in een' brief, die noch te Leiden in de openbaare Bibliotheek bewaard wordt,

groote ondernemingen, in de verlosfinge van Nederland, zelden met eene goede uitkomst gepaard gingen. Hoe hoog Alva dit, naderhand, genomen hebbe, en hoe ongunstig hij over dezen vrijheidsminnaar dachtte, blijkt uit zijne vonniffen, tegen zoo veelen geveeld, die 'er eenigzins de hand toe geleend hadden (t). Wat zou Tholoufe van hem te vreezen gehad hebben, indien hij niet voor 's Hertogen komste reeds door den dood zijner woede onttrókken, en te Oosterweel ongelukkiglijk ware gefneuveld geweest (u). Hij liet ééne dochter na, Urfula, getrouwd met Bernard van Loutfenrade, en verwekt bij Katharina van Ghoir of Goor (v), dochter van Alard, Heer van Kaldenbroek en Bongard (w), en van Urfula van Wijenhorst, wier

Hij fneuvelf.

Zijne Vrouw en Dochter.

(t) Sententien van Alva, bl. 74, en doorgaans.

(u) BOR III boek, bl. 110.

(v) LE CARPENTIER *part.* III, *pag.* 767, die haar, bij misflag, den naam van *Gboen* of *Gboen* geeft.

(w) Hij wordt gemeld bij PONTANUS, in zijne *Historia Gelrica*, op de jaaren 1528, 1538, 1543; en was 1551 noch in leven.

wier moeder was Anna van Hall van Op-
hoven (x).

FILIPS VAN MARNIX, Heer van Mont *F. van*
St. Aldegonde, Souburg, en Touwink (*), *Marnix.*
was

(x) MS. Genealogie; waar uit ook blijkt,
dat Alards overoudgrootvader was Arend
Heer tot Goor en Merlo, zijnde een achter-
kleinzoon van Daniel van Hoorne tot Goor,
van wiens verdere nakomelingschap gehan-
deld is in het II Stuk, bl. 416. — *Jen van*
Marnix wordt, in de gemelde Genealogie,
ook Heer van *Budingen* genoemd; welke heer-
lijkheid, zoo wel als die van *Tboloufe*, door
het huwelijk van zijne eenige dochter, uit
het Geslacht van *Marnix* tot een ander zal
overgegaan zijn.

(*) Dat *Filips van Marnix* Heer van *Mont S. Aldegonde*
gewest zij, wordt door niemand in twijfel getrokken; doch
't schijnt bij veelen onzeker te zijn, waar deze Heerlijkheid
gelegen zij geweest. Veelen denken aan het Kasteel, in de
nabijheid van het Walcherfche Dorp West-Souburg, in 's
Lands geschiedenissen zoo beroemd, en een' geruimen tijd
de woonplaats van Marnix. Zie den Tegenwoordigen Staat
van Zeeland II deel, bl. 234, 235. De ongegrondheid hier
van zal straks blijken. Ook wordt hier niet bedoeld de
Heerlijkheid *Sainte Aldegonde*, binnen de Stad S. Omer in
Artois gelegen, en door Albertus en Kabella, in 't jaar 1605,
tot een Graafschap verheven, ten genoegen van Maximilia-
aan van S. Aldegonde, Baron van Noircarmes en Maingoval.
Zie *Nobiliaire des Pays-bas tom. I, pag. 142, 143*. Gelijk
deze twee onderscheiden Heerlijkheden door sommigen voor
eene en dezelfde gehouden zijn, zoo hebben anderen de
twee bezitters daar van, *Filips van Marnix* en *Filips van S.*
Aldegonde en *Noircarmes*, nu en dan verward. De laatste
bezat S. Aldegonde, in Artois gelegen; doch Marnix was
Heer van *Mont S. Aldegonde* in Henegouwen. Verg. VAN
LEEUVEN Bat. III. bl. 1103. — Die zelfde schrijver en L.
CARPENTIER III *part. pag. 767* noemen Marnix ook Heer van
Touwink of *Touwincb*. Waar dit te zoeken zij, wete ik niet.
VAN LEEUVEN zegt, in Zeeland; doch mij is nooit in dit Ge-
veel

was niet alleenlijk onder de eersten, die het Verbond der Edelen teekenden, maar zelfs

west eene Heerlijkheid van dien naam voorgekomen. — Better bekend is de Ambachtsheerlijkheid van *West-Souburg*, een vermakelijk dorp in Walcheren. Zie *SMALLEGANGE*, *GAROON*, en den Tegenwoordigen Staat van Zeeland. Ik vinde in de eerste Steenrolle bewesten Schelde fol. 3, en in de tweede Steenrolle fol. 4, berustende ter Provinciale Rekenkamer van Zeeland, dat West-Souburg gekomen was van Philibert van Serooskerke, te voren van Jakob van Bourgondien; dat dit Ambacht, den 25 febr. 1610, verheven zij op Walburg van Marnix, Vrouwe van S. Aldegonde, bij doode van Jakob van Marnix, zoon van Filips; dat deze Ambachtsheerlijkheid als een goed leen verheven zij, bij brieven van den 22 meij 1621, op de voorschrevene Vrouwe Walburg van Marnix. De Heer van Aldegonde verzocht, in 't jaar 1594, aan de Heeren Staaten van Zeeland, te mogen hebben het vrije bezit der Tienden, genaamd het Lange en Middel Leen, tot herstellinge der kerke te West-Souburg, of ten minsten, bij voorraad, vrijdom der Tienden van alle zijne landen onder deze Heerlijkheid, gelijk mede van zekere Chijsen. Hier over vielen veele raadplegingen bij de Staaten, die niet konden besluiten, hem vrijdom der Tienden te geven, doch besloten, onder anderen, hem tot erkentenis van zijne diensten de somme van duizend guldens te vergunnen. *MSS. Notulen der Staaten van Zeeland*, 7, 13, 23 julij, 3 nov. 1594, 3 junij, 8 aug., 6, 7 november 1595, 12 en 31 jan. 1596. Noch vinde ik in dezelve Notulen, den 19 junij 1599, dat Vrouw Veronica van der Lippe, weduwe van Jonkheer Jakob van Marnix, Heer van S. Aldegonde, een Request overgeleverd, en daar bij verzocht hadde, *gebunden te worden voor diligent in 's verheffen van de Heerlijkheid West-Souburg*: waar op het advijs der Rekenkamer van Zeeland ingenomen zou worden, en zij inmiddels voor *diligent* gehouden, mits zij aan geen andere Leenkamer zal *recognosceeren*. Kindelijk is mij ook onder het oog gekomen een Request van Walburg van Marnix, Vrouwe van Souburg, aan de Staaten van Zeeland in slachtmaand 's jaars 1629 overgeleverd, en waar in zij vertoonde, hoe haar Vader, de Heer van S. Aldegonde, op den laaften december 1578 in 't openbaar hadde gekocht de Heerlijkheid van West-Souburg, en daar onder mede de Collatie van de Praebenden van zeven Kanonesijen en de Decanie met twee Kapellerlijen, gehad hebbende voor de trouwelen aan goederen, tot dezelve Kanonesijen specterende, bij de vijf honderd ponden grooten vls., welke goederen met de veranderinge der tijden wel eens zoo veel zouden bedragen, en wel bij de Heerlijkheid hadden behoren gelaten te zijn, gelijk als dezelve daar bij in 't openbaar, ten overstaan van Schepenen Commissarissen van Ve-

zels de opsteller daar van, gelijk te voren
gezegd is (y). Het zou, uit dien hoofde, *Redenen*,
niet ongepast zijn, hier een wijldloopiger ^{waarom}
bericht van zijn leven en bedrijf te geven. ^{zijn leven}
^{hier niet in}
Dit

(y) Zie I Stuk, bl. 56—58, 91, 143.

re, verkocht waren. De Staaten van Zeeland hadden echter
dezelve geestelijke landen, in afwezigheid van den Heer van
S. Aldegonde, verkocht, en de penningen daar van ten dien-
ste van 't gemeene Land, tot afbreuk van den vijand, gebe-
zigd. 'Er waren aan Aldegonde verscheiden toezeggingen
van *recompens* gedaan, doch 'er was niets van gevolgd bij zijn
leven of na zijn dood. Zij *Suppliante* was zelfs onlangs be-
last met de buitengewoone schattingen over de ingezetenen
van Zeeland omgellagen; zij bragt den Staaten te binnen, 't
gene met haaren Grootvader, ten aanzien der verkochte gees-
telijke goederen, en toegezegde, doch niet gevolgd, ver-
geldinge, wedervaren was; en verzocht bevrijd te mogen
worden van de voorzegde en andere ongewoone schattingen.
De *Apostille*, op dat uitvoerig Request den 21 nov. 1629 ge-
geven, was: *De Heeren Staaten en connen hier inne nijet treden propter consequentiam.* — Van deze Ambachtsheerlijk-
heid *Werst-Souburg* moet onderscheiden worden het nabijge-
legene Slot *Souburg*, waar aan veelen, zeer verkeerdelijk,
den naam van Aldegonde toegeëigend hebben. Men zie
over dit Kasteel het Hoogadelijk Zeeland, door mijn' Vader
uitgegeven, bl. 159, 160. Hier bij zal ik, voor het tegen-
woordige, alleenlijk voegen, dat in het Tweede Cohier van
de goede oft onversterfelijke Leenen bewesterfchelt, op de
Provinciale Rekenkamer van Zeeland berustende, op fol. XIII.
B. deze aantekening gevonden worde: "Dat huljs ende Cas-
teele van Westerburch met 1^c XLVIII Gem. LIII R. landts,
met den parcke ende boomgaert rontfomme den huijse gelegen,
in de Steenrolle nijet bekent, Verlijdt Joffrouwe Walburch
van Marnix Vrouwe van Sint Aldegonde &c. den XXVen
februarij 1610, bij doode van Jacob van Marnix haeren va-
dere, ut int Register G. folio primo verso". Noch staat al-
daar *in margine*: "Na. dat dit verheff bij resolutie van de Sta-
ten naderhant is affgedaen, per acte van den Xffen novemb.
1620, ende gaconsenteert nijeuwe brieven als hierop ge-
volcht den 22en meije 1621, ut in 't Register L. folio
1^c XLIII° et verso. Notandum, dat Vrouwe Veronica van
der Lip, moeder van de voorz. Walburch, gehadt heeft de
Rijfftocht en de jaarl. incompten deser Heerlickheit, waar-
van zij afftant gedaen heeft bij brieven van den Xien junij
1638, ut int Register O folio LI° verso et ultra".

het breede beschreven wordt. Dit was ook in 't begin mijn voornemen; doch ik late het nu varen, deels, om dat zoo veelen (z), in vroeger' tijd, en noch onlangs, het leven van dezen beroemden Man, met opzet en in 't breede, beschreven hebben, deels, om dat ik gegronde hope heb, dat zulks noch nader, en zelfs van meer dan eene hand, volgens bekomene berichten, geschieden zal, en dus aan den wensch van anderen (a) voldaan worden.

Ik

(z) Behalven bij ADAMI, FREHERUS, VERHEIDEN in *Elogiis Praest. Theol.* pag. 140—145, of Afbeeldingen van sommige mannen, die den R. Antichrist bestreden hebben bl. 94—97, HALMA Ton. der Vereen. Nederlanden, en anderen, vindt men het leven van Marnix beschreven door MEURSIUS in *Atkenis Batavis*, *Oper. tom. X*, pag. 541, 542, nageschreven in *Alma Academia Leidenfi* pag. 31—34; BAYLE *Diction. Historique et Critique tom IV*, pag. 122—128; FOPPENS *Biblioth. Belg. tom. II*, pag. 1036—1038; GERDES *Hister. Reformationis tom. III*, pag. 128—131; in de Levensbeschrijvingen van eenige voorname meest Nederlandsche Mannen en Vrouwen IV deel, bl. 128—136.

(a) "Het ware der moeite overwaerdig", schrijft de Heer N. HINLOPEN in zijne keurige Historie van de Nederl. overzettinge des Bijbels bl. 15, "dat het leven van dien voortref-,
„lijken minnaer van Godsdienst en Staet,
„uit 's Lands papieren en andere bescheiden
„opgemaakt, en der wereld medegedeeld
„wierd".

Ik zal mij, derhalven, vergenoegen met de opgave van deze en gene bijzonderheden, die, mischien, niet algemeen bekend zijn, of meest dienen tot mijn tegenwoordig oogmerk. Niemand kan een oogenblik in twijfel staan, of Marnix van Aldegonde was in waarheid een groot Man, in wien zoo veele hoedanigheden samenliepen, dat hij, in zijn' tijd, boven alle anderen uitstak, en in bijna twee volgende eeuwen weinigen met hem gelijk stonden. Dit zal ons blijken, wanneer wij hem beschouwen in zijn geslacht en afkomst, doch vooral in zijne eigene daaden, waar door hij zich hoogst verdienstelijk aan Land en Kerke maakte. Van zijn geslacht verkieze ik wat uitvoeriger te handelen, om dat anderen 'er weinig van melden, of zeer verkeerdelijk daar over oordeelen. Dat hij uit een' zeer ouden en hoogadelijken stam, welke met veele der voornaamste edele geslachten in Nederland vermaagschapt was, gesproten zij geweest, hebben eenigen (b) op goede gronden geschreven. Het blijkt van elders

C

(b) DE ROUCK Nederl. Heraut bl. 307, 308.
CARPENTIER, VAN LEEUWEN, enz.

ders (c), dat het geslacht van Marnix van onheugelijke tijden onder de adellijke en meest bevoorrechte van Savojen gerekend zij; weshalven zij, die tot hetzelfde behooren

(c) Wanneer in 't jaar 1579 was uitgekomen: *Lettre d'un Gentilhomme vray patriot à Mesieurs les Estats Generaux assemblez en la ville d'Anvers*, en daar in, behalven veele grieven tegen den Prins van Oranje en zijne vrienden, ook het volgende gevonden werd: *Desquels apostéz est superintendant et instructeur le Seigneur d'Aldegonde, personne vrayement factieuse et perverse: qui n'estant d'aucune extraction, et originalement estrangier, a esté souté par ledict Prince au conseil d'Estat, à nulle autre intention, que pour traverser toutes bonnes resolutions que l'on y pourroit prendre, pour le bien, repos et remise du pays. Et n'est pas besoing d'icy decifrer de quelle facon et arrogance il se porte au dict conseil; comme si on n'auroit cogneu Mre N. de Marnix son grand pere Bourgongnon, Secretaire et Tresorier de feu ma Dame de Savoye; — schreef MARNIX, in dat zelfde jaar, *Response à un libelle fameux, nagueres publié contre Monseigneur le Prince d'Oranges et intitulé Lettres d'un gentil-homme vray patriot &c*, gedrukt te Antwerpen bij Giles van den Rade 1579. Dit zeldzaam stuk is mij, onder meer soortgelyke, ten gebruike gegeven door den Hoogedelen Geboren Heere A. J. van de Perre, Heere van Nicuwerpe, Welzingen, Evertswaard en Westhoven, Gedeputeerden ter Vergaderinge van de Heeren Staaten Generaal, enz. enz. — Men vindt daar een uitvoerig bericht van Marnix zelven, belangende zijn gedrag en geslacht, pag. 18—31, waar uit ik hier eenige bijzonderheden zal ontleenen, en een gedeelte daar van woordelijk plaatsen onder de Bijlaagen Lett. KK.*

hoorden, hunne bezittingen en voorrechten bleven behouden, wanneer de Koning van Frankrijk dat Hertogdom ingenomen, doch bij een Plakaat bekend gemaakt hadt, dat de oude en adellijke geslachten hunne voorrechten, even gelijk te voren, naar de gewoonte van dat Land zouden kunnen genieten, onder welken toen ook het geslacht van Marnix, op het getuigenis van acht Edelen, als een der voornaamste geteld werd. De Grootvader van den beroemden Marnix was *Jan van Marnix*, Ridder, Heer van Tholouse, getrouwd met Joanna de Cerf, mede oorspronkelijk uit een beroemd en adelijk geslacht. Hij staat bekend als Secretaris van den bijzonderen Raad, sedert het jaar 1517, en Treforier Generaal der Financien in 't jaar 1527 (d); doch wordt elders genoemd (*) Secretaris en Treforier Generaal van de Hertoginne van Savoyen, Landvoogdesse der Nederlanden. De eerstgemelde amptsbedieningen streken althans zekerlijk niet met den rang van den voornaamsten Adel, gelijk blijken kan uit

Zijn
Grootvader,

C 2 de

(d) *Supplément aux Trophées de Brabant de BUTKENS tom. I, pag. **189.*

(*) Misschien worden dezelfde ampten bedoeld.

de naamlijsten der Heeren, die dezelve bekleed hebben (e). Ook was 'er geen reden, waarom zeker ongenoemd schrijver den post, door Jan van Marnix in dienst der Landvoogdesse waargenomen, te berde bragt ten bewijze van eene laage geboorte, gelijk de Heer van Aldegonde te recht heeft opgemerkt (f). De broeders van Jan, van welken bekend zijn Bertrand, Petrus, de oude, en Petrus, de jonge, waren door hunne huwelijksverbintenissen en eerampten in het grootste aanzien, voortgeplant in hunne nakomelingschap. Zij allen waren kinders van *Claudius van Marnix*, en verwekt bij Maria de Vaudan, uit een edel geslacht geboren, en met de grootste Huizen in Savoyen vermaagschapt (g). Uit Jan van Marnix en Joanna de Cerf was gesproten *Jakob van Marnix*, Ridder, Baron van Pottes, Heer

Over-
grootvader,

Vader,

(e) *Ibid.* pag. 192*—192****, et 197, 198.

(f) In de hier boven genoemde *Apologie*, pag. 23, 24.

(g) Zie *Copie extraicte des informations autentiques prises par le Chapitre de Liege sur l'anciennete et noblesse de la Maison de Marnix*, te vinden achter gemelde *Apologie*, pag. 25—31, en herdrukt onder de Bijlaagen, tot dit werk behoorende, Lett. KK.

Heer van Tholoufe, Commisfaris Generaal der Monfteringe in de Nederlanden. Hij nam eerst in huwelijk *Maria van Hame-Moeder, ricourt*, of Hammericourt (h), dochter van Hendrik, Heere van Willençij, Mont S. Aldegonde, Villeris, Neuville, enz., Bailliu van Binch, en van Elizabeth van Spangen, dochter van Filips en Anna van Bergen, welke laatste tot ouders hadt Filips Baron van Grimbergen en Joanna van Hamale (i); en ging een tweede huwelijk aan met Maria de Bonnières, Vrouwe van Ogimont, dochter van Jan de Bonnières, Ridder, Heer van Souastre, en van Joanna de Lannoij (k). Bij de eerste vrouwe verwekte Jakob van Marnix verscheiden kinders, van welken hij bij zijnen dood, in 't jaar 1568 voorgevallen, drie zoons *Broeders*, en eene dochter naliet, *Gerard, Jan*, den Heer van Tholoufe, van wien reeds

C 3 be-

(h) Zij voerde als Kwartieren de wapens van *Strelle, Haijnin, Bosjut, Blois, van Spanzen, Alkemade, Hamale* en *Bergen*. Zie *Apologie*, pag. 22.

(i) LE CARPENTIER *part. III*, pag. 766, 767.

(k) LE CARPENTIER *part. III*, pag. 278 *Recueil Généalogique de Familles originaires des Pays-bas ou y établies (à Rotterdam, 1775) pag. 140.*

bericht gegeven is, *Filips*, Heer van S. Aldegonde, en *Helena*. *Gerard* van Marnix, Baron van Pottes, Heer van Ogimont, die door Koning Filips van Spanje, bij opene brieven van den eenëntwintigsten van zomermaand 's jaars 1590, Ridder gemaakt werdt (1), verwekte bij Salome Gaillard, Vrouwe van Crillia in Franche-Comté, Jan van Marnix, in 't jaar 1617 Ridder geslagen, en wiens heerlijkheid Ogimont door Koning Filips den IV, ten jaare 1629, tot een Burggraaffschap verheven is. Hij werdt onder de geleerden van zijnen tijd gerekend, makende zich onder hen door zijne gedrukte schriften zeer geacht; en, door zijn huwelijk met Margarita de Haudion, heeft hij het geslacht van Marnix voortgeplant, 't welke, sedert, den hoogsten trap van eer beklom, ook door zijne verbintenissen met de Huizen van Schetz, Bernemicourt, d'Ognies-d'Estrées, Vos van Pollaer, Dendermonde, Lannoij, Coloma de Bornhem, en meer

an-

(1) *Nobiliaire des Pays-bas tom. I, pag. 84, 170.* — Op dezen broeder van Aldegonde zal Emmerij van Lier, denkelyk, het oog gehad hebben, in zijn' brief bij BOR XXXVI boek, bl. 62.

andere (m). Zijne zuster, Margarita van Marnix, hadt in echt Emmanuel Ballet, Ridder, Heere van Leeuwenborg en Schilde, en overleedt in den jaare 1636 (n). *Helena* van Marnix, dochter ^{en Zuster.} van Jakob, kreeg ten man Karel Heer van Vignacourt; wier zoon, Anthonij van Vignacourt, trouwde met Klara, dochter van Jan Baron van Boxtel en van Maria van S. Aldegonde (o). — Uit het tot dus ver gezegde kan men genoeg opmaken, uit welk hoogaanzienlijk geslacht *Filips* van Marnix, Heer van Mont S. Aldegonde, voortgekomen zij, en dat de twijfelingen van sommigen dienaangaande geheel ongegrond zijn. Nu zal ik wijders eenig verslag van zijne huwelijken en nakomelingschap geven. Marnix begaf zich, eerst, ^{Huwelij.} in huwelijk met Philippe van Bailleul, uit ^{ken.}

C 4 een

(m) *Nobiliaire des Pays-bas* tom I, pag. 170, 237-239. *Recueil Généalogique* pag. 130. *FOP-PENS Biblioth. Belg.* tom. II, pag. 688, die dezen Jan, verkeerdelijk, een' broeder van *Filips* van Marnix noemt, en zich ten onrechte op *le Carpensier* beroept. Hier door vervalt al het gewigt der bittere aanmerkinge, door dien Schrijver gemaakt.

(n) *Recueil Généalogique* pag. 75, 76.

(o) *Le Carpentier part.* III, pag. 233.

een aanzienlijk geslacht gesproten (p), en wier zuster getrouwd was met Rutger van den Boetzelaer (q), een' der verbonden Edelen; daarna, met Katharina van Eeckeren, weduwe van Jan van Stralen, Ridder; eindelijk, met Jofina van Lannoij, dochter van den Heere van Hardixlaken in Vlaanderen, en weduwe van Adriaan van Bailleul, Heere van Drures, overleden te Leiden in 't jaar 1605 (r). Hij *Kinders.* won, in zijn eerste huwelijk, *Jakob,* *Jakob.* *Maria, Amelia* en *Elizabeth, Jakob van Marnix*, Heer van S. Aldegonde en Souburg, hadt zich in den krijgsdienst (s) begeven; was getrouwd met Veronica Hoen van der Lippe; en storf, weinige weeken na zijnen vader, te Leiden, in 't jaar 1599: nalatende eene dochter, Walburg van Marnix, Vruuwe van S. Aldegon-

(p) Zie II Stuk, bl. 180.

(q) VAN LEEUWEN bl. 875. Verg. II Stuk, bl. 243.

(r) LE CARPENTIER *part.* III, *pag.* 766, en VAN LEEUWEN bl. 1103. Zij geven, aldaar, ook eenig bericht van Marnix Kinderen.

(s) FOPPENS *Bibl. Belg. tom.* II, *pag.* 1037. — Hij bevondt zich, als Kapitein, in 't jaar 1592 voor Steenwijk. Zie VAN REYD IX boek, bl. 181. Hij storf 27 jan. 1599; en ligt, met een wapen, te West-Souburg begraven.

gonde en Souburg (t), welke, in 't jaar 1616, trouwde (u) met Willem van Oldenbarneveld, Heere van Stoutenburg en Kralingerpolder, wiens gedrag overbekend is (v). *Maria van Marnix* tradt in *Maria*. huwelijk met Lodewijk van Vlaanderen, of de Flandres, Heere van Praat, zoon van Jakob en Katharina van den Boetzelae (w). *Amelia van Marnix* werd in *Amelia*. echt vereenigd met Wesfel van den Boetzelae.

(t) Zie boven bl. 30, 31, in de Noten. — AUBERY DU MAURIER, in zijne *Mémoires pour servir à l'Histoire de Hollande*, pag. 412, heeft haar, verkeerdelijk, gehouden voor de eenige dochter van Philips van Marnix, wiens kleindochter zij was. Anderen volgden Aubery in dezen mislag, ook WAGENAAR in de *Vaderl. Historie* X deel, bl. 467.

(u) Bij gelegenheid van dit huwelijk, werden de Burgemeesters van Hoorn, den 5 mei 1616, door de Vroedschap gemachtigd, om aan dit paar een geschenk van juwelen of twee koetspaarden te doen, om de groote diensten door zijn vader, Jan van Oldenbarneveld, 's Lands Advokaat, aan de stad Hoorn gedaan. MS. bericht van den Heere N. Hinlopen.

(v) WAGENAAR Vad. Hist. X deel, bl. 391, 430-467.

(w) Men zie BAUDII *poëmata* pag. 63 sq.,
529 sq. VAN LEEUWEN bl. 875.

zelaar, Heere van Asperen en Merwede, zoon van Rutger en Agnes van Bailleul (x). *Elizabeth van Marnix* begaf zich in echt met Karel Morgan, Ridder, Gouverneur van Bergen op Zoom, die voor haar eene kostbaare grafstede te Delft liet oprichten (y). *Louise van Marnix*, gewonnen bij Katharina van Eeckeren, werdt de echtgenoot van Filips van Levin, Ridder, Heer van Famars, Gouverneur van Heusden, wiens zoon Heer van Mont S. Aldegonde genoemd wordt (z). — Het bijgebragte zal genoeg zijn, om aantetoonen, dat Marnix in 't geheel geen reden hadde zich over zijne afkomst te schamen, en dat de verwijten, hem ten dien opzichte door zijne vijanden gedaan, zonder grond waren. Dan, wat baat eene aanzienlijke geboorte en adelijke afkomst, zonder eenige eigen verdiensten? Dit begreep Marnix zelf zeer wel, en liet 'er zich over uit

*Zijne
gedachten
over 't
stuk van
aanzien-*

(x) VAN LEEUWEN bl. 875. Verg. II Stuk, bl. 246.

(y) Verzameling van gedenkstukken in Nederland I deel, bl. 14, 15.

(z) LE CARPENTIER III *part.*, pag. 396, 731. Verg. II Stuk, bl. 496, 497.

uit op dezen toon: "Indien het al eens ^{lijke af-} waarheid ware, dat ik van geen afkomst ^{komst.} en adel zijn zoude, wat zwaarigheid? indien ik evenwel deugdzaam en een man van eer was, en men mij niet kon verwijten, dat ik ooit in een enkel punt van mijn plicht en eer te kort kwam. Ik oordeelde het altijd eene dwaasheid, zich op de deugd en dapperheid van een' anderen te beroemen, gelijk veelen doen, die geen grein deugds in de ziel bezitten, geen droppel verstands hebben, en onnuttig voor hun vaderland zijn, en die nochtans, om dat zij iemand van verdiensten onder hunne voorouders hadden, de geheele weereld meenen te moeten regeeren; — ik verachtte van jongs af zulke ijdele beuzelingen, mij benaastigende om mij bezig te houden met betere dingen, en die een recht edelman meer pasfen, doch welke dit slag van menschen met verachtinge pleegt te behandelen, als beneden hunne waardigheid en hoofd-bezigheid, welke geen andere is, dan niets te weten, en zoo dom als een os te zijn". Na een naauwkeurig bericht van zijn geslacht aan de Algemeene Staaten gegeven te hebben, laat hij, in zijne Verantwoor-

woordinge, zich wijders dus hooren: "Dan, ik vergete mij zelven, door de dwaasheid van dien gek afgetrokken van mijn' toeleg, in mij zoo lang bezig te houden met deze beuzelingen: ik zal 'er derhalven van zwijgen, als die van oordeel ben, dat de grootste waardigheid van Adel zij, zich deugzaam, standvastig en kloekmoedig te gedragen, ten dienste te staan aan zijn Vaderland en aan zijnen Vorst, zoo lang hij op eene wet-tige wijze regeert, volgens de wetten en gewoonten des Lands, op welke hij als een beschermmer, verdediger, vader des volks, bewaarder van wetten en gerechtigheid, aangenomen is. Ik bidde u derhalven, en allen die dit vertoog zullen lezen, mij te vergeven, dat ik, tegen mijn genoegen, in dit stuk getreden ben, om dat hij niet alleen [*die gewaande waare Patriot*], maar ook eenige andere lasteraars, denkende, dat mijn gantsche adeldom oorspronkelijk zij van mijn' Grootvader, en hem houdende voor een' Bourgondiër, mij zoeken te lasteren, en zelfs u te beschuldigen, als of gij, wanneer ik verkoren werd om u te dienen in den Raad van Staate, van oordeel en verstand in zoo verre zoude beroofd

geweest zijn, dat gij iemand, tot de waarneming van zulk aanzienlijk ampt niet bevoegd, zoudt hebben willen verkiezen" (a). — Hoe groot de verdiensten van Marnix aan Land en Kerke geweest zijn, zal blijken, wanneer ik hem nader doe kennen in zijne liefde tot de Vrijheid, ijver voor den zuiveren Godsdienst, Staatskunde, Krijgsbeleid en Heldhaftigheid, en eindelijk in zijne Geleerdheid; door alle welke hoedanigheden, hij het algemeene belang zijner Landgenooten bevorderd, en zich zelve een' onsterfelijken naam verworven heeft. — Zijne liefde tot de Vrijheid van het Vaderland zal, denke ik, door

Hijmaakte zich zeer verdiend aan Land en Kerke.

Liefde tot de Vrijheid.

nie-

(a) *Apologie* 1579 pag. 21, 22, 24, of in de Bijlaagen bl. 286 en volgg. — Op een' voortgelijken trant liet Marnix zich andermaal hooren in zijne "Ontschuldighen, gesteld antwoordischer wijze op een schimpfchrift, uitgegeeven in zijn afwezen zonder name des authours ende drukkers door een seker Vrijgeest, sig geevende den naam van een Duitsch Edelman", enz. Deze Verantwoording, door Marnix in 't Fransch geschreven, door R. C. B. in 't Nederduitsch vertaald, en in 't jaar 1599 te Leiden gedrukt, wordt dikwijls door *Bor* aangehaald, en is zeer onderscheiden van de *Apologie*, in 't jaar 1579 gedrukt, en hier boven door mij gemeld.

niemand in twijfel getrokken worden. Getuigen hier van zijn zoo veele pogingen, door hem aangewend, om het Verbond der Edelen tot stand te brengen, en het over-
 1565 en 1566. leveren van het Smeekschrift aan de Landvoogdesse aantebinden; gelijk te voren breeder gezegd is. Ik zal 'er alleenlijk bijvoegen, dat Marnix, naar zijn eigen schrijven (b), het Verzoekschrift der Edelen met al zijn vermogen zoo begunstigde en bevorderde, dat, indien de overigen desgelijks gedaan hadden, waar toe het hun minder dan hem aan gepaste middelen ontbrak, de Nederlanden van zoo veele ellenden, vermoedelijk, zouden bevrijd gebleven zijn. Als de zaak der edele Bondgenooten, in 't begin des jaars 1567, wanhopig begon te staan, men zich poogde te wapenen, om geweld met geweld te keeren, en ten dien einde geld verzamelde, liet hij zich tot algemeenen ontfanger dezer penningen aanstellen (c); doch hij hadt niet lang moeite met dat ampt, zich genoodzaakt ziende, om Nederland te moeten

(b) *Apologie* 1579, in de Bijlaagen, bl. 285.

(c) STRADA *lib. VI, pag. 291.*

ten ruimen, waar alles zich onder de
macht van het Hof vleide, of in 't kort
voor den Hertog van Alva buigen moest,
die, door zijnen bloed-raad, ook tegen *Gehan-*
Marnix een ban-vonnis liet slaan (d). *nen, 1563.*
Sedert, leefde hij als in ballingschap, doch
bleef in eer en aanzien, hoewel van zijne
inkomsten beroofd. Zijnen vrienden op
den duur niet tot last willende zijn, begaf *Begeeft*
hij zich in den dienst van den Keurvorst *zich in*
van den Paltz, die hem tot Kerk- en *dienst van*
Staats-Raad aanstelde (e), alle gunst be- *den Keur-*
wees, en zoo lang in zijn' dienst hieldt, *vorst Fre-*
drik den
tot dat de Prins van Oranje hem te rug *III, 1569.*
riep, en, met toestemminge van den Keur-
vorst, in zijnen dienst nam (f). Goduu-
rende dien tijd, zal hij zijne liefde voor de
Vrijheid en de zucht ter verlossinge van
de Nederlanden niet verloren hebben.

Men

(d) Dit vonnis wordt onder de gedrukte
Sententien van Alva niet gevonden; gelijk
de Heer 's GRAVEZANDE reeds aanmerkte,
Gedachtenis der Sijnode van Wesel, bl. 135.
Men zie echter VAN METEREN III boek, bl.
54.

(e) MEINERS Oostvr. Kerkel. Gesch. I deel,
bl. 426.

(f) VAN MARNIX *Apologie*, in de Bijlaagen,
bl. 285.

*Verstand- Men kan het tegendeel opmaken uit zijne
houding aanhoudende briefwisseling met Oranje,
met Oran- in 't jaar 1570 en vervolgens (g), en noch
je, 1570-- in 't jaar 1570 en vervolgens (g), en noch
1572. veel meer uit zijne Staat- en Krijgskundige
verrichtingen, waar van aanstonds nader. —*

*Zijn Aan bewijzen van ijver voor den zuiveren
ijver voor Godsdienst is geen gebrek. Dit blijkt uit
den Gods- zijne betuigingen, schriften en verrichtin-
dienst. gen. In eene van zijne Verantwoordin-
gen (h) hoort men hem deze betuiginge*

*Betui- doen: "Sedert god mij de oogen opende,
ging dien om den weg mijner zaligheid te kennen,
aangaan- welken ik met alle oprechtheid en alle mo-
de. gelijke naarstigheit gezocht heb, zonder te
veroordeelen 't gene ik niet kende; heb ik
altijd aan mijnen Godsdienst vastgehouden,
zonder mij daar van te laten aftrekken, 't
zij door verlokkingen, 't zij door beloften,
die mij in verscheiden plaatsen rijkelijk ge-
daan werden, 't zij door bedreigingen;
wanneer ik zelfs, geduurende een jaar, in de
handen der Spaanschen was, deedt god mij
de genade, om standvastig en onverander-
lijk te blijven". Hij schijnt reeds in zijne
jeugd de zuivere Euangelieleere omhelsd te
heb-*

(g) VAN METEREN III boek, bl. 66.

(h) *Apologie*, in de Bijlaagen, bl. 284.

hebben: want in bloei maand 's jaar 1561 ^{Zijn} gaf hij aan Petrus Deloenus, roemwaardig ^{schrijven} gen Kerkleeraar te Londen (i), uitvoerig ^{aan van} bericht van de verlosfinge der twee Pre- ^{Delen,} 1561. dikanten en van het oproer te Valen- chijn (k), daar bij voegende, dat hij zich zelve, en zoo veelen, die om 't geloof in gevangenisfe geworpen waren, aan zijne voorbiddinge aanbeval: terwijl hij hoopte, eerlang, zijne voorgenomen reize naar Engeland te zullen kunnen volbrengen; waar toe hem zelfs de boosaartigheid van zeer veelen, die hem, geduurende zijn afwezen, de grootfte onheilen betrokken hadden, fcheen te noodzaken (l). Waar hij zich te voren opgehouden hebbe, kan ik niet met zekerheid bepalen. Men kon denken, te Geneve; waar hij den Kerkher- ^{Oefende} vormer Kalvijn tot leermeester gehad ^{zich onder} heeft (m). Dit laafte hadt men niet in ^{Kalvijn} en Beza.

D

twij-

(i) W. TE WATER Eeuwgetijde der Ge- loofsbelijdenisfe, bl. 29—31.

(k) W. TE WATER ald. bl. 33, 34.

(l) MARNIXII *Epistola ad P. Deloenum*, in GERDES *Scrin. Antiq. tom. III part. I, pag. 135—137.*

(m) STRADA *lib. V, pag. 205, lib. IX, pag. 527.*

twijfel moeten trekken, of ontkennen: want Marnix zelf geeft duidelijk genoeg, in een' brief aan Beza, te kennen, dat hij, met zijn' broeder, zich eenigen tijd te Geneve opgehouden, van het openbaar onderwijs van Kalvijn en Beza gebruik gemaakt, en hunne bijzondere vriendschap genoten hadde; doch dit was, naar het schrijven van Marnix, in 't jaar 1562 voorgevallen (n). Wat hier van zij; een groot aantal schriften, door hem opgesteld, en ten deele in 't licht gegeven, is ten waarborge van zijne verkleefdheid aan den Hervormden Godsdienst. De gedrukte werken van Marnix worden, gelijk in 't vervolg blijken zal, door anderen gemeld. Meest bekend is zijn Roomsche Bijekorff, omtrent het jaar 1567 of 1568 geschreven (o), in een' luchtigen en bespottenden stijl: hoedanige schrijfwijze, in 't stuk van Godsdienst, de beroemde THUANUS (p) en de

(n) MARNIXII *Epist. ad Bezam, et huius ad eam responsio* 1566, in GERDES *Scrín. Antiq. tom. II part. I, pag. 544-554.* — Men vindt die brieven ook in BEZAE *Oper. tom. III, pag. 206 sq.*

(o) MEINERS *Oostvr. Kerk. Gesch. I deel, bl. 420-424.*

(p) *Thuana, pag. 47.* — Marnix wordt aldaar

de doorgeleerde HEINSIUS (q) in Marnix afkeurden; doch de groote SCALIGER, die dit werk van Aldegonde als zeer uitnemend roemde, prees hem, dat hij al spottende geschreven hadde (r), de vermaarde Hoogleeraar VOETIUS (s) beweerde omftandig, dat de fchrijfrant van dit boek geoorloofd, betamelijk en nuttig was, en de welſprekende FRANCIUS (t) was met hun in hetzelfde gevoelen. Om nu van zijne overige ſchriften te zwijgen; aanmerkelyk en lezenswaardig zijn de veelvuldige brieven, welken hij, van tijd tot tijd, ſchreef, die de zaaken van Godsdienst of Kerkbeftier betroffen, en zynen ijver duidelyk aantoon- den. Van dit foort zijn, bij voorbeeld, behalven de brieven aan Deloenus en Beza, boven gemeld, die aan Pottelberg (u), welke zeer uitvoerig en lezenswaardig is, aan A

*Zijne
brieven
over 't
ſtuk van
Gods-
dienst.*

D 2

van

daar genoemd Kanſelier van Gelderland: op welken grond, wete ik niet.

(q) *Praefat. ad Sat. Menippeam.*

(r) *Scaligerana ſecunda*, pag. 443.

(s) *Exercitia Pietatis*, pag. 267 ſqq.

(t) *Orationes*, pag. 593, 594, edit. 1705.

(u) *Praest. Vivorum Epist. Ecclef. et Theol.* pag. 1—18, edit. 1660.

van der Mijle, Kaspar van der Heiden (v), de opzieners der gemeenten te Embden en in andere plaatsen (w); als mede aan de Christelijke gemeenten in Brabant en Vlaanderen, die onder 't kruis zaten, of buiten 's Lands geweken waren (x). Noch heb ik onder het oog gekregen zes oorspronkelijke brieven, door Marnix aan den Hoogleeraar Sibrandus Lubbertus in 't Latijn geschreven (y), die blijken van kundigheid en ijver in 't stuk van Godsdienst opleveren, en te gelijk van zijne zedigheid: want
in

(v) *Epistolae Virorum Illustrum*, editae a D. HEINSIO, Cent. II pag. 711, 712, 753—755, 821, 967, &c; volgens aanwijzingen der MSS. Aanteekeningen van den Heere F. van Ouaendorp.

(w) MEINERS O. V. Kerk. Gesch. I deel, bl. 424, 426.

(x) BRANDT Historie der Reformatie I deel, bl. 760, 761.

(y) Geschreven te Souburg 21 aug., 17 dec. 1589, te Leiden 3 nov. 1596, te Asperen 22 sept. 1591, te Ltjons 2 dec. 1590, en in 's Hage 11 jan 1591. Deze brieven, die mij, onder een zeer groot aantal andere oorspronkelijke brieven aan S. Lubbertus geschreven, ten gebruike gegeven zijn door den Welëdelen Gestrengen Heere Mr. J. de Kempenaer, Raadsheer in 't Hof van Friesland, zal ik bij eene andere gelegenheid aan het algemeen mededeelen.

in eenen derzelven verzoekt hij Lubbertus, die hem in zekere voorreden (z) hooglijk geprezen hadt, deze lofspraken achtertelaten, indien dat werk mogte herdrukt worden. Wanneer in de Nederduitfche Hervormde Gemeente te Londen en Norwich, in 't jaar 1568, hoogloopende twisten ontstaan waren (a), fchreef Aldegonde twee uitvoerige brieven (b) aan Pieter Carpentier (c), waar in bondige ge-

D 3 leerd-

(z) 'Er wordt, naar gisfinge, gezien op *S. Lubberti Principia Christianorum Dogmatum*, uitgekomen in 't jaar 1591, en herdrukt 1595. Zie VRIEMOET *Atbenae Frisicae* pag. 15, 18.

(a) Hier over werden de Zwitfersche Godgeleerden en anderen geraadpleegd door die van Londen en Norwich; de laatsten zonden Herman Moded naar Geneve, om breeder verflag van alles te geven; en wat de Godgeleerden in die stad over deze twisten oordeelden, blijkt uit de gedrukte brieven van *Beza*.

(b) Uit Lutzbourg in Friesland, waar hij zich ophieldt bij den Edelen Manninga, den 19 sept. 1568 en 10 jan. 1569. Zij beftaan 38 bladzijden in *folio*; behelzen veele aanmerkelijke dingen; en zijn der uitgave overwaardig. Het gebruik daar van is mij vergund door den Welëdelen Geltrengen Heere Mr. *J. van Citters*, Burgemeester en Raad der Stad Middelburg.

(c) Rector der Latijnsche Schoole te Norwich. Zie FOPPENS *Bibl. Belg. tom. II, pag. 962.*

leerdheid, liefde voor de waarheid, en gezindheid voor den vrede in de gemeenten, om den voorrang twisten. — Hier bij zal ik noch voegen, dat zijne verrichtingen in dit stuk overeenstemden met zijne

Was tegenwoordig in de Synoden te Antwerpen en Wessel. beruigingen en schriften. Hij liet zich in de eerste Kerkelijke Vergaderingen vinden, en was 'er niet onnuttig. Dit bleek in de bijeenkomst der Hervormden, in bloemaand 's jaars 1566 te Antwerpen gehouden (d), en in de Synode van Wessel ten jaare 1568, welke hij ook eigenhandig onderteekende (e). Alle zijne pogingen tot verkrijginge der Burgerlijke Vrijheid, van welke ik te voren sprak, hadden ook de bevordering van 't heil der Kerke tot haar doel: waar aan niemand, der zaaken van dien tijd wel kundig, zal kunnen twijfelen. Welke moete Marnix, federt, aan-

962. Ten ware men liever wilde denken aan een' anderen Pieter Carpentier; van wien mijn Vader spreekt in de Hist. der Herv. Kerke te Gent, bl. 16, en Eeuwgetijde der Belijdenisse, bl. 61.

(d) W. TE WATER Eeuwg. der Geloofsbel. bl. 6, 52—56, 's GRAVEZANDE over de Synode van Wessel, bl. 84, 85.

(e) 's GRAVEZANDE ald. bl. 135, 123.

aanwendde, om de ruste der Kerke te bevorderen, en opborrelende oneenigheden te dempen, is van elders (f) bekend. Dan, hoe groot ook zijn ijver voor den gezuiverden Godsdienst ware, ik kan niet gelooven, 't gene hem ten laste gelegd wordt (g), dat hij den beeldenstorm, of de schendinge van zoo veele kerken en kloosters, zou bewerkt hebben: van welken onbefsuiden handel ik hem, te voren (h), poogde vrij te spreken; en ik vinde noch geen reden, om van gevoelen te veranderen. — Wanneer men Marnix beschouwt als een' Staatsman, zal hij niet minder in onze oogen worden. Hadde Prins Willem, die eene groote menschkunde bezat, hem als zoodanigen niet gekend, hij zou hem zekerlijk niet tot zijn' geheimsten vertrouweling gekozen hebben; en zijne aanstelling tot Staats-raad van Keurvorst Fredrik toont genoeg de gevoelens, welke deze omtrent hem voedde. Geen wonder dan, dat Aldegonde in de

Had
geen deel
aan den
beelden-
storm.

Zijne
Staatkun-
de.

D 4

ge-

(f) BRANDT Hist. der Reform. I deel, bl. 565, 566.

(g) P. HEUTERUS lib. XVI rerum Austr. Belg. c. XVI, pag. 405.

(h) In het I Stuk, bl. 381—383.

*Komt in
de Staats-
vergade-
ringe te
Dor-
drecht,
1572.*

gewichtigste binnenlandsche zaaken en in de voornaamste buitenlandsche gezantschappen gebruikt, en tot de aanzienlijkste eerampten bevorderd wierde. Om van het eerste slegs weinige bewijzen aan te voeren; ik zal gevoegelijkst beginnen met de eerste vrije Staatsvergaderinge van Holland, in 't jaar 1572 te Dordrecht gehouden, in welke Aldegonde eene voortreffelijke en dubbel lezenswaardige redenvoeringe deedt, ter aansporinge om de pas ontloken vrijheid, door verscheiden bekwaame middelen, aantekweeken: met dit gevolg, dat de Staaten manmoedig besloten, den Prins van Oranje voor 's Konings wettigen Stadhouder te erkennen, belovende, onder handtastinge, denzelven getrouw te zullen zijn; gelijk Marnix zich, van 's Prinzen wege, met eede verplichtte, den Staaten getrouw te blijven, verklarende wijders Oranje's meeninge te zijn, dat den Hervormden en Roomschen beiden de vrije Godsdienstoefening zou toegestaan worden (i). Dus den grond-

(i) BOR VI boek, bl. 281—283. MEURSIUS *verum Belg. lib. III, pag. 149 sqq.*, waar hij *Marnix* noemt *multa rerum peritia virum*. Verg. P. FRANCII *Orationes*, pag. 589—591.

borgtocht ontslagen (m). Alles liep vruch-
en te Bre- telooſ af. Even zoo gieng het met de vre-
da, 1575. dehandeling te Breda, tot welke hij, ne-
vens anderen, gemachtigd was (n). In
het volgende jaar 1576 kwam hem gele-
genheid voor, om zijne Vaderlandlievende
Bevordert Staatkunde te doen uitblinken, wanneer
de Pacifi- hij, als de eerſte der Afgezonden van
catie van den Prins en de Staaten van Holland en
Gent, Zeeland de Gentsche Bevrediging voort-
en de rus- zette, floot en teekende (o); en alle po-
te in gingen aanwendde, om de onlusten, in 't
Noord- Noorder-kwartier gerezen, te dempen,
Holland. waar in hij, door zijn verſtandig ſchrijven
aan Sonoij, ten laaſten ſlaagde (p). Don
Jan van Oostenrijk, door de meeste Ne-
derlandſche Geweſten tot 's Konings alge-
meen en Stadhouder aangenomen zijnde, en
Don Jan Bruſſel ras verlaten hebbende, liet zich
ver-

(m) HARAEUS *Ann. Erab. tom. III, pag. 209.*
LE PETIT *livr. XI, pag. 279* *et ſuiv.* BENTIVO-
GLIO I deel VIII boek, bl. 208. WAGENAAR
Vadrl. Hiſt. VI deel, bl. 478—480.

(n) VAN GOOR Beſchrijving van Breda, bl.
143, 144. WAGENAAR Vad. Hiſt. VII deel,
bl. 29 en volgg.

(o) BOR IX boek, bl. 173. Gentsche Ge-
ſchiedeniſſen I deel, bl. 271, 283. Verg. J.
B. DE TASSIS *comment. lib. III, pag. 224—233.*

(p) BOR IX boek, bl. 168.

verluiden , dat de Heer van Aldegonde ^{beeft een} door den Prins van Oranje naar die stad ^{kwaad} gezonden was , om , met hulpe van den ^{oog op} Heere van Heeze , hem bij middelen van ^{bem.} list of geweld naar Zeeland te vervoeren , en dat hij , derhalven , niet te Brusfel zoude komen , zoo lang Aldegonde zich daar ophieldt. Dus verhaalt STRADA (q) dit ver-
dichtfel , 't gene geen den minsten schijn , veel min eenigen grond van waarheid , hadt , waarom die schrijver zelf betuigt , niet te durven staande houden , dat de Prins en Aldegonde dit met de daad hebben willen uitvoeren , gelijk Don Jan , echter , volgens veele aanbrengers , scheen te gelooven. 'T kan zijn , dat het voorstel , door Marnix kort te voren aan de Staaten van Holland en Zeeland , te Middelburg vergaderd , gedaan (r) , aanleidinge tot zulk vermoeden gegeven hebbe. Zoo veel wantrouvens de Landvoogd tegen Marnix voedde , zoo veel vertrouwens bleven de Staaten , met den Prins , in hem stellen. De Prins zondt ^{Zijn voor-}
hem

(q) *Dec. I lib. IX, pag. 527—530.* Men vergelijkte BOR XI boek , bl. 262 , 293. — Het verhaal van BENTIVOGLIO I deel X boek , bl. 261 , 262 , verdient gelezen te worden.

(r) *BOR X boek , bl. 214.*

stelaande hem aan de Vergaderinge der Algemeene
Staaten Staaten te Brusfel, den vierenwintigsten
te Brusfel.

van slachtmaand 1576; in welke hij dat alleraanmerkelijkste voorstel, in 's Prinsen naam, deedt, vooral strekkende tot het werven van krijgsvolk, het opnemen van geld in Duitschland, het aannemen van den Graave van Zwartsenberg tot Krijghoofd, het aanraden van de uiterste omzichtigheid in de onderhandelingen met Don Jan, en het stellen van het Sluifche Kasteel in de handen van Oranje, indien de Staaten zijne tegenwoordigheid in Vlaande-

Gezonden ren begeerden (s). Ook schikten zij hem,
naar Groningen. uit dien hoofde, naar Groningen ter wegneming van de zorgelijke tweespalt, tusschen de Stad en Ommelanden herrezen: waar toe, door zijne zorg, de voorwaarden opgesteld, doch, op dien tijd, niet tot stand

(s) Zie de Verzameling van onuitgegeevene stukken, welke wij te danken hebben aan den beroemden Hoogleeraar BONDAM, I deel, bl. 188—207. — Naderhand heeft de Prins den Heere van Aldegonde, vooral in de jaaren 1579 en 1580, in zijnen naam voorstellen laten doen en aandringen in verscheiden Staatsvergaderingen. Zie BOR XIV boek, bl. 157 en volgg., bl. 178, XV boek, bl. 213, en elders meer.

stand gebragt werden (t). Na zijne wederkomst uit Duitschland, waar wij hem, in 't vervolg, zullen aantreffen, is hij, herhaalde reizen, door de Algemeene Staaten, den Raad van Staate, Aartshertog Matthias, en den Prins, naar Gent gezonden (u), om te doen ophouden de wrevelmoedigheden, die daar tegen de Roomschen gepleegd werden: van welken last hij zich zoo getrouwlijk en met zulken ernst kweet, hoewel hij van de roomlooze Gentenaars, die naar niemand hoorden, niets kon verwerven, dat zelfs gematigde Roomschegezinde schrijvers den laster afgekeerd hebben, als of de baldaadige ongestuimigheden, te Gent gepleegd, uit raad en op bevel van Aldegonde voortgekomen waren (v): welk vermoeden, mischien, daar

Gezonden naar Gent; waar bij de onruste niet gestookt hadt.

Gisfing

(t) U. EMMIUS *de Agro Frisiae*, pag. 394.

(u) Gentsche Geschiedenissen II deel, bl. 67. Verg. mijn Vaders Historie der Kerke te Gent, bl. 41. — Eene verklaring der punten, door Marnix. in naam van Prins Willem den I, voorgesteld aan de Schepenen der beide Banken te Gent, den 28 julij 1578, en vermoedelijk eigenhandig door hem geschreven, wordt noch bewaard in de openbaare Bibliotheek te Leiden.

(v) Dezelve II deel, bl. 46, 47.

der oor- daar uit gesmeed was, om dat hij, te vo-
 zaak van ren, den Heere van Rijkhoven gestijfd hadt
 dit ver- in zijn voornemen, om de herstellinge der
 moeten. vrijheid en voorrechten in die stad te ver-
 krijgen door het gevangen nemen des Her-
 togen van Aarschot en zijner aanhange-
 ren (w): tot welke veruitziende daad
 Oranje, echter, zijne toestemminge geen-
 zins hadt willen geven. Wie den voor-
 slag, reeds in louwmaand 's jaars 1577 aan
 die van Holland en Zeeland te Middelburg
 door Aldegonde, uit 's Prinsfen naam, ge-
 daan (x), met aandacht overweegt, en
 daar blij de volgende gebeurtenissen in oog-
 schouw neemt, zal naauwlijks kunnen twij-
 felen, of Marnix is ook gebruikt in de be-
 raminge en bevorderinge der Utrechtsche
 Unie; doch ik kan niet bewijzen, 't gene
 ik ergens aangeteekend vinde (y), dat hij
 in 't bijzonder veel zou toegebracht hebben
 tot het stellen der punten van gemelde
 Wordt Unie. Zekerer is 't, dat hij, in den herfst
 van

(w) Dezelve I deel, bl. 310—312.

(x) BOR X boek, bl. 214.

(y) In een werkje, genoemd Oogen-salve
 voor de blinde Hollanders, en gedrukt in 't
 jaar 1650, bl. 6.

van 't jaar 1577, met den Prins, naar ^{geplaatst} Brabant vertrok (z), en zittinge kreeg in ^{in den Raad van} den Raad van Staate (a). Zijnen tijd in ^{Staate.} dien post uitgediend hebbende, begaf hij zich, waarschijnlijk in den nazomer van 't ^{Komt in} jaar 1582 (b), naar Walcheren op zijn ^{Zeeland} Kasteel te West-Souburg: van waar de ^{wonen.} ^{Slaat het} ^{verzoek,} ^{om met} ^{Anjou in} ^{onderhan-} ^{delinge te} ^{nentreden, af.}

(z) BOR XI boek, bl. 286. — Zijn vertrek naar Brabant en de post, welken hij, sedert, daar bekleedde, konden oorzaak geweest zijn, dat de Staaten van Holland opzeiden de jaarlijksche inkomste van 1200 guldens, welke zij aan Marnix, tot erkentnisse van 's Mans ongemeene diensten en goedmakinge der veelvuldige kosten tot zijne gezantschappen vereischt, toegelegd hadden. Zie BOR XVIII boek, bl. 10, 11.

(a) *Apologie* 1579. Zie boven bl. 44, 45.

(b) Want toen de Prins den 18 maart 1582 te Antwerpen geschoten werd, was Marnix noch in die stad en in bedieninge. Zie BOR XVII boek, bl. 16, 17.

*Words
Burge-
meester
van Ant-
werpen.*

nen staat te kunnen leven, als beroofd van de inkomsten zijner goederen, meest onder den vijand gelegen, en ontzet van 't gene Holland hem eertijds toegelegd hadt, zoo dat het hem onmogelijk ware, langer op dien voet te dienen (c). Hij hadt, gelijk zoo veele anderen, ondervonden, dat het waarnemen van buitenlandsche gezantschappen grootere eer, dan voordeel, aanbrengen. Hij bleef dan vooreerst noch in Zeeland, tot dat de Prins, die wegens den wrevel der Antwerpsche gemeente naar Zeeland vertrok, hem tot Burgemeester dier Stad aanstelde: welk ampt hij, tot genoegen der ingezetenen, zoo veelen zij naamlijk met Oranje begrepen, hoe noodig een hoofd ware, 't gene met regeerkundige wijsheid en dappere achtbaarheid dezelve kon bestieren, of tegen de macht en listen der vijanden beschermen, den dertigsten van slachtmaand 1583 aanvaardde; doch weigerde het Markgraaffschap van Antwerpen, hem te gelijk opgedragen, aantenemen (d). Sedert Marnix deze stad,

bij

(c) BOR XVIII boek, bl. 10, 11.

(d) Zie, behalven *Bor*, *Hoofs* en anderen,
LE

bij de overgave aan Parma, verlaten hadt, vinde ik niet, dat hij in staatkundige zaaken binnen 's Lands gebruikt zij. 'T schijnt echter, dat de Spaanschen hem noch lang daarna beschouwden als iemand, die grooten invloed op de Staatszaaken van ons Gemeenebest hadt. Ik wete anders geen reden, waarom men hem gaarne van kant wilde helpen. Dit is aftenemen uit de belijdenisse van Michiel Renichon, Priester in 't Land van Namen, die, in 't jaar 1594, op 't sterkste verklaarde, door den Graave van Barlaimont te Brusfel omgekocht te zijn, om Prins Maurits te vermoorden, en gelijkelijk betuigde, hoe Barlaimont hem ook gezegd hadde, dat 'er noch andere perfoonen waren, die men insgelijks behoorde uit den weg te ruimen en van 't leven te be-rooven, en onder dezen in 't bijzonder den Heere van Aldegonde (e). — Genoeg van zijne binnenlandfche verrichtingen: die hem zoo veel roems verworven, dat men

E zich

LE PETIT *livr.* XIII, pag. 477, en BUTKENS
Troph. de Brabant tom. II, pag. 512.

(e) LE PETIT *livr.* XIV, *pag.* 630. VAN LOON *Nederl. Historiepen.* I deel, bl. 446. WAGENAAR *Vad. Hist.* VIII deel, bl. 398, 399.

zich verplicht rekende, ook veel gebruik van hem in de plechtigste en belangrijke Gezantschappen buiten 's Lands te maken.

Engeland Schoon Koningin Elizabeth, om bekende
wordt hem staatkundige redenen, aan Marnix, gelijk
ontzeid. aan zoo veele anderen, het Rijk van Engeland ontzegd hadt (f), is hij, echter,

Zijne Ge- federt dien tijd, driemaal als Gezant naar
zant- dat Koningrijk afgevaardigd: eerst, om
schappen de Oppermacht over Holland en Zeeland
naar En- aan die Koninginne, in naam der Staaten,
geland, op zekere voorwaarden aanbieden, van
1575, welk gezantschap Aldegonde het Hoofd
1576. was (g); naderhand, in gezelschap des

1581. Hertogen van Anjou (h); en eindelijk, in

1590. 't jaar 1590, door den Raad van Zeeland, ter bezorginge der lijfberbrieven van groot aanbelang, gelijk 's Prinses Raad, Nikolaas Bruijninx, aan Oldenbarneveld, 's Lands Advokaat, uit Breda overschreef (i). Omtrent het laatste kan ik iet nader be-
rich-

(f) HOOFD X boek, bl. 443. WAGENAAR VII deel, bl. 82.

(g) BOR VIII boek, bl. 133. WAGENAAR VII deel, bl. 83—87.

(h) WAGENAAR VII deel, bl. 420, 421.

(i) BOR XXVII boek, bl. 24.

richten. De Staaten van Zeeland zekere onderschepte brieven des Konings van Spanje, des Hertogen van Lotharingen en van anderen, door den Gouverneur van Bergen ontfangen hebbende, verzochten den Heere van Aldegonde dezelve te ontfijfferen. Hij berichtte den Staaten, dat deze brieven van zoo een aanbelang waren, dat de Hoven van Frankrijk en Engeland, op 't spoedigste, daar van behoorden verwittigd te worden. Waar op de Staaten besloten, hem te verzoeken en aftevaardigen, om, met den neef van den Heere Morgan, Kornelis Coone, ten spoedigste naar Frankrijk en Engeland te vertrekken, en aan hem, ter goedmakinge van de kosten der reize, tien of twaalf honderd guldens te doen aantellen: welke som, na zijne wederkomst, noch vermeerderd werdt, en hij beschonken met duizend guldens; waar mede de Staaten alle de onkosten van deze reize betaald rekenden, welke ten laste van de Generaliteit zouden gebragt worden (k). Meer

E 2

dan

(k) Notulen der Heeren Staaten van Zeeland, 23 febr., 3 maart 1590, 14 jan. 1591, MSS.

*Naar
Frank-
rijk.*

1575.

dan eens, ging Marnix ook in gezantschap naar Frankrijk. 'T schijnt, dat hij, in 't jaar 1575, meer bedektelijk, en in 's Prinsen naam, naar Frankrijk gereisd hebbe: 't zij dat zulks alleenlijk zag op het huwelijk van dien Vorst met de dochter des Hertogen van Montpensier, Charlotte van Bourbon, welke Aldegonde ook uit Duitschland herwaards begeleid heeft (l), doch waar toe de Hertog zijne toestemminge weigerde te geven; 't zij dat dit verblijf in dat Rijk meer zag op de beraadslagingen in Nederland, om onderstand in Frankrijk te zoeken (m). Plechtiger en meer bekend is zijn gezantschap naar dat Koningrijk, om in onderhandelingen te treden met den Hertoge van Anjou, wien men tot Vorst der Nederlanden aannam (n). Bij deze gelegenheid, werd door Oranje een diep geheim toebetrouwd aan Aldegonde, waar over hij, in 't heimelijke, met den Hertoge van Anjou handelde.

1580.

1581.

(l) BOR VIII boek, bl. 120.

(m) HOOFT X boek, bl. 429. WAGENAAR VII deel, bl. 81.

(n) WAGENAAR VII deel, bl. 398, en veele volgende.

delen moest. Dit hadt betrekkinge op het stuk der opdragt van de hooge Overheid van Holland en Zeeland aan den Prins; Marnix slaagde in dezen; en zijne onderhandeling met Anjou op dit stuk bleef verborgen, zelfs voor veele gemachtigden ter Staatsvergaderinge (o). Dit gezantschap zal hij te volvaardiger aanvaard hebben, naar mate hij sterker in de Staatsvergaderingen geijverd hadt, om liever in Frankrijk, dan in Engeland, bijstand te zoeken. Hier toe strekte zijn lezenswaardig verhoog, waar in hij den Gemachtigden der bijzondere Landschappen onder het oogbragt, dat men een' Vorst behoorde te kiezen, die zelf bij ons kon blijven, en meer met toegenegenheid van Vader, dan van Vorst, het waare belang onzer Landschappen gantschlijk als zijn eigen omhelsde en verdedigde; dat de verkiezing des Hertogen van Alençon in Vlaanderen meer aangenaam zijn zoude; dat de beroerten in Frankrijk niet zouden veroorzaken, dat men van daar geen goed krijgsvolk zou bekomen; dat voor den Hervormden Godsdienst, uit

E 3 de

(o) HOOFD XIX boeck, bl. 809.

de verkiezinge van Alençon, geen kwaad te verwachten was; en dat men den Hertoge kon doen begrijpen, dat hij Nederlanders, en geen Franschen, onder zijn gebied zou hebben, en derhalven alleenlijk onze wetten moest gebruiken, zonder de Fransche daar onder te mengen. Hij besloot eindelijk, dat alle de redenen, in de tegenwoordige zaak overwogen, veel meer tot gunst van Frankrijk, dan van Engeland, oversloegen; en betuigde, zoo verwaand niet te zijn, dat hij niet voor een' beteren raad zou willen wijken. "Er is niemand in 't bijzonder", dus sprak hij ten laatste, "die mij overtreffen zal in de gevoelens van deze zeer naarstige vergaderinge te volgen, en ook niemand, die, na de rijpheid in de beradinge, vaardiger zal zijn, om 't besluit daar van uittevoeren". Dit vertoog hadt zeer groot vermogen op het hart van anderen, en zijn gevoelen kreeg, eindelijk, de overhand (p). Wat aanleidinge gaf, dat Aldegonde, eenige
 1590. jaaren later, naar Frankrijk afgezonden
 wier-

(p) BENTIVOGLIO Nederl. Hist. II deel I boek, bl. 324-328.

wierde, is boven verhaald; waar uit men kan opmaken, dat BOR (q), niet ten onrechte, gelijk ik wel eens hoorde vermoeden, geschreven hebbe, dat hij, ten jaare 1590, in Frankrijk bij den Koning, door last van de Heeren Staaten, geweest zij, en met denzelven verscheiden onderhandelingen gehouden hebbe, onder anderen hier toe strekkende, dat de Staaten hem eenige schepen, tot onderstand tegen den Koning van Spanje, zouden gelieven te zenden. Doorluchtiger gezantschap, *Naar den Rijksdag te Worms.* schoon met weinig vrucht, bekleedde de Heer van Aldegonde, in het jaar 1578, in naam der Algemeene Staaten en van den Aartshertoge Matthias, aan de Rijks-Vorsten, te Worms vergaderd: waar hij, den zevenden van bloeimaand, eene voortreffelijke redenvoeringe deedt, om den Keizer en de Duitfche Vorsten te bewegen tot bijstand der verdrukte Nederlanden, welke de verwonderinge der grootste mannen,

E 4

ten

(q) XXVIII boek, bl. 11. — Uit een* oorspronlijken brief van Marnix, geschreven den 2 december 1590, te voren reeds gemeld bl. 52, blijkt, dat hij zich toen te Lijons in Frankrijk onthieldt.

ten allen tijde , weggedragen heeft (r). Gedurende zijn gezantschap , schreef hij een' aanmerkelijken brief aan de Staaten van Holland , waar in hij uitvoerig verflag geeft van zijne verrichtingen , ook van zijne gesprekken , met sommige Vorsten in 't bijzonder gehouden , en wijders in bedenkinge geeft , of 't niet geraden ware , dat men de Hanze-steden zochte op zijde te krijgen (s). — Dus heeft Marnix , wien ons zelfs Spaansch- en Roomschegezinde schrijvers afmalen als een schrander man en van kloek beleid in alle handelingen , en die de meeste hoogachtinge wegdroeg (t) , in verschei-

(r) BOR XII boek , bl. 26 en volg. HOOFD XIII boek , bl. 571—573. Zie ook P. BURMAN *Anal. Belg. tom. I, praefat. pag. XCV, XCVI.* — Het oorspronkelijke *Paspoort* , door Prins Willem den I. , den 4 april 1578 , aan Marnix gegeven , wanneer hij naar dezen Rijksdag reizen zou , wordt noch bewaard in de openbaare Bibliotheek der Hooge Schoole te Leiden. — Jammer is 't , dat de geheele redenvoering , gelijk zij gedaan werdt , in de Latijnsche taale niet meer voor handen zij. Zie P. FRANCII *Orationes* , pag. 592—594.

(s) BOR XII boek , bl. 26. — Die brief is noch voor handen , en wordt bewaard in de openbaare Bibliotheek te Leiden ; gelijk de Hooggeleerde Heer *Kluit* mij bericht heeft.

(t) BENTIVOGLIO Nederl. Hist. I deel VIII boek ,

zeer uit hoofde van zijne Staatkundige be-
Krijgs- drijven , als wel ter oorzaake van zijn
bandel. Krijgsbeleid; waar van ik noch wat nader

Gouver- moete spreken. Aangefteld zijnde tot Be-
neur van velhebber van Delft, Rotterdam en Schie-
Delft, dam, hadt hij een' toelig om 's Gravenhage
enz. te beschanfen; doch de Spanjaarden verij-

Worde ge- delden dit voornemen, en kregen Aldegon-
vangen. de zelveu gevangen, niet bij den Haag,

gelijk eenigen schrijven (w), maar in de
 fterke schans te Maaslandfluis, welke zij
 ingenomen hadden. Men bragt hem naar
 Utrecht, en zettede hem, aldaar, gevan-
 gen op het kasteel Vredenburg. Zoo veel

Pogingen liet zich de Prins aan hem gelegen leggen,
van Opa- dat hij beval, met den gevangen Graave
je tot zij- van Bosfu te Hoorn op gelijke wijze te
ne ver- handelen, als met Aldegonde te Utrecht
lichtinge geschiedde. Dit veroorzaakte, dat de
en verlos- Spanjaarden, hoe zeer zij anders op hem
singe. verbeterden waren, hem vrij beter behandel-
 den, dan men hadt durven vermoeden (x).

Hij

(w) STRADA *dec. I lib. VII, pag. 451, 452.*
 LOIJENS *l. c. pag. 456.*

(x) BOR VI boek, bl. 348, VII boek, bl.
 6, 7. — Dat Marnix, den Spanjaarden in
 handen vallende, en nu voor zijn leven
 vree-

Hij bleef echter gevangen, en zou, mogelijk, nooit in vrijheid zijn hersteld, hadde niet de Prins van Oranje, in de voorwaarden, op welke Middelburg aan hem overging, bedongen, dat Mondragon, Bevelhebber dier Stad, moest uitwerken, dat Aldegonde, nevens eenige andere gevangenen, door den Spaanschen Landvoogd ontlagen wierden, of dat hij zelf anders, als 's Prinzen gevangen, moest wederkeeren. Hoewel nu Requesens geen groote zwaarigheid maakte om de overigen te slaken, hieldt hij, echter, Aldegonde in hechtenisse, wel begrijpende, naar de aanmerkinge van een' Spaanschgezinden schrijver, dat voor den Koning niets nadeeliger, en voor Oranje niets wenschelijker was, dan de verlossing van een' Man, die zoo geschikt was om 's Prinzen ondernemingen te helpen bevorderen (y). Na lang dralen, besloot 'er de Landvoogd toe, op wien de bedreiging van Mondragon, dat

vreesende, zou aangeboden hebben, vrijheid aan Bosfu te zullen bezorgen, indien men hem thans wilde sparen, schrijft VIGLIUS VAN AIJTFA *Epist. CCXXV ad Hopperum*, pag. 778.

(y) Zoo schrijft J. B. DE TASSIS *comment. lib. II*, pag. 186.

Wordt, dat men Aldegonde flaken , of dat hij iet
eindelijk, bestaan zou , waar van het gantsche Land
geslaakt. zou gewagen, zoo veel klems hadt, dat hij
Marnix, omtrent slachtmaand 's jaars 1574,
op vrije voeten stelde (z). 'T is lichtelijk
te gelooven, dat de blijdschap en van den
Prins en van Aldegonde onbeschrijflijk
groot ware, wanneer zij elkanderen, voor
de eerste maal, binnen Gouda, wederom
ontmoetten. Na dien tijd schijnt hij zich
met de kriegszaaken, in veele jaaren, niet
bemoeid te hebben. Hij kwam, echter,
in de noodzaaklijkheid om zich, op nieuw,
daar in te steken, en ondervondt toen, hoe
gevaarlijk het zij , het hoogste bewind in
handen te hebben in een' tijd , wanneer
een stad belegerd is. Eer ik van Antwer-
pen spreke, zal ik, met korte woorden,
Bedrijft melden zijn voorzichtig en kloekmoedig
Brusfel, beleid om de Waalen duur te doen bekoo-
1580. pen hunnen heimelijken , doch aan hem
ontdekten, aanflag, om Brusfel 'snachts bij
verrasfinge, in zomermaand 's jaars 1580,
in-

(z) HOOFD VIII boek, bl. 340, IX boek,
bl. 350, 351, 397. Verg. BOR en STRADA, op
de aangeh. plaatsen , ook HARAEUS *Annal.*
Brab. tom. III, pag. 216.

intemenen; want alles was gereed gemaakt, om hen onzacht te ontfangen, als zij voor een gedeelte door de openstaande poort zouden zijn ingetrokken, en de overigen buiten gehouden, waar toe Aldegonde zelf zich op de poort bevondt, om den hekel bij tijds te doen neêrvallen (a). Dan, die toeleg der Waalen hadt zoo weinig voortgang, als de aanslag van Marnix, op Lier, *Aanslag gelukte* (b). Van grooter belang en gevolg ^{op Lier,} is het voorgevallene te Antwerpen. Men weet, dat de Prins van Oranje, kort voor zijn' dood, den toeleg van Parma op Antwerpen aan Marnix hadde te verstaan ^{Verdediging van} gegeven, en hem van goeden raad, tot ^{Antwerpen.} bewaringe van die stad, bediend, doch welke, door den heftigen tegenstand van veele burgeren, niet kon werkstellig gemaakt worden, zoo weinig als het doorsteken van den Couwensteinschen dijk. Bekend zijn de schriftelijke onderhandelingen van Parma en die van Antwerpen; de vijandelijke ondernemingen van beiden; de oproerige bewegingen binnen de stad; het aanhouden-

de

(a) HOOFT XVI boek, bl. 709.

(b) BOR XVIII boek, bl. 37. VAN MET-
REN XII boek, bl. 211. LOIJENS *l. c.* pag. 491.

de verzoek van Aldegonde aan die van Holland en Zeeland, om alles te willen aanwenden tot ontzet van het benaauwde Antwerpen; de pogingen daar toe aangewend; het maken der beruchte brugge over de Schelde, welke wel groot nadeel leedt, doch door den vijand spoedig hersteld werd; de herhaalde pogingen van Aldegonde, om zich meester van den Couwensteinschen dijk te maken, en zulken, die op een verdrag met Parma begonnen te dringen, tot standvastigheid te bewegen. Ten laafsten klom de nood zoo hoog, dat men, mondelijk en schriftelijk, in onderhandeling met Parma kwam. Midlerwijl werden de sterkste verzekeringen aan die van Antwerpen gegeven, dat men in Holland en Zeeland, zelfs in Engeland, alles zou beramen en werktellig maken, wat tot ontzet der stad konde dienen. Dan, Antwerpen ging, bij verdrag, aan Parma over, en keerde dus weder onder de macht des Konings van Spanje. Bij deze gelegenheid, schreef Aldegonde verscheiden brieven, wier inhoud, om veele redenen, alle opmerkzaamheid verdient, en ons van zelfs leidt tot het melden der hooggaande ongunste,

waar

*Gaat over
aan Par-
ma.*

*Sedert
komt
Marnix*

waar in hij, sedert, vervallen is (c). Dat *in verden-*
hem geen moed, beleid en heldhaftigheid, *kinge en*
geduurende het beleg van Antwerpen, ont- *ongunste;*
braken, getuigen zijne redenvoeringen en *waar te-*
daaden, ja zelfs zijne en 's Lands vijanden. *gen bij*
zich ver-
dedigt.

Of men in Holland en Zeeland wel zoo spoedig en ernstig op het onzet der stad gedacht hebbe, als het belang der zaake vorderde, late ik liever anderen beoordeelen. Doch ik kan niet gelooven, dat Marnix eenig verraad in den zin gehad hebbe. Hij sprak, 't is waar, met lof van Parma; doch hier in was geen misdaad. Men moet de deugd ook in zijn' vijand prijzen; en Parma gaf, in dit geval, blijken van edelmoedigheid. Was het aan Marnix, die sedert twintig jaaren zijne bezittingen voor de Vrijheid gewaagd en, gedeeltelijk, verloren hadt, kwalijk te nemen, dat hij,

(c) Men kan uitvoeriglijk over dit alles nalezen BOEK XIX boek, bl. 12, 13, 35—39, 41, 42, 52, XX boek, bl. 31—51, en met hem vergelijken *van Meteren, van Reijdt, Strada, Horst, Meursius, Grotius, Thuanus, Wagenaar*, en anderen, op de jaaren 1584 en 1585. Eenige bijzonderheden, waar onder eene uitmuntende aanspraak van Marnix aan de Antwerpenaars, zal men aantreffen bij BENTIVOGLIO *Ned. Hist.* II deel III boek, bl. 372—399.

hij, wel vooruitziende, hoedanig zijn lot na dezen tijd zijn zou, eenige zorg droeg voor zich zelve en zijn huisgezin? Ik denke, neen. De dood van zijnen besten vriend, den Prins van Oranje, deedt hem, met zoo veele anderen, gelijk het gaat, zijne meeste vrienden verliezen, en veroorzaakte, dat men naar gelegenheid uitzag, om het gezag van Marnix, 't gene in de Nederlanden zoo hoog gerezen was, eensklaps te doen dalen, en hem, voortaan, buiten bewind te houden. Het verlies van Antwerpen was zekerlijk een stuk van groot gewigt: iemand moest 'er de schuld in 't bijzonder van hebben; en niets was gereeder, dan die op Aldegonde te leggen. Hij schreef, bij deze gelegenheid, eene uitvoerige Verdediginge van zijn gehouden gedrag, en lietze door den druk gemeen worden (d); terwijl hij, eenige jaaren later, zich noch nader poogde te zuiveren van den blaam, wegens de overgave van Antwerpen op hem gekomen (e).

Komt in Het is waar, dat de Staaten van Zeeland,
Zeeland. wan-

(d) VAN MITEREN X bock, bl. 223.

(e) In zijne Ontschuldighe, hier boven bl. 46 gemeld, bl. 15 en volgg.

Wanneer hij tegen het verbod in Walcheren kwam, hem de redenen zijner komste lieten afvragen, hem wijders aanschreven, om in zijn huis te blijven, en met niemand, vooreerst, te spreken; dat zij besloten, over de beschuldigingen tegen Marx met den Raad der Regeringe te spreken, en daar over aan de Algemeene Staaten te schrijven (f); doch het is ook waar, dat dezelve Staaten van Zeeland, weinige dagen later, hem aanschreven, dat, dewijl de Algemeene Staaten op zijne zaaken geen besluit namen, zij hem toestonden, zoo veel in hun was, te gaan en staan, waar 't hem goeddacht (g). De meeste Historiefchrijvers (h) willen daar henen, dat hij, na dezen tijd, in 's Lands zaaken en regeringe nooit meer gebruikt zij. Het bleek echter genoeg, dat de Staaten hem, naderhand, openlijk van allen lorshandel vrij kenden, daar zij hem, anders,

Besluiten der Staaten, omtrent hem.

Wordt, na dien tijd, gebruikt in

F in

(f) Notulen van Zeeland MSS., II, 13 november, en 11 december 1585.

(g) Notulen van Zeeland MSS., 28 december 1585.

(h) Men zie, bij voorbeeld, VAN REIJD IV boek, bl. 61, STRADA *dec. II lib. VII, pag. 423*, en GROTIUS *Annal. lib. V, pag. 129*.

's Lands in 't jaar 1590 niet naar Frankrijk in gezantschap zouden gezonden hebben, gelijk wij boven zagen; en zij, noch veel minder, hem, in 't jaar 1587, zouden benoemd hebben, om in hunnen naam te verschijnen in de onderhandeling van vrede tusſchen de Gezanten der Ingelsche Koninginne Elizabeth, die des Konings van Spanje en der Vereenigde Staaten (i). Want, hoewel de laarſten van hun voornemen afzagen, en na rijp beraad verkozen, niemand van hunnen wege derwaards aftevaardigen, blijkt echter hier uit, dat de Vereenigde Gewesten tot een goed vertrouwen op den Heere van Aldegonde wedergekeerd waren. Dezen uitſtap was ik verſchuldigd aan de eer van Marnix: zijnde noch alleen-
 Zijne Ge-
 leerdheid. gelijk overig, dat ik, kortelijk, van zijne Geleerdheid ſpreke. Vriend en vijand, landgenooten en vreemden, geven hem den lof van meer dan gewoone kundigheden, en tellen hem onder de geleerdſte mannen van zijnen tijd (k). Die hem dezen roem be-

(i) STRADA *dec. II lib. IX, pag. 627.*

(k) Rij de Schrijvers, op bl. 32 (7.) reeds aangehaald, voege men BAUDIUS *poëmat. pag. 64,*

betwisten, zijn weinigen in getal, en hun
getuigenis is twijfelachtig (1). Hij was
ver gevorderd in taalen en wetenschappen.
Behalven de Latijnsche, Hoogduitsche, *Taalkun-*
Engelsche, Fransche, Spaansche en Itali-
de.
aansche taalen, verstondt hij het Grieksch
zoo wel, dat hij het, zonder overzettinge,
even gemaklijk las, als het Latijn; waar
van zijn Oecomenius ten bewijze aange-
voerd

64, SCALIGER in *Scaligeranis secundis*, pag. 443,
GROTIUS lib. V *Historiarum*, pag. 378, LIPSIUS
in *Syll. Epistolarum Burmanniana* tom. I, pag. 155,
FRANCIUS *Orat.* pag. 592—594.

(1) THUANA, pag. 47. — Mij is onlangs in handen gekomen een stukje, in 't jaar 1579 te Luxemburg gedrukt, en waar van de titel is: *De tumultuosa Belgarum rebellione sedanda: ad Christiani orbis Principes et cunctos publicae ac Christianae tranquillitatis amantes, brevis Consultatio: per Cornelium Callidium Chrysopolitanum.* De schrijver heeft het zeer gemunt op Marnix, zijne afkomst, zijne redenvoeringe te Worms gehouden, enz. In de opdracht noemt hij die redenvoeringe *splendida et blanda, at subdola et perniciofa oratio*; en geeft te kennen, dat hij tegen dezelve geschreven hadde. In 't werkje zelve, pag. 3, laat hij zich, op een' beschimpenden toon, hooren over Marnix geboorte, met uitdrukkingen, die alle kenmerken van een galbitter en boosaartig hart ontdekken, doch welker onwaarheid aanstonds blijkt uit het door mij te voren gezegde bl. 33-45.

voerd wordt (m). Van zijne bedrevenheid *Pfalmen*. in 't Hebreeuwsch gaf hij blijken in de uitgave der Pfalmen, door hem in dichtmaat gebragt, deels in ballingschap, deels in de gevangenisfe, en onder veele andere bekommernissen (n). Zijne zeldsaame kennis der Hebreeuwsche en Grieksche taalen, doch geenzins de vreeze, dat Mar-nix, mogelijk, tot de Spanjaarden zou overgaan (o), bewoog de Algemeene Staa-ten, na veele onderhandelingen, sedert verscheiden jaaren, door de Kerkelijken met hem daar over gehouden, hem met al-
Overzet-ting der Heilige Schrift. len aandrang te verzoeken tot de overzet-tinge der Heilige Schrift; welk zwaar-wichtig werk hij op zich nam, doch, door den

(m) FRANCIVS *l. c.* pag. 593.

(n) J. VAN IPFREN Historie van het Psalm-gezag I deel, bl. 137—143, 490—496. — Deze berijmde Pfalmen in 't jaar 1580 aan de Staaten van Holland en Zeeland opgedragen zijnde, vinde ik, dat de laatstgemelden, een' geruimen tijd daarna, noch geraadpleegd hebben, om eenige vergeldinge aan den Hee-re van S. Aldegonde te doen, zoo voor zij-ne diensten, aan den Lande gedaan, als voor de opdragt zijner Pfalmen. Notulen van Zeeland MSS., 12 febr. 1580, en 1 julij 1583.

(o) FORPENS *Biblioth. Belg. tom. II, pag. 1037.*

den dood verhinderd zijnde, niet volvoerde (p). Zijne groote taalkunde baande hem den weg ter verkrijginge van veele kundigheden in verscheiden wetenschappen. ^{Be- kwaam- heid in veele we- tenschap- pen.} Zijne schriften toonen, welke vorderingen hij gemaakt hadde in de Godgeleerdheid (q), het Burgerlijke en Kanonijke

F 3

Recht,

(p) HINLÖPEN Hist. van de Nederl. overzettinge des Bijbels, bl. 12—32. Verg. P. BURMANNUS in *Syll. Epistolarum tom. I, pag. 692.* — Ik vinde, in de Notulen van Zeeland MSS., den 21 september 1595, dat de Staaten van Zeeland ontfangen hadden een' brief van de Algemeene Staaten, verzoekende te weten, of Zeeland, volgens den eisch van Holland, zou betalen de helft van het tractement des Heeren van Aldegonde over de vertalinge van den Bijbel; waar op besloten werdte te antwoorden, dat Zeeland te vreden is, daar in zeventien ten honderd te betalen.

(q) Men vindt zijne schriften, die, voor 't grootste deel, de Godgeleerdheid betreffen, opgenoemd bij *Meursius, Verbeiden, Foppens*, en anderen, hier boven bl. 32 aangehaald. — Sommige brieven, door hem geschreven, en te voren vermeld, mogen den naam van Godgeleerde verhandelingen dragen. — Zijn werkje: *Via veritatis Divinae, regulis 15 ex indubitato Dei verbo expofita et illustribus exemplis complanata*, is mede te vinden in P. MAGERI *methodus formandarum concionum pag. 145—223*, waar, in de voorreden, naar waarheid, van Marnix getuigd wordt: *Quam- vis*

*Verzocht
tot het
schrijven
eener Ker-
kelijke
Historie.*

Recht, de Kerkelijke en Weereldlijke Geschiedenissen, de grondbeginselen van waare Staatskunde, als mede in de Dichtkunst. Jammer is 't, dat hij de Historie der Nederlandsche Hervormde Kerke, tot het

vis vitam fere egerit politicam, rebusque regundis ac moderandis adhibitus, ita tamen in sacris fuit exercitus scripturis, ut plurimos, etiam professione Theologos, multis parasangis post se reliquerit. — Hij wordt voor den opsteller van veele naamlooze schriften gehouden, welke in dien tijd uitkwamen, en betrekkinge hadden tot den Godsdienst, de Staatskunde en Vrijheid; waar onder uitmunt het Vertoog aan den Keizer, geplaatst voor de Geloofsbelijdenisse der Nederl. Kerken, en door sommigen, volgens de aantekeninge van mijn' Vader, Eeuw. der Geloofsbel bl. 219, 220, niet ongegrond aan hem toegekend, en zijne *Commonefactio*, ten jaare 1583 uitgegeven. Zie P. BURMANNUS in *Syll. Epist. tom. I, p. 155.* — Of hij de schrijver van het bekende liedtje *Wilhelmus van Nassauwen* geweest zij, is, over eenige jaaren, zoo mij wel geheugt, betwist. — Zijne *Apologien*, die, gelijk wij zagen, van aanbelang zijn, schijnen den meesten onbekend gebleven te zijn. — Men heeft, in 't jaar 1679, te Dordrecht uitgegeven "Kort Begrijp, inhoudende de voornaemste Hoofdstucken van de Christelijke Religie" enz. Op den titel staat, dat die boeksen gevonden zij onder de schriften van wijlen den Heere van Aldegonde. — Zijne wederlegging der Geestdrijveren gaf aanleidinge tot een scherp tegenschrift, in 't jaar 1597, door de Staaten verboden. Zie *Kerkelijk Plakaatboek II deel, bl. 130.*

het schrijven van welke de Synoden hem, meer dan eens, verzocht hadden, en aan welk werk hij de hand schijnt geslagen te hebben, niet aan het licht gebragt hebbe (r). Zijne bijzondere kundigheden in 't stuk van Godsdienst en Kerkbestier zullen de reden geweest zijn, waarom hij door de Staaten van Holland gemagtigd vierde tot de Noordhollandsche Synode, in 't jaar 1596 te Hoorn gehouden (s), en tot het onderzoek der geschillen tusschen die Synode en Kornelis Wigghersz, Predikant in gemelde stad (t). — 'T was niet te verwonderen, dat Marnix eene gemeenzaame briefwisseling met de geleerden van zijnen tijd onderhield, als met Lipsius, Vulcanius (u), en meer anderen, te voren (v) genoemd. — 'T zou ook

*Wordt ge-
bruikt in
Kerkelij-
ke zaaken.*

*Briefwis-
seling met
geleerden.*

F 4

over-

(r) De besluiten der Synoden te Embden 1571 en Dordrecht 1578 worden opgegeven door mijn' Vader in het Bericht voor de Historie der Herv. Kerke te Gent ***3—***5.

(s) HINLOPEN op de aangeh. pl. bl. 32.

(t) Historie der Kerkel. beroerten in Holland, uitgegeven door F. DE VRIJ, bl. 45, 46, der uitgave 's jaats 1773.

(u) P. BURMANNI *Sylloge Epistolarum tom. I*, pag. 155, 156, 692.

(v) Bladz. 51—53.

overeenkomstig zijner geleerdheid en liefde tot de wetenschappen geweest zijn, indien hij, gelijk getuigd wordt (w), zich in de lente 's jaars 1575 naar Heidelberg en andere plaatsen in Duitschland begeven hadde, om bekwaame Hoogleeraars voor de onlangs opgerichte Akademie te Leiden te zoeken en herwaards te begeleiden; doch, zoo veel ik wete, maakt niemand der Nederlandsche Geschiedschrijveren van dien tijd eenig gewag van deze verrichtinge, en men zal niet kunnen bewijzen, dat de eerste Hoogleeraars te Leiden uit Duitschland, of in 't bijzonder van Heidelberg, gekomen zijn (x). Met meer grond kan ik, ten blijke van 's Mans vernuft en schranderheid, noch bij al het gezegde voegen, dat hij zich ongemeen verstondt op het ontfijfieren der brieven van den vijand, wiens geheimen, door dit mid-

Ontfijfe-
ring van
gebeime
brieven.

(w) Door *Languetus*, bij WAGENAAR Vanderl. Hist. VI deel, bl. 428. — Men vergelijke, behalven anderen, den Hoogleeraar SAXIUS in *Onomast. Liter. part. III, pag. 466*; waar men ook een aantal van Schrijveren aantreft, die over Marnix geschreven hebben.

(x) Men leze op dit stuk de bedenkingen van den Heere 's GRAVEZANDE over de Unie van Utrecht, bl. 145—147.

alle weldenkenden, eerbiedigde als een' standvastigen vriend van Geleerdheid, Godsdienst, Vrijheid en Vaderland.

G. van Matenes. GISBERT VAN MATENES, Heer van Riviere, uit een aloud en adelijk geslacht in Holland gesproten (*), was de zoon van Adria-

(*) Het Geslacht van *Matenes*, waar voor anderen schrijven *Matbenes* en *Matbenesfe*, ontleende zijn naam van een oud Riddermatig Huis, nabij Schiedam gelegen, en waar van noch eenige overblijffels gezien worden. Tegenwoordige Staat van Holland II deel, bl. 308; doch men moet de Adelijke Huizen *Matenes* en *Riviere* niet voor een en 't zelfde houden. Verg. VAN LEEUWEN bl. 1297, 1298. Dit Geslacht was oorspronkelijk uit dat van *Wasfenaer*; gelijk H. JUNIUS getuigt, *Basav. cap. XIX pag. 560*, en nader blijkt uit de Stamlijsten, zoo van *Wasfenaer*, elders aangegeven, als van *Matenes*, te vinden bij VAN LEEUWEN *Bas. ill. bl. 1001—1005*, en D. VAN HOOGSTRATEN *Hist. Woordenboek lett. M.*, bl. 135—137. Dit geslachtregister loopt tot op Gisbert van *Matenes*, overleden in 't jaar 1670, en Willem van *Matenes*, die in 't volgende jaar storf, en de laatste mans oir van dit Geslacht was, naar 't schrijven der gemelde Heeren. Men ziet, aldaar, en bij LE CARPENTIER *part. III. pag. 465, 467, 578 en 792*, de aanzienlijkste huwelijksverbintenissen met de beroemde Geslachten van *Naaldwijk*, *Raaphorst*, van *de Werve*, *Cats*, *Spangen*, *Duvenvoorde*, van *der Does*, *Culemburg*, *Poelgeest*, *Haesten*, *Aisendeist*, *Piek*, *Bronkhorst*, *Valkenaar*, *Aaswijn*, *Hardenbroek*, *Noortwijk*, *Swieten*, *Broekhuizen*, *Tuil van Serooskerke*, en meer soortgelijke. — De vader van dezen Bondgenoot, *Adriaan van Matenes*, Heer van *Riviere*, wordt zeer geroemd door JUNIUS *Basav. cap. VIII pag. 115, 116*. — Zijn oom, Wouter van *Matenes*, was, naar 't schrijven van VAN LEEUWEN bl. 1003, getrouwd met *Athia Ids van Oevema* van *Wibisma* uit *Friesland*. Een *Friesch* geslacht *Oevema*, of *Oerema*, gelijk bij *Hooftstraten* staat, is onbekend: 't moet zijn *Oenema*, of, gelijk die naam meest geschreven wordt, *Unema*. Zij was eene dochter van *Janke Unema* in *Blije* en *Tet Wibolsma*. Door dit huwelijk was Wouter van *Matenes* verzwagerd met *Rienk van Burmania*, *Doco Martna*, *Tjaard Hoidinga* en *Idfart Grovestins*, die getrouwd waren met *Doitzen*, *Katharina*, *Anna* en *Tiets Unema*, volgens MSS. Aanteekeningen van den Heere *U. van Burmania*. — *Adriaan van Matenes*, die on-

Adriaan van Matenes, Ridder, en Adriana van Duvenvoorde. Dezelfde zucht tot vrijheid, welke zijn' broeder bezielde (b), heeft hem ook aangezet, om deel in 't Bondgenootschap te nemen. Dit schijnt, echter, niet algemeen bekend geweest te zijn: want anders is naauwlijks te denken, dat hij zich in 't jaar 1567 in Holland zou hebben durven blijven ophouden

*Teekent
het Ver-
bond.*

*Blijft in
Land.*

(b) Zie het I Stuk, bl. 271, 272.

onzen Bondgenoot ten oom hadt, is wel bekend in 's Lands geschiedenisfen. Hij was bezorger der Hooge Schoole te Leiden. Men vindt, daarom, zijne levensbeschrijvinge in *Alma Academia Leidensis*, en bij MEURSIUS in zijne *Atbenae Batavae*. De reden, waarom hij, in 't jaar 1619, buiten het bewind van die Hooge Schoole gesteld wierde, kan men opmaken uit het verhaal van WAGENAAR *Vad. Hist. X* deel, bl. 387, 388, en blijkt noch duidelijker, wanneer men vergelijkt *Lettres, Mémoires et Négociations du Chevalier CARLETON tom. III, pag. 63, 278, 279.* — Jan van Matenes, de broeder van dezen Adriaan, was in 't jaar 1609, Domdeken te Utrecht. Zie VAN DE WATER *Utr. Plakaatboek I* deel, bl. 245. — Hun beider vader, Jan van Matenes, is, in 't jaar 1558, bij doode van zijn' vader, Adriaan van Matenes, verlied geworden met het huis te Emmeren, enz., volgens MSS. Aanteekeningen van den Heere van der Craght, die mij noch bericht heeft, dat Maria van Matenes, ten jare 1550, verlied zij met zekere renten uit de goederen Dams van Schoten. — Of, en in hoe verre, Johan Fredrik van Matenes, die onder de geleerden bekend staat bij *FOPPENS Bibl. Belg. tom. II, pag. 642.* tot dit Geslacht behoorde, kan ik niet met zekerheid melden. — Ik zal 'er alleenlijk bijvoegen, dat men in het Charterboek van Vriesland, door den Baron THOE SCHWARTZENBERG EN HOHENLANSBURG uitgegeven, I deel, bl. 333, 334, de voorwaarden vindt, op welke Wouter van Matenise [Matenes], Ridder, met Gooswijn van Poel, het Kapiteinschap van Staveren aannam in 't jaar 1402, om die stad voor den Graave te bewaren.

den (c). Van zijne bijzondere bedrijven zou het eene en andere kunnen gemeld worden, indien het zeker ging, dat hij, en niet zijn broeder of andere bloedverwanten, bedoeld wierde, wanneer Matenes, zonder bijgevoegden voornaam, in de geschiedenissen van dien tijd voorkomt. Van zijne levensgevalien niet veel, met genoegzaame zekerheid, kunnende melden, zal ik liever aanteekenen, dat hij, *Sterft*, ongetrouwd, te Leiden, overleden zij, in 1598. den ouderdom van achtënvijftig jaaren (d).

D. Mari- DOCO MARTNA, gelijk hij zelf gewoon
na, of was zijn' naam te schrijven (e), of *Mart-*
Martena. *tena*, zoo als hij en zijne stamgenooten doorgaans genoemd worden, was een der Friesche Bondgenooten, die door hooge geboorte en eigen verdiensten veele anderen zeer verre overtrof, zich bij de vrijheid-
lie-

(c) VAN GOUTHOEVEN bl. 166.

(d) VAN LEEUWEN bl. 1003.

(e) Dit schrijve ik op 't gezag van zulken, die zijn oorspronkelijk handteeken meermaals gezien hebben; en 't blijkt ook uit de onderteekeninge van eene groote meenigte stukken, die, onlangs, in 't derde deel van 't Friesche Charterboek, uitgegeven zijn.

lievenden geacht, en bij de vijanden ge-
 ducht maakte. — Het zou der moeite *Verdiene*
 'waardig zijn, 's Mans leven in 't breede *eene*
 te beschrijven, en hem, anderen ten voor- *breedvoe-*
 beelde, aftemalen als een' waaren, stand- *rige le-*
 vastigen, wijzen en voorzichtigen vriend *vensbe-*
 van den Godsdienst, de Geleerdheid, het *schrijvin-*
 Vaderland en deszelfs Vrijheid. Hier toe
 is overvloedige stof voor handen, niet bij
 onze meest bekende geschiedenischrij-
 vers, maar wel bij de Friesehe; gelijk uit
 mijn kort bericht, bedriege ik mij niet,
 genoegzaam blijken zal (f), en te ge-
 lijk, dat hij geenzins tot oncer verstreke-
 te aan zijn oud-adelijk Geslacht (*) en
 uit-

(f) Gelijk ik, ten aanzien der berichten van
 alle de Friesehe Bondgenooten en hunne Ge-
 slachten, zeer veel verschuldigd ben aan de
 Heeren *van Burmania*, zoo ook in 't bijzon-
 der ten opzichte van den uitmuntenden
 Martna; hebbende de Heer Grietman *U. van*
Burmania mij zelfs ten gebrutke gegeven zij-
 ne *Anlecta Marteniana*, waar uit ik de voor-
 naamite en minst bekende bijzonderheden,
 in dit bericht voorkomende, ontleende.

(*) Men vindt de Stamlijst van 't Geslacht *Martna*, of
Martna, of *van Martna*, gelijk sommigen den naam ge-
 schreven hebben, zoo veel ik wete, nergens gedrukt. Ik
 zal, daarom, uit verscheiden Handschriften, eenig verlijg
 doen. (1) van Doco Martna's voorouders, nuwelijken, en af-
 stammelingen; (2) van eenigen zijner voornaamste Stange-
 200-

uitlemuntende stamgenooten, welken hij even-

nooten; en (3) van sommige goederen, door dit Geslacht bezeten. De Betoveroudgrootvader van Doco, of Doeke, Martina was *Sitse Martina*, gehuwd aan Reinsk of Kinsk Metsefwier, Jarichs dochter in Ackrum. Zij overleedt 1416. Zij verwekten *Doco Martina*, die in echt nam Auck Heemstra. Hij storf 1424, zij 1428. Uit dit huwelijk was gesproten *Sitse* [Siitze, Sijthie] *Martna*, Haudlingh te Kornijem, d. i. Hoveling te Cornjum, gelijk hij zich schreef in een stuk's jaars 1432. Hij hadt in echt Jel Harinxma, en storf 1489; nalatende *Doco Martna*, grootvader van onzen Bondgenoot. Deze begaf zich in huwelijk met Sjouck Unia, volgens het echtsverdrag, geteekend den 22 aug. 1486. Zijne denkwijze op 't stuk van vrijheid en voorrechten is optemaken uit WINSEMUS Chron XIII boek, bl. 386. Zijne vijf dochters zijn alle gehuwd aan Saxische Edellieden, die eene lange reeks nakomelingen verwekt hebben; en zijne vier zoons waren Edo, *Tjebbe*, Epo en Kempo. Van den laatste zal ik, in 't vervolg, breeder spreken. *Tjebbe* staat op 't jaar 1521 bekend als *P. I. Licent. et Lovanii studio iuris incumbens*; en is gestorven den 12 juni 1530, nalatende, uit Bauck Camstra, zijne echtgenoot, den voortreffelijken *Doco*, van wien hier met opzet gehandeld wordt. Deze trouwde, eerst, met Swob Botnia, dochter van Tzalling en Frouk Hottinga, waar bij één zoon, die zeer kort leefde, en naderhand met Trijn, of Katharina, Unema, dochter van Jancke in Blic (welke Unema Stins te Blic, door huwelijk gekomen zijnde aan Ernst Aijlva, in 't jaar 1614 overleden, door hem afgebroken is) en Tet Wibolsma, welke in 1603 storf. Uit dit tweede huwelijk verwekte *Doco Martna* verscheiden kinders, als (1) *Tjebbe*, jong gestorven, en te Leeuwaarden in Oldehoof begraven. (2) *Jan*, die, op 't voorbeeld van zijn vader, alles voor de vrijheid wilde opzetten. Men zie *J. CAROLUS lib. II, pag. 77*. Deze nam in echt Maria Steernse, dochter van Christophorus, Drosfaart te Harlingen, en Cunira Ropta; hij overleedt, zonder kinders, in 't jaar 1534, lang voor zijn vader, die de laatste mansoir van dit geslacht geweest is. (3) *Swob*, getrouwd met David van Gorlé, Antwerpenaar, uit welke den 15 jan. 1591 te Utrecht geboren werd David van Gorlé, overleden te Cornjum den 27 april 1612, en aldaar met zijn vader begraven, die storf 20 oct. van dat zelfde jaar. Zij overleefde beiden. David Gorlaens staat onder de Utrechtsche geleerden bekend bij C. BURMAN *Traj. Erudit. pag. 106, 107*. Aan eenen David van Gorlé zijn, den 26 mei 1609, brieven van legitimatie verleend, volgens HAMERSTER's Ordonnantien bl. 55. Of het eene en andere den gemelden zoon rake, lijdt bedenkinge. (4) *Bauck*, de laatste van dit Geslachte, welke 1598 ten man kreeg Evert Entens, een' Groninger Hopman, en zoon van den beruchten Barthold Entens. Door deze am-

evenaarde, en in sommige betrekkingen
over

merkinge kan men verbeteren, 't gene door mij verkeerde-
lijk gefchreven is in 't II Stuk, bl. 379 in de Aanteekeningen.
Bauck Martna hertrouwde in 1605 met den Hopman Juw Ha-
rinxma, in 't jaar 1622 aangesteld tot Grietman van Wimbrit-
feradeel, en overleden 1626. *Katharina Entens*, dochter
van Evert en Bauck Martna, trouwde eerst met Tonis Aijl-
va, te Cornjum; ten jaare 1618, in 't welke hij ook ge-
storven is, hebbende voor zijn' dood bij zich ontboden den
Predikant Bogerman, met wien hij in uitvoerige gesprekken
trad, gelijk blijkt uit het gene noch voor handen is nopens
het verhandelde tusschen hen beiden. Zij hertrouwde met
Sjuk van Burmania, wiens geslacht zij voortzette; en haare
nakomelingen namen den naam van Martena aan. Dit blijkt
ook uit het opschrift op een' grafsteen in de kerke te Corn-
jum, 't gene dus woordelijk luidt: "Ao. 1629 Den . . . Maj
" is gestorven een dogterken van Jr. Sjuk van Burmania En
" Juffr. Catrina Entens, Oud 14 weken, Sij is genoemd ge-
" weest Bauk na haar bestemoer Bauk van Martena, dewel-
" ke was de laaste van Martenaas geslagte, En hebben wij
" Jr. Sjuk van Burmania en Jr. Catrina Entens ons tegen-
" woordige jongste Zoon in de Kerk Oock Martena laten
" doen dopen tot Restauratie van het uitgestorven Martenaas
" geslachte". Men zie wiiders *VRIJMOET Athen. Fris. pag.*
LVI, XCIV, XCV, XCVIII. (5) *Tjerke*, elders genoemd
Tietke en Tlets, jong gestorven 1575; in welk jaar ook
overleden is haar broeder (6) *Tibbe*, of Tjebbe, oud drie
jaaren. — Sedert meer dan zes eeuwen was het Geslacht,
waar van ik spreke, in grooten bloeij, en leverde aan Frie-
sland een aantal van beroemde Mannen, onder welken som-
migen waren, die hier verdienen gemeld te worden. Reeds
in de twaalfde eeuw worden met roem gemeld Sju Martena,
en vooral Hesfel, wiens heldenmoed zeer geprezen wordt.
Zie *WINSEMIUS Chron. V boek*, bl. 137, 138, 141, en *occo*
SCARLENSIS pag. 27. — In de veertiende eeuw was Hesfel
Martena, de negende Potestaat van Friesland, in 't hoogste
aanzien. Men leze *M. HAMCONII Frisia pag. 44*, *WINSEMIUS*
Chron. VII boek, bl. 185—187, 190. Bij *SCHOTANUS Gesch.*
van Friesland V boek bl. 164 wordt hij de tiende Potestaat
genoemd. Zijn Geheimschrijver Joannes Vlieterpius is be-
kend door deszelfs geschiedkundige schriften. Zie *S. PETRUS*
de Script. Frisiae dec. VIII cap. 2. Behalven veel anderen
uit dit geslacht, die zich, in de vijftiende eeuw, veel
roems verworven hebben, verdient vooral gemeld te worden
Hesfel Martena, zeer bekend in de Friesche geschiedenisfen.
Zie *WINSEMIUS Chron.* bl. 338, 352, 366, 368, 375, 411,
412, 426, 434, 435, 437, 441—448; met wien *Emmius*,
Schotanus, en anderen kunnen vergeleken worden, gelijk
mede het Charterboek van Friesland I deel, bl. 754, 771,
782, II deel, bl. 7, 8, 11, 12, 77, 90, 92, 95, 216.

overtrof, zoo dat hem, op wigtige gronden,

217. — Sedert het begin tot omtrent het midden der zestiende eeuw leefde Kempo van Martena, een edelmoedig en uitstekend mensch, wiens lofliike hoedanigheden gemeld worden door den Baron THO. SCHWARTZENBERG EN HOHENLANDEBERG, in de aanmerkelijke voorreden, geplaatst voor het tweede deel van 't Charterboek bl. LXXVIII—LXXX, waar men ook het beroemde *Annaal* of Landboek van dezen Kempo, als mede eenig nader bericht van dit werk en deszelfs schrijver, vinden kan bl. 1—205, 540. Verg. noch WINSEMUS Chron. bl. 422, 439—443, 448, 457, 471, 472, 473, 476, 483, 485, 487, 514, HAMCONIUS pag. 84, 102, 103, SUFFRIDUS PETRUS dec. XI cap. 3, HOIJNCK VAN PAPENDRECHT not. ad *Vitaam Viglii ab dijitia* pag. 62, 63, et ad *Eiusdem Epistolae selectas*, Epist. LVII pag. 170—172, uit welken brief men ziet, op hoe hoogen prijs Kempo stond bij zijn Landgenoot. — Ik zal bij het gezegde noch iet melden van de twee Staten, welke dit Geslacht te Cornjum en Beetgum, en de twee oude Hulzen, die het te Leeuwarden en Franeker bezeten heeft. Te Cornjum, een dorp in Leeuwarderadeel, bezaten de Martnaas, sedert zeer oude tijden, de aanzienlijkste Landgoederen, en een desfig Slot. Van hier noemden zij zich Hovelingen in Cornjum. Ten tijde des Hertogers van Saxen en van Keler Karel is het bewoond door Kempo van Martena, zoo aanstonds vermeld, en naderhand door onzen Doco of Doeke, gelijk blijkt uit J. CAROLUS lib. II pag. 77, en waar op gedoeld wordt in 't gedicht van GELLIUS SNECANUS pag. 56 *Frifiae Nobilis*. Katharina Entens, kleindochter van Barthold Entens en van Doco Marina, gelijk wij zagen, in huwelijk getreden zijnde met Sjuick van Burmania, Grietman over Wimbrizeradeel, kwam, vervolgens, Martena State te Cornjum, aan hunnen jongsten zoon, Laas van Burmania, eerst Grietman over IJdaarderadeel, sedert over Leeuwarderadeel, en overgrootvader van Jonker U. van Burmania, thans Grietman van Leeuwarderadeel, aan wien ik zoo veel verplicht ben ten opzichte der kundigheid van de Friefche geschiedenisfen en geslachten. Dit Slot is, omtrent ééne eeuw geleden, ten grooten deele afgebroken en vernieuwd: doch het gedeelte van 't gebouw, 't gene toen bleef staan, draagt noch kenmerken van oudheid; en het wordt thans bezeten door Mevrouw de Weduwe van Jr. Ego Suk van Burmania, die met lof bekend is, zoo wegens zijne kundigheid in verscheiden takken van geleerdheid en Latijnsche oelchkunde, als door het groote aandeel, 't gene hij, tot weinige jaaren voor zijn dood, in 's Lands bestier gehad heeft. — Martena State te Beetgum, oudtijds ook genoemd het Huis ter Horne, is, in 't jaar 1496, door die van Groningen en Leeuwarden, tot de Verkoopers behoorende, aangetast en verwoest, naardien Hestel Martena, eigenaar van 't zelve, de partij der Schieringers volgde. Zie WINS-

MI-

den, de grootste lof toegezwaard wierde (*). — Het bleek, al vroeg, dat hij

G der

MUS Chron. XI boek, bl. 338. Door het huwelijk van Hessels dochter, Luds Martena, met Frits van Grombach, Ridder, Drosfaart van Harlingen en Grietman van Barradeel, kwam dit Kasteel in een nieuw geslacht, en ten laatste in dat van Schwartzenberg [J. CAROLUS *lib. III, pag. 166*]; door het huwelijk van Frits dochter, Maria van Grombach, met Jonker Johan Onuphrius Vrijheer thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg, die zich ten jaare 1545 in Friesland hadt nedergezet, en aldaar gestorven is, den 27 maart 1584, omtrent 20 jaaren na zijne echtgenoot. Van dien tijd, tot nu toe, bleef Martena State te Beetgum in deze hoogadelijke Familie; en wordt thans bewoond door den geleerden Edelman Georg Fredrik Barou thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg, Grietman van Menaldumadeel. Ik verwonderde mij, eenige jaaren geleden, over de schoonheid van dit Kasteel, eerwaardig door de overblijfselen der oudheid, doch niet minder over de vriendelijkheid van deszelfs aanzienlijken bezitter. — Het Martenahuis te Leeuwarden is gebouwd in het begin der dertiende eeuw. Zie GABBEA Verhaal van Leeuwarden bl. 11. In 't jaar 1552 is het merkelyk vernieuwd, door onzen Doco bewoond, en in den tijd der Nederlandsche beroerten meermaals gebruikt tot eene vergaderplaats der vrijheidlievende Edelen. Sedert een' geruimen tijd behoorde dit huis aan de Provincie, en werat bewoond door 's Lands Ammunitionmeester; doch over weinige jaaren is het openlijk verkogt, en aan bijzondere eigenaars gekomen. In de nabijheid van dit huis is eene steenen brug, die noch den naam van *Doeke Martena's piep* draagt, dus genoemd, volgens eene oude overleveringe, om dat een optocht van Edelen, misnoegd over de Spaansche regeringe, met Martna aan 't hoofd daar over zou geschied zijn. — Het Martenahuis te Franeker heeft, tot nu toe, veel van zijne oude gedaante behouden. Men vondt 'er voorheen, en inschien noch, een geschilderd glasvenster, waar op gemeld werdt het overlijden van Hessel van Martena op zijne reize naar het H. Land in 't jaar 1517. Eene van Hessels dochters bragt dit huis in een ander geslacht, na welks uitstervinge hetzelfde vroeger of later zal verkogt zijn. In 't jaar 1777 werdt het bezeten en bewoond door Mevrouw de Weduwe Telking. — Ik heb deze bijzonderheden te liever gemeld, om dat zij veel lichts over sommige gedeelten der vroegere Friesche geschiedenissen verspreiden.

(*) Om geen getuigenissen van minder gezag bijtebrengen, zal 't genoeg zijn deze weinige, doch beslissende, te melden. GELLIIUS SNECANUS, in *Frisia Nobilit* pag. 56, schrijft dus van hem:

Hoe

der Vrijheid en den zuiveren Godsdienst toegedaan ware, zoo door andere omstandigheden (g), als bijzonderlijk, om dat hij,

(g) Hij begaf zich dikwijls naar Embden, waar de bijeenkomst der bannelingen was, en werwaards zijne vrouw gezegd wordt, in 't begin der beroerten, een' Leeraar der wederfpannige gemeente gevolgd te hebben. Zie J. CAROLUS *lib. II, pag. 76, lib. III, pag. 157.*

*Heros excellens huc Doco Martena, clarus
Culter Castalidum, Piëridumque chori.
More Patrum minime piguis quem praemia belli
Aspera sectari pro grege, lege, Deo.
Macte animo satus ad pacem, nec inutilis armis,
Oppugnes Latii regna cruenta lupi.
Dum stabis Cornjum, placida et tua praedla ibidem,
Ecce tuas laudes nostra Camoena vehet.
Pro patria tolerare pio grave pectore bellum
Non iocus est pueri, at Principis ille labor.*

De Heer WESSELING, op wiens onvergelykelijk oordeel elk zal durven afgaan, noemt hem *vir nobilissimus et de patria in primis bene meritus*, in de voorreden, geplaatst voor J. CAROLUS *de rebus Casparis à Robles Estlaei in Frisia gestis*, pag. 9. — Noch hooger klimt het getuigenis der Heeren Staaten van Holland, in een' brief aan die van Friesland geschreven den 6 febr. 1588, die zijne vroomheid en getrouwheid vermelden, als hebbende tot dienst van 't gemeene Vaderland in den aanbeginne van den oorlog zich niet ontzien, zulke kosten en lasten te waver en te lande, tot een voorbeeld van alle andere vroomte liefhebbers van 't Vaderland, te dragen, dat hij zich in zijn' zeer treffelijken staat grootelijks heeft moeten bezwaren; zij noemen hem, wi ders, een' van de treffelijkste Edelen van Friesland, wiens diensten ook strekkende zijn tot eere en roem van dat Landschap; en dringen met nadruk aan, om hem, uit aanmerkinge van zijnen tegenwoordigen staat, eenige vergeldinge voor zijne diensten, aan 't Vaderland bewezen, te doen. Zie Jr. o. z. VAN HAREN in de ophelderingen van zijn werk, de Geusen, bl. 223, 224 [209, 210]. Wanneer wij dit schrijven der Staaten van Holland onder het oog houden, en teffens, dat Martena veel op eigene kosten ondernam en een vaandel krijgsknechten in dienst hieldt, zal het ons niet vreemd voorkomen, dat hij, ten laatste, meer in roem, dan in rijkdommen, uitmuntte. Hier uit zal men kunnen ophelderen,

hij, nevens anderen, in 't jaar 1564, zich *Verzet*
 zoo manmoedig aankantte tegen de invoer *zich tegen*
 ringe van een' Bischofliken Stoel binnen *het nieu-*
 Leeuwaarden (h). Men zag, in 't vol- *we Bis-*
 gende jaar, dat hij, zoo weinig als ande- *dom.*
 ren, gezind ware, de bevelen van den
 Utrechtschen Bischof in alles optevol-
 gen (i). 'T zou nutteloos zijn, hier te
 herhalen, 't gene te voren gezegd is (k)

G 2

ten

(h) WINSEMIUS *Hist. lib. I, pag. 47.* Men
 vindt den geheelen brief der Gedeputeerde
 Staaten van Friesland aan de Landvoogdesse,
 bij denzelfden WINSEMIUS in zijne Chronijk
 XVI boek, bl. 526, 527, BOR V boek, bl.
 188, 189, en uit het oorspronkelijke, onder
 Jr. E. M. van Burmania berustende, bij den
 Baron VAN SCHWARTZENBERG, Chart. van
 Friesland III deel, bl. 635, 636.

(i) WINSEMIUS *Hist. lib. I, pag. 58, 59.*

(k) In het I Stuk, bl. 95—98, 440—444.
 Op 't gezag der geschrevene naamlijst van de
 Bondgenooten, heb ik geen zwaarigheid ge-
 maakt, Doco Martna onder dezelve te
 plaatsen, en veele omstandigheden schijnen
 dit, als wel gegrond, te staven. Ik zie,
 echter, dat SCHOTANUS, in 't XXI boek van
 zijne Friesche Historien, bl. 763, schrijve,
 dat

ten, 't gene Jr. Feijz van IJlmsstra, in zijne MSS. vermeer-
 deringen op de Geslachtsafelen van Jr. Upco van Burmania,
 schrijft: *Erat proverbium de eo [D. MARTNA], scilicet, quod*
consumpsit bona 3 Nobilium, b. e. duorum fratrum, quae
haeres acceperit, et sua. Wie op zulke wijze, als hij, zijn
 eigen goed verliest, en aan de belangen van zijn vaderland
 opoffert, verdient allen lof, en geen verwijt.

Neemt ten opzichte van 't verbond der Edelen en
deel in 't deszelfven gevolgen, in zoo verre Martna
Bondge-
nooschap. deel daar in gehad heeft. Na dat, ten jaa-

Words re 1567, door de wederkomst van Arem-
verschei-
den malen berg uit Overijsfel, nu met krijgsvolk ge-
gezonden sterkt, de wakkere ondernemingen van
aan den Tjerk Walles, wien wij in 't vervolg na-
Graave der zullen leeren kennen, ten voordeele
van Arem- der Onroomschen en weringe van gewe-
berg, die tensdwang te Leeuwaarden te keer ge-
veele nieu- gaan, en de krachten van het Bondgenoot-
wigbeden schap verbroken waren; werd door dien
in 't hoofd
bedt.

stadhouder een Landdag uitgeschreven, en hij begeerde, dat de Staaten, om dat hun aantal zoo groot was, dertig of daar omtrent uit hun midden zouden afvaardigen met volle magt, om met hem en den Koninglijken Raad over de zwevende geschilpunten in onderhandelinge te treden. Het was den Staaten tegen de borst, dat Aremberg den geheelen Raad bij de openinge van deze gewigtige raadpleginge wilde gebrui-

dat *D. Mattens*, een geleerd en kloek edelman, zijnen naam onder de Bondgenooten niet had aangeteekend, en daarom der ballingschap niet onderworpen was geweest. Ik kan, tot nu toe mijne toestemminge hier aan niet geven. Zie hier onder bl. 107, 108.

bruiken, en aan ieder vreemdeling, want zulken waren naar 't voorschrift van het Bourgondische Hof in den Raad gebragt, de geheimen van den Staat openbaren. Zij besloten, derhalven, Watze Camminga en Doeke Martna, lieden van den eersten adel en der regeringe best kundig, naar Aremberg aftevaardigen, om hem van hunne bedenkingen te verwittigen, en met nadruk te vorderen, dat niet dan geboren Friese Raaden, naar voorouderlijk gebruik, op den Landdag zouden toegelaten worden. Hoe weinig zulks aan Aremberg smaakte, hij moest 'er echter in bewilligen (1), en wat meer toegeeflijkeits gebruiken, dan in het voorgaande jaar, wanneer Martna, met Idzaerda en Douwe van van Hottinga, ook naar hem afgezonden was, om te verzoeken, dat hij 't stuk van Godsdienst, vooreerst, in den tegenwoordigen toestand wilde laten verblijven, tot dat bij den Koning, met kennisse der Algemeene Sraaten, hier op nader zou beslooten zijn (m). Wanneer Aremberg, door

G 3

het

(1) WINSEMIUS *Hist. lib. I*, pag. 81, 82.

(m) Men leze de aanmerkelijke stukken,
die

1567. het gevangen nemen van Ilpendam, een^a der verbonden Edelen en Geheimschrijven van Brederode, die uit het huis van den Edelen Sjoert van Beijem gehaald en in den kerker geworpen werdt, het goede vertrouwen der Staaten en verbonden Edelen

*Merk-
waardige
onderban-
delingen
met Arem-
berg.*

scheen te zullen te leur stellen, werdt Martna, met Ruird Roorda, aan den Stadhouder gezonden, om van hem verzekeringe te eischen, dat zij, naar recht en billijkheid handelende, niet zonden bloot staan, om door list en laagen op 't onverwachtste overvallen te worden. Zij kregen die verzekeringe; doch deden, toen, een nieuw voorstel ter handhavinge van de eer der Bondgenooten, met die rondborstigheid, dat Aremberg zijne gramstorieheid niet langer konde verbergen, en in schampere verwijten uitviel: waarop

Vrijmoedige taal.

Martna, met de zijnen, hem duidelijk te verstaan gaven, dat zij 't gene voorheen gezegd en gedaan was, goedkeurden; dat zij, noch door hope op gunste, noch vreeze voor dreigende gevaaren, zich van hun recht

die hier toe betrekkelijk zijn, en gevonden worden in 't Charterboek van Vriesland III deel, bl. 685—689.

recht ooit zouden laten aftrekken, maar liever een heerlijk blijk van standvastigheid geven, 's Lands rechten vasthouden, of te gelijk daar mede omkomen (n). Dit mag hartige taal heten, waar mede hunne daaden overeenkwamen. Van hier, dat Martna, in 't jaar 1568, volstrektelijk weigerde, den gevorderden nieuwen eed afteleggen (o). Hij bleef, echter, in aanzien, en was een der Gedeputeerde Staaten, die met Robles handelden over de uitrustinge van eenige schepen tegen de water-geuzen, doch op eene wijze, welke niet onduister deedt zien, dat zij de zaak zochten moeilijk te maken, en op de lange baan te schuiven (p). Men bewilligde in den voorflag van Billij; doch scheen schoorvoetende te zullen komen tot het opbrengen van penningen, hier toe noodig. Martna ontveinsde, met wijs beleid, zijn deelgenootschap

Weigerden nieuwen eed.
Voorzichtig gedrag omtrent Robles, het Bondgenootschap, en de nagedachte nisse van Aremberg.

G 4

aan

(n) WINSEMIUS *Hist. lib. I, pag. 83—85.* Men leze noch de aanmerkelijke stukken, te vinden in 't Charterboek van Vriesland III deel, bl. 694—708, en VIGLIUS AB AIJTTA *Epist. XXXIV ad Hopperum, pag. 428.*

(o) WINSEMIUS *lib. II, pag. 103.* BOR IV boek, bl. 168.

(p) J. CAROLUS *lib. I, pag. 25 et seqq.*

aan het verbond, zoo wel als zijne afkeuringheid van Aremberg; aan wien hij, na 's Graaven dood, op verzoek zijner weduwe, wilde vergunnen een getuigfchrift van deszelfs goede regeringe, 't gene zij in handen van den Hertoge van Alva begeerde te ftellen (q). Zich gelatende, als of hij een afgezonderd leven zochte te leiden, hieldt hij, midlerwijl, heimelijk verftand met den Prins van Oranje, aan wten hij zijn' toeflag, om Leeuwaarden te doen omftaan, ontdekte; waar toe hem veele Edelen de hand boden. Hij behandelde de zaaken met zoo veel omzichtigheids, dat Robles en het Hof van Friesland zijn voornemen niet wisten, voor dat hij reeds eenig volk geworven hadt, en zich bij de zijnen verklaard, dat hij 't zelve zou aanvoeren, om de vrijheid te bewerken. Om zulks met nadruk uittevoeren, fchreef hij aan Sonoij om vier of vijf vaandelen knechten, doch die hem niet meer dan één, op dien tijd, kon bijzetten. De aanflag op Leeuwaarden mislukte, door de tijdige voorzorge van Robles; doch gaf aanleidinge aan Dirk van Bronk-

Houdt verftand met Oranje.

Aanflag op Leeuwaarden, die mislukte.

Verzoekt volk van Sonoij.

(q) Charterboek van Vriesland III deel, bl. 751, 752.

Bronkhorst (r) tot gewigtige ondernemingen, waar van de Bondgenooten bestendiger vrucht zouden gehad hebben, indien hij de voorzichtigheid en gematigdheid van Martna bezeten hadde. Deze kwam, in *Komt te Sneek.* herfstmaand 1572, met zijne geringe macht te Sneek, en werdt daar blijmoediglijk, als een der treffelijkste voorstanders der Vrijheid, ontfangen; en vertrok, eerlang, naar Geesterland, met eenig volk, om den gemelden Bronkhorst intehalen, en naar Sneek te geleiden: wordende Martna, nevens twee anderen, door hem aangesteld, om het opzicht te hebben over de kerkelijke goederen en kleinoodiën, en ze, ten dienste van de gemeene zaak, te bestieren; over welk bestier hij en zijne amptgenooten de lasteringen der Spaanschgezinden *Hij wordt verdedigt tegen den laster van sebraapzucht.* niet hebben kunnen ontgaan, lasteringen evenwel, waar van de ongegrondheid, ten zijnen opzichte, baarblijkelyk was, en genoeg te zien is uit het te voren (s) gezegde van zijn sober bestaan (r). Als Graaf Joost

G 5

van

(r) Zie II Stuk, bl. 305, 306.

(s) Bladz. 98 in de Aanteekeningen.

(t) J. CAROLUS lib. II, pag. 76, 77, 78, 81, 82.

Dempt den twist tusſchen Schouwenburg en Bronkhorst. van Schouwenburg in Friesland kwam, om, in 's Prinſen naam, het ampt van Stadhouder aldaar te bekleeden, en deswegens onmin en tweefpalt met Dirk van Bronkhorst en Batenburg rees, wist Martna dit geſchil in 't vriendlijke te beſliſſen; wel begripende, dat het nu geen tijd ware, om onderling te twisten. Van Sneek kwam hij met zijn volk in bezettinge te Franeker, en bleef daar met een vaandel, wanneer

Komt in bezettinge te Franeker. Schouwenburg die ſtad verliet, en met het meeste volk naar elders trok. 'T leedt

18 nov. 1572. *Is genooot zaakt te vluchten.* niet lang daarna, of Martna moest zijn heil in de vlucht zoeken, en van hier vertrekken met zijne kinderen en vrouwe, over welker grootmoedige heldhaftigheid men zich zoo zeer moet verwonderen, als haar treurig noodlot beklagen (u). Uit Friesland ontkomen zijnde, werd hij, door

Wordt Admiraal Oranje, aangeſteld tot Admiraal van Friesland

82. WINSEMIUS *lib. II Hiſtor. pag. 139, 140.* BOR VI boek, bl. 277—279. HOOFT VI boek, bl. 257; bij wien, gelijk elders, onze Bondgenoot, verkeerdelijk, *Martina* genoemd wordt.

(u) J. CAROLUS *lib. II, pag. 101, 102, 140, 146, 156—158.* VIGLIUS AB AITTA *Epiſt. CLXXXVIII ad Hopperuan, pag. 721.*

land (v), en lag met zijne schepen in het Vlie. De schepen van Billij verhinderden hem wel, om ter hulpe te komen aan de Noordhollandsche Vloote, die met de Spaansche, onder den Graave van Bosfu, op de Zuiderzee, slaags geraakte en dezelve overwon; doch hij belette ook van zijnen kant de schepen van Billij, om Bosfu te kunnen bijstaan (w). Omtrent dien tijd verspreidde zich een gerucht, dat Docco, door een' zwaaren storm beloopt, van geheel Friesland,
Valsch geruebt van zijn zijn dood.

(v) F. VAN HIEMSTRA, in zijne MSS. Bijvoegselen op het werk van Upoo van Burmania schrijft van Martna: *Fuit exul patriae per Curiam Regis usque ad Pacificationem Gandavensem, qua rediit in Patriam. Quo tempore intercedente ille fuit Enkbusae, infestans mare et spolians subditos Regis, unde eius posterij ipsi tribuunt dignitatem Praefecti maritimi in de Zuiderzee. Fuit etiam aliquando Drosfard arcis Harlinganae usque ad eius destructionem, et Deputatus Ordinum usque ad tempus, quo sigillum Regis est confractum.* — De Grietman L. van Burmania heeft mij bericht, dat Jonker Sjuk Gerrold Juckema van Burmania Rengers, Oud-Grietman van Wijmbritseradeel, enz., noch bezitte een' zilveren staf met het wapen van Docco, welke zijn Admiraalsstaf genoemd wordt, 't zij dat hij denzelven bij zijn leven gebruikt hebbe, 't zij dat die, mogelijk, bij gelegenheid van zijne begraafnisfe gemaakt zij.

(w) BOR VI boek, bl. 331, 335. HOOFD VIII boek, bl. 330, 335.

zijn leven in 't water geëindigd hadde (x). Dan, de uitkomst toonde, dat de Voorzienigheid hem noch tot wigtige ondernemingen spaarde, wat zijne vijanden, binnen en buiten 's Lands, tegen hem ook ondernamen. Want, toen schijnt het Hof

Gebannen, 1573. van Friesland te Leeuwaarden hem, openlijk, gebannen te hebben (y); en bij de afkondiginge der algemeene vergiffenisfe,

Uitgesloten uit het algemeene Pardon. op 's Konings naam geschied, werdt hij, bij naame, daar van uitgezonderd (z). Dan, alle de tegenspoeden, die hem troffen, waren niet machtig, zijne vrijheidliefe uitteblusfchen. Hij bleef den Vaderlande standvastig en getrouw, trekkende, na de Gentsche Bevrediginge, de vruchten

Doet den Spaan- fchen af- van zijnen ijver voor de Vrijheid. Want hij ging voort den vijand ter zee afbreuk

te

(x) VIGLIUS AB AIJTTA *Epist.* CCVIII en CCXIII, pag. 765, 773.

(y) F. VAN HIEMSTRA *l. cit.*.

(z) SCHOTANUS XXI boek, bl. 788. BOR VII boek, bl. 29. De algemeene vergiffenis is, in Friesland, met veel plechtigheden bekend gemaakt en afgekondigd. Zie WINSEMIUS *Hist. lib.* III, pag. 204—206, Charterboek van Friesland III deel, bl. 830, 831, 883, 884.

te doen (a), en maakte de Zuiderzee bijna *breuk ter*
 geheel schoon. Kort na de Gentsche Be- *zee.*
 vrediging kwam Martna in Friesland, en *Keert we-*
 in aanzien. Wij vinden hem, aldaar, on- *der in*
 der de Gedeputeerde Staaten, die, met *Friesland.*
 zoo veel beleids, in louwmaand 's jaars *Words*
 1577, bewilligden, dat gemelde Bevredi- *Gedepu-*
 ging aangenomen, de Graaf van Rennen- *teerde*
 berg als Stadhouder erkend, voor de be- *Staat, en*
 talinge van 't krijgsvolk gezorgd, en voor *volhardt*
 's Lands gerechtigheden op eene uitmunten- *in ijver*
 de wijze gewaakt wierde (b); en die bij de *voor zijn*
Vader-
land.

Al-

(a) WINSEMIUS *Hist. lib. III, pag. 227, 228.*
 SCHOTANUS XXI boek, bl. 790.

(b) SCHOTANUS XXII boek, bl. 800. — Dit
 besluit was, naar de aanmerkinge van den
 Heere Grietman *U. van Burmania*, te aanmer-
 kelijker, als zijnde het eerste stuk, waar in,
 bij openlijk en wettig gezag, de Provincie
 van Friesland zich verklaard heeft en verbonden
 tegen het wanbestier van de Gouver-
 neurs, door den Koning gezonden, en te-
 gen het schenden van haare Privilegien; ter-
 wijl het beklag, tot dus verre wel eens ge-
 daan, gepaard bleef met onderworpenheid
 aan het gezag van 's Konings Landvoogden
 en Dienaaren, en 't gene voorheen, door de
 misnoegde Edelen, andere lieden van aanzien
 en een groot deel van de gemeente, voor
 Godsdienst en Vrijheid ondernomen was, en
 ter uitvoer gebragt, tot hier toe, geduurende
 de het gezag van 's Konings Stadhouders,
 Rua-

Algemeene Staaten te Brusfel deden aanbouden, om de blokhuizen, voorheen gesticht ter overheerschinge der ingezetenen met dwinglandije, te slechten. In dit ampt be- toonde hij zich, vervolgens, en bij alle be- kwaame gelegenheden, een' liefhebber van zijn Vaderland, en voorstander van deszelfs waare belangen; uit welken hoofde de Staa- ten van Friesland hem, niet lang daarna, tot de gewigtigste ampten zullen verkozen hebben (c). Hoe veel invloeds hij, om- trent dien tijd, in Friesland hadde, en welk vertrouwen men in hem stelde, blijkt duidelijk, onder anderen, uit het volgende.

*Waakt
voor 's
Lands
veiligheid
en vrij-
heid.*

Wanneer Robles in den zin hadt, Fries- land met vijftien vaandelen knechten en driehonderd ruiters te overvallen, schreef Marten Nitzen, uit Brusfel, aan Martna, dat men wel op zijne hoede zou zijn, om de vrijheid niet te verliezen, of zich door 't schoon gelaat van Don Jan van Oosten- rijk niet te laten verschalken. Hij maakte
ge-

Raaden in het Hof, niet anders te boek ston- den, dan daaden van ongehoorzaamheid en weerspinnigheid.

(c) WINSEMIUS Chronijk van Vriesland XVIII boek, bl. 602, 606, 611, 622, 626.

gebruik van deze waarschouwinge, zoo veel hij kon; en handhaafde, met allen ijver, het gezag der Gedeputeerde Staaten tegen het Spaanschgezinde Hof van Friesland: zijnde hij ook, in 't jaar 1578, en later, doorgaans gebezigd in de gewigtigste bezendingen (d), ten voordeele van zijn Vaderland. Onder de welmeenende Ede-
len in Friesland, die de Unie van Utrecht *Bevordert de Unie van U.*
eerst, bedektelijk, dreven, en daarna, openlijk, doordrongen, in weêrwil van al-
len tegenstand (e), was Martna een der voornaamsten; die ook, federt, blijken van verkleefdheid aan dit Verbond gegeven heeft, tot dat de zaak haar vol beslag kreeg (f). Om niet te spreken van zijne onderhandelinge met den Bisfchop van Leeuwaarden, of zijne aanstellinge tot Monfter-kommisfaris en Slotvoogd van Har-
lin-

(d) WINSEMIUS *Hift. lib. IV, pag. 287, 300, 321, 331.* Men vergelijke Deszelfs Chronijk op de jaaren 1577, 1578, en SCHOTANUS XXII boek, bl. 811, 813, 820, als ook BOR XI boek, bl. 283.

(e) SCHOTANUS XXII en XXIII boek, bl. 820—830. BOR XIII boek, bl. 78. Verg. II Stuk, bl. 261, 262.

(f) WINSEMIUS *Hift. lib. V, pag. 392, 394.*

lingen (g); men zag, welk vertrouwen
Gouverneur van Harlirgen, 1580. de Prins van Oranje in hem stelde, wanneer hij hem benoemde tot Bevelhebber van die stad, en in die hoedanigheid aan de Volmachten van Friesland aanpree, als wiens vroomheid, kloekheid, getrouwheid en goede diensten, over veele jaaren den Lande bewezen, bekend stonden, en van wien, voor het vervolg, alles goeds te wachten was (h). 'T bleek ook bij de uitkomst. Want noch in dat zelfde jaar bekleedde hij, in zaaken van het uiterste aanbelang, den post van afgevaardigden, zoo aan den Prinse van Oranje te Utrecht, *Aanflag op 't kasteel van Stavoren.* om het kasteel van Stavoren den Rennenbergfchen afhandig te maken, als aan de Vereenigde Staaten, over het bestier van 't Land (i), en in meer andere gevallen. Na zoo veel voor de Vrijheid te hebben uitgevoerd, viel hij, ten laastten, den vijand

(g) WINSEMIUS Chronijk XVIII boek, bl. 639, 640, 650—652, en *Hijf. lib. V, pag. 440, 441.*

(h) WINSEMIUS Chronijk XVIII boek, bl. 653.

(i) WINSEMIUS Chronijk XVIII boek, bl. 658, 665—667, en *Hijf. lib. VI, pag. 453, 474, 480, 484, 485.*

and in handen (k). Met zijn vaandel voet- *Gevangen.*
 volk binnen Slooten liggende, en van de zij-
 nen verlaten zijnde, werdt hij, door 't volk
 van Rennenberg, achterhaald, en te Balk
 gevangen genomen. Men stelde zoo veel be-
 langs in hem, dat men op den Landsdag, in *Gelost.*
 sprokkelmaand 's jaars 1581, besloot, hem
 vrij te maken voor een losgeld van 3150
 guldens, doch onder voorwaarde, dat het-
 zelve aan 's Lands schatkist zou moeten goed-
 gedaan worden (l). Dit besluit ontmoette
 wel eenigen tegenstand (m), doch alleen-
 lijk, naar 't schijnt, uit aanmerkinge van
 's Lands bekrompene geldmiddelen, en
 geenzins uit minachtinge voor de verdien-
 sten van Martna; die zelfs omtrent dezen
 tijd gekozen werdt tot Lid van den Land- *Komt in*
 Raad aan de eene zijde van de Maas (n). *den Land-*
Raad.
 In dien gewigtigen post zal hij zich met
 geen minderen roem gekweten hebben, dan
 in alle zijne verdere verrichtingen ten dienste
 van het Vaderland. De ongemeene be-
 H kwaam-

(k) BOR XV boek, bl. 225.

(l) WINSEMIUS *Histor. lib. vii, pag. 527*, en
 Chronijk XVIII boek, bl. 679, 688.

(m) SCHOTANUS XXIII boek, bl. 875.

(n) WINSEMIUS *Hist. lib. vii, p. 522*, en
 Chronijk XVIII boek, bl. 706.

kwaamheden, die hij bezat, zoo wel tot het Staatsbestier, als tot den krijg te water en te lande, zullen den voortrefselijken Aggeus van Albada bewogen hebben, om hem, in de eerste hoedanigheid, den Staaten van Friesland met nadruk aanteprijzen (o). Hoe veel werks hij van de letteroefeningen maakte, blijkt niet alleenlijk uit de getuigenissen van vriend en vijand (p), maar ook uit zijne Latijnsche gedichten, meest in deszelfs ballingschap te Enkhuizen geschreven, en ten deele in 't licht gegeven (q). Met geen minder recht derhalven wordt Martna onder de geleerdste Edelen, als onder de aanzienlijksten in geboorte (*), ge-

*Aange-
prezen door
Albada.*

*Zijne ge-
leerdheid.*

re-

(o) *Epistolae a Gabbema editae cent.* III. *epist.* 27, p. 581.

(p) J. CAROLUS *lib.* II. *pag.* 76.

(q) Zie de Voorreden van den Heere WESSE-
LING voor 't ineergemelde werk van J. CARO-
LUS, *pag.* 9. *sqq.*, en achter de Naamrol der
Raadsheeren van den Hove van Friesland, bl.
126. en volg.

(*) In zekere verklaringe over den Adeldom van Sixtus
Liaukema, op zijn verzoek ten jaare 1594 door Graaf
Willem Lodewijk gegeven, leest men deze woorden :
Quatuor primariae nobilitatis Et Equestris ordinis viros ,
scilicet Doconem a Martena, Sextum a Decama, J. U. D.,
Hipconem a Burmania Et Epenum a Douma coram se citatos
examinavit, cet. Zie Schuit en Jagtpraatjes bl. 34.

rekend. Overwaardig zou hij zijn, uit hoofde van zijne aanzienlijke afkomst, zeldsaame kundigheid, beproefde deugd en edelmoedige liefde voor Vaderland en Vrijheid, dat zijne beeldtenis, waar van het oorspronglijke noch voor handen is (*), door den druk gemeen gemaakt wierde. Zijn 's Mans verdiensten zoo groot, ik vleije mij met eene gereede verschooning over de uitgebreidheid van dit bericht.

WILLEM VAN MAULDE, Heer van Man-
 fart, Ridder, een Doorniksch Edel-
 H 2 man

(*) Met genoeg zag ik dit portraät ten huize van den Heere Grietman U. van Burmania. Daar bij zijn geschilderd deze zestien kwartieren: Martena. Heemstra. Harinxma Hettinga. Unia. Fons. Amme. Heemstra. Camstra. Heringa. Decama. Unia. Douma. Harinxma. Ringia. Glins. Boven en onder deze beeldtenis staan de Latijnsche gedichten, die, met eenige kleine veranderingen, door den beroemden WESSELIING l. c. p. 13, uitgegeven zijn. Indien Martna zelf de opsteller van deze bijchriften geweest is, ontdekte zich die groote Man daar in aan zijne zwakste zijde. Hij verdiende echter niet, dat men daar tegen dit schampere gedicht maakte:

*O utinam patruis, et, quorum insignia iactas,
 Illa tuis semper cura stetit et acris!
 Nunquam Saxonicas subiisset Frisia leges.
 Et foret innumerus intemerata malis.
 Illis acceptas toties fert Patria clades;
 Illis Hesperii vincula dura iungi,
 Illis exilium quoque te debere memento,
 Ac minus innocuo quod licet esse tibi.*

Het is ontleend uit de MSS. aantekeningen van Fr. P.
 van

man (r), uit een oudenberoemd geslacht (*), gaf blijken van zijne verkleefdheid aan de belangen der Vrijheid, zoo door eene geheime briefwisseling met den Prins van Oranje (s)

ter redding van 't Vaderland, als door zijn gedrag te Oudenaarde, binnen welke stad hij, op 's Prinses raad, eenig krijgsvolk heimelijk bragt, zonder echter zijn oogmerk te bereiken. Zijn volk werd ter stad uitgedreven, en hij zelf genoodzaakt naar een goed heenkomen te zoeken. Bij die gelegenheid, gelijk op andere tijden, toonde hij de zijde van Oranje standvastiglijk te willen houden tegen de Spanjaarden en Gentenaars

(r) LE PETIT *livr.* XIV, pag. 550, 551.

(s) VAN METEREN III boek, bl. 59.

van Hienstra. Wie 'er de Schrijver van zij, is niet volkomen zeker; doch zonder twijfel, geen vriend van Maria en zijn Geslacht.

(*) Dit Geslacht ontleende zijnen naam van de Heerlijkheid *Maulde* in Henegouwen, in 't jaar 1679. tot een Burggraafschap verheven. Zie *Nobiliaire des Pays-bas* part. II. p. 504. Het was reeds in de twaalfde eeuw in hoog aanzien, en sedert dien tijd, gelijk vervolgens, vermaagschapt met de voornaamste Geslachten, b. v. St. Aubert, Ghistelles, Guernovil, Haveskerke, Courteville, Bernard, de la Broze, Montmonency, d'Enghien, de Ligne, Wadripont, Marbais, Servati, Groeneveld, enz. Op 't jaar 1166 is mij als Ridder voorgekomen Gautier de Maulde. Men vergelijke LE CARPENTIER part. III. p. 999 — 1001, *Quartiers Généalogiques* tom. I. p. 164, 180, 254. *Recueil Généalogique de Familles originaires des Pays-bas* p. 2, 19, 179, *Corrections intéressantes au Nobiliaire des P. B.* p. 7., *Suite du Supplément au Nolib. des P. B.* tom. I, p. 195. *Généalogies de quelques Familles des P. B.* (à Amsterdam 1774) p. 161-177. Genealogie van *Wassenaer* XIV. gener. bij FERWERDA, I. 2.

naars (t), zonder dat de ongunst der Koninginne van Engeland, die hem haar rijk ^{Engeland} ontzeide (u), eenige veranderinge in zijne ^{wordt hem} gevoelens kon veroorzaken. Zijne zending ^{ontzegd.} naar Frankrijk tot den Hertog van Anjou (v), ^{Naar} en zijne tegenwoordigheid bij de begrave- ^{Frankrijk} venisse van Prins Willem (w) strekte hier ^{gezonden.} van mede ten bewijze. Hoe lang hij ge- ^{Was bij} leefd hebbe, is mij onbekend. Doch ik ^{de begrave-} vinde hem noch gemeld in eenen Leenbrief ^{ni-se van} van Haamstede, ten jaare 1599 door de ^{Oranje.} Heeren Gekommitteerde Raaden van Zee ^{Leefde} land gegeven (x). ^{noch op} ^{'t einde der} ^{xvi eeuw.} ^{we.}

MECHELEN was een adelijk Geslacht in ^{Mechelen.} Brabant, en omtrent dezen tijd zeer be- ^{Gisfin-} roemd (*); doch wie uit het zelve hier be- ^{gen, wie} ^{uit het ge-} ^{doeld} ^{slacht van}

H 3

(t) ROBYN oorsprong der ketterij binnen Audenaerde, bl. 175, 176, 182, 183. Gentfche Geschiedenissen II deel, bl. 7, 85. Men vergelijke, behalven *Bor en Hoofst*, WAGENAAR Vad. Hist. VII deel, bl. 419, die hem, verkeerdelijk, *van Meulde* noemt.

(u) LE PETIT *liv.* XI. pag. 305.

(v) BOR XII boek, bl. 24.

(w) BOR XVIII boek, bl. 57.

(x) Bijlaagen tot de Memorie over 't recht op de duinen van Haamstede, bl. 27.

(*) Het Geslacht van *Mechelen*, of *de Malines*, was, sedert veele eeuwen, onder den Brabantfchen Adel bekend.

dien naam doeld worde, durve ik niet bepalen. *Martijn van Mechelen*, Burgemeester van Lier, Schout van Turnhout, die getrouwd was met Barbe van der Meere, en storf in 't jaer 1578 (y), en *Paulus van Mechelen*, die, ten jaere 1554, zich op eene wettige wijze poogde te verzekeren van het aan hem gemaakte vruchtgebruik van eenig leengoed (z), of ook *Kornelis van Mechelen*, die ten dezen tijde leefde (a), kunnen in aanmerkinge komen, vooral de eerste, uit hoofde der betrekkinge, welke hij, door zijn huw-

we-

(y) Naar de gislinge van den Baron van Spaen van *Hardenstein*. Men vergelyke *Suite du Supplément au Nobil des P. B. tom. 1, p. 96*.

(z) MSS. Aanteekeningen van den Heere van der Craght.

(a) SMALLEGANGE Chron. van Zeeland, bl. 717, 718.

kend. Zie DE ROUCK, bl. 141, vergeleken met F. VAN MIERIS Charterboek 1. deel, bl. 114. De Genealogie is te vinden in *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. 1, pag. 94 - 98*. Daar uit, als mede uit *Recueil Généalogique de Familles p. 48*, en de Genealogie van Wasenaer xv. gener, zien wij, dat dit Geslacht door huwelijk zij verbonden geweest met veele aanzienlijke huizen, b. v. Immerseele, Berchem, de Beveren, For, van de Ferre, Gottignies, van de Werve, Oem van Wijngaarden, van Liere, Duvenvoorde, Nassau, van der Aa, Halmaele, Steeland, van der Dilt, Spangen, Burkens, en andere. De Zoon van Martijn, Nikolaas van Mechelen, Schepen te Antwerpen, werdt den 22. April 1598. Ridder verklaard, volgens *Nobiliaire des P. B. tom. 1, p. 111*.

welijk, op sommigen der verbonden Edelen gekregen hadt.

SCIPIO, of *Sippe*, MECKAMA, Zoon van S. Meckama Pibo, deedt zijn aanzienlijk Geslacht (*) *ma*.

H 4

ccc

(*) Het Geslacht *Meckama*, ook genoemd *Meckema* en *Meckmans*, doch niet te verwarren met dat van *Meckama* of *Mackema*, was voorhenen onder den Adel in Friesland zeer wel bekend, doch reeds in 't mannelijke uitgestorven drie generatien voor onzen Scipio. Zijn overgrootvader, Pibo Eerusma, een Eigenerfde, en grootvader, Fejo Remmersma, mischien een Edelman, wegens hunne vrouwen, erfdochteren uit het adellijke Geslacht Meckema, (ten minsten de eerste, zijnde de laatste eene dochter van P. Eernsma en Wijs Meckema) bezitters van Meckema Staate te Collum geworden zijnde, namen den naam van Meckema aan; waar in hunne afstammelingen hen navolgden. Nooit heeft iemand, zoo veel men weet, den rang van adeldom aan Scipio Meckema, of aan Fejo, zynen broeder, betwist. De afstammelingen van beiden zijn, gelijk Zij, altijd met den Adel in huwelijk vereenigd geweest. De moeder van Scipio was uit het oude en edele geslacht van *Tjaarda van Starckenburg*. Hij trouwde Emerentia, dochter van Jonker Frits van *Grombach*, Ridder, Grietman van *Bradde*, en Sijs, of Luds van *Martena*. Zie hier boven. bl. 97. Uit dit huwelijk werden geboren (1) *Sjouk Meckema*, welke zich in echt begaf met Octavian Horion, een' Luikenaar, uit een adellijk geslacht, gelijk blijkt uit *Quartiers Général. tom. 1, p. 193*, en J. G. LOYENS *Recueil Heraldique des Bourguemestres de la Cité de Liège p. 189, 216*, en elders; doch tot wiens schande ik aangeteekend vinde, dat hij zijnen schoonvader naar 't leven stondt. Deze Sjouk wordt in 't Latijn Susanna genoemd bij VAN DE SANDE *Decision. Frisic. lib. 1. tit. 3. def. 4.* (2) *Hesfel Meckema*, die in huwelijk nam His Feitzma. Zie II deel, bl. 395. Kort na zijnen dood, overleedt ook deszelfs zoon Frederik, doch zijne weduwe beviel, niet lang daarna, van eenen zoon, die den naam van Hesfel kreeg, en den 26 Meij 1609 te Leeuwaarden trouwde met Lisk Eijfinga, dochter van Aedo en Fock Eelsma. Zij lieten geen kinderen na. His Feitzma storf aan de pest te Deinum in 't jaar 1603. — Feijo Meckema, broeder van Scipio, was eerst getrouwd met iemand uit het geslacht van Unia, naderhand met Frau Hiemstra. De laatste, welke uit hem afstamde, was Jers Lucia Houwerda van Meckema, eerste vrouw van Becco

VAN

cere aan door zijne pogingen ten nutte van
 Door Al het Vaderland, hoewel hij hier door bij Al-
 va gedag- va in ongenade verviel, die hem, in 't jaar
 vaard. 1568, naar Antwerpen dagvaarde, om zich
 te komen verantwoorden (b). Hij behieldt
 in Friesland zijne achtinge, en was, ten

Grietman jaare 1584, Grietman van Collumerland, in
 van Collu- welke waardigheid hij te Collum overleede
 merland. in 't begin des jaars 1600 (c). Zijn zoon

Zijn zoon
 Hessel. Hessel, Hopman van een vaandel voetknechten,
 ten, volgde 's vaders spoor, doch sneuvelde
 in den Boxumer slag ten jaare 1536, en
 verdiende, dat men hem een Latijnsch ge-
 denkteeken oprichtte, 't gene in de groote
 kerke te Leeuwaarden noch bewaard wordt
 (d), en een soortgelijk, met een Neder-
 duitsch rijm, in de kerke te Boxum te vin-
 den, gelijk mij bericht is.

P2

(b) WINSEMIUS *Histor. lib. II. p. 114.*

(c) MSS. Aanteekeningen van den Heere E.
M. van Burmania.

(d) WINSEMIUS Chronijk XIX boek, bl. 773.

van Burmania, die ook het laatste mannelijk oir van zijne
 branche was. Zie Genealogie van Burmania bij FERWER-
 DA gener. 12 en 13. De broeder van Jers Lucia, Pibo of
 Philippus Meckema, is ongetrouwd in den bloey van zij-
 ne jeugd gestorven. — Uit de MSS. Aanteekeningen des
 Heeren E. M. en U. van Burmania.

DE MELLI is mij onbekend gebleven, niet *De Mell.*
alleenlijk in zijn persoon, maar ook in zijn
geslacht, ten zij hij behoord hebbe tot dat
van *Melle*, 't gene den naam kan ontleend *Miscbien*
hebben van eene heerlijkheid, in den omtrek *uit het ge-*
van Antwerpen gelegen, en omtrent dezen *sticht van*
tijd onder de edele geslachten gerekend *Melle.*
werdt; gelijk ik opmake uit den Boom-
gaard der Wapenen (c).

J. MELROIJE blijft mij in allen opzichte *J. Mel.*
onbekend. *roije.*

ROBERT VAN MELUN, Burggraaf van Gent, *R. van*
gesproken uit een zeer edel geslacht, 't gene *Melun.*
van tijd tot tijd in luister toecam (*), was *Afkomst*
H 5 de

(c) In dat zeldzaam werkje vindt men; *MELLE.*
Port à trois aigles de sable.

(*) Men vindt, in *Supplément au Nobiliaire des P. B.*
p. 239 — 254, eene stamlijst van 't geslacht *Melun*, be-
ginnende met Jan van Melun, Ridder van 't Gouden
Vlies, in hoogen ouderdom overleden ten jaare 1444, en
doorlopende tot dezen tijd. Doch het blijkt van el-
ders, dat dit geslacht veel vroeger bekend en in groot
aanzien was. Adam van Melun, de derde van dien
naam, Heer van Monstreuil-Bellaij, overleden in 't jaar
1250, hadt in huwelijk Johanna of Agnes, Graavinne van
Sancerre, Vrouwe van Marcheville en la Loup. Zijn
zoon, Adam de 1re, trouwde 1280 Johanna van Sullij,
uit welke geboren is Jan de 1re Grand-Chambellan van
Frankrijk, die storf in den jaare 1350. Zie *Quartiers Gé-*
néalogiques tom. 1. p. 258. Men kan zelfs noch hooger op-
klimmen tot omtrent het midden der elfde eeuw, vol-
gens de berichten van LE CARPENTIER *Part. III p. 712—*
715, die een uitvoerig verslag van dit Huis geeft, doch
het

de derde zoon van Hugo van Melun, eersten Prins van Espinoij (**), en van Iolande van Werchin, Vrouwe van Roubaix.

*Bleef eerst
den Bond-
genooten
getrouw;
doch viel
naderband
af.*

'T scheen, dat hij het Verbond der Edelen noch eenigzins bleef aankleven, onder 't beftier van Don Jan van Oostenrijk, naardien hij, ten jaare 1577, een der Legerhoofden over 't krijgsvolk van de Algemeene Staaten was (f). Ook liet hij in 't heimelijke met den

(f) STRADA *lib. IX p. 560.* NOR XI boek, bl. 286.

het voor rekeninge van Sebastianus Aquillart laat, wanneer deze het geslacht van Melun doet afdalen van zekeren Aurelianus, wien Klovis de 1. tot Hertog van Melun zou aangesteld hebben. Vaster gaat het, dat dit geslacht, eeuwen lang, veele heerlijkheden bezeten hebbe, b. v. Antoing, Sottenghien, Beaumez, Sautij, Wingle, Cortenes, Caumont, Bohain, Boubers, Espinoij, Werchin, Richebourg of Risbourg, Beaufart, Wallincourt, Neufchappelle, Cisoing, enz. Tot welk aanzien hetzelfde geslegen zij, kan men opmaken uit de huwelijksverbintenissen met de geslachten van Luxemburg, Abbeville, Artois, Saarbruk, Hoorne, Maillij, Merode, Lalaing, Ligne, Montmorencij, Croij, Bournonville, Aremberg, Witthem, Gand dit Vilain, de la Tour d'Auvergne, Ghistelles, Guines de Souastre, Rohan-Soubise, Loharingen, Bourbon, en meer dergelijke. Men vergelijkte LE CARPENTIER op de aangehaalde en veele andere plaatsen, CHRISTINEUS in *Jurispr. Heroica Part. I. p. 258, 262, 263, Généalogie de la Maison de Maillij p. 127 Quartiers Généalog. tom. I. p. 51, 233, 272, 345, en Recueil Généal. de Familles originaires des P. B. p. 143, 145, 180, 331, 335, 336.*

(**) *Espinoij*, in Vlaanderen, is door Koning Lodewijk den XII van Frankrijk, den 28 Nov. 1514, tot een Graaffschap verheven, ter gunste van Franciscus van Melun, die getrouwd was met Louise de Foix, zuster van Anna, Koninginne van Hongarijen en Bohemen; en door Keizer Karel den V. in 't jaar 1545. tot een Prinsdom. Zie *Nobiliaire des Pays-Bas tom. I. p. 46.*

den Prins van Oranje handelen (g). Kort daarna echter is hij, gelijk een groot aantal andere Bondgenooten, openlijk afgevallen tot de Spanjaarden. Dit zag men duidelijk in 't jaar 1579, en vervolgens, zoo uit het belang, 't gene hij stelde in de verzoeninge der Waalsche Gewesten en van Emmanuel van Lalaing, Baron van Montignij, met Koning Filips (h), als om dat hij nu geheel tradt in de maatregelen van Parma, en zich meester van Liefkenshoek maakte (i). Geen wonder derhalven, dat hij nu rijkelijk ^{Werde} deelde in de gunste van den Spaanschen Ko- ^{door Ko-} ning. Niet alleen werdt hij bevorderd tot ^{ning Filips} Generaal van de Ruitèrij en Bevelhebber ^{om: eer en} van Artois, maar de heerlijkheid Roubaix ^{voordeel} werdt ten zijnen gevalle, den eersten van ^{beloond.} lentemaand 's jaars 1579, door Filips tot een Marquisaat verheven (k), en hij zelf Ridder van 't Gulden Vlies gemaakt (l).
Hij

(g) HOOFD XXI boek, bl. 6.

(h) J. B. DE TASSIS *lib. v. comment. de tumult. Belg.* p. 395, 407.

(i) *Idem lib. vi. pag. 437, 441.*

(k) *Nobiliaire des P. B. tom. 1. p. 64.*

(l) CHRISTINEUS *part. 1. Iprud. Her. p. 492.*
L'ESPINOY *livr. 1. p. 142.*

*Sterft in
't beleg
van Ant-
werpen.*

Hij overleedt echter voor liet ontfangen van 't Ridderlijke teeken, en liet ongelukkiglijk het leven in 't water, bij de belegeringe van Antwerpen in den jaare 1585 (m). Uit zijn huwelijk met Anna van Rodin geen kinderen verwekt hebbende, kwam een aanzienlijk gedeelte van zijn goed, bij uitersten wille, aan zijne zuster Maria, welke ten man hadt Lamoraal Prins van Ligne (n).

Meinserus. MEINSERUS, of *Meinserius*, staat bekend (o) onder den eerste teekenaars van 't Verbond der Edelen. Meer wete ik van hem niet te berichten.

Marcenelle. MERCENELLE is mij in alles onbekend.

P. van der Meren. PHILIPS VAN DER MEREN (*), Heer van Sa-

(m) HOOFT XXII boek bl. 93. DE TASSIS *lib.* VII. p. 471.

(n) *Nobiliaire des P. B.* tom. 1. p. 64.

(o) STRADA *dec.* 1. *lib* v, *pag.* 206. *Vergl.* 1 Stuk, bl. 91, 92.

(*) In de oorspronkelijke lijst der Bondgenooten, in de Bijlaagen bl. 18. schrijft hij zelf zijnen naam dus: *Ph. van der Meren*. In een oud afschrift der naamlijst van de Verbonden Edelen, te vinden in de Bijlaagen bl. 139, staat *Philippe van der Meere*. Elders wordt hij genoemd *van der Meer*, en *van der Meren*, ook *van der Meer*. Van hier is 't gekomen, dat geheel verschillende geslachten door sommigen verward wierden, en dat men

aan

Saventhem en Sterrebeke, Ridder, Stadhouder der Leenen van Brabant en Edelman des Prinzen van Oranje, was gesproten uit een *Afkomst.* hoogadelijk en Bannerheerlijk geslacht in Brabant (**), zoon van Wouter van der Meren en van Katharina van Nasfau. Hij storf in den jaare 1568, en zij in 't jaar 1556. De vader moet van een zeldsaamen smaak geweest zijn, indien het waar is, 't gene ik aangeteekend vinde (p), dat hij ten laafsten als een Francis-

(p) Bij VAN LEEUWEN Bat. illustr. bl. 976, 977.

aan één geslacht twee wapens, die niets gemeen met elkanderen hebben, toeschreef — De naamen der heerlijkheden, welke de Bondgenoot van der Meren bezat, worden op eene zeer verscheidene wijze genoemd. *Saventhem* heet bij anderen *Savelthum*, *Savender* en *Seventer*. Deze heerlijkheden werden door zijnen zoon Willem in 't jaar 1605. verkocht; volgens *CHRISTINEUS in Jprud. Heroica pars. I. p. 303.* Zij kwam toen aan Willem van Rijkevaert, en drie jaaren daarna in 't geslacht van Boisshot, en werd in den jaare 1621. tot eene Baronije verheven. Zie *Nobiliaire des P. B. tom. I. p. 180.* en *Suize du Supplément au Nobiliaire tom. IV. p. 96.* *Sterrebeke*, door anderen geheten *Sterbeeke*, *Steenbeek* en *Sternbeek*, is door Filips van der Meren zelven verkocht, en ook gekomen in 't huis van Boisshot. Zie *Nobiliaire l. c.*, en *BUTKENS tom. II. p. 284.*

(**) De geslachtslijst is bij *BUTKENS Trophées de Brabant tom. II. p. 285 — 287.* Te Gent waren eenigen uit dit geslacht, sedert 1302, in aanzien, en bekleedden het ampt van Schepen. Zie *L'ESPINOY livr. I. p. 1. p. 191.* en *livr. II. p. 361, 362.* De huwelijks-verbintenissen met Schoofs, van der Noot, Briamont of Brialmont, Nasfau, van Hoorne, en andere groote huizen, toonen het aanzien van dit geslacht. Zie *LE CARPENTIER part. III. p. 647.* *Quartiers Généalogiques tom. I. p. 259, 311.* *Recueil Généalogique des Familles p. 342.*

*Hadst het
vertrou-
wen der
Bondge-
nooten.*

*Door Al-
va geban-
nen.*

ciskaner Mommik te Dordrecht gestorven zij. De zoon heeft meer roems. Na dat hij zich bij de Bondgenooten gevoegd hadt, verworft hij hun vertrouwen, en werdt een van hunne twaalf Gevolmagtigden, om het verdrag met de Landvoogdesse te sluiten (q). Zijne standvastigheid was voor Alva en deszelfs Raad reden genoeg, om hem als schuldig aan gekwetste majestelt te vonnissen en bannen (r). Want dat hij de hand zou geleend hebben aan den beeldenstorm te Brussel, gelijk hem naging (s), is nooit bewezen. Dit kan aanleidinge tot zijn vertrek uit Brabant naar Holland gegeven hebben, gelijk mede tot zijn tweede huwelijk, aangegaan met Gijsberta, of, naar 't schrijven van anderen, Juliana, dochter van Willem van Schagen en Elzabeth van Bronkhorst, weduwe van Nikolaas van Bronkhorst (t), die ook onder de verbonden Edelen was. Uit dit

(q) VAN WESENBREECK bl. 174, 175. Verg. I Stuk, bl. 433 en volgende.

(r) VAN METEREN III boek, bl. 49.

(s) HOPPERUS *Recueil des troubles* IV. part. chap. 3. p. 98.

(t) VAN LEEUWEN bl. 976, 977. 1078. BUTKENS l. c. *Recueil Généalogique des Fam.* p. 342. Verg. II Stuk, bl. 306, 307.

dit tweede huwelijk , gelijk uit het eerste met Maria van der Noot, zijn hem kinders geboren, die zijn geslacht voortgeplant hebben. Hij zelf storf in 't jaar 1592.

BERNART VAN MERODE, Heer van Ru- B. van
Merode.
men, of Rummen, Kapelle, Raamsdonk, enz., was een der roemwaardigste Bondge-
nooten, niet alleen wegens de grijze oud-
heid en het uitmuntende aanzien van zijn ge-
slacht (*), maar noch veel meer door ei-
gen

(*) Het geslacht *Van Merode* is zoo luisterrijk en uir-
gebred, dat men een geheel boek zou moeten schrijven,
wilde men alle deszelfs takken aanwijzen, die bijna even
uitmuntende zijn in huwelijks- verbintenissen, vertichtin-
gen en bezittingen; naar de aanmerkinge van LE CAR-
PENTIER, die veele zeldzaamheden, dit geslacht betref-
fende, opgeeft *part. III. p. 787—792*. Men vindt de
stamlijst van dit geslacht, geheel of ten deele, bij MIRAEUS
lib. I. Diplom. Belg. cap. 9, Opp. tom. I. p. 219, 230, lib. I. Donat. Belg. cap. 152, Opp. tom. I. p. 463, BUTKENS Troph. de Brabant tom. II. p. 52, 53, 126, 127, LE ROY weereldlijk
tonneel van Brabant III. boek, bl. 74, 75, VAN HOOGSTRA-
TEN in zijn Woordenboek, FERWERDA I. deel 2. stuk van 't
Wapenboek, bij welken laatste de genealogie begint met
den jaare 1137, en doorloopt tot dezen tijd. Het Diplo-
ma van Keizer Fredrik den IV, waar bij hij in 't jaaz
1473. verklaarde, dat dit geslacht sedert onheugelijke tij-
den den eertitel van Baron gevoerd hadde, is bij CHRISTI-
NEUS *part. I. Jprud. Her. p. 380—382*; die, op ver-
scheiden plaatsen van dit werk, ook verslag doet van som-
mige heerlijkheden, door de Merodes bezeten. Men ver-
gelijke L'ESPINOY *livr. I. pag. 104, Nobiliaire des Pays- Bas tom. I. p. 11* Van sommige latere afstammelingen,
in de voorgaande eeuw, en tot den tegenwoordigen tijd
toe, wordt in dat zelfde werk bericht gegeven *tom. I. p. 162, 171, 206—210, 219, 220, tom. II. p. 468, 469*.
Zie ook *Suite du Supplément au Nobiliaire tom. I. p. 234, 235, tom. IV. p. 151*; waar uit men de Stamlijsten zal
kunnen verbeteren en aanvullen. — De ouders van den
kondgenoot waren Richard van Merode, Ridder, Burge-
meester van Luik, enz. en Agnes van Warwée, Vrouw
VAN

Een voor- naam Bondge- noot. gen verdiensten aan Vaderland en Vrijheid. Hij nam al vroeg deel in 't Bondgenootschap der Edelen, en teekende, in hunnen naam, het verdrag met de Landvoogdesse (u). Eenigen van zijne Stamgenooten volgden zijn voetspoor; gelijk aanstonds

Richard van Merode verschilt van hem, volgens zijn schrijven aan Alva.

blijken zal. Doch *Richard van Merode*, Heer van Frentz, scheen van geheel andere gedachten te zijn, indien men anders staat kan maken op zijn schrijven aan den Hertoge van Alva. Deze hadt hem twee brieven toegezonden: de eerste betrof het gereed houden der bende van *ordonnantie* onder bevel des Graaven van Egmond, om, op de eerste aanschrijvinge, zich op reize te kunnen begeven; in den tweeden vorderde de Hertog, dat Merode hem aanstonds schriftelijk zou opgeven alle de naamen van hun, die, onder gemelde bende behoorende, tot het Bondgenootschap toegetreden en bij de overleveringe van het Smeekschrift waren tegenwoordig geweest. Ten opzichte van het laatste, antwoordde Richard van Merode, dat het hem, hoe gaarne hij anders gezind

was

(u) Zie 1 Stuk, bl. 433 —.

van Waroux. Hij storf 1549. Hun griffschrift vindt men bij LOYENS *Recueil Heraldique des Bourguemestres de la Cité de Liège* pag 240, 241.

was den Hertoge te gehoorzamen, onmogelijk zou zijn hunne naamen te melden, naardien zij zich bij de Bondgenooten gevoegd hadden, en bij het overhandigen van 't Smeekfschrift tegenwoordig geweest waren, buiten zijn weten en zonder zijnen raad ingenomen te hebben, wel wetende, dat hij anders hun met al zijn vermogen in dezen zou tegengestaan hebben; gelijk hij betuigt omtrent anderen gedaan te hebben. Uit het antwoord van den Hertog op dit fchrijven, kan men duidelyk zien, dat Alva 'er weinig genoeg in nam, en andermaal op 't fterkste bij Merode aanhieldt, dat de naamen der verbonden Edelen hem zouden opgegeven worden: 't gene hij begreep te gemakliker te kunnen gefchieden, om dat zij zich genoeg deden onderkennen (x). Hoe ook Richard van Merode gezind ware, is 't, dat zijn ftamgenoot, tot wien ik wederkeere, der goede zaake toegedaan en tot

I zijn'

(x) De brief, door R. van Merode uit Chastlignau den 6 Januarij 1567 [1568] aan den Hertog van Alva gefchreven, berust in 't oorfpronglijke onder mij. en is te vinden onder de Bijlaagen, tot dit werk behoorende, lett. LL.; waar ook gedrukt is het antwoord van Alva op dien brief, uit een oud afchrift ontleend, en onder mij berustende.

Gebannen, 1567. zijn' dood getrouw bleve. Geen banvonniss van Alva (y), geen ongunst der Konin-
 Engeland ginne van Engeland (z), kon hem aan
 ben ont- 't wankelen brengen. Dapperheid en wijs
 zed. beleid verzelden alle zijne pogingen ten dien-
 Briefwiss- ste van het Vaderland, over welks belang
 Jelling met hij, in den kommerlijksten tijd, heimelijk
 Oranje. met Prins Willem raadpleegde (a) Ten
 Zijne dap- jaare 1572 hadt hij merkelyk deel in de
 perbeid. veroveringe van Mechelen, doch welke
 stad, kort daarna, wederom moest verla-
 ten worden (b). Wat hem, sedert dien
 tijd, bewogen hebbe, om met de woon-
 Gemag- buiten Nederland te gaan, is mij niet be-
 sigd tot den kend, maar wel, dat hij in 't jaar 1579 te
 Keulischen Keulen woonde, en een der Staatsche Ge-
 Vredeban magtigden tot de vredehandeling in die
 del. stad was (c). Wanneer die handeling, in
 't volgende jaar, afgebroken werd, en de
 Ne-

(y) VAN METEREN III boek, bl. 49.

(z) Zie II Stuk, bl. 138 (q).

(a) VAN METEREN III boek, bl. 59.

(b) HOOFD VII boek, bl. 272, 277. LE PETIT tom. II, p. 233; doch die hem, verkeerde-
 lijk, noemt *Heer van Waroux*. Die heerlijkheid
 behoorde aan Willem van Merode, broeder van
 Bernart.

(c) BOR XIII boek, bl. 52. DE TASSIS lib. V,
 p. 349.

Nederlandsche gezanten, volgens last der
 Staaten, te rug keerden, bleef Merode met
 Albada te Keulen, om, op eenen bepaalden
 voet, en wanneer zich daar toe bekwaame
 gelegenheid voordeed, dien vredehandel
 voortzetten (d). Dan, die gelegenheid
 kwam niet, en Merode keerde weder in
 deze Landen. Hier toe gaf zijne aanstelling
 tot plaatsbekleeder des Prinzen van Oranje,
 als Stadhouder van Friesland, eene gepaste
 aanleidinge. In 't jaar 1581 aanvaarde hij
 dezen post, en bekleedde denzelven met allen
 roem, tot den jaare 1583, wanneer hij,
 ter oorzaak van zijnen hoogen ouderdom, en
 om dat de last hem te zwaar viel, zijn ont-
 slag verzocht, en op lang aanhouden ver-
 kreeg, met groote dankzegginge voor zijne
 goede en getrouwe diensten (e). Het is
 vermoedelijk, dat hij, in 't volgende jaar,
 het lijk van zijnen vriend, den Prinse van
 Oranje, naar 't graf verzelde (f), en eer-
 lang zelf den tijd verliet, zonders kinders bij

*Wordt
 Lieutenant
 Stadhouder
 van Fries-
 land.*

*Wordt
 met eere
 ontslagen.*

I 2

Anna

(d) BOR XIII boek, bl. 108.

(e) BOR XV boek, bl. 210, XVII. 19, XVIII.
 15, 34. HOOFD XVI boek, bl. 654.

(f) BOR XVIII boek, bl. 57.

Anna Schetz, uit een beroemd geslacht herkomstig (g), verwekt te hebben (h).

W van
Merode.

WILLEM VAN MERODE, Heer van Duffel, en Waroux, Ridder, broeder van Bernart (i), was, sedert het jaar 1547, in aanzien te Luik, en in 't jaar 1576 Burgemeester van die stad; in welke hij ten

Dient onder
der Willem
aen I.

1568.

jaare 1589 overleedt (k). Ten bewijze van zijne gezindheid voor de Vrijheid zal 't genoeg zijn te melden, dat hij een der eersten was, die onder den Prins van Oranje dienst namen (l). Zijne verdere pogingen ten dienste van 't Vaderland zijn niet

Zijne bu-
welijken.

tot mijne kennis gekomen. Hij was eerst ge-

(g) F. BURMANNUS *Secundus* tom. I. *Analect. Belg. Praefat.* p. CXXVII - CXLII.

(h) MSS. Aanteekeningen van den Baron van Spaen van Hardenstein.

(i) LE PETIT verwacht, gelijk boven gezegd is, bladz. 130., de twee broeders, Bernart en Willem van Merode, wier eerste Heer van Rummen, de tweede Heer van Waroux was.

(k) LOIJENS *Recueil Heral. des Bourgem. de Liege*, pag. 314, 315.

(l) J. B. DE TASSIS *lib. I*, pag. 137, waar hij, gelijk reeds aangemerkt is II Stuk, bl. 105, genoemd wordt *Ubaroux*. Hadt HOIJNCK VAN PAPENDRECHT daar mede HOOFD V boek bl. 195 vergeleken, hij zou niet onkundig gebleven zijn, van wien DE TASSIS sprak.

getrouwd met Johanna van Bocholt (m), die, mischien, in bloedverwantschap stondt met den Bondgenoot Boucholt, te voren gemeld (n), en daarna met Johanna van Thiant, wier moeder was Agnes, of Anna, van Ghistelles. Uit dit laatste huwelijk was gesproten Jan van Merode, die in echt nam Margarita van Harchies, dochter van Karel, Baron van Harchies, en van Maria van Liedekerke, en bij haar verwekte Ernst van Merode, Ridder van S. Jakob, Graaf van Thiant, Baron van Harchies en Gouverneur van Valenchijn (o). Robbrecht van Merode was ook een zoon des Heeren van Waroux, en kweekt zich altijd dapperlijk in dienst der Algemeene Staaten. Zijn gelukkige aanslag op Aalst was 'er getuige van: over welke plaats de Hertog van Anjou hem tot Bevelhebber aanstelde. Kort daarna is hij ongelukkig te Antwerpen omgekomen (p). Zijne beproefde trouwe doet mij gelooven, dat deszelfs onderhandel-

ling

(m) BUTKENS tom. II, pag. 127.

(n) In 't II Stuk, bl. 271, 272.

(o) *Quartiers Généalogiques* tom I, pag. 266.

(p) In XVII boek, bl. 22, 38. LE PETIT *livr.* XIII, pag. 463.

ling met den Heere van Heeze (q) alleenlijk in schijn was, en niets ten nadeele van 't Vaderland bedoelde.

I. van Merode.

LEVERT VAN MERODE staat op eene lijst der Bondgenooten (r), welke mij eerst ter hand kwam, na dat ik de algemeene naamlijst der verbonden Edelen had laten drukken (s). Mij is niemand met dezen voornaam in de stamlijsten van dit geslacht voorgelaten. Naardien zeer veele naamen op de gemelde lijst gebrekkig opgegeven worden, vermoede ik, dat men voor *Leuert* zal moeten lezen *Berent*, en denken aan *Bernart* van Merode, van wien hier boven gesproken is.

N. van Merode.

In eene der naamlijsten van de verbonden Edelen (t), wordt iemand uit dit geslacht VAN MERODE onder dezelve opgeteld, die onderscheiden was van de Heeren van Rummen en Duffel, doch wiens voornaam niet bekend stondt (u). 'T is derhalven onzeker,

(q) LE PETIT *livr.* XII, pag. 414.

(r) In de Bijlaagen bladz. 137.

(s) Zie het I Stuk, bladz. 252.

(t) Bijlaagen bladz. 34.

(u) De letter N wordt dikwijls in die lijst voor de geslachtsnaamen gezet, om aantetuiden, dat de voornaamen onbekend waren.

ker, wie hier bedoeld worde. Men kan, bij voorbeeld, denken aan *Richard*, zoon van Willem van Merode en Katharina van Cortenbach, die een volle neef der twee gemelde Bondgenooten was (v); of aan *Jan*, zoon van Jan van Merode en Francoise van Brederode, die eerst in huwelijk hadt Mennera van Bergen, naderhand Margareta van Pallant; of aan *Filips*, wiens moeder was Johanna van Montmorencij, en die in den echt tradt met Jakoba van Lalaing (w).

Het is twijfelachtig, of VAN MERWEDEN, *Van Mer-*
 elders geheten *van Merwede*, *van de Merwede* *weden.*
 en *van der Merwede*, hier te houden zij voor *De heer-*
 den naam der oude en bekende heerlijkheid, *lijkheid*
 nabij Dordrecht gelegen, dan wel voor den *van dien*
 naam van 't geslacht, 't gene zich naar de- *naam*
 zelve heerlijkheid benoemde, of van eenig *kwam nu*
 ander geslacht, onder dien naam bekend. *soe aan D.*
v. d. Boer-
zelaer.
 Indien het eerste waar is, zou men moeten
 I 4 den-

(v) In de Kerke te Oirschot is, gelijk de Heer *van Wijn* mij bericht, de grafombe van *Richard van Merode*, gestorven in 't jaar 1572, die genoemd wordt *Soone tot Petershem, baenderbeer van den lande van Duffe en Leefdale*. Of deze Richard dezelve zij met hem, van wien ik spreke, durve ik niet verz. keren.

(w) L'ESPINOY *livr. 1, pag. 123, 129*

Het oude
geslacht
van dezen
naam.

denken aan Daniël van den Boetzelaer (x), die, gelijk wij zagen (y), onder de verbonden Edelen behoorde, en aan wien de vrije heerlijkheid Merwede, in dien tijd, toekwam, zijnde hij daar mede verlijd in 't jaar 1560 (z). Het geslacht, 't gene van deze heerlijkheid zijnen naam ontleende, was bekend en beroemd (a) sedert het mid-

(x) In deze gisfinge heeft de Heer *van Oudendorp*, in zijne MSS. Aanteekeningen, mij gesterkt.

(y) In 't II Stuk bladz. 240, 241.

(z) Tegenwoordige Staat van Holland I deel, bl. 357. Ik zal hier bijvoegen de Aanteekeninge van den Heere *van der Craght*: " In 1549. is „ *Jo. Jofina van der Merwede* bij dode van haar „ Broeder *Dirk van der Merwede* met een zes- „ de deel van de Ambagtsheerlijkheid van de „ Zijdwinde verlijt geworden, en in 1555. met „ eenige goederen onder Sprang. In 1560. is „ *Hr. Daniel van der Merwede* met de Heer- „ lijkheid van der Merwede verlijt. Deeze zal „ hier denkelijk bedoelt worden." Men ziet ook uit deze Aanteekeninge, dat Daniel van den Boetzelaer, uit hoofde van die heerlijkheid, genoemd worde *Heer Daniel van der Merwede*. Hij kwam aan 't bezit daar van bij uitersten wille van *Margareta van Praat van Moerkerken*, weduwe van *Gerrit van Arkel*, overleden in den jaare 1560 Zie *VAN GOUTHOEVEN* bl. 190, en *VAN LEEUWEN Bat.* ill. bl. 1008.

(a) Men zie de Genealogie bij *VAN BALEN*, *VAN LEEUWEN* bl. 1005 — 1008, en *VAN HONGSTRATEN* in zijn *Woordenboek*. In 't Char-
ter.

midden der twaalfde eeuw; doch lang voor den tijd van 't Bondgenootschap der Edelen uitgestorven (b), indien men anders op de gedrukte geslachtsregisters durft afgaan, en een onwraakbaar bewijs kan afleiden uit het overgaan der heerlijke goederen van de Merwede, ten jaare 1424, uit het oude geslacht, daar van benoemd, in dat van Praat van Moerkerken. Of een tak van dien ouden stam, of een ander geslacht van denzelfden naam, is reeds in 't einde der zestiende eeuw te Kampen en elders in bloei geweest, en tot heden gebleven (c).

I 5

MER-

terboek van VAN MIERIS vindt men dikwijls melding van dit geslacht, b. v. II deel, bl. 68, 234, 252, 319, 337, 351, 364, 372, 402, 409, 426, 478, 493, 504, 506, 598, 603, III, 186, 187, 200, 244, 275, 315, 317, 330, 352, 520, 582, 615, 643, 652, 673, IV, 47, 311, 360, 528.

(b) Behalven de aangehaalde schrijvers, leze men vooral de Aanteekeningen van den Heere VAN DE WALL op de Handvesten en Privilegien van Dordrecht I Stuk, bl. 134, 135.

(c) Volgens bericht van den Heere Grietman van *Burmania*; die noch meldt, dat daar uit gesproken waren (1) Jr. Frederik Baron van der Merwede, Lt. Kolonel in 't Regiment van den Heere Prins van Baden-Durlach, en (2) Jr. Hendrik Lodewijk Baron van der Merwede, Burgemeester te Kampen.

Merwen. MERWEN is, vermoedelijk, dezelfde geslachtsnaam, als VAN MERWEDEN (d), die ook elders dus uitgedrukt wordt. 't Zal genoeg zijn, één voorbeeld bijtebrengen. Daniel van der Merwen is, zonder twijfel, Heer Daniel van de Merwede (e).

W. van Moerkerken.

WILLEM VAN MOERKERKEN, herkomstig uit een adelijk Vlaamsch geslacht, doorgaans geheten *van Praat van Moerkerken* (*), zal geweest zijn de zoon van Lodewijk, en van Ka-

(d) MSS. Aanteek. van den Heere *van der Craght*.

(e) Privilegien van Dordrecht I Stuk, bl. 133.

(*) De heerlijkheid *Moerkerken* in Vlaanderen behoorde in vroegere eeuwen aan een geslacht van dien naam, en ging vervolgens over in dat van *Praat* of *Praet*, 't gene zich naar dezelfde benoemde *Praat van Moerkerken*, of *Praet* gezegd van *Moerkerken*, of ook wel alleenlijk *Van Moerkerken*. Verg L'ESPINOY *livr. 1, pag. 126*. Men vindt een gedeelte der Stamlijst van dit geslacht bij LE CARPENTIER *part. III, pag. 908—911*, VAN LEEUWEN *bl. 1008, 1009*, en VAN HOOGSTRATEN op 't woord *Moerkerken*. Dit dit geslacht sedert de XII. eeuw in groot aanzien geweest zij, en verbonden met de voornaamste geslachten, blijkt genoegzaam, zoo uit de gemelde Stamlijsten, als uit andere bescheiden, te vinden bij L'ESPINOY *pag. 93, 105, 118, 121, 122, 740*, in *Nobiliaire des P. B. tom. II., pag. 336.*, *Supplément au Nobil. pag. 4.*, *Recueil Général de Familles origin. des P. B. pag. 223.*, *Quartiers Général. tom 1, pag. 25.* — Sommigen hebben, verkeerdelijk, tot dit geslacht gebracht *Ludovicus Pratenis f. a Prato*, in de Nederlandsche Geschiedenis ten tijde van Keizer Karel wel bekend. Dan, deze was Lodewijk van Vlaanderen, Heer van Praat. Zie HOIJNCK VAN PAPENDRECHT *in notis ad vitam Philis ab Aijisa pag. 155, 156.*

Katharina van Egmont, natuurlijke dochter des Graaven van Buren. Niemand zal zich verwonderen, dat hij zich bij de Bondgenooten voegde, die weet, dat zijne eene zuster getrouwd was met Wesfel van den Boetzelacr, en de andere met Herman van Bronkhorst, wiens drie zoonen ook onder de verbonden Edelen waren (f). Het is te wenschen, dat hij meer roems door zijne ondernemingen ten dienste van het Vaderland zal verworven hebben, dan door zijn huwelijk, 't gene aan zijn geslacht tot oneer was, en voor hem zelven schadelijk, naardien zijn vader, bij deszelfs uitersten wille, om die reden verboodt, dat de heerlijkheid Barendrecht aan hem zou komen.

ANTHONIJ DE MOL, gesproten uit een *A. de Mol.*
oud (*) en edel geflacht in Brabant (g),
waar

(f) VAN LEEUWEN bl. 1008. Verg. II Stuk bl. 247, 301. in de aantekeningen.

(g) DE ROUCK bladz. 341.

(*) In 't begin der veertiende eeuw was dit geslacht reeds in groot aanzien te Gent, waar Jakob en Jan de Mol, in de jaaren 1302. en 1318., in de Schepens bank zaten, volgens L'ESPINOY pag. 352., 403. Omtrent het midden van dezelfde eeuw, was ook in Brabant, bijzonderlijk te Brusel, dit geslacht in eer verheven, naar 't getuigenisfe van Puteanus bij LE CARPENTIER part. 111, pag. 1009. Op 't jaar 1497. is mij Roland de Mol als Ridder voorgekomen in een Charter bij MIRAEUS

Beschul-
digd van
aandeel in
den beel-
denstorm
gebud te
hebben.

waar hetzelfde, gelijk ook in Vlaanderen en elders, veele heerlijke goederen bezat (h), staat bekend als Edelman des Prinzen van Oranje, en Stadhouder der Leenen van Brabant. Zeker is 't, dat hij zich voegde bij de verbonden Edelen; doch men kan niet bewijzen, dat hij, gelijk men der Landvoogdesse aandiende, zijne pogingen zou aangewend hebben, om 't volk tot den beelden-

(h) L'ESPINOX *livr. II, pag. 352.*

tom. I. opp. *Diplom. pag. 94.*, om van anderen te zwijgen, die gemeld worden in de Genealogie, te vinden in *Genealogies de quelques Families des P. B. pag. 122 - 127.* Hoe groot de luister van dit geslacht geweest zij, kan men besluiten, zoo uit de heerlijke goederen, door hetzelfde bezeten, als uit de huwelijks-vertointenissen met de voornaamste geslachten. Men vindt, dat aan dit Huis toebehoorden de heerlijkheden Wespelaar, Oetingen, Lifferinge, Loppoigne (LE CARPENTIER *part. III, pag. 1006.*), Meerendaal (CHRISTIJN in *Iprud. Her. part. I. p. 412.*), Raamsdonk (*Recueil Général de Familles origin. des P. B. p. 328.*), Balen, Dessel, Kollant, Herent, welke laatste in 't jaar 1658. tot eene Baronij verheven is (*Iprud. Her. I. 319.*, en *Nobiliaire des P. B. tom. I. p. 359, 360.*), om niet te spreken van andere, in de Genealogie vermeld. Daar uit blijkt mede, dat dit geslacht door huwelijk verbonden zij geweest met die van Piek, Boetzelaer, Serclaas, d'Enghien, Pipenpoij, van der Noot, Hinckart, le Sauvage, enz. Men vergelijke LE CARPENTIER *part. III, p. 172, 542, 543, 1006, 1010.*, CHRISTIJN *Jpr. Her. part. I p. 287. 412.* *Nobiliaire des P. B. tom. II p. 424.* *Quartiers Généalog. tom. I. p. 115.* *Recueil Général de Familles orig. des P. B. p. 375.*, de geslachtslijsten van Roorda en Merode bij FERWERDA I deel 1 en 2 stuk. — Naar alle vermoeden, zal tot dit geslacht ook behoord hebben Pieter Mol, die, ten tijde der Nederlandsche beroerten, de zijde der Hervormden en Vrijheidsmannen in Friesland hieldt, gelijk J. CAROLUS meldt *de rebus C. a Robles in Frisia gelis lib. II. p. 107.*

denstorm te Brusfel aanzetten (i). In het *Door Alva*
 eene en andere vondt Alva en de Bloedraad *gebannen,*
 gronds genoeg, om hem te bannen, als die *1568.*
 schuldig was aan de misdaad van gekwetste
 majesteit (k). Zijne verdere bedrijven en
 lotgevallen zijn mij onbekend gebleven; en
 hoe zeer mij anders zijn geslacht bekend is,
 kan ik echter niet met volle zekerheid be-
 slissen, of hij een zoon van François de Mol, *Zijne ou-*
 Major van Leuven, geweest zij, en in echt *ders.*
 hadde Anna van Buenst, welke verscheiden
 kinders naliet (l, of dat hij getrouwd ge-
 weest zij met Joanna de Ligne, dochter
 van Jan, Heer van Hamme, en van Phi-
 lipporte van der Noot, welke laatste in 't
 jaar 1578 overleden is, en zuster van Phi-
 lippotte van Ligne, gehuwd met Gerard,
 Heer van Oijenbrugge (m).

Een geslacht, MONDRICOURT genaamd, *Mondri-*
 is mij nergens voorgekomen, en aan welk *court.*
 geslacht de heerlijkheid van dien naam in de
 xvi. eeuw toebehoorde, heb ik niet kunnen
 ont-

(i) WOPPERUS *Recueil des troubles* pag. 98.

(k) VAN METEREN III boek, bl. 49.

(l) Volgens de MSS. Aanteekeningen van den
 Baron *Van Spaen van Hardenstein.*

(m) *Quartiers Généalogiques* tom. I pag. 232.

ontdekken. In de volgende eeuw en later, was zij het eigendom van 't geslacht *de Beau-fort* (n).

C. de Mon-falcon. KAREL VAN MONFALCON, Baron van Flas-sieu, en

G. de Mon-falcon. GEORGE VAN MONFALCON, staan op de oorspronglijke naamlijst der verbonden Edelen bekend. Elders (o) wordt één van hun, ver-keerdelijk, genoemd *Montalion*. Van beider ge-slacht en bedrijven wete ik niets te berichten.

G. van Montigny. GEORGE VAN MONTIGNY, Heer van Noi-jelles (*), gaf veele blijken van liefde tot het

(n) *Recueil Général. de Familles orig. des P. B. p. 256. et suiv.*

(o) Zie de Bijlaagen bladz. 138.

(*) 'Er is geen twiifel, of deze Bondgenooten zullen be-hoord hebben tot een der aanzienlijke geslchten, die den naam van *Montigny* droegen, hoedanige veelvuldig waren. Men zie LE CARPENTIER *part. III, pag. 205 - 207*. Op 't jaar 1214, is mij, bij RUTKENS *Troeb. de Brabant Tom. I pag. 123*, voorgekomen Gale de Montigny. — Men heeft mij bericht, dat George de Montigny in echt hadde Charlotte de Nouvelles, en dat hij bij haar twee dochters won. Doch volgens LE CARPENTIER *part. III pag. 24*, was deze Char-lotte getrouwd met Anthony van Montigny, Heer van Noijelles. Die zelfde Schrijver getuigt wel, *pag. 369*, dat George van Montigny, Heer van Noijelles, getrouwd was met Charlotte van Nouvelles, Vrouwe van Premes-ques, en dat Agnes van Montigny, uit dit huwelijk ge-boren, ten man kreeg Paul de Carondeler, Heer van Maulde; maar het blijkt uit zijn bericht, *pag. 238*, dat 'er een andere George van Montigny bedocld worde, die met

het Vaderland, en bleef in deze gevoelens volharden, onaangezien alle smaadheden, van meer dan eenen kant hem aangedaan. Want, *Sluit het verdrag met de Hertoginne.* na dat hij zich bij de Bondgenooten gevoegd, en in hunnen naam 't verdrag met de Landvoogdesse geteekend hadt (p), onderhieldt *Briefwisseling met Oranje.* hij briefwisseling met den Prins van Oranje (q), poogde Bergen in Henegouwen te helpen ontzetten, 't gene echter niet gelukte (r), en bevondt zich bij het aanmerkelijke ontzet der stad Leijden (s). Men ziet hier uit, dat het vonnis, door Alva tegen hem *Toeleg op Bergen, 1572. Is hij 't ontzet van Leijden, 1574.*

(p) Zie I Stuk, bl. 433 —.

(q) VAN METEREN III boek, bl. 59.

(r) HOOFD VI boek, bl. 263. Vergelijk WAGENAAR VI deek, bl. 384.

(s) HOOFD IX boek, bl. 391.

met Charlotte van Nouvelles reeds ten jaare 1460. trouwde, en bij haar twee dochters verwekte, Charlotte, gehuwd aan Filips van Brabant, gezeid de Glijmes, en Anne, of Agnes, hier boven gemeld. — Of Jan Karel Steven van Montigny, Heer van la Cour en Thommen, Lt. Generaal in dienst van den Keur-Vorst van Hanover, die den titel van Baron voor zich en zijne afstammelingen in 't jaar 1753. verkreeg, volgens *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. V. p. 261*, tot dit zelfde geslacht, of tot een ander van dien naam behoorde, kan ik niet bepalen. — Ik vermoede, dat Jakob van Montigny, Heer van Noijelles, die gemeld wordt in zekere verklaringe, door Egmond en Croy in 't jaar 1529 gegeven, en te vinden bij CHRISTINEUS in *Jpr. Her. part. 1, pag. 190-192*, de vader van dezen Bondgenoot zal geweest zijn. — Noijelles, in Artois gelegen, werd den 3 Febr. 1614. tot een Graafschap verheven. Zie *Nobiliaire des P. B. tom. 1, pag. 165, & Suite du Supplément au Nobiliaire tom. 1, pag. 237.*

Gevonnisd door Alva, 1567. hem geveld (t), geene veranderinge in zijne denkwijze maakte; en 't verbod, om in

Engeland hem ontzeid, 1575.

Het bewijs voor zijnen afval van 't Bontgenootschap tegengesproken.

Engeland te komen (u), kon hem niet schaden, of tot de Spaansche zijde doen overslaan. Hier tegen zou echter ééne bedenking gemaakt kunnen worden. Men vindt onder de Krijgsbevelhebbers, die onder Don Jan van Oostenrijk dienden, den Heer van Noijelles uitdrukkelijk gemeld (v): dit doet vermoeden, dat deze Bondgenoot, gelijk zoo veele anderen, zich in 't jaar 1575 bij de Spanjaarden gevoegd hebbe. Doch het blijkt van elders, dat die Heer van Noijelles niet geweest zij de Bondgenoot, van wien hier gesproken is, maar Jan van Noijelles. Heer van Rosignol, die zich in dienst van Don Jan begaf, door Parma tot Bevelhebber van Mechelen aangesteld werdt, en een der Afgezanten van den Koning was, om met die van Artois en Henegouwen het verdrag te sluiten, en dezelve tot onderwerpinge aan 't Spaansche gebied te doen wederkeeren (w).

JAN

(t) VAN METEREN III boek, bl. 49.

(u) HOOFD X boek, bl. 443.

(v) HOOFD XI boek, bl. 454, 458.

(w) DE TASSIS *lib. IV pag. 283, lib. V pag. 395, 409. LE PETIT livr. XII, pag. 383.* Gentche Geschiedenissen I deel, bl. 248, 249, in de aantekeningen.

JAN VAN MONTIGNIJ, Heer van Vilers, of Villers, was onder de eerste teekenaars van 't Verbond der Edelen, woonde hunne voornaamste vergaderingen bij, vooral te Breda en Dendermonde, en sloot, in hunnen naam, het verdrag met de Hertoginne (x). Hij werdt, sedert, tot de uitvoeringe van gewigtige zaaken gebruikt. Den Graave van Hoorne werdt als eene groote misdaad aangetijgd, dat hij, schoon wel wetende, dat Vilers was van de *nieuwe Religie*, denzelven nochtans naar Doornik gezonden hadde, om de onlusten, in die stad gerezen, te dempen, de Onroomschen te helpen, en de bevelen der Hertoginne te-gentegaan (y). De Prokureur Generaal geeft daar omtrent veele bijzonderheden op, die door Hoorne niet alle toegestemd worden. Het blijkt echter uit 's Graaven antwoord op dit punt der beschuldigingen, dat hij zich van Vilers in zaaken van belang te Doornik bediend hadde, zoo wel als de verbonden

(X) VAN DER HAER *lib. II de init. tum. Belg.*
pag. 204. 3.3, en HARAFUS *tom. III Annal.*
Brab. pag. 37. Verg. I Stuk bl. 133, 433,
II Stuk, bl. 3.

(y) noa IV boek, bl. 137. Verg. II Stuk, bl. 398 (t).

Zijne po-
gingen ten
dienste der
Hervorm-
den te Va-
lencbijn.

Is gevan-
gen, en
naar Brus-
fel gevoerd.

Sterft op
een fcha-
vot

Bijzonder-
heden van
zijn
dood.

Edelen, die hem, kort te voren, naar de Graaven van Egmond en Mansfeld afzonden, om voor de veiligheid en Godsdienst-oefeninge der Hervormden te Valencbijn te waken (z). Jammer is 't, dat deze voortreffelijke man, dóór een' vroegtijdigen dood, verhinderd wierde meer diensten aan Vaderland en Godsdienst te doen. In den onglukkigen slag bij Daalhem, den vyfentwintigsten van grasmaand 's jaars 1568, in 's vijands handen gevallen zijnde, werd hij naar Brusfel gevoerd, en in die stad, op een vonnis van den Raad der beroerten, den tweeden van zomermaand, openlijk onthald (a). Twee der beste Nederlandfche Historiefchrijvers, VAN NETEREN (b) en HOOFD (c), verhalen deze aanmerkelijke omftandigheid nopens de uitvoeringe van 't doodvonnis, door Alva's Bloedraad over den uitmuntenden Montignij gestreken.

Ver-

(z) BOR III boek, bl. 99, IV boek, bl. 147.

(a) VIGLIUS AB AYTTA *epist.* LVII et LVIII *ad Hopperum*, pag. 474, 475. Men zie de Schryvers, aangehaald in 't II Stuk, bl. 143, 144, en 482 (t).

(b) III boek, bl. 52.

(c) V boek, bl. 182.

Vernomen hebbende, dat verscheiden Ede-
len onder 't geluid van veele trommelen,
den voorgaanden dag, ter dood gebragt
waren, op dat zij niet zouden kunnen ge-
hoord worden, indien zij iet hadden willen
zeggen, doch dat de trom niet geroerd
was, wanneer men beloofde in 't Roomsche
Katholieke geloove te willen sterven, en
niet veel te spreken; gedroeg Montignij
zich bij den biechtvader, als of hij in den
Roomschgezinden Godsdienst wilde ster-
ven, en verzocht op dien grond eenige
voordeelen voor zijne zuster, en voor zich
zelven eene behoorlijke begravenisfe. Hij
werdt derhalven, zonder tromslag, naar de
strafplaatse geleid. Op weg, groette hij
overal welgemoed zijne vrienden en beken-
den. Op 't schavot geklommen zijnde,
deed hij een gebed, zoo in 't Latijn, als
in 't Fransch, en bekende, dat hij bij GOD
een' strengeren dood voor zijne zonden ver-
diend hadde. Ten laatsfen viel hij op de
oorzaken van zijnen dood, en zeide, dat
hij geen verrader was, maar storf, om
dat hij 's Konings waaren dienst, der Lan-
den welvaren en vrijheid had voorgestaan,
daar bijvoegende, dat, hoewel veele men-
schen dit nu zoo niet konden verstaan of

bevroeden, 'er nochtans veelen waren, wien zulks in hun hart wel bekend was, en dat zij en hunne nakomelingen hetzelfde na-maals dus bevinden zouden, en 'er zoo over oordeelen. Terwijl Montignij op deze wijze zijn hart kloekmoediglijk uitsprak, viel hem de biechtvader in de redenen, en zeide, dat hij beloofd hadde anders te sterven. Doch Montignij brak dit gesprek af, en riep eindelijk, dat hij storf in den Hervormden Godsdienst, welken hij prees, zoo veel hij kon. Men ziet hier uit, dat deze Bondgenoot zoo roemruchtig in zijnen dood, als geduurende zijn gantsche leven, was.

De Mont- ADRIAAN DE MONTJOYE wordt, zonder
twijfel. twijfel, bedoeld in de naamlijst der Bondgenooten bij BOR (d). Hier van zoude
ik

(d) In eene andere lijst, te vinden in de Bijlagen tot dit werk bl. 40, wordt hij genoemd *de Montroije*. Dus staat 'er ook in 't MS Memoriaal van Van der Houven bl. 391, volgens de MSS. Aanteekeningen van den Heere *Van Oudendorp*. Deze verschillende lezing deedt mij eerst denken op iemand uit het geslacht *Montjoije*, waar uit omtrent dezen tijd gesproken was N. de Montjoije, getrouwd met Hubert de Carpentier, Ridder, Heer van Haverfein, Buissonville, Humen, enz. Zie *Recueil Général. de Familles originaires des P. B. pag. 307*. Noch vond
ik

ik onkundig gebleven zijn, zoo niet Viglius van Aijtta aan zijnen vriend Hopperus (e) geschreven hadt, dat Adriaan van Montoije, zoon van den gewezen' Kastelein van Gent, zich van de voogdije over hem, zoo dra eenigzins mogelijk, ontslagen hebbende en tot het hoofche leven overgegaan zijnde, zich onvoorzichtiglijk bij hen gevoegd hadde, die ten jaare 1566 het Bondgenootschap gesloten en 't smeekschrift ondertee-kend hadden. Doch het blijkt uit dien zelfden brief, dat Montoije, om die reden, *Gedag-
vaard.* gedagvaard wierde, om zich te zuiveren, en dat hij, verschenen zijnde, vergiffenisfe ontving, en vervolgens een rijk huwelijk te Gent deedt. 'T schijnt, dat Hopperus zich veel aan hem liet gelegen liggen, naardien Viglius van Aijtta belooft, zoo dra hij ier

K 3 na-

ik Hubert de Montoije, overleden 1483, in *Recueil Her. des Bourguem. de Liege pag. 215*, en Johanna van Montoije, gehuwd aan Reinier van Druines, gezegd Roseij, Ridder, in de Genealogie van *Van Lijnden* xv generatie. bij *Ferwerda*. Dan, waar toe meer? Het blijkt toch, dat hier gesproken worde van iemand uit het geslacht *de Montoije*, gelijk hier boven ontegenzeggelijk bewezen is.

(e) VIGLIUS AB AYTTA *epist. CCXIII ad Hopperum, pag. 775, 776.*

*Verlaat
het Bond-
genoot-
schap.*

nader van Montoije verneemt, hetzelfde aan Hopperus te zullen mededeelen. Men ziet hier uit, dat deze Bondgenoot, nevens zoo veele anderen, zeer onstandvastig was, en meer zijn eigen belang, dan 's Lands welvaart, beoogde. Van elders is mij gebieken (f), dat dit geslacht zeer oud en hoog-aanzienlijk was, en dat Adriaan de Montoije, Ridder, Heer van Dorent, vader van dezen Bondgenoot, in den jaare 1570 overleedt, behalven andere kinderen nalatende eene dochter, welke, in 't jaar 1602, trouwde met Willem van Montmorencij, Heer van Neufville.

Mosthoven. Een geslacht, MOSTHOVEN geheten, kan ik my niet herinneren ergens gevonden te hebben. Zou men, mischien, kunnen denken, of aan 't geslacht *Morchoven*, 't gene in 't begin der zestiende eeuw in groot aanzien was, en sedert gebleven is (g), of

*Mogelijk
wordt be-
doeld het
geslacht of*

(f) LE CARPENTIER III *part. pag.* 104, 239, 807, 808.

(g) *Nobiliaire des P. B. tom. I, pag. 31. Suite du Supplément au Nobiliaire tom. III, pag. 149. Recueil Général de Familles origin. des P. B. pag. 288.*

aan de heerlijkheid van dien naam, in Brabant gelegen, toebehoord hebbende aan de geslachten van der Noot, van der Meeren en d' Ongnies, en in 't jaar 1624 door Koning Filips den IV tot een Graaffschap, onder den naam van Coupignij, verheven (h).

Wie onder den naam LA MOVILLERIE bedoeld worde, kan ik zelfs niet gissen, ook dan niet, wanneer men *la Movillenie* leest, gelijk elders (i) staat: ten ware men denken kon aan Anthonis van Lalaing, Heer van la Movillerie, die, in 't jaar 1584, naar Frankrijk gezonden is, om te handelen met den Hertoge van Anjou (k).

Graaf LODEWIJK VAN NASSAU, herkomstig uit een Geslacht, dat eeuwen lang bij uitstek luisterrijk was, en, sedert de grondlegginge van dit Gemeenebest, tot heden

K 4 aan

(h) *Quartiers Généalogiques tom. I, pag. 259. Nobiliaire des P. B. tom. I, pag. 195. Suite du Supplément au Nobiliaire tom. II, pag. 54.*

(i) MS. Memoriaal van M. van der Hoven bl. 394, volgens de MSS. Aanteekeningen van den Heere Van Oudendorp.

(k) HOOFD XX boek, bl. 896.

aan Nederland tot sieraad strekt (*), maakte zich beroemd in ons Vaderland, door zijne veelvuldige en gewigtige pogingen ter verkrijginge van Vrijheid in den Godsdienste en Burgerstaat. Heldhaftigheid, staatkunde, standvastigheid en ijver voor de algemeene belangen, ontbraken hem zoo weinig, als zijnen broederen, *Willem den I* (1), den

(1) Men zie, doch met omzichtigheid, het Leven van Willem den I, Prins van Oranje, te jaare 1732 te Leijden in drie deelen uitgegeven, en de Schrijvers, in dat werk doorgaans aangehaald.

(*) Was het zoo noodig, als het gemakkelijk is, uitvoerige berichten van 't aloude en doorluchtige Geslacht VAN NASSAU te geven, ik zoude mij hier kunne bedienen van de Stamlijsien, opgesteld of uitgegeven door HUBNER, VAN HOOGSTRAATEN, FERWERDA, en anderen, doch welke genoeg bekend zijn. Veele bijzonderheden, die Huis betreffende, zijn doorgaans te vinden in ORLERS Geslachtboom der Graaven van Nassau, bij DE LA PIZE in *Taureau de l'Histoire d'Orange*, en LA FARGUE in de Geslachtschets van den Huize van Nassau. Hoe zeer die schrijvers, in hun oordeel over de bijzondere daaden der Doorluchtige Vorsten, van mekanderen verschillen, zij allen kunnen echter met vrucht over het Geslchtkundige gelezen worden. Daar omtrent vindt men ook eenige berichten in de Latijnsche redenvoeringe van A. M. ISINGIUS, *de meritis Principum Arausionensium et Nassaviarum in Foederatam Belgicam*, den 3 Sept 1711 te Groningen uitgesproken, en met eenige aantekeningen uitgegeven door den Heere GERDES, tom. 1 part. 1. *Scriptii Antiquarii*, pag. 56—84. Alleenlijk zal ik hier bijvoegen de woorden van den Schrijver van 't *Extrait de la Généalogie de la Maison de Maillij*, die, sprekende van 't Huis van Nassau, zich dus uitlaat pag. 41: *Cette Maison Souveraine en Allemagne, en Angleterre & en Hollande, est trop grande pour être susceptible d'un extrait en note. Disons seulement que son auteur Othon Comte de Nassau fut envoyé l'an 926 en Hongrie par l'Empereur Henry l'Offenseur, avec le titre de Général des Armées Impériales.*

den onsterfelijken Vader des Vaderlands, *Jan*, doorluchtigden schranderen bewerker der Utrechtsche ^{gebroeders} Unie, *Adolf* en *Henrik*, die beiden voor dit Gemeenebest in den krijg gestorven zijn. Bezwaarlijk zal men elders een vijftal broeders ontdekken, die allen zoo veel roems verworven, die zich aan Nederland zoo verdienstelijk maakten, die als met gelijke treden het deugdenspoor van hunnen vader, wiens verstand, beleid en liefde voor den gezuiverden Godsdienst hooglijk geroemd worden, standvastiglijk bewandelden. Wat immermeer de snoode laster uitdacht, om den roem van deze doorluchtige broeders, vooral van *Willem*, *Jan* en *Lodewijk*, te verdonkeren, 't was alles vruchteloos. Een aantal pennen is afgeschreven op den welverdienden lof van Prins *Willem den 1.* Geen wonder. Zijne bitterste vijanden durfden Hem den roem van wijs beleid en vooruitziende staatkunde niet openlijk betwisten. Het verheven karakter en de uitnemende verdiensten van Graaf *Jan*, te voren aan de meesten minder bekend, zijn door de meesterlijke penne van een' grooten Staatsman noch onlangs beschreven (m). Mijn bestek

K 5

vor-

(m) Ik bedoele het Vertoog over de betrekking

vordert, dat ik hier eenige bijzonderheden, den Graave *Lodewijk van Nassau* betreffende, kortelijk vermeld. Wie alle zijne pogingen ter redding van 't Vaderland en tot herstel van Vrijheid in den Staat en Godsdienst weet, zal zich even weinig verwonderen over het ongunstig oordeel der Spaanschgezinden, als over de roemrijke getuigenissen, door anderen aan Graave Lodewijk ge-

Te Brusfel geven. Aan 't Hof te Brusfel hielt men *dacht men* hem voor den allergevaarlijksten der Bond- *zeer on-*genooten (n), en, niet zonder reden, was *gunstig* men sterk gezet op zijn vertrek uit deze *van hem,* Landen (o). Trouwens, reeds sedert den jaare 1564, gaf hij blijken van liefde voor de Vrijheid en den gezuiverden Godsdienst.

*Zoekt ver-*Getuige hier van was zijn raad, aan Oranje *anderinge* gegeven, om eenige nieuwe Leden in den *in den Ge-*Ge-

king van Johan Graaf van Nassau tot de Unie van Utrecht, geschreven door den Hoog-Edelen Gestrengen Heere Mr. L. P. VAN DE SPIEGEL, Raad-Pensionaris van Holland en Westfriesland, Groot-Zegelbewaarder, Stadhouder en Registermeester van de Leenen, enz., en geplaatst voor 't II deel van den Bundel der onuitgegeven stukken, dienende ter ophelderinge der Vaderlandische Historie en Regeringsform.

(n) STRADA lib. V, pag. 261.

(o) Zie II Stuk, bl. 13, 14.

Geheimen Raad te doen brengen, die de ^{beimen} Spaansche maatregelen minder zouden vol ^{Raad.}
 gen (p); zijne onderteekening van de Ne- ^{Ondertee-}
 derlandsche Geloofsbelijdenisse (q); zijne ^{kent de Ge-}
 gezindheid, doch welke mischien ontijdig ^{loofsbelij-}
 was, om Antwerpen bij verrasfinge intene- ^{denisse.}
 men (r). De haat tegen hem groeide, ^{Wil Ant-}
 na dat men zag, hoe groot aandeel hij hadt ^{werpen} ^{verrasfen.} 1565.
 in de zaaken van 't Bondgenootschap. Zoo ^{Is een der}
 dikwijls de Edelen plegtiglijk (s) vergader- ^{boofden}
 den, te Breda, Hoogstraten, S. Truijen, ^{van de ver-}
 Duffel, Dendermonde, of elders, liet Graaf ^{borden E-}
 Lodewijk zich bij hen vinden, en sloot, als ^{delen.}
 één van hunne twaalf gevolmachtigden, het
 bekende verdrag met de Hertoginne (t).
 Zijn gemeenzaam verkeer met Brederode (u),
 zijne bekende zucht voor den Hervormden
 Gods-

(p) BURGUNDIUS *lib. II, pag. 65-68.*

(q) C. L. S. *de ortu Calvin. pag. 8, 11.*
 Verg. het tweede Eeuwgetijde der Nederl. Ge-
 loofsbelijdenisse, door mijn' Vader uitgegeven, bl.
 129-131.

(r) WAGENAAR *Vaderl. Hist. VI deel, bl. 127.*

(s) Verg. I Stuk, bl. 133, 138, 371, 373,
 589, II Stuk, bl. 3, 15.

(t) Zie I Stuk, bl. 433.

(u) Sententien van Alva, bl. 81.

Godsdienst (v), zijne pogingen tot het verzamelen van geld (w), de onderteeke-ning van 't smeek(schrift der Hervormden aan den Koning (x), de beschuldiging, dat hij een aanstoker van den beeldenstorm zou geweest zijn (y); deze en dergelijke dingen waren oorzaak, dat de Hertogin hem met ongunstige oogen aanzag. Hier bij kwam, dat hij zelfs ondernam, aan de Bevelhebbers van Brusfel en den Graave van Mansfeld zekeren Corlz, edelman des Graaven van Egmond, te zenden met bedreigingen en strenge bevelen (z), waar uit de Landvoogdes zich weinig goeds van hem voorispellen kon. Na dat Alva, die minder toegevend, meer geldgierig en bloeddorstig was, en geen ander voornemen hadt, dan den voet op alle Vrijheidzoekenden te zetten, in 't Land gekomen was, werdt Graaf Lodewijk met geweld aangevallen, eerst openlijk ingedaagd, den 24 van louwmaand 's jaars 1568

*Werlt in-
gedaagd,
en geban-
nen.*

(v) Verg. I Stuk, bl. 135, 375, 376, II Stuk, bl. 35, 36.

(w) WAGENAAR Vad. Hist. VI deel, bl. 210.

(x) Zie II Stuk, bl. 48.

(y) Zie I Stuk, bl. 380, 381.

(z) HOPPERA'S *Recueil des troubles* III part. chap. 6, pag. 111.

1568 (a), en den 28 van zomermaand gebannen, met verbeurdverklaringe van zijne goederen, die, reeds eenige maanden vroeger, aangeteekend waren (b). Door al dit leed, werdt hij echter niet afgetrokken van zijne Vrijheidlievende gevoelens, waar in hij volhardde tot zijnen dood toe. Want, *Krijgt een lastbrief van den Prins.* na dat hij eenen lastbrief van Prins Willem ontfangen hadt, en daar bij vrijheid gekregen tot het aannemen van krijgsknechten, ter verdediging van 's Lands vrijheden, verzamelde hij in Duitschland een klein leger, en trok daar mede, over Embden, naar deze Landen (c). Zijne krijgsmagt groeide merkelijk aan, en eene meenigte van Friezen en Groningerlanders voegde zich aan 's Graaven zijde (d). Nu was hij vol moeds, en 't geluk der wapenen diende hem merkkelijk.

Want

(a) VIGLIUS AB AYTIA *epist.* XXIV *ad Hopperum*, pag. 400. NOR IV boek, bl. 156. De indaging van Graaf Lodewijk is woordelijk te lezen in de Bijlaagen bl. 241-245.

(b) *Idem epist.* LXI *ad Hopperum*, pag. 451, *coll. epist.* XLV pag. 448. Sententien van Alva, bl. 70.

(c) Verg. II Stuk, bl. 104, 105.

(d) VIGLIUS AB AYTIA *ad Hopperum epist.* LVII pag. 473, *epist.* LIX pag. 476.

Want hoewel de uitkomst niet beantwoordde aan zijne verwachtinge, en het van achteren bleek, dat het *nu* (e) eens tijd noch niet was, om Nederland te verlossen, gelijk Hij, omtrent vier jaaren later, deedt, bleven de pogingen van den uitmuntenden Nasfauschen held, ten dezen tijde, niet geheel-
Rebaalt
voordeel op
den vijand. lijk vruchteloos. Hij maakte zich meester van 't Huis te Wedde, 't gene den Graave van Aremborg toebehoorde, kort daarna van Appingadam, en behaalde een' aanzienlijken buit op de Spaanschen in den slag bij Heiligerlee. Hier liet Aremborg het leven, maar ook Adolf van Nasfau, wiens verlies zijne broeders, Graaf Lodewijk en de Prins van Oranje, ongemeen betreurden.
Aanflag op
Groningen. De gelukkige uitslag van deze ondernemingen deedt hem besluiten tot het beleg van Groningen; doch hij werd genoodzaakt hetzelfde optebreken, zoo door de overmagt van den vijand, als wegens het verloop van zijn volk. Toen begaf hij zich naar
Slag bij
Jemmingen. Jemmingen, en kwam eerlang in groot ge-
 vaar.

(e) Ik heb het oog op de woorden, welken Graaf Lodewijk in zijne vaandels hadt doen plaatsen: *nunc aut nunquam*, dat is, *nu of nooit*. Zie WAERNAAR VI deel, bl. 272.

vaar. Alva leverde hem slag; een groot deel van 's Graaven volk sneuvelde; al zijn geschat en voorraad viel in 'svijands handen; hij zelf ontkwam naauwlijks het dreigende onheil. Naar 't schrijven van Alva aan den Raad van Staate, zou Graaf Lodewijk zich naakt ontkleed hebben, en dus de Eems overgezwommen zijn (f). Na welken tijd hij, met de weinige manschap, die hem noch was overgebleven, naar Duitschland vertrok, en zich bij 't leger van Prins Willem voegde. De rampspoed, die hem getroffen hadt, kon den voortreffelijken Lodewijk niet afschrikken, om, zoo dra de kans schooner scheen, zijne pogingen tot reddinge van 't Vaderland, met moed en beleid, te hervatten. Van hier zijne onderhandelingen met de Hoven van Frankrijk en Engeland, tot verkrijginge van onderstand voor de Nederlanden. Wie dezelye met aandacht beschouwt (g), zal 'er uit lee-

Zoekt onderstand bij Frankrijk en Engeland.
1571 1573.

(f) BOR IV boek, bl. 165-170, 175. VI-GLIUS AB AYTTA *epist.* LVIII et LIX *ad Hoppe- rum*, pag. 475, 476. Men vergelijke WAGENAAR VI deel, bl. 271-275, 280, 281, 286.

(g) WAGENAAR VI deel, bl. 331, 332, 467, 468.

*Verrast
Bergen in
Henegou-
wen.*

leeren, dat voor meer dan twee eeuwen, gelijk in latere tijden, op de belofte van buitenland-
sche hulpe niet altijd staat te maken was, en dat elk de geheime bedoelingen der Hoven niet kon doorgronden. Zekerer ging zijn toelig op Bergen in Henegouwen, welke stad hij, bij verrasfinge, innam (h). Dit verlies trof Alva, verijdelde zijn voornemen tegen Zee-
land en Enkhuizen, en veroorzaakte, dat andere steden, of niet lang daarna afvielen, of 'sPrinsen zijde konden blijven houden. Eenige maanden later, was Graaf Lodewijk echter genoodzaakt, om Bergen te verlaten en, bij verdrag, aan Alva overtegeven (i). De kloekmoedige verdediging van die stad was voor den Graave geen mind. r cer, dan de onverhoedsche inneming; en de eerlijke overgave kon hem tot geen schande strekken. Overmagt doet wijken. Evenwel gaf hij den moe! niet voor altijd verloren. Het tegendeel bleek in den beruchten slag op de Mookerheide. Hier kwamen de legers van Graaf Lodewijk en van d'Avila aan elkanderen;

*Slag op de
Mookerheide, den
14 April
1574.*

(h) DE TASSIS *lib.* I, *pag.* 152. VAN ME-
TEREN IV boek, bl. 70, 71. BOR VI boek,
bl. 274.

(i) BOR VI boek, bl. 298.

ten ; 't gevecht was fcherp ; Nassau gaf
 blijken van zeldsaame heldhaftigheid ; zijn
 leger werdt deerlijk geslagen en ten groo-
 ten deele verwoest ; hij zelf, en zijn broeder
 Henrik, sneuvelen. Onze en de Spaansch- *Sneuveld*
 gezinde Historieschrijvers geven uitvoerig
 bericht van dezen slag , doch verschillen in
 eenige omstandigheden (k). Zeker is 't ;
 dat Graaf Lodewijk van Nassau toen zijn
 dierbaar leven liet, hoewel zijn lijk , naar 't
 getuigenis van sommigen, onder de gesneu- *Zijn lof*
 velden niet gevonden is. Zijne bitterste vijan-
 den, BENTIVOGLIO in 't bijzonder , die
 hem elders (1) beschrijft als een man van
 een' wreeden en verwaanden aart, en STRA-
 DA, roemen deszelfs dapperheid, vooral in
 den gemelden strijd zoo duidelijk bewezen.
 Behalven den lof van heldenmoed ; die hem
 door niemand kon betwist worden , staat hij
 bekend, als een welsprekend, mild en min-
 L zaam

(k) VAN MEYEREN V boek, *bl. 90.* BOE VII
 boek, *bl. 12 — 14.* DE TASSIS *lib. II, pag.*
 188 — 190. BENTIVOGLIO I deel 8 boek, *bl.*
 197 — 201. VIGLIUS AB AITTA *epist. 230 ad*
Hopperum, pag. 803, 804. STRADA *dec. 1.*
lib. VIII, pag. 461 — 465.

(1) I deel 3 boek, *bl. 59.*

zaam man (m), scherpzinnig van verstand, goed van raad, voor geen gevaar bevreesd (n), de rechtehand van zijnen broeder, den Prinse van Oranje (o), en naast wien hij, in staatsbeleid en krijgskunde, verdient gesteld te worden (p).

Nielvin. Niemand van dezen naam, NIELVIN, welken ik op ééne der lijsten gevonden heb, is mij in 's Lands geschiedenissen voorgekomen. Bij BOR staat *Melvin*, doch in eene andere uitgave *Meluin*. Dit laatste doet mij vermoeden, dat hier bedoeld worde *Robert van Melun*, van wien, hier boven (q), gesproken is.

Wie

(m) Dus wordt Graaf Lodewijk beschreven door FR. WALSINGHAM, Gezant der Koninginne van Engeland in Frankrijk, waar zij elkanderen hadden leeren kennen. Zie WAGENAAR, *Vaderl. Hist.* VI deel, bl. 331 en 471.

(n) BOR VII boek, bl. 14. GROTIUS *lib. II. Annal. pag. 43.* roemt zoo wel 's Graaven verstand, als zijne heldhaftigheid.

(o) G. BRANDT, in 't bijchrift onder 's Graaven afbeeldinge.

(p) ISINGIUS *loc. cit. pag. 66.* "*Ludovicus, si a Guilielmo recedas, dux summus & pacis artibus & belli clarus.*"

(q) III Stuk, blad. 121. en volg.

Wie NIEVEEN geweest zij, blijft mij *Nieveen* onbekend; en eene andere lezing van dien naam, *Niewem*, bij BOR te vinden, geeft mij geen aanleidinge tot waarschijnlijk gissingen. Alleenlijk kan ik zeggen, dat een geslacht *Nieveen*, of *Nijeveen*, te Groningen bekend en lang in aanzien geweest is.

Het geslacht VAN NISPEN was in Holland, *Van Nispen* eeuwen lang, wel bekend, en in groot aanzien, zijnde voortgesproten uit Gerrit van Voorn, Burggraave van Zeeland, en Hadewig van Borssle (r). Naardien de voor- naam niet gemeld wordt, zou men, bij gissinge, kunnen denken aan *Adriaan van Nispen*, die van 't jaar 1545 tot 1562 verscheiden malen Schepen te Dordrecht was, en door zijn huwelijk naauw verbonden was aan 't geslacht Oem, 't gene, gelijk naderhand blijken zal, ook deel in 't bondgenootschap hadt. Dat meer is, zijne dochter Sophia, was gehuwd aan Adolf van der Aa,
L 2 die

(r) Men vindt de Stamlijst by M. VAN BA-
LEN, achter zijne beschrijvinge van Dordrecht,
en by FERWERDA I deel, II stuk. Zij neemt
een' aanvang met het begin der veertiende eeuw,
en loopt door, by den eersten, tot 't jaar 1630;
doch, bij den laasten, tot onzen tijd.

die onder 't getal der verbonden Edelen behoorde (s).

K. vander
Noot.

KAREL VANDER NOOT, Ridder, Heer van Rijsoir, bij Enghien in Henegouwen, uit een oud adelijk geslacht (*) gespro-

(s) Vergelijk II Stuk, bl. 134.

(*) Dit geslacht is bekend sedert het jaar 1235, en van dien tijd gerekend onder den Brabantfchen Adel. Zie *NUTTENS Troph. de Brab. tom. 1, pag. 251, II. 363, 367, 369, Nobiliaire des P. B. tom. 1, pag. 7*. Het geslachtenregister begint met *Willem van der Noot*, in 't jaar 1296 overleden. Een afschrift daar van, verbeterd en aangevuld tot het einde der voorgaande eeuw, is mij verstrekt door den *Baron van Spaen van Hardenstein*. Uit deze genealogie blijkt, dat dit geslacht, door huwelijk, is verbonden geweest met die van *Ranst*, *Heetvelde*, *Taije*, van der *Mee-ren*, *Schoonhoven*, *Pipenpoij*, *d'Afsijtdi*, *Hiuckart*, *Onesnoij*, *Berchem*, *Brecht*, *Maillij*, *T' Serclaes*, de la *Torre*, *Ligue*, *Schagen*, *Happart*, *Grimbergen*, *Bergen*, *Lannoij*, *Ophem*, *Mol*, *Oijenbrugge*, *Hertaing*, *Mamma-ker*, *Lalaing*, *Randwijck*, *Nassau*, *Boetzelaer*, *Leeftael*, de *Soete*, van der *Gracht*, enz. Vergel. *Quartiers Généalog. des Familles Nobles, pag. 151, 232, 235, 276, 311, 312*. De voornaamste heerlijke goederen, door dit geslacht bezeten, waren: *Osfendrecht*, *Kieseghem* of *Kieseghem*, *Huij*, *Danfel*, *Watermaal*, *Rijsoir* of *Risoir*, door anderen ook *Reist* genoemd, *Westwesele*, *Westdorne*, *Morchoven*, *Carlo*, *Hoogwoude*, *Aertswoude*, enz. — Ik vinde, dat *Wouter van der Noot*, Overgrootvader der Bondgenooten, door Hertog *Philips van Bourgondie*, wiens Raad en Kamerheer hij was, en die hem als Ambassadeur bij den Koning van Hongarije gebruikte, in 't jaar 1454 Ridder geslagen zij, welke eer zijn zoon, in 't jaar 1540, en kleinzoon, in 't jaar 1559, insgelijks zijn na-achterkleinzoon, *Leonard*, Heer van *Kieseghem*, in 't jaar 1659, ook genoten. Zie *Nobiliaire des P. B. tom. 1, pag. 7, 31, 371, II. 473 — 480*, waar de afstammelingen van den laatste gemeld worden. Wanneer Keizer *Karel VI* in 't jaar 1716 aan *Ch. Bonov. van der Noot*, bij een' openen brief, vrijheid vergunde, om aan een van zijne heerlijkheden den titel van Graafschap te geven, worden in dien zelfden brief de voorouders van dien Heer, hunne aanzienlijke ampten en gewigtige verdiensten, met lof vermeld. Men leze *Supplément aux Trophées de Bra-*

sproten, verworf zich veel roems door zij-
 ne vrijheidlievende pogingen. Na dat hij zich ^{Zijn aan-}
 bij de verbonden Edelen gevoegd hadt, hiel- ^{sten onder}
 den zij hem in groote achtinge, en benoem- ^{de Bondg-}
 den hem, nevens eenige anderen, tot het ^{noten.}
 fluiten en teekenen van 't bekende verdrag
 met de Landvoogdesse (t). Door Alva in- ^{Ingehaagd}
 gedaagd wordende, was hij voorzichtig ge- ^{en geban-}
 noeg, om niet naar Brussel te komen; en ge- ^{nen.}
 bannen (u) zijnde, ontzonk hem en zijnen
 broeder de moed niet. Want niet alleenlijk
 poogden zij volk en wapenen in 't Guliksche
 te verzamelen (v), maar zij waren zoo har-
 tig voor de vrijheid en 't bondgenootschap,
 dat zij een' aanslag begrepen, om den Land- ^{Aanslag}
 voogd, wanneer hij, ter uitoefeninge van ^{tegen Alva,}
 Godsdienstplegtigheden, naar 't Klooster ^{1568.}
 Groenendaal in 't bosch Sognie ging, opte-
 ligten, te vangen en dooden, 't geac hun
 L 3 ech-

(t) Zie I Stuk, bladz. 433.

(u) VAN METEREN III boek, bl. 49.

(v) VAN METEREN III boek, bl. 51. STRA-
 DA lib. VII, pag. 382.

Frabaut tom. I, pag. 430. — De Bondgenooten waren,
 volgens de MS. Genealogie, zoons van Wouter van der
 Noot, Kolonel in Keizerlijken dienst, en van Katharina van
 Hincart. Hun broeder, Filips, en drie zusters hadden den
 zoogenaamden geestelijken staat omhelsd.

Trekt te
valde.

Verkeende
berichten
over zijnen
dood.

echter, doer de verklikkinge van iemand uit hunne bende, mislukte (w). Kort daarna, kwamen zij beiden, met den Prins van Oranje, te velde, en naar Brabant (x); en Karel kreeg bevel over acht honderd ruiters en tien vaandelen voerknechten, die in 's Prinses dienst waren (y). Ik heb aangeteekend gevonden, dat deze Bondgenoot in Frankrijk vergeven is (z), en elders, dat hij in 't jaar 1568 overleedt (a). Het eerste is mij nergens anders voorgekomen. Tegen het laatste strijdt, dat Prins Willem I. gezegd wordt, met hem eigenhandige briefwisseling, over de verlossing van Nederland, in 't jaar 1570 en de twee volgende, te hebben gehouden (aa). Wat hier van zij,

(w) Dit wordt, met eenig verschil, verhaald door HOOFT V boek, bl. 176, *LE PETIT lier.* X, pag. 176, *STRADA lib.* VII, pag. 332. Verg. *Vaderl. Hist.* VI deel, bl. 275.

(x) HOOFT V boek, bl. 196.

(y) Genealogie MS.

(z) Genealogie MS. met deze woorden: *Word in Franckrijk vergeven 15. . .*

(a) MSS Aanteekeningen, medegedeeld door den Heere *J. Visser*.

(aa) VAN METEREN III boek, bl. 59.

zij; het bericht van STRADA (b), dat de Heeren van Rijsoir en Carlo, met andere Edelen, den tweeden van zomermaand des jaars 1568, te Brussel, op last van Alva, onthalsd zijn, heeft geen genoegzaamen grond van zekerheid. Niemand der schrijveren, die 't gebeurde op dien en den voorgaanden dag verhalen, en elders door mij aangewezen werden (c), maakt eenige meldinge van den dood dezer Bondgenooten op 't Brusselsche schavot. Dat meer is, de Spanjaarden ondervonden in 't jaar 1573, gelijk hierna zal blijken, dat Carlo door Alva, vijf jaaren vroeger, niet van kant geholpen was. — De afstammelingen van den Heere van Rijsoir, die zich meest in Hoiland nedersloegen, en vooral zijn jongste zoon (d), *Leef van* ook Karel geheten, en om die reden dikwijls *zijn zoon* met den vader verward, traden in 't voet- *Karel.*

L. 4

spoór

(b) *Lib. VII, pag. 387, in margine.*

(c) In 't II Stuk, bl. 145 (*).

(d) De oudste, *Lamoraal van der Noot*, trouwde Anna de Hertaing; de jongste, *Karel*, die, door koop, Heer van Hoogwoude en Aertswoude werdt, nam in huwelijk Anna Manmaker, dochter van den Thesaurier van Zeeland. Beiden waren zoons van Margriet van Randerode van der Aa. MS. Genealogie.

spoor van den lofwaardigen Bondgenoot. Karel, de zoon, was, in 't jaar 1590, Kapitein der lijfwacht van Prins Maurits van Nassau, die geen minder vertrouwen in den zoon, dan Prins Willem I. in den vader stelde. Van hier, dat hij, in 't jaar 1601, tot eersten Bevelhebber van 't belegerde Otten-de (e), en, drie jaaren later, tot Bevelhebber van Sluis in Vlaanderen (f) aangesteld wierde. Hij storf in 't jaar 1614, en werd te Sluis begraven, waar 's Mans beeldtenis boven zijne grafstele noch te zien is. Gelijk hij den welverdienden roem van gelukkig oorlogsbeleid en kloekmoedige dapperheid wegdroeg, zoo was hij ook niet onverschillig omtrent den gezuiverden Godsdienst. Ten bewijze hier van strekte zijn ernstig verzoek, in den jaare 1603 aan de Clasis van Walcheren gedaan, om den Proponent François l'Espinoij uit Middelburg tot den dienst der

(e) VAN REIJD XVIII boek, bl. 449, GAMURINUS *lib. I. de bello Belgico pag. 3.* LE PETIT *liv. XIV, pag. 555, liv. XVII, pag. 761.*

(f) Vervolg op *van Reijd* bladz. 9. — Hij wordt, bl. 4, genoemd Luitenant Gouverneur van Vlaanderen voor Prins Fredrik Hendrik.

der Kerke te Ostende te willen zenden (g).

JASPART (h) VANDER NOOT, Rid- ^{J. VAN}
der, Heer van Carlo of Carloij, was voor- ^{DER 1602.}
henen Hopman van vijfhonderd voetknech-
ten in dienst des Konings van Spanje; doch
na dat hij zich bij 't Bondgenootschap der
Nederlandsche Edelen gevoegd hadt, deel-
de hij in de meeste ondernemingen en lot-
gevallen van zijnen broeder, die, hier, niet
wederom behoeven opgehaald te worden. Hij
trok, op Paaschdag 's jaars 1567 met an-
dere voornaame Gereformeerden, uit Ant-
werpen, wanneer hunne zaaken, aldaar, in
verloop gekomen waren; en werdt, op
last van Alva en den Bloedraad, ingedaagd, ^{Ingedaagd,}
om zich binnen drie weeken te Brussel te ^{den 21 Febr.}
komen verantwoorden (i). Die indaging ^{1568.}
was vruchteloos; doch hadt een bannisse- ^{Gebannet.}

L s ment

(g) Handelingen der Classis van Walcheren,
15 December 1603. MSS.

(h) Anderen noemen hem *Kaspar*, en som-
migen, verkeerdelijk, *Jan*. Het is eenigzins
vreed, dat hij en zijn broeder hunnen stam-
naam, in de oorspronkelijke lijst der verbonden E-
delen, eenigzins kwalijk geschreven hebben. Zie
Bijlaagen blad. 17.

(i) Chronijk van Antwerpen, bl. 128, 156.

*Sneeuvel
den 8 Julij
1573.*

*Zijne af-
stammelin-
gen.*

*F. de la
Noüe.*

ment ten gevolge (k). Alva kon hem uit het Vaderland bannen, maar niet de liefde tot de vrijheid uit zijn hart verbannen. Dit bleek in 't jaar 1573, wanneer hij, tot ontzet van 't benaauwde Haarlem gezonden, manmoediglijk vocht, en zijn leven voor 't Vaderland liet (l). — Uit zijn huwelijk met Joanna van Enghien, dochter van Virgilius, Heere van Zandbergen, en Agnes van Berchem (m), werd hem geboren Jan, overleden in 't jaar 1643, doch kinderen nalatende, verwekt bij Joanna de Masmij, Vrouwe van Grez, door welken dit edel geslacht, in de Graaven van der Noot, tot onzentijd toe voortgeplant is (n).

FRANÇOIS DE LA NOÛE is mij op geene der naamlijsten van de Bordgenooten en bij niemand van onze Historiëschrijvers

(k) VAN METEREN III boek, bl. 49.

(l) HOOFT VIII boek, bl. 321.

(m) Volgens sommigen, hertrouwde zij, na den dood van J. v. d. Noot, met Filips René van Oijembrugge; anderen schrijven, dat zy dezen eerst, en naderhand van der Noot, in echt gehad heeft.

(n) Genealogie MS. *Nobiliaire des P. E.* tom. II, pag 493 — 496.

vers voorgekomen : waarom zijn naam op mijne lijst (o) ook niet gevonden wordt. Ik twijfele zeer , of de Heer *van Ouden-*
dorp (p) zich niet vergist hebbe , schrij-
vende , dat *de la Nöue* het Compromis in 't
jaar 1566 teekende. Bij *BOR* (q) , op
wien de Hoogleeraar zich beroept , heb ik
hem onder de verbonden Edelen vruchte-
loos gezocht. Hij is wel bekend in de Ne-
derlandfche gefchiedeniffen , doch eerst fe-
dert den jaare 1572 , wanneer hij , met Lo- Zijne prijs-
waardig-
verrichtin-
gen.
dewijk van Nassau , Bergen in Henegouwen
help verraffen , en blijken van manhaftig-
heid gaf (r). In 't jaar 1578 tot Maar-
schalk van 't leger der Algemeene Staaten
aangesteld zijnde , behartigde hij de belan-
gen der Nederlanden tegen de Spaanfchen (s),
107

(o) In het I Stuk , bl. 253.

(p) MSS. Aanteekeningen,

(q) I boek , bl. 55.

(r) Men zie , behalven de Schryvers , boven
bl. 160 aangehaald , HOOFD VI boek , bl. 248 ,
VII boek , bl. 269 , 276.

(s) *BOR* XIII boek , bl. 78 , 92 , 99 , 100 ,
XIV boek , bl. 191. *VAN METEREN* X boek ,
bl. 161 , 162. *STRADA dec. II lib. I pag. 34 ,*
54 , lib. II pag. 68 , lib. III pag. 175 , 177 , 199 .

tot dat hij, op den 10 van bloemaand des jaars 1580, bij Ingelmufter overvallen en gevangen genomen werdt, zijnde eerst in 't jaar 1584 wederom op vrije voeten gesteld, doch onder beding, dat hij niet meer tegen den Koning van Spanje zou mogen dienen (t). Indien *de la Noüe*, naar mijn oordeel, onder de Bondgenooten moest geteld worden, zoude ik, hier, breder van hem spreken. Dit één wil ik echter niet verzwijgen. Vrienden en vijanden geven hem den welverdienden lof van kunde in den krijgshandel. DE TASSIS (u) schrijft, dat hij in oorlogszaken zeer bedieven was; STRADA (v) getuigt het zelfde; HOORT (w) beschrijft hem, als een heer van den gezuiverden Godsdienst, en wijdbefaamd om zijne

(t) BOR XV boek, bl. 207. DE TASSIS *lib. VI pag. 423.*

(u) *Lib. IV pag. 324*; want dat men daar moet lezen *rerum publicarum vir* (en niet *vix*) *apprime doctus*, blijkt ook uit de opgave der drukfeilen.

(v) *Dec. II lib. III pag. 179*, die hem noemt, *dux, si quisquam alius, belli sciens*. De naam van de *de la Noüe* wordt door STRADA beslistiglijk *Lanua* geschreven.

(w) XIV boek, bl. 592.

ne krijgskunde en voorzichtigheid, maar wiens deugdzaamer, oprechter en zoetelijker van zeden, misschien, veele eeuwen opwaards niet hebben voortgebracht. Hij hadt den bijnaam van *Bras de fer*, of Ijzeren-arm, naar den genen, dien hij droeg, in plaats van zijnen aangeborenen, verloren in den binnenlandschen oorlog van Frankrijk, waar hij zich, na zijne uitwisseling, bevondt, en in 't jaar 1587 zijne heldhaftigheid wederom openbaarde (x). Waren zijne gedenkschriften, op welken HOOFT (y) zich beroept, noch voor handen, wij zouden meer bijzonderheden omtrent zijne bedrijven ontdekken. Niemand van onze Historieschrijvers sprak zoo veel tot zijnen lof, als BOR (z), die waardig is gelezen te worden.

FLORIS DE NUIJNHEN, gelijk hij *F. de Nuijnhem* zelf zijnen naam op de oorspronglijke lijst der Bondgenooten schrijft, doch die door anderen *Nijenheim* geheten wordt, was Drossaard van Hoorne, Ijselstein en Buuren (a).

De

(x) DE TASSIS *lib.* VII. *pag.* 489.

(y) IX boek bl. 359.

(z) XV boek bl. 207.

(a) BOR II boek bl. 38 [55].

De melding van zijne amptsbedieninge doet elk begriipen, dat men zich over zijne deelneming in de pogingen der Edelen niet behoeve te verwonderen. Van zijn geslacht wete ik geen bijzonderheden, en van zijne verdere verrichtingen alleenlijk de volgende. Wanneer de Staaten van Holland, op't voorstel des Prinsen van Oranje, den zevenden van wintermaand des jaars 1575, besloten hadden, om hulpbenden van den Paksgraave Joan Kasimir te verzoeken, hem te bidden (b), naar dit Land te trekken met alle de krijgslieden te paard en te voet, die hij geworven hadt ten dienste van den Hertog van Alençon en Prins van Condé, en hem, om de kosten der werving goedtemaken, honderd en twintig duizend guldens aanbieden, mits Zeeland zijn aandeel in die geldsomme droeg; werden *Floris van Nuijnhem* en *Olivier van den Tempel*, met eenen last-brief van den Prins, naar Zeeland gezonden aan *Lodewijk van Boisot* en *Alexander van Hau-*

(b) In 't jaar 1568 moest de Prins, by gebrek van gelt, den bijstand der benden, door Joan Kasimir aangeboden, van de hand wijzen; gelijk H. LANGUETUS, den 18 Meij 1568 uit Frankfort aan den Hertog van Saxon schreef, *lib. 1 Epistolarum Secretarum, pag. 64, 65.*

Mautain, Gouverneurs van dat Gewest, om hun bericht te brengen, dat het gemelde voorstel aan de Staaten van Holland gedaan en door dezelve goedgekeurd was, en dat reeds iemand in last gekregen hadt, om 't verzoek en aanbod der Staaten aan Hertog Kasimir bekend te maken. De Zeeuwscbe Gouverneurs en de twee afgezondenen van den Prins moesten het eene en andere aan de Staaten van Zeeland melden. Die van Middelburg waren niet ongezind, dien last te helpen dragen; en dewijl Zierikzee thans niet kon betalen, te weten, uit hoofde van 't Spaansche beleg, begrepen zij, dat die post op 't gemeene Land behoorde gebragt te worden (c).

KORNELIS VAN NIJENRODE, elders *K. van Nieuwerode* en *Nieuwenroode* geheten, was *Nijenrode* Domheer te Utrecht, en oorsprongelijk uit een oud Utrechtsch geslacht (*), dat door zij-
ne

(c) Notulen van Wet en Raad der Stad Middelburg, den 3 January 1575. ft. Cur. [1576]. MSS.

(*) Reeds in den jaare 1311 droeg Gijsbrecht van Nijenrode zijn huis *Nijenrode*, aan de Vecht gelegen, aan den Graave van Holland op, en ontving het van denzelven weder ten rechten erfleene, onder belofte van hulpe en bescherminge. Zie F. VAN MIERIS Charterb. II deel, bl. 119, en vergelijk Plakaatboek van Utrecht I deel, bl. 280, en
Con-

ne heerlijke goederen, eerampten en maag-
 schap met de voornaamste geslachten, groot
 Door *Alba* aanzien verkregen hadt. Hij werdt, deri
geannen. zeven-

Cognôissance de la Noblesse d'Utrecht, pag. 14, 15. In
 't jaar 1412 werden de Lier en Zoutenvreen door Otto van
 Nijenrode, Ridder, opgedragen aan den Graave van Hol-
 land, die daar mede verlijdde IJde van Bijlant, wettige
 echtgenoot van Jan van Nijenrode; gelijk blijkt uit een
 brief bij VAN MIRIS Chart. IV deel, bl. 211, die IJde
 van Bijlant, verkeerdelijk, de echtgenoot van Otto van
 Nijenrode noemt. Meer anderen uit dit geslacht worden
 in dat Charterboek vermeld, II. 190, III. 137, 152, 301,
 361, 362, 368, 582, 605, 643, 673: 674, IV. 24, 599,
 864, 1075. De Ridder-hofstad Zullestein kwam, den 19
 nov. 1547 aan Ernst van Nijenrode, Ridder, en, den 15
 oct. 1558, aan zijne dochter, Geertruid, gehuwd met den
 Ridder Godard van Reede. Zie *Cognôissance de la Nobl.*
d'Utrecht, pag. 23, waar ook, pag. 28, gesproken wordt
 van *Gunterstein*; een Riddermatig goed van dit geslacht in
 de XVI eeuw, zijnde Jakob van Nijenrode, na den dood
 van zijnen broeder Hendrik, in 't jaar 1558, daar mede
 verliid. MSS. Anteekeningen van den Heere van der
Erecht; waar uit mij noch gebleken is, dat Jan van Noord-
 wijk [van der Does], bij overlijden van Frans van Nijen-
 rode, in 't jaar 1561 met de Hofstede *ten Poel* verlijd is;
 dat Hendrik van Nijenrode, bij den dood van Gijsbrecht
 van Nijenrode, zijnen vader, in den jaare 1553 met eenige
 duinen in de houtvesterije van 't Haarderhemerhout beleend
 werdt, doch die, als een kwaad leen, in 't jaar 1557 aan
 den Leenheer wederom vervallen zijn, terwijl Jakob van
 Nijenrode, ten zelfden tijde, in 't bezit van eenige landen
 kwam, die door Hendrik van Nijenrode nagelaten waren,
 gelijk reeds gezegd is; en dat Kornelis van Nijenrode, de
 trouwgenoot, met eenige duinen bij Lisse, bij overijfte
 van Kornelia van Waveren, in 't jaar 1564 is verlijd gewor-
 den. — Uijt de geslachtslijsten, door FERWERDA en anderen
 aangegeven, blijkt, dat de Stam van Nijenrode door huwelijk
 is verbonden geweest met de voornaamste geslachten, als,
 Amerongen, Borssele, van der Does, Egmond, Reede,
 Renesse en Zijpesteijn. Verg. noch van HOOGSTADEN
 groot Woordenboek op *Nijenrode*, I. E. CARPENTIER III *Part.*
pag. 468 en 908, die van de huwelijks-verbindtenissen met
 van der Does en Vianen gewag maakt, en K. BURMAN *Utr.*
Jaarb. I deel, bl. 56, 280, 458, II d. bl. 131, 142, en
 III d. bl. 509.

zeventienden van oogstmaand des jaars 1568, door Alva en zijnen Raad gebannen, en zijn goed verbeurd verklaard, om dat hij mede onder 't getal der verbonden Edelen behoord en hunne verbindtenisse onderteekend hadt; een aanvoerder der beeldenbrekers geweest was, bevel over dezelveu gevoerd hadt, en hunne naamen doen opschrijven, om hen te laten betalen; ook oorzaak geweest was, dat de doopfonte in de S. Nikolaas kerke gebroken en vernield wierdt; en aan zijnen dienst-knecht bevolen hadt, den beeldenbrekeren bijstand te bewijzen (d). Uit kracht van ^{Zijn goed} dit vonnis, werden zijne goederen, onder ^{aangefla-} Gooijland gelegen, met de daad aangefla- ^{gen.} gen (e). Na den dood van zijnen vader, Gijsbert van Nijenrode, Maarschalk van Eemland, werdt hij verlijd met Hillegom, ^{Worlt} welke heerlijkheid, na zijn overlijden in 't jaar ^{Heer van} 1584, gekomen is aan zijne dochter, Ka- ^{Hillegom.} tharina, verwekt bij Katharina van Ne- verum, en in den jaare 1588 getrouwd met Mr. Johan van Zijpesteijn, Meesterknaap

M van

(d) Sententien van Alva, bl. 107, 111.

(e) MSS. Aanteekeningen van den Heere van *der Craght*.

van Holland. Zij wordt gezegd de laatste erf-dochter uit het geslacht van Nijenrode geweest te zijn, en men wil, dat Johan van Zijpesteijn, om die reden, ook verlijd geworden is met het Huis te Hillegom. Zeker is 't, dat hij, met zijne vrouwe en schoonmoeder, in de kerke te Hillegom begraven ligt (f).

R. van Nijeweerd. REINOÛT VAN NIJEWEERDT is mij in zijne afkomste en bedrijven niet bekend. Alleenlijk is mij bericht, dat de goe eren van Filips en *Reijn van Nijenwaerd*, welke laatste, naar alle vermoeden, de Bondgenoot zal geweest zijn, onder Vianen aangeslagen zijn; dat hun vader reeds overleden, doch de moeder, wier naam niet gemeld wordt, noch in den vollen boedel gezeten was; en dat, in eenen staat der verbeurdverklaarde goederen, die broeders van

Nieu-

(f) Genealogie van Zijpesteijn bij FERWERDA 1 deels 2 stuk, 12 generatie. — Men kan hier uit zien, dat het bericht, mij omtrent den oorsprong van Katharina van Nijenrode medegedeeld, als of zij eene natuurlijke dochter van den Bondgenoot geweest zou zijn, geen grond heeft. — Ook kan ik niet bepalen, of Kornelis van Nijenrode, natuurlijke zoon van Kornelis van Nijenrode en Machteeld Corfendt., doch in oogstmaand des jaars 1559 *gelegitimeerd*, een zoon van den Bondgenoot geweest zij.

Nieuwervaart genoemd worden (g).

WILLEM VAN ZUIJLEN VAN NIJE-
VELT, Heer van Bergambacht en Aartsberge (*), was gesproten uit een
zeer oud en hoogadelijk geslacht (**),
dat tot heden aanwezig en in aanzien ge-
M z ble-

IV. van
Zuijlen van
Nijevelt.

(g) MSS. Aanteekeningen van den Heere van
der Craght.

(*) Deze uitmuntende Bondgenoot wordt, somtijds, geheeten *Willem van Nijevelt*, Heer van *Aartsberge*, somtijds, *Willem van Zuijlen*, Heer van *Bergambacht*. Dit gaf aanleiding tot twee mislagen. De eerste was, dat men uit dezen éénen twee onderscheiden personen maakte. Om schrijvers van minderen rang te verzwijgen, de voortreffelijke *WAGENAAR* onderscheidde, in de *Vaderlandische geschiedenissen* des jaars 1566 en volgende, *Willem van Zuijlen van Nijevelt* van *Willem van Nijevelt van Aartsberge*. Men vergelijke den bladwijzer der *Vaderl. Historie*, bl. 2 en 207. — Ook hebben veelen hier in misgetast, dat zij *Bergambacht* verwisseld hebben met *Aartsberge*, elders geheten *Aertsbergen*, 's Heeren *Aertsberg*, 's Heer *Arentsberg*, enz., en zijnde een oud adelijk Kasteel onder *Bergambacht*. Men zie *VAN HOOGBRATEN*, *Woordenboek op Aartsberg en Bergambacht*, en den *Tegenwoordigen Staat der Vereenigde Nederlanden* VI deel, bl. 470, 471.

(**) Men zie het *Extrait* uit eene oude Genealogie van den Huize van Zuijlen van Nijevelt, mij verstrekt door Jonkheer R. J. van der Capellen, Heere van de Marsch en Lathmer, en geplaatst onder de Bijlaagen Iett. NV. — Over de huwelijken en kinderen van den Bondgenoot, kan men vergelijken w. *VAN GOUTHORVEN*, *Chronijk van Holland*, bl. 194, en *VAN LEEUWEN* *Bat. illustr.* bl. 1021. Beiden schrijven, dat *Adam*, zoon van den Bondgenoot, in zijn eerste huwelijk vereenigd was met *Eya van Bonnargia*. 'T is zoon, ook deze *Adam* kreeg *Eya* tot zijn wijf, doch haar geslachtsnaam was *van Burmania*. Verg. de Stamlijst van dit geslacht, in 't *Wapenboek van FERWERDA*, 11 generaties. De moed der beide zoonen, *Adam* en *Willem*, in 't jaar-1580 gebleken, wordt door *BOER* geroemd, XV boek, bl. 215 [207]. — Het opzet schreef ik hier boven, dat

ven is. Hij werdt omtrent den jaare 1538 te Utrecht geboren, en was de oudste zoon van *Zijne Oud.* Willem van Zuijlen van Nijvelt, met

Wien

dat dit geslacht van Zuijlen van Nijvelt tot heden aanwezig en in aanzien gebleven is. In 't jaar 1738 gaf de heer K. BURMAN in 't licht zijn *Traitéum Eradicum*, en verorde onder de Utrechtsche geletterden ook eene plaats aan *Willem van Zuijlen van Nijvelt*, pag. 364, 365. Na een kort verslag van 's Mans vrouwen en kinderen, laat hij deze woorden volgen: *At mascula eius posteritas iam nunc deficit; per sexum tamen foemininum ipsam atavum hodie numerant nobilissimi Capelli fratres.* Het laatste is buiten bedenkinge: want Jonkheer Alexander van der Capellen, Heer van Boedelhoff en Mervelt, en, na den dood van zijnen schoonvader, Frederik van Zuijlen van Nijvelt, die een zoon van onzen Bondgenoot was, ook Heer van Aartsberge, verbondt zich, den 30 Aug. 1626, in echt met Emilia van Zuijlen van Nijvelt. Zie mijne Bijlagen, bl. 312, en de Voorreden van *Jr. R. J. van der Capellen* voor 't tweede deel der Gedenkschriften van *Jr. A. v. d. Capellen*, bl. XXXIII. Doch de verzekering van K. BURMAN, dat, sedert langen tijd, geen manlijk oir van den edelen Bondgenoot meer overig was, moet tegengesproken worden. Dit beloofde ik te zullen doen, in de Voorreden, geplaatst voor het eerste Stuk van dit werk, bl. VII. Indien zich niemand tegen 't gezegde van K. BURMAN, in dien tijd, verzet heeft, zal men de reden van 't stilzwijgen, zonder twijfel, hier in moeten zoeken, dat zijn *Traitéum Eradicum*, en 't getuigenis, belangende de afstammelingen van den roemwaardigen Bondgenoot, niet zoo spoedig algemeen bekend geworden is, als de Latijnsche Redenvoering van den Hoogleeraar P. BURMAN, vader van gemelden *Kaspar Burman*, openlijk te Leiden uitgesproken den 22 Sept. 1738, en onder den titel van *Batefeintum* toen uitgegeven, en sedert meer dan eens, 't zij ten deele, 't zij geheel, herdrukt, onder zijne *Carmina* en *Orationes*. In den eersten druk van die Redenvoeringe leest men pag. 8. *Inter tot illustres viros reperiebam etiam, qui, more nobilitatis, gentili nomini cognomen ab arcibus vel pagis possessionis apponere consuetae, se Zulenos a Batefeinto appellare voverunt. Hodie vero ex universo illo Zulenorum genere, quantum restare potuit, neminem superesse, nisi si qui forte turpi et ignobili furto se stirpi huius inferere non erubescunt.* De Hoogleeraar scheen zoo vast te gaan op het bekomen bericht aangaande de uitsterfvinge van dit edel geslacht, dat hij, pag. 15, gewagende van de geslachten Brederode, Zuijlen en van der Maer, met ronde woorden zong:

Ex quibus (stirpibus) haec hodie nulla superstes agit.

En

wien hij, denkelyk, door sommige schrij-^{ders.}
vers verward is (h), en van Agnes

M 3

Focit

(h) Dit zal, in 't vervolg, blyken bij 't ver-
melden der *Souter-Liedekens*, waar van de Bond-
genoot door veelen geacht wordt de opsteller ge-
weest te zijn. — Ook moet de Bondgenoot niet
verward worden met *Willem van Zuijlen van Nij-
velt*, die, in 't jaar 1576, en naderhand, Bui-
gemeester te Arnheim was. Zie Verzameling van on-
uitg. stukken, door den Hoogleeraar *BONDAM*,
I deel, bl. 142, 260, 301. V deel, bl. 260.

En noch duidelyker, pag. 32:

Et nullus superest Zuleni sanguinis heres,

Aut qui tot proavis iugera culta tenet.

Na dat deze Redenvoering in 't jaar 1738 voor eene tal-
rijke vergaderinge uitgesproken, in druk uitgegeven, en een
uittreksel daar van in de Boekzaal der geleerde wereld,
voor de maand Junij des jaars 1739, geplaatst was, leerde
de Hoogleeraar *BURMAN* eenen afstammeling uit dit zelfde
geslacht kennen, welk ten dien tijde in de Ridderfchap van
Gelderland beschreven was, en zittinge hadt in de Verga-
deringe der Algemeene Staaten van de Vereenigde Neder-
landen, en de Heer *BURMAN* zag zich genoodzaakt, zijne
gezeuden, belangende de uitftervinge van 't geslacht van
Zuijlen van Nijvelt, plegtiglyk en in 't openbaar te her-
roepen; gelijk hij deedt, in de gemelde Boekzaal, voor de
maand Januarij 1740, bl. 84. Dit is de reden, waarom nu,
in *P. BURMANI Orationes*, ten jaare 1759 in 's Gravenha-
ge uitgegeven, te lezen is, pag. 387. *paucos superesse*, in
plaats van *neminem superesse*; pag. 390: *Ex quibus heu!*
hodie vix super una, canam; en pag. 401:

Jamque tenet nullus Zuleni sanguinis heres

Haec proavis quondam iugera culta suis.

Was 'er in den jaare 1738 geen grond, om dit geslacht voor
uitgestorven in 't manlyk oir te houden, wy weten met ze-
kerheid, dat het ook tot heden toe niet aan manlyke af-
stammelingen van hetzelfde ontbreekt, die, met recht, roem
dragen op hunne uitmuntende voorvaderen, en onder de-
zen in 't bijzonder op den edelen Bondgenoot — Behal-
ven de huwelijks-verbindtenissen des geslachts van *Zuijlen*
van Nijvelt, gemeld in de Bijlaagen bl. 313, vinde ik
noch, dat hetzelfde vermaagfchap geweest is met *Raaphorst*
en de *Bije*, bij *LE CARPENTIER III part. pag. 902 &c*

1041.

Onder de
Hollandſche
Edelen ge-
ſeld.

Focit (i). Hoewel hij door geboorte een Utrechtenaar was, kon hij, echter, door VAN GOUTHOEVEN (k) onder de Edelen van Holland geteld worden, om dat hij, gelijk blyken zal, in dit Gewest de voornaamſte ampten bediend, en zelfs zittinge in de Ridderſchap gehad heeft, tot zynen dood toe, die voorviel den achtentwintigſten van wijnmaand des jaars 1608; doch zyn zoon, Frederik, was Lid der Edelen en Ridderſchap's Lands van Utrecht (l). Na dat hij zich bij de vrijheidminnende Bondgenooten gevoegd hadt, bleef hij hun getrouw, ten koſte van zyne vrijheid en bezittingen. Wanneer hij zich te Amſterdam bij de la Torre, Geheimschrijver van den geheimen Raad, bevondt, ontdekte hij reeds, uit de opgezamelde ſtukken van een verſcheurden brief, wat hem te wachten ſtondt (m). Alva en de Raad der beroerten

Byſchuldi-wis-

(i) Men zie, behalven andere reeds aangehaalde Schrijvers, BURMAN in *Traicdo Erud.* pag. 264.

(k) Chron. van Holland, bl. 625.

(l) Zie Bijlaagen, bl. 312.

(m) Bijlaagen, bl. 310. — Indien de Heer van Zuijlen van Nijſvelt door bevel van Alva bij de

1041, met Bentink, Borsſele, Burmania, Dedem, Waſſenker; Wijnbergen, Wijnſgarden, Zijpeſteijn, volgens de Genealogien van deze Huizen bij FERWERDA en anderen.

wisten veelvuldige bezwaaren tegen hem in te brengen. Zij zeiden, *dat* hij, voorhenen ^{gingen van Alva tegen hem.} Drost van Culemborg, een groote ketter was, van 't getal der verbonden Edelen, wier verderfelijk en oproerig bondschrift hij geteekend hadt; *dat* hij ook oorzaak der beeldenstorminge geweest was, te Utrecht, Culemborg, Vianen en Asperen, hebbende den beeldenstormeren tot leidsman in die steden verstrekt, onder het breken in 't klooster der Predikheeren te Utrecht zich van grove smaadredenen bediend, en zelfs den oversten van 't klooster bedreigd, zoo hij zijne valsche leeringen, gelijk Nijvelt die noemde, niet wilde herroepen, dat men hen allen dooden zou; wijders, *dat* hij een' ketterischen Predikant op zijn' wagen van Delft naar Schoonhoven gebragt hadt, en door denzelfen, na de preeke, in een' tuin buiten de stad, een van zijne kinderen op de Calvinistische wijze laten doopen; noch, *dat* hij hadt doen afbreken de kapelle, door

M 4

zij-

de la Torre gekomen is, gelijk aldaar staat, dan moet dit geschied zijn in of omtrent den jaare 1568, en de dagteekening des briefs van J. van Duvenvoorde, gedrukt in de Bijlaagen bl. 313, 314, mede tot dat jaar, volgens den nieuwen stijl, gebragt worden.

Wordt
door den
Bloedrand
gebannen.

Is een lid
der Synode
te Wezel.

zijne voorzaaten te Aartsberge gesticht; eindelijk, *dat* hij berucht was van dubbele soldije onder 't krijgsvolk van Brederode te Vianen getrokken te hebben. Uit hoofde van alle deze beschuldigingen ingedaagd, doch niet verschenen zijnde, werdt hij, den achtsten van wijnmaand des jaars 1568, uit de Nederlanden gebannen, en zijn goed verbeurd verklaard (n). Hij vondt zich nu genoodzaakt, balling 's Lands te zwerven; en eenig middel van bestaan te zoeken. Te Wezel genoot hij eene veilige schuilplaats, en was een lid der eerste Kerkvergaderinge van de Hervormden, in die stad gehouden den derden van slachtmaand des jaars 1568, en wier handelingen hij, gelijk Philips van Marnix en Pieter de Rijke mede deden, eigenhandig onderteekende (o). Waar uit men zien kan, dat hij ook om den Godsdienst voorvlugtig was, gelijk

HOOFT

(n) Sententien van Alva, bl. 148 — 154, vergel. bl. 132 en 135, als mede BOR IV boek, bl. 153 [216] no. 14.

(o) 's GRAVEZANDE tweehonderdjarige gedachtenis der Synode van Wezel, bl. 219. Kerkelijk Plakaatboek III deel, bl. 404.

MOOFT (p) schrijft, die 'er bijvoegt, dat deze Edelman van staatlijken huize de kost met zijne handen hadt moeten winnen, en zich tot Emmerik met boekbinden geneeren. Een groot deel van zijnen tijd zal de arbeidzaame Nijvelt, toen, besteed hebben aan de Nederduitsche vertalinge der Chronijk van Johannes Cario of Carion, wiens werk door den onsterfelijken Melanchthon en Kaspar Peucerus vermeerderd en vervolgd was. Onze Edelman vertaalde het eene en andere, hier toe aangevuurd door 't nut des werks en de beroemdheid der schrijveren (q); hij begreep te recht, dat zijne Landgenooten uit het lezen der vroegere geschiedenissen voor zich gewigtige lessen konden ontleenen. In dien tijd van ballingschap zou hij ook genoegzaame gelegenheid gevonden hebben tot het schrijven, of verzamelen en uitgeven der Liedekens, ghemaect ter eeren Gods, op alle die

In zijne ballingschap geneert hij zich met boekbinden.

Hij vertaalt de Chronijk van Cario.

De uitgave der Souter-

M 5

Psal-

(p) VII boek, bl. 299:

(q) BURMAN, *Trai. Erud. pag.* 365, spreekt van de uitgave dezes werks in 't jaar 1629; doch BOR IX boek, bl. 176 [723], schrijft, dat het eerste stuk der vertalinge reeds in den jaare 1586 te voorschijn kwam.

Liedekens
wordt hem
toegeschre-
ven; doch
verkeerde-
lijk.

Psalmen van David: tot siftinghe, ende een gheestelücke vermakinghe van allen Christen menschen; welke door veele, zelfs allernaauwkeurigste, sehrijvers aan hem toegekend worden (1). De eerste druk der *Souter-Liedekens*, die mij bekend is, en welken ik bezitte, kwam te Antwerpen in 't jaar 1540 te voorschijn. Men spreekt echter van eenen druk, die noch één jaar vroeger in 't licht

(1) Ik zal nu alleenlijk 's GRAVEZANDE noemen, aangeh. pl. bl. 135, 204, 205, 219, en Tweede eeuw-gedachtenis der Middelburgsche Vrijheid, bl. 289. Eenige jaaren na de uitgave van deze beide werken, schreef mij echter die Heer 't volgende: „Ik heb wel eens gedacht, „zoude deeze W. van Zuilen van Nijeveldt wel „zijn dezelve met den dichter van de *Souter-Liedekens*, die reeds in 1540 zijn gedrukt, zoo „niet al eerder. Of hij moet een oud man zijn „geworden, die altoos 50 jaaren daarna, in „1591, noch in gewigtige commissien kon ge- „bruikt worden.” Mijn antwoord, op deze bedenkinge toen gegeven, kwam hoofdzakelijk uit op 't zelfde, dat ik hier in den text melde. — Ik twijfele niet, of de *Psalmen van David*, op weerdlijke zangwijzen ten gebruike der openbaare preeke gebragt, en waar van de Baron van der Capellen getuigt, in de Bijlaagen, bl. 311, dat het *handschrift* noch in wezen is, zijn de *Souter-Liedekens*, van welken hier gehandeld wordt. Ik vermoede derhalven, dat dit handschrift vervaardigd is door W. v. Z. van Nijeveldt, den vader des Bondgenoots.

licht gegeven werdt (s). Hier uit blijkt onwraakbaar, dat men de verzameling en uitgave van deze berijmde Psalmen onmogelijk kan toeschrijven aan *W. van Zuijlen van Nijvelt*, den edelen Bondgenoot, die, gelijk boven gezegd is en door alle schrijvers bevestigd wordt, ten jaare 1608 in den ouderdom van omtrent zeventig jaaren overleedt, en derhalven niet meer dan één of twee jaaren voor de eerste uitgave der Souter-Liedkens geboren was. Wat dan? Niet de Bondgenoot, maar zijn vader, ook *Willem van Zuijlen van Nijvelt* geheten, en mede Heer van Bergambacht en Aartsberge, die in 't jaar 1543 gestorven is (t), zal de eerste uitgever van die Psalmgezangen geweest zijn. Deze mijne gissing wordt getijfd door VAN GOUTHOEVEN (u), die uitdrukkelijk zegt, dat de vader van den

Bond-

(s) J. VAN IPEREN, Kerkelijke Historie van het Psalm-gezag, I deel, bl. 98, bij wien men meer bijzonderheden, deze Souter-Liedkens betreffende, vinden kan, bl. 97 — 104.

(t) VAN GOUTHOEVEN, Chronijk van Holland, bl. 194. VAN LEEUWEN Bat. illustr. bl. 1021.

(u) Chronijk van Holland, bl. 219.

Bondgenoot, wien hij, ter onderscheidinge van den vader, noemt Bailliu van Zuid-Holland, de Psalmen van David uit de Latijnsche taale in Nederduitsch rijm, op wereldsche wijzen, gesteld heeft, en door den druk gemeen gemaakt.

*Zijne voor-
naemste ver-
richingen.*

Na dat Alva den edelen Nijvelt uit zijn vaderland gebannen hadt, bleef zijn hart echter aan hetzelfde verkleefd, en hij behieldt de achtinge en 't vertrouwen der vrijheidlievenden. Van hier, dat de Drosfaard van Embden hem, in 't jaar 1568, met een' geheimen last aan Dirk Sonoij zondt (v), en dat Prins Willem de I, in den jaare 1572, ter bevorderinge van 's Lands algemeen belang, eigenhandige briefwisseling met hem hieldt. Dit schijnt aan VAN METEREN onbekend geweest te zijn (w), doch blijkt uit 's Prinzen oorspronlijken brief, in welken hij den Bondgenoot vriendlijk verzoekt, de hand te bieden aan den Graave van Culemborg ter spoedige bezorginge van twee duizend dalers, om daar mede eene zaak van groote aangelegenheid te bevordere.

„ Dit

(v) BOR IV boek, bl. 174 [244].

(w) III boek, bl. 66.

„ Dit doende, ” dus besluit de Prins zijnen brief, „ zult gij ons en der gemeene zaake eenen grooten dienst doen, welken wij met alle andere ten bekwaamen tijde bekenneren willen ” (x). Niet lang daarna zal hij van Wezel naar de Nederlanden wedergekeerd zijn ; want op 't einde des jaars 1572 vertrok hij als Gezant, met den Heere van Noordwijk en anderen, naar Engeland, om onderstand in volk en geld bij de Koninginne te zoeken (y). Hoe meer zijne achting bij de voorstanders der vrijheid rees, zoo veel feller ontbrandde de haat der Spanjaarden tegen hem. Geen wonder dan, dat hij van de algemeene vergiffenisse, in 't jaar 1574 afgekondigd, met naame uitgezonderd werdt (z), en in 't volgende jaar Engeland moest ruimen (a). Noch minder zal iemand zich verwonderen, dat hij, van dien tijd af, de aanzienlijkste posten binnen en buiten 's Lands bekleedde. In oogstmaand des jaars

1573

(x) Zie de Bijlaagen, bl. 315.

(y) BOR VI boek, bl. 310 [423].

(z) BOR VII boek, bl. 29 [513].

(a) MOORT X boek, bl. 443.

1573 tot Schout van Dordrecht aangesteld zijnde, werdt hij, ruim één jaar later, ook Bailliu van Zuid-Holland; doch welke beide ampten hij in 't jaar 1580 verliet (b), hier toe misschien bewogen door den last van andere amptsbedieningen of van zijne gewigige staatsbezigheden. Want, in 't jaar 1577, was hij bekleed met de waardigheid van Droffiaard van Muiden, Bailliuw van Gooijland, enz. (c), en reeds twee jaaren vroeger werdt hij in de Ridderfchap van Holland befchreven (d). In de laafte hoedanigheid onderteekende hij, te Dordrecht, den vierden van zomermaand des jaars 1575, de eerste Unie tuffchen Holland en Zeeland (e). In dat zelfde jaar, was hij een der afgevaardigden tot de vredehandeling met de Spaanfchen te Breda (f); in 't volgende jaar, werdt hij

(b) Aanteekeningen van den Heere P. H. VAN DE WAAE op de Privilegien van Dordrecht, VII Afd. bl. 1666.

(c) WAGENAAR Vaderl. Hift. VII deel, bl. 133, 134.

(d) BURMAN *Trai. Erud.* pag. 364.

(e) J. DE TIMMERMAN *de Unione Holl. et Zeel.* pag. 43.

(f) BOR VIII boek, bl. 88 [597]. VAN GOOE Befchrijving van Breda, bl. 143.

hij naar Zeeland gezonden, om met den Prins over den vrede te handelen, en help de Gentſche bevrediging tot ſtand brengen (g); in 't jaar 1580, onderteekende hij, wegens de Staaten van Holland, de overdragt der hooge Overheid aan den Prinſe van Oranje (h); twee jaaren later, werd't hij gemagtigd tot het ligten der gedingſtukken, bij den geheimen en grooten Raad te Mechelen beruſtende, en de ingezetenen van Holland rakende (i); in 't jaar 1586, liet hij zich bewegen, om met andere Gezanten naar Engeland te gaan, en, in 't volgende jaar, de hooge Overheid dezer Landen aan de Koninginne andermaal aantebieden (k);

cin-

(g) Register der Staaten van Holland, 22 Sept. 1576. BOR IX boek, bl. 174, 197 [719, 741]. Gentſche Geſchiedeniſſen I deel, bl. 271, 283.

(h) BOR XV boek, bl. 197, 201 [182, 185].

(i) BOR XVII boek, bl. 29 [330].

(k) BOR XXII boek, bl. 14 [872], waar Willem van Zuijlen van Nijvelt genoemd wordt *Heer van Geeraertsberge*. Dit zal een miſſlag van den drukker zijn in de uitgave ten jaare 1679. BOR was te wel met hem bekend en had't te naauwe betrekkinge van maagſchap op hem (men zie *MURMAN Trai. Erud. pag. 365*), dan dat hij zelf dezen miſſlag zou begaan hebben. Vergel.

HOUFF

eindelijk, in den jaare 1591, was hij de eerste der acht Gevolmagtigden uit de Staaten van Holland, die, benevens acht Predikanten, eene nieuwe kerkenordeninge beraamden (1), in welke vergaderinge echter niet hij, maar de Heer van Oldenbarnevelt, meest het woord voerde (m).

*Aanslag
van Leijces-
ter tegen
hem.*

Zoo gelukkig hij 't geweld van Alva, in 't jaar 1568, ontkomen was, zoo ijdel waren de listige aanslagen van Leijcester, om hem, in den jaare 1587, opreligten. Niet hij, gelijk sommigen schrijven, maar zijn zoon Frederik, werd te Utrecht, omtrent dien tijd, niet zonder voorweten van Leijcester, in hechtenisse genomen (n). De Graaf hadt echter ook op den vader geen goed oog, om dat deze zich geheelijk aan de zijde der

HOOFD XXV boek, bl. 1125. — Het *Verbaal* van dit Gezantschap naar Engeland, noch berustende onder de Charters der Heeren Staaten van Zeeland, behelst eenige bijzonderheden, welke bij onze Historiefchrijvers niet te vinden zijn.

(1) Kerkelijk Plakaatboek II deel, bl. 257.
BOR XXVIII boek, bl. 21 [556].

(m) WTENBOGAERT Kerkel. Historie III deel, bl. 278.

(n) BOR XXIII boek, bl. 43 — 45 [64 en volg.].

der Staaten van Holland hieldt. Met één woord, Leijcester gaf aan twee Hoplieden, die binnen Naarden waren, heimelijken last, om Nijvelt met list naar die stad te lokken, hem aldaar gevangen te nemen, en naar Utrecht te brengen. Men hadt een' toeleg, om hem bij Muidenberg te ligten. Dit zou gelukt zijn, indien hij vooraf geen bericht van den aanslag gekregen, en een genoegzaam aantal krijgsknechten, tot zijne veiligheid, medegenomen hadt (o). Deze gewelddrijvende stap van Leijcester zal Nijvelt te vuuriger gemaakt hebben, om den Graave tegenstand te bieden, en niets onbeproefd te laten ter verzekering van Naarden voor de Staaten van Holland; hoewel zijn toeleg vruchteloos afliep (p), en, wegens het verhaaste vertrek van Leijcester naar Engeland, niet behoefde hervat te worden. Uit het verhaalde blijkt, dat de liefde tot het Vaderland en de Vrijheid, waar mede zijn jeugdig hart doortrokken was, dezen edelen Bondgenoot bij 't klimmen zijner jaaren, en tot in den ouderdom,

N

geen-

Zoekt Naarden voor de Staaten te verzekeren.

(o) BOR XXIII boek, bl. 72 [106].

(p) BOR XXIII boek, bl. 103 [148].

geenzins verliet; terwijl hij een van die weinigen was, die de tegenspoeden, welke verre 't grootste deel der verbonden Edelen overstroombden, gelukkiglijk te boven gekomen zijn, en de gewenschte vruchten hunner pogingen, ter verkrijginge van Vrijheid in den Godsdienst en Staat, voor zich en de hunnen hebben mogen genieten.

A. Oedts-
1732.

AUKE OEDTSMa, Grietman van Dan-
rumadeel, indien hij al niet mogte behoord
hebben tot een oud en adelijk geslacht (*) van
dien

(*) Volgens zijne oorspronkelijke handteekeninge in 't jaar 1571, moet deze naam gespeld worden *Oedtsma*. MSS. Aanteekeningen van den Heere E. M. van Burmania. Doorgaans echter wordt die *Oedtsma* geschreven. Zijn voornaam *Auke* wordt in 't Latijn door *Augustinus* uitgedrukt. — Ontrent zijn geslacht durve ik niet bepalen, dat het lang bekend en van adel geweest is. In het Latijnsche Handschrift der Heeren *Burmania* en *Heemstra*, over den Frieschen Adel, wordt wel gesproken van een adelijk geslacht van *Oedtsma*, en van de twee verschillende wapens, door deszelfs onderscheiden takken [*branches*] gevoerd, doch nergens wordt *Auke* vermeld. Zeker is 't, dat dit edel geslacht reeds in 't jaar 1430 te Bokum gezeten was. Zie *deHOTANUS* beschrijvinge van de Heerlijkheid Friesland, bl. 205. Ook blijkt het, dat dit geslacht door huwelijk verbonden geweest is met die van *Aijlya*, *Roorda*, *Hettinga*, *Schellinga*, volgens de Genealogien bij *FERWERDA*, en *Juckema*, zijnde door het trouwen van *Houme Oetsma's* dochter met *Worp Juckema de State of Seins Oedtsma* door 't geslacht *Juckema* lang bezeten, en ook wel *Juckema State* genoemd. Of de Bondgenoot tot dit geslacht behoorde, is zeer twijfelachtig, zoo om andere redenen, als om dat hij in de Registers 's Hofs van Friesland onder dezen toenaam nergens voorkomt. Volgens 's Hofs Commissieboek, fol. 141 verso, is den 14 Oct. 1572, *Roeland van Achelen* in plaats van den rebellerenden *Augustinus Dircks* tot Grietman van

723

dien naam in Friesland, waar aan men, om gewigtige redenen, twyfelt, hadt echter eene edele zucht voor de wetenschappen en 's Lands vrijheid. Zijne kunde in de rechts- *Juris Utr. Licentiatum of Doctor.* geleerdheid baande hem den weg, zoo tot den rang van meesterschap in dezelve, welke eer over 250 jaaren in de Nederlanden veel zeldsaamer genoten werdt, dan in onze dagen, als tot den aanzienlijken post van Grietman, welken hij reeds in 't jaar 1557 *Grietman.* bekleedde, en tot den jaare 1571 behieldt, wanneer hij afgezet, en daar in, eenige *Afgezet.* maanden later, door Roeland van Achelen vervangen werdt. Zijne geheime verstand- *Verrichtingen voor zijn Vaderland.* houding met den uitmuntenden Martena ter verlossinge der Friesche hoofdstad, het open-

N 2 lijk

van Dantumadeel aangesteld. Zijne echtgenote; Marij Claasdr., wordt in de Rolle van 's Hofs Dingtalen, van den 10 december 1578, geheten wettige voogdes van haare kinderen, bij den Grietman *Augustinus Dircks* getogen. Zijn vader, die, in 't jaar 1539, Grietman van Idaarderadeel en Utingeradeel was, wordt geheten *Dirck Freerckz te Grouw*; zijn broeder, die ten jaare 1550 Grietman van Idaarderadeel was, wordt genoemd *Feicke Dircks*; zijne zuster is bekend onder den naam van *Berber Dircks*; en hij zelf werdt bij den Hove aangesteld tot voogd over de kinderen van zijn broeder Feicke, onder den naam van *Mr. Augustinus Dircks-zoon*. Zoo veel men weet, hebben zijn vader en broeder nooit den toenaam van *Oedtsma* aangenomen. Men vermoedt, dat hij zich *Oedtsma* of *Oedtsma* geschreven heeft naar eene eigenerfde plaatse van dien naam, in de Grietmanij van Idaarderadeel gelegen, en wel in de nabijheid van Grouw, waar van hij eigenaar was. In dit bericht heb ik gebruik gemaakt van de MSS. Aanteekeningen der Heeren *E. M.* en *U. van Burmania*, waar uit ook eenige bijzonderheden in den text, hier boven, ontleend zijn.

hijk kiezen van de zijde der Nasfauschen ; zijne pogingen , om Dokkum en andere steden door de vrijheidminnaars te verzekeren ; alle zijne verdere verrichtingen tot het jaar 1578 , wanneer hij schijnt gestorven te zijn ; d t alles leverde een bewijs van edelmoedige vaderlandliefde op (q) , welke door 't gemis der Grietenije niet verdoofd kon worden.

F. van Of- FREDERIK VAN OFFENHUSEN , een Friesch
fenhusen. Edelman (*) , voegde zich bij de Bondge-
nooten ; en werdt , om die reden , op last
VAN

(q) J. CAROLUS *lib. II de rebus gestis Billaei* , pag. 89 , die hem *Eedtzma* noemt : *BOOR VI* boek , bl. 279 [383] . WINSSEMIUS *lib. II Histor.* pag. 139 . SCHOTANUS geschied. van Friesland XXI boek , bl. 763 . GABBEMA verhaal van Leeuwarden , bl. 539 .

(*) *Feddrich* (gelijk hij zelf zijnen naam schreef) van *Offenhusen* was een afstammeling van Hans van Offenhusen , die het Stins Offenhusen te Achlum reeds in 't jaar 1443 bewoonde , op 't welke ook de *Bondgenoot* in 1594 zijn verblijf hield . Deze was een zoon van Hans van Offenhusen en van Rintje Roorda , en in hem nam dit adelijk geslacht , in 't manlijk oir , een einde . Uit Rieme Waltenga werden hem twee dochters geboren , *Habel* , gehuwd met Douwe Höttinga , zie II Stuk bl. 475 , en *Att* , welke huwde aan Karel van der Nitsen , zoon van Martinus , wegens zijne vrijheidliefde beroemd , en van Ida Graetnia of Gratinga . Eene dochter van Att van Offenhusen tradt in huwelijk met Nikolaas Arnoldi , een' Poolfchen Edelman , en Hoogleeraar der Gódgeleerdheid te Franeker , wiens afstammelingen , tot onzen tijd toe , de aanzienlijkste eeramp- ten in Friesland , en den Euangeliedienst in veele Gemeen-
ten ,

van Alva, opgeroepen, om zich te Antwerpen te komen verdedigen (r). Zijne verdere verrichtingen sedert dien tijd zijn mij onbekend tot op 't jaar 1580, wanneer hij aangesteld is tot Grietman van Franekeradeel, in plaats van Pieter Boeijmer, die dezen post sedert den jaare 1568 bekleed (s), doch zich nu bij den vijand begeeven hadt, waarom ook deszelfs huis te Franeker, ten voordeele van 't gemeene Land, aangeslagen werdt. Offenhusen was noch Grietman in 't jaar 1601, wanneer hem, den zeventen van slachtmaand, gelast werdt, zich, bij voorraad, van de rechtsoefeninge te onthouden (t); waar van de oorzaak mij onbekend is.

Gedag.
jaare,
1588.

Grietman.

N 3

HES.

(r) WINSEMIUS *lib. II Histor. pag. 114.*

(s) Commissieboek 's Hofs van Friesland, fol. 81.

(t) MSS. Aanteekeningen der Heeren van *Burmania*; waar uit my ook gebleken is, dat P.

ten, bekleed hebben. Verg. *VRIEMOET Athen. Frisac. pag. 418 - 420.* — Indien het bericht, in den text gegeven, belangende *F. van Offenhusen* als *Grietman*, gegrond is, dan was *VRIEMOET l. c. pag. XXXII* niet wel onderrecht, schrijvende, dat *Hobbo van Waltinga*. omtrent 1586, in plaats van zijnen zwager *F. van Offenhusen*, *Grietman van Franekeradeel* geworden is. Ik volgde, daar in, en in 't grootste deel van deze aanteekeninge, het mij medegedeelde door de Heeren *E. M.* en *U. van Burmania*.

H van
Oosthem.

HESSEL VAN OOSTHEM wordt onder de Edelen in Friesland geteld, doch zijn geslacht, gelijk dat van Offenhusen, schijnt van Hoogduitschen oorsprong geweest en met de Hertogen van Saxen herwaards gekomen te zijn, hebbende zich naderhand met de voornaamste Friessche geslachten vermaagschapt (*). In 't jaar 1565, wordt hij Griet-

P. Boeijsmer, als Grietman van Franekeradeel, de opvolger was van Jarich van Botnia (van wien gesproken is in 't II Stuk, bl. 268, in de noten, en ook gewag gemaakt wordt door PICARDT, Antiquit. van Drenthe bl. 398), en dat hy als Hopman onder Billij gediend heeft.

(*) De naam van dit geslacht wordt *Oosthem* en *Oostheim* geschreven. *Hans van Oosthem*, Drosfaard van 't Kasteel te Leeuwarden, en die in 't MS. der Heeren *Burmania* en *Heemstra* genoemd wordt *Pincerna hereditarius Principatus de Honnenberg*, was getrouwd met Foekel Martena. Uit dit huwelijk is geboren *Hessel van Oosthem*, die ter vronwe kreeg Tet *Burmania*, en uit haar verwekte (1) *Jel*, gehuwd aan Hessel Ferwon, Luikseken Edelman, die groote verdiensten hieldt; (2) *Hans*, wiens dochter, Cunira, ten man kreeg Homme van Hettinga, Kolonel, in 't Jaar 1649 overleden; (3) *Hesfel*, die zich in echt verbondt met Willemina van Gendt, gesproten uit het beroemde geslacht van dien naam in Gelderland. Naar alle vermoeden, was deze *Hesfel*, en niet de te voren gemelde, onder de verbonden Edelen. Zijn zoon *Barthold van Oosthem*, die gezegd wordt het laatste manlijk oit van dit geslacht geweest te zijn, trouwde met Suzanna Sophia Thoe *Schwartzenberg*. MSS. Aanteekeningen der Heeren van *Burmania*. — In 't geslachtregister van *Hettinga* 9 gen., bij FERWERDA, zie ik, dat Cunira van Oosthem, gehuwd aan Homme van Hettinga, genoemd wordt Cunir Oosheim, en gezegd eene dochter van Katharina van Galama geweest te zijn. Verg. de Genealogie van *Galama*, 6 gener., ook bij FERWERDA te vinden. In de Genealogie van *Schwartzenberg*, 14 gener. door denzelfden uitgegeven, wordt Barthold van Oosthem geheten Kapitein en Holmeester van Graaf Hendrik van Nassau.

Grietman van Idaarderadeel; en gaf open- Grietman.
lijke bewijzen van zijne gezindheid voor
Godsdienst en Vrijheid, niet alleenlijk door
zich bij de verbonden Edelen te voegen, *Verzet zich*
maar ook door zich met anderen, in 't jaar *tegen Arem-*
1566, tegen de listige aanslagen van Arem- *berg.*
berg te verzetten. Het gevolg hier van was,
dat hij, in 't volgende jaar, zijne veiligheid
in de vlucht moest zoeken, en niet lang *Vlucht.*
daarna openlijk gebannen werdt (u). Wan- *Gebannen*
neer, en met welken uitslag, hij naar 1568.
Friesland wedergekeerd zij, is mij niet ge-
bleken.

..... VAN OPDAM, in twee lijsten ge- *Van Op-*
meld, en door WAGENAAR (v) genoemd *dam.*
Opdam, is, naar gisfinge, Gijsbert van Du-
venvoorde, Heer van Opdam en Hensbroek,
van welken Bondgenoot ik elders (w) sprak.

AEGE OSINGA, uit een bekend Friesch *A Osinga.*
N 4 ge-

(u) WINSEMIUS *lib. I Histor. pag. 72, lib.*
II pag. 90, 115.

(v) Vaderl. Historie VI deel, bl. 125.; die
Opdam en *Gijsbert van Duvenvoorde* voor twee
onderscheiden Bondgenooten hieldt.

(w) In 't II Stuk, bl. 359 — 361.

gedagvaard Alva gedagvaard, om zich te Antwerpen te komen verantwoorden (x). Hij bleef liever in Friesland, en bij zijne echtgenooten, Rientzen, of Rintje, Aijlva, dochter van Rienk Aijlva en Hil Roorda (y). Zij waren beiden in 't jaar 1589 reeds overleden: want, in eenige stukken des Hofs van Friesland, tot dien tijd behoorende, wordt Epo Aijlva toe Schraard genoemd Voormond, dat is, voogd, van heure kinderen (z).

... OIJ-

(x) WINSEMIUS *lib. II Histor. pag. 114.*

(y) Genealogie van *Aijlva*, 6 *gener.*, bij FERWERDA.

(z) MSS. Aant. van den Heere *E. M. van Burmania.*

(*) De naam van dit geslacht wordt geschreven *Ofinga*, *Ofingha*, *Ozinga*, *Oosinga*. — O. BURMANIA en F. VAN HEEMSTRA, in *Tractatu MS. de Nobilitate*, hebben hetzelfde onder de Friese adellijke Huizen opgeteld. Men vindt het vermaagschapt aan de geslachten van Decama, Douma, Hamalda, Agema, Aijlva, Ebinga, Galama, Laut, Roorda, Hermana, Scheltema, Harinxma of Haersma, Sixma, Hania, Hottinga, Tiarda Starkenborg, Lijcklama, enz. — *Agge Ofinga* was een zoon van Seern Ofinga en Jel van Hermana. Eene kleindochter van Jantjen Ofinga, broeder van Agge, is gehuwd geweest aan Julius Saaijman. — De stamgenooten van dit geslacht hebben twee onderscheiden wapens gevoerd. In beiden is, aan de ééne zijde, de gewoone halvearend; doch,

... OIJENBRUGGE. Mindere mocite is 'er noodig, om een zeer uitvoerig be-
richt van dit hoogaanzienlijk geslacht (*)

N 5 10

op de andere helft, vindt men, of, eene roode roos op een zilveren veld, en van onderen een zilveren lelij op een rood veld, of, van boven een zilveren lelij op een blaauw veld, en beneden een gouden klaverblad op een rood veld. MSS. Aanteekeningen van den Heere U. van Burmania.

(*) Meest wordt de naam van dit geslacht geschreven *Oijenbrugge*, dikwijls *Oijenbrugge*, misschien ook *Oijenbergh*, bij L'ESPINOIJ *Rescherch. de la Nobl. de Flandre* p. 273 et suiv., of *d'Oijenborch*, in de Sententien van Alva, bl. 169. — Al ontrent de XIII eeuw, was ender de Brabantsche Edelen bekend Aarnout d'Oijenbrugge, en zijn zoon Henrik. BUTKENS *Troph. de Brabant* tom. I pag. 223, 277. Doch het naauwkeurigste geslachtregister, te vinden in *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B.* tom. III pag. 151 — 177, begint met Aarnouts vader, ook Henrik geheten; meldt de onderscheiden takken van dezen stam; en gaat tot de helft der XVIII eeuw. Ter ophelderinge, nadere bevestiginge, verbeteringe of vermeerderinge van deze genealogie, kan men noch raadplegen CHRISTIJN *Jurisp. Heroic. part. I* pag. 309, 310, 353, *Nobiliaire des P. B.* tom. I pag. 313, tom. II p. 403, *Suite du Supplément au Nobil.* tom. I pag. 220, 221, LE CARPENTIER *part. III* pag. 425, 493, 602, J. B. GRAMAIJE in *Loyano* pag. 44, 46, J. C. LOJENS *Recueil Heraldique des Bourguemestres de Liege* pag. 480, 481. *Quartiers Généalogiques* tom. I pag. 232, 276, 282, 335. — Tot dit geslacht behoorde, doch was van eene tegenstrijdige denkwijze met den Bondgenoot, Ingelbrecht of Engelbert d'Oijenbrugge, die, in den Blasfaart van de goederen der Fugitiven enz. in 't Land van Heusden, bekend staat als een der twee Raaden en Kommislarissen des Konings van Spanje, wier ampt was, de goederen der gevluchten ter oorzaak van de Nederlandsche beroerten aantestaan. MSS. Aant. van den Heere van der Creght. Men vergelijke, in de Sententien van Alva bl. 320-323, het doodvonnis tegen een' Onroomschen gevangenen te Heusden, door hem bekrachtigd 21 Julij 1568. — Uit de MSS. Aant. van den Heere E. M. van Burmania heb ik geleerd dat Hendrik van Oijenbrugge Grietman van Barradeel was, zijnde bij zelfs afwezigheid in 't jaar 1580 aangesteld Tzaling van Sijxma, en dat hij, in 't volgende jaar voor Loppersum in de Ommelanden in zijn heen geschoten zijnde, naar Groningen gebragt en aldaar overleden is; volgens 's Hofs Commissieboek fol.

te geven, dan om met waarschijnlijkheid te gissen, wie hier bedoeld worde. Men heeft gedacht (a) aan *François d'Oijenbrugge*, Heer van Milse, Kapitein in Staatschen dienst, die, bij het innemen van Antwerpen in 't jaar 1576, zijn leven liet. Deze hadt in huwelijk Anna van der Noot, dochter van Engelbert van der Noot, Ridder, Hofmeester van Prins Willem den I. Men zou anders kunnen denken aan *Filips René d'Oijenbrugge*, Heer van Oijenbrugge, broeder van François. Hij werdt in 't jaar 1531 te Brusfel geboren, en hadt tot doopgetuigen Filips van Croij, Hertog van Aarschot, René van Nassau, Prins van Oranje, en Margarita van Croij, echtgenoot van Graaf Karel van Lalaing; door zijn huwelijk met Louise, dochter van Wouter vander Noot en van Katharina Hinckaert, was hij de zwager van Karel en Jaspert van der Noot, die ook beiden tot de verbonden Ede-

(a) MSS. Aanteekeningen van den Heere van Spaen van Hardenstein. — Verg. *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. III. pag. 168, 169.*

fol. 250, en *FRESINGA Memor. der Nederl. Geschied. [in G. DUMBAR Auteit. tom. III.] bl. 22, 46, 195 en 495.* Hij zal dezelfde geweest zijn, wien de Staaten van Friesland gaarne bevorderd zagen tot Drosfaard van Harlingen. Zie de Verzamelinge van onuitgegevene stukken, door den Heere BONDAM, V. deel, bl. 341.

Edelen behoorden (b). Noch kan hier in aanmerkinge komen *Gerard d'Oijenbrugge*, die in huwelijk hadt Filippotte de Ligne, dochter van Jan, Heer van Hamme, en van Filippotte van der Noot, en dus de zwager was van Antoine de Mol, eenen der Bondgenooten (c). Indien deze drie gislingen mishagen, wete ik geen betere in de plaatse te geven; ten ware iemand oordeelde, dat hier gezien wierde op *Engelbert d'Oijenbrugge*, zoon van François en Margareta Quarré, die eertijds Kommiss van de Finantien te Brussel was, doch ten tijde der Nederlandsche be-roerten naar Holland week, en in hoogen ouderdom te Delft in 't jaar 1611 overleedt (d).

FLORIS VAN PALLANDT, Graaf van *F. van Pal-*
Culemborg, was een der hoofden van de ver-*landt.*
bonden Edelen. Zeer veel was 'er van hem
te

(b) *Suite de Suppl. au Nobil. l. c. pag. 169.* Zie ook hier boven bl. 170. Het twijfelachtige, in de noot (m) aldaar gemeld, wordt volkomenlijk weggenomen, indien men aanmerkt, dat J. v. d. Noot in 't jaar 1573, en F. R. d'Oijenbrugge eerst in den jaare 1617 overleden is.

(c) *Quartiers Généalogiques des Familles Nobles des P. B. tom. I. pag. 232.* Verg. hier boven bl. 141.

(d) VAN LEEUWEN, *Rat. ill. bl. 926.* Doch men vergelijke *Suite du Suppl. au Nobil. tom. III. pag. 174, 175.*

te zeggen, indien ik hier alles wilde melden, wat anderen (e) geschreven hebben, of herhalen, 't gene in de historie van 't verbond en desmeekschriften der Edelen, hem betreffende, door mij reeds te boek gesteld is. Ik zal echter van zijne voornaamste bedrijven en lotgevallen iets melden. Zijn ijver voor het Vaderland en deszelfs Vrijheid maken hem zulks overwaardig.

Zijne af-
komst.

Hij werdt in 't jaar 1537 geboren uit Everard Baron van Pallandt en Anna van Lalaing, welker ouders waren Karel de I, Graaf van Lalaing, Ridder van 't gulden vlies, en Jakob van Luxemburg; en was een kleinzoon van Jan, Baron van Pallandt, Heer van Wittenhem, en van Anna van Culemborg, dochter van Gaspar, Heer van Culemborg, en Joanna van Bourgondie (f). Hier uit kan men afnemen, deels, langs welchen weg de Heerlijkheid Culemborg, welke, ten zijnen gevalle, den eenentwintigsten van wijnmaand des jaars 1555, tot een Graaffschap verbeven werd

(e) A. W. K. VOET VAN OUDHEUSDEN, Beschrijving van Culemborg bl. 195 — 253.

(f) *Nobiliaire des P. B. tom. I. pag. 51.*

werdt (g), aan hem gekomen zij, deels, dat hij behoorde tot een geslacht (*), waar over hij zich vooral niet behoefde te schamen; en

(g) A. MATTHAEUS *de iure gladii cap. XXII. pag. 372 sq.*, *Nobiliaire des P. B. tom. I. pag. 51*, *Suite du Supplément au Nobiliaire, tom. I. pag. 3, 4.*, VAN NIDEK en LE LONG, Kabinet van Nederl. en Kleefsché oudheden VI deel, bl. 118-121. — Men schrijft nu, veelal, *Kuilenburg*, in plaatse van *Culemborg*.

(*) Het is niet volkomen zeker, waar men den allereersten oorsprong van 't oude geslacht van Pallandt te zoeken hebbe. Volgens STRADA, *dec. I. lib. V. pag. 208*, was het herkomstig uit Bourgondie. LE CARPENTIER III *part. pag. 854* schrijft, dat het uit 't Guliksché oorspronkelijk was. Het laatste heeft de meeste waarschijnlijkheid. Zeker gaat het, dat deze luisterrijke Familie, sedert vele eeuwen, zich in verscheiden Nederlandische Gewesten verspreid heeft, en door huwelijk met de voornaamste Huizen verbonden geweest is, als, met Lalaing, Luxemburg, Culemborg, Bourgondie, Manderfcheit, van den Berge, Waldek, Grimbergen, van der Mark, Warfusée, Merode, Hoorne, Eymond, Wasenaer, Obbendorff, Schwartzenberg, Haren, Schimmelpenninck, Bentink, enz. Men zie *Nobiliaire des P. B. tom. I pag. 51*, *Suite du Supplément au Nobil. tom. I pag. 3, 4*, LE CARPENTIER I. c. *pag. 854-856*, en de Genealogien der gemelde Huizen bij HUBNER, VAN HOOGSTRATEN, FERWERDA en anderen. In eene MS. *Généalogie de l'ancienne et très illustre Famille des Comtes de Plain et de Reigersberg*, *pag. 17*, is mij voorgekomen Sophie van Pallandt, dochter van Werner, omtrent den jaare 1429 getrouwd met Jau van Eren of Ehren, Ridder; en *pag. 19*, Adele van Pallandt, dochter van Carlile, en van Anna, dochter van den Graave van Steijden. Zij kreeg, in 't jaar 1260, ten man George van Kantenich, die uit een aloud en hoogadelijk Keulsch geslacht afkomstig was. Uit het Leenregister van Gelre en Zutphen blijkt, dat het geslacht Pallandt met die van Haersolte en Heeckeren door den echt, in de voorgaande eeuw, gelijk noch naderhand, verbonden was. Zie o. TULIENEN *in comment. ad diploma Reinaldi Nassavii de insula et monte Dei*, *pag. 59, 60*. Omtrent de helft der zestiende eeuw werdt een tak van dezen edelen stam in Gelderland geplant, waar dezelve noch bloeit, en, gaat het naar mijnen wensch, zal blijven bloeijen, zoo lang de dankbare Neder-

en ook zekerlijk niet geschaamd heeft, hoewel hij, sedert het verkrijgen van den Graaflijken titel, zijnen stamnaam bij de onderrekening van brieven en andere stukken gewoonlijk verzwegg (h).

Hij omhelst
den Her.
vormden
Godsdienst.

Door den invloed der opvoedinge, was hij, in zijne jeugdige jaaren, zeer streng tegen alle onroomfchen; doch hij week zelf, naderhand, van den Roomschen Godsdienst, hier toe bewogen, deels, door 't snoode levensgedrag der Kanunniken en andere Geestelijken binnen Culemborg, deels, door 't voorbeeld van zijne echtgenoot (i), welke Luthersch

(h) Op de oorspronkelijke lijst der verbonden Edelen noemde hij zich *Floris Graff zu Culemborch*. Zie Bijlaagen, bl. 25. Onder een' eigenhandigen brief, welks inhoud ik naderhand zal melden, schrijft hij zijnen naam *Floris Comte de Culeburg*. Men vergel. zijne onderteekeningen bij den Heere BONDAM, Verzam. van onuitgeg. stukken I. deel. bl. 57, 65.

(i) Elizabeth, dochter van Frans, Graaf van Mauderscheit en Blankenheim. Zij storf in 't jaar 1575.

derlander de verdiensten van Floris van Pallandt, den eersten Graave van Culemborg, erkennen en roemen zal. Wel is waar, dat van denzelven geen manlijk oir meer overig is; doch het tijdt ook niet de minste bedenkinge, dat de tegenwoordige Barons van Pallandt met hem uit denzelfden stam oorspronkelijk zijn, en dat hunne voorouders sedert 250 jaaren groot aanzien en verscheiden heerlijke goederen bezeten hebben, en, gelijk hun Graaflijke stamgenoot, voor's Lands vrijheid geijverd hebben. Men zie den Heere BONDAM, Verzam. van onuitgeg. stukken, I. deel, bl. 96.

ihersch was (k). Zoo verre was het 'er af, dat hij de veranderinge van zijne Godsdienstige gevoelens zocht te verbergen, dat hij zelfs, in 't jaar 1564, de Nederlandfche Geloofsbelijdenisfe onderteekende (l). Geen wonder derhalven, dat de Hervormden, twee jaaren later (m), in zijn Graaffchap openlijk predikten, en dat hij, ten aanzien van den Godsdienst, bij de Landvoogdesfe zoo te boek stondt, dat zij den Nuncius van den Paus niet durfde aanraaden, om den Pauslijken brief, waar bij Pallandt aangespoord werdt, zich niet langer aan de zijde der ketteren te houden; maar tot den vaderlyken Godsdienst wedertekeeren, aan hem te overhandigen, alzoo zij vreesde, dat hij dien brief schandelijk mishandelen zou (n). Indien 't al zeker mogt zijn, dat in 't Graaffschap

Ondertee-
kent de Ne-
derl. Geloofs-
belijdenisfe,
en bevordert
de Reforma-
tie.

1575. Hij hertrouwde met Filippa Sidonia, dochter van Haus, Graaf van Manderscheit, Heere van Gereftein.

(k) VAN DER HAER *de inis. tum. lib. I pag. 147.*

(l) C. L. S. *de ortu et progressu Calvinianae reformationis in Belgio*, pag. 8. Verg. mijn Vaders tweede Eeuw-ge tijde der Geloofsbelijdenisfe bl. 129 — 131.

(m) BOR II boek, bl. 78.

(n) STRADA *dec. I lib. V, pag. 234, 235.*

Of hij oor-
zaak der beel-
denstorme-
rij was.

Was een der
hoofden van
de Bondge-
noschap.

schap Culemborg de beelden overal ter ker-
ken uitgeworpen zijn (o), is 't noch niet
bewezen, dat zulks op 's Graaven last ge-
schied zou zijn, gelijk Koning Filips hem
ten laste legt (p). Met meer gronds be-
schouwt hem de Koning als eenen der voor-
naamste Bondgenooten, gelijk hij waarlijk
was. Men weet, dat de Edelen, tot het
sluiten van hunne verbinftenisse, in zijn huis
te Brusfel vergaderden; en dat, om die re-
den, dit huis tot den grond toe, op last van
Alva, afgebroken is. Hij verscheen, met
de andere Bondgenooten, ten Hove bij de
Landvoogdesse, en liet zich in hunne bijeen-
komsten, te Lier en S. Truijen gehouden,
ook vinden. Van dit alles gaf ik, elders (q),
uitvoeriger bericht. Het kon niet anders,
of alle zijne pogingen voor de Vrijheid,
welke hem dierbaar boven 't leven was (r),
berok-

(o) HOOFT III boek, bl. 115. Doch men
vergelijke VOET VAN OUDHEUSDEN in de beschrij-
vinge van Culemborg, bl. 223, 225, 229.

(p) Zie de Bijlaagen, bl. 250.

(q) In 't I Stuk, bl. 62, 63, 283, 285, 288,
306, 307, 369, 373.

(r) In de jaaren 1590 en 1591, liet de Graaf eeni-
ge penningen slaan, waar op zijn wapenschild stond,
en ook deze spreuk: *Libertas vita carior*. Zie
VAN LOON Nederl. Historiepenningen, I deel,
bl. 116.

berokkende hem den haat der Landvoogdesfe
 en van haare bijzonderste vertrouwelingen,
 ennoch meer van Koning Filips en Alva. De *Werd door*
 Koning, na zich beklagd te hebben over *den Koning*
 de ondankbaarheid des Graaven van Culem- *welzins be-*
 borg, aan wien hij en Keizer Karel zoo *schuldigd.*
 groote eer aangedaan hadden, beschuldigde
 hem van veele misdaden, als, het deelne-
 men in 't verbond der Edelen, het we-
 ren van 't Spaansche krijgsvolk in zijn Graaf-
 schap, de beeldstormerije en plonderinge
 van geestelijke gebouwen, aldaar en te Maas-
 tricht. Om welke redenen, Filips aan den *Gedag-*
 Prokureur Generaal schriftelijke vrijheid gaf, *waard.*
 om den Graave in persoon te dagvaarden (s);
 gelijk ook geschiedde den negentienden van
 wintermaand des jaars 1567. Hij hadt
 zich, een jaar vroeger, uit Brabant naar
 Gelderland begeven, en bevondt zich, nu,
 of op zijn kasteel Weerd, in Duitschland
 gelegen, of te Keulen, waar hij, den ach-
 tienden van lentémaand des jaars 1568, een *Zijn schrift-*
 verweerschrift tegen den Hertoge van Alva *teijk protest*

O

liet

(s) Het bewijs van 's Konings vergunninge
 ter personele dagvaardinge van Pallandt, te voren
 onbekend, is te vinden in de Bijlaagen, bl.
 249, 250.

liet uitgaan, beter oordeelende, zich in geschrifte te verdadigen, dan, op de uitdaging van Alva, naar Brusfel te komen (t). Zijn schrijvens tegen Alva, dat mij nooit onder 't oog kwam, kon hem niets helpen. Hij werdt, eerlang, uit de Nederlanden gebannen, met verbeurdverklaringe van alle zijne goederen (u). De schande, welke Alva hem daar te boven wilde aandoen, strekte tot zijnen roem (v). De Hertog liet op den platten grond, waar het huis van Pallandt te Brusfel gestaan hadt, een' steenen pilaar stellen, met een opschrift, waar uit bleek, dat dit huis geheelijk afgebroken was ter vervloekte gedachtenisse van de daar in herhaalde samenzweringe te-

*W'ordt gebannen, 28
Meij 1568:*

(t) VOET VAN OUDHEUSDEN, aangeh. pl. bl. 229, 232.

(u) Sententien van Alva, bl. 70. Verg. BOEK IV boek, bl. 156 [220], die de indaginge stelt op den 19 Januarij 1568, VAN METEREN III boek, bl. 49, die dezelve brengt tot den 19 December 1568, en STRADA *lib.* VII, *pag.* 373.

(v) Het is opmerkelijk, dat in dit huis des Graaven van Culemborg, waar in 't verbond der Edelen zijn volkomen beslag kreeg, de Hertog van Alva zijn intrek te Brusfel in 't begin genomen hadt, en kort daarna de Graaven van Egmond en Hoorne deelt gevangen nemen.

tegen den Godsdienst der Roomsch-Katholijke kerke, tegen den Koning en deze Landen (w). Op dat geleerden en ongeleerden, inboorlingen en vreemden, dit opschrift zouden kunnen lezen, was het in vier talen, op den steenen gedenkzuil gesield, te weten, in 't Latijn, Fransch, Spaansch en Nederduitsch. Dan, al wie de vrijheid van geweten in den Godsdienst en de ware belangen van 't Vaderland ter harte neemt, zal vrij gunstiger over Graaf Floris denken, dan Alva en zijn aanhang dacht.

Naardien men wil, dat deze Bondgenoot zich, sedert den jaare 1566, luttel met den oorlog en de regeeringe van 't Land bemoeid heeft (x), ja zelfs schrijft (y), dat hij, na 't overleveren van 't smeekschrift der Edelen aan de Landvoogdesse, niets meer uitgevoerd, en een afgezonderd leven in Holland

O 2

ge-

(w) VAN METEREN III boek, bl. 50, uit wien blijkt, dat *Bor*, wien ik in I Stuk bl. 63 volgde, 't begin van dit opschrift niet naauwkeurig opgeeft. Andere bijzonderheden kan men vinden bij VAN LOON, Nederl. Historiepeun. I deel, bl. 115.

(x) VAN METEREN XX boek, bl. 390.

(y) AUBERIJ DU MAURIER *mémoires pour servir à l'histoire de Hollande* pag. 182.

geleid heeft, in zoo verre, dat hij onbekend storf, zelfs voor hun, die van zijnen aanhang waren; naardien men zich dus over zijnen verderen leeftijd uitlaat, zal ik hier het tegendeel bewijzen, en zijne voornaamste verrichtingen, ten nutte van 't Vaderland, in den hachelijksten tijd, aangewend, kortelijk opgeven; hoewel ik niet ontkenne, dat hij zijne laatste levensjaaren in stilte, en buiten 's Lands bewind, doorgebracht heeft (z).

*Herneemt
zijn stoffe
Hutten,
1568.*

Gelijk hij op zijn bijzonder belang bedacht was, zoo door zich gewapender hand te herstellen in 't bezit van zijn kasteel Wittenhem, als door hulpe bij den Keizer en de Duitsche Vorsten, op den Rijksdag te Spiers in 't jaar 1570, te zoeken, waar in hij echter niet slaagde (a), zoo opletten te was hij, in dien tijd en vervolgens, op de algemeene belangen van 't Vaderland. Hier van levert zijne briefwisseling met Prins Willem den

Briefwisseling met Oranje.

(z) WAGENAAR, Vaderl. Hist. VI. deel, bl. 285, en IX deel, bl. 36.

(a) LANGUETI *Epist. Secr. lib I, pag. 165.* BOR-V boek, bl. 229 [318]. VAN ISSELT *pag. 205, 206.*

den I een genoegzaam bewijs op (b). Uit een' oorspronkelijke brief, door dien Vorst uit Dillenburg in hooijmaand des jaars 1572 geschreven, en die noch voor handen is (c), blijkt, tot welke gewigtige oogmerken de Prins met hem verstand hieldt, zoo lang zij beiden in Duitschland waren. In hoe verre men aan Viglius van Aijtta naar waarheid bericht hadt, dat Pallandt, tegen 't einde des jaars 1571, uit Keulen verjaagd was (d., kan ik niet zeggen. Doch zeker is 't, dat hij, in wintermaand van 't jaar 1574, in de Ridderchap van Holland beschreven werd (e), en dat hij, den drieëntwintigsten van d-zelfde maand, uit Dordrecht aan den Pensionaris Agijlaeus te Middelburg eenen brief toezondt, met verzoek, om al het nieuws, dat hij in Zeeland vernemen zou, hem ten eersten overteschrijven, als mede, om een bekwaam verblijf voor hem

O 3 . . . te

- (b) VAN METEREN III boek, bl. 59.
(c) Zie de Bijlagen, bl. 315.
(d) v. AB AIJTA *Epist.* CLII *ad Hoppe-*
rum, pag. 659.
(e) Register der Staaten van Holland, den
10 December 1574.

*Engeland
hem ont-
zegd, 1575.*

*Peror-
it
zich met
's Lands ge-
wigtige za-
ken.*

te willen bezorgen tegens zijne komste te Middelburg. De Graaf verliet zich gerust-
telijk op Agijlaeus goedwilligheid, en ver-
sprak hem allen wederdienst (f). Na dat
de Graaf een lid der Hollandsche Ridder-
schap geworden was, werdt hij van zelfs
in de gewigtigste Staatsbezigheden ingewik-
keld: waar in men ook de reden zal moe-
ten zoeken, waarom de Koningin van En-
geland, op 't aanhouden der Spaanschen,
hem haar Rijk verboodt (g). Dit verhin-
derde hem niet, voor 't heil van Nederland
te waken, daar over ter dagvaart te helpen
raadplegen, en zich in zaken van groot be-
lang, nevens anderen, te laten gebruiken.
Hij was niet alleenlijk tegenwoordig bij de
veruitziende beraadslagingen over de Breda-
sche vredehandeling (h), maar werdt ook
benoemd, om met den Prins van Oranje te
overleggen, waar men best buitenlandse
hulpe tegen 't Spaansche geweld zoeken
zou.

(f) Eigenhandige brief des Graaven van Cu-
temborg, in 't Fransch geschreven, en onder mij
berustende.

(g) WAGENAAR Vad. Hist. VII deel, bl. 82.

(h) BOR VIII boek, bl. 91 [602].

zou (i), en tot een lid van den Landraad in Holland verkoren (k). Wijders hadt hij de hand in de beide Unien tusſchen Holland en Zeeland, en onderteekende dezelve, de eerſte den vierden van zomermaand des jaars 1575 (l), en de andere den vijfentwintigſten van grasmaand des volgenden jaars (m). Eenige maanden later, bemoeide hij zich met eene zaak van geen mindere aangelegenheid. De Frins van Oranje, wel vooruitziende, dat de Gentſche bevrediging niet lang ſtand zou kunnen houden, en begrijpende, dat 'er Holland en Zeeland zeer veel aan gelegen lag, dat eenige andere Nederlandſche Geweſten zich naauwer met dezelve verbonden, arbeidde al vroeg in 't heimelijke, om Gelderland, 't Sticht van Utrecht, Frieſland, Overiſſel en Groningen met Holland en Zeeland te vereenigen. Hier toe bediende hij zich, zoo veel

Onderteekent de beide verbonden van Unie tusſchen Holland en Zeeland.

Zijne pag. 81, 82, 83.

O 4

Gel.

(i) BOR VIII boek, bl. 118 [641] Verg. WAGENAAR Vad. Hist. VI deel, bl. 79, 80.

(k) WAGENAAR Vad. Hist. VI deel, bl. 22, 23;

(l) J. DE TIMMERMAN *de Unione Holl. et Zeel.* pag. 43.

(m) J. DE TIMMERMAN *l. c.* pag. 60 BOKHORN op *Reijgersberg* II deel, bl. 574.

*Gelderland
hooftwer met
Holland en
Zeeland te
vereenigen.*

Gelderland betrof, ook van den Graave van Culemborg. Op den zevenentwintigsten van wijnmaand des jaars 1576, schreven die van Zaltbommel aan de Staaten van Gelre en Zutphen, dat zij zeer genegen waren; om alle wederzijdsche vijandlijkheden te staken; en verzochten, dat de Staaten van Gelderland eenigen daar toe wilden afvaardigen, om met den anderen te beraadslagen, verhopende, dat, met gens hulpe, door dit overleg eenige vrede of bestand gevonden zou worden, en belovende, dat zij alle vlijt en naarstigheid zouden aanwenden bij den Graave van Culemborg, *die een hooft is van de Staaten van Holland*, dat hij dezelve Staaten wilde bewegen, om daar toe te verstaan. Ten zelfden dage zondt de Graaf een brief aan de Geldersche Staaten, nu te Nijmegen vergaderd, die hem, als hunnen goeden nabuur en vriend, ter hulpe verzocht hadden; hij verklaarde, raadzaam en noodig te bevinden, dat zij eerstdaags eenigen wilden afvaardigen, om de middelen aanteheoren, door welken men tot eenen voordeeligen goeden vrede of bestand zou mogen geraken; noch betuigde hij wel te weten, dat de Staaten van Holland

land gaarne desgelijken doen zouden; eindelijk gaf hij te kennen, dat deze bijeenkomst bekwaamlijk kon geschieden binnen Zaltbommel, als wezende een lidmaat des Vorstendoms Gelre, en op beide zijden, van Gelderland en Holland, gelegen. De Graaf van Culemborg verzondt dezen brief door den Heere van Weerdenburg, wien hij in last gaf, den Staaten van Gelderland aan te geven, dat men hier hartelijk verlangde naar een' goeden vrede of bestand, inzonderheid uit aanmerkinge, dat de vreemdelingen door den krijg meer en meer verrijkt, en anderen verarmd wierden, en dat overzulks de voorgeslagene bijeenkomst niet alleenlijk onder de Gelderschen en die van Bommel, maar ook met de Hollanders noodig was. De Regering van Nijmegen antwoordde, den dertigsten van wijnmaand, aan den Graave van Culemborg en die van Bommel, dat, om bijgebragte reden, als noch geen afgevaardigden tot het bijwonen van eene samenkomst konden gezonden worden, doch dat den zevenden der volgende maand een algemeene Landdag stoude gehouden te worden; en zij verzocht, dat de Graaf te voren eenige goede middelen

O 5

van

van vrede schriftelijk wilde toezenden, waar over op dien Landdag zou kunnen gehandeld, en wijders iemand ten gemelden einde afgevaardigd worden. Graaf Floris nam genoegen in dit antwoord, en schreef, den vierden van slachtmaand, dat hij het antwoord der Gelderschen, na 't houden van den Landdag verwachten zou. Het voorstel van den Graave kwam ook in de daad bij de Geldersche Staaten in overweginge, mer dit gevolg, dat zij uit hun midden eenigen afvaardigden, die, te Bommel, met twee Hollandsche Staatsleden en den Graave van Culemborg in onderhandelinge traden, en tot een gewigtig besluit kwamen; 't welk men vermoedt betrekkelijk geweest te zijn tot het aangaan van een nader verbond tusschen sommige Nederlandsche Gewesten, dat ruim twee jaaren later tot stand gebragt werdt, en onder den naam van de Unie van Utrecht bekend is. Van 't verhandelde in die bijeenkomste gaf de Graaf, den negenentwintigsten van slachtmaand des jaars 1576, naauwkeurige openinge aan eenige Heeren, die door de Staaten van Gelderland afgezonden waren ter vergaderinge der Algemeene Staaten te Brussel, en

en verzocht hen, dat zij, naar Zeeland trek-
kende, den Prins van Oranje wild n aanspre-
ken: waar uit men, met recht, besluiten
mag, dat de geheime onderhandeling van
Pallandt met de Gelderschen niet buiten
weten van dien Vorst geschied was (n).
Men ziet hier uit, hoe ongegrond het voor-
geven zij, dat de Graaf van Culemborg,
na den jaare 1566, zich 's Lands zaken
niet meer aangetrokken zou hebben. Dit
blijkt noch nader uit zijne tegenwoordig-
heid op den Landdag van Gelderland, den
tweeëntwintigsten en volgende dagen van
Istegen-
woordig op
den Guber-
nelen Land-
dag, 1578.
Iouwmaand des jaars 1578 gehouden, waar
in gehandeld werdt over 't verkiezen van
eenen nieuwen Stadhouder, en zelfs door
de Ridderfchap van 't Nijmegensche Kwar-
tier voorgelagen, den Prinse tot dien post
te verzoeken, en, wanneer hij de Land-
fchap niet perfoonlijk bijwonen kon, als dan
te noemen den Graave van Culemborg (o).
Hij

(n) Alle deze bijzonderheden heb ik ontleend
uit de Verzameling van onuitgegevene stukken,
en de aantekeningen van den Heere RONDAM op
dezelve, I deel, bl. 50—66, 116, 121, 216,
217, 272—274, 302.

(o) Dezelfde Verzameling V deel, bl. 3, 13.

Hij zelf zal echter even weinig onkundig geweest zijn van 's Prinses toelag, om zinnen broeder, Johan, Graave van Nassau, tot Stadhouder van Gelderland te doen aanstellen, als van het oogmerk, om den Graave van Hohenlo tot Krijgsoversten aan te nemen: waar op de Graaf van Culemborg, op den Gelderschen Landdag, sterk aandrang, daar bijvoegende, dat hij ook Overste over Holland, Zeeland, en, mogelijk, Utrecht zou gemaakt worden, die hem ook gezamenlicherhand bezoldigen zouden; terwijl hij wijders aannam, bij de Staaten van Holland te bevorderen, dat de soldij der Hohenlofsche knechten door dezelve, volgens hunne belofte, aanstonds in Gelderland besteld wierdt (p). Wanneer wij alle de gemelde pogingen van dezen Bondgenoot, ook tot bevordering der nadere vereeniging van sommige Nederlandsche Gewesten, in aanmerkinge nemen, moet het ons eenigzins vreemd voorkomen, dat hij zelf, naderhand, der Unie van Utrecht schoorvoetende toetradt, en dezelve niet, dan na eenige onderhandelingen, aannam. Nikolaas Blanc,

één

*Komt, le-
zwaarljk,
tot het aan-
nemen der
Unie van
Utrecht.*

(p) Dezelfde Verzameling IV deel, bl. 371,
V deel, bl. 22.

één der Zeeuwsche Afgevaardigden, schreef uit Utrecht aan zijne mede-afgezonden; den zestienden van sprokkelmaand des jaars 1579, dat Floris Thin bij den Graave van Culemborg geweest was, en dat men nu besloten hadt, een antwoord op 's Graaven schrijvens te doen vervaardigen. Eindelijk besloot hij echter, de Utrechtsche Unie aantenemen; waar omtrent de Staaten van Holland en Zeeland; in een' brief aan hunne Afgevaardigden te Utrecht, den achtsten van grasmaand deszelven jaars geschreven; zich dus uitlieten: „ wij verheugen ons zonderling —, dat de Graaf van Culemborch de Unie, immers in eenige qualiteit, heeft geadvoueert; want als den *heere* daerom te lijden zal hebben, de *graave* en zal niet vrijgaan ” (q). Hier uit kan men opmaken, waarom de Graaf aarzelde, de Unie openlijk aantenemen, en dat hij, naar vermoeden; die aanneming gedaaen heeft wegens eene zijner heerlijkheden, gelijk de Heer VAN DE SPIEGEL reeds aanmerkte.

Deze

(q) Bundel van onuitgegeven stukken, uitgegeven door den Heere VAN DE SPIEGEL, I deel, bl. 252, 253.

Deze gisfing wordt bekrachtigd door 't voorbeeld van Diederik van Bronkhorst en Bartenburg, Heere van Anholt, die, als Bannerheer van Baar en Lathum, de Unie aannam, en in zijnen naam liet onderteekenen, doch onder voorbehoedinge, dat hij zich van wegen zijne heerlijkheid Anholt, hier mede, van 't Roomsche Rijk niet wilde afzonderen (r). Wij zagen hier boven, dat alle de goederen des Graaven van Culemborg in 't jaar 1568 verbeurd verklaard waren. Na de Gentsche bevrediging, kreeg de Stadhouder van Gelderland aanschrijvens van de Gedeputeerden der Algemeene Staaten, om aan de Graaven van den Berge en Culemborg, den Bannerheer van Bronkhorst en anderen, hunne steden, landen en heerlijkheden overteleveren en in eigendom weder te geven (s). 'Er is geen twiifel aan, of hij kwam, kort daarna, in een volkomen bezit van zijn Graaffchap; en het is zeer waarschijnlijk, dat de Heer van Pallandt, als Graaf van Culemborg, de U-

(r) Verzameling van den Heere BONDAM, V deel, bl. 365, 366.

(s) Dezelfde Verzameling I deel, bl. 254, 255, 276.

Utrechtsche Unie aannam: hoewel hij noch in 't begin des jaars 1578 reden vondt, om te doen aandringen, dat hem zijne heerlijkheid Weerderbroek met haare inkomsten zou wedergegeven worden (t). Sedert dien tijd vindt men weinig of niets van aanbelang, in 's Lands geschiedenissen, aange-
teekend omtrent den Graave van Culemborg, tot op 't jaar 1598, wanneer hij, in herfstmaand (u), overleden is in zijn Sterft-
Graaf-

(t) Dezelfde Verzameling IV deel, bl. 352.

(u) WAGENAAR spreekt, in den Tegenwoordigen Staat van Gelderland, bl. 311, zonder nadere bepalinge, van 't jaar 1598, en zegt, dat hij, *na 't afzweren van Filips den II*, wederom in zijn Land gekomen zijnde, in den ouderdom van omtrent *zeventig* jaaren, op zijn Huis te Culemborg, overleden is. Dan, de Graaf was in den jaare 1537 geboren, en dus omtrent *eenënzestig* jaaren oud, ten tijde van zijn afsterven. Wyders, uit het verhaalde in den text blijkt, dat de Graaf, niet eerst na de afzweringe van Filips in de Nederlanden, of zelfs in 't bezit van zijn Graafschap, wedergekeerd is, doch reeds te voren. — In de Vaderlandsche Historie IX deel, bl. 36, zegt WAGENAAR, dat de Graaf van Culemborg den *negenden* van herfstmaand 1598 gestorven is. Zoo heeft ook BER, door hem aangehaald; die 'er bijvoegt, dat hij den Gereformeerden Godsdienst tot zijnen dood toe aankeefde. Elders heb ik den sterfdag aangeteekend gevonden op den *negenëntwintigsten* van herfstmaand;

Graafschap : 't welk toen gekomen is aan ^{Zijn zoon} ^{Floris de II,} ^{volgens hem} ^{op in 't} ^{Graafschap.} zijnen eenigen zoon, Floris, die den achtentwintigsten van bloeimaand des jaars 1578 geboren werd, zich in den echt gaf met Katharina, oudste dochter van Graaf Willem van den Berge en Maria van Nassau, en den vienden van zomermaand des jaars 1629, te Culemborg overleedt, zonder kinders narelaten. Indien het zeker ging, dat Prins Maurits, in 't jaar 1618, hem zou geraaden hebben, de partij, aan welke h j toegedaan was, dat is, die van den Heere van Oldenbarneveldt, niet langer te volgen, of dat het hem schadelijk zijn zou, also deze partij naar Spanje wilde, en dat 'er naderhand onderzoek gedaan is, of 'er te Utrecht nimmer een voorslag gedaan ware, om den Prins te ontzetten van 't Stadhouderschap, en het den Graave van Culemborg optedragen; zoo het eenē en andere, 't welk WAGENAAR (v) uit anderen verhaalt, waarlijk voorgevallen was, zou men daar uit moeten besluiten, dat, hoewel Graaf Floris de II

eene

maand; doch dit kan een schrijffout in de MSS. Aanteekeningen der Heeren *E. M. van Burmania* en *Haerfolte van Ijrst* geweest zijn.

(v) Vaderl. Historie X deel, bl. 201, 225.

éene naauwe betrekkinge van maagschap op Prins Maurits, door zijn huwelijk, gekregen hadt, de vriendschap evenwel tusſchen hen beiden veel minder was, dan tusſchen Prins Willem den I en Floris den I, die in onderling vertrouwen leefden en één doelwit hadden.

FERMIN PELTIER, van wiens geſlacht (w) *F. Peltier*. ik geen zeker bericht geven kan, was Ridder van Malthea (x), en werd éen der eerſte ſlachtoffers van Alva's woede, zijnde op den *Onthalsd.* eerſten van zomermaand des jaars 1568 te Bruſſel onthoofd (y).

. . . DE PER is mij in allen opzichte onbekend, zoo hier niet bedoeld wordt Nikolaas van Gaver, of Gavre, Heer van Peer, van
P wien

(w) Ik vinde eenen *Jakob de Peltier*, Heere van Hedelst, die in 't jaar 1619 vermeldt wordt. *Nobiliaire des P. B. tom I, pag. 176.* — In eenige drukken van *van Meteren* wordt de naam van den Bondgenoot geſchreven *Pelcier*.

(x) De ſchrijver der *Chronijk van Antwerpen* bl. 164 noemt hem, verkeerdelijk, *Leijn Peltier*, en zegt, dat hij *Soldaat* van Malthea was. Onkunde of boosaartigheid deedt hem 't Latijnsche woord *Miles* dus vertalen.

(y) Zie de ſchrijvers, door mij aangehaald in 't II Stuk, bl. 143 (*);

wien ik elders (z) sprak. In deze gisfinge heeft mij de Heer *van der Craght* bevestigd, die noch aanmerkte, dat de lijst, waar op deze naam gevonden wordt, in 't Fransch, en, mischien, op 't hooren voorlezen, geschreven is, zoo dat de Fransche uitspraak des naams oorzaak kan gegeven hebben, dat men op deze lijst *Per*, in plaats van *Peer*, aantreffe.

Perinelle,
of Permette. De twee broeders PERINELLE (a), of, gelijk zij bij BOR geheten worden, *Permette*, zijn mij in hun geslacht en bedrijf onbekend gebleven.

M. du
Flou. MICHEL DU PHOUL staat, op de oorspronkelijke naamlijst der Bondgenooten, onder de Brabantsche Edelen; doch van zijne afkomst en verrichtingen wete ik niets te melden. Hetzelfde zoude ik moeten zeggen, al wilde men (b) *du Thoud* lezen.

J. PIECK

(z) In het II Stuk, bl. 412. Zie noch BUTKENS *Tropb. de Brabant tom. II, pag. 252.*

(1) De Heer *van Oudendorp* heeft, in zijne MSS. Aanteekeningen, dezen naam dus opgegeven uit het MS. Memoriaal van J^r. van der Houve bl. 392.

(b) Vergel. de Bijlaagen bl. 39.

J. PIECK was, naar alle vermoeden, oor-*J. Pieck.*
spronglijk uit het welbekende geslacht (*)

P 2

van

(*) De naam van dit geslacht wordt, sedert vier eeuwen, verscheidenlijk gespeld, *Pieq*, *Pijeck*, *Piek*, doch meest *Pieck*. Het eerste vindt men bij BOR en anderen; het andere staat in de oorspronkelijke onderteekeninge der Utrechtsche Unie, en elders; het derde is, volgens de MSS. Aanteekeningen van *van Oudendorp*, ook in 't MS. Memoriaal van Jr. van der Houwe, bl. 392; het laatste komt overal voor en wordt best behouden. — In gedenkstukken van 't jaar 1419, bij VAN MIERIS Charterb. IV deel, bl. 527, 528, zijn mij voorgekomen Jakob Pijeck, Mecus Pijeck en Ot Pieck. Gijsbert Pieck, een Geldersman, was in 't jaar 1478, voor de helft Heer van Asperen. Zie WAGENAAR Vad. Hist. IV deel, bl. 184. Ik zal hier bijvoegen eene aanteekeninge, mij door den Heere *van der Craght* medege-deeld: „De Heerlijkheid en 't Kasteel van Asperen plag aan de Familie *Pieck* in Gelderland voor de eene helft toebehooren; want in 't verantwoord der geconfisqueerde goederen van Jo. Wesfel van Boetzelaer Hr. van Asperen enz. vind ik gemeld, dat de helft van de Heerlijkheid en Kasteel van Asperen plag te behooren aan *Arnt Pieck*, en dat die ten anderen tijde was geconfisqueerd geworden *ten profijte van de Co. Ma.*, en dat voorgem. Jo. Wesfel die alzo van dezelve als Grave van Holland te Leen had bekomen”. — De Baron *van Spaen van Hardenstein* heeft mij een naauwkeurig Stamregister van 't geslacht *Pieck* medege-deeld. Deze Genealogie begint met Arnold Pieck van Beest, die, ten tijde van Hertog Reinout den I, omtrent den jaare 1339, uit het Graaffchap Nassau in Gelderland kwam; wiens zoon, Arnt Pieck tot Tuilj, Raad des Hertogen van Gelre en Land-Rentmeester was, en in 't jaar 1402 door den Hertog beleend werd met het hooge Huis te Beest en de Hoffstede te Renoi. De laatste, die in dit geslachtsregister gemeld worden, leefden in 't einde der voorgaande eeuw. Doch het is bekend, dat hunne afstammelingen, in deze eeuw en tot heden, in Gelderland, in groot aanzien gebleven zijn. Ik zal uit deze Genealogie noch alleenlijk melden, zoo de Heerlijkheden en Ridderhoffsteden, door dit geslacht bezeten, als de voornaamste huwelijksverbindingen. De bezittingen van de *Piecks* waren, Beest, Renoi, Asperen voor de helft, Enspijk, Sleborg, Blijnborg, Odenaal, Schadeburg, Wolfsweerd, Tienhoven, Zuitichem, Deil, Ijzendoorn, Zoelen, Brakel, ter Does, Muiswinkel, Wijnart en Giesfen. Zij waren, volgens de MS. Genealogie, door huwelijk vermaagschapt met

van dien naam in Gelderland, waar het eeuwen lang gebloeid heeft. Naardien de voornaam niet geheel uitgedrukt wordt, is 't onzeker, of men te denken hebbe aan *Joost Pieck*, Gouverneur van Nijmegen voor den Koning van Spanje, of wel aan *Johan Pieck*, die getrouwd was met Maria van Boeckhorst (c). Indien ik in den voornaam eene kleine veranderinge durfde maken, en in plaats van *J* stellen *G*, zoude ik liefst denken aan *Gelis Pieck*, of, naar zijn eigen handteeken, *Ghelis Pijeck*, Heer tot Enspijk, die, in 't jaar 1576, wegens 't Nij-

(c) MSS: Aanteekeningen van den Heere van *Spaen van Hardenstein*.

met de geslachten van Buuren, Bongard, Swart, Henkelom van Acqoij, Merwede, IJzendoorn, Mekeren, Brakel, Pooderoijen, Strijen, Polanen, Blitterswijk, Erp, van der Donck, Haefen, Bockhoven, Adrichem, Vijgh, Boekhorst, Bronkhors, Uiten Eng, Hackfort, Herwijnen, van de Poll, Raesfeld, Wittenhorst, Pallandt, Berchem, Vianen, Mol, Herlaer, Drakenborg, Goor, Boetzelaer, de Cocq van Neerijnen en Opijnen, Renesse, Wena, Brederode, van der Haer, Balveren, Rossem, Middachten, Ruitenbergh, Gendt, Mom, Doerna, Ram, Cloeck, Merveld, Wijhe, well, Poelgeest, Gruter, Randwijk, Welderen, Tuil van Bulkenstein en van Serooskerke, Mathenesse, de Croef van Ekelien, Zuilen van Nijvelt, Culemborg, Lijnden, Buchel, Forck, Rijsenborg, Scherpenzeel, Giesfen, Clootwijk, Wees, Oostrum, Winssem, Grevenbroek van Mierlo, Dorp, Quadt. Noch heb ik in de geslachtsregisters, door ERWERDA en anderen uitgegeven, gevonden, dat het geslacht Pieck door den echt is verbonden geweest aan die van Aersfen, van der Wiele, Merode, Egmond en Boll.

't Nijmegenfche Kwartier, afgezonden werde naar Brusfel, om te handelen over de vereniging der Gelderschen met de Algemeene Staaten, en te bewerken, dat ook in hun Gewest de Gentfche bevrediging mogte afgekondigd en haare uitwerking genoten worden (d); en die, in den jaare 1579, de Unie van Utrecht, in naam der Ridderfchap, onderteekende (e).

Wie PIEPENBASSE geweest zij, wete ik *Piepenbasse*. niet; ook herinnere ik mij niet, dien naam, ergens gelezen te hebben.

KASPAR, of JASPER, VAN POELGEEST, *K. van Poelgeest*, zoon van Gerrit van Poelgeest, Ridder, Heere van Homade en Koudekerke, en van Maria van Malburg, was zoo edel in gedrag, als in zijne afkomst uit een aloud en riddermatig Hollandsch geflacht (*).

P 3

Een

(d) Verzameling van onuitgegevene stukken door den Heere BONDAM, I deel, bl. 141, 321.

(e) BONDT en PAULUS Historie en Verklaring der Unie van Utrecht, I deel, bl. 23, IV deel, bl. 9, 133.

(*) Het geflacht *van Poelgeest* ontleende zijnen naam van een oud kasteel, Poelgeest geheten, en onder Oegstgeest gelegen. Men mag dit geflacht houden voor een' tak der Wasfhuizen, en het derhalven befchouwen als van den oud-

Helpe Sta-
veren win-
gen, 1581.

Een gedeelte van zijn leven bragt hij door in den krijgscienst; was in 't jaar 1580 Hopman onder den Heere van Swieten (f); woonde de belegeringe en inneminge van Staveren bij (g); en voegde zich bij de genen, die Goor poogden meester te worden (h). Ik vermoede, dat hij, als een der

krijgs-

(f) BOR XV boek, bl. 223 [218].

(g) BOR XVI boek, bl. 17 [251].

(h) BOR XVI boek, bl. 42 [285, 286].

oudsten Hollandschen Adel. Men zie H. JUNIUS in *Batavis* pag. 557, 558. Meest heeft het zich in Holland opgehouden. Of Roquijn van Poelgeest, in 't jaar 1480 Stads Advokaat te Utrecht, volgens RUBMAN, *Utr. Jaarb.* III deel, bl. 439, 'er ook toe behoorde, kan ik niet verzekeren te minder, om dat ik hem niet aantrefte op de Staanlijsten bij VAN GOUTHOEVEN bl. 196, 197, en VAN LEEUWEN bl. 1050-1052. Doch, daar uit blijkt de verbindtenis van dit geslacht met die van Tol, Raephorst, Nijfeveit, Naaldwijk, Swieten, van der Does, Hodenpijl, Egmoud, Culemborg, Asfendicht, Liers, Leeftaal, t' Serclaas, Bronkhorst, van Dorp, Zuilen, Mathenesse, enz. Noch blijkt, uit de geslachtsregisters van Merode, Waasnaer en van Leijden, de verwantschap van die Huizen met Poelgeest. Men kan ook vergelijken L. CARPENTIER III *part.* pag. 465, 467, 578 — Hier boven zeide ik, dat het geslacht van Poelgeest dus genoemd is naar 't Slot Poelgeest, *omdat Oegstgeest gelegen*. Dit bijvoegfel diende, om te doen opmerken, dat sommigen, verkeerdelijk, dachten aan 't Huis Poelgeest, welk onder Koudekerke lag. Het lijdt geen bedenkinge, of de Heerlijkheid Koudekerke en het nabijliggende Poelgeest behoorden voorlang aan dit geslacht. Men zie het Charter des jaars 1331 bij VAN MIERIS II deel, bl. 513. Doch de oorspronkelijke naam van dat Slot was het *Huis te Horn*, en werd het *Huis te Poelgeest* genoemd, na dat het een eigendom der Poelgeesten geworden was; hoedanig het gebleven is tot in 't begin van deze eeuw. Zie den Tegenw. Staat der Vereen. Nederlanden VI deel, bl. 361 - 364. Men moet dertalven den oorsprong van den naam des geslachts zoeken in een ander Poelgeest, ook genoemd *Oud Poelgeest*, en somtijds *Aika-*

krijgshoofden, noch tegenwoordig was bij de begravennisfe van Prins Willem den I (i).

P 4

Doch

(i) BOX XVIII boek, bl. 57 [435].

Alkemade. Verg. Tegenw. Staat ter aangeh. pl. bl. 419, 419. Thans behoort het aan Mevrouw de Douariere van Leijden van Oostvoorn, kleindochter van den wijdberoemden Boerhaave, wiens naam het, in de wandeling, bij de Leijdenaers draagt. In een Charter van den 31 Mei 1340, bij VAN MIERIS II deel. bl. 236, vindt men, dat Diederik van Wasfenac, Burgeraaf van Leijden, dit Huis te Poelgeest te leen gaf aan Ijsbrand Hendriks zoon van Poelgeest; dat Hendrik van Poelgeest hetzelfde ook te leen gehouden hadt van Diederiks vader, aan wien het door Floris van Alkemade, broeder van Hendrik van Poelgeest, in vrijen eigendom opgedragen was. VAN MIERIS heeft, tegen zijne gewoonte, niet aangeteekend, van waar hij dit Charter ontleende. Ik zoude denken, dat hij het overgenomen hadt van VAN LEEUWEN Bat. ill. bl. 837, 838, zoo ik niet eenig verschil tuschen de beide uitgaven bespeurd had. Die zelfde Charter heb ik ook gevonden in een MS. bericht, tot opschrift hebbende: *Van den geslachte van Alkemade, die men van Poelgeest plach te noemen*, door A. Mathiasus nageschreven, en mij verstrekt door den Heere Munniks; die mij ook medegedeeld heeft Jo. Bapt. Gramajje's MSS. aantekeningen over den *Oorspronck der oude Ridders van Poelgeest*. Na eenige aanmerkingen over 't onderscheid der twee Riddermatige Huizen van dien naam, onder Oegstgeest en Koudekerke, volgt de Standlijst, beginnende met Gerrit van Poelgeest in den jaare 1215, en eindigende met de kinderen van Gerrit van Poelgeest en Helena Thaije, die omtrent het midden des zestiende eeuwse storven. Deze Genealogie komt meestal overeen met eene andere, mij ten gebruike vergund door den Heere van Wachendorf, en met de gedrukte bij van Leeuwen. — WAGENAAR bericht ons, in den Tegenw. Staat, aangeh. pl. bladz. 362, dat dit geslacht, in den jaare 1713, uitgestorven is, met den Heere Gerrit van Poelgeest, den vijfthenden van dien naam, Major van 't Regiment ruitèrij onder den Heere Graave van Obdam, die ongehuwd in 's Hertogenbosch overleedt, en met wien de Wapenen van die Stamhuis in 't graf gelegd werden. Die kundige Historiëschrijver zal, denkelijk, gewigtige redenen voor zijn bericht, belangende de uitstarvinge van dit geslacht, gehad hebben; doch het verbreken en begraven van 't wapenschild levert anders daar voor geen volkomen bewijs op.

*Verlaat den
krijgsdienst.*

Doch, wat later, verliet hij den dienst, en werd Raad ter Admiraliteit te Rotterdam; waar toe zijn huwelijk met Anna van Dorp, dochter van Arent van Dorp, die ons onder de Bondgenooten voorgelaten is (k), aanleidinge kan gegeven hebben. Hij overleedte in 't jaar 1597, zonder kinders natelaten (l).

*G. om
Poelgeest.*

GERRIT VAN POELGEEST, Ridder, Heer van Homade, zag zich genoodzaakt, in den jaare 1567 uit deze Landen te wijken, wilde hij, wegens het aandeel in 't Bondgenootschap, in geen gevaar komen (m). Zoo dra hij kon, zag men hem naar zijn Vaderland wederkeeren, en voor deszelfs heil waken. Hij werd niet alleenlijk een lid der Ridderfchap van Holland, en verscheen, wegens dezelve, op de dagvaart van dat Gewest (n), maar werd ook in veele gewigtige zaken gebruikt.

*Zit in de
Ridderfchap
van Hol-
land.*

(k) II Stuk, bl. 338 en volg.

(l) MSS. Aanteekeningen van den Heere van Spaen van Hardenstein. Verg. VAN LEEUWEN bl. 1051.

(m) VAN LEEUWEN, bl. 1051.

(n) VAN LEEUWEN, bl. 768 — 775.

bruikt. In 't jaar 1577, was hij onder de ^{Gezonden} afgevaardigden der Staaten van Holland en ^{aan den} Zeeland, om den ^{Prins.} Prinse van Oranje, te Brusfel, in zijne bezigheden bijteftaan, en hem verſcheiden zaken, Holland betreffende, te kennen te geven, in 't bijzonder de noodzakelijkheid, om die van Amsterdam tot het aanvaarden der genoegdoeninge, en om zich aan 's Prinſen zijde te voegen, met allen aandrang te bewegen, te meer, om dat Don Jan van Oostenrijk, met liſtige woorden, hen daar van zocht afte-trekken (o). In de twee volgende jaaren, ^{Handelt} hadt hij de hand in 't ſtuk der Utrecht- ^{over de Unie} ſche Unie (p), welke hij ook, wegens ^{van Utrecht} Holland, onderteekend heeft (q); zijnde ^{en onderteek-} toen aangesteld tot *Kommiſſaris generaal van* ^{te it dezel-} *de vivres* (r), en naderhand tot Hoog- ^{ve.} Heemraad van Rhijnland. in welke hoedanigheid hij, ten jaare 1594, mij voorgekomen is. Bij zijnen dood, die in 't jaar

P 5 1614

(o) BOR XI boek, bl. 287 [874].

(p) BOR XIII boek, bl. 79 [19].

(q) BONDt en PAULUS over de Unie van Utrecht I deel, bl. 20, 23, en IV deel, bl. 129.

(r) BOR XIII boek, bl. 90 [34].

1614 voorviel, liet hij éénen zoon na, ook Gerrit geheten, verwekt uit Anna van Bergen, dochter des Heeren van Grimbergen (s).

O. van Poelgeest. OTTO VAN POELGEEST, jonger broeder van Gerrit en Kaspar, is mij niet verder bekend, dan dat hij als Hopman in 's Lands dienst was, en ongetrouwd overleedt (t).

P. de Preijs. PIETER de PREIJS is mij, na de uitgave van het eerste stuk dezer historie, als een der verbonden Edelen kenbaar geworden (u), doch voorts onbekend gebleven.

F. de Pijpenpoij. FRANÇOIS DE PIJPENPOIJ, uit een aloud en beroemd geslacht (*) gesproten, is ,
naar

(s) VAN LEEUWEN, bl. 1051.

(t) VAN LEEUWEN, bl. 1051.

(u) Bijlaagen, bl. 138.

(*) Reels van den aanvang der dertiende eeuw, was 't geslacht *de Pijpenpoij* in groot aanzien. Op 't jaar 1208 is mij voorgekomen Willem de Pijpenpoij, of, gelijk de naam dikwijls geschreven wordt, Pijpenpoij, bij BUTKENS *Troph. de Brabant tom. I pag. 174, 222*, en MIRAEUS *lib. II Donat. Belgic. cap. XCII*. Rodolf de Pijpenpoij, Heer van Blaasveld, was, omtrent 1323, Seneschal van Brabant; zijne ouders waren Willem en Katharina Gaasbeek; hij hadt in huwelijk Antonia van Brederode. Zie MIRAEUS *lib. I Diplom. Belg. cap. 101*, en de aanteekeningen aldaar *pag. 217*, ook CHRISTIJN *Jur. Her. part. 1, pag. 307*. Roelof de Pijpenpoij, Ridder, was 1325 Drosfaard van Brabant; gelijk blijkt uit een getuigenis, betreffende de grenscheidinge

naar alle vermoeden, dezelfde, die, in 't jaar 1577, bij voorraad, aangesteld werdt tot Grietman van Hemelum Oldevaart, in *Grietman in Friesland.* plaatse van Marten Baijert, Heere van Ganrauw, Drosfard op 't blokhuis te Staveren, toen gevangen zijnde (v). In welke ach- *In bezee- ding naar Brabant.* tinge hij was, bleek in 't volgende jaar, bij gelegenheid van een hevig verichil over de betalinge des krijgsvolks van Billij, tusfchen de Friezen, Groningers en anderen. De Stadhouder, Georg van Lalaing, zondt hem aan de Algemeene Staaten, om daar over te handelen. De toenmalige omftandigheden verhinderden hem, iet van belang uittewerken, en wederhielden de Staaten van Friesland, om, op 't voorftel van Lalaing, Pijpen-

(v) Commissieboek 's Hofs van Friesland, fol. 214, MS. Verg. FRESINGA Memoiren bl. 22, 25, SCHOTANUS XXII boek. bl. 810

dinge van Holland en Breda, bij VAN MIERIS Charterb. II deel, bl. 357. Wouter en Willem de Pijpenpoij waren 1345 getuigen over zekere gifte van Willem van Duvenvoorde, volgens MIRAEUS *lib. I Don. Belg. cap. 131.* Wouter wordt op 't jaar 1368 ook vermeld bij L'ESPINOIJ *liv. I, pag. 209,* en BUTKENS *l. c. pag. 489,* die ook elders, *pag. 537, 669, 671, tom. II p. 426, 429, 430,* en doorgaans, anderen uit dit geflacht vermeldt. Ten jaare 1616 werdt Erard 'de Pijpenpoij, Heer van Merchtein, Ridder geflagen. *Nobiliaire des P. B. tom. I pag. 169.* De huwelijksverbintenis van Sophia Anna, dochter van Erard en Juliana Liauckema, met Witze van Camminga, blijkt uit de genealogie van 't laatsgemelde geflacht bij FERWERDA *L. I. bl. 35.*

*Zijne stand-
vastigheid.*

penpoij voor zijnen dienst edelmoediglijk te beloonen (w). Niet lang daarna, zag men zijne standvastige waakzaamheid voor de belangen van 't Vaderland. HOOFD, die hem een deftig man noemt, getuigt (x), dat hij onbekoord eene aanvechtinge van drie duizend guldens gereed geld, en daarenboven van eene jaarlijksche wedde, wederstondt, maar ten eersten gezichte van 's Prinsen bevel, zonder koop te maken, 't slot van Staveren ruimde: welk kort verhaal door anderen (y) breeder en in de bijzonderheden opgegeven is. Zijne verdere lotgevallen zijn mij onbekend; doch het gezegde is genoeg, om te doen zien, *deels*, dat, hoewel hij niet gevonden wordt op de stamlijsten van zijn geslacht; in zoo verre die voor handen zijn (z), hij echter in 's Lands

(w) WINSEMIUS Chronijk van Friesland XVIII boek, bl. 620.

(x) XVI boek, bl. 689.

(y) WINSEMIUS XVIII boek, bl. 658. SCHOTANUS XXIII boek, bl. 844.

(z) De Heer van der Craght berichtte mij, geen volledige, doch gedeeltelijke genealogien van dit adelijk geslacht gevonden te hebben in 't werk, *Noblesse de Brabant part. III*, waar ech-

's Lands geschiedboeken roems genoeg heeft, *deels*, dat ik mijne toestemminge niet geven mag aan de gisfinge van een' kundigen vriend, dat niet *François*, maar *Jan* de Pijpenpoij, Heer van Merchtem, die eerst in huwelijk hadt Anna van Oijembrugge, naderhand Margarita Quarré, tot het Bondgenootschap zou behoord hebben. Indien ik niet op de eigenhandige naamlijst der verbonden Edelen *François* gevonden had, zoude ik ook gereedelijk willen denken aan *Jan*, die de zwager van Louis d'Oijembrugge en Guillaume Quarré was, wier aandeel in 't Bondgenootschap bekend is. Van den eersten is te voren (a) gesproken; de tweede volgt.

GUIL-

echter *François de Pijpenpoij* niet vermeld wordt. Misschien is hij uitgelaten, om dat hij zich bij de Hervormden en verbonden Edelen gevoegd hadt: hoedanige uitlatinge gemelde Heer ook met opzicht tot andere Bondgenooten in dat boek meent ontdekt te hebben. Noch vermoedt die Heer, dat *François* geweest zij de zoon van Jean de Pijpenpoij, in 't jaar 1555 overleden, en van Kornelia van Overstraten, die verscheiden kinderen nalieten.

(a) Zie II Stuk, bl. 359, vergel. III Stuk, bl. 201 — 203. Bij 't schrijven der aanmerkingen in de laatstgemelde plaatse, gelijk ik nu bespeu-

re,

G. Quarre. GUILLAUME QUARRÉ, oorspronkelijk uit een bekenl en edel geslacht (*), was Raad van Brabant, en kreeg, in 't jaar 1552, ter vrouwe Margarite van der Ee, bij welke hij kinderen verwekte, die zijn geslacht voortgeplant hebben (b), naderhand Maria van Oijembrugge (c). Eén van zijne stamgenooten, die, omtrent dezen tijd, onder de

re, is mij ontfhoten de aantekening, betreffende *Louis Daeembrugge*, of *d'Oijembrugge*, te voren opgegeven.

(b) MSS. Aant. van den Heere van Spaen van *Hardenstein*.

(c) *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. III pag. 170.*

(*) Twee geslachten, die den naam van *Quarre* voerden, hadden onderscheiden wapens; volgens *Supplément au Nobiliaire des P. B. pag. 59*. Ik vermoede, dat de Bondgenoot zal behoord hebben tot dat geslacht, waar uit gesproten was *Louis Quarre*, Ridder, Heer van la Haije, in 1484 tot 1520 *Thesaurier* der Orde van 't Gulden Vlies, die, bij *Barbara Croefink*, won *Maximiliaan Quarre*, getrouwd met *Maria t'Seraerts*. Zij lieten na (1) *Margareta Quarre*, welke eerst ten man kreeg *François van Oijenbrugge*, daarna *Jan Mulsart*, vervolgens *Jan de Pijpenpoij*, Ridder, en ten laatste *Charles Cigoigne*, (2) *Karel Quarre*, Ridder, Raad van Brabant, overleden 1575, die, bij *Anna Taije*, verwekte *Jan Quarre*, Heer van *Herberghe*. Men vergelijke *CHRISTIJN Jur. Her. part. I pag. 502, part. II pag. 164*, *Quartiers Généalogiques tom. I pag. 296*, en van LEEUWEN *Rat. ill. bl. 926*. Noen heb ik gevonden *Anna Quarre*, gehuwd aan *Willem le Vasseur*, die 1547 versield is; *Karel Quarre*, Heer van *Cavroij*, 1627 tot den adelstand verheven; en *Antonetta Quarre*, welke ten man hadt *Willelm van Oijenbrugge*, Heer van *Roost*. *Nobiliaire des P. B. tom. I, pag. 69, 224, 315.*

de Koninglijke gemagtigden was tot het naagaan der verbeurdverklaarde goederen van Pieter Ripperda (d), schijnt slavernije en dwinglandije boven de edele Vrijheid ge- waardeerd te hebben.

.... QUARREVAULCK of QUATREVAULX. *Quarre-
vaulck.*
Ik kenne geen geslacht van dien naam, en vermoede, dat onkundige afschrijvers uit twee naamen éénen gemaakt hebben. Wel is waar, dat in eene geschrevene naamlijst der Bondgenooten (e) staat *Quarrevaulck*, en in de laatste uitgave van *BOE Quatre-
vaulx*; doch in een' vroegeren druk van dien schrijver vindt men *Quarre* en *Vaulx*, van elkanderen gescheiden. Door vergelijkinge van dit alles, ben ik op de gedachten gekomen, dat men lezen moet: *Quarré; Vaulx*. Wie *Quarré* geweest zij, is ons reeds ge- *Moet, naar*
bleken. *Vaulx* of *Vaux* kan beschouwd *gifsinge,*
worden, of als een geslachtsnaam, of als *zijn Quarre*
de naam van eene heerlijkheid. Het is buit- *en Vaulx.*
ten

(d) [MSS. Aant. van den Heere van der Craght.

(e) MS. Memoriaal van VAN DER HOUVE, bl. 392, vergeleken met de naamlijst van van Mieris, in de Bijlaagen blad. 42.

ten twijfel, dat, omtrent dezen tijd; ook in de Nederlanden, een geslacht van dezen naam in groot aanzien was. In den Boomgaard der Wapenen, met goedkeuringe van 's Konings wegen te Gent in 't jaar 1567 uitgegeven, wordt de Baron van Vaux en zijn wapen (f) vermeld. Onder de Nederlandsche g-letterden is ook iemand van dien naam bekend (g). Tot dit zelfde geslacht kunnen behoord hebben Beatrix van Vaux, getrouwd met Nikolaas de Thomassin, Heere van Villeparois en Marcezz; en Gaspar van Vaux, Schildknaap, die omtrent dezen tijd leefde (h); om nu van anderen te zwijgen. In dien *Vaulx* of *Vaux* voor den naam van eene plaats gehouden moet worden, kan men opmerken, dat eene heerlijkheid; dus geheten, omtrent dezen tijd toebehoorde aan 't geslacht Rougrave, met dat van Lijnden in Gelderland verbonden.

(f) „ *Le Baron de Vaux, porte de synoble à trois maies d'argent.* ”

(g) FOPPENS *Bibliotheca Belg. tom. II, pag. 743.*

(h) *Nobiliaire des P. B. tom. I, pag. 148. Suite du Supplément au Nobiliaire, tom. I, pag. 55.*

bonden (i); wijders, dat eene andere heerlijkheid van dien naam, naderhand tot eene Baronije verheven, toekwam aan Adriaan de Longueval (k), en een' geruimen tijd door dit geslacht bezeten werd (l), met naame, door Maximiliaan de Longueval, die, in 't beleg van Doornik, ten jaare 1581, sneuvelde (m). Was deze niet zoo sterk aan de Spaansche zijde verkleefd geweest (n), ik zoude hem voor den bedoelden man houden, om dat een van zijne stamgenooten ook onder de Bondgenooten behoorde (o). Noch zijn mij voorgekomen Lodewijk Rose, die, in 't jaar 1605, Heer van Vaux was, en Jan van Kerkhoven, Ridder, Heer van Vaulx, in den

Q

jaa-

(i) Genealogie van *Lijnden*, bij FERWERDA, 14 generatie.

(k) L'ESPINOIJ *liv. I, pag. 315, 316.*

(l) *Nobiliaire des P. B. tom. II, pag. 551.*

(m) J. B. DE TASSIS *lib. VI comment. pag. 428.*

(n) J. B. DE TASSIS *lib. IV pag. 283, 303, lib. V. pag. 331, 348.*

(o) Zie II Stuk, bl. 501, 502.

jaare 1640 Schepen te Gent (p). Men ziet hier uit, dat meer dan eene heerlijkheid dien naam droeg, en dat het, om die reden, bezwaarlijk valt, verdere gisfingen voortredragen.

H. van
Raephorst.

Reist naar
Friesland.

HARBART VAN RAEPHORST, Heer van Raephorst, zoon van Henrik en van Clara van Renesse, herkomstig uit een riddermatig geslacht in Holland (*), onderteekende niet alleenlijk zelf 't verbond der Edelen, maar liet zich ook gebruiken, om de Friezen daar toe te bewegen (q). De vijanden der

(p) *Nobiliaire des P. B. tom. I, pag. 142, 258.*

(q) J. CAROLUS *lib. I pag. 6.* Zie wijders I Stuk bl. 95—98.

(*) Dit geslacht was herkomstig uit dat van Wasfenaer. n. JUNII *Notayla pag. 559.* De stamlijst is te vinden bij VAN GOUTHOEVEN bl. 197, 198, VAN LEEUWEN bl. 1053—1058, 1262, 1263, en VAN HOOGSTRATEN lett. R. bl. 1, 2. Zij noemen als den eersten van dit geslacht, van welken men gewag gemaakt vindt, Kerstand of Christiaan van Raephorst, die in den jaare 1238 leefde. Van elders blijkt echter, dat de Raephorsten onder de Edelen van Holland sedert 't jaar 1223 geteld zijn. BOXHORNUS in *Theatro Hollandicae pag. 67* sqq. De gedrukte stamregisters konnen bevestigd, aangevuld en verbeterd worden uit een aantal oude Charters, te vinden bij VAN MIERIS I. 202, II. 25, 69, 162, 173, 199, 204, 221, 241, 242, 610, 778, 111, 319, 340, 444, 582, 673, en bij VAN SCHWARTZENBERG I. 89. In de vijftiende en 't begin der zestiende eeuw waren eenigen van dit geslacht in de regeeringe der stad Utrecht. Zie BURMAN *Utr. Jaarb. III deel, bl. 469*, en *Connoissance de la Noblesse d'Utrecht pag. 68.* Men vergelijke noch over dit geslacht LE CARPENTIER *part. III, pag. 902.*

der vrijheid bedienden zich van de bekende kunstgreep, om de afgezondenen, ter verijdelinge van hunne pogingen, zwart te maken, en als menschen zonder eer of deugd afte-schilderen. Men beschuldigde dezen Bondgehoort, dat hij, in Friesland, den dag met slapen doorbragt; en den nacht met vermaaklijkheden en in wellust (r). Ergër was 't voor hem, dat Alva en zijn Raad hem lieten indagen; en voor altijd banden uit alle de Landen des Konings, met verbeurdverklaringe van alle zijne roerende en onroerende goederen, die ook met de daad aangeflagen zijn (s). Zij oordeelden hem dezer straffe waardig, om dat hij een der verbonden E-delen geweest was, en daarenboven zich schuldig gemaakt hadt aan 't breken der beelden in de kerke van Wassenaar, den Priester aldaar geflagen, op den grond gesmeten en met voeten getrapt hadt, en zulks bij gelegenheid van den Godsdienst, welken hij zeide afgodisch te zijn. Hier bij kwam, dat hij de kelk, die tot den dienst in de kerke geschikt was, naar de herberge ver-

Laster tegen hem.
Gebannen, den 23 Maart 1568.
Zijne beschuldigingen.

Q 2

voerd,

(1) WINSEMIUS *lib. I Hist. pag. 66.*

(s) Sententien van Alva, bl. 39, 40, 445, 446.

voerd, en 'er, nevens meer anderen, tot bespottinge uit gedronken zou hebben. Wijders, wordt hem, in 't vonnis, ten laste gelegd, dat hij geweigerd hadt den eed van getrouwheid te vernieuwen, en afstand te doen van alle verbindtenissen tegen den Koning, hoewel daar toe, door afgevaardigden der Landvoogdesse, meenigmaal verzocht en aangemaand. In de vonnissen, over Arend van Duvendoorde en Kornelis van Asendelft geveld, wordt een gedeelte van hunne misdaden ook op rekeninge van H. van Raephorst gesteld (t). Hij schijnt niet lang na zijn vonnis overleden te zijn. Mij is bericht, dat hij reeds in 't jaar 1568 te Embden gestorven is (u); en van elders blijkt in 't zekere (v), dat hij den achtsten van bloeijsmaand des jaars 1570 niet meer in leven was. Uit zijn huwelijk met N. van Honselaar, of Honselaar, heeft hij geen

(t) Sententien van Alva, bl. 49, 50, 175. Verg. II Stuk, bl. 163, 355, 356.

(u) MSS. Aanteekeningen van den Heere van Spaen van Hardenstein.

(v) Sententien van Alva, bl. 447, waar gesproken wordt van wijlen Harper van Raephorst, *ingelijcks fugitijs geweest zijnde* enz. v.

geen kinders nagelaten; doch 't geslacht der Raphoriten werdt door zijnen broeder voortgeplant, en bleef in aanzien tot om trent het einde der zestiende eeuw.

J. RAVESTEIJN blijft mij onbekend. Meer ^{J. Rave-} dan één geslacht van dien naam is mij voor- ^{Reijst.} gekomen; doch tot welk de Bondgenoot behoorde, valt niet te gissen.

JOHAN REINAUT is, zonder twijfel, de ^{J. Reinaut.} zelfde, die genoemd wordt *Renault* (w), *Reijmaer* (x), *d'Eneau* (y), *Rumault* of *du Rumault* (z), van wien alle de hier beneden aangehaalde en meer andere Historieschrij- ^{Ontkale,} vers getuigen, dat hij, den eersten van zomermaand 1568, zijn leven te Brusfel op een schavot moest laten (a). Zijne deelneming in de verbindtenisse der Edelen was de eenige oorzaak van 't doodvonnis. Ge- noegzaam zeker is 't mij voorgekomen, dat

Q 3 hij

(w) AB ISSELT *bist. sui temporis*, pag. 143.

(x) Antwerpsche Chronijk, bl. 164.

(y) HOOPT V boek, bl. 180.

(z) VAN METEREN III boek, bl. 57. LE PRÉ-
TIT tom. II, pag. 200.

(a) Verg. II Stuk, bl. 142 — 144.

hij dezelfde was met Jan Rumault, die geteld wordt onder de getuigen, welken de Prokureur Generaal van den Raad der bevoerden tegen den Graave van Hoorne hooren moest (b).

G. van Renesse.

GERRIT VAN RENESSE, Ridder, was een zoon van Johan van Renesse, Heere van Wulven, en van Alida Freijs van Kuinre (c), uit welke ouders hij geboren werd in den jaare 1509. Een' geruimen tijd, was hij Slotvoogd van Woerden, naderhand, Raadsheer in 't Hof van Holland, ten laatste, Raadsheer in 't Hof van Utrecht. Hij wordt duidelijk opgeteld onder de verbonden Edelen (d); doch dit schijnt niet algemeen bekend geweest te zijn. In het vonnis van Alva en zijnen Raad tegen een aantal Utrechtschen, onder welken ook zijne Stamgenooten, en zelfs zijne twee natuurlijke

(b) *Procès criminels des Comtes d'Egmont, du Prince de Harne &c. tom. 1, pag. 239.*

(c) Bij VAN LEEUWEN en SMALLEGANGE wordt hij, verkeerdelyk, genoemd een zoon van Johan van Renesse van Wilp en Wulven, en van Alida van Bronkhorst en Batenburg.

(d) VAN GOUTHOEVEN bl. 625. VAN LEEUWEN bl. 758.

lijke zoonen , Filips en Willem , geteld worden , vindt men hem alleenlijk beichreven als Raadsheer te Utrecht en aldaar gevangen op 't kasteel (e). Dat meer is, in *Wordt ter dood veroordeeld,* 't doodvonnis tegen hem zelve, den vijftwintigsten van oogstmaand 1568, afgekondigd, zeide de Provooost van den Maarschalk Generaal der Nederlanden , gebleken te zijn , dat Heer Gerrit van Renesse , ter predikatie van de nieuwe Religie geweest zijnde , dezelve geprezen hadt , en voorts verklaard , dat even verre de Koning overkwam met de Spanjaards, en met de Inquisitie en plakaaten voortvaren wilde , men dezelve uit het Land houden zou ; wijders , dat hij met woorden en werken zich merkelyk in de voorgaande beroerten ingewikkeld hadt , en daar door de misdaad van gekwetste majesteit en opstand bedreven. Van de deelneming in de pogingen der Edelen wordt , ten zijnen opzichte , niets gemeld. Dan , men oordeelde buiten dit redenen genoeg te hebben , om hem nu doodschuldig te houden , tot het zwaard te verwijzen , en alle zijne goederen , ten voordeele des Konings,

Q 4

(e) Sententien van Alva, bl. 197.

nings, verbeurd te verklaren (f). Afkeer van 't geloofsonderzoek en de bloedplakaa-ten, en liefde voor den onroomschen Godsdienst, waren zijne hoofd-misdaaden. Men mag vermoeden, dat de Prokureur Generaal, wanneer hij, in wintermaand des jaars 1569, de Staaten van Utrecht voor Alva of den Raad der beroerten liet dagvaarden, hier aan niet gedacht zal hebben; want bij gelegenheid van 't verhaal, dat de Schout van Utrecht aan *Gerrit van Renesse* zou gezegd hebben, dat, indien men de poorten sluiten wilde voor de genen, die ter predikatie gingen, hij de sluitels van de poorten niet meer wilde bewaren, zegt de Prokureur alleenlijk, dat *Renesse* ter oorzaak van de beroerten ter dood gebragt was, en vereert hem met de titel van *zaliger* (g): hoedanige lofspraak, schoon ook in dien tijd aan de snodeste menschen na hunnen dood toeg-zwaaid, ten minsten aan een' grooten ket-
ter

(f) Sententien van Alva, bl. 323, 324. Zie ook VAN METEREN III boek, bl. 54, BOR Authent. stukken, I deel, bl. 129, en G. BRANDT in de bijvoegfelen op zijne Historie der Reformatie I deel, bl. 56.

(g) BOR V boek, bl. 209 [211].

ter niet welvoegelijk scheen te kunnen door hem gegeven worden. — Bij zijne echtgenooten, Geertruid van der Haar, eenige jaaren voor hem overleden, verwekte hij acht kinderen; doch die alle ongetrouwd of kinderloos gestorven zijn, en dus het beroemde geslacht der Renesfen (*) niet voortgeplant hebben. De zeven jongste betrouden nu

Q 5 den

(*) Onder de oudste, hoogstaanzienlijke en in 's Lands geschiedenissen meest beroemde geslachten in dit Gemeenebest, is dat van *Renesse* zekerlijk te tellen. Het is oorspronkelijk uit Zeeland, en ontleent zijnen naam van de Heerlijkheid *Renesse*, in 't eiland van Schouwen gelegen. Breeder bericht en 't Stamregister van dit geslacht vindt men bij VAN LEEUWEN Bat. ill. bl. 1059 — 1066, en SMALLEGANGE Chronijk van Zeeland, bl. 675 — 682, doch nauwkeuriger in 't Woordenboek van VAN HOOGSTADEN te t. R. bl. 58 — 73, en bij FERWEADA II deel I stuk. Die geslachtsregisters kunnen op eene aanmerkelijke wijze bevestigd, onghelderd, verbeterd en aangevuld worden, zoo uit ontallijke oude charters, door *van Aleris*, *van Schwartzenberg* en anderen uitgegeven, als door vergelijkinge van verscheiden Schrijvers, b. v. LE CARPENTIER *part. III*, pag. 940, 941, CHRISTIN *Jurispz. Her. part. I pag. 283, 290, Connoissance de la Noblesse d'Utrecht pag. 6, 17, 20, 37, Quartiers Généalogiques pag. 38, 297*, J. VAN GRIENSKERKE, in 't hoogaadelijk Zeeland, door mijnen Vader uitgegeven, bl. 13 — 22. De grootheid van dit geslacht blijkt, *ten eersten*, uit deszelfs aloude afstamminge uit de Heeren van Voorne, Burggraaven van Zeeland in 'twaalfde eeuw, *ten anderen*, uit de meenigte Ridders, die daar toe behoorden, *wijlens*, uit de aanzienlijkste erampnen, door hetzelfde in Holland, Zeeland, Utrecht en elders, bekleed, *voorts*, uit de verscheiden Heerlijkheden, welke de Renesfen in en buiten dit Gemeenebest, van tijd tot tijd, bezaten, *eindelijk*, uit de huwelijksverbindingen met de voornaamste geslachten, van welken 't genoeg is te melden, Aikel, Borsfele, Brederode, Bronckhorst van Batenburg, Croij, van der Does, Hamal, Hoorne, Merode, Lalang, Lijnden, Nasfau, Rubempré, Salus, Warialée, Wasenaer, Zuijlen.

den dood van hunnen braaven vader, gelijk zij met hem, weinige dagen vroeger, het lot van hunnen oudsten broeder, Johan van Renesse, van wien nader zal gesproken worden, beweend hadden.

J. van Renesse, Heer van Wilp. **JAN VAN RENESSE**; *Heer tot Wilp*, of *Wilp*, was een zoon van Johan van Renesse, Heer van Wulven en Wilp (h), en van Alida van Bronkhorst van Batenburg (i).
In

(h) *Wulven* en *Wilp* zijn twee onderscheiden Heerlijkheden, door sommigen voor ééne en dezelfde gehouden. Op hun voorbeeld, schreef, misschien, N. BONDt in de Historie der Unie van Utrecht, bladz. 17, *Jan van Renesse, Heere van Wulp of Wulven*. — *Wulven* kwam, onttrent de helft der vijftiende eeuw, aan 't geslacht der Renessen, door 't huwelijk van Johan van Renesse met Ludgarde van Baren, welker moeder Vrouw van Wulven was. Men zie, behalven de Stamregisters, *Connoissance de la Noblesse d'Utrecht*, pag. 20. — *Wilp*, door sommigen *Wijlp*, *Willip* en *Wulp* genoemd, werd een eigendom van dit geslacht in de zestiende eeuw, door 't huwelijk van Johan van Renesse, Heere van Wulven, met Alida Freijs van Kuinre, Vrouwe van Wilp.

(i) IMHOF *Procer. Germ. lib. IX c. 2. pag. 590* schrijft, dat zij een dochter van Gijsbert van Bronkhorst was; doch de gedrukten stamlijsten noemen haar eene dochter van Diederik van Bronkhorst van Batenburg.

In zijne jongelingschap verloor hij zijnen vader (k); doch zijne moeder behieldt hij tot zijne manlijke jaaren. Het ongelijk, in *Ben-vonnis* 't jaar 1568, haar aangedaan door Alva en *tegen zijne moeder.* den bloedraad, die haar banden, om dat zij Hervormde Predikanten begunstigd, eenigen van hun gehuisvest, en hunne predikationen dikwijls hadt bijgewoond (1); dit onbermhartig vonnis verloor zijne kracht, zoo dra de Vrijheid herleefde. Toen keerde zij te rug naar Utrecht, en hadt het genoegen, dat zij ook haaren zoon uit zijne ballingschap derwaards zag wederkomen. Hij was, op denzelfden dag, als zijne *Hij werde* moeder, door Alva gebannen, met ver- *ook gebannen, den 17* beurdverklaringe van alle zijne goederen. *Aug. 1563.* Hadt hij niet, eenige maanden vroeger, zijn vaderland en bezittingen verlaten, zijn vonnis zou, zonder twijfel, veel harder geweest zijn. Dit blijkt uit de vonnissen tegen zijne stamgenooten, en vooral uit vergelijkinge der misdaden, hun aangewreven,

(k) Deze Bondgenoot was omtrent den jaare 1537 geboren, en zijn vader storf in 't jaar 1553.

(1) Sententien van Alva, bl. 106, 109.

ven, en van de beschuldigingen tegen de-
zen Bondgenoot. Na dat de Raad der be-
roerten, te recht, gezegd hadt, dat hij
onder de verbonden Edelen geweest was,
wordt hij beschreven als een aanvoerder der
beeldstormers te Utrecht, die de deure der
Buurkerke met geweld opende, aan eenen
van de brekers een' hamer aanbodt ter ver-
woesting van de beelden, rondom de doop-
fonte staande, en die in de kerke van S.
Geertruid, waar eenigen noch zwaarigheid
maakten in 't vernielen der beelden, hun
verzekerde, dat zij uit dien hoofde geen
kwaad te duchten hadden. Ook zou hij
zekeren Anthonij Doijenborch opgemaakt
hebben, om, onder belofte van bezoldinge,
onder den Heere van Brederode te Vianen
dienst te nemen (m). Het laatste kan waar
zijn, om dat Renesse in naauwe vriendschap

*De beelden-
storm is door
hem niet be-
gunstigd.*

met Brederode leefde (n); doch de be-
schuldiging omtrent den beeldenstorm wordt
wederproken door zijn gedrag, bij deze ge-
legenheid gehouden. BOR, die der Utrecht-
sche

(m) Sententien van Alva, bl. 109. Verg. VAN
METEREN III boek, bl. 54.

(n) WAGENAAR Vad. Hist. VI deel, bl. 189.

fche geschiedenissen zeer kundig was, doet naauwkeurig verslag van de herhaalde pogingen, door dezen Edelman aangewend; ter stilling van de beroerten en afwendinge der beeldstormerije (o): door welk verhaal Alva en zijn Raad genoeg gelogenstraft zijn, en de eer van Renesse tegen hunnen laster gehandhaafd wordt. Zoo dra de Nederlandsche zaken een' gunstigen keer namen, kwam hij uit zijne ballingschap te rug. *Komt te rug naar Holland, en binnen Utrecht.* Eerst begaf hij zich naar Holland, en bevondt zich, in 't jaar 1574, binnen Leijden, gedurende de belegeringe. Hier verloor hij zijne echtgenoot, Margareta van Renesse van Elderen, met welke hij in den jaare 1559 getrouwd was. Na de Gentsche bevrediging verrok hij, met zijne kinderen, naar Utrecht, werdt aanstonds hersteld in 't bezit van zijne meeste goederen (*), en kreeg zittinge in de Ridderfchap.

(o) II boek, bl. 63, 64 [90, 91].

(*) Voorbedacht schrijve ik, dat J. van Renesse, *aanstonds* na de Gentsche bevrediging, in 't bezit van zijne meeste goederen hersteld is. Want met groote moeite kreeg hij zijn huis, door hem welcer te Utrecht bewoond, en waar in Prins Willelm I in 't jaar 1566 zijn intrek nam (WAGENAAR Vad. Hist. VI deel, bl. 200) eerst in 't laatst des jaars 1577 te rug, op 't verzoek der Algemeene Staaten. Men zie den Professor BONDAM in de Redevoeringe over de Unie

schap. Eerlang ontving hij ook gelegenheid ; om, in meer dan ééne betrekkinge, de be-
*stelt de U-*langen van 't Vaderland te behartigen. On-
*we van U-*der de afgevaardigden uit de Ridderfchap
*trecht be-*van 't Sticht , om met die der andere Ge-
*runderen en*westen te beraadflagen , en een vast ont-
*tafelen.*werp der beroemde Unie van Utrecht, op
't welbehagen en de goedkeuringe van de
Staaten der bijzondere Landschappen , on-
derling te beraamen , was deze *Johan van*
Renesse de eerste , die ook de hoofdpunten
der Unie , den zesden van wintermaand
1578 , onderteekende (p); hoewel anders
zijn naam onder de afgevaardigden , die de
Unie den drieëntwintigften van louwmaand
1579 onderschreven , niet gevonden wordt.
*Zijne ont-*Niet lang na 't sluiten der Utrechtsche Unie ;
te.

ga-

(p) N. MONDT in de Historie van de Unie ;
bl. 17, 18. P. BONDAM in de Redevoeringe over
de Unie , bl. 119 , die ook aanmerkt , bl. 127 ,
dat men dezen Johan van Renesse wel moer on-
derscheiden van een' anderen Johan van Renesse ;
Kanonik des Kapittels van S. Jan , die de Unie
van Utrecht , bij monde en in geschrifte , tegen-
geftaan heeft.

Unie van Utrecht , bl. 38 , 39 , en vooral deszelfs Verza-
melinge van onuitgevene stukken III deel , bl. 288 — 290 ,
312 — 318 , waar men eenige aanmerkelyke bijzonderheden
ontrent dat huis van dezen Bondgehoet lezen kan.

gaven hem de Bondgenooten den post van Kommisfaris Generaal over de krijgsbehoef-
ten (q), en in den jaare 1581 werd't hij
tot buitengewoonen Raad in 't Hof van U-
trecht aangesteld: welke ampten hij, mis-
schien, behieldt tot zijnen dood, voorge-
vallen den eersten van grasmaand 1584 (r). *Sterft*
De melding van zijn sterfjaar doet ons zien,
dat men (s), zonder grond, op hem toe-
pasfelijk maakte, 't gene van een' anderen
Renesse verhaald wordt (t), dat hij, op
last van Leijcester, te Utrecht, in 't jaar..
1587, gevangen gezet en geslaakt is.

JOHAN VAN RENESSE, onderscheiden van *J. van Rei-
nesse.*
den voorgaanden, wordt niet alleenlijk door
anderen, maar ook op de oorspronglijke
naamlijst, onder de verbonden Edelen op-
geteld. Vermits veelen van dit geslacht,
ten dezen tijde, den doopnaam van *Johan*
voerden, schijnt het twijfelachtig, aan
wien

(q) BOR XIII boek, bl. 90 [34].

(r) Volgens de Genealogie.

(s) MSS. Aanteekeningen van den Heere van
Oudendorp.

(t) WAGENAAR Vaderl. Hist. VIII deel, bl.
247.

wien men hier te denken hebbe. In aanmerkinge kon genomen worden *Johan van Renesfe* van Kuilenburg, zoon van Johan en van Geertruid van Eemskerk, die in 't jaar 1570 overleden is; of *Johan van Renesfe*, die in den jaare 1540 geboren werdt uit *Adriaan van Renesfe* van Wulven en *Anna van Abkoude*, een Lid der Staaten van Utrecht was, verscheiden waardigheden bekleedde en andere affloeg, in 't jaar 1599 tot Deken der kerke van S. Jan verkoren, doch eerst ten jaare 1605 in die hoedanigheid door de Staaten van Utrecht erkend werdt, en die den zevenëntwintigsten van hooijmaand des jaars 1619 overleedt, wordende in gemelde kerke begraven, alwaar noch een opschrift (u) tot zijne gedachtenis gevonden wordt (v). Lietst echter zoude ik denken, dat hier bedoeld worde *Johan van Renesfe*, zoon van *Gerrit van Renesfe* van Wulven, wien wij hier boven als eenen der verbonden Edelen hebben leeren kennen, en van Geertruid van der Haer; wien

(u) Het is te vinden bij *MATTHAENS lib. I de Fundat. Eccles. cap. 4. pag. 124.*

(v) Men zie de Genealogie, 12 generatie.

wien wij niet moeten verwarren met Jan van Renesse van Wulven, den vader van Jan van Renesse, Heere van Wilp: gelijk door anderen, zelfs den kundigen WAGENAAR (w), geschiedde. Omtrent negen jaaren oud zijnde, werdt hij Kanonik in 't Dom-kapittel te Utrecht, doch deedt afstand van dien post, den vijftienden van zomermaand 1565, ten behoeve van zijn jongsten broeder George. Na dat hij, volgens mijn oordeel, zich in 't Bondgenootschap begeeven hadt, bleef hij 'er getrouw aan, tot zijnen dood toe. In 't jaar 1567 diende hij, als Kapitein, onder den Heere van Brederode, gelijk uit zijn vonnis blijken zal (x), en ondernam uit Vianen een aanval op de schans in 't dorp de Vaart, anders Vreeswijk geheten. Dan, hier viel hij in 's vijands handen, en werdt naar Utrecht gevangen gevoerd (y). Na verloop van eenigen tijd, werd hij onthalsd, den 3 Julij 1568.

(w) Vaderl. Hist. VI deel, bl. 233.

(x) WAGENAAR getuigt dit zelfde van Johan van Renesse, Heere van Wilp, in de Vaderl. Hist. VI deel, bl. 211, en beroept zich op de Sententien van Alva, in welke echter, bl. 129, alleenlijk staat, dat hij iemand anders tot het nemen van dienst onder Brederode aangezet hadt.

(y) HOOFT IV boek, bl. 143.

eenige maanden, werd hij door 's Konings Kommissarissen, op uitdrukkelijk bevel van Alva, veroordeeld, om met het zwaard gestraft te worden, alzoo hij voor den Hove van Utrecht, buiten alle pijnen en ijzeren banden, tekend hadt, zich te Vianen in dienst begeven te hebben, en daarna, als Hopman, met zeker krijgsvolk uit Vianen in den lande van Utrecht, vijandsgewijze, gekomen te zijn, en om de onderzaaten van den Koning te beschadigen (z).

R. van
Renesse van
Elderen.

RENE VAN RENESSE VAN ELDEREN (a) was de oudste zoon van Johan van Renesse en van Elizabeth van Nassau, zijnde eene natuurlijke, doch naderhand gewettigde, dochter van Graaf Henrik van Nassau, Heere van Breda. In de gedrukte geslachtsregisters wordt René genoemd Baron van Elderen en Masnij, Heer van Roucourt, Wasnes, Hern, Schalkhoven, en Brumorher

(z) Sententien van Alva, bl. 317. Verg. VAN METEREN III boek, bl. 54, en BOR in 't bijvoepsel van Authentieke stukken tot het I deel, bl. 125.

(a) Op de eigenhandige lijst schrijft hij zijn naam, *René de Renesse elderen*. Zie Bijlaagen blad. 17.

her (b). Men vermoedt, dat hij den doopnaam René ontfing naar René, Graave van Nasau en Prins van Oranje, die de broeder van zijne moeder was. Tweemaal is René van Renesse gehuwd geweest, eerst met Walburg van Merode, dochter van Henrik, Heere van Petershem, en van Françoise van Brederode, naderhand met Maria (c) van Rubempré, dochter van Karel, Heere van Resves, Brievenc, enz., Burggraave van Montenaken. Hij overleedt, op zijn huis te Elderen, in bloeimaand des jaars 1627, zonders kinders natelaten. Behalven zijne onderteekeninge van 't verbond der Edelen, is mij niets van zijne verdere verrichtingen voorgekomen.

R 2

KA-

(b) In eene MS. Genealogie, volgens bericht van den Heere van Spaen van Hardenstein, wordt hij ook genoemd Graaf van Warfuzé. Zijn broeder, Frederik van Renesse, wordt in 't grafchrift, voor hem in de kerke van Oostmal geplaatst, geheten Comes in Warfuzé, volgens de gedrukte Genealogie, 12 generatie.

(c) In de MSS. Aanteekeningen van den Heere Visser draagt zij den naam van *Margariet*; en in de MSS. Aanteekeningen van den Heere van Spaen van Hardenstein wordt zij *Anna* van Rubempré geheten. Doch *Anna* was de echtgenoot van Willem van Renesse, jongeren broeder van René, indien men op de gedrukte Genealogie mag afgaan.

K. van
Revel.

Helpt het
verdrag met
de Hertog-
ginne slui-
ten, en ge-
draagt zich
naar het-
zelve.

KAREL VAN REVEL, Heer van Audri-
gnies, Zoon van Lodewijk van Revel, Rid-
der, en van Louise de Lannoij, Vrouwe
van Audrignies, was één der verbonden E-
delen, die, in naam der overigen, het be-
kende verdrag met de Landvoogdesse slo-
ten (d). Het aanzien van zijne geboor-
te (*) en zijn ijver voor de Vrijheid kon-
den

(d) Zie I Snik, bladz. 423 — 434.

(*) Het edele geslacht van Revel schijnt oorspronkelijk uit Ieperen, en reeds in de dertiende eeuw waren eenigen uit hetzelfde in hoog aanzien. Men zie L'ESPINOY *Rech. de la Noblesse de Flandre livr. 1, pag. 313 — 315*. Volgens 't gevoelen van sommigen, was 't geslacht van Revel een tak van denzelfden stam, waar toe de geslachten *Lalaing, d'Esne, de Croisilles, van der Does*, en meer andere, behoorden; doch ECKSTIJN *Jurispr. Her. pari. 1 pag. 197* durft dit niet toestemmen. Ik vinde, dat Jan Revel, geboortig van Ieperen, in zijn adeldom hersteld werd, den 26 Maart 1628. *Nobiliaire des P. L. tom. 1, pag. 227*. Ik twijfel niet, of hij zal tot dit zelfde geslacht behoord hebben, 't gene zijne adellijke rechten, ten tijde der Nederlandsche beroerten, of bij eene andere gelegenheid, schijnt verloren te hebben. Wat hier van zij, de Revels bleven, tot onzen tijd toe, in groot aanzien. Louise Françoise Immeeloot, Vrouw van Brunnault, dochter van Maria Isabella de Revel, kreeg ten man Jakob Lieven de Bonaert, Raad en Ontfanger Generaal van Vlaanderen, die, in 't jaar 1755, Baron gemaakt werd. Gemelde Maria Isabella de Revel was de dochter van Jan Baptista de Revel en Isabella van Lille, en de kleindochter van Filips de Revel en Katharine van den Broeke. Men zie *le vrai Supplément au Nobiliaire des P. L. pag. 190, 191, Suite du Supplément au Nobil. tom. V, pag. 273, 276*. — Ik noemde Karel van Revel Heere van Audrignies, in navolginge van de nauwkeurigste schrijvers. Bij anderen staat *Audrignes*. In de verantwoordinge des Graaven van Hoorne, bij BOR IV boek, bl. 148 [203] wordt deze Heerlijkheid genoemd *Oudrignies*. VAN METEKEN II boek, bl. 41, en III boek, bl. 49, heeft *Andrignes* en *Audrignies*. Bij HOOPT III boek, bl. 116 leest men *Audrignies*.

den hem daar toe doen verkoren worden. Getrouw aan zijn gegeven woord, deedt hij, op aanschrijven des Graaven van Hoorne (e), alle mogelijke pogingen, om de hooggaande twisten, wegens de Godsdiens-oefeninge der Onroomschen te Valenchijn gerezen, met beleid bijteleggen, hoewel de uitkomst aan zijne verwachtinge geen-zins beantwoordde (f). Zijn eerlijk gedrag kon hem niet bevrijden voor den haat van ^{Voanis van} Alva, die hem, in 't jaar 1568, liet inda- ^{Alva te-} ^{gen hem.} gen, en, wanneer hij niet verscheen, hem veroordeelde vervallen in de misdaad van geschonden majesteit, onder verbeurte van lijf en goed (g). Bij 't gezegde kan ik alleenlijk voegen, dat hij in huwelijk kreeg Margarite du Blioul, Vrouwe van Sart, bij welke hij één' zoon en twee dochters

R 3 won

(e) HOR IV boek, bl. 148 [208]. De brief des Graaven van Hoorne aan de Heeren van Audignies en Lumbres is te vinden in *Procès Criminels des Comtes d'Egmont, du Prince de Horne &c.* tom. II pag. 464, 465.

(f) VAN DER HAER *de init. tum. Belg. lib.* II, pag. 283.

(g) VAN METEREN III boek, bl. 42.

won (h), die zijn geslacht schijnen voortgeplant te hebben.

A. Reijn-
steijn.

Hem wordt
het Hout-
vesterfchap
betwist, doch
ten laatste
toegewezen.

AERNT REIJNSTEIJN is mij enkel bekend uit de Registers van Holland, in welke ik aangeteekend vinde, dat de Staaten van dat Gewest voor den Hove van Holland staande hielden, dat Jonker Arent van Rijne-
steijn het Houtvesterfchap niet mogt be-
dienen, om dat hij buiten dezen Lande, te weten, in 't Graafffchap van Benthem, geboren was; doch naderhand gebleken zijnde, dat hij te Vian n geboren was, werdt hij tot het Houtvesterfchap van Holland toegelaten (i).

G. Rid-
dersma.

Ingedaagd.

GELLE RIDDERSMA, een Fries (k), werdte, op last van Alva, naar Antwerpen gedagvaard, om zich over zijn vrijheid-
zoc-

(h) L'ESPINOIJ *livr. I, pag. 314.*

(i) Register van Holland en Westfriesland, 4 en 6 November 1564, bl. 867, 868.

(k) Op Riddersma, een half uur van Col-
lum gelegen, woonden in 't jaar 1566 Gielt en
Ballink Riddersma; en Henne Riddersma was,
omtrent dezen tijd, eigenaar van Riddersma heert.
MSS. Aanteekeningen van den Heere E. M. van
Burmania.

zoekend gedrag te komen verantwoor-
den (1).

TZOMME ROLLEMA is door mij onder de *T. Rolle-*
verbonden Edelen geplaatst, op 't gezag^{ma.}
der naamlijst van de Friesche Bondgenooten, *Behoort on-*
medegedeeld door den Hoogleeraar *Wesfe-*
ling (m). Om deze reden, durfde ik geen^{der de ver-}
gehoor geven aan den raad van een' kun-
digen Man (n), om Rollema op deze lijst^{bonden Ede-}

R. 4

door

(1) WINSEMIUS *lib. II Histor. pag. 114.*

(m) Zie I Stuk, bl. 230 — 232, en Bijlaagen
bl. 30 — 32.

(n) De Heer O. Z. *van Haren* schreef mij,
den 25 April 1772, het volgende: „Hier tegen
zal men van de lijst moeten afsteten Tzomme
Rollema, die wel verre van te wezen van de
Confoederatie der Edelen, in tegendeel een van
haare ergste vijanden is geweest, en daar over
in 't openbaar door de Hertoginne van Parma
geprezen. Hij is wel naderhand, onder Alba,
gevangen gezet, en na eene lange gevangenis
van bijna twee jaaren losgelaten; maar die ge-
vangenneming is veroorzaakt door 't niet sterk-
genoeg tegengaan van de beeldbrekerij, en zijne
loslating bewijst, dat hij niet was van de Con-
foederatie, waar van nooit iemand ongestraft
ontkomen is voor den tijd, dat het gevangen
nemen van Bosfu op de zuiderzee den Prins van
Oranje in staat hadde gesteld met represailles te
bedreigen: en hier op is gegrond het goen St.
Aldegonde Resp. Apologique zegt, dat hij ge-
duur

doortefchrappen. Ik ontkenne niet, dat hij, een' geruimen tijd, een vinnig tegenstreever der verbonden Edelen geweest, en, mischien ook uit dien hoofde, door de Landvoogdesse zeer geprezen werdt; doch hier uit volgt noch niet, dat hij in den beginne geen deel in hunne verbindtenisse genomen hadt. Het voorbeeld van Graaf Karel van Mansfeld en meer anderen deelt ons zien, dat sommigen, kort na het ondertekenen van 't verbond en 't overleveren van 't smeekfschrift, berouw kregen en te rug weken, en dat anderen, hoewel zij waarlijk tot het Bondgenootfchap behoorden, ten Hove echter daar voor niet bekend stonden. Zelfs zal 't gedrag van Rollema ons zijne veranderlijkheid in ftatkundige gevoelens aanwijzen. Dat niemand der Bondgenooten, die als zulken ten Hove bekend stonden, ongeftraft bleef, eer de Graaf van Bosfu in den jaare 1573 in handen viel, durve ik niet toefstemmen. De gemelde Graaf Karel van Mansfeld was, buiten tegenfpraak, onder de verbonden Edelen; was
als

duurende zijne eigene gevangenisse zich alle avonds aan God, als in den laaften dag zijns levens, beval".

als zulk een ten Hove zeer bekend ; bleef echter ongestraft, en werd zelfs met groote eere overladen (o). Om tot Rollema ^{Was in} wedertekeren; reeds voor den aanvang der ^{1556 Ol-} ^{derman te} ^{Sneek.} Nederlandsche beroerten was hij Olderman in zijne geboorte-stad Sneek (p), tot welk aanzien hem de vriendschap van Joachim Hopperus en de bloedverwantschap met Viglius van Aijtta den weg konnen gebaad hebben. Hoe lang hij met de woon in Friesland gebleven zij, kan ik met geen zekerheid zeggen. Ik vermoede echter, dat hij zich aldaar noch in den zomer des jaars 1566 bevondt. Want Viglius van Aijtta gaf aan Hopperus bericht, dat Rollema zich, omtrent dien tijd, in Friesland niet onthieldt, om dat hij iet uitstaande hadt met

R s den

(o) Men zie dit III Stuk, bladz. 4—9.

(p) MSS Aant. van den Heere E. M. van *Burmania*. — HOIJNCK VAN PAPENDRECHT in not. ad *Viglii ab Aijtta epist. VIII ad Hopperum*, pag. 363, noemt hem Bailiu van Sneek. 'Er valt niet aan te twijfelen, dat Rollema een Fries was, hoewel men van zijn geslacht niet veel weet. Hij wordt somtij is genoemd *Tzomme Wijbes* of *Wijbe zoon Rollema*. WINSEMIUS lib. I *Hist.* p. 22, 23. Te Ægum in Ivaarderadeel is eene plaats, Rollema geheten, welke de Grierman Karel Roorda, bij testament den 7 Jan. 1668, bemaakte aan zijne nicht Bauck van

den Bifchop van Middelburg, Nikolaas de Castro, en dezelfs Vikaris, Johan van Strijen, 't gene hij meende aan Rollema grootere belemmeringe te veroorzaken, dan zekere kleine gefchillen te Sneek (q). Zijn verblijf te Middelburg kan aanleidinge gegeven hebben, dat hij, omtrent het einde des jaars 1566 tot Bailliu van die Stad, in plaats

*Wordt Bail-
liu te Mid-
delburg.*

te van Pieter Haeck, aangesteld is, en zijne voorgaande vrijheidliefde verzaakt heeft, zoo dat hij niets onbeproefd liet, om de pogin-

*Verzet zich
tegen de
vrienden der
Vrijheid.*

gen van zijnen voorzaat Haeck en Marnix van Tholoufe, die Walcheren poogden te overvallen, te verijdelen; gelijk hij, tot genoegen der Landvoogdesse, manmoedig deedt (r). Des onaankezien, kwam hij in groote ongelegenheid. Men hieldt hem verdacht, dat hij niet ftraf genoeg tegen de beel-

*Schijnt te-
zacht om-
trent de
beeldfcor-
mers.*

van Velzen. Men vindt Auck Rollema, getrouwd met Joannes Abbema, ook Pijtje Rollema, welke ten man kreeg David Acronius, laastelijk Predikant te Huifum; doch 't is onbekend, hoe na zij, en meer anderen, die, in de 16, 17 en 18 eeuwen, den naam *Rollema* voerden, aan Tzomme bestonden. MSS. Aanteekeningen van den Heere *E. M. van Burmania*

(q) *VIGLIU AB AIJTTA epist. VIII ad Hopperum, pag. 363.*

(r) *Eiusdem epist. XXXIV. ad Hopperum, pag. 429.*

beeldenbrekers gehandeld hadt. Om die re-^{Wort ge-}den werdt hij, in lentemaand des jaars 1569, ^{vangen ge-}te Middelburg gevangen genomen, en naar ^{een' langen}Brusfel op Treurenburg overgebracht. Hier ^{tijd gehou-}zat hij, tot in wintermaand, buiten eenigen
toegang, en kwam eerst in grasmaand des
volgenden jaars 1570 in ruimere gevange-
niste op 't stadhuis te Brusfel (s). Het ont-
brak hem niet aan een' kundigen voorpraak,
die zijne onschuld zocht te bewijzen, of aan
goede vrienden, die zijne belangen ter harte
namen. Onder dezen was Viglius van Aijt-^{Van Aijta}ta, die zich beklagde, dat men, hier, aan ^{en Hoppe-}geene voorsprekinge eenig gehoor wilde ^{rus zoeken}geven; waarom hij, bij herhalinge, van Hop-^{hem dienst}perus, die nu in Spanje was en bij den Ko-^{te doen}ning veel vermogt, met allen aandrang ver-
zocht, dat hij ten Hove de loslatinge van
Rollema wilde bewerken (t). Hier toe
betoonde zich Hopperus niet ongenegen,
en schreef, uit Madrid, den drieëntwintig-
sten van zomermaand des jaars 1569, aan
Vi-

(s) *Ejusdem epist.* LXXV, XCIX et CI ad
Hopperum, pag. 512, 559, 562.

(t) *Ejusdem epist.* LXXIV ad *Hopperum*,
pag. 530. Men vergelijke de reeds aangehaalde
brieven.

Viglius van Aijtta: „het lot van onzen Tzomme betreure ik, en heb de punten van zijne beschuldiging gezien, waar op, naar 't mij toefschijnt, voortreffelijk geantwoord is. Ik hope hem ook eenigen dienst te kunnen doen, en zal dit beproeven, zoo dra de Koning van zijn landgoed te rug gekomen is; want schriftelijk kan dit niet geschieden. Ook zal, mischien, de algemeene vergiffenis naar de Nederlanden gezonden worden, en wel, gelijk ik hope, in de wijsste uitgestrektheid, eer de zaak van Tzomme afgedaan wordt" (u). In dit laatste vondt zich Hopperus bedrogen; want eerst den tweeden van oogstmaand des jaars 1571 schreef Viglius van Aijtta aan denzelven, dat hun vriend Rollema eindelijk uit zijne langduurige gevangenis ontslagen was, doch voor altijd uit Holland en Zeeland gebannen, en binnen Friesland beslo-

ten

*Hij wordt
ontslagen,
en vrijge-
sproken.*

(u) JOACHIMI HOPPERI *epist. LXXV ad Viglium ab Aijtta*, pag 230 — Deze brieven van Hopperus zijn, volgens de oorspronlijke, reeds gedrukt, doch tot nu toe niet in 't licht gegeven. Dat zulks eerlang, door den geleerden Bischof van Antwerpen, *Cornelius Franciscus de Nelis*, geschiede, zullen alle liefhebbers der Nederlandische Historie, met mij, hartelijk wenschen.

ten (v): over de billijkheid van welk vonnis Aijtta dacht, dat anderen breeder aan Hopperus fchrijven en zich beklagen zouden. Wat wonder? Rollema werdt met algemeene ftemmen vrijgefpoken, en men was daarteboven van oordeel, dat zijne befchuldigers, onder welken een Spanjaard, die zijn opvolger in 't Bailliuschap van Middelburg geworden was (w), wegens hunne valfche aanklagte behoorden geftraft te worden. Dan, Vargis fchijnt den Hertoge overgehaald te hebben, om in Rollema, een vriend van Aijtta en Hopperus, een voorbeeld te ftellen tegen allen, die op hunne aanprijzing fteunden (x). Indien Rollema met zijne vrouwe (y) en kinders, gelijk de fpraak

*Wijkt uit
Friesland
naar Embden.*

ging,

(v) 's GRAVEZANDE, in zijne tweede eeuwgedachtenis der Middelburgfche Vrijheid bl. 479, fchrijft, dat Rollema gebannen werdt uit Holland, Zeeland en Friesland; doch de eigen woorden van *Viglius van Aijtta* zijn: *bannitus — ex Hollandia Zelandique, ac in Frisia confinatus*, welk laafte woord fchijnt gebruikt te zijn voor het onduifche *geconfineerd*.

(w) *Martin di Posa* of *Poca*. Zie 's GRAVEZANDE bl. 124, 125, 130, 479.

(x) *VIGLIUS AB AIJTТА epist. CXLII ad Hopperum*, pag. 640.

(y) *Anna Smits*. Zie 's GRAVEZANDE bl. 479.

Keert te
rug naar
Friesland.

ging, zich omtrent het begin des jaars 1572 uit Friesland naar Embden begeeven hadt (z), kreeg hij haast gelegenheid, om derwaards weder te keeren. Toen verliet hij openlijk de zijde der Spaanschen, en voegde zich bij de vrijheidzoekende Friezen. Zijne verlichtingen te Sneek gaven bewijs van zijne tegenwoordige gezindheid (a); maakten zijne oude vrienden, van Aijtta en Hopperus; gramstorig op hem, en dedden hem de gunste van anderen verwerven. Van Aijtta gaf spoedig bericht aan Hopperus, dat Rollema zich, op naam des Prinzen van Oranje, meester van de Grietenije van Pieter Buigers gemaakt hadt, alle desz. lfs goederen en die van Jaqueline van Aijtta, eene broeders dochter van Viglius van Aijtta, in openbaare veilinge ten huize van den Grietman te Sneek doende verkoopen; terwijl het geld, daar van gekomen, gebragt werdt in de algemeene schatkist, waar van Rollema ontfaenger

(z) V. AB AIJTТА *epist.* CLV *ad* Hopperum, pag. 665.

(a) J. CAROLUS *lib.* I, pag. 65, 70, 71, *lib.* II, pag. 81. Verg. II Stuk bl. 259, en III Stuk bl. 105.

ger was (b). Daarenboven wordt de be-
rooving en verwoesting der meeste kloos-
ters in Friesland, volgens 't schrijven van
Aijta (c), op zijne rekening gezet. Geen
wonder, dat nu ook Hopperus betuigde,
de schenddaad van Rollema te verfoeijen ,
en 't lot van Buigers te betreuren (d), en
dat hij, in 't jaar 1574, uit de algemeene
vergiffenisfe, met naame, uitgesloten wordt
(e). Wat Rollema in achtinge en gunste
bij

(b) VIGLIUS AB AIJTta *epist.* CLXXXI *ad*
Hopperum, pag. 705. J. CAROLUS *lib.* I, pag.
70, 71. Hun verhaal heb ik eenigzins aangevuld
uit de MSS. Aanteekeningen van den Heere E.
M. van Burmania; waar uit mij noch gebleken
is, dat de Grietman van Wimbrizeradeel zijnen
naam plag te schrijven *Pieter buigirs*. VIGLIUS
VAN AIJTta noemt hem doorgaans *Buigers* of
Buijgers, doch eenmaal *Bugirius*, *epist.*
CCXIV *ad Hopperum*, pag. 777. Hij wordt
in 't jaar 1570 tot Grietman aangesteld, twee
jaaren later door Tzomme Rollema van dien post
ontzet, en evenwel in de MSS. Rollen 's Hofs
van Friesland, 17 Sept. 1573 en 21 Meij 1577,
noch Grietman genoemd.

(c) *Epistola* CLXXXVIII *ad Hopperum*,
pag. 721, 722.

(d) J. HOPPERI *epist.* CXLV *ad V. ab*
Aijta, pag. 367.

(e) BOR VII boek, bl. 29 [513]

Wordt Bail- bij de Spaanschgezinden verloor, won hij
 Du van Middel- bij de liefhebbers der Vrijheid. Niet lang
 delburg, 1
 Mei 574, na 't overgaan van Middelburg, werd hij
 en nader- andermaal Bailliu van die stad; welken post
 hand van Vlisfingen. hij bleef bekleeden tot omtrent de helft
 van wintermaand des jaars 1577, wanneer
 hij tot Bailliu van Vlisfingen aangesteld is
 (f). Of hij binnen deze stad overleden
 zij, kan ik in 't zekere niet bepalen. Al-
 leenlijk is mij gebleken, dat Glaude Wil-
 lems in den jaare 1582 deszelfs opvolger
 in dit ampt geworden is.

P. Roorda. POPKE of POPPE (g) ROORDA, zoon van
 Frederik en van Haring Andringa, was ge-
 sproten uit een der oudste en beroemdste
 Friesche geslachten (*). Waren verschei-
 den

(f) 's GRAVEZANDE bladz. 480.

(g) Zijn doopnaam wordt, in gedrukte en on-
 gedrukte schriften, verscheidenlijk opgegeven,
Poppe, *Popke* of *Popko*. De eerste is zeer ge-
 meenzaam in Friesland, de andere echter niet
 geheel onbekend, ook in dit geslacht. Men zie,
 b. v., *Vita V. ab Aijtta* pag. 262. In ver-
 scheiden Friesche Charters der XV eeuw vindt
 men ook eenen Popka Roorda.

(*) Men vindt bij FERWERDA, -I deel I stuk bl. 97-
 98, het stamregister van 't geslacht *Roorda*, of, gelijk al-
 daar staat van *Roorda*, onderscheiden in *Roorda in Tijem*,
 1777.

der van zijne Stamgenooten, eeuwen lang,
manmoedige handhavers der Vrijheid, hij
volgde hun edel voorbeeld, en vereenigde
zich nu met de overige Bondgenooten, om
't heil des Vaderlands te bevorderen. Even-^{Gebannen;}
wel wordt in 't vonnis, waar hij de Raad ^{22 OZ.}
der beroerten hem bande, hier van gezwe-
gen, en hem alleen'ijk ten laste gelegd, dat
S hij

rum, Roorda au Lambel en Roorda in Genum. Volgens dien
schrijver, zijn 'er noch anderen uit Genum gesproten, die
zich den naam der Familie Roorda aanmatigen, daar het
echter verschillende geslachten zijn, die ook verschillende wa-
pens gebruiken. *Roorda au Lambel* is, zonder twijfel,
een tak van *Roorda in Tjennarum* of *Tjennarum*; doch
Roorda in Genum was een ander geslacht, volgens bericht
van den Heere *U. van Birmania*, aan wien ik ook de vol-
gende aantekeningen verschuldigd ben. Van 't geslacht *Roorda*
van *Tjennarum*, of met de halve maan, is, in de MSS.
verzamelingen van *Jr. Feijo van Hiemstra*, eene opvolging
van *Roorda's*, allen met naamen, ook na 't jaar 1350 aan
dit geslacht eigen, en met historische verhalen genoegzaam
door elken leeftijd, hoedanig men nauwelijks van eenig an-
der Friesch geslacht in 't gemelde Handschrift aantreft. *Ri-*
fridus of *Rioerd*, waar voor men, in latere tijden, zeide
Ruird, *Ruurd*, en in 't Latijn *Ruardus*, is bekend sedert
den jaare 778. Hij diende met lof in den krijg, onder *Kar-*
rel den grooten, tegen de *Saxers*. Van dien tijd af, ont-
brak het bijna nooit aan afstammelingen uit dit geslacht, die
zich in den oorlog dapperlijk gedroegen, onder de volgen-
de Keizers, dezen of genen Koning van Frankrijk, Hertog
van Brabant, enz., tegen derzelver vijanden in Honga-
rijen, Bohemen, elders in Europa, als mede in de kruis-
togten naar 't Heilige Land. Alle die verhalen zijn, over
't geheel, met te veel bijzondere omstandigheden verzeld,
en dragen te veel kenteekens van deugdelijkheid, om niet
voor waarschijnlijk gehouden te worden. In die zelfde ver-
haalen vindt men vele andere Friesche Edelen vermeld, met
uitdrukkelijke opgave van hunne naamen, somtijds ook van
hunne vrouwen en kinderen. Sommige *Roorda's* van vroe-
gere eeuwen worden hooglijk geroemd wegens hun zedelijk
bestaan, b. v. *Gothofried*, dat is, *Gosse*, *Roorda*, op
't jaar 1180, die in eene grafombe in 't klooster *Lidum*

hij een' Katholijken Priester belet hadt zijne predikatie te doen, om plaats te maken voor een' afvalligen Predikant der Onroomschen; *dat* hij eenigen der nieuwe Predikanten gehuisvest, en zelfs geholpen hadt, om dezelve te huuren; *dat* hij, met zijne aanhangers, besloten hadt de wacht met veertig man te versterken, de sleutels der poorten, te weten, van de stad Sneek, van den portier aftenemen, en die in handen van IJdde Abbema, eenen der verbonden Edelen, te stellen; en *dat* hij den nieuwen eed van getrouwheid geweigerd hadt te doen (h). Werwaards hij zich toen begeven, en

(h) Sententien van Alva, bl. 166, 170. Verg. WINSEMIUS *Hister. lib.* II, pag. 115, en GABBEMA verhaal van Leeuwaarden, bl. 499. In de dagvaardinge van sommige Friezen, in 't Charterboek van den Baron THOE SCHWARTZENBERG III deel, bl. 727, wordt ook gemeld *Aleester Roorda*, en, mischien, deze Bondgenoot bedoeld.

begraven ligt, en in den jaare 1224 Ruird Roorda, Abt van Lidlum, en hervormer van dat weeldrig klooster, sedert ook Overste van 't klooster Aanjum in Westergo, niwaar de Roorda's, toen ook *Roordama* geheten, hunne begraafplaatsen hadden. Het oude geslacht Roorda is, zoo veel men weet, in 't manlijke oir niet meer aanwezig, doch, wegens voorouderlijke betrekkinge in de vrouwelijke linie, werdt die naam gevoerd door Jr. Schelto Roorda van Eijfinga, Grietman van Haskerland, enz. — In 't MS. Geslacht- en Wapenboek van G. VAN RIJCKHOFFJAAN, III deel fol. 76 en

en wat hij verder uitgevoerd hebbe, is mij onbekend. Alleenlijk blijkt, dat hij zich, *Afgezonden naar Overijsel.* in den jaare 1580, in Friesland bevondt, en naar Overijsel afgevaardigd werdt, om met de Staaten te handelen tot verzekerdheid en welvaren van den Lande. Te Zwolle gekomen zijnde, gaf hij aan de Ridderſchap en Steden te verſtaan, dat die van Friesland, uit aanmerkinge der verſtandhoudinge des Graaven van Rennenberg met Parma, noodig gevonden hadden, hunne grensplaatsen te bezetten en verſterken, gelijk mede de Zwarte Sluis, zonder echter iet tegen de Overijſſelſchen te willen onderneemen. Zijn voorſtel was in den beginne niet zeer aangenaam; doch, na lange onderhandeling met Roorda, beruſtten eindelijk die van Overijſſel in 't bezetten der Zwarte Sluis door 't krijgsvolk van Sonoij (i), op begeerte der Friezen aldaar gekomen.

S 2

SCHEL-

(i) MOR XIV boek, bl. 185, 186 [166, 167].

77, vinde ik aangeteekend, dat op 't Stadhuis te Leijden noch beruſt een zeer oud MS. Geſlachtregister van *Roorda*, met bijgevoegde wapens, en dat hier uit blijken de huwelijksverbindtenisſen van dit geſlacht met Ockinga, Adelen, Dekama, Gerbrands, Liauckema, Siaarda, Heſtinga, Foppinga, Minnema, Canuninga, Iuſinga, Scheltema, Oedtsma, Albada, Botnia, Tiarda, Wertema, Aijlva, Bnwinga, Popkema, Oenema, Harinxma, Walta, Jongema.

S. Roorda. SCHELTO ROORDA schijnt geweest te zijn een zoon van Schelto en Jel van Hertinga, welker moeder was Tiet van Harinxma thoe Heeg; of hij was een zoon van Joan en Anna Titema, gezegd Hankema. Indien het eerste waar is, dan hadt hij in huwelijk Jel Botnia, weduwe van Pier Goslinga, of van Siuert Beijem (k). Wat hier van zij, zeker gaat het, dat deze Bondgenoot zijn Vaderland, in den jaare 1567, ruimen moest, en elders eene veilige schuifplaats zoeken (1). Of hij naderhand in Friesland te rug keerde, vinde ik nergens aangeteekend. Zoo ja, dan valt 'er geen twijfelen aan, of hij zal, gelijk Popke Roorda en andere stamgenooten van dezen tijd, alles voor de Vrijheid veil gehad hebben. Want, hoewel sommigen uit dit geslacht Spaanschgezind bleven of wederom werden (*), de

*Met
Friesland
verlaten.*

(k) MSS. Aanteekeningen der Heeren E. M. en U. van Burmania. Vergelijk de gedrukte Genealogie bij FERWERDA, 1 deel, 1 stuk, bl. 92, 95.

(1) WINSEMIUS *lib. II Histor. pag. 90.*

(*) Popke Roorda hadt een' broeder, Bavo, wiens eenige zoon, Oene, Spaanschgezind zal geweest zijn, als die door *Feijo van Hiemstra* in 't MS. *de Nobilitate* genoemd wordt *infelix Colonellus Hispanicus*. Douwe Roorda hieldt oek de Spaansche zijde. J. GARREUS *lib. I pag. 70, lib. II pag.*

de overigen in tegendeel waren ijverige en standvastige voorstanders van 's Lands dierbare voorrechten. Genoeg zal 't zijn, éénen van dezelve hier te melden, die, gelijk van elders blijkt, ook tot de verbonden Edelen, en, naar vermoeden, tot dit geslacht (m), behoorde, hoewel zijn naam op de medegedeelde lijst der Bondgenooten,

S 3

en

(m) Hij wordt niet gevonden in de gedrukte en MSS. stamregisters van 't geslacht Roorda; en schijnt, echter, met recht daar toe gebragt te kunnen worden, zoo om andere redenen, als uit hoofde van 't wapen, door hem gevoerd.

pag. 162. Onder de harde Koningsgezinde Raaden in Friesland was Ruird Roorda, die, gelijk ik vermoede, een zoon van Rienk Roorda en Rixt Juckema geweest is, en derhalven onderscheiden moet worden van een' anderen Ruird Roorda, zoon van Joan Roorda en Anna Titema, gezeld Hankema. De laatstgemelde Ruird behoorde onder de vrijheidlievende Friezen; deedt aan zijn Vaderland groote diensten; kwam in den haat bij Kaspar van Robles; werd in 't jaar 1572 gevangen genomen; en overleedt in den jaare 1576. Men zie J. CAROLUS *lib. I. pag. 25—27, lib. II p. 125, 126*, WINSEMIUS *Histor. lib. I, pag. 4, 29, 36, 42, 47, 59, 67, 80—84*, en Chronijk van Friesland XVII boek, bl. 553—555, v. AB AJTTA *epist. CLXXXVIII ad Hopperum, pag. 721. Frijs. Nobilit. pag. 173*. Ik kan niet gelooven, dat deze zich ooit aan de zijde der Spaanschgezinden gevoegd zou hebben. Ook durve ik niet beflisten, van hoedanige denkwijze geweest zij Johannes Roorda, Rechtsgeleerde, naderhand Raadsheer van 't Kamer-gerichte te Spiers, van wien WINSEMIUS *lib. II Histor. pag. 111, 112*, en v. AB AJTTA, *epist. CXXX ad Hopperum, pag. 618*, gewaagen. Verg. WAGENAAR *Vad. Hist. VII deel, bl. 391*. Dock Bernard Roorda was, zonder twijfel, ijverig voor de goede zaak, en daarom in 't jaar 1570 door Alva gebannen. Zie F. AB INTHIEMA *Querela Hollandiae ad Comitum de Murca pag. 42, Sententia van Alva, bl. 229*.

en in de gedrukte flamregisters niet gemeld wordt. Ik bedoele *Karel Roorda* (n), Grietman van Idaarderadeel, die wel in zijn eigen persoon de vrijheidsliefde door Alva zag onderdrukken (o), doch dezelve niet uit zijn hart liet verbannen. Dit bleek uit zijne belangrijke onderhandelinge met Prins Willem den I tot verlosfinge van Friesland (p), en uit alle zijne pogingen ter bevordering van de Utrechtsche Unie, waar van zeer veel bewijzen, zoo voorhenen, als bijzonderlijk sedert weinige jaaren, bijgebracht zijn (q); gelijk hij dan ook, den dertien den van hooijmaand 1579, wegens die van Fries-

Karel Roorda.

Gebannen, 1568.

Zoekt de vrijheid voor Friesland.

Bevordert de Unie van Utrecht.

(n) In oorspronkelijke stukken, die noch voor handen zijn, schreef hij zelf zijnen naam *Roorda*. Dus deden ook anderen van zijn getlact in de XV eeuw. Zie 't Charterboek van Friesland I deel, bl. 623, 690, 712, 724, 740, en elders.

(o) WINSEMIUS *Hist. lib. II, pag. 115.*

(p) BOR VIII boek, bl. 128 [654].

(q) BOR X boek, bl. 240 [811] en XIII boek, bl. 78 [17] WINSEMIUS Chronijk XVIII boek, bl. 631, 632. In de verzamelingen van onuitgegevene stukken, betreffende de Unie van Utrecht, door de Heeren *van de Spiegel* en *Bondam*, zijn mede duidelijke bewijzen hier van te vinden.

Friesland, de bekende *Akte van Constrainte* geteekend heeft (r), en in 't volgende jaar een der Friesche afgezonden was, om, met de afgevaardigden der overige vereenigde Gewesten, te beraadslagen en te besluiten over de gewigtigste punten, de geslote-
ne Unie, of 's Lands bestier en welvaart betreffende (s). Jaaren lang, was hij on- *Raakt onzent*
der de gemeenzaamste vrienden van Graaf *met den*
Willem Lodewijk van Nassau; doch, om- *Stadhouder*
trent den jaare 1593, ontstonden tuschen *van Fries-*
hen hooggaande geschillen, die toen niet *land.*
dan met groote moeite konden gesmoord worden (t), en welke zijn neef, Karel Roorda, ook Grietman van Idaarderadeel (u), geenzins vergeten was. Want, wan-

S 4 neer

(r) Mr. P. PAULUS verklaring der Unie II deel, bl. 297.

(s) WINSEMIUS Chronijk XVIII boek, bl. 665, 666.

(t) VAN REIJN X boek, bl. 199 — 202. Verg. WAGENAAR Vad. Hist. IX deel, bl. 87.

(u) Karel Roorda, de jonge, werd 1625 tot Grietman van Idaarderadeel aangesteld, in plaate van zijnen oom, Abraham Roorda, en overleedt den 14 Jan. 1670. Hij was een zoon van Andreas Roorda, eerst Profesfor te Franeker, naderhand Rentmeester der Domeinen van Friesland,

neer de Raadpensionaris van Zeeland, Adriaan Vetth, zich in een voortel ter vergadering van Holland, in 't jaar 1660, min gunstig over Karel Roorda en zijn geschil met den Stadhouder van Friesland uitgelaten hadt, en zulks in navolginge der Hollandseche Staaten in den jaare 1597, schreef Karel Roorda, de jonge, eene Apologie van zijnen naamgenoot tegen den brief der Staaten van Holland, aan die van Friesland in 't laatstgemelde jaar gezonden, als mede een' uitvoerigen brief aan den Zeeuwschen Raadpensionaris; in welk laatste stuk hij van zijnen oud-oom getuigt, dat hij, benevens andere Patriotten, omtrent honderd jaaren geleden, tegen de Spaanschen de hand

land, overleden 1 Aug. 1621. Zijne moeder was eene dochter van Eppo Juckema, Burgemeester te Franeker, en zijne grootmoeder Sophia Porters. MSS. Aanteekeningen van den Heere E. Al. van Burmania, en VRIEMOET *Atten. Frisf. pag. 145 — 147.* — Volgens dit bericht, was Karel Roorda, de jonge, een *kleinzoon* van den beroemden Karel Roorda, den ouden. Doch uit een' brief van den eersten, in 't jaar 1660 geschreven aan Adriaan Vetth, Raadpensionaris van Zeeland, en te vinden bij L. VAN AITZEMA, Saken van staet en oorlog IV deel, bl. 654, blijkt, dat hij zelf Karel Roorda, den ouden, zijnen *oud-oom* noemt.

hand aan den ploeg begon te slaan; lang te voren, verscheiden laagen van den Bloedraad hier te Lande ontkomen was; om den Godelsdiensd en de Vrijheid, als balling in Duitschland en Frankrijk omgezworven, en den schrik van den Parijschen moord mede doorgestaan hadt; sedert de Gentsche bevrediging, in 't heetste van de tijden, ter vergaderinge van de Staaten geduuriglijk gebruikt was, tot den jaare 1594 toe (v). Na dezen tijd, vinde ik niets van hem gemeld, tot op zijnen dood, dentien-den van slachtmaand 1601 voorgevallen (w).

. . . . ROSENBOO kenne ik niet; en de *Roosendaal* gisfingen, door anderen medegedeeld, komen mij niet waarschijnlijk genoeg voor, om hier gemeld te worden.

. . . . DE RUIJ. Ik dacht wel eens aan *de Ruij*. iemand uit het geslacht *van Ruiven*, waar

§ 5 toe

(v) L. VAN AITZEMA aangeh. pl. IV deel, bl. 643—653.

(w) MSS. Aanteekeningen der Heeren *van Burmania*, die noch melden, dat Karel Roorda, de oude, begraven ligt in de groote kerke te Leeuwarden, met een zeer wijldustig opschrift, behelzende zijnen lof en de door hem bekleede eerampfen.

toe behoorde Jan van Ruiven, wiens weduwe in 't jaar 1557 hertrouwde met Jan van Duvendoorde, Burgemeester te Haarlem, gedurende de belegering (x). Doch ik vond elders (y), dat Jan van Ruiven, in den jaare 1556 gestorven, 't laatste mans-oir van zijn geslacht was.

*Rijfsen-
borgh.*

Wie onder den naam RIJSENBORGH bedoeld worde, is met geen volle zekerheid te bepalen, te minder, om dat zijn doopnaam verzwegen wordt. Meer dan waarschijnlijk is 't echter, dat men te denken heeft aan Willem van Rijfsenborgh, Heer van Rijfsenborg, die, ten jaare 1582, in de Staaten van Utrecht zat, en op de lijst der Riddermatigen van 't Sticht, die in 't jaar 1594 jagen mogten, gevonden wordt (z). Hij hadt eerst in huwelijk Anna Pieck, dochter van Gijsbert Pieck van Wolfsweerd, en van Maria van Buren, en naderhand Klara van Renesse, dochter van Ger-

(x) Genealogie van *Wasenaer*, 14 generatie, bij FERWERDA.

(y) Genealogie van *Foreest*, 13 generatie, bij denzelven, II deels 1 stuk.

(z) MATTHAEUS *de iure gladii*, pag. 549.

Gerrit van Renesse van der Aa, en van Sophia van Arnhem (*).

PTOLOMEO SALVARIKA was, zonder twijfel, *P. Salvafel, rika.*

(*) In dit, gelijk in veele andere gevallen, ben ik op 't rechte spoor gebracht door den Heere van Spaen van Hardenstein, aan wien ik ook de genealogie van dit huis verschuldigd ben. Uit dezelve blijkt, dat het geslacht van Rijsenborgh uit dat van Culemborg gesproten is. Gerhard, Heer van Culemborg, enz., overleden 1481, hadt ruim dertig natuurlijke kinderen. Onder dezen was Gerrit van Culemborg, Heer van Rijsenborg, verwekt uit eene dochter van Gijsbert van Vianen en Bate van Ijselstein. Hij werd beschreven in de Ridderfchap van Utrecht (MATTHAEUS de Nobilitate, pag. 369, Connoissance de la Nobl. d'Utrecht, pag. 4), en nam 1492 in huwelijk Gijsberta van Vianen van Rijsenborg; uit welke hem geboren werden (1) Gerrit van Culemborg tot Rijsenborg, beschreven in de Utrechtsche Ridderfchap, 1522 getrouwd met Ermgard, dochter van Adrianus van Pallaes en Alijd van Lichtenberg van Lanscroon, (2) Cunera, welke 1529 ten man kreeg Willem Borre van Amerongen. Uit Gerrit en Ermgard van Pallaes is geboren Willem van Rijsenborgh, boven in den text vermeld, die drie zoons naliet, (1) Justus van Rijsenborgh, Heer van Rijsenborg, overleden 1618. (2) Gijsbert, Maarschalk van de Eem, Domheer te Utrecht, 1604 getrouwd met Belia Taets van Amerongen, dochter van Jakob en van Christina de Blois van Treslong: (3) Gerrit, Maarschalk van Abkoude, en Kapitein 1596, die ter vrouwe nam Wilhelma van Hardenbroeck, en, na haar overlijden 1614, Maria Pijnsen van der Aa, dochter van Gerhard en Otto van Tuijl van Bulkestein. Willems oudste zoon, Justus, tradt in echt met Geertruid van Renesse van Moermont, dochter van Johan en Petronella Pijnsen van der Aa, en liet na, behalven Geertruid, gehuwd aan Philips de Cock van Opijnen, éenen zoon, Bernd van Rijsenborgh. Deze trouwde 1638 met Philippe van Amstel van Mijnden, dochter van Jakob, Heere van Loenresloot en Maria van Sparenwoude, en verwekte uit haar (1) Willem, (2) Jakob, (3) Joost, (4) Geertruid, welke in den jaare 1672 ten man kreeg Kornelis François van Heemskerk van Bekestein, Vrijheer van Lucourt. Haare drie broeders sterven ongetrouwd; en na den dood van Jakob in 't jaar 1681, die de laatste manlijke afstammeling van dit geslacht was, werd zij Vrouwe van Rijsenborg. Men vergelijke VAN LEEUWEN Bat. ill. bl. 921, en Connoissance de la Noblesse d'Utrecht, pag. 13, 56.

fel, een vreemdeling, wiens geslacht en verrichtingen mij onbekend zijn.

J. le Sauvage. JAN LE SAUVAGE, Heer van Escaubeek, wiens geslacht (*) wel bekend is, was onder de gevolmagtigden der verbonden Edeelen, om 't verdrag met de Landvoogdesse te sluiten (a), en zag zich genoodzaakt de Nederlanden te verlaten. Terwijl hij uit-
Gevlucht. landig was, besloot Alva, hem als schuldig
Gevonnisd. 1568.

(a) Zie I Stuk, bl. 433.

(*) De naam van dit geslacht wordt verscheidenlijk opgegeven, *Sauvage, Sauvalge, Sauvalye*. Zie, behalven de schrijver, zoo aanstonds te noemen, HOPPERUS *Recueil des troubles des P. B.*, IV part. chap. 4. pag. 142, J. D'HOLLANDER *Mémoires* pag. 379. Dit geslacht ontleende zijnen naam van 't Dorp *Sauvage* in 't Graafschap van Henegouwen, en was bekend sedert de dertiende eeuw. LE CARPENTIER part. III, pag. 1004, 1005. Ik vinde noch bij dien schrijver, pag. 234, 644, 1029, de huwelijksverbindingen met Bethune, Haljnin en Broijart; en in de Genealogie van van der Dusen, 8 gener., bij FERWERDA, dat Maria le Sauvage, dochter van Filips, Rekenmeester van Brabant, en van Maria Sweerts, getrouwa was met Joost van der Dusen, die 1529 in den Raad van Brabant zat. Het is zeer waarschijnlijk, dat Jan le Sauvage, Heer van Escaubeek, Ridder, de grootvader van den Bondgenoot was. Hij overleed in 't jaar 1518, en uit zijn grafsteun blijkt, dat hij eerst President van Vlaanderen geweest is, naderhand Kanselier van Brabant, en vervolgens van Bourgondie. Deszelfs ouders waren Jan le Sauvage, Heer van Escaubeek, en Antoinette d'Ognijes, Vrouwe van Lignij. Zie BUTKENS *Troph. de Brabant*, tom. II pag. 368. Die Kanselier le Sauvage werd in 't jaar 1515 wegens Prins Karel gevolmagtigd, om de Heerlijkheid van Friesland overte-nemen. BOXHORN op *Reigersberg* II deel, bl. 385. Zijne dochter Françoisse kreeg ten man Engelbert van Daele, Ridder, Heer van Leefdaal en Widre, Kanselier van Brabant, Zie BUTKENS l. c. pag. 370.

dig aan de misdaad van gekwetsste majes-
teit te houden, en uit dien hoofde zijn lijf
en goed verbeurd te verklaren (b).

. . . SCARAN is mij onbekend gebleven.
De naamen van Schagen, Schoer, Ver-^{r. 311.}
schoer, Souhen, Schaleken en Schaap,
wijken te verre af van dezen, dan dat ik,
met iemand mijner vrienden, aan de ge-
melde geslachten durve denken.

MENNO SCHELTEMA, oorspronglijk uit <sup>M. Schel-
tema.</sup>
een oud en edel geslacht, dat weleer in
Friesland zeer bloeide (*) vondt zich ver-
plicht,

(b) VAN METEREN III boek, bl. 49.

(*) De naam van dit Friesche geslacht wordt verscheiden-
lijk gespeld: *Sceltema*, *Scheltama*, doch meest en best
Scheltema. Het was in de 15 en 16 eeuwen zeer bekend
en beroemd. In zeker verdrag, ten jaare 1481 gesloten,
vindt ik *hw Sceltema* gemeld. Zie Charterboek van Fries-
land I deel, bl. 703, waar ook, bl. 748, voorkomt *Sijbeth
Scheltama*, in een verdrag des jaars 1491, en noch vroeger,
in een koopbrief van 't jaar 1439, *Thiepka Sceltama*, bladz.
517. Het verzoekschrift, door de Friezen aan den Graave
van Rennenberg in 't jaar 1579 overhandigd, en betreffende
de onderteekeninge der Unie van Utrecht, is ook door *Six-
tus van Scheltama* geteekend. Dit aanmerkelijk request is
in 't Charterboek van Friesland IV deel, bl. 41. Noch
wordt aldaar, bl. 992 en 993, melding gemaakt van *Wopke
Scheltema*. De huwelijksverbindtenissen van dit geslacht met
die van Bolta, Riemersma, en Herckema, blijken uit *VRIE-
MOET-Athen. Fris. pag. XLV*, en die met Æbinga, Aijl-
va, Goslinga, Harinxma en Roorda, uit de stanregisters
van deze geslachten bij *FEBVERDA*. Uit de MSS. Aanteek-
ningen der Heeren *van Lurmanja*, zija mij noch de volgen-
de

*Wucht.**Worde ge-
kunnien,
1568.*

plicht, ter oorzake van zijne vrijheidlief-
de, Friesland te verlaten, en werd, eeni-
ge maanden laater, door Alva gebannen,
en zijn naam, op last van 't Hof van Fries-
land, door den Magistraat van Leeuwarden
openlijk aangeplakt, ter waarschouwinge
voor

de bijzonderheden bekend geworden. Het manlijk oir van
dit geslacht schijnt met de kinderen of kinds-kinderen van
deze drie Bondgenooten, die volle neven waren, uitgestor-
ven. De overgrootvader der Bondgenooten was *Schelte*
Scheltema, getrouwd met *Beits Bolta*, en hun grootvader
was *Sibet Scheltema*, Olderman te Dokkum, die ter vrouwe
kreeg *Frouk Riemersma*. Uit dit huwelijk waren twee zoons,
Gabbe en *Schelte*. De laatste, gehuwd aan *Ursel Herckema*
uit de Groninger Omlanden, was de vader van *Sippe* (*Scipio*)
Scheltema, van wien ik hier boven verlag deed, en van
Sijds, wiens zoon en kleinzoon door *VRIEMOET l. c.* aan-
gewezen worden. Onder de kinderen van *Sippe* was *Ebel*
Scheltema, gehuwd met *Henrik Hinckema*, of *Hinckema*,
van *Hinckenberg*, een edelman uit *Emlden*, laatsteijk Pro-
dukant te *Britzum*, wiens dochter, *Ebel*, gewonnen bij *Sijts*
Harinxma van Donia, ten man kreeg den Professor *Bernard*
Fullenius. Verg. *VRIEMOET l. c. pag. 255*. Haare zuster,
Aaltje Hinckema, trouwde *Gosfe Coehoora*, Kapitein, va-
der van den weerdberoemden *Menno Baron van Coehoorn*.
Gabbe kreeg in echt *Tiefs Itma*. Hij overleedt den 3^e Mei
1533, en zij den 31 Julij 1561. Zij bewoonden groot *Schel-*
tema, onder *Ferwerd* gelegen, volgens het testament van
Sixtus Scheltema en vrouwe in 't jaar 1611. Aldaar stond
weleer een *Stins*, van *Gabbe's* vader afgekomen, en door
Sixtus afgebroken. Uit eene sententie van 't Hof ten jaare
1625 blijkt, dat gemelde state, toen, behoorde aan den
Hopman Schelte Scheltema. — De twee Bondgenooten,
Sijbe en *Menno Scheltema*, waren zoons van *Gabbe*. *Sijbe*
had in huwelijk *Trijn Feitsma van Deinum*, dochter van
Ruud. Zij schijnt omtrent den jaare 1536 overleden te zijn,
alzoó hij, op dien tijd, genoemd wordt de wettige bestier-
der der goederen van zijne kinderen, onder welken was
Gabbe, die, noch een jongeling zijnde, in 't jaar 1600,
door toedoen van *Rienk Aijlva*, ongelukkig aan zijn einde
kwam. *Menno* of *Minne Scheltema* was getrouwd met *Tied*
ke Feitsma, weduwe van *Hejo Rinia*. Zij tefteerden den
6 Aug. 1576. Hij storf te *Hallum* in 't jaar 1597.

voor elk , om geen verstand of gemeenschap met hem te houden (c).

SIBETH SCHELTAMA , of *Sijba Scheltema*, *S. Scheltema*, welk geslacht ook elders *Scheltama* ^{ma}geheten wordt (d), was de broeder van Menno. Na dat hij zich bij de Bondgenooten gevoegd hadt , bleef hij hun getrouw , en betoonde moeds genoeg te bezitten , om ^{Verzet zich tegen Aremberg.} zich met hun tegen alle kommerlijke ondernemingen van den Stadhouder, den Graave van Aremberg, te verzetten. Om niet te herhalen , wat ik elders (c) schreef, zal ik alleenlijk melden, dat hij, met eenige andere Friessche Bondgenooten, op den laatsten van louwmaand des jaars 1567 , in de vergaderinge der Staaten , plegtiglijk liet verklaren , dat hij, op de begeerte van Aremberg , van 't Bondgenootschap niet zou af.

(c) WINSEMIUS *Hist. lib. II, pag. 90, 115.* Charterboek van Friesland III deel, bl. 753 , waar hij genoemd wordt *Minne Scheltema*.

(d) Charterboek van Friesland , I deel , bl. 517, en doorgaans. Ook schrijft WINSEMIUS in zijne Chronijk van dat Gewest , van dezelfde personen sprekende , op de eene plaats *Scheltema* , en op de andere *Scheltema*.

(e) I Stuk , bl. 440 — 444.

afgaan, maar zich hieldt aan 't verdrag, met de Hertoginne in oogstmaand des voorgaanden jaars gefloten; wijders, dat hij en de overige verbonden Edelen nooit iet tegen den Koning en Friesland ondernomen hadden of noch wíden ondernemen; ook nooit eeníg geld aan krijgsvolk gegeven hadden, om hunne verdedinge te zoeken, ten nadeele des Konings en van deze Landen, wier welvaart zij, als goede en getrouwe onderdaanen, begeerden te bevorderen, alleenlijk verzokende, dat zij in vrede en ruste in hun Vaderland, voor 't welke zij groote genegenheid hadden, leven mogten; eindelijk verklaarde Scheltema, dat uit een afschriift van 't verbond genoegzaam blijken zou, dat de B'ndgenooten niet anders gezocht hadden, of als noch zochten, dan gods eere, en 't welvaren van den Koning en deze Landen (f). Dan, kort daarna, ontweek hij 't gevaar, dat hem dreigde, en verliet zijn Vaderland (g). Of hij ooit derwaards wedergekeerd zij, is mij niet bekend.

*Verloot
Friesland.*

SIP-

(f) Charterboek van Friesland III deel, bl. 707, 708. Men vergelijke WINSEMIUS *lib. I Histor. pag. 72, 83.*

(g) WINSEMIUS *lib. II Histor. pag. 90.*

SIPPE, of *Scipio*, SCHELTEMA zal, den-S. Schel-
kelijk, zich ook buiten 's Lands voor de ma.
woede van Alva geborgen hebben. Zoo dra
't mogelijk was, gaf hij sprekende bewijzen
van zijne gezindheid, en voegde zich bij
zijne landgenooten, om met Prins Willem
in onderhandeling te treden, ter herstellin-
ge der getrapte vrijheid in Friesland (h).
Dat meer is, een hoop volks vergaderd en *Zoekt zich*
de vrijbuiters uit Ameland ter hulpe geroe- *meester van*
pen hebbende, nam hij de stad Dokkum in, *Dokkum te*
doch geen meester konnende worden van *maken.*
den toren der Abtdij, op welken de Spaan-
sche krijgsknechten gevlucht waren, 'werdt
hij 'er, door 't volk van Billij, wederom uit
geslagen, met groot verlies van zijne man-
schap (i).

GEORGE VAN SCHOONHOVEN, Heer van Wa- *G. de*
veren, is mij meer bekend in zijn geslacht (*), *Schoonhoeve.*
T dan

(h) WINSEMIUS *lib. II Histor. pag. 139.*

(i) J. CAROLUS *lib. II, pag. 85—89.* WIN-
SEMIUS *Chronijk XVII boek, bl. 565—568.*

(*) Het geslacht *de Schoonhove*, of *van Schoonhoven*,
werdt in Brabant, sedert verscheiden eeuwen, onder den
edel geteld, als herkomstig uit den Huize van Aarschor,
en heeft zich, in de vijftiende eeuw, ook in Vlaanderen
nedergezet. Men zie L'ESPINOY *Rech. de la Nobl. de Flan-*
dre, pag. 761, BUTKENS *Treph. de Brabant, tom. I, pag.*
670, tom. II, pag. 40, 41, bij wien de stamlijst gedeelte-
lijk te vinden is, *Quartiers Généalog. tom. I, pag. 121,*
126,

dan in zijn persoon en bedrijf. Omtrent de-
zen tijd leefden twee van dien naam, doch
ik durve niet verzekeren, dat een van bei-
den hier bedoeld worde. In den jaare 1562
en volgende, was George van Schoonho-
ven, Schildknaap, te Leuven Burgemees-
ter, Schepen en Raad (k). Indien deze
onder de verbonden Edelen behoord heeft,
moet dit zeer geheim gehouden en ten Ho-
ve onbekend gebleven zijn, naardien hij in
en na 't jaar 1566 in de regeeringe der
genoemde stad bleef. Een andere George
van Schoonhoven, doch die Heer van Nien-
rode genoemd wordt, was getrouwd met
Jofine van Bronchorst, en overleedt in 't jaar
1604 (1). GAE-

(k) BUTKENS *Troph. de Brabant tom. II. pag.*
412, 413. P. DIVAEUS in *Annal. Lovan. pag.*
84—87.

(1) BUTKENS *l. c. pag. 41.*

186, 225, 331, P. DIVAEUS *lib. II rerum Lohanienfium ;*
pag. 91, LE CARPENTIER part. III, pag. 902, 903. —
Tot dit geflacht behoorden Katharina van Schoonhoven, wel-
ke, omtrent den jaare 1563, getrouwd was den Praefident
de Suijs (MSS. Aant. van den Heere van der Craght); —
Jakob van Schoonhoven, die in 't beleg van Oostende, vol-
gens deszelfs befchrijvinge door FLEMING, bl. 59, als
Spaansch Officier tegenwoordig was; — Philips van Schoon-
hoven, Heer van Wanrode, Burgemeester te Antwerpen in
't jaar 1582, en getrouwd met Anna van de Werve, wier
kinders deze acht kwartieren voerden: Schoonhoven, Cote-
reau, Nassau, van Haeflen, van de Werve, Colins, Scheijf,
van der Merwede. Zie *Suite du Supplément au Nollifaire*
des P. B. tom. II, pag. 232, 233.

GABBE SELSMA, die zich ook (m) bij G. Selsma. de Friefche Bondgenooten gevoegd hadt, zocht zijne veiligheid buiten 's Lands, en ^{Vlucht . om} gevoelde dus minder het onaangenaame van ^{wordt ge-} Alva's vonnis (n). ^{vonnisd-}

MARTIJN T'SERCLAES, Ridder, Heer van ^{M. t'Ser-} Tillij, zoon van Jakob en van Maria de ^{claes.} Bosfinel, Vrouwe van Balastre, was uit een geslacht, dat onder den Brabantschen Adel gerekend werdt (*). Hoewel hij, bij den ^{Staat het} aanvang, zeer ijverde voor de vrijheid, uit ^{verdrag met} dien hooftde ook verkozen werdt, om 't ver- ^{de Herio-} ginne.

T 2

drag

(m) Zijn naam is vergeten gemeld te worden in de lijst der Bondgenooten, te vinden in 't I Stuk, bl. 255.

(n) WINSEMIUS *lib. II Histor. pag. 90,* 115.

(*) De naam van dit geslacht wordt onderscheidenlijk gespeld, Serclaes, de Serclas, van Serclas, Tzerclaes, t'Serclaes, enz. Uit verzameling van veele gedenkstukken is mij gebleken, dat de naam dient geschreven te worden t'Serclaes. Het geslachtsregister is bij BUTREKX *Troph. de Brabant tom. II, pag. 295 — 300*, doch nauwkeuriger en uitvoeriger in *Sulte du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. II, pag. 23 — 45*. Tot ophelderinge en bevestiginge van deze genealogie, kan men vergelijken *L'ESPINOIJ liv. I, pag. 85, 86*, *CHRISTIJN Jurispr. Her. part. I, pag. 236, 238, 293*, *Supplément aux Trophées de Brabant tom. I, pag. 300, 345, 346*, *Nobiliaire des P. B. tom. I. pag. 140 — 142, 181 — 183, 230*, *Quartiers Généalogiques tom. I, pag. 3, 4, 62, 63, 106, 159, 312*, *BAIJLE Diction. tom. IV, pag. 365*.

drag met de Landvoogdesse te sluiten (o),
Gebannen, en door den Bloedraad gebannen was (p ; is
 1567. hij echter , naderhand, van 't Bondgenoot-
Vale den schap afgeweken, en heeft zich geheel en al
verbonden aan de Spaansche zijde gevoegd, wordende
Edelen af. hier in nagevolgd door zijne zoons, verwekt
 bij Dorothée Schierstadt , of Schiersted,
 Staat-dame aan 't hof van Koninginne Ma-
 ria van Hongarijen (q).

*... t' Ser-
 ches.*

Wie de andere t'SERCLAES, die van den
 Heere van Tillij duidelijk onderscheiden
 wort, geweest zij, kan ik niet in 't zekere
 zeggen. In 't stamregister zijn 'er meer
 dan één, aan welken men, uit hoofde van
 hunne echtverbindtenisse met andere vrij-
 heidlievende geslachten, zou kunnen den-
 ken. Liefst echter volge ik de gisfinge ,
 door den Historieschrijver *Wagenaar* mij
 mede-

*Mischien,
 Wenselaus
 t'Serclaes.*

(o) Zie I Stuk, bladz. 433 — 435.

(p) VAN METEREN III boek, bl. 49.

(q) BUTKENS *Troph. de Brabant tom. II,*
pag. 299. Suite du Supplément au Nobil des P.
B. tom. II, pag. 26. Bij LE CARPENTIER IIe
part. pag. 801 wordt zij D. Seberfse ge-
noemd.

medegedeeld, dat hier bedoeld worde Wenselaus t'Serclaes, uit den Haage, die, in den jaare 1572, de stad Gouda help innemen en voor den Prinse verzekeren (r). Ik verm ede, dat deze geen ander zij, dan Jonker t'Serclaes, die bij de begravenisse van dien Vorst tegenwoordig (s) was.

SIBRAND SIBRANDIUS, of *Sibrandsz*, een *S. Sibrand*
Fries, moest zijne liefde voor 't Vaderland *diar*,
bekoopen met de verlatinge van hertel-
ye en een openbaar bannissement (t),

JOANNES SIMONIUS, of *Simonsz*, was een *J. Simo-*
Land- en lotgenoot van Sibrandius (u). *nius*.

SIMON JANSSE SLEEPER was één der drie- *S. J. Slee-*
ëntachtig voortvluchtige perfoonen uit den *per*.
Briele en Heenvliet, die, den twintigsten *Gebannen*,
van wijnmaand des jaars 1568, door Alva

T 3

en

(r) VAN METEREN IV boek, bl. 66. Men
vergelijke BOR VI boek, bl. 275 [378], en
HOOFD VI boek, bl. 253.

(s) BOR XVIII boek, bl. 57.

(t) WINSEMIUS *Hist. lib. II, pag. 90*. Char-
terb. van Friesland III deel, bl. 727, 752, 753.

(u) WINSEMIUS en Charterboek I. c.

Zijne misdaden.

Zijn bekrompen bescaan en dagelijksch beroep.

en zijn' Raad gebannen, en wier goederen verbeurd verklaard werden. Men oordeelde hem dezer straffe waardig, om dat hij van 't getal der verbonden Edelen geweest was, hun oproerig verbond geteekend hadt, een van zijne kinderen naar de nieuwe manier hadt doen doopen, en aan de beeldenbrekinge schuldig geweest was (v). Hij woonde in zijn eigen huis binnen den Bricle, doch zijne voornaamste bezittingen waren voor 't overige, twee paarden, twee koeijen en ééne vaarae. Alva won derhalven niets bij de verbeurdverklaringe van zijne goederen, te minder, om dat zelfs niemand op zijn huisraad hadt willen bieden (w). Het laatste was, denkelyk, een blyk van toegenegenheid zijner stedenooten voor hem. Het bezit van twee paarden schijnt ons te doen denken, dat hij den bijnaam van *Sleeper* uit hoofde van zijn dagelijksch beroep ontvangen heeft. Naardien rijkdom, hooge geboorte en aanzienlijke cerampten hem den weg niet baanden, om in 't Bondgenootschap aangenomen

(v) Sententien van Alva, bl. 156, 162.

(w) MSS. Aant. van den Heere van der Craght.

men te worden, mag men vermoeden, dat hij, of wegens zijne waare verdiensten, of om andere gewigtige redenen, eene plaats onder de verbonden Edelen verworven heeft.

WILLEM VAN SONNENBERCH was Bailliu ^{W. van Sonnenberch.} en Rentmeester van Brederode, en dus gereedelijk te bewegen, om, op 't voorbeeld des Heeren Hendrik van Brederode, voor de Vrijheid uittekomen, en zich bij de verbonden Edelen te voegen. Aan 't laatste valt niet te twifelen, om dat zijn naam op de oorspronkelijke lijst der Bondgenooten te vinden is (x). Dan, aan Alva en zijn Raad ^{Gebannen, 21 Mei 1568.} bleef dit onbekend; gelijk blijkt uit hun vonnis tegen hem (y), waar in alleenlijk de volgende misdaden op zijne rekeninge gesteld worden. Hij was een groot begunstiger der Predikanten en ketteren, en oorzaak geweest, dat bij 't huis te Kleef, den Heere van Brederode toebehoorende en nabij Haarlem gelegen, gepredikt wierde; hij hadt aan de priesters verboden, onder

T 4 't rechts-

(x) Bijlaagen blad. 22.

(y) Sententien van Alva, bl. 53, 59.

't rechtsgebied van Brederode eenige misfen te doen, en in hunne koorkleederen te prediken; hij dwong zekeren priester, om het huwelijk in de verboden graaden plegtiglijk te voltrekken, hem daar toe op zijn eigen gezag magtigende, en 'er drie honderd guldens voor trekkende; in de Abtdije van Esgmond was hij, over de muuren, tegen den wil der geestelijken, gekomen, en hadt één' van dezelve met een pistool geslagen; eindelijk, hij was, ten tijde der beroerten, van den Raad des Heeren van Brederode; wien hij overal ten dienste stondt, zelfs te Amsterdam, wanneer Brederode zich tot beschermmer van die stad wilde opwerpen, Om alle welke redenen hij gebannen, en zijn goed verbeurd verklaard werd. Zijn leven en vrijheid hadt hij door de vlucht geborgen; doch zijne bezittingen werden daadelijk aangeteekend (z). Indien hij niets van 't zijne in geld ten algemeenen nutte aangebragt heeft (a), terwijl hij balling

's Lands

(z) MSS. Aanteekeningen van den Heere van der Craght: waar uit noch blijkt, dat hij een zoon van Dirk van Sonnenberch was, te Heijkoop in den Lande van Vianen woonde, en in huwelijk hadt Aertgen Maertensd.

(a) Zie II Stuk bladz. 117.

's Lands was, gaf hij evenwel, na zijne wederkomst, blijken van getrouwheid aan de belangen van 't Vaderland, en aan de Bondgenooten. In den bangen nood der stad *Was binnen Alkmaar, "* Alkmaar, bevondt hij zich binnen dezelve, *1573.* als een der krijgshoofden (b). In 't volgen- *Stondt over de rekening van Sonoij, aan wien hij te sterk verbonden was.* de jaar 1574, was hij onder de gemagtigden tot het opnemen der rekening van den Gouverneur Sonoij, tuschen wien en die van 't Noorderkwartier, toen, hevige geschillen waren (c). Jammer is 't, dat Sonnenberch zich, een jaar laater, zoodiepgeliet inwikkelen in den onbedachtzaamen handel van Sonoij (d), waar van beneden nader gesproken zal worden.

EVERARDT VAN SOUDENBALCH WAS EEN *E. van Soudenbalch.* Utrechtsch Edelman (*), om die reden

T 5 Jon-

(b) VAN METEREN IV boek, bl. 83. HOOFD VIII boek, bl. 331.

(c) BOR VII boek, bl. 70 [571].

(d) BOR VIII boek, bl. 106—118 [624—641].

(*) Het geslacht *Soudenbalch*, of *Zoudenbalch*, was in 't Sticht zeer bekend, sedert de helft der veertiende eeuw. Tideman Soudenbalch wordt in een' brief des jaars 1359 vermeld, bij MATTHAEUS *de Fundat. Eccles.* pag. 175. Adem Soudenbalch was 1345 Hoofdschout van Utrecht. vol.

Jonker geheten, en werd in 't jaar 1559 verlijd met de hooge en laage heerlijkheid van Ork en Emelwairde (c).

D. Sonoij. NIEDERIK SONOIJ is overbekend is de Nederlandsche jaarboeken der zestiende eeuw. Hij maakte zich, door alle zijne verrichtingen, hooglijk beroemd en deerlijk gehaat. Het gantsch tegenstrijdige oordeel over deszelfs gedrag is niet enkel toetschrijven aan de verschillende begrippen der menschen, vrienden of vijanden der Vrijheid, voor welke hij alles wilde opzetten, maar ook aan zijne onderscheiden bedrijven, somtijds lofwaardig, somtijds doldriftig en van woestheid niet vrij te pleiten. Eene uitvoerige levensbeschrijving is, hier, te minder noodig, om

(e) MSS. Aanteek. van den Heere van der Craght.

volgens *Connoissance de la Nobl. d'Utrecht pag. 66*; waar ook, *pag. 67*, in die zelfde hoedanigheid 1483 voorkomt Gerrit Soudenbalch, van wien men veel bijzonderheden aantreft in 't III deel der *Utrechtsche Jaarboeken van K. BURMAN*. Omtrent den tijd van 't Bondgenootschap leefde Rutgera Soudenbalch (verkeerdelijk geheten Zondenbalk), getrouwd met Henrik van Holthe, die in den jaare 1556 Burgenmeester te Zwolle was. Genealogie van *Holthe*, 6 generatie, bij FERWEADA, I deels 2 stuk. Hendrik Soudenbalch, Dijkgraaf van den Lekken-dijk bovendams, overleden 1667 in den ouderdom van 83 jaaren, ligt in de Marie-kerke te Utrecht begraven, met deze acht kwartieren: Soudenbalch, Steenhuis, Bienen, Buuren, Zuilen van Natewisch, Rover, Kersdorf, Riemsdijk. Zie de genealogie van *Kecde*, 12 generatie, bij FERWEADA, II deels 1 stuk.

om dat men dezelve reeds elders (f) vinden kan. Wat anderen in 't breede gezegd hebben, zal ik niet stilzwijgen voorbijgaan, of met één woord aanstippen, en liever sommige min bekende bijzonderheden melden.

Ik schrijve den naam van dezen Bondgenoot, *Snoij*, niet alleenlijk op 't voorbeeld van verscheiden Nederlandtsche historiefchrijvers, maar ook, om dat hij zelf, in eenige oorspronglijke en eigenhandige stukken, op deze wijze zijnen naam uitgedrukt heeft (g), *Snoij*.

hoewel hij zich elders (h) *Snoeij* noemde. Dit laatste komt nader bij den welcer en noch meest gebruikelijken naam van zijn oud en edel geslacht (*), welke *Snoij* was, en

(f) Levensbeschrijving van eenige voorname, meest Nederlandtsche, Mannen en Vrouwen IV deel, bl. 309.—327.

(g) WAGENAAR, beschrijving van Amsterdam I stuk 2 deel, bl. 379. Bijlaagea tot mijn werk, bl. 60, 61.

(h) Zie Bijlaagen blad. 22.

(*) De Koning van Spanje getuigde, in een' openen brief des jaars 1653, dat het geslacht van *Snoij* zeer oud en edel was in 't Land van Kleef en Utrecht; en zoiks hij gelegenheid, dat de Heerlijkheid *Poederloot*, welke in 't begin der zestiende eeuw, door huwelijk, aan Filips *Snooij* gekomen was en naderhand overgegaan in 't geslacht van *Steenhuys*, tot eene Baronije verheven is. Zie *christijns Jurispr. Her. part. I, pag. 241, 315, Nobilitate des P. B. 169. I, pag. 247*. De naauwkeurigste berichten, belangen-

en waar mede hij zelf ook somtijds (i) voor-
 komt. In de eigenhandige naamlijst der
*Werdt ge-
 teld onder
 den Holland-
 sche Adel,
 doch was een
 Kleefsch E-
 delman.* verbonden Edelen (k), vinde ik Sonoij on-
 der de Hollandsche Bondgenooten, zonder
 twijfel, om dat hij wegens zijn huwelijk,
 langduurig verblijf in 's Hage, en 't bezit
 van veele goederen, onder Heusden, Aspe-
 ren en in Zuidholland gelegen, en voor 't
 grootste deel hem ten huwelijke aangebragt
 (l), gerekend werdt tot dit Gewest te be-
 hooren; gelijk Alva en zijn Raad ook te
 kennen gaven (m), doch met bijvoeginge,
 dat hij een Edelman uit het Land van Gu-
 lik was. Dan, Sonoij getuigt zelf, dat hij
 in

(i) Sententien van Alva, bl. 37, 51. CHRIS-
 TIJN *Jurispr. Her. part. I, pag. 421.*

(k) Bijlaagen bladz. 22.

(l) MSS. Aanteekeningen van den Heere van
 der Cracht.

(m) Sententien van Alva, bl. 51.

de 't geslacht Sonoij, heb ik gevonden in 't laatstgenoemde
 werk, tom. II pag. 429, 430, en vooral in *Suite du Supplé-
 ment au Nobiliaire des P. B. tom. IV. pag. 43 - 51*, ver-
 geleken met *Quartiers Généalogiques tom. I, pag. 177, 315,*
 321. De Stamlijst begint met Lambert Snoij, gehuwd met
 Ade van Broeckhuijsen, die de overgrootvader der Bondge-
 nooten was, en loopt door tot op onzen tijd. De laatste
 van 't manlijk oir, aldaar gemeld, is Philips Goullain Snoij,
 Baron van Oppuers, die in den jaare 1779 noch in leven was.
 Het aanzien van dit geslacht kan men afnemen uit de huwe-
 lijksverbindtenissen met zoo veele voornaame huizen in en
 buiten de Nederlanden, b. v. Drakenborch, van der Aa,
 van der Dillst, Brimeu, van der Laen, Steenhuijs, Cottig-
 nies, Steelandt, Cattaneo-della-Volta, van Veen, t'Sa-
 lich, van der Cracht, Hangouart d'Avelin, enz.

in 't Land van Kleef geboren was (n), waar hij onder de Ridderſchap behoorde. Zijne ouders waren Lambert Snoij en Emerentiana Pauw van Derthuizen (o). Door ^{Zijne ouders en huwelijken} zijne huwelijken kreeg Sonoij naauwe betrekkinge op de voornaamſte Hollandſche en andere geſlachten. Want eerst tradt hij in echt met Maria, jongſte dochter van Otto van Maſſen (p), en van Margareta Splinter, en verwekte bij haar Emerentia of Emerentiana, welke ten man kreeg Luert Manninga tot Dijkſterhuis in de Groninger Ommelanden, zoon van Hajo en Diumera Rengers. Dit huwelijk van zijne dochter gaf aanleidinge, dat Sonoij een' geruimen tijd op Dijkſterhuis (q) woonde.

(n) *NOB* III boek, bl. 104 [148]. Hier uit blijkt, dat de Schrijver, boven aangehaald bl. 299. (f), zich vergist heeft, meldende, dat de eigenlijke plaats der geboorte van Sonoij hem niet gebleken was, doch wel, dat hij een *Nederlander* was, en binnen het gebied der nu Vereenigde Geweſten, in of omtrent den jaare 1529, ter weereld kwam.

(o) *CHRISTIYN Iur. Her. part. 1, pag. 421.*

(p) Van dit geſlacht is hier boven geſproken bl. 2 en 3.

(q) Deze plaats kwam, eenige jaaren geleden, aan den Heere G. *Alberda*, die ook het *Geuzenapje* van Sonoij, die zijn oud-over-grootvader was, bezat.

de. Na den dood van Maria van Malfen; voorgevallen den twaalfden van herfstmaand 1584, hertrouwde hij met Joanna de Mepfche, welke kan geweest zijn eene dochter van Jan de Mepfche, Ridder, Gouverneur van Groningen (r). Deze schijnt haaren man overleefd te hebben; gelijk ik opma-
Graffschrift. ke uit zijn graffschrift, in de kerke van Peterburen, een dorp in de Groningsche Ommelanden, dus luidende: *No. 1597 den 2 Junij starf de Edele Gestrenge Manhafte Diederich Sonoij, Gouverneur van Nordt Hollandt ende Overste, ende is alhier begraven. en No. 1584 den 12 September starff de Edele Erentrike Juffrouw Maria van Malfen, der Oversten Ehelicke Husfrouw, wiens gebeente van Enkhuisen ghebraght ende is alhier begraven (s).* — Wat aangaat de veelvuldige verrichtingen van Sonoij; in den tijd van omtrent tweeëntwintig jaaren; zij doen ons hem kennen als een' vriend der Vrijheid, een' voorstander van den Hervormden Godsdienst, een' heldhaftigen krijgsman, onder-
 ne-

(r) *Quartiers Généalogiques tom. I, pag. 238.*

(s) *MSS Aanteekeningen van den Heere E. H. van Burmanig. Verg. 171198 Chronijk van Hoon, bl. 486.*

nemend van aart, doch die, door drift ver-
voerd, nu en dan tot buitenspoorigheden ver-
viel, en zich daar door den haat van veelen op
den halze haalde. Zoo afkeerig ik ben van de
verdediginge der door hem gepleegde buiten-
spoorigheden, even weinig durve ik hem met
Alva en Vargas, of zijne woeste mishandelin-
gen van sommige Roomschen met de Spaan- ^{Zijne be-}
sche Inquisitie, vergelijken (1). — Na dat ^{schuldiging}
hij zelf 't verbond der Edelen geteckend ^{door den} Bloedraad.
hadt, zocht hij, op verzoek van Graaf Lo-
dewijk van Nasau, ook anderen daar toe te
bewegen, volgens 't getuigenis van Alva en
den Bloedraad, die hem wijders beschuldig-
den, dat hij de Onroomschen op alle moge-
lijke wijze begunstigde, de Predikanten wel
onthaalde, hunne Godsdienstoefeninge bij-
woon-

(1) Opkomst en bloei van de Republiek der
vereenigde Nederlanden, bl. 501. — HOOFD
X boek, bl. 422, beschrijft Sonoij, als zuur
van aart, en gretig naar 't scherpste, die, in
plaats van de gewoonlijke vierfchaaren met zekere
gevangenen te laten begaan, eene bank van
gemagtigden intelde om te ondervragen, die
meest al rauwe en wanhebbelijke menschen wa-
ren, en die hij vertrouwde uit zijne oogen te
zullen zien, wat zijner vinnigheid lusten mogte.
Verg. WAGENAAR Vaderl. Hist. VII deel, bl.
55 — 61., en Levensbeschrijving van eenige
voornaame Mannen IV deel, bl. 318.

woonde, de beeldenbrekers in zijn huis ontfing, en deel nam in 't smeekfchrift, houdende aan den Prinse van Oranje, en strekkende ten verzoeke van deszelfs bescherminge tegen Graaf Erik van Brunswijk en anderen, die de verbonden Edelen zouden willen benaauwen of overlast aandoen (u).

Gebannen, Om welke redenen hij, afwezig zijnde, ingedaagd werdt en gebannen. Bij de gemelde misdaden kwam noch, dat hij,

7 Mei 1568.
Weigert den schriftelijk, weigert de den gevorderden nieu-
we eeden ced wen eed te doen; verklarende: *dat* hij in
te doen. 't Land van Kleef geboren, en geen leenman des Konings was; *dat* hij echter, jaaren lang, in verscheiden zware oorlogen; den Koning en zelfs den Keizer gediend hadt; zonder daar voor eenige bezoldinge te genieten; *dat* hij genegen was, alles nevens andere Edelen te doen, nits niet tegen zijn Land, of Leenheeren, of zulken, die, naar recht en gewoonte, uitgezonderd moesten blijven; *dat* hij geen verbindtenisse tegen 't welvaren des Konings aangegaan hadt; en *dat* het, uit aanmerkinge van 't verdrag met de Landvoogdesse, noodeloos was, het
Bond-

(u) Sententien van Alva, bl. 5^e, 52, verg. bl. 37, en VAN METEREN III boek, bl. 49.

Bondgenootschap aftezweren (v). Ja, wel ^{Verbindt} wel verre van trouwloos aan zijne verbind- ^{zich nader} tenisse te worden, verbondt hij zich, na- ^{tot 's Landts} derhand, tot het opbrengen van vier hon- ^{verdedigtr-} derd guldens Brabantsch (w), ter verdedi- ^{ge.} ginge van Vrijheid en Godsdienst. In ^{Verrichtin.} 't zelfde gevoel volhardde hij, geduuren- ^{gen, 1568-} de zijne ballingschap. Van hier zijne veel- ^{1572.} vuldige mondelijke en schriftelijke onder- handelingen met de verstrooide Bondgenoo- ren, met Prins Willem van Oranje, en Graaf Lodewijk van Nassau (x). Van hier, dat de Prins hem naar den Koning van Zwe- den en Denemarken zondt, om hulpe tegen Alva te zoeken (y). Van hier wijders, dat Sonoij alles beproefde, om Enkhuizen, Utrecht en andere steden, aan 's Prinzen zijde

V

(v) BOR III boek, bl. 105 [148].

(w) Zie II Stuk, bladz. 114.

(x) BOR IV boek, bl. 166 [234], bl. 168, 169 [237], bl. 174 [244], en elders. Vere. VAN METEREN III boek, bl. 59. Sonoij be- diende zich, in zijne geheime briefwisseling, van twee verbloemde naamen, *Daniel van San- ten* en *Nathanaël van Kalkar*; naar de aanteeke- ninge van BOR V boek, bl. 223 [310].

(y) BOR V boek, bl. 241 [334].

Alva wil hem opleggen. zijde te trekken (z). Van hier ook, dat Alva groote moeite aanwendde, om Sonoij in Kleefsland te doen opligten (a). Dit alles doet ons zien, dat hij, sedert den jaare 1568 tot het merkwaardige gedenkjaar der Nederlandsche verlossinge, niet stil zat. Dan, naauwlijks zag men, hier te Lande, de Vrijheid herleven, of Sonoij liet 'er zich ook zien. Na het omslaan van Enkhui-
Keert in 1572. te rug naar de ze Landen. zen (b), kwam hij, met allen mogelijken spoed, uit Bremen naar die stad, zijnde reeds eene geheele maand vroeger door den
Worde 's Prinzen Stadhouder, en Gouverneur in 't Noorder kwartier, waar de meeste sle-den hem Prinse aangesteld tot zijnen Stedehouder in 't Noorderkwartier. De lastbrief en 't be-richtschrift, hem medegegeven, verdienen onze opmerkinge (c). De uitkomst toonde, dat de Prins, in dien lastbrief, niet zonder grond veel tot lof van Sonoij gezegd hadt.

(z) *BOR V* boek, bl. 227 [316], bl. 242 [332].

(a) *BOR V* boek, bl. 242 [332].

(b) Op den 21 Meij 1572. Bij VAN MEEREN *IV* boek, bl. 69, wordt dit, verkeerdelijk, gebragt tot den 10 Junij.

(c) Men vindt die beide stukken bij *BOR VI* boek, bl. 272, 273 [375, 376]. Vergelijk de aanmerkingen, daar over door *WAGENAAR* gemaakt, *Vaderl. Hist. VI* deel, bl. 361—363.

hadt. Want, kort na zijne komste binnen ^{te Wallen} Enkhuizen, maakte hij zich meester van Medenblik, Hoorn, Alkmaar, Edam, Mornikendam en Purmerende (d); doch 't behouden of hernemen van eenige dezer steden verschaftte hem na'erhand veel werks, allermeeft van Alkmaar (e). Wie al 't gebeurde in 't Noorderkwartier ten jaare 1573 in aanschouw neemt, zal zich naauwlijks <sup>Zijn Moge-
lijke brief
aan Oranje,
en 's Prin-
sen bemoe-
d'gend ant-
woord op
denzelfen.</sup> verwonderen over den mistroostigen brief, welken Sonoj aan Oranje (f) schreef, verklarende daar in ten laatsten, dat men het, in den tegenwoordigen toestand, niet langer harden kon, indien de Prins geen vast verbond met eenige Mogendheden gemaakt, en bekwaam ontzet voor handen hadt. De Prins zondt hem een Godvruchtig antwoord, en betuigde, een zoo vast verbond met de alleropperfte Mogendheid gemaakt te hebben, dat hij geenzins twijfelde, of hij en allen, die op den HEERE vastelijk be-
V 2 trouw-

(d) WAGENAAR aangeh pl. bl. 363, 364.

(e) ZOR VI boek, bl. 332 en volgg. [451 enz.]

(f) ZOR VI boek, bl. 328, 329 [446—448]; waar de brief van Sonoj en 's Prinlen antwoord in hun geheel te lezen zijn.

trouwden , zouden ten laafsten door Zijne geweldige en magtige hand , tot spijt der vijanden , ontzet worden , waarom hij Sonoij en anderen ernstelijk verzocht , alle ijdele vreeze afteleggen , ten allen tijde het manlijke hart , voorhenen bewezen , te behouden en zich met vlijt van hunnen pligt te kwijten. Zulk antwoord , om met WAGL² NAAR (g) te spreken , was recht geschikt , om de luiden , in dezen tijd van benaauwdheid , met hope en moed te vervullen. Dit bleek in Sonoij , die , gelijk te voren , dus ook na 't bekomen van 's Prinzen uitmuntenden brief , alles beproefde tot heil van 't Vaderland. Getuigen hier van waren zijne veelvuldige , somtijds welgeslaagde , somtijds mislukte , pogingen , om eenige Hollandfche steden en sterkten , die noch de Spaansche zijde hielden , omtezetten en voor den Prinse te verzekeren , bij voorbeeld , Leijden (h) , Haarlem (i) , Amsterdam (k) , Mui-

Zijne krijgsondernemingen te lande.

(g) Vaderl. Hist. VI deel , bl. 446.

(h) BOR VI boek , bl. 276 [379].

(i) BOR VI boek , bl. 276 [380] , bl. 320 [437] , bl. 322 [439] , bl. 324 [441].

(k) Wat Sonoij , in de jaaren 1573 , 1576 — 1578 , bij en omtrent Amsterdam verrichtte , heb-

Muiden (l), Zaandam (m) en Beverwijk (n). Dan, zijne ondernemingen bepaalden zich niet enkel tot Holland, doch strekten zich ook uit tot Gelderland (o), Friesland (p) en Overijsfel (q), en gaven blijken van uitnuntende heldhaftigheid in den landkrijg. Geen minderen roem behaalde hij op zee. *Bedrijven ter zee.* Indien de naam van Water-geus mag geoordeeld worden van dezelfde kracht te zijn, als die van zee-held, verdiende Sonoij zekerlijk onder de Water-geuzen opgeteld te worden (r). Reeds in den jaare 1568:

V 5 durf-

hebben, *For*, *Hoofst* en anderen zeer omstandig verhaald. Hunne berichten zijn bij verkortinge opgegeven, doch te gelijk met veele bijzonderheden aangevuld door WAGENNAAR in de beschrijvinge van Amsterdam I stuk, bl. 328 — 330, 347, 358, 359, 379.

(l) BOR IX boek, bl. 144 [677, 678].

(m) BOR VI boek, bl. 289 [397].

(n) BOR IX boek, bl. 180 [727].

(o) BOR XI boek, bl. 287 [874].

(p) BOR VI boek, bl. 279 [383], VII boek, bl. 128 [654].

(q) BOR VI boek, bl. 277 [381], XII boek, bl. 36 [566], bl. 61 [1002].

(r) STRADA *dec. I lib. VII, pag. 430.*

Uitgesloten
niet te gene-
rde parden.
1574.

durfde hij zich op zee verzetten tegen den Spaanschgezinden Admiraal van Boshuizen (s); weinige jaaren later, hadt hij eenig deel in de overwinninge des Graaven van Bosfu op de zuiderzee (t); in 't volgende jaar 1574, droeg hij, als Admiraal der Noordhollandsche vloot, alle mogelijke voorzorge tegen de gevreesde komste van eene onzaglijke vloote uit Spanje naar deze Landen (u); en in 't jaar 1581 vertoonde hij zich, met zijne schepen, te Blokzijl en Staveren (v). Zoo weinig, derhalven, de uitdrukkelijke uitfluiting uit de algemeene vergiffenisfe 's jaars 1574 (w) den roem van Sonoij, ten aanzien van zijn vroeger bedrijf, bezwalken kon, even min liet hij zich daar door afschrikken, om 't belang der Nederlanden, op zee en te lande, volijverig te behartigen. Jammer is 't, gelijk ik hier boven niet ontveinsde, dat Sonoij zelf

(s) BOR IV boek, bl. 169 [237, 238].

(t) BOR VI boek, bl. 334, 335 [455, 456].

(u) BOR VII boek, bl. 46 [529, 530].

(v) BOR XVI boek, bl. 2 en volg. [231 enz.], bl. 17 [251].

(w) BOR VII boek, bl. 29 [513].

zelf zijnen welverdienden lof, op meer dan ^{Zijne waar-}
eene wijze, te deerlijk bezoedelde, 't zij ^{daaden.}
door al te strenge rechtspleginge (x), 't zij
door het niet genoeg beteugelen van zijn
balddadig krijgsvolk (y), 't zij door ge-

V 4

duu-

(x) **NOA** VIII boek, bl. 106 en volg. [624
enz.]; die, bl. 118 [640], al wat ten dezen
opzichte, tot verschooning van Sonoij, zou
kunnen aangevoerd worden, gezegd heeft. Wreed-
held kan in niemand, alseerminst in een' richter,
vrijgepleit worden. Indien haat tegen de Room-
schen, in 't jaar 1575, Sonoij tot eene zoo strenge
handelwijze aangezet heeft, gelijk doorgaans ge-
loofd wordt, was zijn gedrag omtrent dezelve
in den jaare 1581 vrij gematigder. Zie **NOA**
XVIII boek, bl. 7 [305].

(y) Hier over vielen veele en welgegronde
klagen, zelfs van de Staaten van Gelre en Zut-
fen, bij **NOA** IX boek, bl. 162, 163 [703],
aan welken de Prins van Oranje, den 29 Octob.
1576, schreef: „Also dese krijchsberoerten soo
langen tijt geduert hebben, en is niet wel moge-
lijk, so gering ordre daer in te stellen, oft daer
en geschieden ondertuschen noch eenige cleijne
particuliere offensien; om de welke nochtans
gantschlijc te weeren, sullen wij andermael 't
voorsz. Edict aen onsen Gouvernements ende Su-
perintendenten voorsz. doen vernieuwen, ende
sells aan den Gouverneur Sonoij ernstliken beve-
len, dat hij op de limiten van sijnen Gouverne-
ment geen schade bij de sijnen en late geschie-
den, ende waer over wij u Lieden verhoppen con-
tinentement te geven.” Zie Verzameling van on-
uitgegevene stukken door Prof. **NOODAM** I deel,
bl. 61.

duurige twisten, of met die van 't Noorderkwartier (z), of met den Graave van Hohenlo (a), of met Graaf Maurits van Nassau. De oorzaak der oneenigheid tusschen den laatstgemelden en hem was vooral te zoeken in 't vertrouwen, dat Sonoij verworff hij Leijcester, die alles aanwendde; om zich van deszelfs vriendschap en hulpe te verzekeren (b). De verkleefdheid aan Leijcester bewoog Sonoij, om geen last-brief van Maurits te willen aannemen, de poorten van Medenblik voor hem te sluiten, en het uiterste tegen hem te wagen. Einde-lijk moest hij bukken. De Staaten van Holland, ook op hem misnoegd, verklaarden rondevlijc, ter algemeene Staatsvergaderinge, dat zij den dienst van Sonoij niet langer begeerden. Nu was 't meer dan tijd, dat hij zijn afscheid van de Algemeene Staaten verzocht. Men voldeedt gereedelijk aan zijne be-

Bekomt zijn
onvrijg. in
1588.

(z) BOR VI boek, bl. 321 [437, 438], VII boek, bl. 70 [571], IX boek, bl. 167 en volgg. [709 enz].

(a) BOR XVIII boek, bl. 17 [378]. WAGENAAR Vad. Hist. VIII deel, bl. 211.

(b) WAGENAAR Vaderl. Hist. VIII deel, bl. 176, 180. 248.

begeerte. Toen begaf hij zich naar Engeland, vervolgens naar Oostfriesland, en ten laatste naar Groningerland (c): waar hij, gelijk wij boven zagen, overleden is.

JOOST SNOIJ, broeder (d) van Diederik, wordt onder de Utrechtsche Edelen geteld (e), waarschijnlijk, om dat hij te Utrecht woonde en getrouwd was, eerst met Elizabeth van der Haer, en naderhand met Walburg van der Aa, dochter van Philips, die mede onder de Bondgenooten behoorde (f), en van Klara des Barres. Door dit tweede huwelijk wordt in 't geslacht van

V 5

(c) WAGENAAR aang. pl. 209, 210, 272 — 279.

(d) In de Levensbeschrijvinge van eenige voornaame, meest Nederlandische, Mannen, IV deel, bl. 310, staat, dat deze Bondgenoot, *mischien*, een broeder van Diederik Snoij geweest is. Doch dit is volkomen zeker. Zie *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. IV, pag. 43.* — J. B. CHAUSTIJN, *Jurispr. Her. part. I, pag. 421*, noemt hem, door vertalinge, *Ludovicus Snoij*, doch, *pag. 234*, te recht, *Judocus*, dat is, Josse of Joost.

(e) VAN GOUTHORVEN bl. 622; bij wien hij echter, bl. 629, onder de Utrechtsche onderscheekenaars van 't verbond der Edelen niet genoemd wordt.

(f) Zie II Stuk, bladz. 137 — 139.

Sonoij overgebragt de heerlijkheid Oppuers, in Brabant gelegen, en in den jaare 1664 tot eene Baronije verheven (g). Sonoij overleedt den negenentwintigsten van herfstmaand des jaars 1584. Zijne weduwe hertrouwde met Simon van de Werve, Ridder, Markgraave van Antwerpen, en storf in den jaare 1621. Dit blijkt uit het graf-schrift in eene der hoofdkerken te Mechelen. Door zijnen zoon Filips, Ridder, Burgemeester te Mechelen, gehuwd met Florence de Brimeu, is 't geslacht van Son ij voortgeplant tot op onzen tijd (h). Naauwlijks durve ik vaststellen, dat deze Sonoij, gelijk zijn broeder, bij zijne vrijheidlievende denkwijze bleef volharden. Ten minsten, mij staat niet voor, iet van zijne ondernemingen ten nutte van 't Vaderland ergens aangeteckend gevonden te hebben. Zeker is 't, dat zijn zoon en verdere afstammelingen ongemeen in de gunst van 't Spaansche Hof gestaan hebben, en dat Konings Filips,

(g) *Supplément aux Trophées de Brabant tom. II, pag. 112, 113.*

(h) *Suite du Supplément au Nobil. des P. B. tom. IV, pag. 43, 44.*

Filips, in 't jaar 1664, openlijk verklaarde, dat de voorouders van Jan Karel Sanoij, en dus ook zijn grootvader Joost, zich altijd zeer getrouw aan 's Konings voorzaaten, zoo in den krijgsveld, als in 't burgerlijke bestier, gedragen hadden.

FILIPS VAN DER SPANGEN, Heer van *F. van der Spangen*, hoewel hij zelf op deze wijze zijn naam op de eigenhandige lijst der Bondgenooten teekende, behoorde echter zonder twijfel tot het oude en adellijke geslacht *van Spangen* (*) en was de zoon van Kor-

(*) Het geslacht *van Spangen* was afkomstig uit dat der oude Burggraaven van Leijden, en ontleende zijnen naam van 't Huis te Spangen, onder Schiedland gelegen, en in 't jaar 1310 geslucht door Filips Uijtenesse, wiens overgrootvader was Jakob, Ridder, Burggraaf van Leijden en Heer van Rhijnland, die op 't einde der twaalfde eeuw leefde. De zoon van Filips nam den naam van Spangen aan, welken zijne nakomelingen, sedert, behouden hebben. De stamlijst is bij VAN GOUTHOEVEN bl. 202 — 204, en vollediger bij VAN LEEUWEN bl. 1100 — 1106, welke doorloopt tot omtrent het einde der zeventiende eeuw. Doch, weinige jaaren geleden, is een geslachtsregister uitgegeven, dat veel nauwkeuriger is, doorgaat tot dezen tijd, en aan toont, dat het geslacht van Spangen, buiten dit Gemeendbest, bijzonderlijk in Brabant en Henegouwen, noch in groot aanzien is. Men zie *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. 16m. V.* pag. 39 — 60. Tot bevestiginge, dat van der Spangen hetzelfde geslacht met dat van Spangen is, zal ik alleenlijk aanmerken, dat in vier Chartres des jaars 1416 en 1418, bij VAN MIERIS IV deel, bl. 149, 383, 404 en 526, een en dezelfde persoon genoemd wordt Filips, *van der Spangen, van der Spange, van Spange, van Spangen*, en dat een van zijne stamgenooten, in een Charter des jaars 1414, bl. 279, voorkomt met den naam van Dirk van

Kornelis, Ridder, Heer van Spangen, ter List, Rodes, Nachtegaal, Berkel, enz., Burgemeester van Antwerpen, en van Maria van Immerseel, Vrouwe van Baudries (i), of, gelijk anderen schrijven, Baudrij en Boudrij. Hij overleedt, te S. Truijen, in 't jaar 1578, en liet kinders na, verwekt bij Josina van den Bongart of Bongard (k), in den jaare 1597 te IJsselstein gestorven.

S. Steenbos, S. STEENBOS, of STEENBOR. Indien in *de opgave van den naam Steenbos* geen schrijffteel begaan is (l), wete ik niets van

(i) Men vergelijke de stamregisters en verder schrijvers, in de aantekeninge bl. 315 (*).

(k) Zie van dit geslacht, uit dat van Wasfe-naer afkomstig, II Stuk bladz. 264, 265, en Bijlaagen bladz. 225 — 233.

(l) Niet alleen VAN MEERIS, volgens de Bijlaa-

der Spangen. — Sommigen uit dit geslacht hebben, in lateren tijd, den ouden naam *Uijternisse* of *Uijternisse* wederom aangenomen. Karel Baron van Spangen van Uijternisse fraat vermeld in een' openen brief des jaars 1686. Zie *Nobiliaire des P. B.* tom. II, pag. 545, waar ook pag. 549, gesproken wordt van J. P. Uijternisse van Spangen, die uit het geslacht van Spangen was; hoewel anders blijkt, dat in 1687, ten zijnen gevalle, de naam van *Spangen* gegeven is aan de Brabantsehe Baronije *Herent*. — Met de geslachtregisters, boven gemeld, kan men noch vergelijken *des P. B.* tom. I, p. g. 147, 148, *Quartiers Généalog.* tom. I, pag. 316, *HOIJNCK VAN PAPENDRECHT* tom. III part. I, *Ansicht. Lelgie.* pag. 296, 297.

van dezen Bondgenoot of zijn geslacht te berichten. Doch bij *Bor* vindt men *Steenbor*, welke naam niet geheel onbekend is, zoo dezelve anders wel wordt opgegeven: want in 't jaar 1683 trouwde N. van Steenbor met Willem van Egmond van der Nijenburg (m). Ik vermoede echter, *Mischien, Stembor.* dat, hier, zal dienen gelezen te worden *Stembor*, welk geslacht, in de zestiende eeuw, in groot aanzien en door huwelijk met verscheiden huizen der Bondgenooten naauw vereenigd was (n).

....

laagen bladz. 39, maar ook VAN OUBENDORP geeft dus den naam op, uit VAN DER HOUVE MS. Memoriaal bl. 392.

(m) Genealogie van dit geslacht bij FERWERDA, II deel 1 stuk, generatie 8.

(n) J. B. CHRISTIJN *Jurispr. Her. part. I, pag. 391, Nobiliaire des P. B. tom. I, pag. 119, tom. II, pag. 399. Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. I, pag. 81, 120, 121, P. DIVAENS lib. II rerum Lovaniensium, pag. 68.* Uit de geslachtslijst van Renesse, bij VAN HOOGSTRATEN en FERWERDA, blijkt, dat Antonij van Stembor, Heer van Ischot, wiens moeder was Kornelia van Alkemade, in huwelijk hadt Antonia van Renesse van Zuilen; waar door de Heerlijkheid de Haar in 't geslacht van Stembor gekomen en lang gebleven is. Zie *Connaissance de la Noblesse d'Utrecht, pag. 10, 58.* In 't werk, *Recueil Généalogique de Familles ori-*

...Serk.

... STERK was, misschien, herkomstig uit het geslacht *de Sterke* of *Stercke*, dat, in Brabant en Vlaanderen, ook omtrent den tijd van 't Bondgenootschap, aanzienlijke ampten bekleedde, en met de voornaamste huizen vermaagschapt was. In 't jaar 1567 was Henrik de Stercke in 't bewind te Gent (o). Jan Stercke bekleedde bij Alva den post van geheimschrijver en kamerheer (p). Noch vinde ik Henrik Stercke, als Ontfanger Generaal der Domainen van Brabant, sedert 1539 tot 1571 (q); welk ampt, reeds in 't jaar 1541 en volgende, door iemand van dien naam waargenomen was, die ook beschreven wordt

originaires des P. B. pag. 307, 309, 311, wordt de naam geschreven *Stember*, *Stemborg*, *Stembourg* en *Stimbor*; doch uit de opgave van 't wapen, *pag. 307*, kan men opmaken, dat men aldaar lezen moet *Stembor*.

(o) *L'Estimoy de la Nobl. de Flandre liv. I, pag. 203*; die ook Schepenen van Gent, die dezen naam in 1383 en 1504 voerden, vermeldt *liv. II, pag. 554, 790*.

(p) *J. DE SEUR la Flandre illustrée, pag. 92, 101, 104*.

(q) *Supplément aux Trophées de Brabant, tom. I, pag. 203*.

wordt als Ridder, en Thesaurier van de Vlies - orde (r). Het is onnoodig anderen (s) hier optegeven.

REINIER DE SULTZ is mij, in de Neder- *R. de Sultz* landfche gefchiedenissen, nergens anders voorgekomen, zoo weinig als zijn geflacht. Naar vermoeden, was hij, gelijk eenige andere Bondgenooten, een vreemdeling in deze Landen. Ik durve echter niet verzekeren, dat hij behoorde tot het oude Zwabifche geflacht der Rijksgraaven van Sultz, 't welke, in de zeventiende eeuw; door huwelijk, met dat van Schwartzenberg vereenigd was (t).

ADRIAAN VAN SWIETEN, Schildknaap, *A. van*
Heer van Swieten, voorhenen ook van Kal- *Swieten.*
slagen

(r) J. B. CHRISTIJN *Jurispr. Her. part. I,*
pag. 503, part. II, pag. 164.

(s) *Nobiliaire des P. B. tom. I, pag. 109,*
tom. II, pag. 515, 516, Recueil Général de Fa-
milles des P. B. pag. 64. Het kan echter zeer
wel zijn, dat 'er meer dan één geflacht van dien
naam in Brabant en Vlaanderen, omtrent dezen
tijd, gebloeid hebben

(t) Genealogie bij FERWERDA I deel 2 fluk,
13 en 16 generatie.

lagen en Schrevelsrecht (u), Hoogheemraad van Rhijnland (v), was de zoon van Kornelis van Swieten en Anna van Borssele (w), en hadt groot aanzien, zoo door zijne geboorte uit een oud adelijk geslacht in Holland (*), als door zijn huwelijk met Jo-

(u) Deze heerlijke goederen hadt hij reeds in den jaare 1557 verkocht. MSS. Aanteekeningen van den Heere *van der Craght*.

(v.) Sedert 1565, afgezet 1568, hersteld 1572.

(w) Deze was eene dochter van Adriaan van Borssele van Weldaarnie en Maria van Eversdijk. MS. Genealogie van den Huize van *Borssele*.

(*) Het geslacht *van Swieten* ontleende zijnen naam van 't kasteel *Swieten*, waar over VAN LEEUWEN bl. 1272 en 1273, en F. VAN MIERIS in de beschrijvinge van Leiden II deel, bl. 619 kunnen nagelezen worden. Jammer is 't, dat hetzelfde, in 't jaar 1794, tot den grond toe afgebroken werd. Sedert 1305 waren de van Swietens onder de Edelken in de Ridderfchap van Holland bekend; gelijk BORN aantekent, Tsch. van Holland bl. 53, 56. Het Stamregister, opgegeven door VAN GOUTHENEN bl. 205 — 207, en VAN LEEUWEN bl. 1112 — 1115, waar mede de MS. Genealogie, mij door den Heere *van Spaen van Hardenflein* medegedeeld, meest overeenstemt, kan, van elders, aannemelijk verbeterd, aangevuld en opgehelderd worden, bijzonderlijk uit het Charterboek van F. VAN MIERIS. Ik vinde aldaar, II deel bl. 342, op 't jaar 1324 vermeld Dirk, Boudewijn, Floris, Timan en Hugo van Swieten; Dirk van Swieten, Bailliu van Delfland en Schieland 1373 — 1387, wiens dochter trouwde met Arend van Honthorst, III deel bl. 280, 285, 439, 464, 467; Boudijn, of Boudewijn, van Swieten, Raad en Thesaurier van Hertoge Philips van Bourgondie, voorkomende in verscheide Charters 1411 — 1433, IV deel, bl. 189, 267, 291, 293, 907, 911, 920, 1023, en

Josina van Naaldwijk, doch allermeeft door zijne roemrijke verrichtingen in 't Staatsbeftier en in den krijg. In 't vonnis, door Alva en den Bloedraad tegen zevenenveertig uit Leijden voortvluchtige perfoonen geveld, ^{Gebannen;} 31 Meij 1568.

X

badt

en in 't Charterboek van Friesland I deel, bl. 488; Dirk van Swieten, Ridder, getrouwd 1429 met Johanna, dochter van Arend van Leijenberch. Zijn grootvader, ook Dirk, geheten, en die Hoogheemraad van Rhijnland was, ontfing 1331 van Hertog Albrecht tot een eerfen Urk en Einelwaarde, doch welke goederen aan den kleinzoon 1413 ontzeid werden, IV deel bl. 48, 72, 196, 959, verg. met het Charterboek van Friesland I deel, bl. 243, 244, 249 — 255, 359, 375, waar uit ook blijkt, bl. 298, dat de grootvader in den jaare 1399 één van de krijgsbevelhebbers te Staveren was. Noch is mij, in 't Charterboek van Friesland, I deel bl. 262, voorgekomen Floris van Swieten in 1397, en in 't Charterboek van Holland, IV deel bl. 472, Hugo van Swieten, wiens verbeurdverklaarde goederen, in den jaare 1418, door Vrouwe Jakoba verkocht werden. — Veelen uit dit geflacht bekleedden de voornaamfte ecrampfen te Leijden, en onder dezen Adriaan van Swieten, Heer van Opmeer, die 1486 Ridder geflagen werd. Zie *Nobillite des P. B. tom. I, pag. 15*. Anderen waren, van 1553 tot 1570, in grooter of minder bewind te Amfterdam. **WAGENAAR** Beschrijv. II Stuk, bl. 107, 250, 265, III Stuk, bl. 479. — In de zestiende eeuw waren twee takken van dit geflacht. Uit den eenen tak was de Bondgenoot, die twee zoons naliel, Kornelis en Adriaan, van welken de tweede zijn geflacht voortgeplant heeft, doch de eerste ongetrouwd bleef, bij de begravenisse van Prins Willem I tegenwoordig was, volgens nog XVIII boek, bl. 57, en in 't beleg van Heusden 1589 fneuvelde. De andere tak voegde zich bij de tien Nederlandfche Provinciën, en bleef den Roomfchen Godsdienst aankleven. En uit dezen was gefproten de wijdvermaarde Geneesheer Gerard van Swieten, geboren te Leijden den 7 Meij 1700, en overleden nabij Weenen den 18 Junij 1772. Men vergelijke *Histoire de l'Académie Royale des Sciences, année 1772, 1 partie pag. 114 & 123*, het uittrekkel uit **BALDINGH's** lofreden op den Baron van Swieten, in de Natuur- en Geneeskundige Bibliotheek X deels I Stuk, bl. 205 — 215, en Mr. D. VAN ALPHEN in de Beschrijvinge van Leijden III deel, bl. 107, 108, vooral in het Aanhangfel op dat werk, bl. 21 — 26.

Denkt aan
zijn Vader
land.

hadt Adriaan van Swieten de eerste plaats. Hij werdt; nevens alle de overigen, beschuldigd, dat hij de nieuwe predikatiën bijgewoond en wijders medepligtig gestaan hadt aan andere misdaaden, die daar uit volgden (x). Sedert dien tijd, hieldt hij zich nu en dan te Embden op, doch vergat zijn Vaderland niet; in 't welke hij somtijds heimelijk kwam; en over welks reddinge hij met den Prins van Oranje, en met Paulus

(x) Sententien van Alva, bl. 119, 120. Wat A. van Swieten in 't bijzonder misdreven hadt; volgde wel in 't vonnis, gehykt uit deze woorden blijkt: *te weten, de gezegde A. v. S. te hebben &c.* doch wordt niet opgegeven. Zie ook VAN MEEREN HF boek, bl. 49.

22* - 26*. Ik twijfelc geenzins aan de waarheid van 't bericht, dat die beroemde Man uit het oude Hollandfche geslacht van Swieten afstamde; doch, bij gebrek der noodige bescheiden, darve ik niet verzekeren, dat hij een afstammeling van den Bondgenoot zelven geweest zij. Uit de gedrukte en MS. Genealogien zou men veel eer het tegendoel moeten opmaken. Ik vermoede liever, dat die groote Geneesheer afstamde van Hugo van Swieten, die Reutmeester Generaal van Namen was, en in 't jaar 1585 overleedt. — Dit geslacht was, eeuwen lang, met de aanzienlijkste huizen vermaagschapt. Men zie, behalven de Genealogien, LE CARPENTIER *part. III, pag. 465, 573*. De Baron van Swieten, van wien ik boven sprak, hadt in huwelyk Marie Lambertine Thérèse Terbeek van Coesfeld. Zijn zoon, Gishert Henrik, trouwde in 't jaar 1774 met Charlotte Philippine Henriette U Serclaes; en zijne dochter, Marie Thérèse, kreeg in den jaare 1768 ten man Jaques Louis Joseph Baron de Bonaert, Heere van Brumault, enz. Zie *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. II, pag. 41, tom. V, pag. 276*.

lus Buijs, toen Pensionaris te Leijden, mondelijk of door brieven raadpleegde(y). Niet zonder vrucht, gelijk de uitkomst toonde.

Zijn naam praalt mede op de lijst der *Helpt den Briele inne-* Watergeuzen, die den Briele innamen (z). *men, 1572a*

Deze eerstelingen der Vrijheid waren recht geschikt, om hem tot andere ondernemingen van groot belang aantevuuren. Ik zal

de voornaamste melden. In den afloop van *Wint Oudewater, Gouda en Woerden.* weinige maanden, wist hij zich meester te maken van Oudewater (a), Gouda (b) en

Woerden (c), en hij hieldt, sedert, op deze plaatsen een wakend oog. In 't jaar *Oudewater beveiligd,* 1573 verijdelde hij den aanslag van Bosfu tegen Oudewater (d), en, hoewel zijne *verloren,* pogingen, tot ontzet van die stad in den jaare 1575, mislukten, bragt hij echter *herwonnen,*

X 2

de- 1576.

(y) BOR V boek, bl. 208 [289], bl. 223 [310]. VAN METEREN III boek, bl. 59.

(z) BOR VI boek, bl. 265 [365].

(a) BOR VI boek, bl. 275 [378].

(b) BOR aangeh. pl. Men vergelijke vooral de bijvoegfels en aanmerkingen van den kundigen VAN WIJN voor 't VI deel der Vaderl. Historie van *J. Wagenaar*, bl. 96—99.

(c) BOR VI boek, bl. 296, 297 [406, 407]. *BOSTERUS Historisch verhaal*, bl. 388—391.

(d) BOR VIII boek, bl. 122 [646].

dezelve, weinige maanden later, wederom aan 's Prinzen zijde (e). Op Gouda kreeg hij eene nauwere betrekkinge, alzoo hij tot Gouverneur der stad (f) aangesteld werd, en in die hoedanigheid alle hoogachtinge genoot. Eenigzins vreemd moest het hem, derhalven, voorkomen, dat de Regeerders, buiten zijne voorkennis en zonder zijne bewilliging, een besluit namen, en zonder uitstel een' aanvang maakten, om het oude kasteel van Gouda, waar op van Swieten toen zijn verblijf veeltijds hieldt, tot den grond toe aftebreken (g). Wanneer Woerden in den jaare 1575 door de Spaanschen belegerd werd, baande hij den weg, om met de belegerden, door middel van duiven, verstandhoudinge te oefenen (h). Zijne oplettendheid voor die plaats, toen en vroeger bewezen, kan aanleidinge gegeven hebben, dat men hem, naderhand, tot

Werd Gou-
verneur van
Gouda.

Zorgt voor
Woerden,
en wordt al-
daar Kaste-
lein.

(e) BOEK VIII boek, bl. 125 [645], IX-boek, bl. 150 [727].

(f) BOEK X boek, bl. 432.

(g) BOEK XI boek, bl. 308 [105, 906]. VAN WIJN in de bijvoegfels op 't VII deel van *Wagenaars Vaderl. Hist.* bl. 55.

(h) BOEK VIII boek, bl. 123 [648].

tot Kastelein van Woerden aanstelde (i).
 Zijne zorg bepaalde zich, echter, niet tot
 die drie steden alleen. Men kan nauwliks
 twijfelen, of hij begunstigde, ter Staats- *Het t be-*
 vergaderinge, het besluit, om Amsterdam *st. ten, om*
 te overrompelen; naardien hij zelf in aan- *de st. aan*
 merkinge kwam, om dien aanslag te onder- *te verras-*
 nemen (k). Omrent dien zelfden tijd en *sen, 1577.*
 naderhand, wendde van Swieten ook alle *Zijne pogin-*
 pogingen aan, om Utrecht (l), Gelder- *gen omrent*
 land (m) en Overijsel (n) aan 's Prinzen *Utrecht,*
 zijde te doen overflaan. Zijne krijgsbedrij- *Gelderland*
 ven verhinderden hem geenzins, om zich *en Over-*
 ook met de gewigtigste Staatsbezigheden te *isel.*
 bemoeijen. In den jaare 1579 was hij een *Gezonden*
 der gemagtigden, die met den Aartsherto- *aan den*
 ge Matthias en den Prinse van Oranje, over *Aartsherto-*
 de Utrechtsche Unie, nader handelen moes- *ge Matthias,*
 ten (o); en, vier jaaren laater, werdt hij, *en den Prin-*
se van Oran-
je.

X 3 nes

(i) In 't jaar 1579 was hij in dien post. Zie
 BOR XIII boek, bl. 147 [114].

(k) BOR XI boek, bl. 310 [906].

(l) BOR IX boek, bl. 159—160 [696—699],
 X boek, bl. 216, [777, 778].

(m) BOR XIV boek, bl. 193 [177].

(n) BOR XV boek, bl. 222, 223 [217—219].

(o) BOR XIV boek, bl. 157 [127].

*Is een ver-
trouweling
van Oranje.*

*He'pt te
Utrecht de
ruste bevo-
deren, 1583.*

nevens anderen , aan den Prinse gezonden , om over de aangelegenste belangen van 't Vaderland te spreken (p). Hier toe was hij zeer geschikt, niet alleenlijk wegens zijne beproefde ervarenheid in 's Lands zaken; maar ook uit hoofde van 't vertrouwen, dat die Vorst in hem stelde, als wel bewust, hoe veel van Swieten toegebracht hadt tot het besluit der Staaten van Holland en Zeeland, om de hooge Overheid den Prinse te doen opdragen (q). Ten blijk van dat zelfde vertrouwen, zal ik noch melden, dat de Prins, verwittigd van zekere hoogloopende geschillen en daar uit spruitende be-roerten binnen Utrecht, tot het bedaren van dezelve en om de openbaare ruste te herstellen, derwaards den Heere van Swieten zondt, die, vergezelschap van twee andere vertrouwde vrienden van Oranje, in zijne po-

(p) BOR XV boek, bl. 206 [194], XVIII boek, bl. 30 [397].

(q) BOR XV boek, bl. 199, 200 [185]. Zijne afwezigheid ter Staatsvergaderinge zal de oorzaak geweest zijn, dat van Swieten de Akte van geheimhoudinge, belangende het besluit tot de opdracht der hooge Overheid, niet ondertee-kend heeft, gelijk de andere Leden deden. Zie BOR XV boek, bl. 197 [182].

pogingen aldaar gelukkiglijk slaagte (r). Kort na zijne wederkomst van Utrecht, is ^{Sterft,} hij binnen Gouda overleden (s). ^{1584.}

. . . . TANGRIJE was mij eerst in alles ^{Tan-} onbekend (r); doch naderhand ontdekte ^{grij-} ik, dat 'er een geslacht van dezen naam geweest zij, en vond, dat Magdalene, dochter van Nikolaas de Tangrij, Ridder, trouwde met Antonij van Oije (u). Noch is mij voorgekomen de naam van eene Heerlijkheid *Tangrij*, of *Tangrije*, welke, in de zestiende en zeventiende eeuw, toebehoorde aan 't geslacht *de Morel*, naderhand bekend onder den naam van *de Morel-Tangrij*.

X 4

(r) ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰ ¹²⁸¹ ¹²⁸² ¹²⁸³ ¹²⁸⁴ ¹²⁸⁵ ¹²⁸⁶ ¹²⁸⁷ ¹²⁸⁸ ¹²⁸⁹ ¹²⁹⁰ ¹²⁹¹ ¹²⁹² ¹²⁹³ ¹²⁹⁴ ¹²⁹⁵ ¹²⁹⁶ ¹²⁹⁷ ¹²⁹⁸ ¹²⁹⁹ ¹³⁰⁰ ¹³⁰¹ ¹³⁰² ¹³⁰³ ¹³⁰⁴ ¹³⁰⁵ ¹³⁰⁶ ¹³⁰⁷ <

grij. Adriaan de Morel, een Edelman in Artois, was Heer van Tangrij, en hadt in huwelijk Isabelle, dochter van Jan de Presfij en Charlotte de Ghistelles. Zij lieten na Lambert de Morel, Heer van Tangrij, Gouverneur van Avesnes, wien uit Maria de Bracle (v), Vrouwe van Hauterive, geboren werdt Karel de Morel-Tangrij, Ridder, Burggraaf van Chelers, Parquet, enz. Deze nam te Oudenaarde, in den jaare 1622, ter vrouwe Anne de Waudripont, Vrouwe van Picquignij, en liet ééne dochter na, Petronelle de Morel-Tangrij, welke in 't jaar 1686 overleedt, en de laatste van deze naam was, doch kinders naliet uit haar huwelijk met Filips François du Faing, Graave van Hasfelt en Baron van Jamoigne (w).

A. Teijs. ALLE TEIJES (x), Burgemeester te Leeuwarden, hadt zich, door de ondertekeninge van 't verbond en andere pogingen ter herstellinge van de Vrijheid, zoo bekend ge-

*Vucht, en
wordt ge-
degnard.*

(v) W. Bracle was ook onder de Bondgenooten. Zie II Stuk, bladz. 277, 278.

(w) *Quartiers Généalogiques* tom. I, pag. 124, 268; *Nobiliaire des P. B.* tom. II, pag. 403.

(x) In Latijnsche schriften wordt hij genoemd *Allaeus Teiesius*; doch in de Sententien van Al. 2° bl. 166, *Alle Tbeijs*.

gemaakt, dat hij, in den jaare 1567, zich genoodzaakt vondt Friesland te verlaten, en, in 't volgende jaar, niet onvoorzichtig genoeg was, om, volgens de dagvaardinge in naam van Alva, te Antwerpen te verschijnen (y). Liever wilde hij gebannen worden, en zijne goederen laten verbeurd verklaren: in welk lot ook zijne huisvrouw, Machteld Dirksdr, deelde, om dat zij den ketenen zeer gunstig geweest was, en haaren man tot dezelveu getrokken en verleid hadt (z). Ik vermoede, dat hij zich, gelijk veelen toen deden, uit Friesland naar Groningen zal begeven hebben, waar hij eenig landgoed bezat (a). Indien hij, gelijk mij bericht (b) is, uit de algemeene vergiffenisfe uitgesloten geweest is, kan men daar uit opmaken, dat hij in liefde

Zijne vrouw
werdt ook
gebannen.

X 5

voor

(y) WISEMIUS *lib. II Histor. pag. 90, 115.*
 Charterboek van Friesland III deel, bl. 726.

(z) Sententien van Alva, bl. 166, 169.

(a) MSS. Aant. van den Heere van der Craght.

(b) Door den Heere U. van Burmania; die noch aanmerkt, dat de Heeren Teijens, uit den adellijken staat in 't kwartier van Zevenwouden, van tijd tot tijd, op den Landdag verschenen zijn, doch dat hij niet beslissen kan, of zij tot hetzelfde geslacht met dezen Bondgenoot behoorden.

voor Vrijheid en Vaderland niet minder volhardde, dan 't Spaansche Hof in onderdrukkinge van de onschuld.

S. van Tel-
licht.

SANDER VAN TELLICHT, een Geldersch Edelman (*), nam veel deels in de belangrijkste zaken van Nederland, dat is, in de pogingen der verbonden Edelen ter verwervinge van Vrijheid, en in de vaststellinge der Utrechtsche Unie. Zijne verrichtingen tuschen deze gewigtige tijdstippen zijn mij niet bekend. Dan, 't is genoegzaam zeker, uit zijne eigenhandige onteekeninge (c), dat hij, in de jaaren 1565 en 1566, voor 's Lands heil ijverde.

De

(c) Bijlaagen, blad. 23.

(*) De MS. Genealogie, mij door den Heere van Sparre van Hardenfein medegedeeld, begint met den oud-over-grootvader van den Bondgenoot, en bevestigt de echtheid der kwartieren, zoo aanstonds opgeeven. Uit die Genealogie blijkt, dat hij een zoon was van Otto van Tellicht, Drost van Elten, en van Margriet van Galen, welke eene dochter van Hendrik en Walburg van Zeller was, en te voren ten man hadt Sander Tenguagel; dat hij getrouwd was met Elisabeth van Munster, dochter van Christoffel en Jutte van Kervenheim; dat hij uit haar verwekte twee zoons, (1) N. van Tellicht, getrouwd met Maria van Gelre, dochter van Dijk van Gelre, Heere tot Aerssen, en van Frederika van Rechteren van Voorst, en te voren gehuwd met den Oversten Maarten Schenck, die in 's Lands geschiedenissen zoo bekend is, (2) Christoffel van Tellicht, die ter vrouwe nam Maria of Margareta Schenck, zuster van Maarten en Pieter Schenck en eene dochter bij haar won, Na zijnen dood, hertrouwde zij in 1589 met Adriann van Camphusen, en in 1603 met Antonij van Voorst; eindelijk, dat die geslacht ook vermaagschapt is geweest met die van Buuren, Bijler, Hekelum tot Borkelo, Turf, Jutphaas, enz. Wijders.

De Utrechtsche Unie heeft hij niet alleen- Bewerkt de Unie van Utrecht.
 lijk, wegens de Ridderfchap van Gelre en
 Zutphen, onderteekend, op goedkeuringe
 van de Raanderheeren, als mede van de
 groote en kleine fleden van 't Vorftendom
 en Graaffchap (d), maar hij wendde ook
 vooraf alle pogingen aan, om dezelve Unie
 te bewerken en tot ftand te brengen (e).
 Zijne beproefde trouwe en kundigheid zal Kommissaris
Generaal der
monfteringe,
1579.
 hem den weg gebaad hebben tot het ver-
 krijgen van den gewigtigen post van Kom-
 missaris Generaal der monfteringe van de
 troepen, die in dienst der vereenigde Ge-
 westen waren (f).

C. DU

(d) BONDAM Redenvoering over de Unie van
 Utrecht, bl. 140. BONDY en PAULUS over de-
 zelve, I deel, bl. 23, IV deel, bl. 9, 10, waar
 hij *Tellich* genoemd wordt.

(e) BONDAM Verzameling van onuitgegevene
 ftukken, IV deel, bl. 348, V deel, bl. 19, 20,
 waar zijn naam *van Telcht* opgegeven is.

(f) NOR XIII boek, bl. 90 [34].

ders, men kan het aanzien des geflachts van *Sander van
 Tellicht*, die elders den doopnaam van *Alexander* draagt,
 afnemen uit de acht kwartieren, welke hij van vaderlijke
 en moederlijke zijde voerde: Tellicht, Baeck, Echtelt,
 Echtelt; Galen, Zeller, Brien, Leijelberg. Hij begaf
 zich in huwelijk met Elifabeth van Munster, en won bij
 haar Wolter van Tellicht, overleden in 't jaar 1611, wiens
 kwartieren zijn: Tellicht, Galen, Baeck, Zeller; Munster,
 Kervenheim, Gemen genaamd Prastina, Langen. MSS. Aaz-
 teekeningen van den Heere van *Huerfelle tot Ijst*.

C. du Thersieu. C DU THERSIEU, Heer van Belmont, staat op de oorspronkelijke naamlijst (g) onder de Brabantsche Bondgenooten; doch is mij niet nader bekend geworden.

S. Tjaarda. SCHELTO TJAARDA was uit een oud adellijk geslacht in Friesland (*) herkomstig, en de zoon van Mr. Sids Tjaarda en Moed *Ingedaagd.* Sitsfema. Zijne vrijheidsliefde berokkende hem den haat van Alva, op wiens last hij naar Antwerpen, in persoon gedagvaard werd (h). Uit zijn huwelijk met His Hermana, hadt hij eenen zoon, Sids Tjaarda, gehuwd met Elck Fritsina, wier moeder

(g) Bijlaagen, bladz. 18.

(h) WINSEMUS *lib. II Histor. pag. 114.*

(*) De naam van dit geslacht wordt door de schrijvers verscheidenwijze opgegeven, *Tiarda*, *Tjaarda*, *Tjaerda*, *Tjaerda*, *van Tjaarda*. Noch vindt men *Thiarda* en *Thiarda*, in 't Charterboek van Friesland, I deel, bl. 517, 620, en *Tijaerda*, bl. 743. Het stamregister is bij FERWERDA I deels 1 stuk, bl. 151 — 154, en komt bijna overeen met de MS. Genealogie in 't Latijnsche werk der Heeren van *Burmania* en *Uensstra*, *de Nobilitate*. De huister van dit geslacht blijkt ook uit de huwelijksverbindingen met die van Martena, Lijfinga, Heemstra, Meekema, Scheltema, Goslinga, Aggema, Unia, Grovestins, Douma, thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg, Meesche, Lewe, Rongers, Burmania, Holdinga, enz. — Een tak van dezen stam voegde, sedert meer dan drie eeuwen, bij den naam van *Tjaarda* noch dien van *Starkenborg*, ontleend van een kasteel of stins in Sibrandabuzen. Eenigen noemden zich, of werden alleenlijk door anderen geheeten, van *Starkenborg*, met eehreklinge van den oorspronlijken stamnaam. Zie 't Charterboek van Friesland I deel, bl. 738, waar Barthold Sterckenbosch en Sids Tijaerda, op 't jaar 1436, vermeld staan. — Bij de Friese geschiedschrijvers, *Emmius*, *Winsemius* en *Seketus*, worden vele voornamen mannen, staatkundigen en krijgsteden, uit dit geslacht gesproken, met lof vermeld.

der uit 't geslacht van Camminga was. Hij genoot, met de zijnen, de vruchten van de edele Vrijheid in zijn Vaderland, zoo wel als zijn stam- en tijdgenoot, Jan Tjaarda van Starkenborg (i), die ook voor Alva's worde moest zwichten, doch wiens zoon, Barthold, hem ten tijde zijner ballingschap geboren, het Spaansche geweld door zijnen heldenmoed help snuiken (k).

THOMAS VAN TIELT (l) was, ten tijde ^{T. van Tiel.} van 't Bondgenootschap der Edelen, Abt ^{Was Abt,} van S. Bernards, doch werdt, na de vrij- ^{doch werdt} willige verlatinge (m) der rijke Abtdije, ^{Predikant} onder de ^{Hervormden.} Leeraar der Hervormden, zoo elders, als bij-

(i) GELLIVS SNECANUS roemt zijne liefde voor den Godsdienst, binnen en buiten 's Lands betoond, en zijn voorbeeldig gedrag onder al zijn zwaarlijden. Verg. *Frisia Nobilis*, pag. 154.

(k) *Frisia Nobilis*, pag. 396 — 404.

(l) Hij wordt, gelijk elders aangewezen is, genoemd, van Til, Tbielt, Tbildt, Tbielden, Tbielht, Tbielt; doch onder 's Mans eigenhandige Nederduitsche brieven heb ik gevonden van Tiel. Zijne stamgenooten schreven van Tbielt.

(m) Zijn jaarlijksch inkomen beliep omtrent zestig duizend guldens. HOOFD IV boek, bl. 164.

bijzonderlijk te Delft, in welke stad hij, in den jaare 1590, overleden is. Zijn leven is door mijnen Vader uitvoeriglijk beschreven (n), en 't gene ik, meest uit een groot aantal van 's Mans eigenhandige brieven, ter verbeteringe of vermeerderinge daar bij te voegen had, heb ik onlangs elders opgegeven (o). Het is onnoodig, het reeds gezegde hier te herhalen, vooral, om dat hetzelfde meest zijne betrekkinge tot de Kerkelijke geschiedenissen heeft. De opgave van eenige bijzonderheden, die meer tot dit werk behooren, of elders opzetlijk door mij verzwegen werden, zal hier genoeg zijn. Hij was, omtrent den jaare 1534, te Mechelen geboren, en behoorde, naar alle vermoeden, tot het geslacht van *Tielt* of *Thielt*, dat, in de zestiende eeuw en naderhand, in Brabant bloeide (*). Ik heb hem

Nam deel

(n) Historie der Hervormde Kerke en Doorluchtige Schoole te Gent, bl. 250 — 270:

(o) In een Aanhangsel, gevoegd bij de tweede uitgave van die Historie in 't jaar 1794, bl. 62 — 87.

(*) Uit een MS. geslachtsregister der Familie *Vilters*, of *Velters*, is mij gebleken, dat Mr. *Pieter van Thielt*, Sekretaris van den Raad van Brabant 1503, getrouwd was met *Aleijdis van Doren* of *Dorne*, dochter van Willem van Dorne,

hem onder de verbonden Edelen geplaatst, in 't verbon-
den dat een schrijver van dien tijd (p) uit-der Edelen.
druk-

(p) Antwerpsche Chronijk, bl. 141, 142.

he, en van Heilewig Vilters. *Pieter van Thielt* hadt vijf kinderen, (1) *Willem*, die ook Sekretaris van den Raad van Brabant geweest is, (2) *Pieter*, (3) *Maria*, welke eerst trouwde met Simon de Tisnacq, naderhand met Philips van Meerbeke, (4) *Klara*, welke ten man kreeg Bartholomeus de Naturelle, (5) *Joanna*, in de MS. Genealogie verkeerdelijk *Elisabet* genoemd, gehuwd met Jan van der Vorst, gezeid Gijs, Ridder, Heer van Loenbeke, Vroenhove, enz., Kauselier van Brabant, beide overleden in 't jaar 1568, en te Brusfel begraven, met deze acht kwartieren: van der Vorst, Spanhem, Poppendonck, Duffle; van Thielt, Pippenpoij, van Dorne, Vilters. Men zie *EUTKEN'S Trophees de Brabant*, tom. II pag. 366, 367, waar ook heere kinderen gemeld worden. Men vergelijke *CHRISTIJN Jurispr. Her. part. I, pag. 331, Supplément aux Troph. de Brabant tom. II, pag. 110, 111, Nobiliaire des P. B. tom. II, pag. 427*. Indien de kinders van *Willem* en *Pieter*, gelijk die van hunne drie zusters, in de gemelde MS. Genealogie opgegeven waren, zoude ik in 't zekere kunnen berichten, of de Bon'genoot *Thomas van Thielt* een zoon of kleinzoon van *Willem* of van *Pieter* geweest zij. Uit het huwelijk van *Maria van Thielt* met *Simon de Tisnacq*, zijn voortgeproten *Karel de Tisnacq*, Ridder, President van den Geheimen Raad, en *Louise de Tisnacq*, getrouwd met *Pieter Boifot*, wiens beide zoons, *Karel* en *Lodewijk*, zich aan Nederland en de herstelde Vrijheid zoo verdienstelijk gemaakt hebben. Dit bericht omtrent de huwelijksvereeniginge der geslachten van *Thielt* en de *Tisnacq* doet ons zien, waarom de Ridder *Karel de Tisnacq* zich schijnt bemoeid te hebben met de aanstelling van *Thomas van Thielt* tot Abt van S. Bernards, waar van *HOPPERUS part. II, Epistola XXVII ad P. ab Aijta, pag. 137* het volgende meldt: *Sacrolatum factum Abbatibus Sancti Bernardi valde miratur Dominus Tisnecus, propter summas commendationes, quas in nominatione habebat. Sed mihi, antequam inde discederem, jam tum coeperat nescio quid in illius moribus displicere.* Ik heb de eigen woorden van *Hopperus* opgegeven, om dat zijne brieven wel gedrukt, doch tot nu toe niet uitgegeven zijn. Uit de laatste woorden kan men opmaken, dat de Abt van S. Bernards reeds meer openlijk over 't stuk van Godsdienst anders, dan men verwachtte, begon te spreken, eer *Hopperus* van hier naar Spanje vertrok, om, in plaats van *Karel de Tisnacq*, de Nederlandse zaken aldaar waartone-

drukkelijk meldt, dat men de oorzaak van zijn vertrek hier aan toeschreef, dat hij met de Geuzen en smalle Jonkers het Requêt tegen de oude Religie onderteekend hadt, terwijl de Koning aan de Landvoogdesse schreef, dat zij alle zulken te Brussel zou gevangen nemen. Ook blijkt van elders, dat hem door veelen nagegeven wierde; dat hij met de Edelen van den Lande geteekend hadt; gelijk zijn vriend, *Kaspar van Grevinchoven* verhaalt (q), zonder zulks tegentefpreken. Onder de veelvuldige beschuldigingen, door den Prokureur Generaal tegen den Graave van Hoorne ingebracht, was het vierentwintigste punt, dat door den Abt van S. Bernards onthaald waren de Prins van Oranje, de Graaven van Hoorne, Egmond en Hoogstraten, nevens andere Edelen, die een ongeschikt geschreeuw zouden gemaakt hebben: waar op d' Graaf antwoordde, dat hij, in gezelschap des Prins van Oranje, des Hertogen van Aarschot en des Graaven van Egmond, het noenmaal in S. Bernards gehouden

(q) Catholijke Verantwoordinghe der Religie, bl. 353.

den hadt, waar de Abt hen wel onthaalde, doch dat hij, behalven zeker geroep van een onwijs mensch, van geen andere ongeregeldheden wist (r). Wijders, vinde ik aangeteekend (s), dat de Prins van Oranje, den negentienden van oogstmaand 1566, van Antwerpen naar den Abt van S. Bernards trok, om te vernemen, welk antwoord de Geuzen op hun verzoekschrift te (t) Brusfel krijgen zouden. Dit alles samen genomen doet mij voor waarheid aannemen, dat de Abt van S. Bernards één der Bondgenooten, maar ook, zoo veel ik konde ontdekken, de eenige uit de Kerkelijken van dien tijd was. Zijne aanzienlijke geboorte en bloedverwantschap met voornaamste geslachten, zijn rijkdom, verstand, geleerdheid, veelvermogende invloed bij anderen, gemeenzaam verkeer met de grootste Heeren, zijne volijverige zucht voor Vrijheid in den Godsdienst en Burgerstaat,

(r) nor IV book, bl. 136, 143 [192, 200].

(s) Antwerpsche Chronijk, bl. 86.

(1) Hier zal gezien worden op 't verzoekschrift der Edelen, waar van ik handelde in 't I Stuk bl. 398 en volgg.

zullen veroorzaakt hebben, dat men hem zoo gaarne onder de Bondgenooten zag, als hij 'er zich bereidvaardig toe betoonde. Zijn verdere levensloop deedt ten overvloede blijken, dat hij geen eigen belang bedoelde, geen gezag of eerampten in den Burgerstaat voor zich begeerde, maar dat hij alleenlijk GODS roem en 't heil der Kerke zocht. Wenschelijk ware het, dat alle Predikanten, die zich ooit in eenig 's Lands of Stedelijk bestuur lieten inwikkelen, hadden kunnen be-
tuigen, gelijk Thomas van Tielst naar waarheid deedt (u): *Eergierig ben ik ook niet, maar ijverig tot GODS eere, en zielgierig.*

La Tour.

. **LA TOUR.** Naardien verscheidene geslachten van dezen of soortgelijken naam (*), in en buiten de Nederlanden, sedert drie eeuwen, bekend waren, is 't
naauw-

(u) In zijnen eigenhandigen brief, geschreven te Antwerpen den 22 December 1578.

(*) Men zie *Nobiliaire des P. B. tom. I, pag. 110, 205, tom. II, pag. 523 — 513, Suite du Supplement au Nobiliaire des P. B. tom. IV, pag. 231 — 244, Recueil Généalogique de Familles originaires des P. B. pag. 116 — 121, Quartiers Généalogiques tom. I, pag. 46, 327* vooral **LE CARPENTIER part. III, pag. 1042 — 1046.** Bij VAN HOOCHSTRATEN is een uitvoerig bericht van 't Graslijke geslacht *de la Tour*, welks verbindtenissen met die van Nassau, Wassenaer, Aerssen, enz., uit de standlijsten van deze Huizen en van elders blijken kunnen.

naauwlijks te gissen, aan wien wij, hier, te denken hebben. Ook durve ik niet verzekeren, dat bedoeld worde Robert van Longueval, Heer van la Tour, die, gelijk boven (v) gezien is, onder de verbonden Edelen was.

FILIPS TRIEST, een Gentenaar van ge-*F. Triest.*
boorte (w) en gesproten uit een zeer voor-
naam Vlaamsch geslacht (*), was een der *Onthoofd.*
Edelen, die, op last van Alva, den eersten
van zomermaand 1568, te Brusfel onthalsd
zijn (x). In 't geslachtregister vinde ik
Y 2 nie-

(v) II Stuk, bladz. 501, 502.

(w) M. AR ISELT *sui temporis listor.* pag.
143.

(x) Zie de Schrijvers, aangehaald in 't II Stuk,
bl. 143, 144.

(*) Een uitvoerig Stamregister, beginnende met den jaare 1360, en doorlopende tot onzen tijd, is te vinden in *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. II, pag. 144 — 171.* Uit die Genealogie blijkt, dat de Schrijver der Gentsche Geschiedenissen I deel, bl. 121, naar waarheid getuigen, dat het geslacht van *Triest*, oorspronkelijk van Gent, een van de oudste en edelste van Vlaanderen is. Wil iemand hier van noch meer overtuigd worden, hij vergelijke *L'ESPINOIJ Recherch. de la Nobl. liv. I, pag. 105, 106, 174, 179, 180, liv. II, pag. 642, CHRISTIJN Jurispr. Her. part. I, pag. 391, Nobiliaire des P. B. tom. I, pag. 119, 214, 215, 266, 267, le vrai Supplément au Nobiliaire, pag. 16, 67, Suite du Supplément au Nobil. tom. IV, pag. 37, LE CARPENTIER part. III, pag. 970, Quartiers Généalogiques tom. I, pag. 123, 133, 156, Recueil Général de Familles orig. des P. B. pag. 25, 32, 52, 109.*

niemand met dien zelfden voornaam , om- trent dezen tijd levende , behalven Fili s Triest , Ridder van Jerufalem , ongehuwd overleden , die een zoon was van Josfe Triest , Heere van Buufere , en Filippote van Hembiefse (y). 'Er is geen gronds ge- noeg , om te verzekeren , dat hij dezelfde met den Bondgenoot was. Vaster gaat het , dat de onthoofde Triest met standvastigheid den Hervormden Godsdienst aankleefde. Zijn afkeer van de Roomsche kerkplegtig- heden was oorzaak , dat zijn hoofd op eene flak en zijn romp aan eene paal opgehan- gen bleef , zonder de eere van begravenisse te verwerven (z) , welke aan anderen , toen , te beurt viel.

J. Tseer-
aerts.

JHEROSMA TSEERAERTS , een Brabantsch Edelman (*), voegde zich bij de Bondge-
noot

(y) *Suite du Supplément au Nobilicire des P.
B. tom. II, pag. 163.*

(z) HOOFD V boek , bl. 180.

(*) Ik heb den naam van dezen Bondgenoot opgegeven , gelijk hij denzelven eigenhandig op de oorspronkelijke lijsie geschreven heeft. Hier door vervallen de mij medegedeelde gissingen , dat men , hier , zou kunnen denken , of aan Josfe Tseeraerts , of aan Louis Tseeraerts , Bailliu in den Ha- ge , die gehuwd was met Margarine van Halmale. — De geslachtsnaam wordt verscheidenlijk gespeld , Tseeraerts . Tseer-
aerst

nooten. Geen wonder. Hij was als Stalmeester aan 't Hof des Prins van Oranje, die groot vertrouwen in hem stelde. Dit bleek reeds in den jaare 1569, wanneer de Prins hem, ter uitvoeringe van een' geheimen last, naar Engeland zondt (a). Om-

Y 3

trent

(a) BOR V boek, bl. 208 [293], HOOFD V boek, bl. 210.

gerust, *Tseeraerts, Tseeraerts, Tseeraerts, Tseeraerts, enz.* Hoewel sommigen uit dit geslacht kunnen naam en weinig anders gespeld hebben, en, waarschijnlijk, altijd behoorde geschreven te worden *Tseeraerts*, of *Tseeraerts*, volg ik lieft het oorspronkelijke handteeken. — Dit geslacht was sedert den jaare 1116 in Brabant bekend, en van 't jaar 1322 te Brussel in hoog aanzien. J. B. GRAMAYE in *Bruxelles*, pag. 23, LE CARPENTIER part. III, pag. 492. Van hier, dat de Staten van Holland in hun berichtschrift aan den Hove van Holland, te vinden in 't Register der Resolutien in de jaaren 1557 en 1558 bl. 82, te kennen gaven, dat de *Tseeraerts* *notoirlijk voor Brabandiers gehouden werden*, en dat derhalven Louis Tseeraerts, als een Brabander, niet kon geduld worden tot de bekleedinge van 't Bailiffchap in 's Hage. Doch hij bewees, te Mechelen geboren te zijn, en dat hij, om die reden, den gemelden post kon waarmaken, gelijk hij deedt van 1557 tot 1561. Zie DE KROMBESCHRIJVING van 's Gravenhage II deel, bl. 40 — 42. Om trent dien tijd leefde Hendrik Tseeraerts, gehuwd met Anna van Brecht, en was in 't jaar 1586 Markgraaf van Antwerpen; volgens de Genealogie van *van Brecht*, 7 gener., en *van der Dussen*, 8 gener., bij FRADERA I deel 2 stuk. In die stad was Lancelot Tseeraerts eerste Burgemeester 1610, wien de Aartsbischop Maximiliaan 1599 tot den Ridderstand verheven hadt. Zie *Nobiliaire des P. B.* tom. I, pag. 118. Hendrik en Lancelot waren zoons van Barbe van der Werwe. LE CARPENTIER part. III, pag. 903. Lancelot hadt in echt Anna van Etten, en verwekte uit haar Maximiliaan, wiens dochter Margarite ten man kreeg Willem van Halmale, Ridder, Lid van den grooten Raad te Mechelen, wiens dochter, Joanna Angelina van Halmale, trouwde met George Joseph Baron d' Iure de Caestre, Schepen te Mechelen, overleden 1719. Zie *Quartiers Généalogiques* tom. I, pag. 63, 172. Van de huwelijksverbindingen met 't geslacht Quare is hier boven gesproken bl. 238.

Frankrijk
naar Zee-
land, 1572.
en wordt
Gouverneur
over Wal-
cheren.

Pogt Vere
ontzetten.

Zijne onder-
nemingen
tegen Brug-
ge en Goes
mislukken.

trent drie jaaren later, bevondt hij zich in Frankrijk; doch begaf zich van hier, op last van Graaf Lodewijk van Nassau, naar Zeeland, en kreeg, als 's Prinzen Stadhouder, 't krijgsgelied over Walcheren. Té Vlissingen kwam hij eerst (b) met eenig krijgsvolk, na dat deze stad zich aan 't Spaansche gebied onttrokken hadt. Weinige dagen na zijne komste, zocht hij zich meester van Vere te maken (c); in welke stad hij, sedert, de beeldenbrekinge met geweld tegenging, doch waar door hij zich den haat en laster van een' woesten hoop be-
vokkende (d). Zijn toelag, om den Hertog van Medina Celi in Vlaanderen opteligen en Brugge te bemagtigen, liep vruchteloos af (e), even als zijne herhaalde aanslag op Goes, welke stad hij, in hooijmaand des

(b) Den 27 April 1572. LE PETIT *Chron. liv. X, pag. 225.* BOR VI boek, bl. 269 [370].
Tleeraerts vernieuwde de Wethouders te Vlissingen, den 19 Meij 1572. *BRASSE tweede eeuw-geijde der Vlissinghe Vrijheid*, bijlaagen bl. 18.

(c) BOR VI boek, bl. 269 [371].

(d) BOR VI boek, bl. 286 [393].

(e) LE PETIT *liv. X, pag. 227.* Jaarboeken der stad Brugge II deel, 264, 265.

des jaars 1572, eerst dacht te verrasfen ,
 en naderhand liet opeifchen. Beide mis- *Dit baart
 lukte; en dit hadt ten gevolge, dat men wantrouwen
 hem, bij zijne eerfte terugkomfte, ter op hem.*
 naauwer nood binnen Vlifingen liet ko-
 men, en, na den tweeden mislukten aan-
 flag, volftrektelijk weigerde de poorten
 van die ftad voor hem te openen, zoo dat
 hij zich genoodzaakt zag, om met zijne
 bijhebbende manfchap naar Zoutelande (f)
 te wijken; op welk dorp 't krijgsvolk den
 landman geen geringen overlast deede (g).
 Het ongenoegen, hier door, en uit hoofde
 van de gemelde vergeeffche pogingen, te-
 gen Tseeraerts verwekt, verminderde door *Verftaat de
 zijn heldhaftig gedrag tegen de Spanjaards, Spanfchen
 die uit Middelburg, onder bevel van Filips, bij Zoute-
 lande.*
 de Lannoij, Heere van Beauvois, in ge-
 noegzaam aantal op hem naar Zoutelande
 afkwamen. Tseeraerts, door de Vlifin-
 gers verdacht gehouden of van kleinhar-
 Y 4 tig.

(f) Bij WAGENAAR, Vaderl. Hist. VI deel
 bl. 322 wordt dit dorp, nabij Vlifingen gelegen,
 verkeerdelijk *Zuidland* genoemd.

(g) Men zie, behalven de fchrijvers, door
 mij aangehaald in de Befchrijvinge van Vlifingen,
 bl. 30, den Heere VAN DE SPIEGEL in de Hif-
 torie der Satisfactie van Goes, bl. 136 — 142.

*Zijne ach-
ting rijst.*

*Slaat het
beleg voor
Goes; doch
vruchteloos.*

tigheid of van verraad, en nu beducht voor de schande van vlugten, vocht met zijn volk als verwoed en wanhopende. Vijf honderd Spaanschen werden gedood of gevangen genomen, veelen verbrandden in eene scheure, waar in zij zich verborgen hadden, de overigen namen de vlugt, van welken een deel gezond of gewond te Middelburg kwam, een deel achterhaald en met de koorden, die de Spanjaards zelve uit Middelburg medegebragt hadden, onder weg opgehangen werd (h). Na deze overwinninge, keerde Tseeraerts naar Vlisfingen, en werd, na eene vijftiendaagse onderhandeling, door tusschenkomst der Fransche Bevelhebbers, binnen die stad gelaten. De achting voor Tseeraerts was toen in zoo verre gerezen, dat de Nasfauschen hem, als Krijgsbevelhebber, een nieuwen aanslag tegen Goes aanbetrouwden. Na eene belegering der stad, gedurende negen weken, werd Tseeraerts gedwongen, dezelve te verlaten, en naar Walcheren te rug te keeren; waar ook zijne poging, om Arnemuiden in den nacht te overval-

(h) 's GRAVEZANDE Tweede eeuw-gedachtenis der Middelburgsche Vrijheid, bl. 249, 250.

vallen, vruchteloos afliep (i). Was Tseeraerts, gelijk men wilde, of een verrader, of een lafartig krijgsman? Geen van beiden. Doch, om mij te bedienen van de aanmerkingen van een voortreffelijken Schrijver (k), uit alle de ondernemingen van Tseeraerts blijkt, dat hij een dolleman was, beter soldaat dan Bevelhebber, wien het geluk meer gunstig geweest was, dan zijne ervarenheid en beleid. Zijn volk bestondt uit nieuw bijéengeraapte benden, ongewoon aan de noodige krijgstucht, die in de belegeringe van Goes, mistchien, hun eerste proeffstuk van dien aart geven zouden; maar in die stad gehooft Isidoro Pacheco, een wakker en doorlepen krijgsman, die met oplettendheid en beleid te kleine geral zijner geoefende manschap op zijn pas wist te sparen en te gebruiken, en teffens de mislagen der belegeraars zich

Y 5 ten

(i) Alle onze Nederlandsche Historiefchrijvers gewagen van deze ondernemingte tegen Goes. De voornaamsten worden aangehaald door 's GRAVEZANDE bl. 255, 256. Doch men leze vooral den Heere VAN DE SPIEGEL, aangeh. pl. bl. 147—168.

(k) Ik sprekke van den Heere VAN DE SPIEGEL, aangeh. pl. bl. 148, 168, 169.

ten nutte te maken. Tseeraerts werd van kundigen en onkundigen geschandvlekt, dat hij den vermoelden vijand bij zijne aankomste niet overvallen, of hem ten minsten des anderendaags beter 't hoofd geboden hadt. Zijne eigene krijgsbenden, de schuld hunner lafheid op den Bevelhebber werpende, verweten hem, dat hij heimelijk verstand met den vijand hieldt. Hier bij kwam het herdenken zijner vorige rampspoeden in den oorlog, en dat eenigen van zijne naastbestaanden 's vijands zijde aankleefden. Zeker is 't, dat hij en zijn ongeoeffend volk niet konden halen bij oude soldaaten, gelijk de Spanjaards waren, en bij de ervarenste Veldheeren, onder welken d'Avila en Mondragon te recht geteld werden. Het ongunstig oordeel over zijn gedrag maakte Tseeraerts zoo ongeduldig, dat hij 't bewind van Walcheren overdroeg aan Jakob Smit, Heer van Baarland, Bailiu van Vlisfingen. Toen begaf hij zich naar Medenblik bij den Prinse van Oranje, om zich tegen zijne beschuldigers te verdedigen, en toonde zich bereidvaardig, om zijnen goeden naam, of in recht, of met den kling, dat is, in een tweegevecht, voor-

*Hij ontdoet
zich van 't
bewind over
Walcheren,
en zoekt zich
te verdedi-
gen.*

voortestaan. Hij dagvaarde, in een gedrukt geschrift, allen, die hem achter zijn rug lasterden, om het in 's Prinzen bijzijn te doen (1). Doch niemand kwam te voorschijn; en de Prins vondt geen zwaa-^{Blijft gezien bij Oranje.} righeid, om zich, sedert, van hem in den krijgsdienst te bedienen. Ten tijde van 't In 't beleg van Haarlem, kwam hij in 't vuur^{van Haarlem, 1573,} en werdt gewond (m). Zijn verblijf te^{gewond.} Leijden, waar heren hij zich begeven hadt, was kort van duur: want, na dat Geer-^{Wordt Gouverneur van Geertruidenberg.} truidenberg door 's Prinzen volk ingenomen was, werdt hij tot Bevelhebber der vestinge aangesteld. Eerlang vondt hij hier zijn graf. Het breken der beelden in de kerke willende belotten, werdt hij, in eenen oploop, door 't balddaadige krijgsvolk omgebragt (n), na dat hij slegs weinige (o)^{Aldaar vermoord.} weken

(1) BOR VI boek, bl. 286, 287 [393—395].

(m) BOR VI boek, bl. 322 [439]. HOOFD VIII boek, bl. 322.

(n) BOR VI boek, bl. 336 [457].

(o) Geertruidenberg was den 31 Aug. 1573 ingenomen, en in 't jaar 1573 staat als Gouverneur bekend Christoffel van IJsselsien, die aan Tseeaerts opgevolgd was.

weken of maanden 't krijgsbewind over die stad gevoerd hadt.

A. Turck. ALEXANDER TURCK (p), Geldersch E.
delman (*), zoon van Jasper Turck, Hee-
re

(p) Hij is, zonder twijfel, dezelfde persoon,
die elders *Sander Turck* of *Torck* genoemd wordt.

(*) Het geslacht *Turck*, in de zestiende eeuw ook *Torck* gelieten, gelijk die naam naderhand bestendiglijk geschreven is, was oorspronkelijk uit Gelderland. Hierom schrijft non XXI boek, bl. 25 [713], dat Lubbert Turck een van de voornaamste Edelen van Gelderland was, en woort XXIV boek, bl. 1064, noemt hem een heersdiak van den Gelderschen Adel, en die staatlijk vermaagschapt was. Sommigen van dit geslacht bleven, in de XVI eeuw, met de woon in Gelderland. Ten tijde van Alva, werden de goederen van Joost Turck, van Saltboimmel, aangeflagt. Anderen zetteden zich in Holland neder. Onder dezen was Jonker Jasper Turck, Drosfaard van Gorinchem en Asperen, wiens goederen Alva ook deedt aanslaan. MSS. Aanteek. van den Heere van der Craght. Deze Jasper was de vader van den Bondgenoot Alexander Turck, die, volgens 't volms van Alva tegen hem, ook te Gorinchem woonde. — Uit de Genealogie van Egmond, laatstelijk door FERWERDA uitgegeven, II deel 1 stuk, ziet men, dat Margareta van Egmond, eerst getrouwd met Johan van Merode, naderhand, ten man nam Geurt Turck, Kastelein van Buuren, en Stalmeester van haaren vader, Willem van Egmond, Stadhouder van Gelderland. Hij liet twee zoons na, Willem Turck, getrouwd met eene dochter van den Heere van Nijenrode, en Lubbert Turck, die bij Halweij, Vrouwe van Hemert, verwekte (1) Jan Turck, Dom-kanonik te Utrecht, overleden 1542; (2) Willem Turck, Heere van Heesbeen bij Heusden, welke Heerlijkheid hij van den Heere van Zevenbergen in 't jaar 1555 gekocht hadt, volgens MSS. Aant. van den Heere van der Craght. Hij hadt in echt Berte Pieck van Wolfswaard, en won éenen zoon, Lubbert Turck, in den jaare 1559 verlijd met Heesbeen, en éene dochter, Elizabeth, getrouwd met Gijsbert van Coevoerden, naar 't bericht van dien zelfden Heere. (3) Fredrik Turck, Heere van Hemert, die de vader van den Bondgenoot was, als mede van

re van Aalst in 't jaar 1557, en van Joanna van Lijnden (q), was Hopman in dienst *Dient onder den Prins.* van Prins Willem den I, holp de stad Graave, in 't jaar 1568, bij verrasfinge innemen, en werdt naar den Haage door den Prins gezonden, om de burgers tot onderwerpinge te brengen. Ter oorzake van deze misdaden, en om dat hij een glas aan de kerke der Onroomschen te Gorinchem gegeven hadt, werdt hij, nevens andere voortvlugtigen uit die stad, door Alva *Gebannen.* gebannen, en zijn goed verbeurd verklaard (r). In gevolge van welk vonnis, zijne woning onder Altena daadelijk werdt aange-
fla-

(q) MSS. Aanteekeningen van den Heere van *Haerfolte tot 17rst.*

(r) Sententien van Alva, bl. 26, 28, 31. VAN METELEN III boek, bl. 49.

van Jan Turck, Heere van Zinderen, gehuwd met Ermgard van Merode. De Bondgenoot, *Lubbert Turck*, heeft twee zoons nagelaten, *Fredrik Turck*, Heere van Hemert en Delwijnen, die in den jaare 1599 trouwde met N. van Goltstein, en *Jan Turck*, die ter vrouwe kreeg de dochter van den Heere van Wilich en Kervendaal. Volgens de MSS. Aanteekeningen van den Heere van *Haerfolte tot 17rst*, is uit *Lubbert Turck* in rechte lijn nedergedaald de tak van 't geslacht *Turck* in Gelderland, waar aan zeer veele heerlijkheden, 't zij door huwelijk, 't zij door koop, zoo in Gelderland, Oostfriesland en elders, als in Holland, in deze eeuw toekwamen.

flagen (s). Zijn verder wedervaren is niet tot mijne kennis gekomen.

L. Turck. LUBBERT TURCK, Heer van Hemert (t), was een zoon van Fredrik Turck tot Zinderen, en van Maria van Wittenhorst (u).

*Geeft de
stad Graave
w.r.*

Jammer was 't, dat hij, als Bevelhebber van Graave, zich liet bewegen, om die stad, in den jaare 1586, zonder dringenden nood, bij verdrag, aan Parma overtegeven. Leijcester, ook op aandrang der Staaten van Holland, deedt hem gevangen zetten, en zijn gedrag scherpeijk onderzoeken. In een buitengewoon krijgsraad, werdt hij, hoe- wel niet betrapt op verraderije, hebbende echter uit onzijdige verzaagdheid zijnen eed en pligt te lastijk betracht, ter dood verwezen. Men verwachtte, dat Leijcester het vonnis of vernietigen of verzachten zou. Turck zelf deedt een aanbod, met zoo veel

*Dit kost
hem zijn
hoofd.*

(s) MSS. Aant. van den Heere van der Craght.

(t) Gelegen in den Lande van Arkel en Altena, tegen over Heusden, en derhalven niet te verwarren met Opper- of Nedert-Hemert in Gelderland.

(u) MSS. Aant. van den Heere van Haerfelte tot IJst.

le jaaren dienens op eigen kosten, als de Koningin van Engeland hem opleggen zou, zijn leven te betalen; en de behaalde schandvlek, met rustig wagen zijns perfoons, hier of elders, te lande of te water, attewaschen. Maar noch dit, noch 't bidden van bloedverwanten, noch 't smeeken van achtbaare vrienden, noch erbarming over zijne bedrukte gemaalin, eenige dochter van aanzienlijken huize (v), golden genoeg, om de genade te doen plaats grijpen. Hij kwam op 't schavot; hij bekende, door mededogen met kermende vrouwen en kinderen, in bloodigheid verva'llen te wezen, zich van ontrouwe ontschuldigende; hij werdt staande onthoofd, en zijn ^{27 Junij} ^{1586.} rouwe, te Hemert begraven (w).

AUKE

(v) Jofina van Salland, dochter van Johan en Belia van Stepraedt. MSS. Aant. van Denzelden. In de Genealogie van *Egmond*, 21 generatie, wordt zij verkeerdelijk *Jofina van Pallandt* genoemd.

(w) Dit geval wordt uitvoeriglijk verhaald door BOR XXI boek, bl. 21, 22, 24, 25 [707, 708, 712, 713], en HOEFT XXIV boek, bl. 1053, 1064. Verg. WAGENAAR Vaderl. Hist. VIII deel, bl. 126—128, die Lubbert

A. van U.
nia.

AUKE VAN UNIA (x) tot Wirdum was herkomstig uit een oud en edel geslacht in Friesland (*), en een kloekhartig voorstander

het Turck noemt een *jong* Edelman. Hoewel HOOFT, bl. 1064, ook spreekt van zijne *beklaaglijke jonkheid*, moet hij echter, nu, omtrent 40 jaaren oud geweest zijn, als behoord hebbende onder de verbonden Edelen in den jaare 1565.

(x) Deze *Auke* of *Aucko* wordt in 't Latijn geheten *Aufonius*.

(*) Het geslacht *van Unia*, of *van Unije*, dikwerf alleenlijk *Unia* genoemd, is zeer oud en aanzienlijk in Friesland. De stamlijst is bij FERWERDA I deel 1 stuk, bl. 115 — 118. Zij begint met Kempo van Unia, die in 't jaar 1443 leefde, en eindigt met Hobbina Emilia Juliana van Unia, welke in den jaare 1756 trouwde met Ernst Frans van Aylva. Ik zal hier het eene en andere bijvoegen, zoo van elders, als voornamelijk uit de MSS. Aanteekeningen der Heeren E. M. en U. van Burmania. Niemand twijfelt, of dit geslacht was lang voor 't jaar 1443 bekend. Reeds in de dertiende eeuw bezat hetzelfde Leeuwarden een Huis of Kasteel; volgens GABBEEMA verhaal van die Stad, bl. 10, 11. Ook waren de Unia's, van den aanvang af, betrokken in den Frieschen tweespalt tuschen de Verkooopers en Schieringers, en hadden daar op, in 't laatste der veertiende eeuw, grooten invloed; gelijk de Friesche Geschiedschrijvers eenpaariglijk getuigen. De kleinzoon van den eerstgenoemden in 't geslachtsregister, ook *Kempo* of *Kempe van Unia* geheten, en die de overgrootvader der Bondgenooten was, is mij voorgekomen in Charters van 1477 en 1479. Zie Charterboek van Friesland I deel, bl. 672, II deel, bl. 69, waar de naam *Wninghe* geschreven wordt. Noch meer bekend is zijn zoon, *Auke van Unia*, van wien de Friesche gedenkschriften op 't jaar 1498 veel spreken. Zie GABBEEMA verhaal van Leeuwarden, bl. 139, 217 — 223, 230, en HOLYNCK VAN PAPENDRECHT in *notis ad vitam Vigliab Aijsta pag.* 59. Hij hadt in huwelijk Ansk Walta, en uit dien hoofde tot zwagers Juw Jongama en Tjerck Walta. Zie Charterboek van Friesland I deel, bl. 760. Zijn broeder, Werp of Worp van Unia, getrouwd met Tet van Burmania, maakte zich zeer bekend; hij bezat het Unia-huis te Leeuwarden, doch

der der Vrijheid. De haat van Alva, die hem ^{Gedag} naar Antwerpen liet dagvaarden en bande ^{vaard, 1568.} (y), kon geen veranderinge in zijne denk- wijze veroorzaken. In 't jaar 1572 was hij ^{Beharigt de} een der vier hopmannen van de burgerije te ^{Vrijheid.}

Z Sneek;

(y) WINSEMIUS *lib. II Histor. pag. 114.*
Chæterboek van Friesland III deel, bl. 738.

⁂ welke hij verplicht werd't aan den Hertoge van Saxen overtegeven, om dat het te nabij was aan de plaats, waar 't blokhuis zou gebouwd worden. GABEEMA aang. pl. bl. 185, 189, 222, 236 — 238. — *Ritske van Unia* verwekte bij Margareta van der Marck van Aremborg, natuurlijke dochter des Stadhouders van Friesland, elf kinderen, van welken, zoo veel ik wete, alleen *Karel van Unia* zijn geslacht voortgeplant heeft. Hij was getrouwd met Aldegonda van Achtem, welker moeder was Womk van Mockema. In een oud MS., berustende ter Griffie te Leijden vindt men deze kwartieren van hem en zijne vrouwe opgegeven: Unia, Juckema, Marck Aremborg, Pallandt; Waila, Aesga-bia, Egmond, Naaldwijk; — Achtem. Vogels, Mockema, Heringa; van den Rullen, Bolx, Schiverda, Jongema. Dit heb ik geleerd uit G. van Rijckhuijsen MS. geslachten wapenboek III deel, bl. 76 en 77. — Uit de stamregisters van *Aijlya*, 13 gener., en van *Burmania*, 14 en 15 gener., bij FERWERDA I deel 1 stuk, ziet men, dat noch afstammelingen van dit geslacht, van moederlijke zijde, in Friesland overgebleven zijn, waar van eenigen ook den naam van *Unia* levendig gehouden hebben; b. v. Julius Hobbe Unia van Burmania, Grietman over Oost-Dongeradeel, broeder van Ulbo van Burmania, Grietman van Leeuwarderadeel, aan wien ik, bij de uitgave van dit werk, zoo groote verplichtinge kreeg. — Wie Kempe van Unia geweest zij, wiens huis te Leeuwarden, ten tijde der Nederlandsche heroerten, tot een gevangenhuis voor de vrijheidlievenden geschikt werd't, volgens J. CAROLUS *lib. III. pag. 173*, is mij niet in 't zekere gebleken. — Hier boven maakte ik gewag van een stuis of Kasteel der Unia's te Leeuwarden; — Behalven 't kasteel, te voren gemeld, bezat dit geslacht verscheiden andere sinzen, als te Wirdum, Beers, bij Nijehove, Steens en Marssum. In 't Geographisch woordenboek van Friesland, in 't jaar 1736 gedrukt, wordt gesproken van de verwoeste Unia-state in den omtrek van Aekmarp.

Sneek, en vleide zich, met de meeste Friesche Edelen, geheel en al aan 's Prinzen zijde (z). Hij begaf zich in huwelijk met Anna van Tjaarda; doch overleedt zonder kinders natelaten.

H. van Unia.

Gedagvaard.

Is, naar vermoeden, Ritske van Unia.

HORATIUS VAN UNIA was mij eerst alleenlijk bekend uit zijne dagvaarding naar Antwerpen (a); wordende niemand met dezen voornaam in de gedrukte en geschrevene geslachtregisters gevonden. Doch iemand, der Friesche zaken doorkundig (b), deedt mij opmerken, dat mischien deze *Horatius* dezelfde geweest is met *Ritske* of *Ritso* van Unia, zoon van Juw van Unia en Aelke Jukema, en derhalven een broeder van Auke, zoo aanstonds vermeld. Ik twijfele eenigzins, of hij, die op A'va's last gedagvaard was, naderhand wel Drost van IJsfelmuide en van 't kasteel te Genemuidede, wegens den Koning van Spanje, geworden of gebleven zou zijn. Dan, in die hoedanigheid is *Ritske* ons bekend in de

(z) J. CAROLUS *lib. I, pag. 65, 70.*

(a) WINSEMIUS *l. c.*

(b) De Grietman *U. van Burmania.*

de Friesche geschiedenissen des jaars 1572,
 wanneer 't gemelde kasteel in handen der
 Watergeuzen geraakte, en Ritske op 't ^{Langdurige gevangenis.} blokhuis te Leeuwarden gevangen gezet,
 en, een' geruimen tijd, gehouden werd,
 niet tegenstaande hij zich ter zuivering aan-
 geboden hadt (c). Het kon echter zijn, dat het ^{Was getrouwd met eene natuurlijke dochter des Stadhou- ders van Friesland.} huwelijk van Ritske met Margareta, natuur-
 lijke dochter van den Graave van Aremberg,
 zijne vroegere misdaad, te weten, van zich
 bij de verbonden Edelen te voegen, zal heb-
 ben doen vergeten, en hem dien eerpost doen
 verkrijgen. Zeker gaat het, dat, door dit huwe-
 lijk van Ritske, 't geslacht van Unia tot on-
 zen tijd, in 't vrouwelijke, voortgeplant is.

BARTHOLOMEUS DE LA VALLE was een ^{B. de la Valle.} Italiaan, wiens naam door de Nederland-
 sche Geschiedenis-schrijvers verscheidenlijk
 opgegeven wordt; doch zij allen bevesti-
 gen, dat hij een der Bondgenooten was,
 welken Alva, zoo spoedig 't hem mogelijk ^{Onthoofd, 1 Junij 1568.}
 was, te Brusel liet onthalzen (d).

Z 2

J. VA-

(c) J. CAROLUS lib. III, pag. 217. v. AB
 AITTA epist. CLVI ad Hopperum, pag. 666.

(d) Men zie de Schrijvers, aangehaald in 't
 II Stuk,

J. Varick. J. VARICK zal, zonder twijfel, behoord hebben tot het geslacht van dien naam, uit Gelderland oorspronkelijk, doch waar van een tak zich in Brabant, en elders, uitgebreid heeft (*). Indien de voornaam door de

II Stuk, bl. 143 en 144: bij welken ik hem genoemd vinde *de Vall, du Val, Bartolomeus Piemontois*, enz.

(*) Het is boven alle bedenkinge, dat het geslacht van *Varick*, in de oudste tijden ook geheten *Vanderick* en *Vaderick*, oorspronkelijk in Gelderland t' huis behoorde. De naam is ontleend van de Heerlijkheid Varik, of, gelijk zij welkeer genoemd wordt, Vaderik, in de Thielervwaard gelegen. Te recht, heelt WAGENAAR aangemerkt, in den Tegenwoordigen staat van Gelderland bl. 285, dat de Heeren van Varick zeer vermaard zijn de Geldersche geschiedboeken. Het is meer dan waarschijnlijk, dat tot dit geslacht behoorde Gooswijn van Varick, die, in 't jaar 1366, zich meester van Bommel maakte, doch genoodzaakt werd die stad weldra te verlaten, en 't gevaar met moeite ontkwam, en die, eenige jaaren later, Thiel innam. Men zie PONTANUS *lib. VII Hist. Geln. pag. 277, 283, lib. VIII pag. 301*, VAN SLICHTENHORST *Geld. gesch. VII boek, bl. 145, VIII boek, bl. 155, Chronicon Tielense pag. 376, 377, 386*, waar de aantekeningen van den Heere VAN LEEUWEN verdienen gelezen te worden. Zijn naam wordt in vercheiden Charters van dien tijd gevonden, ook bij MATTHAEUS *de iure gladii, pag. 130, 436*. In eene MS. Genealogie, mij medegedeeld door den Heere van Spaen van H. rdenstein, vinde ik aange- teekend, dat Johan van Vanderick, Ridder, ook de gemelde Gooswijn, en zijne beide zoons verwekt uit N. van Rossem, in de Geldersche Ridderchap ten jaare 1377 waren. Volgens dat geslachtsregister was ook in 1369 bekend Alard van Varick, getrouwd met Machtilde van Hoemen of Hoemmen, mede uit een oud Geldersch geslacht. Zie II Stuk, bladz. 466. Zij lieten na Goossen van Varick, Heere van Varick, die in echt nam Machtilde, dochter van den Ridder Johan van Brakel, en won Hendrik van Variok, wiens eenige dochter Henrika Posthuma ten man kreeg Wala- ven van Haesten, Ridder, overleden in 1478. Om veel anderen niet te melden, van welken Pontanus op de jaaren 1419, 1426, 1436, 1444, 1472, enz. spreekt, en mij al-

de letter J. behoorlijk aangewezen wordt, zou men kunnen denken aan *Johan van Varick*, zoon van Goosfen van Varick tot Waaijenrade en Klara van den Cruice, die

Z 3

ge-

leenlijk te bepalen tot den tak, waar toe zij, die onder de verbonden Edelen kunnen geweest zijn, behoorden; zal ik hier aanmerken, dat *Gooswijn van Varick*, sedert den jaare 1366 bekend, naliet *J. nob.*, die omtrent het einde der veertiende eeuw getrouwd was met eene dochter uit den huize van Culemborg. Zijn zoon, *Goosfen van Varick*, Schildknaap, Heer van Waaijenrade, trouwde Maria van Weijen van Herwen, en won Johan van Varick. Deze is met Waaijenrade in 1451 beledend. Uit zijn huwelijk met Margriet, dochter van Willem van IJzendoom en Adriana Cock van Neerijnen, is gesproten *Goosfen van Varick*, Ambtman van de Thier- en Bommelerwaard, wien uit Johanna, dochter van Johan van den Poll en Maria van Strijen van Zevenbergen, geboren werd *Goosfen van Varick*, die ter vrouwe nam Klara van den Cruice, en bij zijnen dood, in 1557 voorgevallen, naliet (1) *Kornelis van Varick*, Heere van Waaijenrade, getrouwd met Anna du Jardin de la Motte, volgens anderen, de Landvoogd. Zij hadden éénen zoon, *Goosfen van Varick*, in den text vermeld, die uit Geertuid van Gelre verwekte *Karel*, *Jakob*, en *Filips*, Kolonel en Gouverneur van Emmerik, die in echt nam Lubberta van Goltstein, Johans en Margriets van Hoemen dochter, en die won Kornelis, Kapitein en Kommandant der Schans van Voorne, overleden 1662, en Anna, welke ten man kreeg Fredrik van Eslen tot Langeler, Raad des Hofs van Gelre, en in 1677 stierf. (2) *Goosfen van Varick*, Droest van Buuren, van wien in den text reeds gesproken is. Deze won uit zijn tweede huwelijk, behalven Goosfen, kinderloos overleden, en twee dochters, Jossine, getrouwd met Adriaan van Malfen, en Margriet, gehuwd aan Don Sanchez de Leva, Gouverneur en Kapitein Generaal van Cambrai, ook Hendrik van Varick, Markgraaf van Antwerpen, wiens afstammelingen, tot den tegenwoordigen tijd toe, in de gedrukte Genealogien nauwkeurig opgegeven worden. (3) *Filips van Varick*, eerst getrouwd met Aleid Bentink, naderhand met Geertuid de Ruiters, en laatstelijk met Anna van Steenberghe, dochter van Karel en Geertuid van Renesse. Uit zijn eerste huwelijk was Klara, welke in haar kindsheid stierf, waar door veel leengoederen, te voren aan de geslachten Bentink en Appeltern toebehoord hebbende, op haaren vader gevalen zijn. (4) *Johan van Varick*, van wien ik, boven in de,

getrouwd was met Maria, dochter van Joost van Erp en Margriet van Galen; doch anders, aan zijn' broeder *Goosfen van Varick*, eerst Drost te Buuren, naderhand te Diest, eindelijk Amman van Antwerpen, die ter vrouwe kreeg Reine, dochter van Dirk van Assendelft van Bezuijen en Adriana van Nassau, en, na haaren dood, in echt nam Konstantia van Berchem, dochter van Hendrik

den text, gewag maakte. (5) *Peter van Varick*, door anderen Pontus geheten, Gouverneur van Oranje. (5) *Joanna*, Geestelijke. (6) *Margriet*, welke drie mans gehad heeft, Adolf Bentink tot het Loo, Winand van Zalland, en Floris van Boekhoelt. — Met dit uittreksel der MS. Genealogie dient vergeleken te worden, zoo de gedrukte geslachtslijst, te vinden in *Nobiliaire des P. B. tom. II, pag. 581—584*, en in *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. V, pag. 101—112*, als 't gene omtrent dit geslacht gemeld wordt bij *CHRISTIJN Jurispr. Her. part. I, pag. 352*, in *Quartiers Généalogiques tom. I, pag. 83, 154, 178, 305, 341*. VAN LEEUWEN *lat. ill. bl. 1107*. — De MS. Genealogie, gelijk te voren gezegd is, begint met Gooswijn, in de Geldersche geschiedenissen des jaars 1366 bekend; het gedrukte Stamregister neemt een' aanvang met Gooswijn, Ridder, die in den jaare 1270 leefde; doch ik vinde, dat Herman van Varick als Ridder op het Tournoijsfel te Haarlem verscheen in den jaare 1235, volgens *BUTKENS Annales de la maison de Lijnden, preuves pag. 13*. — De Heer VAN LEEUWEN *not. ad Chron. Tielense, pag. 376*, schrijft niet te weten, dat iemand uit dit oude Geldersche geslacht, ten minsten die onder de Edelen gerekend wordt, in 't jaar 1782 meer overig was. Hetzelfde moete ik zeggen, zoo veel Gelderland aangaat. Dan, niet lang geleden, woonde te Leijden iemand uit het geslacht *Versijden van Varick*. Men vergelijke *Suite du Suppl. au Nobil. tom. V, pag. 167, 168*. Dat meer is, men ziet aldaar, *pag. 107, 112*, en *tom. III, pag. 65*, dat dit geslacht noch onlangs in Brabant onder de Edelen en in hoog aanzien was.

drik en van Margriet van der Werve; of (e) aan *Filips van Varick*, die, door zijne huwelijken, naauwe betrekkinge haat op de geslachten van Bentink en Renesse, waar uit, te voren, ons eenige Bondgenooten voorgekomen zijn; of, eindelijk aan *Goussens van Varick*, Heere van Waaijenrade, Raad en Rekenmeester van Gelderland, gehuwd met Geertrui, natuurlijke dochter van Karel van Gelre, bij welke hij verscheiden kinderen won; gelijk uit de onderstaande aanteekeningen blijken kan.

Ik twijfele niet, of hier wordt iemand, ... *l'enn*
bedoeld uit het bekende geslacht DE VEN- *eville*.
DEVILLE (*), hoewel de naam onderschei-
denlijk uitgedrukt staat, zoo op de lijsten
Z 4 der

(e) Naar de gissinge van den Heere van Spaen
van *Hurdenstein*.

(*) Het geslacht *de Vendeville* ontleende zijnen naam van een dorp, dus geheten, en vier mijlen van Kamerijk gelegen, en was sedert den jaare 1100 in groot aanzien. De eerampten, door 't zelve bekleed, en de echtverbindingen met de oudste en edelste huizen, zijn hier tot getuigen. Men zie *LE CARPENTIER III part. pag. 216, 239, 431, 1052, 1053*. Omtrent den tijd van 't Bondgenootschap leefde Johannes de Vendeville, die eerst Hoogleeraar in de Rechten was, en ten laastten Bischoep van Doornik. Men zie van hem *FOFFENS Bibl. Belg. tom. II, pag. 744*. Indien hij tot dit zelve geslacht behoorde, was hij echter geen vriend der vrijheid. Dit bleek uit zijn vertrek van Douai.

der verbonden Edelen (f), als bij de Schrijvers (g), die ons berichten, dat een Vendeville, nevens anderen, op den eersten van zomermaand des jaars 1568, ter oorzaak van liefde voor de Vrijheid, zijn leven op 't schavot te Brussel verloor. Deze wordt ergens (h) genoemd *Louis*, en beschreven als Thesaurier des Konings te Gent. Noch vinde ik aangeteekend (i), dat hij, als getuige tegen den Graave van Hoorn, in de gevangenis gehoord is. Dan, indien 'er maar één van dezen naam onder de Bondgenooten geweest is, blijkt van elders

(f) Bij voorb. *Wendeville, van de Ville*.

(g) Aangehaald in 't II Stuk, bl. 143, 144.

(h) Antwerpsche Chronijk, bl. 164. Zijn geslachtsnaam wordt aldaar, zeer gebrekkig, opgegeven, *Devinde*.

(i) *Procès criminels des Comtes d'Egmont &c.* tom. I, pag. 239, waar hij genoemd wordt *le Sr. de Vendeville, prisonnier*.

Douaij, na dat de Naslauschen in die stad de overhand gekregen hadden, en uit zijne verkleefheid aan Don Jan van Oostenrijk, gelijk ook aan Koning Filips van Spanje. Ten gevalle van welken laatste, hij zich het zien in de wederbrenginge van Artois en Henegouwen aan 's Konings zijde; volgens DE TASSIS *lib. V commentar. pag. 295*. In de brieven van *Viglius van Aijta* wordt, op verscheiden plaatsen, ter lof van dezen Vendeville gesproken.

ders (k), dat hier gezien worde op dien Heer de Vendeville, die, den eenëntwintigften van flachtmaand 1567, door den Raad van Vlaanderen uit alle 's Konings Landen, met verbeurte van alle zijne goederen, om de Geuzerije gebannen werdt, zich toen drie mijlen boven Kamerijk in 't Fransch gebied ophoudende, en die, den achtëntwintigften van oogstmaand des volgenden jaars, door eenige Spanjaards gevangen op een' wagen binnen Gent gebragt werdt, zijnde wegens de onderteekeninge van 't Verbondschrift te voren gebannen, en omtrent een jaar te Halle gevangen gehouden, doch nu; tot meerdere zekerheid, in 't nieuwe kasteel gezet, om dat de Spanfchen Halle moesten gaan verlaten. Hoe het verder met hem afliep, herinnere ik mij niet aangeteckend gevonden te hebben.

Omtrent J. VERDUSSE (1), of zijn ge-
 Z 5 flacht, *J. Ver-*
dusse.

(k) Gentsche gefchiedenisfen I deel, bl. 103,
 128.

(1) Dus wordt zijn naam opgegeven in 't MS.
 Nomencliaal van M. VAN DER HOUVE bl. 392.
Bor noemt hem *Verdus*.

slacht, kan ik geen zekere berichten geven. Voor de gisfinge, dat iemand uit het bekende geslacht *van der Dusen* zou bedoeld worden, vinde ik geen gronds genoeg.

... *Vernenburg.* Mij is wel gebleken, dat, ook omtrent dezen tijd, het geslacht van *VERNENBURG* in Brabant en Gelderland luisterrijk was (m); doch niet, of deze Bondgenoot daar toe behoorde.

... *Vramerijs.* Twee Bondgenooten, *VAN VRAMERIJE* genoemd, staan op de lijsten; doch zij bleven mij in alles onbekend.

Le Conte de Vrede. Wie deze Graaf *DE VREDE* geweest zij, wete ik niet. Een geslacht van dien naam was, in 't begin der zeventiende eeuw, te Gron.

(m) *CHRISTIJN Jurispr. Her. part. I, pag. 291, LE CARPENTIER part. III, pag. 800.* Ik vinde dit geslacht ook *Virnenburg* genoemd in eene MS. Genealogie, mij door den Heere *van Spaen tot Hardenstein* verstrekt. Zij begint met *Hermannus van Virnenburg*, Leenman van Trier in 't jaar 1107, en eindigt met *Filips Graave van Virnenburg*, die in 1535 storf voor zijnen vader, *Cuno*, die Heer van *Sassenberg* en *Sombref* was, ter vrouwe hadt *Josina van der Marek*, en storf in den jaare 1545.

Groningen bekend (n), doch het voerde den Graaflijken titel niet. Deze aanmerking zou ook gelden, al wilde men *de Vremde* lezen, en aan 't adellijke Vlaamsche geslacht van dien naam (o) denken.

De naam van dezen Bondgenoot, wien ik ... *Waardenburg*. op eene der lijsten opgegeven vinde WAARDENBURG, wordt elders geschreven *Warenburg* (p), en *Waerdenburgh* (q). Hij zal, denkelyk, geweest zijn uit het Geldersche geslacht Waardenburg, dat zijnen naam droeg naar een adelyk slot, waar van de overblyfsels, bij het dorp Hiern, in de Thielerswaard, noch te zien zijn, en dat met den Huize van Brederode vermaagschapt was (r). Het is niet onwaarschijnlijk, dat deze Bondgenoot dezelfde is, van wien de Graaf

(n) Genealogie van *Ten Berge*, 1 gener., bij FERWERDA II deel 1 stuk.

(o) L'ESPINOIJ liv. I, pag. 215, liv. II, pag. 980. *Nobiliaire des P. B. tom. I, pag. 152.*

(p) Bij BOR in de naamlijst der verbonden Edelen.

(q) Door M. VAN DER HOUVE MS. Memoriaal bl. 392.

(r) WAGENAAR in den Tegenw. staat van Gelderland, bl. 286.

Graaf van Culemborg zich bediende, om eene nadere vereeniging van Gelderland met Holland en Zeeland te bewerken (s), hoewel hij in de oorspronkelijke gedenkstukken, waar uit dit verhaal ontleend werdt, Weerdenburg genoemd wordt.

A. de Wael van Vronestein. ADRIAAN DE WAEL van Vronestein, uit een bekend Utrechtsch geslacht (*) gesproten,

(s) Zie hier boven, bladz. 216 — 219.

(*) Zeker genoeg is 't, dat het geslacht *de Wael* uit het Sticht van Utrecht oorspronkelijk was, ten minsten aldaar bekend en in aanzien sedert het einde der veertiende eeuw. In eene MS. Genealogie, waar van ik 't gebruik verschuldigd ben aan den Heere van Spaen van Harsenfein, wordt de oorsprong van dit geslacht gezocht in Engeland, waar Thomas Wale, Ridder, omtrent het begin der veertiende eeuw leefde, en wiens zoon Lubbert gezegd wordt met de Engelsche Prinsesse Eleonora naar Gelderland gekomen te zijn. Dit zou omtrent den jaare 1331 moeten geweest zijn. Men zie FONTANUS *lib. VII Hist. Gestr. pag. 215*. Wat hier van zij, 'er is geen twiifel aan, dat dit geslacht zich in twee voornaame takken uitbreidde, die den toenaam van *Moersbergen* en *Vronestein* kregen. Tot welken tak sommigen, in de veertiende en vijftiende eeuwen vermeld door MATTHAEOUS *de nobilitate, pag. 760, de lare gladii, pag. 32, 182, 436*, NORMAN *Utr. Jaarb. III deel, bl. 72*, en elders, behoord hebben, kan ik niet bepalen. In de gemelde Genealogie begint de tak van *Moersbergen* met Dirk de Wael, bekend van 1477 tot 1500, en eindigt met Katharina Maria, erfdochter van Adolf de Wael of van de Wael, Heere van Moersbergen, die in 's Lands geschiedenissen genoeg bekend is. Door haar huwelijk met Johan van Oostrum, is Moersbergen in dit geslacht gekomen. Verg. *Connissance de la Nobl. d'Utrecht, pag. 29*, en den *Tegenw. Staat van Utrecht II deel, bl. 312, 313*. Ik vinde, dat deze tak in huwelijk verbonden geweest is met de geslachten van Drakenborch, Brakel, Zandten van Vleuten, Oem van Wijngaerden Brien, Ripperda, enz. — De tak *de Wael van Vronestein* neemt

ten, zoon van Lubbert de Wael, Heere van Vronestein (t), en van Maria van Raephorst, dochter van Johan en Heilwig van Culemborg, befoonde zich een' vriend der

(t) Met deze heerlijkheid werdt hij in 't jaar 1523 beleend, en zijn zoon Adriaan in den jaare 1547. Zie *Connoissance de la Noblesse d'Utrecht*, pag. 30. Vronestein, of Vronijstein, was sedert 1412 tot 1692 onder de bezittingen van dit geslacht, volgens den Tegenwoordigen staat van Utrecht II deel, bl. 180.

neemteen aanvang met Louis, zoon van Lubbert, bovengemeld, die de voor-bet-ond-overgrootvader van den Bondgenoot was. Zijn zoon en kleinzoon voerden ook den naam van Louis. De laatste hadt ter vrouwe Machteld van Wulven. Deze, of zijn vader, schijnt Vronestein eerst in bezit gekregen te hebben. Men zie *Connoissance de la N. d'Utrecht*, pag. 30, en Tegenw. staat van Utrecht II deel, bl. 180. Hij liet, behalven andere kinderen, na Lubbert de Wael, die, uit Alida van Driebergen, verwekte Willem de Wael, in 't jaar 1520 en 1521 Hooftschout van Utrecht, volgens gemelde *Connoissance*, pag. 68. Deze won, bij Heilwig van der Borch, Lubbert de Wael, getrouwd met Maria van Raephorst, en vader van den Bondgenoot, die verscheiden broeders en zusters hadt: onder welken waren Willem, eerst getrouwd met Kornelia van Renesse van Moeriont, naderhand met Maria van Winsen; Margriet, welken man kreeg Steven van Brakel. Zij overleedt in 't jaar 1604, en in 't MS. Geslacht- en wapenboek van O. VAN RIJCKHUIJSEN IV deel, bl. 175 vinde ik haare vier kwartieren te recht opgegeven: de Wael van Vronestein, van der Borch, Raephorst, Culemborg. De Bondgenoot nam ter vrouwe Beatrix de Voocht van Riineveld, en liet twee zoons na. De jongste, Lubbert de Wael, gehuwd met Katharina de Jude van Hardinxveld, dochter van Arent en Maria Boifot, liet verscheiden kinders na, doch die allen, ééne dochter uitgezonderd, den zoogenamden geestelijken staat der Roomsche kerke omhelsden. Onder dezen was ook Willem, van wien FOPPENS spreekt, tom. I *Biblioth. Belg.* pag. 425, doch die niet vermeld wordt in het *Trajectum*

der Vrijheid en van den waaren Godsdienst.
 Gevangen. Dit bragt hem in de gevangenis en op 't
 schavot. Terwijl hij, te Utrecht, gevan-
 gen zat, werdt hij als getuige gehoord te-
 gen den Graave van Hoorne (u). Hij zelf
 Zijne be- werd

(u) *Procès criminels des Comtes d'Égmont
 &c. tom I, pag. 240.*

lectum Eruditum van BURMAN. De *ouafte*, Fredrik de Wael
 heeft, uit zijnen echt met Johanna van Amstel van Mijnden,
 nagelaten *Gerrit de Wael*, Heere van Vronestein en
 Woudenberg. In den jaare 1608 kreg hij ter vrouwe Wil-
 lemina van Amstel van Mijnden, dochter van Joost, Hee-
 re van Loenderflood, en van Willemina van Voorst van
 Doornenburg, en verwekte negen kinderen, *Fredrik, A-
 driaan, Joost* met wiens dochter de MS. Genealogie eindigt,
Willem, Johan, Josua, Beatrix, Filippotte, en noch
 eene ongenaamde dochter, welke 1679 overleden en te
 Utrecht met zestien kwartieren begraven is. Behalven de
 gemelde, vinde ik noch de huwelijksverbindtenissen van
 den tak *de Wael, van Vronestein* met de geslachten van der
 Linden, van Voorn van Vianen, Groenewoud, Alendorp,
 Leenwenberg, Zuijlen van Nijvelt, Broeckhuijsen, Cuijck,
 Everdingen, van Lijnden, Horion, IJterfum, Geloos,
 Scherpenzeel tot Rumpst. — Beide de takken des geslachts
 de Wael worden gezegd uitgestorven te zijn, in *Connotsfan-
 ce de la Nob. d'Utrecht pag. 30, 62*. Niet onbewust zijn
 de, hoe hachelijk het zij, van eenig uitgebreid geslacht
 met verzekerdheid te zeggen, dat hetzelfde in 't manlijke
 geheel en al uitgestorven zij, late ik dit gezegde voor reke-
 ning van dien Schrijver. Men zou, echter, vruchteloos,
 daar tegen inbrengen, dat sommigen, die den naam *de
 Wael* voerden, noch in deze eeuw onder de Edelen bekend
 waren, volgens *Nobilitate des P. B. tom. II pag. 792*;
 want uit de opgave van 't wapen, en van elders, blijkt
 genoegzaam, dat zij behoorden tot een ander adelijk ge-
 slacht, *de Wale, de Waet*, of *de Wale* geheten, in Vlaan-
 deren en Brabant eeuwen lang bekend, en waar toe de
 Leijdsche Hoogleraars *Walaeus*, vaderen zoon, behoorden.
 Men zie *Vita A. Walaei, praefixa ipsius operibus, pag. 7*,
 en DE LA RUE Gelett. Zeeland, bl. 261.

werdt door den Provoost des Hofs van U-^{schuldigin-}
recht beschuldigd, dat hij met zekere ver-^{gen.}
bonden Edellieden eene verbindtenisse ge-
maakt hadt, strekkende ten achterdeele van
's Konings hoogheid, wijders, dat hij daar-
enboven, zelfs gewapend zijnde, ter predi-
katie van de nieuwe Religie geweest was,
en zich anderzins met de voorgaande beroer-
ten gemengd hadt. Om welke redenen
hij, als schuldig aan de misdaad van ge-
kwetste majesteit en opstand, veroordeeld ^{Onthoofd,}
werdt, om, op uitdrukkelijken last van ^{den 25 Aug.} 1568.
Alva en zijnen Raad, met den zwaarde ge-
dood te worden, onder verbeurte van alle
zijne goederen (v) Ik heb aangeteekend
gevonden (w), dat Adriaan de Wael, in
den jaare 1545, een' vergiftnisbrief van Kei-
zer Karel ontfing, die hem verleend werdt,
om dat hij, ten tijde der wervingen van
Maarten van Rossem, in Gelderland en op
het huis ter Leede geboren was. Door zijn
huwelijk met Beel of Beatrix de Voocht
van Rijnveld, is deszelfs geslacht voort-
geplant; doch, zoo veel ik wete, leeft
'er

(v) Sententien van Alva, bl. 324. BRANDT
Hist. der Reformatie I deel, bijvoegselen bl. 56.

(w) MS. Genealogie.

ter nu niemand meer van zijne afstammelingen.

. . . de
Wasbeq.

De meeste naamen der Bondgenooten zijn op de lijst, van waar ook DE WASBEQ ontleend is, zeer gebrekkig of bijna onleesbaar geschreven. Van hier mede zoo veel verschillende lezingen van dezen naam; gelijk ik elders (x) aanteekende. Deze onzekerheid houdt mij te rug van alle gissingen.

T. Waller.

TJERK WALLER (y), Burgemeester te Leenwarden, heeft veel roems in de Frijsche geschiedenissen van dezen tijd, in welke zijn naam, sedert den jaare 1562, onder de begunstigers der Vrijheid en van den gezuiverden Godsdienst meermaals met grootten ophef gemeld staat. Gelijk hij reeds te voren hadt doen zien (z), dat de algemeene belangen hem ter harte gingen, zoo bleek

(x) Bijhagen, bladz. 28.

(y) In Latijnsche schriften wordt hij *Tarquinius Vallesius* of *Valesius* genoemd. Eer ik hem beter kende, gaf ik ook zijnen naam dus op, in 't I Stuk, bl. 257.

(z) WINSEMIUS *lib. I Histor. pag. 41.*

bleek dit allerduidelijkst; deels, door de onderteekeninge van 't verbond der Edelen en zijne standvastige verkleefdheid aan die verbindtenisse, deels; door zijnen ijver voor den Godsdienst; in welks beoefeninge hij zijnen stadgenooten ten voorbeelde verstrekte. In herfstmaand des jaars 1566, deedt hij, in eene plegtige vergaderinge op 't Raadhuis, dit gewigtig voorstel: „ Dat *Doet een' belangrijken voorstel aan die van Leeuwarden:* wij u hier ontboden, hier perste ons de hood toe; en 't was uwer vroomheid te kort gedaan, poogde ik u daar in te onderrichten. Zelfs is 't u overgenoegezzaam bewust, dat de tijd rijpt, om te denken op herstellinge van Stads welvaart, de veiligheid van 't gewisse, 't handhaven der wetten, en de behoudenisse van goed en leven; die, door de onbepaalde heerschappije en den opgeblazen' hoogmoed van de Spaansche dwingelanden, staan vernietigd te worden. Veele woorden over dit stuk den hals te breken, schat ik onnut, doch een spoedig hulpmiddel niet ongeraden. Aanvang te maken met de zorg voor onze zielen, als 't op- perste goed der menschen; is een heilig werk. Mijn raad houdt derhalven, dat wij 't prediken van GONS Woord, dus lang

Aa

in

in 't heimelijke gedreven, zonder angst, zonder omzien van Hof of Stadhouder, in 't openbaar aanvaarden. Het is dan hoognoodig, dat wij den beeldendienst afschaffen, en dien uit onze oogen, harten en kerken weren, op dat wij alzoo eene plaats verwerven, gezuiverd van alle bijgeloof en afgoden-er, en volkomenlijk ontheft van de vuiligheid der mispappen, om GOD met een' oprechten pligt, tot gerusthied van ons gewisse en de eeuwige zaligheid, te loven. Gelegenheid is 'er nu toe geschapen, om die zelfde met den Paus en zijne onschriftmatige bijpaden ten Lande uittedrijven. Een rechtvaardige ijver en 't afzijn van Aremberg leiden 'er ons als met de hand henen. De knechten, diert wij de poort voor 't hoofd sloen, zullen 't niet storen, en 't gevoelen van de Gemeente stemt het toe. Eenige weinigen mogen 't wraken, maar hebben geen kracht, om het te stueiten, indien wij ijlen en ons bedienen van het voordeel des tijds. Dus is mijne meening, dat wij 't ten naasten nacht aanvangen, en, op dat de moedwil van 't ongeregeld graauw geen hinder geve, de schutterije daar bijvoegen. Dock 't zij den gilden veroorloofd hun-

hunne schilderijen, tafelen, duaaalen, kandel-
laars en dergelijke dingen, alvorens wegte-
dragen: het overige worde, ten believe
van de uitvoerders van dat werk, afgebro-
roken. Hoe nu uwe harten dit mijn op-
zet beaangenen, verlange ik te hooren".
Zijn voorstel werdt goedgekeurd en ter uit-
voer gebragt. Eerlang begon de openbaa-
re prediking van 't Euangelie en de bedie-
ning van 't Nachtmal, naar de wijze der
Kalvijschen. Walles was daar bij tegen-
woordig, en de eerste, die 't Avondmaal
in de kerke genoot (a). Het kon niet an-
ders, of zijn gedrag miste aan Arnhem
op 't hoogste mishagen. Hij bleef echter
standvastig, en binnen Leeuwarden, zoo
lang hij kon. Wanneer de Hervormde Pre-
dikanten gedwongen werden, die stad te
verlaten, schroomde hij niet, dezelve uit-
geleide te doen en te bemoeiligen (b). Bin-
nen weinige dagen moest hij hen volgen.
Want, de heftigste ijveraar voor den vrijen
en openbaaren dienst van Gods Woord

*Bevordert
den waaren
Godsdienst,
ook door zijns
eigen voor-
beeld.*

*Verant-
woord.*

Aa 2

zijn-

(a) GABREMA Verhaal van Leeuw., bl. 451 —
454, 457. WINSEMIUS *lib. I Histor. pag. 70.*

(b) WINSEMIUS *l. c. pag. 80, 81.*

*Worde
niet getuuld
te Amster-
dam.*

*Komt te
Emden,
den 19
Maart
1567.*

*Worde
gedagvaard
en geban-
nen, 1568.*

zijnde, en een groot voorstander van 't tijdelijke en eeuwige welvaren van de gemeene burgerſchap, voorspelde hij zich niet veel goeds van Arembergs onverzettelijken toorn, die hem dagelijks met het eene of andere dreigde; hij verliet dan Leeuwarden, en begaf zich naar Amsterdam; hier werd hem, in naam van den Raad, door den Burgemeester Joost Buijk, gevolgd van twaaf lijfſtrauwanten, bij herhalinge aangezegd, eerst op eene geldboete, naderhand bij lijfs verbeurte, de ſtad te ruimen;

toen vertrok hij, over zee, naar Emden, en vondt hier een aantal van zijne Land- en Stadgenooten, mede uit vreeze voor den nadruk van Arembergs grimmende woede derwaards geweken (c). Na zijne komſte in die ſtad, vinde ik niets van hem gemeld, dan dat hij, op laſt van Alva, meer dan eens ingedaagd werd, vervolgens openlijk gebannen, met aanplakkinge van zijnen naam, en met waarschouwinge aan elk, om zich voor eenig verkeer met hem te wachten. Zijne misdaden werden dus opgeteld en van den Raadhuize afgelezen.

Hij

(c) GAEBEMA bl. 486, 487. WINSEMIUS
lit. II, pag. 90.

zij zouden ons, zonder twijfel, veele merkwaardigheden, hem en de geschiedenislen van zijnen tijd betreffende, kunnen opleveren.

Van Wel Naauwlijks valt 'er twijfel aan, of de
le. Bondgenoot VAN WELLE was dezelfde, die, seiert de komste van Alva, ten Lande uit-
Gebannen geweken was, en door hem gebannen werdt (f), als schuldig aan de misdaad van geschonden oppermogendheid Dit vonnis schrikte hem niet af, om, in den jaare 1570 en volgende, door briefwisseling met den Prinse van Oranje, bedacht te blijven op 's Lands verlossing (g). Minder zeker is 't, tot welk geslacht hij behoort, de, en, of hier bedoeld worde Gerrit Spierinck van Wel, die, gelijk mij door den Heere van der Craght bericht is, in 't jaar 1552 van den Prinse van Oranje eenige mor-

zich op deze aantekeningen beroept, en 'er een scherp grafichrift op Jan van Ligne, Graave van Aremborg, door *Tjerk Walles* in 't Latijn en Nederduitsch opgesteld, uit ontleent.

(f) VAN METEREN III boek, bl. 49.

(g) VAN METEREN III boek, bl. 59, waar hij genoemd wordt *de Heere van Wel*.

morgen lands in 't land van Heusden gekocht heeft, dan, of men te denken hebbe aan iemand uit het geslacht *Welle*, dus geheten naar eene heerlijkheid van dien naam in Noordbeveland (h), en waar toe behoorde Nikolaas van Welle, getrouwd met Margareta van Cats, wier afstammelingen den toenaam van Cats bij dien van Welle gevoegd hebben, en van welken ook eenigen als Maarischalken van Montfoort in 't Sticht van Utrecht gemeld worden (i). Indien deze Bondgenoot uit dat geslacht van Welle herkomstig was,

A 2 4 zal

(h) SMALLEGANGE Chron. van Zeeland, bl. 756; die, in de verklaringe der Zeeuwsche Wapenkaart, het geslacht *van Welle* ook onder denouden Zeeuwschen Adel telt. Men vindt echter niemand daar uit vermeld onder de Zeeuwsche Edelen in de zestiende eeuw, veel min bij den aanvang der Nederlandsche heroerten en ten tijde van 't Bondgenootschap. Jonker JAKOB VAN GRIJPSKERKE, in zijn onwaardeerbaar MS. Graafschap van Zeeland, XI hoofdst., vermeldt onder de Edelen, die echter op de lijst, uit de Abdij te Middelburg gekomen, niet bekend staan, ook *Welle van Cats*, doch allen, die hij noemt, zijn in Holland geweest, schoon uit Zeeland oorspronkelijk, en hij beroept zich op *van der Houven van Gouthoven*. Men vergelyke het Hoogadelijk Zeeland, door mijnen Vader uitgegeven.

(i) VAN LEEUWEN Bat. ill. bl. 991, 992.

zal men, echter, hem liever onder de Hollandische of Utrechtsche teekenaars van 't verbond der Edelen moeten tellen, dan hem voor den eenigen Zeeuwfchen onder-teekenaar van dat verbond houden (k).

... Wer- De Bondgenoot **WERDENBURG** zou mij, denkelijk, onbekend gebleven zijn, zoo niet twee kundige vrienden (l) mij met hunne aantekeningen voorgelicht hadden. In Gelderland bloeide, ten dezen tijde, een geslacht *Werdenburg*, somtijds ook *Weerdenburg* (m) genoemd, zijnde een tak afkomstig uit dat van *de Cock* (*). Volgens

(k) Vergelijk het I Stuk, bladz. 190.

(l) De Heeren *van Spaen van Hardenstein en van der Craght*.

(m) Men zou dus ook op dezen Bondgenoot kunnen toepassen, wat ik, hier boven bladz. 353, 364, omtrent *Waardenborg* aanteevende.

(*) Het geslachtsregister, berustende onder den Heere *van Spaen van Hardenstein*, begint met *Gerhard de Cock*, Heere tot *Werdenburg*. Hien en Neerijnen, in de Geldersche geschiedenissen des jaars 1317 bekend, en getrouwd met *Elisabet van Cuijk van Boxel*. Behalven andere kinderen, heeft hij nagelaten *Johan de Cock van Werdenburg*, Ridder, Erf-hofmeester van Gelderland, die ter vrouwe nam *Agnes van Buren*. Deze was de bet-over-oudgrootvader van *Derk*, in den text gemeld. Zijne nakomelingen noemden zich *van Werdenburg*, met achterlatinge van den ouden stamnaam *de Cock*. Zijn zoon, *Sveder van Werdenburg*, Ridder, Heer van *Ophemert*, zat ten jaare 1377 in

gens hunne aanwijzinge, zal hier bedoeld worden, of, Derk van Werdenburg, in 't jaar 1552 Raad des Prinzen van Oranje en Rntmeester ter Lee, of, zijn zoon Adam van Werdenburg, Hopman en Gouverneur van Wachrendonk. De eerste gisning heeft groote waarschijnlijkheid, indien Derk, volgens 't geslachtregister, niet voor den jaare 1577 overleden is. Dan, was hij, ge-

Aa 5 lijk

de Ridderfchap van Gelderland, en kreeg ter vrouwe eene dochter uit den Huize van Polanen; bij welke hij won *Derk van Werdenburg*, beschreven in de Geldersche Ridderfchap, van wien PONTANUS op 't jaar 1419 fpreekt, en die in echt nam Aleid van Drongelen. Uit deze ouders is geboren *Sweder van Werdenburg*, die, nevens anderen, wegens 't veldbrengen der bevelen van Hertoge Arnoud, in den jaare 1444, te Nijmegen gevangen gezet werd, gelijk die zelfde Schrijver aanteekeent, en die bij Henrika of Beatrix van Vianen tot Rijsenburg verwekte *Derk van Werdenburg*, vader van *Derk*, in den text gemeld. *Derk*, Sweders zoon, trouwde op zijn dootbed met eene bijzit, welker geslachtsnaam onbekend is. *Derk*, de zoon, nam ter vrouwe *Isabelle van Dismen*, en liet na *Adam van Werdenburg*, die eerst trouwde met *Elisabet van der Voordt*, naderhand in 1604 met *Anna van Renesse*, dochter van *Adriaan van Renesse*, Heere van *Wulven en Wilp*, en van *Anna van Meerten van Abkoude*. Uit het eerste huwelijk was *Derk van Werdenburg*, Kolonel, buiten 's Lands overleden in 't jaar 1657. — Omtrent gelijktijdig met *Adam van Werdenburg* leefde *Johan van Werdenburg*, die ook een na-achterkleinzoon was van *Derk van Werdenburg* en *Aleid van Drongelen*, doch wiens overgrootvader was *Johan van Werdenburg*, Heer van *Gansloijen en Enspijk*. Hij was getrouwd met *Anna Mom*. De kwartieren vinde ik dus opgegeven: *Werdenburg*, *Erp*, *Zuijlen*, *Tuijl*, *Haesten*, *Bronkherst*, *Scherpenzeel*, *Beest van Renouijen*, *Mom*, *Cock van Delwijnen*, *Polf*, *Boekhoft*, *Boedberg*, *Mekeren*, *Balveren*, *Hemert*. — Behalven de gemelde, zijn mij noch de volgende *alliantien* voorgekomen, *Zalland*, *Egmond*, *Schenck*, *Pieck*, *Weerde*, *Pauw*, *Isendoorn*, *Zuijlen van Nijveelt* tot *Hoeftaken*, van der *Horst*, *Lancreoon*, *Ravesthor*, *Beghem*, *Haamstede*, *Appeltern*.

lijk ik elders vinde, juist twintig jaaren vroeger gestorven, zoo spreekt het van zelfs, dat de laatste gisfing den voorrang verdient.

W. Wilts. Wie *W. WILTS* geweest zij, is mij niet bekend; en ik durve geen gebruik maken van verscheiden gisfingen, die mij medegedeeld zijn, om dat zij te veel afwijken van dezen naam, die, op twee onderscheiden lijsten der verbonden Edelen, eveneens opgegeven wordt.

F. van Wingelen.

FILIPS VAN WINGELEN is mij beter bekend in zijn beklagelijk uiteinde, dan in zijne afkomst. Want, zoo zijn geslacht onderscheiden was van dat *de Wingles* (n), kan ik 'er niets van berichten. Het verdient onze opmerkinge, dat de naam van dezen Bondgenoot, bij zijne tijdgenooten en latere schrijvers, verscheidenlijk opgegeven wordt, *van Wingel*, *de Wingle*, ook *van Wingen*. Na dat hij zich bij de Bondgenooten gevoegd hadt, ondervondt hij, hoe veel vertrouwens zij in hem stelden, ook door

Geacht bij de Bondgenooten.

(n) *LE CARPENTIER part. III, pag. 1071*, uit wien ook blijkt, *pag. 730*, dat het geslacht van *de Wingles* met dat van *de Levin*, omtrent dezen tijd, vermaatschapt was. Men zie noch *Quartiers Généalogiques tom. I, pag. 173*.

door hem te zenden naar de Graaven van Egmond en Mansfeld, ter bevordering van de wezenlijkste belangen der Hervormden te Valenchijs (o). Niet minder onder- ^{Gehaat} vondt hij den bloedgierigen haat van Al- ^{bij Alva} va, die hem deedt vatten en te Vilvoorden gevangen zetten. Toen werdte hij tegen den Graave van Hoorne gehoord (p), eerlang zelf ter dood verwezen, en te Brus- ^{Onthoofd,} sel op 't schavot onthalsd (q). ^{den 1 Junij 1568.}

DEITZE WINGIA (r) was in den jaare ^{D. Wingia.} 1557 Schepen te Leeuwarden (s), en, ten tijde

(o) ZOR III boek, bl. 99 [141], IV boek, bl. 147 [207].

(p) *Procès criminels &c. tom. I, pag. 239.*

(q) Zie de Schrijvers, aangehaald in 't II. Stuk, bl. 143, 144. Verg. v. AB AIJTTA *epist. ad Hopperum*, pag. 428.

(r) De voornaam wordt gespeld, *Deitz*, *Deitze*, *Doijtze*, en in 't Latijn *Dionysius*. De Heer E. M. van *Burmania* twiſfelde niet, of *Wingia* en *Winia* was één en hetzelfde geslacht. Trouwens, *Fredrik van Intbiema*, zijn vriend en tijdgenoot, noemt dezen Bondgenoot *Winia*. Bij GARBEMA, Verhaal van Leeuwarden bl. 464, wordt hij geheten *Doijtze Wijngie*.

(s) Is die hoedanigheid stondt hij, met den Burgemeester Scerp Hama, als getuige over het

tijde der Nederlandsche beroerten, Geheimschrijver van die stad, in welke hoedanigheid hij die nadrukvolle en vrijheidlievende aanspraak aan de schutters deedt, welke ik reeds elders (t) geheel opgegeven heb.

Ingedaagd Alva en zijn Raad oordeelden gronds genoeg te hebben, om hem, na zijn vertrek *in gebannen.*

*Houdt
zich op in
Oostfries-
land.*

uit Friesland, te dagvaarden, te bannen, zijn goed aantetasten, en elk tegen alle verkeer met hem bij openbaare aanplakkinge te waarschouwen (u). Gelukkig was 't voor Wingia, dat hij in Oostfriesland (v) eene veilige schuilplaats tegen Alva's woede vondt, gelijk zoo veelen van zijne Land-
ge-

testament van Jr. Upco van Burmania, Keizerlijken Raad. MSS. Aanteekeningen van den Heere U. van Burmania.

(t) In 't II Stuk, bladz. 54—57. Men vindt dit treffend stuk ook bij GABBEMA, aangeh. pl. bl. 464—466, die, misfchien, de eigen woorden van Wingia opgeeft, terwijl ik de Latijnfche opgave van *Winfemius* volgde.

(u) WINSEMUS lib. II *Hiflor.* pag. 90, 114. Charterboek van Friesland III deel, bl. 453, 737.

(v) F. VAN INTHIEMA zondt zijne *Querela Hollandiae ad Gulielmum Comitem de Marca*, mer een Latijnsch puntlicht, in 't jaar 1575, *ad nobilem et candidum virum Dionysium Winja, Frisium Occidentalem, nunc propter Patriae privilegia apud Frifios Orientales exulantem.*

genooten, zelfs eenigen van zijne bloedverwanten. Onder de laatsten behoorde Hessel van Oosthem (w), de schoonbroeder van Wingia, als die beiden getrouwd waren met dochters van Bocke van Burmania (x).

FRANCOIS WOLBOK is mij op de eigenhandige naamlijst der Bondgenooten (y) voorgekomen, doch op geen andere, en mij in zijn geslacht en bedrijf onbekend gebleven. *F. Wolbok.*

BERNT WTEN ENG (z), Zoon van Fredrik en Agnes van Renesse van Baer, was uit een oud en edel geslacht in 't Sticht van Utrecht (*), en ijverde met standvastig- *B. Wten-^{eng.}*

(w) Zie hier boven bladz. 198, 199.

(x) MSS. Aanteekeningen van den Heere E. M. van Burmania; waar uit wij noch gebleken is de huwelijksverbindtenis der Wingia's met Aijlva, Galama en voortgelijke Friesche geslachten.

(y) In de Bijlaagen, bladz. 23.

(z) Dus schrijft hijzelf zijnen naam op de oorspronkelijke lijst der Bondgenooten, in de Bijlaagen, bl. 22.

(*) Behalven 't gene ik in gedrukte werken gevonden heb, kan ik mij, in 't bericht omtrent dit geslacht bedienen van de MSS. Aanteekeningen der Heeren van Spaen van Hardenstein, van der Capellen tot de Marsch, van der Craght ^{en}

tigheid voor Vaderland en Vrijheid. Wart,

Gebannen, hoewel Alva een vonnis van banning: tegen hem
17 Aug.
1568.

en *Visfer*, vooral van de gedeeltelijke flamregisters, door de twee eerstgemelden mij medegedeeld. De naam van dit geslacht wordt verscheidenlijk gespeld, *Wten Eng*, *Uten Eng*, *Ujiten Eng*, *Uiten Eng*, *Uten Eng*, *Uit den Eng*, *van den Eng*, enz. Het is, gelijk de geslachten *van der Haer* en *van den Ham*, afkomstig uit den Huize van Woerden, en ontleent zijnen naam van 't Huis *den Eng*, bij Utrecht gelegen, en gesticht door een' jongeren zoon uit het geslacht van Woerden, wiens nakomelingen, den onzen stamnaam achterlatende, zich alleenlijk naar dat Kasteel benoemden. Uit eene oude Genealogie blijkt, dat met dit Riddermatige huis verlijd zijn geworden (1) Beernd Ujiten Eng, Ridder, getrouwd met Lijsbeth van Putten, 1349; die onder de Ridders in 1375 bezegelde den Stichtschen Landsbrief van Bischof Arend van Hoorn, *MATTHAEUS de Nobilitate*, pag. 737, 799, 986; (2) Klaas Ujiten Eng, Beernds zoon, 1395; (3) Melis Ujiten Eng, Ridder, jonger broeder van Klaas, 1423, die getrouwd was met Katharina van Limbeeck, en in 1436 bezegelde den verbandbrief bij Rudolf van Diepholt, Postulant te Utrecht, tegen Walraven van Meurs, en van wien *MATTHAEUS* meldt, *de Nobilit.* pag. 279, 349; *de iure gladii*, pag. 182, 408; (4) Beernd Ujiten Eng, Melis zoon, 1425, wiens vrouwe was Klazina van Hardenbroeck, *MATTHAEUS de Nobil.* pag. 325; (5) Melis Ujiten Eng, zijn zoon, 1434, die getrouwd was met Aue Grauwerts, *MATTHAEUS de iure gladii*, pag. 485; (6) Beernd Ujiten Eng, zijn zoon, 1466, die eerst in echt kreeg Beatrix van Zuijlen van Nijvelt, daarna Be van Culemborg; (7) Melis Ujiten Eng, zijn zoon uit het tweede huwelijk, getrouwd met Janne Taets van Amerongen; (8) Fredrik Ujiten Eng, broeders zoon van Melis, verlijd met den Eng in 1546, die in echt hadt Agnes (elders Anna geheten) van Renesse van Baer (Johans en Adriana van Borssele dochter). Deze, als gemagtigde uit de Ridderfchap, teekende den 23 Jan. 1579 de Unie van Utrecht. Zijne zoons waren Beernd en Amelis. (9) Beernd Ujiten Eng, in 1555 met den Eng verlijd. Deze is de Bondgenoot Bernt Wten Eng. (10) Amelis, broeder van Beernd, getrouwd met Johanna t'Seraerts. (11) Anna Ujiten Eng, dochter van Amelis, werdt in 1600 met dit Huis verlijd, en bragt het, door haar huwelijk, aan Fredrik van Zuijlen van Nijvelt, Heere van Aartsbergen, wiens vader, willelm, mede onder de verbonden Edelen was. Na-

hem teekende, om dat hij 't verbond der Edelen geteekend, hunne vergaderinge te S. Truijen bijgewoond, onder den Heere van Brederode gediend, en getracht hadt Vianen van buskruid te voorzien (a); kwam hij echter, bij de eerste bekwame gelegenheid; naar deze Landen te rug, en voegde zich bij Adriaan van Swieten, ten tijde der inneming van Gouda (b). Na-
Helpt
Gouda ver-
zekeren,
1571.
der-

(a) Sententien van Alva, bl. 167, 111.

(b) NOK VI boek, bl. 275 [378]. VAN ME-
TEREN IV boek, bl. 66. HOOFD VI boek, bl. 253.

derhand is den Eng. door koop, gekomen aan de geslachten van Ruijsch en Egmond van der Nijenburg; volgens *Connoissance de la Noblesse d'Utrecht*, pag. 9. — Reeds ontrent 't midden der dertiende eeuw, was dit geslacht onder de Riddermatige bekend. Bij VAN DE WATER in 't Utr. Plakaatboek I deel, bl. 283, wordt, in de lijst der oude Ridderfchap, in Keizerlijke, Bischoflije en andere brieven, op 't jaar 1259 gevonden *Uijten Eng, Ridder*. — Wijders blijkt uit de MS. Genealogie, dat *Fredrik*, hier boven N°. 8 vermeld, vier broeders hadt, *Amelis*, getrouwd met *Wilhelma* van Doornick, *Beernd*, Doon-Kanonik te Utrecht, *Kornelis*, en *Jakob*, Deken van S. Pieter en Vicarius des Bischofs van Utrecht, en ééne zuster, *Engel*, welke in 1537 ten man kreeg *Adriaan* van der Boeckhorst. — De Bondgenoot hadt twee broeders, beiden *Amelis* genoemd, waar van de eerste getrouwd was met *Sara*, natuurlijke dochter van *Reinoud* van Brederode, weduwe van *N. van Egmond* van Merckstein, de tweede met *Johanna* t' Sraerts, en overleden in 1530, nalatende éénen zoon, *Beernd* of *Bernard*, gestorven 1600, en ééne dochter, *Anna*, boven n°. 11 gemeld, en 1625 overleden, met welke de twee MSS. Genealogien eindigen. Noch hadt de Bondgenoot ééne zuster, *Odilia*, welke ten man kreeg *Johan* van Culemborg. — Behalven de gemelde aanzienlijke huwelijksverbindtenissen, zijn mij noch voorgekomen die met de geslachten *Drakenborg*, *Plaines*, *Borre* van Amerongen, *Mekeren*, *Ruijsch*, *Gendr*, *Amftel* van Mijnden en *Vos* van Avezaat.

derhand vinde ik geen gewag van hem in 's Lands geschiedematen; doch uit eene oude geslachtslijst is mij gebleken, dat hij *Ortelofd.* door de Spaanschen te Arnhem onthoofd is, zonder dat de reden en 't jaartal uitgedrukt worden. Hij volgde het voetspoor van zijnen braaven vader, die hem overleefde, in de Staaten van Utrecht zat, en in hunnen naam de vermaarde Unie in den jaare 1579 teekende (c).

J. Wulp. Hoewel 'er in vroegeren tijd ook een geslacht *Wulp*, *Wulpen* of *Wullep* schijnt geweest te zijn (d), komt het mij echter ten hoog-

(c) *BOEK XI* boek; bl. 300 [893], *XII* boek; bl. 25 [951], waar hij genoemd wordt een Stichtsche Edelman van ouden geslachte, *XIII* boek, bl. 81 [21], 87 [29]. Verg. *BONDT* over de Unie van Utrecht, bl. 17.

(d) Jooſt Kasper van Renesſe telde onder zijne zestien kwartieren, van vaderlijke zijde, ook *Wullep*; volgens VAN LEEUWEN *Bat.* ill. bl. 1063, 1064. *SMALLEGANGE*, in de beschrijvinge der Wapenkaart van Zeeland, noemt *van Wulpen* onder de oude Zeeuwſche edele geslachten; doch ik heb nergens anders, in gedrukte of ongedrukte gedenkschriften, Zeeland betreffende, een geslacht van dien naam en onderscheiden van dat van Renesſe, onder de Zeeuwſche Edelen; konnen ontdekken. Doch in Brabant en Vlaanderen bloeide, in de XVI eeuw, een geslacht *van Wulpen*; zie *Recueil Général. de Fam. orig. des P. Br.* pag. 278.

hoogsten waarschijnlijk voor (e), dat met den naam van J. WULP bedoeld worde *Jan van Renesse*, Heer tot *Wijlp* of *Wulp*, van ^{Is, den-}welken Bondgenoot te voren (f) bericht ^{kelijk, J. van Renesse,}gegeven is, en die ook elders alleenlijk *Wulp* ^{Heer van Wijlp.} genoemd wordt (g). Deze gisling schijnt te aannemelijker, om dat de naamlijsten der verbonden Edelen, die van J. *Wulp* gewaagen, zwijgen van *Jan van Renesse*, Heere tot *Wijlp*, en in tegendeel op de lijsten, waar deze gemeld staat, van J. *Wulp* niet gesproken wordt (h).

KORNELIS VAN WIJNGAERDEN WAS EEN ZOON ^{K. van}
Bb ^{van Wijngaerden.}

(e) De Heeren *Wagenaar* en van der *Craght* hebben mij in deze gislinge, in hunne MSS. Aanteekeningen, bevestigd.

(f) In dit III Stuk, bladz. 250 — 255.

(g) Bij MATTHAEUS *de fundat. et satis Ecclesiarum*, pag. 226.

(h) Zie het I Stuk bladz. 254, vergeleken met bl. 258. Bij BOK leest men, in sommige uitgaven, *Wulpa*; doch dit is, vermoedelijk, een drukfeil voor *Wulpen*. Onder de Edelen, die door Alva gebannen zijn, worden door VAN ME-TEREN III boek, bl. 49, opgeteld en bij elkaar geplaatst *Renesse*, *geëxecuteert te Utrecht*, en *Wulp*. De eerste is *Gerrit van Renesse*, van wien ik boven sprak bladz. 246 — 250, de tweede is *Jan van Renesse*, *Heer van Wijlp*, gelijk zoo aanstonds gezegd is.

van Kornelis Oem van Wijngaerden, Meesterknaap van Holland, en van Maria van Abbenbroek, en kleinzoon van Willem Oem van Wijngaerden, Heere in Grijsoord en van Albrantsweerd, Lid der Ridderſchap, Houtveſter van Holland en Bailliu van den Haage. Dat hij een der verbonden Edeleſen was, is mij gebleken uit Alva's vonnis tegen hem, Sonoij en Binkhorſt (i), volgens 't welke hij ook de vergaderingen der Bondgenooten bijwoonde, anderen zocht te bewegen, om zich bij dezelve te voegen, en den nieuwen Godsdienſt op alle mogelijke wijze begunſtigde. In 't bijzonder wordt van Wijngaerden beticht, dat hij aan de Nonnen van Loosduinen bij 's Hage gezegd zou hebben, dat men van haar klooster een duivenhok maken zou, daarenboven zich bij haar beroemende, dat de Preſident van den Raad in 's Hage zoo verregbragt was, dat hij zijne toetlemminge geven zou tot het ontfiaan der gevangene beeldenbrekers. Om welke redenen hij, gedagvaard, doch niet verſcheneu zijnde, uit den Lande gebannen werd, met verbeurdeverklaringe zijner goederen, die hij in Zuid-Hol-

Gebannen,
7 Mei
1568.

(i) Sententien van Alva, bl. 51, 52.

Holland bezat, en hem gedeeltelijk aangebragt waren door zijne echtgenoot, Elisabeth van Weijburch (k), of waar mede hij in den jaare 1555 verlijd was na den dood van zijnen halven broeder, Filips Oem van Wijngaerden (l), wiens moeder geweest is Geertruid van Honthorst. Na dat Alva en de Spaansche dwinglandij uit deze Landen geweken waren, zal hij naar zijne woonplaats, den Haage, wedergekeerd zijn. Ik twijfele geenzins, of hij was 't, die de begravenisse van Prins Willem den I bijwoonde (m): want zijn broeder van halven bedde, ook Kornelis geheten, was reeds in 't jaar 1582 ongetrouwd overleden. De Bondgenoot liet geen kinders na, doch zijn geslacht werdt door zijne stamgenooten, van welken ik aanstonds spreken zal, noch een geruimen tijd voortgeplant.

JAKOE OEM VAN WIJNGAERDEN, Ridder, *J. Oem van Wijngaerden.*
Heer van Wijngaerden, was oorspronkelijk
uit een oud en adelijk Hollandsch geslacht,
Bb 2 dat,

(k) In de Genealogie wordt zij Aljld van Weiburg genoemd.

(l) MSS. Aant. van den Heere van der Craght.

(m) BOR XVIII boek, bl. 57 [435].

dat, in de vrouwelijke afstammelingen, toe
Zijne ouders heden bloeit (*). Hij werdt in den jaa-

16

(*) Het geslacht *Oem*, somtijds *Oem* geheten; en waar van ééne tak zich noemde *Oem van Wijngaerden*, was in Holland, vooral te Dordrecht, sedert de dertiende eeuw, in groot aanzien. Het bezat, van tijd tot tijd, een aantal Heerlijkheden, b. v., Dubbeldam, Barendrecht, Wijngaerden, Raamsdonk, Groot Waspik, Schrevelduin, Grijfloord, Kroonellein, Lewenburg, Oude en Nieuwe Tonge, de Lind, Papendrecht, Hageldonk, IJsselmonde, Albrantswerd, Ruijbroek of Ruijbroek, 's Heeraartsbergen, Westkerk, Benhuizen, Soetermeer, Segwaard, Werkendam, enz. Veele uit dit geslacht staan bekend als Ridders en Schildknaapen, werden beschreven in de Ridderfchap en Edelen van Holland, en bekleedden de voornaamste eeraampten in den Burgerstaat en Krijgsdienst. In 't jaar 1305 vindt men *Oem* in de Ridder-Orde van Holland, bij *BOEHORN* Ton. van Holland, bl. 53. In welk aanzien dit geslacht, eeuwen lang, geweest zij, toonen deszelfs echtverbandtenissen met Duijk, van der Mark, Arkel, van der Dussen, Soudenbalch, Merwede, Boot, Wasenaer, Slingelandt, Alkemade, Egmond van IJsselstein, Cats, van der Does, Sandelijn, Alblas van der Mijlen, Beaumont, Beveren, van der Laen, Hoijneck, Brouxelles, Daneels van Attenrode, Duvenvoorde, van Swieten, van der Werve, Zuilen van Nijveelt, Halmale, Blois van Treslong, Bousfle, 't Serclaes, Haachten, Tuyl van Seroukerke, Zandland, Liere, Ram van Schalkwijk, Roest, enz. Dit alles blijkt uit het gedrukte Stamregister, uitgegeven door M. BALEN, achter de beschrijvinge van Dordrecht, VAN LEEUWEN, Bat. ill. bl. 1035 — 1044, VAN HOOGSTRAFEN, in 't Woordenboek, en anderen, vergeleken met eene MS. Genealogie, berustende onder den Heere *van Spaen van Hardenstein*. Die geslachtregisters beginnen met Klaas Oem, die omtrent 1230 in de regeeringe van Dordrecht was, en loopen tot 1672. Aan 't einde derzelve wordt gemeld *Antonij Oem*, zoon van Johan en van Barbara van Slingelandt, den 27 Julij 1659 getrouwd met K. Indervelde, wier moeder was Margareta Oem. Hij storf den 20 Aug. 1690, zij den 17 Junij 1692. Derzelve afstammelingen tot heden toe zijn mij, uit eene naauwkeurige en met de noodige bewijzen getaalde Genealogie, opgegeven door den Heere *Roest van Alkemade*, Heere van Werkendam. Gemelde *Antonij Oem* en *Katharina Indervelde* hebben gewonnen (1) *Jan*, die volgt, A. (2) *Margareta*, getrouwd 1691 met Joan Baptist van der Creek, (3) *Ant-*
nij

re 1525 geboren uit Floris Oem van Wijn-
gaerden, Ridder, Lid der Hollandsche Rid-

Bb 3 der-

lij, Lieutenant, overleden te Bergen op Zoom 1703. (4) *Barbara Maria*, te Gent getrouwd met den Heere van Aal-
stein, (5) *Kornelia Wilhelmina*. (6) *Maria. A. Jan Oem*,
zoon van Antonij, geboren 1661, getrouwd 1695 met *Ma-
ria van der Steen*, overleden 1701, verwekte (1) *Antonij
Herman*, die volgt, B. (2) *Joannes Simon*, geboren den
2 Oct. 1698, gestorven den 25 Mei 1771, Licentiaat in
de Godgeleerdheid, Aartspriester van Amsteltland, enz. (3)
Kornelis Alardus, Heer van Zandelingen, geboren den 13
Maart 1701, overleden den 12 Febr. 1777, getrouwd den
17 Jan. 1730 met Anna Katharina de Kies van Wisken, wel-
ker moeder was Agatha van der Dussen. Zijne dochter,
Agatha Margareta Oem, kreeg den 2 Aug. 1753 ten man
Eduard Pieter Ram van Schalkwijk, Heere van Weerdestein,
B. *Antonij Herman Oem*, geboren den 19 Oct. 1696, was
Jur. Utr. Doctor, Heer van Moesbroek, en trouwde den
20 April 1723 met Elisabeth van Kujskhove, welker moe-
der was Eleonora Hoijack van Papendrecht. Hij storf in
1728, en zij den 8 Febr. 1727. Zij verwekten (1) *Ma-
ria*, geboren en overleden 1724. (2) *Eleonora Johanna*,
geboren den 22 April 1725, gestorven te Haarlem, den 7
Maart 1742. (3) *Elisabeth Akria Kornelia Oem*, Vrouwe
van Moesbroek en Oubaan, geboren den 8 Febr. 1727,
getrouwd den 13 Sept. 1746 met Jakob Theodoor Roest
van Alkemade, Schildknaap, zoon van Theodoor Roest
van Alkemade en Geertrud Dutrij van Haefien, en gestor-
ven den 6 Julij 1767, nalatende, onder andere kinderen,
Theodoor Jan Roest van Alkemade, Heer van Werkendam,
geboren 1752, en getrouwd 1779 met Margareta Jakoba van
Wassenaer, dochter van Jakob Albert Baron van Wassenaer,
laatsten Heer van Warmond uit dat geslacht, en *Jakob Go-
deschalk Roest van Alkemade*, geboren 1764. De eerstge-
melde ontving, bij een' openen brief van Keizer Joseph,
gegeven te Weenen den 26 Jan. 1782, en waar van mij
een afschrift vergund is, voor zich en alle zijne wettige
afstammelingen den eertitel van Barou, met waag en recht,
om dien op de eene of andere Heerlijkheid, welke hij in
de Keizerlijke Nederlanden bezat of verkrijgen zou, toe-
passelijk te maken. Belangende zijnen broeder *Jakob Go-
deschalk*; deze heeft den ouden stamnam en 't wapen van
Oem aangenomen, en zulks bij een' openen brief van
Keizer Joseph, gegeven te Weenen den 20 April 1781, en
die nu voor mij ligt. Uit denzelfden blijkt mij, dat Eli-

*Beschuldi-
gingen van
den Blood-
raad tegen
hem.*

derschap, en Otteline van den Coulster ge-
zeid Alkemade, Willems en Jofina van Swie-
ten dochter. Indien zijne eigene gezind-
heid hem niet bewogen hadt, om deel te
nemen in de vrijheidlievende pogingen der
Edelen, kon hij echter hier toe aangevuurd
worden door 't voorbeeld van zijne stamge-
nooten en der geslachten van Duvenvoorde,
Ijselstein, Zuijlen van Nijvelt, en veel
andere, waar op hij, door geboorte en hu-
welijk, naauwe betrekkinge hadt. Alva en
zijn Raad wisten meenigvullige beschuldi-
gingen tegen hem intebrenge: hij hadt de
Predikanten van den nieuwen Godsdiens-
t gebragt en naar verscheiden plaatsen geleid;
hij voegde zich bij 't volk, dat vergaderd
was,

Sabeth Maria Kornelia Oem van Moesenbroek aan den Kei-
zer hadt te kennen gegeven, dat zij gesproken was uit een
der oudste en edelste geslachten van die Gemeenebest: dat
haare voorouders, sedert meer dan vijf eeuwen, de aanzien-
lijkste eerampten te Dordrecht en elders in Holland bekleed
hadden; dat zij, uit haar huwelijk met Jakob Theodoor
Roest van Alkemade, twee zoons in leven hadt, Theo-
door Jan en Jakob Godelsbalk; dat het geslacht Oem on-
langs in 't mans-oor uitgestorven was, door den dood van
haaren Oom, Kornelis Alard Oem, Heere van Zandelingen;
dat zij, om die reden, een voornemen hadt, om haaren
jongsten zoon, bij uitersten wille, te verplichten tot het
aannemen van den naam en 't wapen des geslachts Oem;
eindelijk, dat zij, om deze aanneming van gemelden naam
en wapen bij de nakomelingschap meer aanzien bijtezet-
ten, de K. K. bekrachtiging daar van ten sterkste begeer-
de. Aan dit verzoek werd voldaan, en de Keizer gaf vrij-
heid, dat haar zoon en zijne afkammeligen den naam en
't wapen van 't geslacht Oem zouden aannemen en voeren.

was, om de predikation te hooren; hij voorzag zich van pistolen, om de meenigte, indien men haar, om die reden, geweld wilde aandoen, te verdedigen; hij droeg den rooden sluijer, het teeken en de grijze kleederen der verbonden Edelen; zelfs verweerde hij zekeren Predikant tegen den Onder-Bailliu van Rhijeland, die 't prediken te Waddink bij Leijden, waar zulks te voren noch niet geschied was, verbooden hadt, terwijl van Wijngaerden verklaarde, dat het tegen wil en dank der genen, die 'er zich tegen wilden verzetten, gebeuren zou, en den gemelden Bailliu met schandelijke woorden puitscholdt; de Abtdesse van Rhijnsburg hadt hij door bedreigingen gedwongen, de deuren van haar klooster te openen, om aldaar de Kalvijnistische predikation te doen, tot welker bijwoninge hij 't volk liet oproepen door briefkens, aan de stads-poorten van Leijden aangeplakt; ook poogde hij den dienst in de kerken van Wasfenaer en Voorschoten te verhinderen, en verboodt tot dat einde de kosters, de klokken aldaar meer te luiden; daarenboven hadt hij aan iemand, hebbende hem geholpen de beelden in de

Bb 4

kerk

*Gebanten,
den 29 April
1568.*

kerken te Leijden te breken, bedreigd, dat hij opgehangen zou worden, om dat hij zich niet verder tegen de Geestelijken hadt blijven verzetten, 't welke hem gemakliker kon vergeen worden (n). Alle deze beschuldigingen, waar of valsch, waren in 't oordeel van den Bloedraad toereikende, om van Wijngaerden uit de Nederlanden te bannen; doch, dat vreemd is, van verbeurdverklaringe zijner goederen wordt in 't gedrukte vonnis niets gerept, hoewel anders van elders (o) blijkt, dat alle zijne goederen aangeslagen zijn, bij voorbeeld, de Ambachtsheerlijkheid Wijngaerden, waar mede hij in den jaare 1554 verlijd was, ook andere bezittingen, welke hij toen uit den boedel van zijnen vader verkregen hadt, of die op hem gekomen waren, 't zij door 't overlijden van Willem van Alkemade, Ridder, 't zij in 't jaar 1557 door den dood van Johanna, dochter van Jan van Wijngaerden, wiens moeder uit den Hui-

ze

(n) Sententien van Alva, bl. 48, 49. De beeldstormerij te Leijden wort ook elders op zijne rekening gesteld, bij ORLERS in de beschrijvinge van die Stad, bl. 554.

(o) MSS. Aant. van den Heere van der Craght.

ze van Duvenvoorde was. — De Spaansche ^{Uitgeslo-}
 haat, die tegen hem bleef woeden, en hem ^{ten van 't Ge-}
 deedt uitgesloten worden uit de algemeene ^{neraal par-}
 vergiffeniste in den jaare 1574 (p), kon zij-
 ne vaderlandliefde niet uidelegen. Dit bleek
 niet alleenlijk uit zijne briefwisseling met
 Prins Willem den I, in de bekommerlijkste
 jaaren voor 't Gemeenebest (q), maar ook
 uit zijne verrichtingen, na dat hij uit zij- ^{Keert te}
 ne ballingschap wedergekeerd was. Hij ^{rug in deze}
 verscheen, wegens de Ridderfchap, in de ^{Landen, en}
 eerste vrije Staatsvergaderinge, in hooij- ^{tot 's Lands}
 maand des jaars 1572 te Dordrecht gehou- ^{bestier.}
 den (r), en was, sedert dien tijd, tot den
 jaare 1583, tegenwoordig bij de gewig-
 tigste raadplegingen, over den vredehandel
 te Breda en de opdragt der Graaflijkheid
 aan den Prinse (s). Het staatkundige be- ^{Engeland}
 fluit van Koninginne Elizabeth, waar bij ^{hem ontzegd.}
 hem Engeland ontzegd werdt (t), deedt

Bb 5 hem

(p) BOR VII boek, bl. 29 [513].

(q) VAN METEREN III boek, bl. 59.

(r) BOR VI boek, bl. 281 [386].

(s) BOR VIII boek, bl. 91 [602], XV boek,
 bl. 201 [187]. Register der Resolutien van Hol-
 land, den 25 Maart en 5 April 1583, bl. 83, 97.

(t) WAGENAAR Vad. Hist. VII deek, bl. 82.

Ongenoe- der burgerije te Gouda, in welke stad hij
gen tegen in de jaaren 1574 en 1575 Gouverneur
hem te Gou- was, doch met den dood bedreigd werdt,
da. om dat hij 'er eenig krijgsvolk binnen wil-
de laten, zoo dat hij zich genoodzaakt zag,

Zijne hu-
welijken en
kinderen.

uit Gouda te vertrekken (u). — Driemaal
is hij getrouwd geweest, eerst met Hessel
Mulert, daarna met Johanna van Zuijlen
van Nijvelt, eindelijk met eene dochter
van Emond van Schwartzenberg. Uit zij-
ne eerste echtgenootte verwekte hij drie
zoonen en twee dochteren, *Karel*, Lieute-
nant Kolonel, overleden in Friesland, in
't jaar 1581, *Willem*, Licutenant Kolonel,
één jaar vroeger gestorven, *Rudolf*, in een
tweegevecht te Roome dood gebleven; *Os-
teline*, welke, na 't overlijden van haaren va-
der in 't jaar 1604, Vrouw van Wijngaer-
den geworden is, en ten man kreeg Karel
van den Rhijne, Ridder, Heere van Nieu-
wenhoven, Voogd van Iperen, en *Maria*,
getrouwd met Joachim Rengers. De drie
zoonen van dezen Bondgenoot waren hunnen
vader even min gelijk in waaren roem,
als

(u) NOR VII boek, bl. 10 [487], VIII boek,
bl. 121 [645].

als in langte van levensjaaren, en schijnen ongetrouwd gestorven te zijn.

BAERTE VAN IDZAERDA (v), zoon van ^{B. 174} Haicko Meins bij Imck Rommarts, uit ^{zarda.} 't kwartier der Zevenwouden, was een der Gedeputeerde Staaten van Friesland, die, in den jaare 1572, tot 's Prinzen zijde behoorden (w). Zijn aanzien onder de Nasauschen was zoo groot, dat men zich van hem bediende, om de opgerezen geschillen tuschen Schouwenburg en Batenburg te beslisen, en dat hij onder de voornaamste Raadsmannen des Graaven van Schouwenburg behoorde (x); die hem ook aanstelde tot Raadsheer in 't nieuwe ^{Raadheer} Hof van Friesland, te Franeker opgerecht ^{in 't Hof} (y). ^{van Fries-} Inland.

(v) Zijn doop- en geslachtsnaam heb ik op onderscheiden wijzen geschreven gevonden, *Bar- tel, Barto, Baribo, Baerte, Baertbe, Idzar- da, Idzarda, Idzaerda, van Idzaerda*. Hier schrijve ik den naam, gelijk ik tlenzelven in 's mans grasschrift aantrof, als mede in zijne onderteekeninge der Utrechtsche Unie den 6 Dec. 1578 en 23 Maart 1579. Bij BOR XII boek, bl. 81 [21] en bl. 87 [30], staat, verkeerde- lijk, *B. Pberda* en *G. Idzaerda*. Verg. **BONDT** over de Unie van Utrecht, bl. 19.

(w) J. CAROLUS *lib. I, pag. 25.*

(x) J. CAROLUS *lib. II, pag. 102, 107.*

(y). In deze zelfde waardigheid werdte hij, in 't jaar 1578, hersteld (z); holp. *Bevordert de Unie van Utrecht.* de Unie van Utrecht alzins bevorderen, en onderteekende dezelve in naam der Friezen (a); en, ten blijke, dat hij der goede zaak volstandiglijk getrouw bleef, kante hij zich zonder schroom tegen de veradellijke pogingen des Graaven van Renneberg (b). Met alle recht, derhalven, wordt hij geroemd als een der eersten, die 't Spaansche juk afgeworpen en de grondslagen der Vrijheid in Friesland gelegd hadden (c). Hij overleedt in hoogen ouderdom; *Sterft, 1603.*

(y) BOR VI boek, bl. 279 [384]. Naamrol der Raaden's Hofs van Friesland, bl. 23.

(z) WINSEMIUS Chronijk XVIII boek, bl. 622, 624.

(a) BOR XIII boek, bl. 81 [21], 87 [30]. WINSEMIUS aang. pl. bl. 629, 632.

(b) WINSEMIUS aang. pl. bl. 652.

(c) In 't graffchrift, hem ter eere geplaatst in de kerke van Ter Idzert, in de nabijheid van welk dorp hij woonde op Idzaerda in de Grietenije van West - Stellingwerf. Dit graffchrift, nevens andere bijzonderheden, mij door den Heere E. M. van Burmania medegedeeld, is van dezen inhoud: *Nobilissimus et Amplissimus Idus Dr. Baerte ab Idzaerda, Frisiorum Senator, ex primis, qui, excusso Hispanorum iugo,*

dom; nalatende, uit zijn huwelijk met Magdalena Rommarts (d), *éenen zoon*, Meintje, in 't jaar 1600 geworden Grietman van West-Stellingwerf, getrouwd met Hlis Harinxma, en te Leeuwarden in den jaare 1618 overleden, en *drie dochters*, van welke Imck ten man hadt Joannes van den Sande, die zijnen schoonvader als Raadsheer in 't Hof van Friesland opvolgde, en Tinje in echt kreeg Hessel Bootsma, eerst Grietman van Idaarderadeel, naderhand Ontfanger Generaal der lasten en middelen ten oorloge geschikt.

JAKOB VAN IJLPENDAM (e), geboren te *J. de 171.*
Heem-pendam.

Priscae libertatis fundamenta iecere, postquam per mortem quicquid mortale erat, desiderio immortalitatis, lubens volensque cum Deo volente exiit anno 1603 die 14 maii, hora prima diei, aetatis suae 75, hoc monumentum iure optimo sibi in hoc templo ab heredibus poni meruit.

(d) Zij was te voren getrouwd met Jakob Franszen, en overleedt den 9 Meij 1584.

(e) Op de oorspronkelijke lijst der Bondgenooten schrijft hij zelf zijnen naam *Jaecques de IJlpendam*. De meesten, door *Wagenaar* ook nagevolgd, noemen hem *Ilpendam*, en sommigen *Elpendam*. — In 't vonnis van Alva, en elders, wordt hij gezegd geboren te zijn te *Haemstede*,

Beschul-
digingen
van den
Bloedraad
tegen hem:

Ter dood
verwezen.
den 28 Mei
1568.

Heemstede in Holland, was Geheimschrijver des Heeren van Brederode, en bij uitstek ijverig voor de belangen van 't Bondgenootschap. Alva beschuldigde hem, dat hij niet alleenlijk 't verfoeilijke en gruwelijke verbond en eedgenootschap der Edelen geteekend hadt, maar dat hij ook met geloofsbriefven van Graave Lodewijk van Nassau en des Heeren van Brederode zich vervoegd hadt bij de verbonden Edelen van Friesland, en andermaal op last van Brederode aldaar gekomen was, om die Edelen, volgens den raad des Prinzen van Oranje, te bewegen, dat zij, ter naaste Staatsvergaderinge, in welke hij ook zelf met zijnen lastbrief verscheen, zouden voorlaan en verzoeken 't gebruik der Augsburgsche Geloofsbelijdenisse. Om welke redenen, van IJlpendam op 't kasteel van Vilvoorden gevangen gezet, en door Alva veroordeeld werdt, om met het zwaard gestraft te worden (f).

Ter

stede, doch uit het bijgevoegde in *Holland* blijkt, dat men moet denken aan *Heemstede*. — Om trent zijn geslacht wete ik geen bijzonderheden, hoewel 't onder de adellijke schijnt behoord te hebben; gelijk ik opinake, om dat *Winsemius* hem een' Edelman noemt, en *Bor* hem den tiel van *Jonker* geeft.

(f) Sententien van Alva, bl. 72, 73.

'Ter ophelderinge hier van, zal ik noch het eene en andere melden. Dat hij in Friesland 't belang van 't Bondgenootschap behartigde, en dat de naamlijst der onderteekeenaaren van 't verbond, volgens bericht der Friese Edelen aan den Graave van Aremberg, onder hem berustte, is zeker genoeg; doch dat hij, gelijk in zijn vonnis staat, zou aangedrongen hebben op 't vrij gebruik der Augsburgsche Geloofsbelijdenisse, en wel op raad van Oranje, lijdt eenige bedenkinge, indien men alle de tijdsomstandigheden van den jaare 1567 in aanschouw neemt. Vaster gaat het, dat Aremberg hem te Leeuwarden, ten huize van Sjoert Beijma, liet opligten, en, tot overgroot misnoegen der Bondgenooten, tegen 't verleende vrijgeleide, in de gevangenis werpen. Na dat (g) Beijma, Galama en de Batenburgen den vijand ook in handen gevallen waren, werdt hij eerst naar Harlingen gevoerd en hier jammerlijk gepijnigd (h), ver-

(g) De Heer van Oudendorp, in zijne MSS. Aanteekeningen, heeft opgemerkt, dat ~~voor~~ III boek, bl. 120 [170] en HOOFD IV boek, bl. 148, schijnen te meenen, dat J. van IJpendam te gelijk met de Batenburgen gevat is. Het tegendeel blijkt van elders.

Onthoofd, (h), vervolgens overgebracht naar Vilvoorde den 1sten Julij den, en kort daarna te Brussel onthoofd (i); 1568.

A. b. van IJsselstein. ALEXANDER bastaard VAN IJSELSTEIN was een natuurlijke zoon van Maximiliaan van Egmond, Graave van Buuren en IJsselstein, en kreeg ter vrouwe Agnes van Haefsten, Vrouwe tot Gameren, zuster van den Bondgenoot Dirk van Haefsten (k). Voor 't overige is hij mij onbekend.

C. van IJsselstein. CHRISTOFFEL VAN IJSELSTEIN, die zich op de eigenhandige lijste noemde *Stoeffel van Ijeselstein*, was niet afkomstig uit het geslacht van IJsselstein (l), maar uit dat van Egmond; zijnde bij bastardijs afstamend

(h) BOR in de aang. pl., WINSEMUS *lib. I Histor. pag. 83, lib. II pag. 93*, en Chronijk van Friesland bl. 536, 538, GABBEMA Verhaaf van Leeuwaarden, bl. 493.

(i) Men zie de Schrijvers; aangehaald in 't II Stuk, bl. 143, 144. Uit vergelijkinge van dezelve ziet men; dat deze Bondgenoot in de Antwerpsche Chronijk bl. 164 zeer verkeerdelijk genoemd wordt *Jehan Expedam*.

(k) MS. Geslachtregister van *van Haefsten*; berusten te onder den Heere van *Spuen van Hardenstein*.

(l) Waar van het stamregister by VAN LEEUWEN Dat. III. bl. 994 — 999 en elders te vinden is.

stand van Willem van Egmond, Heere van
 IJsselstein, en daarom, even als de naastvoor-
 gaande Bondgenoot, naar 't gebruik van dien
 tijd, alleenlijk van IJsselstein genoemd. Indien
 hij, wegens de onderteekeninge van 't ver-
 bond; ten Lande uitgeweken is, bleef hij
 echter in verstandhoudinge met Prins Wil-
 lem den I (m), en behartigde 't heil van zijn
 vaderland; sedert den jaare 1572 tot zijnen
 dood toe, in 't jaar 1593 voorgevallen (n).
 Hoe slecht hij te boek stondt bij de Spaan- *Engeland*
 schen, bleek genoeg uit het verbod der En- *hem verbo-*
 gelische Koninginne, om in haar Rijk te mo- *den.*
 gen komen (o): hoewel ik geen vonnis van
 Alva tegen hem gevonden heb. Bij de Nas- *Gouver-*
 tauschen, in tegendeel, hadt hij aanzien en *neur van*
 vertrouwen. Hij is mij voorgekomen als *Heusden,*
 Gouverneur van Heusden, Venlo, en *Venlo, en*
 Geertruidenberg. *Geertruiden-*
 berg.
 Cc trui-

(m) VAN METEREN III boek, bl. 59.

(n) VAN LEEUWEN bl. 950, die ook van zijne drie zoons spreekt, gewonnen uit Magdalena van Alendorp. Verg. de geslachtlijsten van Alendorp en van Egmond, bij FERWERDA, I deel 2 stuk en II deel 1 stuk, waar hij genoemd wordt *Christoffel van Egmond van IJsselstein*, en van hem aangeteekend staat, dat hij in dienst van Koning Henrik IV van Frankrijk overleed.

(O) LE PETIT *livr.* XI, *pag.* 305.

truidenberg, in welke laatste stad hij dien post bekleedde sedert den jaare 1574 (p).

Aanflag
tegen Am-
sterdam,
1577.

Als Kolonel voerde hij bewind over zes vaandels, waar mede hij zich, volgens bekomen' last, naar Amsterdam begaf, om deze stad den Spaanschen te ontweldigen (q).

Onderne-
ming in O-
verijssel,
1581.

Ook liet hij zich, in den jaare 1581, door die van Overijssel bewegen, om een' aanflag tegen Goor te beproeven (r); doch welke onderneming ongelukkiglijk afstiep.

IV. van
Zandijk.

Vonnis
van Alva,
en beschul-
digingen te-
gen hem.

NIKOLAAS VAN ZANDIJK, ook *Sandijk* en *Santwijk* of *Zandwijk* geheten, wordt in 't vonnis van Alva, tegen hem geveeld den twintigsten van wijnmaand des jaars 1568, beschreven als voorhenen geweest zijnde Bailiu van Voorne en den Briele, en beschuldigd, dat hij mede van 't getal der verbonden Edelen geweest was en hun oproerig verbond geteekend hadt; wijders, dat hij twee paarden, ten dienste des Heeren van Brederode, onderhouden hadt; eindelijk, dat

(p) Genealogie van *Alendorp*. Zie hier boven bladz. 347.

(q) BOR XI boek, bl. 313 [910], XIII boek, bl. 3 [921], bl. 23 [949].

(r) BOR XVI boek, bl. 41 [285].

dat de beeldenbrekers van den Briele bij hem toevlugt en raad gevonden hadden (s). Ik twijfele geenzins, of hij was dezelfde met *Claes van Zandwijk*, die getrouwd was met *Elisabeth van Treslong*, zuster van *Jasper van Treslong*, voorhenen Bailliu van den Briele, en vader van den bekenden *Willem* (t). In deze gedachten ben ik bevestigd door mijnen kundigen vriend *van Wijn* (u), die mij berichtte, dat *Nikolaas van Zandwijk*, in de Memorialen van den ouden en nieuwen Gerechte der stad Briele, uitdrukkelijk *zwager* van *Jasper van Treslong* genoemd wordt. Zijn huwelijk en de post, welken hij bekleedde, doen ons vermoeden,

Cc 2 den,

(s) Sententien van Alva, bl. 155, 157, 158. Dit vonnis, ook in de Memorialen van den Briele te vinden, wordt in die stad den 23 Oct. 1568 openlijk afgekondigd, volgens 't Verlijdboek 1564—1570.

(t) VAN LEEUWEN Bat. ill. bl. 1124, bij wien *Klaas van Zandwijk*, wel is waar, genoemd wordt *Schout van Hoorn*, doch 't is meer dan vermoedelijk, dat *Hoorn* een schrijf- of drukfeil is, en in *Voorne* moet veranderd worden.

(u) Deze en de meeste volgende bijzonderheden ontleende ik uit zijne brieven, in den jaare 1777 mij uit den Briele, van welke stad Hij toen Pensionaris was, vriendlijk toegezonden.

den, dat hij uit het aanzienlijke geslacht van Zandijk of Zandwijk (*) voortgesproten was. Geduurende 't Bailliuwschap van Jas-

(*) De naam van dezen Bondgenoot wordt, in oorspronkelijke stukken, verscheidenlijk gespeld. In de Memorialen van den ouden en nieuwen Gerechte der stad Brielle wordt hij doorgaans van *Zandijk* genoemd. Dus staat ook in de *Commissie* van Koning Filips, van welke ik in 't vervolg spreken zal. Doch in een Memorial van 23 Sept. 1561 vindt men van *Zandwijk*. De Secretaris der stad Brielle, Jan Gads, noemt hem, in 't slot der rekeninge van de Katharine-kerke in de jaaren 1554 en 1565, eigenhandig, van *Santwijk*; doch de Secretaris Jaersvelt schrijft, mede eigenhandig, in de rekeninge der Maerlandsche kerke, gesloten 3 Jan. 1562, van *Santwijk*, en in de rekeninge der Katharine-kerke, gesloten 8 Aug. 1562, van *Sandijk*. In een en hetzelfde vonnis van Alva leest men *Santwijk* en *Sandijk*. Die verschillende opgave des naams maakt het eenigzins twijfelachtig, of 'er twee onderscheiden geslachten, *Zandijk* en *Zandwijk* geheten, geweest zijn, dan of de naam van 't zelfde geslacht dus verscheidenlijk gespeld wierde, en, indien 't eerste waar is, tot welk geslacht deze Bondgenoot behoorde. In dit Gemeenebest waren, en zijn tot heden, veele onderscheiden geslachten, van *Zandijk* of *Sandijk* genaamd. In de Wapenkaart van Zeeland, en derzelver beschrijvinge door SMALLEGANGE, wordt een oud edel geslacht van *Sandijk* of *Sandijke* vermeld, welks wapen geen gemeenschap heeft met dat van Borskle van Sandijk. Ook gewaagt SMALLEGANGE, in de Chronijk van Zeeland, bl. 755 en 684, van Hieronijmus van Sandijk, getrouwd met Katharina van Haamstede; doch deze schijnt tot een ander geslacht behoord te hebben. Ik vermoede, dat de Bondgenoot oorspronkelijk was uit het Hollandsche geslacht van *Sandwijk*, sedert het begin der veertiende eeuw onder den adel bekend. Bij VAN MIERIS, Charterb. II deel bl. 332, vindt men, op den 19 Maart 1326 [1327], Diederick van Zandwic, Knappe, onder eenige andere Hollandsche Edelen: en op dezen ziet, donkelijk, VAN LEEUWEN, wanneer hij zegt, Bat. ill. bl. 1212, dat Diderik van Zandwijk, Schildknape, in 1326 geleefd heeft. Uit de Leenregisters van den Huize van Wasenaer blijkt, volgens bekomen bericht, dat omtrent den jaare 1380 onder de mannen van Dirk van Wasenaer was Filips van Zandwijk, wien zekere geldsom jaarlijks uit de tienden te Wasenaer toekwam, en ééne morge lands, liggende voor de

WO-

Jasper van Treslong, zijnen zwager, was ^{Eerst} hij Schout van den Briele, doch werdt, den ^{Schout, na-} eldden Meij 1555, volgens den lastbrief van ^{de hand} Koning Filips, voor den tijd van zes jaaren ^{Bailliu van} aangesteld tot Bailliu van die stad, mits daar ^{den Briele.} voor jaarlijks, ten voordeele van den Koning, uitreikende acht honderd ponden van veertig grooten Vlaamsche munt, en onder voorwaarde, dat hij, van nu of aan, tot 's Konings behoefte leenen zou (v) de somme van twaalf honderd gelijke ponden eens, in handen van den Ontfanger Generaal van 's Konings inkomsten, Lieven Wouters, welke twaalf honderd ponden echter afgelost zouden worden van zijne voorschrevene pacht van zes jaaren, elk jaar even veel, en 't overschot, indien hij voor het einde der zes jaaren storf, aan zijne erfgenaamen zou betaald worden. Ten tijde van deze zijne amptsbedieninge, kwam hij, herhaalde rei-

Zijne ver-

Cc 3

zen

(v) Dus spreekt de *Commissie* van Koning Filips, in de Memorialen van den O. en N. Gerechte, fol. 54 verso.

wonings te Zandwijk; als mede, dat Klaas van Zandwijk zijne woning met drie morgen lands in 't ambacht van Wasfenac haat. In Gelderland was ook een geslacht van dien naam: waar toe behoorde Warner van Zandwijk, ten jaare 1446 in den Gulikfchen strijd dood gebleven. Zie PONTANI *Hist. Geln. lib. IX, pag. 488, coll. lib. VIII, pag. 322, et Epistola XLII, pag. 87, in Sylloge Ant. Matthaei.*

schillen met de Regeeringe. zen, met de Regeerders der stad in hevige geschillen, dan, over 't aanstellen van een' Schout (w), dan, over 't verkiezen van een' bijzonderen Ontfanger over den Lande van Voorne (x), dan, over de verkiezinge der

(w) De Regeering klaagde over hem bij 't Hof van Holland, den 30 Julij 1558, en vroeger, dat hij, naar oude en bestendige gewoonte, geen Schout aanstellen, maar in persoon dit ampt wilde bedienen. Dit echter is moeilijk te verstaan, naardien hij waarlijk, den 21 junij deszelven jaars, Willem Heerman tot Schout voor drie jaaren aangesteld hadt; volgens de *Mémorialen* fol. 55 en 56. Dan, deze was, misschien, der Stad niet aangenaam, en besloot de Baillin zelf ook 't Schoutamt waartenemen, tot dat hij een verdrag met de Regeeringe trof, waar bij zij dien post voor zes jaaren in pacht kreeg, en aan Servaas Kornelisz overgaf. Hier mede was die twist gedaan, en wel, zoo 't schijnt, voor een' geruimen tijd, naardien van Zandijk, gedurende de jaaren 1558 — 1560, veeltijds afwezig was, en hij tot zijnen Stedehouder aangesteld hadt Barthoud van Cranendonck, die met de Regeeringe zeer wel overeenstemde; gelijk blijkt uit de *Mémorialen* 29 Junij 1558 en 18 Meij 1560.

(x) In de maand Julij 1561 ontstondt tuschen hem en de breede geërfden van Voorne aan de ene, en de Regeeringe der Stad aan de andere zijde, een hevige twist over deze verkiezinge. De Stad wilde zich houden aan 't verdrag des jaars 1494, doch de Bailliu met de zijnen dachten anders, en vertrokken misnoegd, om dat zij Jan van Kerkwerpe tot dien post niet konden aangesteld krij-

der Wethouders, en het ter markt brengen van 't koorn in den Briele (y), dan weder-

Cc 4 om,

krijgen. De Stad ging te raade met Jan van Treslong, haaren Advokaat in 's Hage, verkoos Cornelis Jakobsz tot Ontfanger, en kwam hier over in rechtsgeding met den Bailliu. Memorialen 28 Junij en 24 Julij 1561.

(y) Den 17 Julij 1561 zondt het Gerecht eenige afgevaardigden naar Brussel, om van de Hertoginne te vragen de bevestiginge van 't privilege, betreffende de verkiezinge van de Wethouders, en 't brengen van 't Voornsche koorn op de Brielsche markt. De Bailliu was niet te vreden met het lezen en zien der bevestiginge van 't octroij van Maximiliaan en Filips (Privilegien van den Briele bl. 108), doch begeerde een afschrift daar van te hebben, 't gene hem geweigerd werd, met een verwijt, dat hij zich tegen de stedelijke privilegien aankantte. Memorialen 22 Aug. 1561. Dat verwijt was niet geheel en al ongegrond. Uit de Memorialen 13 Junij 1562 blijkt toch, dat de Bailliu 't schenden van 't privilege, betreffende 't recht der Brielsche koornmarkt, bij schikkinge met de overtreders uit de weerd geholpen hadt. Ook weigerde hij hardnekkiglijk, de verkozene Schepenen te beëedigen. De Stad kreeg een' befloten brief, tegen hem, van den Hove, gaf hem een uittreksel uit het privilege van den 9 Junij 1513 (zie Privil. van den Briele, bl. 123, 124), en begeerde, dat hij, dien achtervolgende, den eed aan de Regeeringe zou afnemen. Hij bleef dit weigeren; waarom 't Gerecht een nader verzoek aan 't Hof deedt, om in dezen naar oude herkomen te mogen voortvaren. Memorialen 22 Aug., 3 Sept., 13 Sept. en 6 Oct. 1561.

om, over 't stelen van zekere, tegen eenige gevangenen ingewonnen, berichten in handen van zijnen opvolger (z). Uit alles, wat van hem bekend is, schijnt men te moeten opmaken, dat hij stijfhoofdig, netelig en van een' woelenden geest was, doch te gelijk, dat hij 't recht met vlijt handhaafde, waar van veelvuldige bewijzen in de verlijd- en pandzettingboeken der stad Brielle te vinden zijn. Wijders, is 't niet onwaarschijnlijk, dat hij, ten tijde zijner bedieninge, en dus voor 't verbond der Edeelen, der Hervormde leere reeds niet ongenegen geweest is, alzoo niemand, gedurende zijn Bailliuwschap, wegens den Godsdienst gestraft, en zelfs geen straffe door hem tegen iemand, uit dien hoofde, geëischt is. Dit geschiedde al aanstonds door zijnen opvolger. De gematigde denkwijze van den Bailliu van Zandijk zal hem naar
 zul-

(z) Welke moeite 't Gerecht en de Bailliu van der Werve, den 23 Julij 1562, aanwendden, om van Zandijk tot de overgifte der *informatien*, omtrent sommige gevangenen genomen, te bewegen, bij wilde hier toe echter niet besluiten, zelfs niet, na dat men hem beloofd hadt zijne gemaakte onkosten wedertegeven, waar op hij anders in den aanvang zeer bleef aandringen.

zulke medehelpers in zijnen post hebben doen omzien, die in dezeltde gevoelens stonden. Hoedanigen waren Pouwel Pietersz, wien hij ergens zijn' Stedehouder tot aanmaninge van schuld noemt, in zomermaand des jaars 1569 ter oorzake van zijne gezindheid voor den Hervormden Godsdienst op de galeije gebannen (a), en Ewout Cornelisz, zijn Schout in den Briele (b), die, ten zelfden dage met den Bailliu van Zandijk, door den Bloedraad gebannen werdt, alzoo hij, wegens de ketters, de zorg over de artillerije gehad hadt, om dezelve, tot hunne verdediginge, op de wallen en voor de poorten der stad te plaatzen, en 't Geuzen-teeken gedragen (c). Het misnoegen der Regeeringe op den Bailliu van Zandijk zal de reden geweest zijn, dat zij, den achtsten van wintermaand 1561, aan Joost van der Werve, Schildknaap, toestondt, in 't verzoeken om 't Bailliuwschap

C c 5 te

(a) Verlijd- en Pandzettingboek, in Junij 1569.

(b) Deze heeft noch den 13 Junij 1564, en dus omtrent het einde der bedieninge van N. van Zandijk, in deszelfs naam de vierschaar gespannen.

(c) Sententien van Alva, bl. 160.

te bezigen den naam van Burgemeesters en Wethouders, als vertegenwoordigende de Regeerders der stede, en dit ampt te vragen bij wijze van privilegie: gelijk hij deedt, met dit gevolg, dat hem, in lentemaand des volgenden jaars, 't Bailliuwschap verpacht wierde voor den tijd van zes jaaren, gerekend van 't einde der loopende pacht van Nikolaas van Zandijk (d). Na dat deze zich verlaten zag van zijn ampt, bleef hij echter binnen den Briele wonen, vermoedelijk tot den tijd der geduchte komste van Alva in de Nederlanden. Waar henen hij toen gevlucht zij, en hoe lang hij noch geleefd hebbe, is mij onbekend. Zeker is 't, dat zijne goederen, volgens Alva's vonnis, aangeslagen zijn (e), en dat men in den jaare 1573 noch meldinge van hem gemaakt vindt (f). Zijne nakomelingen, wel-

(d) Het Bailliuwschap van N. van Zandijk eindigde den 24 Junij 1564. Zijn opvolger deed ten zelfden dage den eed aan 't Gerecht van den Briele, en aanvaardde zijne bedieninge; hebbende hij reeds den 5 Oët. 1563 den eed gedaan aan de luiden van de Rekenkamer.

(e) MSS. Aanteek. van den Heere van der Cragbt.

(f) In de *Rekeninge van S. Pieters kerk* expir.
13 avond

welken men zegt, dat tot nu toe overig zijn, kenne ik niet; veel minder wete ik, of zij afstammen van Kornelis van Zandwijk of Zandijk, welken men vermoedt een' zoon van den Bondgenoot geweest te zijn, en wiens zuster Eva getrouwd was (g) met Mr. Pelgrim van Loon, Raad des Heeren van Brederode, en door Alva gebannen (h).

EVERT VAN ZANTEN, een Kleefsch Edel- E. van Zanten. man, doch ten dezen tijde zich in de Nederlanden, wellicht te Vianen (i), met de woon onthoudende, en mischien met sommige geslachten van aanzien (k) in dit

13 *avond* 1573 staat; „Van Nicolaes van Zandijk op sijn boomgaert, staende over die Clae-ten, 'sjaers, also die ingewonnen is — nijet”.

(g) MSS. Aanteek. van den Heere *van der Craght*.

(h) Sententien van Alva, bl. 34, 35.

(i) Ten minsten, te Vianen woonde, omtrent dezen tijd, Gerrit Adriaansz. van Zanten; volgens de MSS. Aanteekeningen van den Heere *van der Craght*, die mij noch in bedenkinge gaf, of niet mischien, in de Sententien van Alva, Gerrit behoorde te staan, in plaatse van Evert.

(k) Bij voorbeeld, van der Dussen, van der Burgh en Meerman. Dit blijkt uit de *stamregist-ers* van deze geslachten bij FERWERDA.

dit Gemeenebest, toen en naderhand, vermaagschapt, wordt in 't vonnis, door den *Gebarmen*. Bloedraad over hem geveld, en behelzende een bannissement met verbeurdverklaringe van goederen, beschreven als een der verbonden Edelen, die, in den jaare 1568, den post van Kapitein van een vaandel voetknechten bediende, ten voordeele en tot bijstand der opioerigen, en die 't kas-teel van den Berg, toekomende aan den Graave van den Berg, tegen den Koning verdedigd hadt (1).

G. Zeg-
gers van
Wassenho-
ven.

GHILAIN ZEGERS VAN WASSENHOVEN, afstammende uit een oud Vlaamsch geslacht (*), was een zoon van Guillaem of Ghi-

(1) Sententien van Alva, bl. 128, 130. De naam wordt aldaar gespeld *van Zantben*. In de Vaderl. Historie van WAGENAAR VI deel, bl. 211, staat *van Zante*. — Of en in welke betrekkinge de van Zantens of Santens, die mij in de Hollandsche en Utrechtsehe geschiedenissen der vijftiende en volgende eeuwen voorgekomen zijn, tot dezen Bondgenoot stonden, kan ik niet bepalen.

(*) Het geslacht Zegers of Zephers was oorspronkelijk uit Vlaanderen; doch veelen uit hetzelfde sloegen zich met de woon neder in Holland, sedert het midden der zestiende eeuw. Omtrent dezen tijd, was Jr. Arnoud Zegers van Wassenhoven Bailliu van Schoonhoven en den Lande van Blois. MSS. Aant. van den Heere van der Craght. — Paul Zegers, Bailliu van Roulers, zoon van Jan en Klara de Clercq, werd door Koning Filips den IV in 't jaar 1645.

Ghilain Zegers, Ridder, Heer van Wasfenhoven, Ambachtsheer van Arentsberge en Ammers aan de noordzijde van de Lek; Raad des Konings in 's Hage (m), overleden in den jaare 1564. Hij liet drie zoonen na, Jan, die volgen zal, Anthonij, getrouwd met Maria Dormael, en dezen Bondgenoot, van wien veele bijzonderheden, waar of valsch, gemeld staan in 't vonnis van Alva, den tienden van sprokkelmaand des jaars 1568 tegen hem geveld;

Gelaten

(m) Hij werdt onder de Hollandsche Edelen, in 't jaar 1540 en 1549, geteld; doch onbevoegd gerekend, om ter dagvaart te verschijnen wegens de Ridderfchap: waar van de waarfchijnlijke reden in zijne Vlaamsche afkomst te zoeken was. VAN COUTHOEVEN bl. 610, VAN LEEUWEN bl. 686, 762, 1042. Ik vermoede, dat van den vader, en niet van den Bondgenoot, gefproken wordt in een stuk, uitgegeven door den Heere VAN DE WALL, in de Privilegien van Dordrecht, bl. 1299 — 1233, wiens aantekeningen, bl. 1230, dienen vergeleken te worden.

1645 veradeld. *Nobiliaire des P. B. tom. 1, pag. 285.* — In den jaare 1601 was Gelcin Zegers van Wasfenhoven Predikant te Bodegrave. Zie Kerkelijk Plakaatboek II deel, bl. 146, 147. Of hij een zoon van eenen der verbonden Edelen geweest zij, gelijk men vermoed heeft, durve ik niet bevestigen. — Zekerer is 't, dat Ghilain Zegers van Wasfenhoven twee dochters hadt, Louise en Katharina; welke laatste getrouwd was met den Raadsheer Nikolaas van der Laen; volgens VAN LEEUWEN Bat. ill. bl. 755 en 1472. — Noch vinde ik, dat dit geslacht door huwelijk is verbonden geweest met die van le Baillij, van de Perre, de Clarges en van den Langeberg. Men zie *Recueil Général de Familles orig. des P. B. pag. 243, Quartiers Généalogiques tom. 1, pag. 220, LE CARPENTIER part. III, pag. 612, Nobiliaire des P. B. tom. II, pag. 442.*

veld, waar bij hij gebannen en zijn goed verbeurd verklaard is (n). Eer hij ten Lande uitgeweken was, woonde hij te Voorburg; en van hier vertrokken zijnde, *Zijne ge-
waande mis-
daaden.* werdt hij ingedaagd. Men beschuldigde hem, *dat* hij, met zijne broeders, Jan, en Willem van Treslong, over tafel te Voorburg, in tegenwoordigheid van den Priester, schandelijke en lasterlijke redenen tegen 't oude Roomsche Katholieke geloof en den Godsdienst uitgesproken hadt, en, naar alle vermoeden; deel gehad aan 't breken van een beeld in de kerke van 't genoemde dorp; *dat* hij de verworpene en verfoeilijke predikationen der Kalvijnisten bijgewoond hadt, en zelfs, nevens zijne broeders, tegenwoordig geweest was in de eerste preeke, op de ruiterkamp bij de vaart van Delft gehouden; *dat* hij veel verkeerd hadt met Sonoij, van Haeften en van Binkhorst, die onder de verbonden Edelen behoorden, en groote begunstigers van de ketters waren; *dat* hij hun teeken op de borst gedragen hadt; ten blyke, dat hij van hun verbond en aanhang was; eindelijk, *dat* hij geweigerd hadt den gevorderden eed te doen;

(n) Sententien van Alva, bl. 36 — 38.

doen, gelijk door de Edelen, die Katholijk waren, in Holland geschiedde, en uitdrukkelijk aan zich behouden, de wapenen niet te willen opvatten tegen den Hervormden Godsdienst of zijn geweten. Of, en wanneer, hij uit zijne ballingschap wederkeerde, en welke zijne verdere lotgevallen waren, is mij niet gebleken.

JAN ZEGERS VAN WASSENHOVEN, broeder des voorgaanden, stondt even weinig in ^{J. Zegers van Wassenhoven.} Alva's gunste, die, den drieëntwintigsten van lentemaand des jaars' 1568, hem voor altijd uit 's Konings Landen bande, en alle ^{Gebonnen.} zijne goederen, roerende en onroerende, verbeurd hieldt. Zijne vermeende misdaden worden in 't breede uitgemeten. Hij ^{Beschuldigingentegert hem.} was zeer verdacht van deelgenootschap aan de verbindtenisse der Edelen; hij liet zich vinden in hunne bijeenkomsten; hij had sterk aangedrongen op 't teekenen van zeker geschrift, 't welke men zeide gekomen te zijn van Graaf Lodewijk van Nassau, en, naar alle waarschijnlijkheid, het dubbel der gemelde verbindtenisse was; doorgaans reedt hij gewapend naar de preeke der ketteren, en noodigde hunne Leeraars aan zijne tafel;

te

te Delft hieldt hij 't Nachتماال naar de wijsze der Kalvijnisten; hij weigerde 't doen des nieuwen eeds van getrouwheid, en afstaan van alle verbindtenissen tegen den Koning; hoewel hier toe meenigmaal, in naam der Landvoogdesse, verzocht en aangemaand (o). Gelijk de goederen van Ghilain met de daad aangeslagen werden, zoo ook die van zijnen

*Zijn goed
werd aan-
geslagen.*

broeder Jan, onder welken ook zullen be-
hoord hebben zekere renten, die hem, in 't
jaar 1549, door zijnen vader afgestaan wa-
ren (p). Noeh blijkt van elders (q), dat
de Rekenkamer in den Haage, op last van
Alva, in grasmaand des jaars 1570, den
Bailliu van Wasenaer magtigde tot het ver-
heffen van een achterleen, weleer behoord
hebbende aan dezen Bondgenoot, wegens
de voorledene beroerten thans voortvlugtig,
doch uit hoofde der verbeurdverklaringe den
Koning aangekomen. Hij schijnt in huwelijk
genomen te hebben Margareta Oem van
Wijngaerden; dochter van Jan Oem van
Wijngaerden tot Kroonestein, Bailliu van
den

(o) Sententien van Alva, bl. 40.

(p) MSS. Aant. van den Heere van der
Craght.

(q) Sententien van Alva, bl. 445.

den Haage, en van Katharina van Zijll (r).

ALEXANDER DE ZOETE, gesproten uit *A. de Zoete*.
een edel geslacht in Vlaanderen (*),
Gouverneur van Zeeland omtrent den ja-
re 1576 (rr), schijnt dezelfde met Ale-
xander de Zoete van Laake, Gouverneur
Dd van

(r) Genealogie van Oem van Wijngaerden.

(rr) Zie hier boven III Stuk, bl. 174, 175.

(*) Het geslacht *de Zoete* of *Soete* wordt door SMAL-
LEGANCE, in de beschrijvinge der Wapenkaart van Zee-
land, te recht onder den Vlaamschen adel geboekt. In
de vijftiende en zestiende eeuwen, waren verscheiden van
dezen stam in de regeeringe te Gent, en sommigen tot den
Ridderstand verheven; volgens *L'ESPINOY Recherch. de la*
Nobl. pag. 777, 780, 951, en elders. Of Anna Maria en
Barbe van Zoeten ook tot dit geslacht behoorden, is twij-
felachtig. Zij werden, door den Koning van Spanje, in 't
jaar 1656, hersteld in den adelsstand van haare voorouders.
Nobiliaire des P. B. tom. I, pag. 342. Zeker is 't, dat de
nakomelingschap van den Bondgenoot Joost de Zoete, om-
trent den jaare 1664, in Holland noch in hoog aanzien
was, naar 't schrijven van *LE CARPENTIER part. III, pag.*
83. Noch heb ik gevonden, dat het geslacht de Zoete is
vermaagschapt geweest met Stalpert van der Wiele, de le
Boe, de Dillst en de Hertaing. Genealogie van *Stalpert*
v. d. Wiele, bij FERWERDA, en *LE CARPENTIER part. III,*
pag. 261, 429, 637; die ook gewag maakt van Willem de
Zoete, Heere van Hautain, Admiraal van Zeeland, van wien
bij *Bor, Wagenaar* en anderen, veele bijzonderheden ge-
meld worden. — Van den Bondgenoot Filips de Zoete
van Hautain was onderscheiden zijn naamgenoot, en des-
zelfs zoon of neef, die in de Vaderlandsche Historie van
WAGENAAR, X deel bl. 438, voorkomt. In de Notulen
der Staaten van Zeeland, den 20 Febr. 1615, vinde ik,
dat hij, door de Staaten van Zeeland benoemd zijnde tot
een lid van den Raad van Staate, voor dien post bedank-
te, om dat hij door de Algemeene Staaten tot Gouverneur
van Sluis in Vlaanderen aangesteld was. Mij is bericht,
dat hij in die stad begraven ligt. — In den Boomgaard der
Wapenen vinde ik: ZOETE, *porte de sable, à cheyron d'ar-*
gent & eseuison d'argent, à trois fleurs de lis de sable.

van Sluis in Vlaanderen, waar hij, volgens ontfangen bericht, begraven ligt, en zijn beeld, in kunstig marmer uitgehouwen, gezien wordt. Uit zijn huwelijk (rrr) met Margareta van Berchem, waren de twee volgende Bondgenooten voortgesproten, die mij meer bekend zijn, dan hun vader.

J. de Zoete. JOOST DE ZOETE, Heer van Villers, bleef aan 't Vaderland getrouw, hoewel hij, om erger kwaad te ontduiken, van daar vertrokken was. Gedurende den tijd van zijn verblijf buiten de Nederlanden, hieldt hij, gelijk zijn broeder Filips, heimelijke briefwisseling met den Prins van Oranje ter reddinge van 't onderdrukte Gemeenebest (s). Ik vermoede, dat hij de vader of grootvader was van Alexander de Zoete van Villers, getrouwd met Adriana van Aerssen; als mede van Filips, die, met zijne huisvrouw Beatrijce Hooftman, vrijheid aan de Staaten van Zeeland verzocht, om over heure leenen en

*Houdt
briefwisseling
met
Oranje.*

(rrr) *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. 1, pag. 90.*

(s) VAN METEREN II boek, bl. 59.

en ambachten te mogen bestellen (t). Vas-^{Krijgt den}
ter gaat het, dat hij, in den jaare 1580,^{Heere van}
't krijgsbevel over Bouchain voerde, wan-^{Selles in han-}
neer Jan van Noircarmes, Baanderheer van
Selles, deze stad door verraad zocht te ver-
meesteren (u), doch in handen van den
Bevelhebber viel, en gevangen naar Ram-
mekens gevoerd werdt. Minder gelukkig
slaagde de Zoete in 't volgende jaar in
zijne krijgsondernemingen. Zijn leger was
toen te klein en de betaling te slecht, om
den vijand te dwingen en 't volk buiten
mutterij te houden (v). Aan dapper-^{Wordt}
heid en beleid ontbrak het hem anders^{Stadhouder}
niet. Dit zal de Staaten van Utrecht be-^{van Utrecht,}
wogen hebben, om hem tot Stadhouder
over 't Sticht aantestellen (w). Niet lang
daar.

Dd 2

(t) Genealogie van *Aersfen* 7 gener., bij
FERWERDA. — Notulen der Staaten van Zee-
land, den 18 Febr. 1615. — LE CARPENTIER
III *part. pag.* 33 schrijft, dat Joost de Zoete
getrouwd was met Klara d'Anneux, welker
moeder geweest is Maria de Montignij.

(u) BOR XIV boek, bl. 208 [197, 198].

(v) VAN METEREN X boek, bl. 182. HOOFD
XVIII boek, bl. 781.

(w) WAGENAAR Vaderl. Hist. VIII. deel,
bl. 16.

Strijd bij daarna, gaf hij ook blijken van moed in Amerongen, den strijd tegen den Spaanschen held de 1585.

Tassis; doch wanneer hij in 't hoofd ge-
Gevangen. wond en gevangen genomen werdt. 't Liep
Geslaakt. aan tot het einde des jaars 1587, eer hij
kon uitgewisfeld worden. Ten bewijze
van 't vertrouwen, toen in hem gesteld,
Veldmaars- strekte zijne bevordering tot den gewig-
schalk. tigen post van Veldmaarschalk (x).

F. de Zoete. FILIPS DE ZOETE, Heer van Haultain
of Hautain, broeder van Joost, bleef ook
getrouw aan de zijde der verbonden Ede-
len, en streedt dapperlijk voor 't Vader-
land. Het eerste bleek, zoo uit zijne
Briefwis- schriftelijke verstandhoudinge met Prins
feling met Oranje. Willem den I, als uit den haat der Spaan-
Engeland schen, die hem den toegang naar Enge-
hem verbo- land wisten te sluiten (y). Aan 't laatste
den. benemen zijne krigsbedrijven allen twijfel.

† Brengt Veel roems behaalde hij door 't doen om-
Antwerpen slaan van Antwerpen, aan welke stad den
aan de Staat- schein, toen, niet weinig gelegen was.
sche zijde, Staaten, toen, niet weinig gelegen was.
1577. De gelukkige uitflag van zijne gevaarlijke
on-

(x) BOR XX boek, bl. 55 [624], XXIII
boek, bl. 90 [130].

(y) LE PETIT *livr.* XI, *pag.* 305.

onderneming deedt hem, van stads wege, met een' schoonen gouden keten vereerd worden (z). Geen minderen heldenmoed betoonde hij op den Kouwensteinschen dijk, nabij Antwerpen, in den strijd tegen Parma; doch hier bezweek hij voor 's vijands magt, en besloot, liever in volle rustinge van den dijk te springen en in den modder te verfmoren, dan in Spaansche handen te vallen (a). Zijn regiment werd, sedert, door Leijcester, aan Philips Sidneij gegeven, tot groot misnoegen van de voornaamste Bevelhebbers, die naauwlijks dulden konden, dat een vreemdeling, hoe verdienstelijk anders, aan de dappere Landgenooten van den Heere van Hautain voorgetrokken wierde (b).

STEVEN VAN ZUIJLEN, een Utrechtsch Edelman (*), staat op de oorspronglijke Dd 3

(z) BOR XI boek, bl. 272, 273 [854, 855].

(a) BOR XX boek, bl. 33 [597, 598].

(b) HOOFD XXIV boek, bl. 1065.

(*) In eene ontelbare meenigte van oude gedenkstukken, door A. Mattheus, F. van Mieris, K. Burmen en veele anderen uitgegeven, wordt de naam van dit geslacht zeer verscheidenlijk opgegeven, b. v. *Sulen, Suilen, Zule, Zuiley, Zuilen*, enz. Eeuwen lang, was dit geslacht in

naamlijst der verbonden Edelen, doch schijnt als zoodanig niet bekend geweest te zijn aan Alva en zijnen Raad: want, in 't vonnis, den zeventienden van oogstmaand 1568 over hem

't bezit van een groot aantal Heerlijkheden en Ridderhofsteden, in en buiten 't Sticht gelegen, waar van ook de onderscheiden takken van dezen edelen Stam zich gewoonlijk benoemden, b. v. Zuijlen, Zuijlstein, Zuijlenburg, Lievendaal, Natewisch, Rijsenburg, Beverweerd, Zeist, de Haer, Vleuten, Nijvelt, Hermelen, Drakestein, Hardenberg, Geerestein, Rijswoude, Luinenborg, ter Vooren, den Eng, ter Horst, Baregestein, Zevender, enz. — De Heer van *Speen van Hardenstein* heeft mij medegedeeld eene MS. Genealogie der Zuijlens, beginnende met Steven van Zuijlen, die in 't jaar 1200 leefde. — Van den tak Zuijlen van Nijvelt is boven gesproken bl. 179 — 182, in de aantekeningen. — De Bondgenoot behoorde tot den tak der Zuijlens, bijgenaamd van der Haer. Zijn ond- over- grootvader Steven van Zuijlen, Ridder, Heer van Zevender en Hermelen, nam in 't jaar 1424 ter vrouwe Jofina van der Haer, en verwekte uit haar drie zoons, van welken de oudste, Diederik van Zuijlen tot de Haer en Zevender, in echt kreeg Elizabeth van Zuijlen van Nijvelt. Uit deze ouders werdt, behalven andere kinders, geboren Steven van Zuijlen, Ridder, leenvolger van zijnen vader. Zij beiden zijn Burgemeesters en Hoofdschouten der stad Utrecht geweest; volgens *Connoissance de la Nobl. d'Utr. pag. 67, 68*. Andere bijzonderheden, hen betreffende, kan men in de Utrechtsehe Jaarboeken van K. BURMAN vinden. Steven van Zuijlen verwekte, bij Jofina van Astendelft, éenen zoon, Dirk of Diederik van Zuijlen, vader van den Bondgenoot. Zie de not (d). Deze werdt in 't jaar 1560 verlijd met het Riddermatige huus ter Horst, volgens de MSS. Aanteekeningen van den Heere van der Cr. ght. De Bondgenoot hadt verscheiden broeders en zusters. Onder dezeiven was Nikolaas van Zuijlen, Heer van de Haer, Zevender en Drakenburg, die in den jaare 1572, in plaats van zijnen vader, en andermaal in 1582 Hoofdschout van Utrecht werdt. *Conn. de la Nobl. d'Utrecht, pag. 69*. Hij hadt in huwelijk Eva van Schagen, dochter van Willem en van Elizabeth van Brookhorst. Zij wonnen verscheiden kinders, met wier opgave de gemelde MS. Genealogie eindigt. De oudste zoon was Johan van Zuiflen, Heer van de Haer en Zevender, Hoofdschout van Utrecht van 1602 tot 1622. Hij was geboren in 1573, trouwde eerst Agnes van Renesse, daarna Geer-

hem gevelde, en waar bij hij, toen reeds uit 't Land geweken, openlijk gebannen werdt, ^{Gebannen door Alva.} vindt men (c) hem alleenlijk beschuldigd, dat hij mede bevel gevoerd hadt over de beeldbrekers te Utrecht, en aan iemand van hun, die misnoegd was over 't vernielen van banken en stoelen, in plaatse van beelden, binnen de kerke der Jakobijnen, gezegd zou hebben: zwijg gij; zij weten hunnen last. Uit hetzelfde vonnis (d) ontdekt men, dat hij een zoon was van Dirk van Zuijlen,

Dd 4 Schout

(c) Sententien van Alva, bl. 111.

(d) Sententien van Alva, bl. 107. — Hier door vervalt de gissing van een' mijner vrienden, dat deze Bondgenoot zou geweest zijn een zoon van Gijsbrecht van Zuijlen en van Elgis van Utenham, en getrouwd met Henriette de Barres, weduwe van Philips de Bijse. In tegendeel, het vermoeden der Heeren van Haerfote en van der Craght, dat hier bedoeld worde een zoon van Dirk van Zuijlen, Ridder, en van Jofina van Drakenborch, wordt daar door ten vollen bekrachtigd.

Geertruid van Lennep, en storf in den jaare 1641. Hij overleefde derhalven zijnen zoon Diederik van Zuijlen, die, bij afstand van zijn' vader, den 23 April 1622 Hoofdschout te Utrecht werdt, doch den 6 Aug. daaraanvolgende overleedt, volgens *Conn. de la Nobl. d'Utrecht*, pag. 69. — Behalven de reeds gemelde huwelijksverbiadenissen, zijn mij noch veele andere met de voornaamste Nederlandsche geslachten voorgekomen, b. v. met Borsfele, Heemskerk, Cock van Opijnen, Nijenoede, Raephorst, Egmond, Eversdijk, Gendt, Spangen, Teilingen, de Wael, Culemborg, van der Does van Noordwijk, Rossum, Lijnden, Brakel, Poelgeest, Hardenbroek, Borre van Amerongen, Rheece, enz.

Schout van Utrecht; die dit ampt, van 't jaar 1564 tot 1572, bekleedde (e). Hier uit kan men opmaken, dat de vader in liefde tot de Vrijheid merkelijk verschilde, zoo van andere stamgenooten (f), als van zijnen zoon Steven, wiens verdere bedrijven niet tot mijne kennis gekomen zijn. Volgens 't geslachtsregister, is hij in den bloei zijner levensjaaren en ongehuwd overleden, zonder te deelen in de edele vruchten der waare Vrijheid; welk voorrecht zijne broeders en zusters, nevens heure afstammelingen, genoten hebben.

Ziet daar, geachte Landgenooten, mijne berichten omtrent de edele Bondgenooten, hunne geslachten en pogingen ten nutte van Vaderland, Godsdienst, Vrijheid, Voorrechten; pogingen, die hen overwaardig maakten, dat hunne naamen met gulden letteren in 's Lands jaarboeken voor altijd aangeteekend wierden, en in 't dankbaare gemoed der nakomelingschap, zoo lang ons Gemeenebest voortduurt, ingeprent blijven.

BIJ-

(e) *Connoissance de la Noblesse d'Utrecht*, pag. 69; want het is niet te denken, dat een andere Dirk van Zuijlen van de Haer, Ridder, die in den jaare 1496 Schout van Utrecht was, hier in aanmerkinge kan komen.

(f) Sententien van Alva, bl. III, 112.

B I J V O E G S E L E N

Tot de drie Stukken van dit werk.

E E R S T E S T U K .

Bladz. 3 (c). Omtrent het aantal der Hollandſche Edelen, bij de huldiging van Willem den III, in den jaare 1305, heeft de Heer Mr. P. H. VAN DE WALL mij de volgende aanmerkinge medegedeeld: „ Dit verhaal, dat *Reigersberg* en van *Leeuwen* uit de zoogenaamde *Diviſe Kronijk* hebben overgenomen, koomt mij geheel ongegrond voor. Indien men de echte gedenkschriften van dien tijd raadpleegt, zal, gelijk het mij toefchijnt, zoo wel de inhuldiging te Haarlem, als het getal der Edelluiden haast vervallen. Onze oude Kronijkschrijvers zijn, voor zoo veel de oudſte Landſgeſchiedeniſſen betreft, weinig te betrouwen, te weeten zulke, die in laater' tijd leefden, gelijk de ſchrijver van de *Diviſe Kronijk*; want *Melis Stoke* en ſoortgelijken wil ik hiervan hebben uit-

Dd 5

g 27

gezonderd". Ik ben niet dwaas genoeg, om het naauwkeurige oordeel van een² Man, wiens kundigheden in de Nederlandsche geschiedenissen der midden-eeuwen de mijne zeer wijd overtreffen, enigzins in twijfel te willen trekken.

Blatz. 15. Over 't verbond tegen Granvelle in 't jaar 1563 kan men vergelijken HOPPERUS, *Recueil des troubles des P. B. pag.* 35. Hier op wordt ook gezien in de indaginge, 't vonnis, den ban en de beide Apologien des Printen van Oranje; als mede in de vonnissen van Alva en zijnen Raad tegen de Graaven van Hoorne en Egmond, te vinden in de Sententien van Alva, bl. 83 — 86. — Belangende de afkomst van Granvelle; de Hoogleeraar SCHRADER heeft mij bericht, dat hij, reeds in den jaare 1744, uit den mond van den grooten HEMSTERHUIS geleerd hadt, dat veelen zich bedrogen hebben ten opzichte van des Kardinaals voorouders, en bijzonderlijk van deszelts grootvader, alzoo 't volkomen zeker is, dat hij uit een adelijk geslacht voortgesproten was, en dat zijn grootvader de voornaamste eer-

amp.

amp ten te Befançon bekleed hadt. Men zie noch *Supplément au Nobiliaire des P. B.* pag. 17 — 19.

Bladz. 33 (d). Men zie ook VIGLIUS DE ALIJTTA in *Vita* § XCIII, pag. 44.

Bladz. 37. Tot antwoord op de vraag, wie men door de vier Leden van Vlaanderen te verstaan hebbe? dient, dat hier mede bedoeld worden die van Gent, Brugge, IJperen en 't Vrije van Brugge. Zie SANDERUS verheerlijkt Vlaanderen I deel, bl. 11.

Bladz. 45 (w). De Nederlandsche lezer kan over 't hatelijke Veemgerichte raadplegen T. BOEIJ Woorden - tolk, bl. 740 — 742.

Bladz. 46 (y, z). Hoewel ik geen zins ontkenne, dat het getal der genen, die, wegens den gezuiverden Godsdienst, ten tijde van Keizer Karel en Koning Filips, omgebragt werden, wat te ruim genomen zal zijn; durve ik echter alle de getuigenissen der schrijveren, die toen of kort daar-

daarna leefden, niet in twijfel trekken. Men zie, onder anderen, CARFENNA in *oratione ad Belgas*, pag. 235, in 't *Scrinium Antiquarium* van den Hoogleeceeraar GERDES, en de aanmerkelijke woorden van KOORNHERT, aangehaald door den Hoogleeceeraar HORSTEDÉ in de nalezingen op de Bijzonderheden der II. S. bl. 573, 574.

Bladz. 56 (i). De aanmerkingen van J. J. BRAHE (die zich onder de letters E. V. P., dat is, Een Vlisfingsch Predikant, verborg) in 't Voorbericht voor 't verhaal van den oorsprong der kerkelijke geschillen in Nederland, weleer door den Amsterdamschen Burgemeester *de Vrij* uitgegeven, bl. XXI — XXX, en in Vlisfings Eeuwvreugde bl. 182 — 189, verdienen met opmerkzaamheid gelezen te worden.

Bladz. 61. Wat 'er in de vergaderinge der Vliesridderen, ten dezen tijde, voorgevallen zij, wordt omstandiglijk verhaald door P. HEUTERUS *lib. XVI. rerum Austriaco-Belgic. cap. 8 et 9.* — Dat ik den oorsprong van deze Ridder-orde tot het

het jaar 1430 bragt, is geen misflag; gelijk iemand mijner vrienden vermoedde. Want, als anderen 't begin van deze Orde tot den jaare 1429 brengen, geschiedt zulks, volgens den zoogenaamden Hof-slijl, 't welke ook 's GRAVEZANDE (zie beneden bl. 201) opgemerkt heeft. Men vergelijkte VAN LEEUWEN Bat. illustr. bl. 699 — 701.

Bladz. 62. STRADA schrijft, *dec. I lib. V pag. 208*, dat het Verbond der Edelen te Breda opgesteld was; waar in hij zich vergist.

Bladz. 62, in de aantekeningen. In de opgave van 't opschrift, geplaatst op den steenen zuil, volgde ik, hier, *eor* en anderen; doch 't blijkt van elders, dat de inhoud eenigzins anders was. Men zie het III Stuk, bl. 210, 211.

Bladz. 69 — 76. Kort na de uitgave van 't I Stuk kreeg ik verscheiden berichten of afschriften van 't Verbond der Edelen. De Amsterdamsche Hoogleeraar P. BURMAN gaf mij te kennen, dat hij een

een zeer oud afschrift daar van in 't Ld. tijl onder zijn oog gehad, doch hetzelfde bijna eensluidende met de volkomen opgave van *Burgundius* en *Eremundus* bevonden hadt. Hier uit beoordeelde men de aantekeninge van den Hoogleeaer D. GERDES *Histör. renov. Evangelii in Belgio*, pag. 129. — De Heer VAN WASSENAER heeft mij toegezonden een afschrift van 't Verbond der Edelen in 't Fransch, ontleend uit eene oude en geauthentizeerde kopijé van 't zelve; waar onder drieëndertig Edelen hunne naamen geplaatst hadden. Die naamlijst, mij reeds vroeger medegedeeld; is in de Bijlaagen bl. 137 — 139 te vinden. Naardien het afschrift des Verbonds, hier en daar, merkelyk verschilt van de opgave bij *Bar* en *le Petit*; in de Bijlaagen bl. 68 — 79 te vinden, heb ik niet ondienstig geoordeeld, hetzelfde woordelyk in de Bijlaagen lett. SS. te doen nadrukken. Wijders, in een oud *Publicatie-boek der stad Goes* wordt het Kompromis in 't Fransch gevonden, met het opschrift *Confederation*; doch de woorden, welke ik hier, bl. 71; 72 en 73, tusfchen [] ingesloten heb; zijn 'er niet te vinden; volgens aanwyzinge

ge van den Heere L. P. VAN DE SPIEGEL, die mij wijders berichtte, dat in dit zelfde MS. staat het Smeekschrift der Edelen, in 't Fransch, en het antwoord der Hertoginne, gedagteekend *le VI jour d'Avril 1566 avant Pasques*. Hier is, zekerlijk, een misflag in 't jaartal, om dat 'er uit volgen zou; dat het verzoekschrift eerst in grasmaand 1567, naar onze jaartellinge, aan de Landvoogdesse overhandigd zou zijn, 't welke duidelijk aanloopt tegen den schakel der Nederlandsche geschiedenissen. — Twee oude affchriften van de verbindtenisse der Edelen in 't Nederduitsch zijn mij verstrekt door de Heeren THOE SCHWARTZENBERG EN HOHENLANSBERG EN J. BURMAN. In beide ontbreken de woorden, die ik uit *Bor* opgegeven, doch tusfchen twee haaksken, bl. 71 — 73, geplaatst heb. Voor 't overige is het verschil zeer gering. — Die zelfde kan ik zeggen van de Hoogduitsche vertalinge, welke in den jaare 1566 uitgegeven werd.

Bladz. 101. Uit zeker Dagregister, ten dien tijde geschreven, en onder de Bijlaagen lett. Q Q. geplaatst, ziet men, dat
de

de Hertog van Kleef zich, den 8 Sept. 1565, te Vianen bevondt, in gezelschap des Prinzen van Oranje, der Graaven van Egmond, Hoorne, Hoogstraten, Schouwenberg, Nieuwenaar en Culemborg, ten huize van Brederode. Hier uit kan men aanleidinge genomen hebben, om te vermoeden, dat de Hertog mede tot de verbonden Edelen behoorde.

Bladz. 109 (f). Deze *P. l'Oijfeleur* was de eerste, die, in Nederland, de Geloofsbelijdenisse in 't Fransch onderteekende; gelijk blijkt uit een oorspronkelijk stuk, noch berustende onder de papieren der Waalsche Synode. Dat hij, ook door zijn huwelijk, op de aanzienlijkste Nederland-sche geslachten naauwe betrekkinge hadt, heb ik ontdekt uit eenige echte stukken, die mij, over een' geruimen tijd, door den Heere *J. Steengracht*, in leven Raad en Fiskaal der Admiraliteit in Zeeland, ten gebruike vergund zijn. — *WAGENAAR*, in de *Vaderl. Hist. VII. deel*, bl. 83, 348, 476, spreekt van dezen zelfden man, doch alleenlijk onder den naam van *P. de Villers*.

Bladz.

Bladz. 119. Indien men de eigen woorden van *Strada* gadeslaat; zal men bevin- den; dat *WAGENAAR* hem niet wel gevat heeft, schrijvende in de *Vaderl. Historie*, VI deel, bl. 123, dat Nikolaas de *Flames* roemde, dat hij wel twee duizend *Edelen* tot de onderteekeninge van 't *Verbond* over- gehaald hadt. Neen; hij poogde alleenlijk *Anderlech* daar toe te bewegen, door te zeggen, dat hij eene naamlijst van meer dan twee duizend edele onderteekenaars be- zät.

Bladz. 133. In 't gemelde *Dagregis- ter*, te vinden onder de *Bijlaagen* lett. *QQ.*, staat aangeteekend, dat *Brederode* den 10 Maart 1566 naar *Breda* ontboden werdt, waar toen vergaderd waren de *Graaven* van *Egmond*, *Hoorne* en *Zwartsenberg*, mitsgaders *Monichuijsen* en *Joris van Holl*, wien *Brederode* vooraf zondt met *Graaf Karel van Mansfeld*; terwijl *Brederode* zelf den zeventienden derwaards volgde, en drie dagen later naar *Vianen* wederkeerde: waar de *Graaven* van *Culemborg* en *Lodewijk van Nassau* hem eerlang bezochten.

Ee

Bladz.

Bladz. 136. G. CLERMONT schrijft, in de opdragt der Nederduitſche vertalinge van Greenhill's verklaringe van Ezechiël, I-deel, bl. 7, 8, dat het Smeekſchrift der Edelen zou ontworpen geweest zijn op 't Slot Amelieſtein, in 't bosch van Vianen gelegen; doch hij brengt geen ander gezag bij, dan een *men verhaalt*, waar op zeldſaam, en zekerlijk niet in dit geval, ſtaat te maken is.

Bladz. 143, reg. 3. Naderhand is mij ter hand gekomen een Privilegie, waar bij de Landvoogdes, den 8 April 1566, aan Michiel d'Hemault, gezworen drukker der ſtad Bruſſel, vrijheid gegeven heeft tot het drukken van 't Verzoekſchrift der Edelen en van 't antwoord der Hertoginne, met verbod aan alle anderen, om die te drukken en verkoopen. Men zie de Bijlaagen bl. 223, 224.

Bladz. 146 — 148. De gegrondheid van 's Prinſen vermoeden, dat *Simon Renard* niet ſpoedig uit Spanje naar deze Landen zou mogen wederkeeren, blijkt uit den brief van d'Alava aan de Landvoogdesſe,
bij

bij BOE II boek, bl. 77 [110]. Ik kan niet in 't zekere zeggen, dat Claude Renard, die, in den jaare 1583, te Madrid tot den adelftand verheven werdt, volgens *Nobiliaire des P. B. tom. I, pag. 73*, zijn zoon geweest is.

Bladz. 227, 228. De twee naamlijsten der edele Bondgenooten, hier beschreven, worden niet bewaard op de *Register- en Leen-kamer* van Holland, maar op de *Finantie-kamer*, onder de *Documenten*, *specterende tot het Domein van Vianen en Ameiden*. De Heeren VAN DER CRAIGHT en VAN WIJN deden mij dezen mislag opmerken. Vergelijk mijnen brief aan WAGENAAR, achter 's Mans Leven g. drukt, bl. 182.

Bladz. 232 — 234. Een ander afschrift van deze naamlijste der Bondgenooten is mij toegezonden door den Heere J. VISSER, die hertzelve letterlijk overgenomen hadt uit een MS., onder Hem berustende, en waar van de titel is: *Compendium off Extracten getrokken uit verscheide originele Chartren en papieren den Lande van Hollandt concernerende*. Dit *Compendium* is gemaakt in 't jaar 1655, en

ontleend uit zeker MS., geïntituleerd: *Chronologie ofte Memoriael der placaten, ordonnan-
tien, Edicten, Tractaten, item privilegien,
Donatien, Chartren, Octroijen, Keuren &c.
zoo van de Prinsen en Graven, als de Heeren
Staten van Holland, te samen gestelt bij Jonk-
heer Matthijs van der Houve*, die van voor-
nemen was, om dit werk door den druk
gemeen te maken, indien de dood hem zulks
niet verhinderd hadt. Waar deze *Chronolo-
gie* gebleven zij, weet men niet; doch het
Compendium is noch in wezen, en de Heer
VISSER hadt, over eenige jaaren, een af-
script daar van laten maken. Door dit be-
richt en de vergelijkinge der twee afschrif-
ten, is mij 't volgende gebleken: *vooreerst*,
zij komen in de opgave der naamen ge-
noegzaam overeen, en 't geringe verschil
is, doorgaans in 't II en III Stuk van dit
werk, aangewezen; *ten anderen*, deze
naamlijst is niet door F. VAN MIERIS sa-
mengesteld, doch, zonder twijfel, geheel-
lijk uit een handschrift van Jt. M. van der
Houve overgenomen, waar omtrent ik, bl.
233, zeide, niets met zekerheid te kunnen
bepalen; *wijders*, het blijft onzeker, van
waar van der *Houve* deze naamlijste der
Bond-

Bondgenooten ontleende; *eindelijk*, in plaatse van 't opschrift, te vinden in de Bijlaagen bl. 33, staat in 't affchrift van den Heere VISSER dit hoofd: „Confederatie off verbondt der Edelen van Nederlanden teegens de tirannijque Regeeringe van Spaengien, mitsgaders d' Inquisitie 1565. Bij welck verbont sij sijn protesterende voor God ende alle menschen, niet te willen attenteren, ofte ter handen te trecken eenige saecken, welke souden mogen strecken teegens d'eere Gods, ofte tot verminderinge van grooth. van Coninck van Spaingien ofte sijne staeten, maar wel ter contrarie haer intentie te wesen voor te staen den Coninck ende sijnen staet, en om te bewaeren alle goede ordre, en politien teegens een hoop vreemdelingen, ende geaffectioneerde ten welvaeren van Lande van herwaerts over, die geen forge en hadden voor de eere ende glorie Gods, en oock meed van het welvaren van de gemeente, maar alleenlijk waren soeckende te versieden haer eijgen ambitie en giericheijt, jae tot costen van den Coninck ende van alle sijne onderstaeten, ende was onderteijckent.” — De Leijdsche Hoogleraar F. VAN

OUDENDORP beroept zich, in zijne MSS. Aanteekeningen, van welke ik elders nader verslag doen zal, telkens op 't *MS. Memoriaal van Jonker Matthijs van der Houve*, doch meldt niet, van wien Hem dat handschrift ten gebruike vergund was. Ik vermoede, dat Hem daar uit door *F. van Mieris* de naamlijst der Bondgenooten medegedeeld was. — Behalven de vier geschreven lijsten der verbonden Edelen, gemeld bl. 226 — 234, is mij, sedert, noch eene *viijfde* naamlijst ter hand gekomen, door de vriendelijkheid van den Baron VAN WASSENAER, die dezelve onder een *oud affchrift* van 't Verbond, hier boven bl. 430 vermeld, gevonden hadt. Zij is, in veele opzichten, onderscheiden van de vier andere. Graaf Lodewijk van Nassau heeft 'er eerst zijnen naam op geplaatst. Men treft 'er eenige Bondgenooten aan, die op de overige lijsten niet staan. Uit het onderschrift schijnt men te mogen vermoeden, dat deze lijst uit een oorspronkelijk stuk nagelchreven is. Zij is geheel te vinden in de Bijlaagen bl. 137 — 139.

Bladz. 260, 261 (c). In 't jaar 1492
over-

overleedt Adam van Berchem , en liet na Adriaan , Jakoba , Joanna en Elizabeth , verwekt uit Katharina, eenige dochter van Iman van Ophem , Heere van Moerske. MSS. Genealogie van Reijgersberg , bl. 22. Ik denke, dat hier bedoeld wordt, of Henrik van Berchem, Ridder, zoon van Adriaan en Margarite van Schoonhoven, of zijn zoon , uit Margarite van de Werve verwekt , Antonij van Berchem , Ridder. Door de huwelijken van zijne zusters, was hij de zwager van Louis Perez, Alexander de Zoete , Jakob de Malderé , Gooswijn van Varick en Frederik Perrenot. Hij kreeg in huwelijk Maria van Boekholt , of Boekholt , Vrouwe van Tongelaar. Men zie *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. I, pag. 90—92.* Hier worden hem drie kinders toegeschreven, *Arnaud*, Ridder van de Duitsche Orde , *Henrik*, Heer van Tongelaar , en, door gifte van zijn' broeder , van Berchem , en *Joanna*. Doch in de MSS. Aanteekeningen van den Heere VAN SPAEN van *Hardenstein* vinde ik , dat hij twee kinders naliet , *Jakob* , Edelman van Prins Maurits , en *Maria*, getrouwd met Adriaan Manmaker, Bailliu van Middelburg.

Bladz. 261. Omtrent *du Blioul* en zijn geslacht kan men noch vergelijken HOIJNCK VAN PAPENDRECHT *Analect. Belg. tom. II part. I, pag. 363*, en *Supplément au BUTKENS tom. I, pag. * * 189*, als mede, volgens aanwijzingen van den Heere VAN DER CRAGHT, 't Utrechtsch Plakaatboek I deel, bl. 8, 10, 12, MATTHAEUS *de Nobilitate, lib. III cap. I, pag. 859, 867*, en LAMB. HORTENSII, bij wien, in 't VII boek der Utrechtsche geschiedenissen, veel van hem gevonden wordt. Wijdërs, merkt de Heer VAN DER CRAGHT te recht aan, dat de betrekking, welke *du Blioul* hadt op Karel van Revel, Heere van Audrignies en Sart, waar over men kan nazien 't III Stuk bl. 261, 262, wel zijne goede gezindheid doet vermoeden, maar niet beroogt, dat hij van den beginne af in 't Bondgenootschap deel genomen, of zijn' naam geteekend heeft.

Bladz. 261—263. In 't Vaderlandsche Woordenboek, door J. KOK uitgegeven, VII deel, bl. 680—693, wordt van *Lodewijk van Boisot* uitvoeriglijk gesproken, doch bl. 680, verkeerdlijk, gezegd, dat men van zijne afkomst niets verder wete, dan dat

dat hij een Brusfelſch Edelman was. Men zie het II Stuk bl. 249, 250.

Bladz. 263, 264. Het getuigenis van BURGUNDIUS *lib. III pag. 301*, dat *Ant. van Bombergen* van geringe afkomſte geweest zou zijn, is ongegrond. — Nopens hem en zijnen aanſlag op 's Hertogenboſch vindt men, gelijk de Heer VAN DE WALL mij geleerd heeft, een omſtandig bericht in een p'lakaat van den 10 Maart des jaars 1566 [1567], in het Gelderſch Plakaatboek, door van Loon en Cannegieter uitgegeven, I deel, bl. 326. In hetzelfde wordt hij genaamd een Antwerpenaar van geboorte, gevende hij zich zelve den titel van *Stadholder en Gedeputeerden van den Heer van Brederode*. — Men zie ook VAN HEURN in de beſchrijvinge van 's Hertogenboſch II deel, bl. 34.

Bladz. 267. In den Boomgaert der wapenen vinde ik: HEMBIJSE, *d'or, bordé & édentelé de gueulles, à bande d'azur*. — Van dezen *Willem van Hembicze* en zijnen vader Jan heeft mijn Vader, in de Historie der Hervormde Kerke te Gent, op verſcheiden plaatſen, het eene en andere gezegd.

E c 5

Bladz.

Bladz. 258. Betreffende *Johan Junius* heeft mij de Heer J. ERMERINS, door wiens dood, onlangs voorgevallen, de Zeeuwfche oudheden een' arbeidzaam onderzoeker verloren hebben, de volgende bijzonderheden medegedeeld. Hij volgde den 18 Meij 1573 Jonker Jeronimus de Rollé als Gouverneur van Vere op, wordende genoemd *de Edele Johan Junius de Jonge, Ridder, Heer van Roerheym en Cormaillon*. In dezen post, welken hij bekleedde tot den 24 Meij 1575, heeft hij zich, naar 't getuigenis der Regeeringe van de gemelde stad, zoo vroom, eerlijk en ridderlijk gedragen en gequeten, zoo wel in den Grijchshandel als der Politie angaende, ende om het welvaren dezer stede ende der gemeene sake te versorgen, dat hij zijn eijgen leven daer over niet gespaert en heeft, enz. Zijne huisvrouw was, toen, Helena Cormaillon, aan welke, bij het afscheid van haaren man uit het Veersche Gouvernement, ten respecte van de goede en getrouwe diensten bij den selven hangende zijn Gouvernement deze stad gedaan, van stads wegen, geschonken is een vergulden Cop ter waarde van L. 36: 10 Vls. Wanneer ten jaare 1579 eenige aangeteekende goederen der vertrokken geestelijken en van ande-

deren, ten behoeve der gemeene zaake stonden verkocht te worden, scheen hij geneegen geweest te zijn, om zich, door koop, meester van sommige dezer goederen te maken, en zijn verblijf in Walcheren te komen nemen. Hier op zag 't schrijven van Prins Willem den I aan de Regeeringe van Vere, den 18 Meij 1579, die, in zijnen oorspronglijken brief, zich over Junius dus uitlaat: *verfoeckende dat ghij lieden de hande wilt aenhouden dat de voorsz. Heere in zijn petitie gheaccommodeert en ghecontentcert werde, ende ten dien eynde aen die ghecommitteerde tot den vercoope der voorsz. goeden schrijven, op dat hem 't voorn. goet tot zulck eenen redelijcken ende tamelijcken prijze overghelaten werden, daer door hij U liederen goeden wille tot hemwaert, ende begheerte van hem te recompenfieren, eenichsins moghe bevinden, op dat hij daer door oock in toecomenden tijde, sijne goede ende getrouwe dienften tot welvaert der ghemeijne saecke beweecht werde dien te willigher te continueren, enz.* Of hij toen eenig vast goed in Walcheren magtig geworden zij, en wat hem bewogen hebbe, om van hier naar Duitschland te vertrekken, is onzeker; doch 't blijkt, dat hij, zijnde toen Burge-

meester

meester te Antwerpen, in oogstmaand des jaars 1581, de voornaamste aanlegger van een' nieuwen aanflag op 's Hertogenbosch was, die echter kwalijk uitviel. Zie VAN HEURN in de Historie van die stad II deel, bl. 137. Noch heeft de Heer ERMERINS aange- teekend, dat de Prins, den 27 Junij 1577, octroij verleende aan Helena Cormaillon, huisvrouw van Junius, tot het doen bouwen van eene andere molen te Oostkapelle, ter plaatse van de afgebrande ten tijde der Nederlandsche beroerten, en dat de Regeerders van Vere, als Ambachtsheeren van 't genoemde dorp, den wind van die molen voor den tijd van 25 jaaren aan Junius toestonden, bij resolutie van den 14 Jan. 1581. Uit alle welke bijzonderheden kan opgemaakt worden, in welke hoogachtinge hij bij den Prins en de Regeeringe van Vere stondt.

Bladz. 270, 271. Mijn vermoeden, dat Jan van Kuik, Heer van Erpt, kort na 't jaar 1573 overleedt, is ongegrond. Want noch verscheiden jaaren laater vinde ik meldinge van hem gemaakt in eenige rekeningen, ter Rekenkamer van Zeeland berustende.

Bladz.

Bladz. 275, 276. Jan van Woerden, Heer van Vliet, verscheen wegens Haarlem op de eerste vrije Staatsvergaderinge, te Dordrecht in 't jaar 1572 gehouden; poogde in den jaare 1578 de Utrechtsche Unie te bevorderen; werdt, in 't volgende jaar, Gouverneur van den Briele; en zat, als edelman, in de Staaten van Holland, in den jaare 1580. Zie BOR VI boek, bl. 281 [386], XIII 78 [13], 119 [74], XV 199 [185].

Bladz. 282 en 285. Volgens 't Dagregister, in de Bijlaagen QQ, reisden verscheiden Edelen, den 28 Maart 1566, naar Lier, om Brederode aldaar intewachten; den 29 kwam Graaf Lodewijk van Nasfau te Vianen, en den 31 vertrok hij, met Brederode, van daar naar Brusfel; den 4 April reisden de Graaven van den Berg en Culemborg eerst uit Culemborg naar Brusfel; Brederode keerde, den 13 April, van hier terug naar Vianen, in welke stad Marnix van S. Aldegonde, den 20 April, bij hem kwam. Uit deze en soortgelijke aantekeningen in 't gelijktijdige Dagregister, hoewel zij van gering belang schijnen, kan men

ver-

verscheiden mislagen van onze beste Historiefchrijvers ontdekken en verbeteren. Ook ziet men 'er uit, dat ik, op hun voorbeeld; bl. 283 schrijvende, dat Graaf Lodewijk van Nasfau *kort na* Brederode binnen Brussel kwam, naar alle waarschijnlijkheid dwaalde. Ten minsten, volgens dit Dagverhaal, waar mede STRADA ook overeenstemt *dec. I lib. V, pag. 221.* kwamen zij te gelijk in die stad.

Bladz. 284. In deze bijeenkomst, deedt Brederode eene belangrijke aanspraak, waar in hij aan de vergaderde Bondgenooten den hatelijken gewetensdwang met deszelfs ake- lige gevolgen, als mede 't vertrappen der Nederlandsche voorrechten in 't burgerlijke, met zijne gewoone fierheid voordroeg. Dit stuk, door BENTIVOGLIO uitgegeven I deel 2 boek, bl. 39 — 43, verdient gelezen te worden.

Bladz. 288. De Hertog van Aarschot en de Graaf van Barlajmout spraken in de Raadvergaderinge, waar in over 't al of niet toelaten der Edelen ten Hove gehandeld werdt; van *vijsf honderd* Bondgenooten.

ten. Zie STRADA *dec.* I *lib.* V, *pag.* 213.

Bladz. 301. Indien schelden de kracht van bewijzen heeft, moet men 't smeek-schrift der Edelen, met BENTIVOGLIO aangapl. bl. 43, houden voor een balddadig verzoekschrift.

Bladz. 302 (0). Men vergelijke het vertoog der Nederlanderen aan den Koning van Spanje, in de Bijlaagen bl. 87.

Bladz. 319. De Heer P. BURMAN deelde mij in een' brief, den 20 Julij 1776 op Santhorst geschreven, de volgende bijzonderheid mede: „Mij geheugt, dat de Graaf van Lijnden mij vertelde, dat de Hr. Vonck, welker Burgemeester te Nijmegen, en naderhand aen 't Paltzische Hof zig geretireerd hebbende, een grooten beeker had, waerop de naamen der Edelen gegraveert waren, die te Brusfel aen 't Hotel van Cuijlenburg de bekende maaltijd celebcerden, en uit dieselve Beeker zoo hartelijk *vive les jeux* dronken; en toen gemelde Graaf van Lijnden na 't overlijden van den

Heer

Heer Vonck zig ten mijnen gevalle informeerde, of die Becker met deszelfs Bibliotheek zou verkogt worden, verwittigt wierd, dat de Hr. Vonck dien aen den Keurvorst gelegateerd had, dog dat er mogelijk door goed adres en correspondentie wel een afteekening van te krijgen zou zijn". Wijders boodt die Hoogleeraar mij zijnen dienst aan, om te beproeven, of hij, door den Graave van Lijnden, eene afteekening van dien beker voor mij zou kunnen magtig worden. Dan, zijne pogingen, gelijk ook die van den Heere PERRENOR, hier toe meermaals aangewend, bleven vruchteloos. Indien deze beker zoo oud is, als de maaltijd ten huize des Graaven van Culemborg, de naamen van zoo veele Bondgenooten daar op oorspronglijk geschreven staan, en dit gedenkstuk te Manheim of elders noch voor handen is, zou het voor dit gedeelte der Vaderlandsche geschiedenissen tot nut en sieraad strekken, zoo wij een naauwkeurig bericht daar van bekomen mogten.

Bladz. 321 (1). Door den zwaaren brand, die 't huis van den Heere van *Harten* te Wolvega, in den jaare 1776, getroffen

fen heeft , is deze penning , nevens eene aanzienlijke boekverzameling en meenigvuldige Nederlandſche gedenkſtukken , verloren geraakt.

Bladz. 325, 326. Door de vriendlijkheid van den Heere C. A. VAN WACHENDORFF, heb ik in handen gehad een' oorspronlijken brief, door den Prins en de Raaden des Konings over Holland , Zeeland en Friesland , gezonden aan den Drosfaard van IJſelſtein, geſchreven den 15 April 1566 na Paasſchen, en geteekend door den Griffier Ernst. De inhoud daar van komt bijna woordelijk overeen met den brief der Landvoogdesſe aan Oranje, gedrukt onder de Bijlaagen lett. B. bl. 14—16. — Mijn vermoeden, dat de Hertogin ſoortgelijke brieven, als aan den Rentmeester van Zeeland bewesten Schelde, ook naar elders afgezonden zal hebben, was zeer gegrond. Dit geſchiedde toch aan 't Hof van Holland, Zeeland en Friesland, 't welke daar van aan de bijzondere ſteden kennisſe gaf, met bijvoeging van een afſchrift van 't ſmeekſchrift der Edelen en 't antwoord der Landvoogdesſe. De oorspronlijke brief van den Hove, den 21 April

F f

pril 1566 aan Drost, Burgemeesters en Regeerders van IJsselstein afgevaardigd, berust mede onder den gemelden Heere, en verschilt weinig van den brief aan Bruinink van Wijngaerden, welks inhoud, hier, opgegeven wordt.

Bladz. 323. Een afschrift van deze belofte der Vliesridderen aan de Bondgenooten is mij ook voorgekomen in een ouf MS, behelzende een aantal merkwaardige stukken van dien tijd, en berustende onder den Heere J. BURMAN.

Bladz. 348. Behalven de gemelde, kwam noch een ander plakaat te voorschijn, ingericht tegen de vreemden en uitlanders, doch welks eigenlijk oogmerk niet moeilijk was te doorzien. Hetzelve wordt eerst in zomermaand afgekondigd, en in herfstmaand vernieuwd. Zie Repertorium der Plakaten, bl. 126, 128, en vergelijk vooral de Bijlaagen bl. 162 — 164.

Bladz. 355 — 356. De opsteller van dit ovenchoone Vertoog was, of *F. van Marnix van S. Aldegondae*, uit wiens wijze penne meer

meer soortgelijke meesterstukken van dien tijd gevloeid zijn, of *Franciscus Junius*, wiens wedergade onder de Godgeleerden naauwlijks te vinden is. Het laatste wordt te waarfchijnlijk, indien men 's Mans leven, door hem zelven gefchreven, raadpleegt, pag. 242, 243, 268 *edit. novae*.

Bladz. 361. Over den Raadsheer *Cobel* leze men noch u. *EMMIUS de agro Frisiae*, pag. 158 — 160. Hij hadt in huwelijk *Jenne Boifot*, zuster van *Karel* en *Lode-wijk*, volgens *VAN LEEUWEN*, bl. 936.

Bladz. 371. De verkleefdheid van *G. van Groesbeek* aan 's Konings belangen bezorgde hem in 't jaar 1578 den Kardinaals-hoed, welken hij, echter, noch geen twee jaaren gedragen heeft. *Nobiliaire des P. B. tom. I*, pag. 152, *tom. II*, pag. 468.

Bladz. 384, 385. De eigen woorden van 't befluit der verbonden Edelen, in hunne bijeenkomfte te *S. Truijen* genomen, ten opzichte van 't verzoek der On-roomfchen, zijn, nevens 't fmeekfchrift zelve, uit een oud MS. opgegeven in de

F f 2

Bij-

Bijlaagen bl. 305, 306. Daar uit blijkt, dat de Edelen alleenlijk aan de Onroomschen toezeiden, dat zij geen kwaad, ter oorzaak van hunnen Godsdienst, te vreezen hadden, zoo lang de Algemeene Staaten het tegendeel niet geboden, mits 't volk, midlerwijl, zich zeniglijk gedroeg en aan 't bevel der Staaten onderwierp, naar 't voorbeeld der Edelen, thans hier vergaderd.

Bladz. 428 reg. 21. In een *Authentijk* afschrift, berustende onder den Heere A. C. VAN WACHENDORFF, staat *den eenentwintigsten*; doch in een ander zeer oud afschrift, mij door den Heere J. BURMAN medegedeeld, heb ik ook *xx Aug.* gevonden.

Bladz. 430. Behangende Koning Filips en zijne gedachten over 't verdrag der Landvoogdeste met de Edelen, heeft mij de Heer L. P. VAN DE SPIEGEL, in 't jaar 1777, de volgende aanmerkinge medegedeeld: „Koning Philips was te onvrede over het punt van het verdrag met de verbonden Edelen, waar bij bedongen was, dat de openbaare Predikation der Hervormden zouden gedoogd wor-

worden in die plaatfen , daar dezelve toen in gebruik waren : hij was ook in 't geheel niet gezind zich daar aan te houden ; maar toen Valenciennes in het zelve jaar overlasterleedt ter zake van den Godsdienst, en, geweigerd hebbende bezettinge in te nemen, met de wapenen bedwongen werdt , deedt de Landvoogdes een breedvoerig Placaat uitgaan op 's Konings naam , gedagteekend te Brussel den 14 December 1566, waar in men Philips dee 't zeggen: „ Dat hij niet twijfel- „ de, of er zouden in de Nederlanden ver- „ scheiden gesprekken vallen over de zaak „ van Valenciennes, en eenigen zouden wel „ willen te kennen geeven, dat het krijgsvolk, „ derwaards gezonden, was geschikt om iets „ te doen tegen het verdrag met de verbonden Edelen op het stuk van den Godsdienst „ gemaakt , waarom hij naar waarheid eenen*ijgelyk de regte gesteldheid der zaak wilde te kennen geeven ” — Hier op volgt een breed verhaal van het geval, waar in de Koning onder anderen zegt : „ dat hij uitdrukkelijk hadt verklaard, niet „ te willen of te denken , het verdrag met „ de verbonden Edelen te beletten of te buiten te gaan. — Dit Placaat is te vinden

„ in het Register van Publicatien te Goes,
 „ beginnende 1564. F^o. 38.”

Bladz. 435. Op hoedanige wijze dit verdrag ter kennisse van de bijzondere steden gebragt wierde, blijkt uit den brief, aan die van IJsselstein gezonden, en geplaatst onder de Bijlaagen, bl. 160, 161. De Prins van Oranje, als Stadhouder, gaf 'er bericht van aan 't Hof van Holland en Zeeland, den 27 Aug. 1566, en, twee dagen laater, belastte het Hof aan de stedelijke Magistraaten, in 's Konings naam, zich naar deszelfs besluit op 't verzoekschrift der Edelen te schikken, gelijk zij ten meesten dienste des Konings en tot 's Lands welvaren schuldig waren en behoorden te doen.

Bladz. 437. Op last van den Prins, als Stadhouder, bij zijnen brief van den 14 Sept. 1566, (want dus zal men de dagteekeninge moeten lezen, en niet den 24), gaf 't Hof van Holland bevel aan de stedelijke Regeerders, om 't antwoord der Landvoogdesse op 't smeekschrift der Edelen overal binnen Holland, in de Duitsehe taale, voor de poorters en inwoners aftekondigen, voor zoo veel
 zulks

zulks noch niet gedaan was. Zie de Bijlaagen, bl. 165, 166.

Bladz 444 (c). Met de hier aangehaalde schrijvers verdienen vergeleeken te worden de zeer aanmerkelijke gedenkstukken, door den Baron THOE SCHWARTZENBERG EN HOHENLANDSBERG uitgegeven in 't Charterboek van Friesland, III deel, bl. 694-708.

T W E E D E S T U K .

Bladz 76 (w). Naderhand is mij ter hand gekomen een volledig afschrift van 't verzoekschrift, door de Hervormden aan de verbonden Edelen overgeleverd. Men kan dit stuk in 't Fransch onder de Bijlaagen vinden, bl. 262-267.

Bladz. 78-84. Een zeer oud afschrift van dit smeekschrift der Edelen in 't Fransch is, gelijk het zoo aanstonds gemeldè stuk, mij verstrekt door den Heere J. BURMAN; engeplaatst onder de Bijlaagen, bl. 256-261.

Bladz. 87. Ik vermoede, dat deze reden der gevangenneminge van Koornhert op

F f 4

ge-

gemaakt is uit sommige woorden bij *BAIJLE*, doch die kwalijk begrepen werden.

Bladz. 91. De brief van Brederode, den 8 Febr. 1567, aan de Hertoginne van Parma geschreven, is mij, sedert, onder 't oog gekomen, en uit een oud MS., den Heere J. BURMAN toebehoorende, gedrukt onder de Bijlaagen, bl. 254, 255.

Bladz. 92-97. Uit dat zelfde handschrift heb ik ontleend den brief der Landvoogdesse aan Brederode, in 't oorspronkelijke Fransch, waar van de inhoud hier opgegeven wordt. Uit vergelijkinge van dit stuk, gedrukt in de Bijlaagen, bl. 268—275, zal elk kunnen beoordeelen, wie zich naast aan 't oorspronkelijke gehouden hebben, of *Bor, van Meteren*, en die hen volgen, of *Burgundius*.

Bladz. 117. De Hoogleeraar F. VAN OUDENDORP, in zijne MSS. Aanteekeningen, schijnt mede *K. van Albrug* voor denzelfden te houden met *K. van Zalbrugge*. Denkelijk, volgde hij 't voetspoor van *Wagenaar*, zonder andere gronden voor deze ge-

gedachte te hebben. Dan, ik twijfele naauwlijks, of *K. van Zaltbrugge* was dezelfde, die genoemd wordt *van Solbrugge* (Bijlaagen, bl. 278) in eene andere verbindtenisse, door eenige Edelen in 't jaar 1569 aangegaan, en waar omtrent ik nu nader bericht geven zal.

Bladz. 118. Terwijl ik noch bezig was met het schrijven en doen drukken van 't II Stuk, zondt mij de Heer VAN DER CRAGHT een zeer aanmerkelijk stuk, behelzende eene nadere verbindtenisse van eenige Edelen, gesloten den 15 Aug. 1569, en strekkende tot afbreuk der Spaanschen, te water en te lande. Meer dan eens heb ik mij reeds op dit gedenkstuk in 't tweede deel van dit werk beroepen; en ik oordeelde hetzelfde te meer waardig, om geheel in de Bijlaagen, bl. 276 - 278, geplaatst te worden, naardien onze Nederlandtsche Historie-schrijvers, zoo veel ik mij nu herinnere, daar van geen gewag maken, en men 'er uit zien kan, dat zelfs in den jaare 1569 niet alle verbonden Edelen, zonder onderscheid, den moed verloren gaven, maar dat sommigen zich nader durfden vereenigen, om zich te-

F f 5

gen

gen't Spaansche geweld en de dwingelandije van Alva te verzetten. De inhoud van hun verbondſchrift kwam hier op uit. " In voorgaande jaaren was 't meeste deel van den adel uit Friesland, Holland en andere landen verjaagd, en hadt, door de overheerschinge van zekere bloedgierige Regenten en naderhand van den Hertoge van Alva, vaderland, goed, wijf en kinderen moeten verlaten. Evenwel hadden alle Printen, Heeren en adellijke Protestanten zich verbonden, om wederstand te bieden, hun goed, lijf en leven met malkanderen optezetten, tot afbreuk en vernielinge van Alva met zijnen bloedigen aanhang, om het waarachtige Woord van God wederom intevoeren, en overal te doen prediken, en om alzoo hersteld te worden in't genot van vaderland en vrijheden, waar van zij nu verbannen waren. De Prins bleef, met hulpe van den voornaamsten adel in Frankrijk, alles beproeven ter onderbrenginge van Alva en zijnen Raad, en zocht de steden, die onder hun geweld waren, tot haare oude vrijheden wederbrengen. Dan, naardien hij den vijand niet overal afbreuk doen kon, of eenige aanslagen tegen denzelven ondernemen, hadt
bij

hij aan anderen vrijheid vergund, om, elders, waar 't best gelegen kwam en hun goed dacht, te water en te lande, den vijand afbreuk te doen, en zulks mede tot 's Prinzen ontzet. De ondergeteekende Edelen rekenden zich gehouden tot alle mogelijke volbrenginge van hunnen eed. Zij dachten zulke aanslagen, te water en te lande, te kunnen ondernemen, waar door zij aan Alva groote schade en hinder aanbrengen zouden, de landen dwingen en tot onderwerpinge brengen, en hier door uitwerken, dat Gods waarachtig Woord gepredikt wierde. Deze Edelen verklaarden, door dwang van hun geweten en gedaanen eed overeengekomen te zijn, en zich verder met eede en op hunne adelijke cere te verpligten, om met malikanderen te leven en sterven, en de bestellingen van den Prins optevolgen. Niemand van hun zou, op eigen goeuvinden, zonder weten en besluit der overigen, eenigen aanslag ondernemen. Van alle buiten en prijzen, die zij bekwamen, gerekend van den vijftienden Augustus 1569, den dag van deze hunne verbindtenisse, zou de eene helft komen ten behoeve des Prinzen van Oranje, en de andere aan de schippers, bootslieden

lieden en lidsknechten". Dit verdrag werdte onderteekend en bezegeld door Albrecht van Egmond, Lancelot van Brederode, Crispinus van Solbrugge, Meijnert Friese, Barthold Entens van Mentheda en Jelle Eelsma. Alle deze onderteekenaars, uitgezonderd *Meijnert Frieffe*, die hier *Kapitein* genoemd wordt, doch mij niet bekend is, zijn ons hier boven reeds voorgekomen: *A. van Egmond* II Stuk bl. 367 - 370, *L. van Brederode*, II. bl. 298, 299, *C. van Solbrugge*, denkelijk Zaltbrugge, III. bl. 456, 457, *B. Entens van Mentheda*, II. bl. 378 - 386, en *J. Eelsma*, II. 364 - 367. Uit het teeken, in dit stuk geplaatst, blijkt, dat de Kapitein zelt niet schrijven kon en deze verbindtenisse door zijne eigenhandige naamteekeninge bekrachtigen. Het is niet onwaarschijnlijk, dat dit verdrag in Friesland gesloten is; niet alleenlijk, om dat de Kapitein, die 'er deel in hadt, misschien een Fries van geboorte was, maar vooral, om dat in 't hoofd van dit verbandfchrift Friesland eerst en voor Holland genoemd wordt. Wat hier van zij, aan de echtheid van dit stuk valt geen twijfel; gelijk uit het onderschrift, door een' openbaa-

baaren Notaris geteckend , genoegzaam blijkt.

Bladz. 119. In een oud *Publicatie - boek der stad Goes* staat , volgens bericht van den Heere VAN DE SPIEGEL, de indaging der verbonden Edelen door Alva den 24 Aug. 1568, met een' brief van Philibert van Serooskerke, Rentmeester Generaal bewesten Schelde , die begeerde , dat zijn brief, aan de Stads Regeeringe geschreven, in de Registers, ter zijne ontlastinge, zou ingelascht worden; gelijk geschiedde, en waar van hem akte geleverd werdt. — Noch is in dat zelfde boek te vinden eene nadere dagvaarding der verbonden Edelen, den 20 Febr. 1569 naar *Utrecht*, d. i. naar den jaarlijl van *Utrecht*.

Bladz. 134 ().* Eenige bijzonderheden, belangende 't geslacht *van der Aa*, vindt men in *Quartiers Généalogiques tom. I, pag. 1 — 4*, als mede inde bijgevoegde *Preuves pag. 1 — 5*. Daar uit blijkt ook, dat de Bondgenoot *Filips van der Aa*, van wien bl. 137 — 139 gesproken wordt, een zoon was van Floris van der Aa en Margarita t' Serclaes, ende klein-

ZOOD

zoon van Jan van der Aa, Ridder, Burge-meester van Mechelen, die in den jaare 1522 overleedt.

Bladz. 140 ().* De Heer u. VAN BURMANIA meldt nader, dat Epo van Douma, een der verbonden Edelen, van wien nader bl. 347 en 348, omtrent den jaare 1565 op Abbema state woonde, en dat hij, volgens 't aangehaalde MS. van *Upco Burmania*, een zoon was van *Goffe* (niet *Goffe*), en van *Wick* Abbema.

Bladz. 143, 144. Cosmo delli Affajtadi. Behalven 't gene men lezen kan bij SANDERUS, Verheerl. Vlaanderen I deel, bl. 230 en volg., heeft de Heer VAN DER CRAIGHT mij bericht, dat George de Montmorencij, Heer van Cressi, gezeid Bovis, omtrent den jaare 1622, getrouwd geweest is met *Louise d'Affajtadi*, dochter van den Baron van Ghiffedes, volgens eene rekeninge van 't Rentmeesterchap der Domeinen van Voorne 's jaars 1622. — Noch is mij onder 't oog gekomen een oorspronkelijk Request van *Fran-celina de Affajtadi, Vrijvrouwe van Amerzode*, in den jaare 1627 aan de Staaten van Zee-

Zeeland verzoekende om de *betalinge van vijf honderd gulden 's jaers zuijvere renthe tot laste van de domeijnen van Zeelandt*, bij Heer Cosmo de gli (delli) *Affuijtadi haer vader anno 1614 ten houwelicke beluoft ende gegeven*, enz. Deze was dezelfde, welke ten man kreeg Otto van Arkel, wien van LEEUWEN noemt Heer van Amelroij, d. i. *Amerzode*

Bladz. 146, 147. De Heer VAN DER CRAGHT meldde mij, niemand uit 't geslacht van *Alkemade* te hebben kunnen ontdekken, tegen wien, ten tijde der Nederlandsche beroerten, eenig twistgeding aangevangen was, uitgezonderd zekeren Huig van Alkemade, die, bij overlijden van zijn vader, Jan van Alkemade, in 1560 met eenig land verlijd is. Hij woonde te Leijden, hadt deel in de onlusten, en zijne goederen, onder Kennemerland, Gooijland en elders, werden aangeflagt en verkocht. Dan, 't is noch twijfelachtig, of hij tot dit oude geslacht behoorde. Met meer gronds kan men dit vaststellen omtrent Willem van Alkemade, in 1554 of wat vroeger gestorven; wiens dochter, Agatha van Alkemade, Vrouwe van Doctermeer en Opmeer, getrouwd was met

met Johan van Culemborg, Ridder; als mede omtrent Willem van Alkemade, zoon van Willem Florisz. van Alkemade, in 't jaar 1555 gestorven, en van Florencia van Craken, welke in 1562 of 1563 overleedt. — In den jaare 1780 leefde noch op Duivestein, tusschen Voorburg en Veur, een Jonker van Alkemade, die bekend stondt voor een' echten afstammeling van dit geslacht; en veele oude papieren, het zelve betreffende, bezat; volgens bericht van den Heere J. BURMAN.

Bladz. 152 ().* Men zie ook BUTKENS *Troph. de Brabant tom. I, pag. 655.*

Bladz. 156: in 't einde der aanteekeninge. Deze andere zeer duidelijke blijken van vrijheidsliefde bij de *Andringa's* zijn mij, sedert, medegedeeld door den Heere DE KEMPENAER, en in de Bijlaagen geplaatst, bl. 319 — 321.

Bladz. 160. Zeer mogelijk is 't, dat mijne gisfing, belangende de ouders van *Johan van Argenteau* niet gegrond zij, en dat men, volgens 't vermoeden van den Heere
VAN

VAN HAERSOLTE, tot *Ijrst*, hem te houden hebbe voor een' zoon van Jakob d'Argenteau en Elizabeth de Jauche de Mastaing. Is dit waar, dan hadt de Bondgenoot in huwelijk Maria van Hamal; dan was zijn broeder getrouwd, eerst met N. de Berlo, naderhand met Anna de Barbançon; en dan hadt zijne zuster Katharina ten man Herman Scheffert of Scheiffart de Merode. Wat hier van zij, men kan over dezen Bondgenoot en zijn geslacht noch raadplegen *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. IV, pag. 13—19*, en VAN LOON Nederl. Historiepenningen I deel, bl. 81, 82, waat men ook zijne afbeeldinge op een' penning zien kan.

Bladz. 162. De oude naam van *Aspendelfst* wordt zeer verscheidenlijk geschreven, *Escmundelf*, *Ascmannedilf*, enz. Zie de aantekeningen van den Heere KLUIT *Hist. Crit. Holl. et Zeel. tom. I part. 1, pag. 47.* — Betreffende 't geslacht van *Aspendelfst*, vindt men eenige bijzonderheden bij DE RIEMER, in de beschrijvinge van 's Gravenhage I deel, bl. 353, waar uit mijne berichten, bl. 162 — 166, eenig nader licht

G g ont,

ontfangen. — Ik noemde, als ouders van *Kornelis van Aspendelft*, Otto van Aspendelft en Anna van Bergen. De Heer VAN DER CRAGHT vondt echter, dat deze Otto als zijne weduwe naliet Joanna van Cruningen, welke, kort na haaren man, den 18 December 1569 overleden is. Indien deze niet voor de tweede vrouwe van Otto, en dus voor de stiefmoeder van den Bondgenoot, moet gehouden worden, wete ik het zene met het andere niet te vereffenen.

Bladz. 164, 165. Nikolaas van Aspendelft was zeer rijk in Leengoederen, onder welke ook geweest zijn Tousteijne en Sluipwijk, waar mede hij, na den dood van zijn' vader, in 't jaar 1560, verlijd werdt. Sommige Heerlijkheden kwamen, bij zijn overlijden in den jaare 1570, aan zijn' neef, Floris van Aspendelft, doch zijne weduwe, Willemina van Haesten, werdt, op haar verzoek, bevestigd in 't bezit van andere aan haar gemaakte goederen. MSS. Aanteekeningen van den Heere VAN DER CRAGHT.

Bladz. 173. Hoevel 't kollegie der Heeren

ten Gedeputeerde Staaten eigenlijk eerst na de afzweringe van Koning Filips opgericht is, gelijk ik ook bl. 175 te kennen geve, hadt men echter in Friesland, omtrent den jaare 1564, Gedeputeerde Staaten, dat is, eenige Gekommitteerden, die, in naam der Staaten, en buiten den tijd der Landsdagen, deze en gene beschikkingen maakten over eenige hun aanbetrouwde of min gewigtige zaken. Nu zal 't duidelijk genoeg zijn, wat ik bedoele, sprekende van Gedeputeerde Staaten van Friesland in den jaare 1564.

Bladz. 175. De Heer v. VAN BURMANIA heeft mij doen opmerken, dat de uitdrukking, betreffende 't Hof van Friesland gebezigd, als of deszelfs gezag zich, nu, bepaald vondt tot de handhavinge der rechtspleginge, niet naauwkeurig is: Het Hof vondt zich toen reeds wel bijna, doch eerst in latere tijden geheelijk, bij de rechtsoefeninge bepaald: want tot op 't jaar 1635 heeft 't Provinciale Hof van Friesland, met de Stadhouders, 't recht van de Raadsbestellinge in de steden, Leeuwarden en Franeker uitgezonderd, blijven oefenen. Men zie VAN AITZEMA, zaken

van staat en oorlog II deel, bl. 182, 186 — 189.

Bladz. 179, 180. Mijne gissing, dat onder den naam van *Bailleu* iemand uit het geslacht van *Bailleul* bedoeld worde, is te waarschijnlijk, om dat dit geslacht, ten dezen tijde, naauw verbonden was met dat van Boetzelaer, uit het welke zoo veele Bondgenooten gesproten waren. Zie II Stuk, bl. 243, en III Stuk, bl. 479, 480. Hier bij komt, dat op eene oude naamlijst der verbonden Edelen, in de Bijlaagen bl. 138, gemeld staat *Jacques de Bailleur*, doch waar voor, gelijk ik voorlang vermoedde, *Bailleul* zal moeten gelezen worden.

Bladz. 182. Omtrent den tijd van 't Bondgenootschap leefde Artus *le Baron*, Heer van Brunemont, wiens dochter Margarita getrouwd was met Adriaan de Gongnies, Heere van Faij. *Quartiers Généalogiques tom. I, pag. 147.*

Bladz. 183. In eene oude MS. Genealogie van *Roorda*, berustende ter Weeskamer te Leijden, vindt men, volgens 't bericht

van

van G. VAN RIJCKHUIJSEN in zijn MS. geslacht- en wapenboek III deel, fol. 77 versf., de acht kwartieren van zekeren Burchgraeff dus opgegeven: Burchgraeff, Brant, van den Dale, van den Brouck; *Baij*, Hemsberge, Ketz, Wijngaerden. — De Heer VAN DER CRAGT heeft mij geleerd, dat de Koning van Spanje den 23 Julij 1704, ten gevalle van Alexander *de Baij*, Lt. Generaal van zijne Armee en Gouverneur der stad Badajoz, zoodanig stuks goeds, als hij of zijne afstammelingen verkiezen zouden, tot een Marquisaat verheven en hem Marquis gemaakt heeft „ *tout ainsij et en la même forme et maniere que font et ont accoutumé de faire nos autres Marquies par toutes nos terres et seigneuries, signamelement en nos-paijs bas.*” Uit welke woorden men schijnt te mogen besluiten, dat deze de Baij in de Spaansche Nederlanden t' huis was, en daar eenige goederen bezat. Hij zal, mischien, een afstammeling of bloedverwant van den Bondgenoot *del Baij* geweest zijn. Dit wordt te waarschijnlijker, om dat in de voorreden van den openen brief, te vinden in *Theatre de la Noblesse de Brabant part. 1, pag. 217*, alleenlijk van 's mans eigen ver-

diensten gesproken wordt, zonder bijvoeging van den lof zijner voorouders, gelijk anders meest gebruikelijk is.

Bladz. 190. In de Sententien van Alva wordt *Leonard Benoit* onder de Brielenars opgeteld. Het blijkt ook van elders, gelijk de Heer VAN DER CRAGHT mij bericht, dat hij zijn eigen huis in den Briele bewoonde en aldaar noch meer vaste goederen bezat.

Bladz. 192. Naardien alles, wat ik omtrent *W. Berck* zegge, loutere gissingen zijn, zal ik 'er noch eene bijvoegen, mij medegedeeld door dien zelfden Heere. Zou men niet kunnen vermoeden, dat deze naam verkeerdelijk opgegeven is, en liever denken aan *Willem Jansz. Banck*, te Vianen wonende, wiens goederen, ten tijde der Nederlandsche beroerten, verbeurd verklaard en verkocht zijn?

Bladz. 193. Volgens bericht van den zelfden Heere, werdt Joost van *Berenidrecht*, bij overlijden van Franck Pietersz. van der Meer, zijnen vader, in 't jaar 1555 verlijd met het huis Hodenpijl, gelijk aan Willem
en

en Klara van Berendrecht, die broeder en zuster van Joost Ichijnen geweest te zijn, toen eenige landen kwamen. — In den jaare 1553, was Nikolaas van Berendrecht Schout van Leijden. — Het komt mij zeker genoeg voor, dat sommigen van deze Berendrechts behoorden tot 't geslacht van der Meer. Want de Sekretaris van 't Hof Willem van Berendrecht, hier gemeld, wordt elders genoemd W. v. d. Meer gezeid van Berendrecht, en was een zoon van Frank van der Meer, Schout van Delft, Bailliu en Dijkgraaf van Delfland, overleden in 1554, en van Klara van Berendrecht, welker ouders waren Jan van Berendrecht en Maria van den Bosch. Zie *Quartiers Général. tom. I, pag. 257*, en *Tegenw. Staat der Nederl. X deel, bl. 423*.

Bladz. 195. ()*. Men vindt ook 't geslachtsregister der Graaven van den Berg bij BUTKENS *Trophées de Brabant tom. II, pag. 82 — 84*. In *le vrai Supplément au Nobiliaire des P. B. pag. 162, 163*, wordt als 't laatste mansoir van dezen tak opgegeven Ignatius Joseph van den Berg, Baron van Pottegem, Kanunnik van S. Gommar, overle-

G g 4 den

den den 11 Junij 1763, en ten bewijze is aangevoerd 't graffchrift, voor hem in de kerke van S. Gommar geplaatst, waar in hij genoemd wordt *ultimus suae familiae mas.*

Bladz. 198, 199. In 't oude Dagregister (Bijlaagen, bl. 324.) wordt aangeteekend, dat de Graaf van den Berg den vierden April 1566 van Culemborg naar Brusfel reisde. — Van meer belang is de brief van Koning Filips, waar bij vrijheid gegeven wordt tot de indaginge van dien Graave, uit een oud handschrift opgegeven in de Bijlaagen, bl. 245 — 248, en letterlijk, zelfs met de schrijffteilen, aldaar gevolgd. Veel wordt 'er gesproken van zijn aandeel aan 't verbond en smeekschrift der Edelen, als mede aan hunne vermeende besluiten te S. Truijen, en 't werven van krijgsvolk. Ook hadt hij op zijn kasteel Hedel enige Kalvinistische Predikanten ontfangen. Kortom, hij was een der hoofden van alle de oproerigheden in de Nederlanden, en schuldig aan de misdaad van gekwetste majesteit. De Prokureur Generaal werdt, derhalven, gemagtigd tot de gevangenneming van den Graave, of om hem, bij afwezigheid, in te dagen, en zijne goederen aantetasten.

Bladz.

Bladz. 205 — 208. Onder de flamgepooten van *Abiaan van Bergen* zal, denkelyk, behoord hebben Kornelis van Bergen, Heer van Zevenbergen en Nieukoop, die de laatstgemelde heerlijkheid in 't jaar 1558 verkocht aan Antonij van Marten, Heere van Esfestein, en de eerste aan den Griave van Aremborg in den jaare 1560. MSS. Aanteekeningen van den Heere VAN DER CRAGHT.

Bladz. 209. De verschillende lezing des naams *Berinel* of *Bermel* gaf aanleidinge aan den Heere VAN HAERSOLTE tot *Ijrst*, om te gissen, dat iemand uit 't geslacht *Bernielles*, waar van hij 't flamregister bezat, zou bedoeld worden. De Heer VAN DER CRAGHT vermoedt, dat men zou kunnen lezen *Bermin*, en meldt, dat de goederen van zekeren Ferdinando de Bermin, ook Bernnij en Bernoelje genoemd, die te Antwerpen woonde, ter zake van de be-roerten aangeslagen zijn, en dat hij, wat vroeger, eene rente van 600 ponden op de domeinen van Zuidholland verkocht hadt aan Jasper Schetz, Baron van Wezemale, Heere van Grobbendonk. Ande-

re gisfingen gaa ik voorbij, en durve niets bepalen.

Bladz. 209. Indien de gewoone lezing *Berloo* of *Berlo* gevolgd moet worden, waar aan ik geenzins twijfele, kan men, naar 't oordeel aan den Heere VAN HAER-SOLTE *tot Ijrst*, aan niemand anders denken, dan aan Willem van Berlo, Heere van Keerbergen, Schepen van Mechelen in den jaare 1553, die getrouwd was met Joanna van Merode, of aan eenen van zijne zoons, 't zij Jan van Berlo, Graave van Agimont, Burggraave van Loo, die ter vrouwe kreeg Maria d' Argenteau, en, in 't jaar 1605, zonders kinders, overleedt, 't zij Henrik van Berlo, Heere van Fontenoi, die in echt nam Joanna d' Oijembrugge. Men zou anders, volgens de gisfinge van den Heere VISSER, hier in aanmerkinge kunnen nemen Arend of Arnout van Berlo, Heere van Cortenbach en Eekhoven, getrouwd met Barbara van Riemerswaal, welke in 1611 noch leefde, toen oud zijnde tachtig jaaren. Zijne dochter Geertruid kreeg ten man Antonij van der Gracht, en storf te Mechelen in den jaare 1591. Hier mede

mede kan men vergelijken *Quartiers Général.* tom. I, pag. 153, waar ook, pag. 42 en 106, van anderen uit dit geslacht gesproken wordt, doch op eene wijze, welke merklijk verschilt van 't gezegde in 't begin dezer aanteekeninge. Men zie noch *EUTKENS Troph. de Brabant* tom. I, pag. 667.

Bladz. 210. Naardien geen geslacht met den naam *Bienques* mij voorgekomen is, vermoede ik, dat hier iemand bedoeld worde, die de Heerlijkheid *Bienques* bezat, en welke, in de zestiende eeuw, toebehoorde aan 't geslacht *Fiennes*; gelijk blijkt uit *Suppl. aux Troph. de Brabant* tom. I, pag. 356.

Bladz. 210. Nederhand is mij, door den Heere VAN SPAEN tot *Hardenstein*, een uitvoerig flamregister van 't geslacht *Bilant* medegedeeld. De naam wordt aldaar, gelijk elders, verscheidenlijk geschreven, *Bilant*, *van Bilant*, *van den Bilant*, *Bijland*, *Bijlandt*, enz. Deze Genealogie begint met Willem van Bilant, gezeid Doijs, die Heer van Pannerden was, zijn kasteel Bilant ter leen hieldt van den Graave van Kleef, en omtrent den jaare 1275 leefde; en zij eindigt

dig met de manlijke afstammelingen in 't begin van deze eeuw. In dit geslachtsregister vinde ik, omtrent den tijd van 't verbond der Edelen, twee met den naam van *Jan*, of *Johan*. De *eene* was een zoon van Otto van den Biland en Elizabet Schenck van Nijdeggen, en storf zonder kinders, wanneer, staat niet aangeteekend. De *andere* was een zoon van Roelman van den Biland, Ridder, Heer van Spaldorp en Halt, en van Barbara van Virmond, wier moeder was Agnes van Palland. Hij hadt in huwelijk Christine van Wachtendonk, en liet kinders na, die in echtsvereeniginge kwamen met de geslachten van Palland en Boetzelaer. Dan de *laatstgenoemde Johan* kan, hier, niet bedoeld worden, om dat hij gezegd wordt reeds in 't jaar 1560 overleden geweest te zijn. — Sedert meer dan vijf eeuwen bezat dit geslacht een groot getal heerlijkheden en kasteelen, vooral in 't Geldersche en Kleefsche, en veelen uit hetzelfde werden tot den Ridderstand verheven. In den aanvang der zeventiende eeuw ontving een tak van dezen stam den Graaflijken eertitel. Uit de gemelde MS. Genealogie en van elders zie ik, dat dit geslacht

flacht ook verbonden is geweest met die van Arnhem, van den Berg, Langerak, Benthem, Gent, Heeckeren, Sombret, Rossem, Randwijk, Culemborg, Homoet, Bronkhorst en Batenburg, Flodorp, Meroede, Quadt tot Wijckradt, Dohna, Solms, Oije, Lintelo, Bernsau, Heijden, Eijnatten, Zevenaer, van der Duijn, enz.

Bladz. 212. Lodewijk van den Binkhorst was in 't jaar 1562 Bailliu van 's Gravezande, en werdt, in 't volgende jaar, verlijd met de Hofftede van den Binkhorst, enz., en zulks bij overlijden van zijne moeder Johanna van den Binkhorst, welke eene dochter van Joost van den Binkhorst was. Zij hadt die Hofftede gemaakt aan haaren toenmaligen echtgenoot, Willem Snouckaert, Ridder, die ook in dat zelfde jaar verlijd nam, terwijl Josina van den Binkhorst in 1564 zich daar mede noch liet verlijden. Naderhand is over die Hofftede een verdrag aangegaan tuschen Lodewijk van den Binkhorst en Jakob Snouckaert, Rekenmeester des Konings van Spanje. De Bondgenoot was ook Heer van Rodenrijs, MSS. Aanteekeningen van den Heere VAN DER CRAHT.

Bladz.

Bladz. 214. In een MS., waar van de titel is: *Origo et Genealogiae illustrium aliquot Familiarum in Belgio*, nageschreven door *A. Matthaeus*, en mij verstrekt door den Heere MUNNICKS; vinde ik aangeteekend, dat het geslacht van *Blois van Treslong* afkomstig was van Jan, Heere van Treslong in Hene-gouwen, natuurlijken zoon van Guij van Blois, die in den jaare 1398 zonder verdere kinders storf, en wiens goederen aan 't Graafschap van Holland kwamen. Indien men de Schrijvers, hier in de aantekeninge aangehaald, wil raadplegen, zal men over dit bericht kunnen oordeelen. — Omtrent dezen zelfden tijd, leefde nog een andere Jan van Blois van Treslong. Want in de Rekening van de *Espargnes* van 1570 wordt verantwoording gedaan van 't verlij van zekere tienden ten behoeve van IJsbrand Belois [Blois] van Treslong, bij overdragt van genoemden Jan, hem aangekomen *bij dode en makinge van Hr. Joest van Bredenroede die men noemt van den Hove*, zijnen oom. MSS. Aant. van den Heere VAN DER CRAIGHT; die nog meldt, dat in 1555 leefde Adriana van Treslong, dochter van den toen overleden J. Albrecht van Treslong, Heere van Veenhuizen.

Bladz.

Bladz. 240—248. Het stamregister des geslachts van Boetzelaer is mede te vinden bij FERWERDA, in II deels 2 stuk, en bij KOK in 't VII deel van 't Vaderl. Woordenboek, bl. 635-653, en ook, voor een gedeelte, in *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B.* tom. I, pag. 198—205. Ik zie, dat NUTKENS, in *Annales Généalogiques de la Maison de Lijnden* pag. 136, de geboorte van deze Bondgenooten dus opgeeft:

Rutger van B. en Bertha van Arkel.	{	Floris van B. en	{	Floris van B. en
		Odilia van Flo		Anne van Bij-
		dorp.		lant.
		Rutger van B. en		Wencelijn van
		Agnes van Beil-		B. en Amelia
		leul.		Marnix.
		Daniel van B.		Gideon van B.,
		Otto van B.		die (1) trouw-
		Lodewijk van B.		de Joanna van
		Katharina van B.		Palland, (2)
		en Jakob van		Louise d'Am-
		Vlaanderen,		boise.
		Heer van Praet.		

Te recht worden hier Floris, Rutger, Daniel, Otto en Lodewijk, als broeders beschouwd; doch hunne ouders, verkeerdelijk, gezegd geweest te zijn Rutger van Boetzelaer en Bertha van Arkel, die hun grootvader en grootmoeder waren. Hun vader was Wesfel, van wien ik spreke bl. 247. Dit was den Heere VAN DER CRAGHT ook

ook uit wisse bescheiden gebleken. — Om-
trent de Bondgenooten uit dit geslacht, kan
ik bij 't gezegde dit weinige voegen. *Daniel*
van den Boetzelaer storf ongetrouwd. Men
vergelijke **BEEKMAN**, in de beschrijvinge van
Asperen, bl. 253; waar ook, bl. 252;
gesproken wordt van *Floris van den Boetze-
laer*, die insgelijks vermeld staat bij **BRANDT**
in de Hist. der Reform. I deel, bl. 480.
Rutger van den Boetzelaer hadt, gelijk ik
aanteekende, in huwelijk Agnes van Bail-
leul, dochter van Kornelis van Bailleul.
Verg. **BEEKMAN**, bl. 254, 255. De Heer
's GRAVEZANDE vermoedde, dat deze
Kornelis mede onder de Bondgenooten be-
hoorde. Zie hier boven bl. 468, vergeleken
met het gezegde in 't II Stuk, bl. 179, 180.
Zijn oudste zoon, door mij *Wesfel* geheten;
doch elders, en mischien beter, *Rutger*
genoemd, was getrouwd met Amelia van
Marnix van S. Aldegonde. Hij storf in
1632, zij den 22 Meij 1604. Zij trouw-
den in 't jaar 1598. Op haare grafzarke,
te Asperen, vindt men deze acht kwartie-
ren: Marnix, Hamericourt, Spangen, Cerf;
— Ballicul, Grijsperre, Praet van Moerker-
ken, Poucques. *Wesfel van den Boetzelaer*;
de

de vader der overige Bondgenooten, was de zestiende Heer van Asperen uit dit geslacht. Het grafscrift, bij BEEKMAN bl. 73 opgegeven, toont, dat zijne echtgenoot reeds den 6 Februar. 1562 gestorven was, en met hem te Asperen begraven ligt. Wanneer hij uit zijne ballingschap naar deze Landen wederkeerde, is mij niet bekend, maar wel, dat hij in den jaare 1575 te Rossum in Gelderland overleedt. Noch heeft mij de Heer VAN DER CRAGHT bericht, dat *Wesels* bezittingen met de daad aangeslagen, en zelfs zijne tilbaare goederen, die ten huize van Lodewijk Frensz te Leerdam geborgen waren, achterhaald en verkocht zijn. Soortgelijk lot trof zijnen natuurlijken zoon Wesel, van wien ik, bl. 247, 248, meldinge maakte. Behalven alle de Bondgenooten uit dit geslacht, hier vermeld, zijn mij op éene oude naamlijste van onderteekenaaren des Verbonds, te vinden in de Bijlaagen bl. 138, 139, noch twee andere voorgekomen, te weten:

J. D'ASPEREN, die, naar alle vermoeden, tot het geslacht der *Boetzelaren* zal behoord hebben. Hij wordt, op de genoemde naamlijste, onderscheiden van vijf

H h

an-

andere Boetzelaers. Ik durve niet vaststellen, dat hij een natuurlijke zoon van Wesfel, den Heere van Asperen, geweest is, en, in plaatse van den stamnaam, dien der Heerlijkheid voerde, gelijk, in dien tijd en vroeger, zeer gemeenzaam onder de bastaarden was. In de Sententien van Alva, bl. 91, 92, wordt gemeld Reijer van Asperen Jansz., een ijverig voortstander van de Onroomschen. Deze kan zijn zoon geweest zijn.

LODEWIJK VAN BOETZELAER, die, hier, zijnen naam schrijft *Louis de Boetzelers*, was de jongste zoon van Wesfel, en een broeder der overige Boningenooten, zoo dat niet *vijf* Boetzelaers, gelijk ik bl. 248 schreef, maar wel *zeven*, deel aan deze vrijheidlievende verbindtenisse hadden. Lodewijk van Boetzelaer was getrouwd met Hillegonde van Camphuysen, dochter van Chracht van Camphuysen en Elisabet van Bueren tot Poelwijk en Cleuraet. Hij hadt drie zoonen, Jan, Dirk en Wesfel. De eerste trouwde met Maria van Helmont; de tweede was Kapitein, en bleef te Lier dood in 't jaar 1595; de derde kreeg in 1598 ter vrou-

vrouwe de dochter van Gerrit van Brunsfeld, bij welke hij drie dochters verwekte. Dit is mij ten deele gebleken uit de gedrukte stamregisters, doch vooral uit eene MS. Genealogie, welke onder den Heere VAN SPAEN tot *Hardenstein* berust, en begint met Rutger van Boetzelael, Ridder, en zijn' broeder Wesfel, die, in den jaare 1289, afstonden van hun recht op zekeren hof, ten behoeve van eene Abtdesse te Keulen; wordende Wesfel ook Ridder geheten in 't jaar 1307, wanneer hij als getuige stondt over een vergelijk tusschen 't Kapittel van Xanten en den Graave van Kleef. Welke bijzonderheden, in 't MS. geslachtregister te vinden, doch, zoo veel ik mij nu kan te binnen brengen, in de gedrukte stamlijsten niet voorkomende, ontleend zijn uit oorspronkelijke stukken, den schrijver der MS. Genealogie onder 't oog gekomen.

Bladz. 250, in de aantekeninge. In eene MS. Genealogie van 't geslacht van Thielt, onder mij berustende, worden zes kinderen van *Pieter Boisot* en *Louise Tisnacq* opgeteld: (1) *Louise*, getrouwd met *Leonard Taxis Janszoon* uit *Wachtendonk*; (2) *Ma-*

ria, gehuwd aan Nikolaas Michout; (3) Charles, die in echt nam Maria de Fonseca; (4) Julian, die ten man kreeg Jacques Taije; (5) Louis, Admiraal van Zeeland; (6) Johanna, eerst getrouwd met Filips Cobel, naderhand met Karel Valkestein. Door vergelykinge van het te voren en hier gemelde, zal men het eene uit het andere kunnen aanvullen of verbeteren. — De Heer ERMERINS heeft mij, uit zijne MSS. aantekeningen over de Gouverneurs van Vere, de volgende medegedeeld: „Jonker *Charles de Boifot* is, in plaats van den Heer Junius de Jonge, A°. 1575 Gouverneur van Vere geworden; dan niet lang heeft die van deze waardigheid genot kunnen hebben, of heeft veelligt daar nimmer bezit van genomen, alzoo hij ten zelve jaare, en wel op den 28 Sept. 1575, in het landen der Spanjaarden op Duiveland is dood geschoten, en dus de tweede Gouverneur deezer stad geweest, die strijdende voor 't Vaderland het leven verloor.”

Bladz. 263. Of *Willem Bonga* dezelfde zij met Willem Buma of Bouma, heeft ook de Heer VAN DER CRAIGHT niet in 't zekerre kunnen ontdekken; doch dacht, dat het vol-

volgende, mischien, eenig licht zou kunnen geven; waar over zij, die der Friesche geschiedenissen meest kundig zijn, best oordeelen kunnen. W. Buma of Bouma hoorde t' huis in Groningen, of de Ommelanden, of Drenthe; hij bezat ten minsten aldaar verscheiden goederen; hij werdt, te Brussel, ter dood gebragt; hij hadt een' broeder, Taecke Buma genaamd, en eene zuster, met Jan Kornelisz. getrouwd; zijn oom was Johannes Heemstra, en zijne weduwe hertrouwde met Mr. Matthijs Rommerts.

Bladz. 268, in de aantekeninge. De hier gemelde *Jarich van Botnia* was, een' geruimen tijd, Grietman van Franekeradeel. Uit een Latijnsch opschrift, boven de deure van 't choor der kerke te Schallum, blijkt, dat hij in den jaare 1555 dien post bekleedde. Zie Naamlijst der Predikanten in de Clasfis van Francker, bl. 96, en vergelijk PICARDT in de beschrijvinge van eenige Antiquiteiten dezer Landen, bl. 398.

Bladz. 270, 271. Min naauwkeurig schreef ik, dat, met de dochter van Dominicus Justus *Botnia*, de *geslachtsnaam* van
H h 3
dit

dit huis een einde nam. Want de naam en het wapen werden, sedert, gevoeld door J^r. Watze Julius Justus Dominicus Botnia van Burmania, L^t. Kolonel in dienst dezer Landen, ook bezitter van de staate Mamminga te Jellum, welke weleer aan den Bondgenoot Botnia toekwam. — *Sijs van Botnia* is mij, naderhand, meest uit de aantekeningen der Heeren E. M. en V. VAN BURMANIA, nader bekend geworden. Hij werd den 20 Meij 1578 aangesteld, en den 29 April des volgenden jaars beëdigd, als Grietman van Wimbritzeradeel. In 't hoofd der kommissie deedt men Koning Filips zeggen, dat hij, om 't goede bericht, hem gedaan van den persoon van *Sixtus van Bottnija*, van zijne wetenheid en bekwaamheid, en zich volkomenlijk betrouwende op zijne rechtvaardigheid en goede ernstigheid, denzelven tot dien post aantelde. Men zie het Charterboek van Friesland III deel, bl. 1198, 1199. In hoe verre de Koning zich op Botnia's verkleefdheid verlaten kon, bleek uit zijnen ijver voor de aanheninge van de Utrechtsche Unie in Friesland. Men vergelijke WINSSEMIUS Chronijk van Friesland XVIII boek, bl. 632, en *Histor. lib. V, pag. 370, 373*, als mede SCHOTANUS XXIII boek, bl. 828.

Op-

Opmerkelijk is 't, dat hij zich, bij de on-
derteekeninge van sommige stukken, tot
die Unie betrekkelijk, in lentemaand des jaars
1579 noemde *Kon. Maj. Grietman*, en dat
hij eerst omtrent twee maanden daarna in
den eed genomen wierdt. In die hoedanig-
heid is hij mij ook in de Friescbe gesiede-
nisen des jaars 1581 voorgekomen, bij
WINSIMIUS XVIII boek, bl. 688. Nader-
hand werdt hij van dezen post verlaten,
doch hem, den 24 Jan. 1603, vergund,
vooreerst in Friesland te mogen blijven; ge-
lijk hij deedt, zijnde zelfs den 26 Maart van
dat jaar uit Westergo als *Gedeputeerde* inge-
leid. Men meent, dat hij in 1615 over-
leden is. Uit gewisse bescheiden blijkt, dat
hij getrouwd geweest is met Tet Douma,
dochter van Douwe Douma en Tietke (Tet)
Abbema, doch dat zijn vader, ook Sijds
geheten, in huwelijk hadt Bauck Camstra,
dochter van Albe Saskers Camstra, gezeid
Heringa, en van Jel Douma: welke Bauck,
in 't jaar 1545, weduwe van Tjebbe Mar-
tena was. Waar uit dan ook blijkt, dat Jel
van Botnia, bl. 271 voorkomende, geen doch-
ter, maar de zuster van den Bondgenoot was.

Bladz. 271, 272. De Heer VAN HAER-

H h 4

SOL.

SOLTE tot *Ijrst* kon uit de geslachtslijst van *Bouckholt*, welke hij bezat, geen licht krijgen, wie de Bondgenoot zou kunnen zijn. Uit de MS. genealogie van *Alerwick* is mij wel gebleken, dat omtrent dezen tijd leefde Floris van Bocholt, in 1548 getrouwd met Walburg Maschereel, en overleden den 4 Dec. 1571, doch ik kan niet verzekeren, dat hij onder de Bondgenooten behoorde.

Bladz. 273. Over 't geslacht en de nakomelingschap van *O. de Bournonville*, kan men noch vergelijken *Quartiers Généalog. tom. I, pag. 50, 51.* — Volgens *BUTRENS Troph. de Brabant tom. II, pag. 70*, is zijne weduwe, eerst, hertrouwd met Willem van Lalaing, Graave van Hoogstraten, naderhand, met Karel, Graave van Mansfeld.

Bladz. 276. Deze *Dirk van Brakel* zat ten jaare 1576 in de Ridderfchap des Kwartiers van Nijmegen, en was een der Gelderschen, die toen naar Brusfel afgevaardigd werden, om van den Raad van Staate op 't nadrukkelijkste te verzoeken de afschaffinge van de onderdrukkingen, door 't Spaansche krijgsvolk in Gelderland aangevangen, en om herstel van geschonden vrijheden en voorrech-

rechten. Men zie den Heere BONDAM in de Verzameling van onuitgegeven stukken, I deel, bl. 16, 17. — In Holland woon- den, omtrent dezen tijd, verscheiden Bra- kels, tot dit geslacht behoorende, die ook voor 's Lands vrijheden waakten, en welker goederen, om die reden, aangeslagen wer- den. Onder dezen behoorden Jan Gerritsz. van Braeckel, en Michiel van Braeckel, wiens goederen ten grooten deele onder Go- rinchem en Arkel gelegen waren. MSS. Aanteekeningen van den Heere VAN DER CRACHT.

Bladz. 279. Die zelfde Heer berichtte mij, dat J^r. *Johan van Brecht*, bij 't over- lijden van J^r. van der Dussen, zijnen va- der, verlijd is met zekere rente in Neder- veen; en dat hij, in gedenkstukken des jaars 1564, gemeld gevonden hadt *Blade- wich van Brecht*, welke, bij den dood en door makinge van Gerbrand van Collier, eenig Leengoed bekomen hadt. — In *le grand Theatre Sacr. de Brabant tom. I, pag. 384*, staat het grasschrift van Karel van Brecht, in de aanteekeningen door mij ge- meld, en genoemd *Esevier*, Schildknaap,

H h 5

Heere

Heere van Diegem (elders Dieghem, Didegem, Ideghem), Corbeke, enz., in den ouderdom van 77 jaaren overleden den 1 Junij 1595. Zijne vier kwartieren waren: Brecht, Absolons; van der Noot, Ligachan. Men kan, over dit geslacht en deszelfs verbindtenissen, ook nalezen *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. I, pag. 114, 115, en Recueil Généalogique de Familles originaires des P. B. pag. 33, 43.*

Bladz. 280—299. Brederode. Behalven de gedrukte en MSS. stamregisters, door mij bl. 280 en 281 gemeld, is mij noch eene MS. genealogie der Brederoden, door den Heere van WACHENDORFF, medege-deeld. Zij schijnt omtrent het einde der zestiende eeuw gescreven te zijn. De opsteller noemt zich, in 't begin van deze geslachtslijst, *Cornelis Tuenisse*, en doet duidelijk zien, welke zijde hij hieldt. Want, van Hendrik van Brederode schrijft hij, fol. LXIV verso, dat hij *hem zelve met meer ander Edelen van dees Nederlanden tegens Godt almachtich ende de Conincklijke Ma^t. zeer ver-loopen heeft, alzoo dat hij is geweest 't hooft van de abominable conspiratie ende muiterije bin-nen*

nen dees Nederlanden opgericht in den jaara 1565 ende 1566. Noch teekent die schrijver aan, dat Hendrik van Brederode den 19 Febr. 1568 op een slot genoemt Gemeu toebehoorende Grave Joost van Schouwenberch zijnder huisvrouw oem gestorven en aldaar begraven is, en dat de stamme van Brederode aan hem gesalgeerd is. De tijd en de plaatse van zijn overlijden worden, elders, anders opgegeven. Zie II Stuk, bl. 296. Zeker is 't, dat hij den 15 Febr. 1568 noch zijnen uitersten wille liet beschrijven; volgens de Hollandische Consultation IV deel, bl. 127, 128. Doch hij was op dien dag in zoo veegen toestand, dat hij zijn testament zelf niet meer kon teekenen, waarom hier toe de achtste getuige genomen werd. — Wat aangaat de Heeren van Brederode, noch in leven, van welken sommigen afstammen van Reinout van Brederode, natuurlijken zoon van Reinout van Brederode, Hendriks vader (Bijlaagen, bl. 140 — 159), en anderen nederdalen van Walraven van Brederode, natuurlijken zoon van Walraven, zeventienden Heere van Brederode (Bijlaagen, bl. 44 — 59); men zal met mijne aantekeningen, bl. 282 — 286, dienen te vergelijken

ken J. KOK, Vaderlandsch Woordenboek VIII deel, bl. 1024—1039, en den *Geslachtboom van alle de mannelijke nakomelingen uit het stamhuis der Heeren van Brederode*, door J. VAN DEN TOORN, gedrukt te Amsterdam 1788, maar teffens de *Verhandeling over de beweerde gewettigde afstamming der Heeren van Brederode van Bokwaard uit Reinoud den III, Heer van Brederode*, in den jaare 1791 in 't licht gegeven. Naardien een groot deel der aanmerkingen, mij reeds in den jaare 1780 door twee allerkundigste Heeren toegezonden, in deze Verhandeling voorkomt, achte ik minder noodig dezelve hier optegeven; hoewel zij anders lezenswaardigst waren en mijne aandacht bijzonderlijk naar zich trokken. Ik worde zoo gaarne door mijne kundige vrienden, met hunne gewoone bescheidenheid en uit liefde voor de waarheid, tegengesproken, als ik hunne betuigingen van achtinge voor mijne pogingen met geen onverschillig oog beschouwe. — Wanneer de Staaten van Holland en Westfriesland, in hun Advijs over 't maken van een' Kapitein Generaal den 23 Oct. 1652, bl. 13, verklaarden, dat de edele voorouders van den Veldmaarschalk van

van Brederode de voornaamste grondleggers van de Vrijheid dezer Landen geweest waren, hadden zij, zonder twijfel, de aandacht meest gevestigd op Hendrik van Brederode, 't hoofd der verbonden Edelen. Zoo ongegrond hem nagegeven werdt, dat hij Graaf van Holland wilde worden, waar van ook melding bij HOPPERUS gemaakt is, *Recueil des troubles des P. B. IV part. chap. 6*; even weinig kan men vermoeden, dat hij zich tot een hoofd der Bondgenooten zou opgeworpen hebben, uit weerzin tegen 't Huis van Oostenrijk, en wel ter oorzaak van 't gene zijnen vader Reinout, ten tijde van Keizer Karel, wedervaren was. Dit geheim, ontdekt door P. HEUTERUS *lib. XVI rerum Austr. Belg. cap. 10, pag. 398*, blijft voor rekening van dien schrijver. — Op bl. 294 heb ik, verkeerdelijk, geschreven, dat Brederode omtrent vier maanden te Amsterdam, voor zijn vertrek naar Duitschland, vertoefde. Want hij kwam in die stad in 't laatste van Februarij 1567, en vertrok van daar omtrent het einde van April. Verg. WAGENAAR *Vaderl. Hist. VI deel, bl. 219, 230*. In 't oude Dagregister, te vinden onder de Bijlaagen lett. Q Q., staat aangeteekend, dat

Bre-

Brederode den 26 Febr. 1567 zijne hulpe aan de burgers van Vianen toezeide, gelijk zij, op 't kasteel vergaderd, hem beloofden tot het laatste toe bijtestaan, en dat hij, den volgenden nacht, van Vianen vertrok, eerst naar 't huis Nijenrode, waar hij een weinig bleef, en voorts naar Amsterdam, waarwaards zijne echtgenoot hem 's anderen daags volgde. Men vergelijke noch de levensschets van Hendrik van Brederode bij J. H. HERING in zijn Aanhangsel tot de Vaderl. Historie van Wagenaar, 1 deels 2 stuk, bl. 293 — 347. Wat betreft *Lancelot van Brederode*, van wien gesproken wordt bl. 298, 299; zijne vrouw was uit het geslacht van Blois van Treslong, doch zij wordt door mij, verkeerdelijk, *Anna* genoemd; in plaatze van *Adriana*. Zie VAN LEEUWEN Bat. ill. bl. 856, en de boven aangehaalde Verhandeling over de afstamminge der Heeren van Brederode van Bolswaard, bl. 35, 36, 57. Behalven andere blijken van zijnen standvastigen ijver voor de Vrijheid, strekte ook ten bewijze daar van de onderteekening van de laatste verbindtenisse der Edelen, den 15 Aug. 1569, opgegeven in de Bijlaagen, bl. 276 — 278, en

en waar van ik hier boven sprak , bl. 457 — 460.

Bladz. 299. *Filips de Bresille* was , volgens bericht van den Heere VAN HAERSOLTE , een broeder van Lodewijk. Deze hadt in huwelijk Katharina van Mepsche te Groningen , en verwekte bij haar twee kinderen , Jan en Katharina. Filips en Lodewijk waren zoons van Jakob de Bresille en Helena van Hinckart. Ik gisfe , dat Jakob dezelve zij , die in 't jaar 1546 tot Kastelein van 't kasteel te Vilvoorden aangesteld is , en Ridder geheten wordt , in *Supplément aux Trophées de Brabant tom. II, pag. 277.*

Bladz. 300. Of *Richard Breton* , op 't jaar 1572 in de Historie der Martelaaren bl. 727 gemeld , tot dit geslacht behoorde , is mede onzeker.

Bladz. 300. Vermits in 't oorspronglijke stuk de *d* in den naam *Brodart* niet zeer duidelijk is , als juist vallende op eene vouwe in 't papier , welk aldaar wat gesleten is , kwam bij den Heere VAN DER CRAGHT in bedenken , of met hier niet zou kunnen lezen

lezen *Broijart*, en dezen Bondgenoot oordeelen uit dat aanzienlijk geslacht herkomstig geweest te zijn, waar van CHRISTIJN spreekt, *Jurispr. Her. part. I, pag. 189*. Uitvoeriger bericht van dit geslacht is bij denzelfden schrijver pag. 409—413, in *Nobiliaire des P. B. tom. I, pag. 41*, vooral bij LE CARPENTIER *part. III, pag. 1086—1095*; doch ik vinde aldaar niemand met den voornaam *Michiel*.

Bladz. 306, 307. Nikolaas van Bronkhorst was getrouwd met Jakomina van Poelgeest, dochter van Gerrit, Ridder. Zijn zoon, ook Nikolaas genoemd, kreeg ter vrouwe Gijsberta van Schagen. Tot den zoon behoort het graffchrift op eene zarké in de kerke te Noordwijk aan den Rhijn: „Hier leijt begraven Jonk. Nicolaes van Bronkhorst, heer der Stad. Ob. 16 Dec. 1579.” Onder zijne vier kwartieren wordt, van moederlijke zijde, Poelgeest eerst geplaatst.

Bladz. 309. GABBEEMA, in zijn verhaal van Leeuwaarden bl. 493, schrijft, dat hij den naam van *Buma*, in de brieven van *Viglius ab Aijtta* aan den Raadsheer *Hoppers*, driezins

ge-

gespeld vindt, *Bouwema*, *Bonga* en *Boninga*, eene manier bij den Fries niet ongewoon. Men vergelijke *Epist.* XXXIV, XXXIX, XLVII, pag. 428, 438, 453.

Bladz. 310 (*). Het geslachtregister van den huize *van Burmania*, in 't Wapenboek van FERWERDA I deel I stuk, zou uit de nauwkeurige aantekeningen, door den Heere E. M. VAN BURMANIA mij medegedeeld, op ontelbaare plaatsen kunnen verbeterd en aangevuld worden. Dan, ik wil liever de mislagen, door mij zelve begaan, hier verbeteren. Douwe van Burmania, Rienks tweede zoon, is nooit Grietman van Leeuwarderadeel geweest, maar wel zijn broeders zoon Joost, en in lateren tijd, ook zijn eigen jongste broeder Rienk. Douwe was Drosfaard van Harlingen en Admiraal van de Zuiderzee. — Onder de kinderen van Gemma van Burmania waren wel Dominicus en Rienk, gelijk ik schrijve, doch meest beroemd waren zijn oudste zoon Taco, en de jongste Rienk, van welke beiden bij de Nederlandsche geschiedschrijvers meermaals met lof melding gemaakt wordt. — Hoewel 't zeker is, dat Upco

van Burmania, in 't slot van deze aanteeke-
ninge gemeld, en van wien bl. 312 — 314
nader gesproken wordt, de Schrijver der
Friesche Genealogien was, dient men ech-
ter optemerken, dat zijn kleinzoon, ook
Upco genaamd, dit werk van zijnen groot-
vader gedeeltelijk vervolgd heeft, gelijk ik
elders breeder aanwijzen zal.

Bladz. 314 (**). Deze Hajo van Cam-
minga, Heer van Ameland, was van jongs
af de vriend van Viglius van Aijtta; doch
die vriendschap verflauwde. Men zie *Vita*
VIGLIU AB AIJTTA, pag. 6, en *Eiusdem E-*
pist. ad diversos, pag. 139. Een brief van
hem aan dezen Camminga is te vinden in
Epistolae ab illustribus et claris viris scriptae,
door GABBEMA uitgegeven, pag. 552 — 554,
waar men ook, pag. 537 — 543, brieven
van Camminga aan A. van Hoxwier aan-
treft.

Bladz. 317 ().* De laatste mannelijke
afslammeling uit het geslacht *van Camstra*
was J. Hans Wilhem van Camstra, eerst
L. Kolonel in dienst dezer Landen, nader-
hand Grietman van Idaarderadeel, wegens
de-

dezelve uit den Adelijken stand afgevaardigd ter Staatsvergaderinge, Meesterknaap in de Houtvesterije van Friesland, Drost van Brevoort; volgens nader bericht van den Heere U. VAN BURMANIA.

Bladz. 318. Eenigen tijd na de uitgave van mijn tweede Stuk, las ik bij A. M. CERISIER, *Tableau de l'Histoire générale des Provinces unies. tom. III pag. 115*, na dat van de door mij verzamelde naamlijste der verbonden Edelen gesproken was, deze woorden: *Il eut pu l'enfler de plusieurs nobles Gueldrois dont la gloire réjaillit sur les familles encore subsistantes.* In de Nederduitsehe overzettinge, III deel 1 stuk bl. 135, heeft men 'er dien zin aan gegeven, als of, onder de door mij opgetelde Bondgenooten, veele Geldersche Edelen prijken, op wier nakomelingen; noch in wezen, de glans der eere hunner voorvaderen terugkaatst. Ik denke, dat de gemelde Schrijver veeleer te kennen gaf, dat bij de Bondgenooten, door mij genoemd, noch veele Geldersche Edelen hadden konnen gevoegd worden. Ten voorbeelde hier van, worden in eene bijgevoegde aantekeninge bijgebracht, *Schimmelpenninck van*
 I i 2 *der*

der Oije, van Haersolte, van Heeckeren, van Lijnden, van Arnhem, van der Capellen. Naardien niemand uit deze Geldersche geslachten op eenige naamlijsten der verbonden Edelen, of bij iemand van de Nederland-sche geschiedschrijvers, aan mij voorgekomen was, rekende ik 'er belang bij, om hier op alle mogelijk onderzoek te doen, zoo door de bereidvaardige hulpe van den Hoogleeraar BONDAM, Historieschrijver van Gelderland, als door mij b j sommigen van die geslachten, ter bekominge van noodig en zeker onderricht, mondelijk of schriftelijk te vervoegeu. De meeste pogingen liepen vruchteloos af. Alleenlijk gaf de Heer BONDAM mij te kennen, dat noch onder de Heeren *Schimmelpenninck van der Oije* berust een oud portrait van iemand uit dat geslacht, omhangen met den gewoonen geuzenpenning, en van wien men, derhalven, schijnt te kunnen vermoeden, dat hij tot het Bondgenootschap behoorde. Indien deze gissing gegrond is, zou men moeten denken aan *Jakob Schimmelpenninck van der Oije*, van wien uitvoeriglijk gesproken wordt in 't geslachtsregister bij FERWERDA, 7 generatie, waar uit ook blijkt, dat hij een vriend van

van Vaderland en Vrijheid was. Dan, 't gene aanleidinge tot deze aanmerkinge, hier ter plaatze, gaf, is, dat de Heer R. J. VAN DER CAPELLEN *van de Marsch* de vriendlijkheid hadt, om, in den jaare 1779, behalven andere bescheiden, sommige verbonden Edelen betreffende, mij toetezenden een bericht, waar uit met genoegzaame zekerheid gebleken is, dat onder dezelve verdiende geplaatst te worden

JAKOB VAN DER CAPELLEN *tot Randwijk*, zoon van Arent en Johanna de Rutter. Omtrent zijn geslacht leze men de medegedeelde aanmerkingen, gedrukt onder de Bijlaagen, bl. 316 — 318, en vergelyke de voorreden van den Heere VAN DER CAPELLEN *van de Marsch* voor 't II deel der Gedenkschriften van zijnen oudovergrootvader, *A. van der Capellen*, Heere van Aartsbergen, bl. XXXIII — XLI, doch vooral de uitvoerige en naauwkeurige berichten bij J. KOK, *Vaderlandsch Woordenboek* IX deel, bl. 55 — 148. Het verdrag tuschen den Hertoge van Lotharingen en Graave Otto van Gelre, in den jaare 1203, ook door

Walterus de Capele geteekend, is naauwkeuriger uitgegeven door den Heere BONDAM in 't Charterboek van Gelre en Zurphen I deels 2 afd bl. 281-283. Dat *Jakob van der Capellen tot Randwijk* onder de edele Bondgenooten geweest zij, hadt de Heer *van de Marsch* in verscheiden oude aantekeningen en geslachtslijsten vermeld gevonden; als mede, dat hij in 't jaar 1578 onder de Geldersche Riddermatigen behoorde, en de afzweringe van Koning Philips van Spanje in den jaare 1581 ondertekende. Meer bijzonderheden, hem aangaande, zijn mij niet voorgekomen. Gelijk de Heer *van de Marsch* niet wille ontveinzen, dat het hem aangenaam zijn zou, dezen zijnen Stamgenoot onder die braave Edelen en grondleggers van onze Vrijheid, gelijk hem toekomt, geplaatst te zien, zoo verblijde ik mij, wanneer de naamlijst der Bondgenooten, op goede gronden, uit gedrukte of geschreven gedenkstukken, door liefhebbers van onze Vaderlandsche Historie vermeerderd wordt,

Bladz. 318, 319 ().* In den jaare
1558

1558 werdt Gillis *Carlier*, bij den dood van zijnen oom Antonij *Carlier*, met een gedeelte der tienden in Hoogblokland verlijd; volgens bericht van den Heere VAN DER CRAGHT.

Bladz. 319—321. Hoewel *Jan Casembroot* geen nut van zijne onstandvastigheid trok, vindt men echter aangestekend, gelijk die zelfde Heer meldt, dat de reixen en aangeslagen landen van zijne huisvrouw, *Wilhelmina van Bronkhorst*, ten haaren behoeve, op goedvinden des Hertogs van *Alva*, uit het arrest ontslagen zijn.

Bladz. 321, 322. Dat *Palamedes de Chalon* geweest zij een natuurlijke zoon van *René de Chalon*, Prins van Oranje, enz., blijkt ontegenzeggelijk uit deszelfs uitersten wille, gemaakt in 't jaar 1544, waar bij hij aan dezen zijnen natuurlijken zoon, onder eenige bepalinge, bemaakte eene jaarlijksche rente van 1500 guldens. Men zie *J. H. HERING*, aanhangsel tot de *Vaderl. Historie* I deels 1 stuk, bl. 175.

Bladz. 322. De Bondgenoot *Cigoigne*
 I i 4 moet

moet merkelyk in denkwijze veranderd zijn, indien hij dezelfde geweest is, door wien Don Jan van Oostenrijk de dorpen in de Kempen en andere plaatsen, welke zij gingen brandschatten, deedt overschatten, naar 't schrijven der Algemeene Staaten van Nederland, in hun „Wacrachtighe Antwoorde op de opene brieven ende bedrieghelicke persuasien van Don Jan van Oostenrijk” (Antwerpen 1578), bl. 45. Denkelijk, was hij een Italiaansch edelman, en met hem van 't zelfde geslacht Karel Cigoigne, getrouwd met Margarite Quarre, welke in 't jaar 1557 weduwe wordt van Jan Pipepoij, Ridder, Heere van Merchtem, Burgemeester te Brussel. De betrekking, welke Karel Cigoigne op eenige vrijheidlievende geslachten in Nederland kreeg, zou mij bijkans doen besluiten, dat hij de bedoelde Bondgenoot was. Men zie van hem VAN LEEUWEN Bat. ill. bl. 926, bij wien verkeerdelyk, *Sigoigne* staat, en *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. III, pag. 174*, waar deze naam gespeld wordt *Cigogna*.

*Bladz. 323. Dat Robbrecht de Cocq, of
Cock,*

Cock, voor een' broeder van Maximiliaan van Blois, gezegd Cock van Neerijnen, te houden zij, is mij ook gebleken uit eene MS. Genealogie, berustende onder den Heere VAN SPAEN van *Hardenstein*. Zij begint met Rudolf de Cock, Ridder, getrouwd met Aleid Graavinne van Ochten. Uit deze voorouders stamden de Bondgenooten af in den tienden graad. Rudolf kwam, in 't jaar 1256, aan 't bezit der heerlijkheid Neerijnen; welke, naderhand, overging in de geslachten van Tuijl, Aijlva, enz. Men zie 't Charterboek van Gelre en Zutphen, met de aantekeningen van den Heere BONDAM, I deels 3 afd. bl. 574-577. De bijnaam van *Neerijnen* bleef echter in gebruik bij dit geslacht, waar toe ook behoorde Zeger de Cocq van Neerijnen, Bailliu van Sommeldijk, mij voorgekomen in de Notulen der Gecommitteerde Raaden van Zeeland, den 18 Julij 1675. In de MS. Genealogie worden de Bondgenooten genoemd de Cock van *Heeswijk*, welke heerlijkheid reeds door hunnen grootvader, Hendrik de Cock van Neerijnen, bezeten werdt; en ik vinde in dezelve de huwelijksverbindtenissen met de geslachten, de Maillij de Rosignol, Malburg,

burg, Uijttendam, Haeften, Tuijl, Herwijnen, Varick, Asperen, IJendoorn, Eemskerke, Berchem, Lennep, Pieck, Oije, Asfendelft, enz.

Bladz. 324. In den Boomgaert der Wapenen staat: CORBARAN, *d' Argent à faces de gueulles et hermines de sable.* In 't *Supplément aux Trophées de Brabant tom. II, pag. 277*, vinde ik *N. de Corbaron*, die, tusfchen de jaaren 1530 en 1541, Slotvoogd te Vilvoorden was.

Bladz. 326. In 't opgegevene fterfjaar van *Johan van Cortenbach* is in de MS. Genealogie, als mede bij BUTKENS *Troph. de Brabant tom. II, pag. 181*, een misflag begaan. Want zijne weduwe, Katharina van Asfendelft, overleedt reeds den 4 Nov. 1583. Dit blijkt uit haar graffchrift, te vinden bij DE RIEMER, *beschrijv. van 's Gravenhage I deel, bl. 356*. Dat meer is, zij werdt al in den jaare 1572 zijne weduwe genoemd in zekere akte, waar bij Prins Willem I, den 15 Aug. 1572, haar in zijne bijzondere *fauvegarde* nam, met hare huisgefin, sloten, huijfen, hoeven ende andere hare goe-

goeden, ruierende ende onrcurende, zoo in den Hage in Hollant ende elders, waer die staende ofte gelegen mogen zijn, enz. De Heer ERMERINS bezat een oud afschrift van dit stuk.

Bladz. 326 ().* Hoewel de naam van dit geslacht in veele openbaare gedenkstukken *Coutereau* gespeld wordt, noemde ik echter den Bondgenoot *Cotereau*, om dat hij zelf zijnen naam dus op de oorspronkelijke lijste geschreven heeft. — Veele uit dit geslacht, sedert 't begin der zestiende eeuw tot den jaare 1725, worden met lof gemeld in 't *Supplément aux Trophées de Brabant* tom. I, pag. 160 — 162. Uit eene MS-Genealogie, mij door den Heere VAN SPAEN van *Hardenstein* medegedeeld, blijkt, dat deze Bondgenoot tot oud-over-grootvader hadt Johan van Coutereau gezeid van Dammartin, Raad en Kamerheer van Hertog Filips van Bourgondie, die, door zijn huwelijk met Johanna Baijart, verscheiden heerlijkheden in zijn geslacht overbragt, welker aantal, van tijd tot tijd, vermeerderde door de huwelijksvereenigingen met de geslachten van Herdinx, Berchem, Jauche, Afche, Amerongen, Uitterlimmingen, Vilain, Schoonhoven, Argenteau, Beau-

Beaufort, Berlo, Oijembrugge, Rencse,
van der Meulen, Halmale, Wasenaer, enz.

Bladz. 327. Indien men, volgens de gisfinge der Heeren VAN SPAEN tot *Hardenstein* en VAN LINDHEIM, in plaatse van *Groesbeek*, zou mogen lezen *Groesbeek*, zou 'er veel van 't geslacht der twee Bondgenooten kunnen gezegd worden, en te gelijk aangewezen, hoe zij edeler dachten, dan hun stamgenoot, die den verbonden Edelen weigerde, hunne vergaderinge te St. Truijen te laten houden. Zie I Stuk, bl. 371, 372, en III Stuk, bl. 451. Mij is, door den Heere VAN SPAEN van *Hardenstein*, eene MS. Genealogie van *Groesbeek* ter hand gekomen; beginnende met Johan van Groesbeek, die in den aanvang der veertiende eeuw leefde, en eindigende met Jakob Francois Graave van Groesbeek, die den 8 Febr. 1744 te Namen overleedt; doch wiens afstammelingen elders gemeld worden. Men zie *Nobiliaire des P. B. tom. I, pag. 152, tom. II, pag. 467 — 470, Suite du Supplément au Nobiliaire tom. IV, pag. 149 — 154, Quartiers Généalogiques tom. I, pag. 160.* Uit de Genealogie en aangehaalde schrijvers blijkt, dat

dat de Bisfchop van Luik vier broeders hadt, Johan, Zeger, Willem en Derk van Groesbeek, doch of zij, hier, in aanmerkinge konden komen, is zeer twijfelachtig.

Bladz. 328. In den Boomgaert der Wapenen staat: *CROISILLES, de guculles, lozengie d'or.*

Bladz. 331. In *Theatre de la Noblesse de Brabant II partie*, in 't begin, wordt Jakob Dasfa gezegd Ridder gemaakt te zijn den 11 December 1599. MSS. Aanteekeningen van den Heere VAN DER CRAIGHT.

Bladz. 332. De Heer VAN HAERSOLTE van IJst fchreef mij, een geflachtregister van *Denmetier* of *Denmetiers* te bezitten, doch niemand met den doopnaam *Nikolaas* in 't zelve te vinden. Dit zelfde moete ik zeggen van 't geflachtregister, te vinden in *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. IV, pag. 224 — 231.*

Bladz. 333. *La Dense.* Naderhand vermoedde ik, dat men zou mogen denken aan iemand uit het geflacht *la Dense*, vermaagfchap

schapt met die van van der Mark Lumeij;
van der Meere, enz. Zie *Quartiers Géné-
alogiques tom. I, pag. 103, 141.*

Bladz. 333 — 337. Het flamregister van
't geslacht *van der Does* is ook in 't Woor-
denboek van LUSCIUS, en bij J. KOK in 't
Vaderlandsch Woordenboek XII deel, bl.
394 — 400. — Een achtenswaardig af-
flamming van den grooten *Janus Doufa*;
die noch in leven is, de Heer Gerlach
Jan Doijs van der Does, Heer van beide
de Noordwijken, Langeveld, Offem, enz;
liet, den 3 October 1792, een prachtig
en kostbaar gedenkstuk, in de kerke te
Noordwijk aan den Rhijn, oprichten;
bijzonderlijk geschikt ter eere van den on-
sterfelijken Bondgenoot, Jan van der Does;
wiens beeldtenis, naar eene oorspronkelijke
schilderije, in kunstig marmer uitgehouwen
op dit gedenkteeken praalt. Het Latijn-
sche opschrift, door de kundigste hand ge-
schreven, en daar op ingehouwen, is te
schoon, om niet meer algemeen bekend en
gelezen te worden. Ik heb hetzelfde naauw-
keurig doen nadrukken in de Bijlaagen;
Lett. T T., bl. 336 —. In sommige ge-
druk-

drukte geflachtregisters wordt de moeder van Doufa, verkeerdelijk, genoemd Willemina van Schagen. Hij was verwekt uit zijn vaders tweede huwelijk met Anna van Nijenrode. Van hier ook, dat zijne acht kwartieren waren: *van der Does*, van Zuijlen, Cats, Noordwijk; *Nijenrode*, Zuijlen van Natewis, Schagen, van Vliet. — De gewoone zinspreuk van Doufa was: ANTE OMNIA MUSAE. Dus schrijft hij zelf in de vrienden-naamrolle van Theodorus Schreve-
lius, onder mij berustende, en hij voegt 'er de volgende dichtregels bij:

MUSAE, noster amor; vatum solatia MUSAE,
Pausa fatigatis unica pectoribus.
Scilicet hic pastus suavisissimus est animorum,
Unica & aerumnis hae medicina meis.
Lauditiae Heroum: nec dîs coelestibus ullum
Esse aliud Nectar, Ambrosiamve scias.

Onlangs is mij, uit volzekere berichten, noch dit volgende medegedeeld. De Heer Jan van der Does werdt, den 1 Maart 1585, door de Heeren Curatoren van 's Lands Universiteit en Burgemeesters der stad Leijden, tot Bibliothekaris aangesteld op eene jaarwed.

wedde van drie honderd guldens, mits, dat hij de historien en zaken van Holland in de Latijnsche taal en onrijm beschrijven zou, gelijk daar toe bevoorans aan Doctor Hadrianus Junius bij de Staaten last en bevel gegeven was. Door zijne aanstelling tot Raadsheer in den Hoogen Raad, de stad Leijden met de woon verlatende, werdt zijn zoon, Johan van der Does, op zijn verzoek, tot Bibliothekaris aangesteld, den 11 Aug. 1593, blijvende de verpligtinge tot het schrijven van de Hollandische historie op den vader; die, bij deze gelegenheid, verklaarde, reeds tien boeken daar van tot de drukpers gereed te hebben: die ook door hem, in de jaaren 1599 en 1601, uitgegeven zijn. Voor de opdragt van 't laatste werk, hebben de Staaten van Holland en Westfriesland den Heere van Noordwijk, den 8 Sept. 1601, tot eene vereeringe toegevoegd eene gouden keten met een' penning, ten minsten ter waarde van zes honderd guldens, en te gelijk goedgevonden, dat hij, als Raadsheer in den Hoogen Raad, zijn inkomen zou mogen blijven behouden, zonder verpligt te zijn, om gewoonlijk in dien Raad te verschijnen. Was dit besluit
der

der Staa'en vereerend voor Doufa en zijne Bataaffche dagboeken, niet minder diende, tot roem van dat werk en deszelfs schrijver, 't Latijnsche gedicht van den Leijdschen Hoogleeraar Bonaventura Vulcanius, 't gene ik, uit deszelfs eigen handschrift, in de Bibliothek van 's Lands Universiteit te Leijden bewaard wordende, ontleend en onder de Bijlaagen geplaatst heb, Lett. U U; oordeelende; dat dit oud en zinrijk lofdicht, aldaar, niet ongepast volgen zou na het opschrift van 't gemelde nieuwe gedenkteeken, waar in Doufa, naar waarheid, beschreven wordt als een *Man*, wiens wedergade ons Vaderland zeldsuam gezien heeft.

Bladz. 337, 338 ().* Te Mechelen waren, in den jaare 1781, noch *Donia's* in leven, waarschijnlijk uit Friesche voorouders, en uit d't geslacht, herkomstig, doch in een' bekrompen toestand; volgens bericht van den Heere *M. Hettema*, uit die stad, aan den Heere *E. M. van Burmania* gezonden. — Van eenen Kempo Donia, onderscheiden van den hier gemelden, vindt men bij BAUDARTIUS, Memorijen II boek, bl. 77, aangeteekend, dat hij, in 't jaar 1611, door

K k

de

de Friezen naar Holland gezonden werdt, om te waarfchouwen tegen de ondernemingen van Vorftius.

Bladz. 338, 339. Met de gedrukte ftamregisters van 't geflacht *van Dorp*, in de aantekeninge (c) gemeld, kan men vergelijken *J. KOK*, *Vaderl. Woordenboek XII deel*, bl. 620—625, en *Supplément au Nobiliaire des P. B pag. 41—49*. De *MS. Genealogie*, berustende onder den Heere *VAN SPAEN van Hardenstein*, komt met de gedrukte meest overeen, uitgezonderd, dat daar op nog een andere tak, beginnende omtrent het einde der vijftiende eeuw, opgegeven wordt, door echt verinaagschapt met *Alkemade*, *Teijlingen*, *Binkhorst*, *Hodenpijl*, *Wijngaerden*, *Naaldwijk*, *Back* en *Pieck van Tienhoven*. De geflachtregisters beginnen met *Dirk van Dorp*, Ridder, die omtrent den jaare 1250 leefde; doch zij zwijgen van *Jan van Dorp*, die, als Ridder, tegenwoordig was bij 't *Tournooijspel* te *Haarlem* in 't jaar 1235; volgens *BUTKENS Annales Général. de la Maison de Lijnden*, *preuves pag. 13*. — In de gedrukte geflachtlijsten wordt niet gefproken van den Bond-

Bondgenoot *Willem van Dorp*, gelijk ik aanmerkte bl. 345; doch hij is mij op de MS. Genealogie voorgekomen, a's een zoon van Kornelis van Dorp en Maria van Bronkhorst. — Van de beide Bondgenooten zijn, zoo veel ik wete, geen mannelijke afstammelingen overig; zelfs kenne ik niemand meer; die, uit dit geslacht herkomstig, den naam daar van voert, behalven Juliana Karolina van Dorp, thans te Leijden wonende, en lijnrecht nederdalende van Fredrik van Dorp, Kolonel, en Gouverneur van Tholen, van wien ik gewage, bl. 345, en wel van Fredriks jongsten zoon, ook Fredrik genaamd, wiens moeder was Sara Adriana van Trello, dochter van den Ridder Karel van Trello, Hoofdschout van Utrecht. Fredrik van Dorp, de vader, storf in den jaare 1612; en werdt, toen, zijn jongste zoon Fredrik geboren, over wiens doop de Heeren Staaten van Zeeland als getuigen stonden, vertegenwoordigd worden de door de Heeren Veth en Tuijl van Scrookerke, Burgemeesters van Middelburg en Tholen. Notulen van Zeeland, den 5 Sept. 1612. Eenige jaaren daarna, vervoegde zich de weduwe met een verzoekschrift

bij de Staaten van Zeeland, en begeerde derzelver gunste, zoo voor den jongen Fredrik, op wien de Staaten eene zoo naauwe betrekkinge, als doopgetuigen, gekregen hadden, als voor de zes overige kinderen van haaren man, die, gelijk zij schreef, den Lande en inzonderheid het Graaffschap van Zeeland, sedert den jaare 1572, wanneer de oorlog aangevangen was, onafgebroken tot den uitersten tijd zijns levens, in verscheiden zwaare veldslagen en belegeringen van steden, als Maastricht, Hulst, Oostende en meer andere, in groot gevaar en nood zijns levens, getrouwlijk gediend en zich zoo gekweten hadt, dat hij, daar door, meenige droevige en zwaare gevangnissen en wonden gedragen, en 't Land merkelijke diensten ontfa-gen en genoten hadde, zonder dat hij ooit eenige buitengewoone vergeldinge, gelijk den Staaten genoegzaam bekend was, verzocht of immer genoot, alles meest op vaste hope van goede bevordering van zijne kinderen daar voor te verwachten. In 't bijzonder verzocht zij de gunste der Staaten voor den jongen Fredrik, op dat deze allengskens mogt worden opgevoed, en geleerd de voetstap.

stappen van zijnen vader natevolgen, en alzoo, tot manlijken ouderdom komende, den Lande mede eenen goeden dienst aante-
doen. Wanneer hij den ouderdom van ach-
tien jaaren bereikt hadt, en nu bekwaam
was, om naar de Akademie te gaan, deedt
zijne moeder een nieuw smeekschrift, in
herfstmaand des jaars 1630 opgesteld, aan
de Staaten van Zeeland overhandigen, en
verzocht, dat het inkomen van haaren zoon,
die grooten lust tot de letteroefeningen
hadt, nu uit Christelijke milddaadigheid,
ten aanzien der lange, goede en getrouwe
diensten van zijnen vader, zoo mogte verbe-
terd worden, dat zij den lust, om haaren
zoon tot dienst van Gods Gemeente en zijn
Vaderland bekwaam te maken, met vreug-
de en mindere bekommeringe uitvoeren
kon. Dit billijk verzoek werdt, den 28
Dec. 1630, met nadruk aangedrongen, niet
alleenlijk door den beroemden Constantijn
Huijgens, in een' brief aan den Raadpen-
sionaris de Witte, maar ook door den Stad-
houder, Prins Fredrik Hendrik, in zijnen
brief aan de Staaten van Zeeland. Zij bei-
den beroepen zich op de langduurige en ge-
trouwe diensten, door Fredriks vader den

Lande bewezen; en Huijgens doet 'er bij, dat hij met eerlijk dienen zijne nakomelingen in een' staat gelaten heeft, van hun onderhoud aan de Republijk te moeten zoeken, *de qua tam bene meritis fuit*. Van alle deze oorspronkelijke stukken, berustende onder 's Lands Charters van Zeeland, heb ik, hier, eenig gebruik gemaakt, om dat het onzeker is, of ik mijn ontwerp, om dit vollediger te doen, ooit ter uitvoer brengen zal. Midlerwijl lijdt het geen bedenkinge, dat, gelijk Fredrik van Dorp, de vader, en zijn zoon Filips onder de helden van ons Vaderland verdienen opgeteld te worden, zijn jongste zoon Fredrik waardig zijn zou, dat hij geplaatst wierde in een aanhangfel tot het Geletterde of Staatkundige Zeeland van *P. de la Rue*, of met lof vermeld onder de Curatoren van 's Lands Universiteit te Leijden. Men verschoone dezen uitstap, geboren uit achtinge voor de twee *Fredriks van Dorp*, die zich aan 't Vaderland niet minder verdienstelijk maakten, dan *Arend van Dorp*, derzelver oom en oud-oom, van wien ik, hier, dit weinige noch te berichten heb. Hoewel 't vast gaat, gelijk ik schrijve bl. 342, dat hij eerst in 't jaar 1578

1578 de plaats van den Eersten Edele in Zeeland begon te bekleeden, schijnt hij echter reeds twee jaaren vroeger zijn verblijf binnen Middelburg op den duur gehouden te hebben. Want, volgens de Notulen van Wet en Raad dezer stad, den 29 December 1576 fol. 273, wordt hij toen vrijgesteld van de stedelijke imposten en excijzen. — Wanneer de Heer VAN BREUGEL, Predikant te Dordrecht, mij in den jaare 1777 te kennen gegeven hadt, een aanmerkelijk gedenkstuk, de Nederlandsche beoerten in 1560—1566 betreffende, te bezitten, verzocht en verkreeg ik eene naauwkeurige beschrijvinge van 't zelve, zijnde eene zilveren plaat, waar van de afteekening in sommige kabinetten van liefhebbers der Vaderlandsche oudheden en penningen bewaard, en van hun hooggeschat wordt. Ik heb die beschrijvinge, onder de Bijlagen tot dit werk, Lett. VV, laten drukken, zoo, om dat dit gedenkstuk van den Bondgenoot Arend van Dorp schijnt afkomstig te zijn, als, naardien men 'er eenig na der bericht nopens de dochter van Fredrik van Dorp, den zoon, in zal aantreffen.

Bladz. 350. Men vergelijke, over 't geslacht *d'Oijembrugge* of *d'Oijenbrugge*, mijne nadere berichten in 't III Stuk, bl. 201 — 203, en bl. 237, 238

Bladz. 350. Zou men hier, schrijft mij de Heer VAN DER CRAGHT, niet veel eer kunnen denken aan J^r. Goert van Haesrecht, Heere tot *Druijnen*? Deze was zekerlijk in de onlusten gemengd, en zijne goederen zijn ook verbeurd verklaard. Hij was getrouwd met de oudste dochter van Otto van Malsen, wiens jongste of tweede dochter gehuwd was met den zoo wel bekenden Dirk van Sonoij of Snoeij. Gemelde Heer denkt te meer, dat deze J^r. Goert hier bedoeld worde, om dat Hij denzeiven ook elders met den enkelen naam van *Druijnen* genoemd heeft gevonden. Ik verwondere mij, dat deze hoogstwaarschijnlijke gisting mij niet op de gedachten kwam, naardien ik dezen *Goert*, of *Godefroij*, onder de Edelen geplaatst heb, die, vermoedelijk, onder de Bondgenooten behoorden. Zie I Stuk, bl. 266, 267.

Bladz. 351. Indien men in den geslachtsnaam

naam *van Duijven* veranderinge maken moest, zoude ik meer overhellen tot de gissinge van den Heere VAN DER CRAGHT, dat men te denken hebbe aan *Frans Duijst*, elders genoemd *Duijst van Voorhout*, wiens goederen, ten tijde der Nederlandfche beroerten, aangeslagen zijn, dan met den Heere VAN HALRSOLTE tot *Ijrst* vermoeden, dat hier gezien worde op iemand uit het Brabantfche geslacht *van Dieven*.

Bladz. 356 in de aanteeck. Dat *Willem van Duvenvoorde*, Heer van Oosterhout, niet te houden zij voor een' natuurlijken zoon van Arend van Duvenvoorde, gelijk, behalven *van Gouthoeven*, ook *Pontus Heutcrus*, *van Leeuwen* en meer anderen fchrijven, maar voor een' echten zoon van Filips van Duvenvoorde, Heere van Polanen, en derhalven voor een' wettigen broeder van Jan van Polanen, den 1^{en}, is mij noch nader in 't zekere gebleken uit de aanteekeningen van den laatst overleden' Heere van Katwijk, te vinden onder de Bijlaagen Lett. W W, waar uit men ook zien zal, dat gemelde fchrijvers den genoemden Heere van Oosterhout verward hebben met deszelfs natuur-

K k 5

lij-

lijken zoon, Willem van Duvenvoorde, die naderhand gewettigd is,

Bladz. 357. Bij nadere overdenkinge, is 't mij genoegzaam zeker voorgekomen, dat *Arend van Duvenvoorde*, die de belegeringe van Kampen in 't jaar 1578 bijwoonde, en negen jaaren later 't oog op Medenblik hadt, moet onderscheiden worden van den Bondgenoot. Men kan denken aan Arend, zoon van Jakob van Duvenvoorde en Geertruid van Liere, en broeder van den Bondgenoot Gijsbert van Duvenvoorde; of aan Arend van Duvenvoorde, bastaard zoon van Adriaan, die 1593 Gouverneur van Geertruidenberg was, en in 't beleg van Oostende 1602 storf. Zie de Genealogie van *Wasfenaer*, 15 generatie: waar aan den eersten ter vrouwe gegeven wordt Margareta van Mechelen; doch uit oorspronkelijke bescheiden zie ik, dat Willemina van Mechelen, weduwe van Jr. Arend van Duvenvoorde, in Maart 1619, hertrouwde met Jr. Johan Brant van Wateringen, J. M. van Leijden.

Bladz. 360, 361. De afstammelingen
van

van den Bondgenoot *Gijsbert van Duvenvoorde* worden, behalven in de Genealogie bij FERWERDA, 15 — 20 generatie, gemeld in *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. V, pag. 138 — 140*; waar aangeteekend wordt, dat Jakob van Wasfenaer, zoon van den L^e. Admiraal Generaal, tot de Graaflijke waardigheid voor hem en zijne nakomelingen verheven werdt door Keizer Karel den VI, den 22 Dec. 1711. Uit een naauwkeurig afschrift van 't Diploma is mij gebleken, dat zulks geschiedde te Frankfort, den 8 Oct. 1711, door den Keurvorst Johan Wilhelm, Paltzgraave aan den Rhijn, enz.

Bladz. 363. Naardien de laatste afstammelingen van den Bondgenoot *Jakob van Duvenvoorde*, Heere van Warmond, niet gevonden worden in de gedrukte geslachtsregisters, ook niet in 't onlangs uitgegvene, in 't Vaderl. Woordenboek van J. KOK, XXX deel, bl. 258 — 307; zal ik 'er eenig bericht van geven uit de MSS. aantekeningen van den Heere ROEST VAN ALKEMADE. De Bondgenoot, die zich noemde *J. van Duenuoide ende Weude* (zie Bijlaagen bl. 314),

314), verwekte, bij H. van Egmond van Merslein, onder andere kinderen, een' zoon, Jan van Duvenvoorde, die zijnen naam voorhenen eigenhandig schreef *J. de Duenuoirde*, doch in 't jaar 1599 den ouden stamnaam *Wasfenaer*, met recht, wederom aannam, welken zijne nakomelingen, sedert, behouden hebben. Deze Jan van Duvenvoorde was de over-oud-grootvader van (1) *Gerard Antonij van Wasfenaer*, Heere van Alkemade, te Amsterdam getrouwd met Maria Elizabeth, dochter van Bartholomeus Cromhout en Jakoba van der Wiele, Vrouwe van Nieuwerkerk. Uit dit huwelijk zijn geboren: *Jakob van Wasfenaer*, Heer van Alkemade, Nieuwerkerk, Werve en Ankeveen; *Margareta Elizabeth Barbara van Wasfenaer*, welke eerst in huwelijk tradt met Lodewijk Ernest Gabriel Prins van Montmorencij, Graave van Lignij, Burggraave van Roulers, Baron van Bellem, overleden 1768, naderhand met Jan François Philippe Graave d'Asfon, Kamerheer van zijne K. K. Majesteit. Zij storf te Gent, den 12 Dec. 1776, uit haar eerste huwelijk ééne dochter nalatende. (2) *Hendrik François van Wasfenaer*, Heere van Niekoop;

koop, Raad van Staate, Kamerheer en Kapitein van de lijfwacht des Keurvorsten van Keulen, gestorven te Bonn in 1781. (3) *Pieter Renier van Wasfenaer*, Kanunnik en Proost van S. Servaas te Maastricht, overleden in 1772. (4) *Jakob Albert van Wasfenaer*, van wien aantonds nader. (5) *Karel Jan van Wasfenaer*, jong gestorven. (6) *Jan Martinus van Wasfenaer*, Kanunnik van S. Servaas te Maastricht. (7) *Willem van Wasfenaer*, Heere van Warmond, welke heerlijkheid aan hem gekomen was bij uitersten wille van Anna Hendrina van Wasfenaer, met den Graave van Berlo getrouwd, en in 't jaar 1722 overleden. De reeds gemelde *Jakob Albert van Wasfenaer*, Overste der Kavallerije in dienst van deze Landen, werdt Heer van Warmond, na den dood van zijnen broeder Willem, en storf te Antwerpen in den jaare 1774. Hij was de laatste Heer van Warmond uit den Huize van Wasfenaer. Uit zijn huwelijk met Maria Alexandrina Jakoba van Cannacht d'Hamale, dochter van Mathias Victor en van Julia Magdalena Roost, zijn verwekt: (1) *Thomas van Wasfenaer*, geboren 1742, Kanunnik van S. Servaas te Maastricht; (2) *Elisabeth*

beth van Wasfenaer, geboren 1744, welke in 1763 trouwde met Floris Cousebandt, Heere van Groot Waspik enz., uit welk huwelijk verscheiden kinderen zijn; (3) *Hendrik Matthens Josephus van Wasfenaer Warmond*, geboren 1746, Kapitein der Kavallerije ten dienste dezer Landen, in 't jaar 1775 getrouwd met Helena Maria Ludovica Josepha de Heuvel, dochter van Joannes Simon Josephus de Heuvel, Heere van Overmeer, Uitbergen en Terstraete, en van Maria Regina Theresia Josephina de Witte, Vrouwe van Bouwel; (4) *Joannes Josephus van Wasfenaer*, Heer van Niekoop, Overste der Kavallerije ten dienste dezer Landen, geboren 1748, en getrouwd 1782 te Bonn met Odilia Baronesse van Stein; uit welk huwelijk een zoon is; (5) *Margareta Jakoba van Wasfenaer*, geboren 1755, getrouwd 1779 met Theodoor Jan Roest van Alkemade, reeds gemeld bl. 389 en 390 in de aantekeningen. Zij is over weinige jaarente Leijden gestorven, doch heeft aan haaren echtgenoot verscheiden kinderen nagelaten, die, nevens de andere afstammelingen, met genoegen kunnen te rug zien op hunnen voor-oud-bet-over-oud grootvader, *Jakob*

kub van Duvenvoorde, die een der Edele Bondgenooten was.

Bladz. 363. Eecke. De Heer VAN HAER-SOLTE van *Ijrst* vermoedde, dat bedoeld worde *Jan van der Eijcke*, zoon van Jan, Rekenmeester van Brabant, en van Isabelle Stoops. De zoon was Gouverneur van Breda, hadt in echt Katharina t' Serclaes, en storf in 't jaar 1600. — Men zou anders, met den Heere VAN DER CRACHT, kunnen denken aan Kornelis Scepperus (de Sceppere), Ridder, Heere van Eecke, Raad en Tresorier Generaal van de Espargne.

Bladz. 367 ().* Behalven bij de aangehaalde schrijvers, vindt men het geslachtsregister van de *Egmonden*, met eenige bijvoegselen, bij J. KOK in 't Vaderlandsch Woordenboek XIII deel, bl. 174 — 224.

Bladz. 373 ().* Men vindt een gedeelte der geslachtslijste van *Elderen* bij BUT-KENS *Annales Gén. de la Maison de Lijnden*, pag. 265. Vergelijk ook *Quartiers Généalogiques* tom. I, pag. 114.

Bladz.

Bladz. 378 — 386. Betreffende *B. Entens van Menteda*, heb ik noch dit weinige te berichten. In de aantekeninge bl. 379, schreef ik verkeerdelijk, dat deze Bondgenoot gehuwd geweest is met Bauck Martena. Deze mislag is reeds, hier boven bl. 94 en 95, door mij verbeterd. Het zou mij spijten, indien ik, door mijn schrijven, ook anderen deed dwalen. Zie J. KOK in 't Vaderl. Woordenboek XIII deel, bl. 329. Zijne huisvrouw was Emerentiana van Holdinga. Verg. dit II Stuk, bl. 467. — Nopens zijn bedrijf te Koevorden in 't jaar 1577, leze men den brief der Overijsselschen aan die van Groningen, te vinden in de Verzameling van onuitgegevene stukken door Professor BONDAM V deel, bl. 320 — 323. — Van zijne laatste verrichtingen en dood spreekt WINSEMIUS omstandiglijk, *lib. VI Histor. pag. 481 — 483.* — Men vergelijke noch, wat de Heer VAN DE WALL, belangende Entens, aangeteekend heeft, Privil. van Dordrecht bl. 1371.

Bladz. 387 — 389 ().* Uit een oorspronkelijk stuk des jaars 1631 vernam ik, dat iemand uit 't geslacht van *Lijfinga*, die

die toen in den Raad van Staate zittinge hadt, zijnen naam eigenhandig schreef *J. van Eijfinga*. — Aan 't einde van bl. 387 sprekende van *Lisek Walta*, of *Waltinga*, wist ik niet, gelijk mij de Heer E. M. VAN BURMANIA naderhand onderrichtte, dat *Walta* en *Waltinga* twee onderscheiden geslachten waren, die ook verschillende wapens voerden. De Grietman van Franekeradeel schreef zijn naam *Waltheijnga*, den 28 Junij 1575. — Juw van Eijfinga, op 't einde van bl. 388 vermeld, hadt in huwelijk Rintien, dochter van Rienk Graetnia of Gratinga, wiens vader Sicco van Burmania zijnen geslachtsnaam verwisfelde met dien van Gratinga. MSS. Aanteekeningen van den Heere U. VAN BURMANIA.

Bladz. 395 ()*. In de *Athenae Frisicae* van VRIEMOET, pag. XXXVII, XXXVIII, zal men ook een bericht, betreffende 't geslacht *Feitzma* of *Feitsma*, kunnen aantreffen. Over de dagvaaringe en 't bannissement van den Bondgenoot vergelyke men 't Charterboek van Friesland III deel, bl. 727, 753.

LI

Bladz.

Bladz. 397. Ferru Mischien, zou men kunnen lezen *Ferrij*, en, met den Heere VAN DER CRAGHT, denken aan George Ferry, die, door Karel den III, Hertoge van Lotheringen, den 26. Sept. 1551, veradeld werd, volgens *Nobiliaire du Ducé de Lorraine et de Bar*, pag. 39, waar dezelfde naam, vroeger en later, meermaals voorkomt.

Bladz. 397, 398 ()*. Over de afstammelingen van Eutache de Fiennes kan men vergelijken *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. 1*, pag. 61 — 65.

Bladz. 400, 401. Indien men voor *Flechij* lezen mag *Flechin*, zou in aanmerkinge kunnen komen Filibert de Flechin, Heer van Noren, die ter vrouwe kreeg Maria, dochter van Nikolaas de Tilij en van Maria de Landas. Zie *Quartiers Généalogiques tom. I*, pag. 126.

Bladz. 401. Het geslacht *Féijon* wordt in een Charter des jaars 1419 gemeld, bij VAN NIERIS IV deel, bl. 526.

Bladz.

Bladz. 402. Een geslacht *Fournij* was ook aan den Heere VAN DER CRAGHT niet bekend, maar wel dat van *Fournier*, ten tijde der Nederlandsche beroerten in Lotheringen bloeiende, en waar uit eenigen tot den adellijken stand verheven zijn, gelijk blijkt uit *Nobiliaire du Duché de Lorraine*, p. 32, 83, 106, 167. Tot dit geslacht kan deze Bondgenoot, misschien in dienst van Brederode of eenig ander voornaam Edelman, behoord hebben. Doch dit alles blijkt onzeker.

Bladz. 404 (k). Hier over handelt c. BUTKENS breedvoeriger, in *Annales Généal. de la Maison de Lijnden*, pag. 269 — 283. Het komt mij echter niet waarschijnlijk voor, dat Robert van Lijnden, Ridder van St. Jakob en Baron van Froidcourt, de hier bedoelde persoon is, om dat hij bestendiglijk de zijde van Koning Filips gehouden heeft.

Bladz. 405 ().* Naar waarheid schreef ik, dat het aloude geslacht *Galama* in 't mansoir uitgestorven is. De Heer E. M. VAN BURMANIA heeft mij nader verzekerd, dat Sixtus Anthonius van Galama, in 't jaar

1737 overleden, de laatste mannelijke afstammeling der Galama's geweest is. Doch, over weinige jaaren, waren twee van zijne dochters noch in leven. Hij was Burgemeester (*Premier*) te IJlst, enz. Dit laatste doet elk zien, dat ik, op 't einde van deze noot, zeer verkeerdelijk schreef, dat dit geslacht, al eenigen tijd, geen deel aan 's Lands regeeringe gehad heeft, om dat het den Roonschen Go'sdienst toegedaan was. Hoe ik aan dezen mislag, mij door verticheiden opmerkzaame vrienden aangewezen, voorhenen gekomen ben, kan ik nu nauwlijks gissen. Het jammert mij, dat ik ook anderen op den dwaalweg bragt. Zie J. KOK, Vaderl. Woordenboek XVII deel, bl. 617.

Bladz. 405, 406. Het lot van *H. Galama* ging aan *Viglus van Aijta* zeer ter harte. Hij schreef aan *Hopperus*, dat, zoo zijne voorspreking iet kon uitwerken, Galama niet zou gestraft worden. Zie v. AB AIJITA *Epist. ad Hopperum*, pag. 418, 429. De laatste betuigde 'er ook over bedroefd te zijn, doch niet in dien zin, om dat hij welverdiende straffe ontfangen zou, maar om dat

dat hij zich in 't bedrijf van Beijma hadt laten inwikkelen. Dit blijkt uit de gedrukte, doch tot heden onuitgegeven, *Epistolae* J. HOFFERI ad V. ab Aytia, pag. 129.

Bladz. 412, reg. 8 en 9. Of deze Johan van Renesse onder de verbonden Edelen behoorde, is zoo volkomen zeker niet. Zie 't III Stuk, bl. 255 — 258.

Bladz. 413, 414 (*). Over 't geslacht Ghistelles dient men noch te lezen BUTKENS *Troph. de Brabant tom. II, pag. 87 — 90*, en *Supplément aux Troph. tom. II, additions pag. V — VIII*.

Bladz. 416 (*). Bij BUTKENS *Troph. de Brabant tom. II, pag. 99 — 101*, staat een een stemregister van 't geslacht van Goor, waar uit, misschien sommige eigen namen, hier in den text voorkomende, zullen kunnen meten verbeterd worden. Tot dit zelfde geslacht behoorde Adolf van Goor tot Caldenbroeck, die, in 't jaar 1578, een der afgeondenen uit Gelderland naar Antwerpen was. Verg. de Verzameling van onuitgegeven stukken door den Heere

BONDAM, V deel, bl. 326, 327. — De Heer VAN DER CRAGHT halt op 't jaar 1563 gemeld gevonden Maria de Goir, met 't veer van Gouda verlijd bij den dood en door makinge van haaren man Adriaan van Bloijs. Uit de Genealogie bij BUTKENS blijkt, dat zij ook behoorde tot het geslacht, waar van hier gesproken wordt.

Bladz. 420. De laatste mannelijke afstammeling van 't geslacht *van Goslinga*, waar van 't stamregister te vinden is bij FERWERDA I deels I stnk, bl. 45—48, was die groote Staatsman *Sicca van Goslinga*, in onze Vaderlandsche geschiedenissen genoeg bekend en geroemd. *Vriemoet*, *Wagenaar* en anderen hebben veel tot zijnen lof gezegd, doch vooral de Hoogleeraar P. WESSELING in zijne *Oratio funebris in memoriam magni et generosi viri Sicconis a Goslinga*, gehouden te Franeker den 1 Nov. 1731. Het is twijfelachtig, wie den meesten roem, door deze redenvoeringe, verworven heeft, *Goslinga*, of *Wesfeling*.

Bladz. 421. Dewijl de Bondgenoot *Geeraard de Granen* zelf zijnen naam dus op de oor-

oorspronkelijke liſte geſchreven heeft, komt de aanmerking, in de noot (*) geplaatſt, hier te onpaſ; gelijk de Heer VAN DER CRAGHT, te recht, opgemerkt heeft, met bijvoeginge, dat deze Bondg noot, denklijk, behoorde tot het geſlacht, waar uit Mr. Francois de Granen was, de, in een *Eſtat de la recepte des confiscations au quartier de Aitena* voorkomt als *Conſeiller* in 't nagaan der verbeurdverklaarde goederen.

Bladz. 423 ()*. Wat ik, in 't begin dezer aantekeninge, gemeld heb, is waar ten opzichte van de ſtaate *Groveſtins*, doch niet ten aanzien van die *Stins*, van welke 't geſlacht *Groveſtins* zijnen naam ontleende; volgens 't bericht van den Heere U. VAN BURMANIA.

Bladz. 426. Dat *Wijbe van Groveſtins* wederom Grietman van Menaldumadeel geworden is, heb ik naderhand in 't zekere geleerd van den Heere E. M. VAN BURMANIA. In de Rollen des Hofs van Friesland komt hij al Grietman voor, in de jaaren 1578 en 1579. Ook blijkt daar uit, dat, na zijn overlijden, Ulbe Aijlva te Hijlaerd bij

voorraad gemagtigd werdt, den 19 Junij 1600, die Grietenije te bedienen.

Bladz. 429 ().* De uitvoerigste berichten, 't geslacht *de Gruutere* betreffende, zijn te vinden in *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. V, pag. 119 — 132*; waar mede men noch vergelijkte *Quartiers Généalog. tom. I, pag. 100, 153, 163.* — Hét is vermoedelijk, naar de aanmerkinge van den Heere VAN DER CRAGHT, dat Mr. *Charles de Gruijtere*, in 't jaar 1570 Raadsheer in 't Hof van Holland, en bij *W. van Goukhoeven* kwalijk *de Smijtere* geheten, mede tot dit geslacht behoorde.

Bladz. 438. Uit eene MS. Genealogie, berustende onder den Heere VAN SPAEN van *Hardenstein*, heb ik gezien, dat Jan of Johan van *Haeften*, zoon van Otto en van Walburg van Cuijck van Meteren, en derhalven een halve broeder van den Bondgenoot Frans van Haeften, hier boven bl. 435 en 436 gemeld; in den jaare 1574 ongetrouwd overleden is; doch dat een andere Johan van *Haeften*, die Heer van Gameren was, en wiens zoon Dirk, bl. 434, onder de ver-

verbonden Edelen voorkwam, in huwelijk kreeg Lucia, door anderen Lucretia genaamd, natuurlijke dochter van Reinout van Brederode. In die Genealogie vond ik noch aangeteekend, dat Mr. Jan van Haefsten, Advokaat van den Provincialen Hove van Utrecht, geweest is een zoon van Herbert van Haefsten, Prokureur te Utrecht.

Bladz. 440. Kinsck Ropta (Popta is een schrijffteel) was eerst getrouwd met Sieurt Andla, den 6 Meij 1541 te Weidum overleden, naderhand met T. Hermana, en laatstelijk met Hartman van Haersma. MSS. Aanteekeningen van den Heere E. M. VAN BURMANIA.

Bladz. 441. Bij 't doorbladeren der beschrijvinge van oud en nieuw Sneek door E. NAPJUS, heb ik bl. 105 gevonden, dat Bauke Haga, in 't jaar 1761 en vervolgens, in de regeeringe van die stad was.

Bladz. 442. La Haije. De gisfing van den Heere VAN DER CRAGHT, dat hier zou kunnen bedoeld worden *Willem Quarrel*, door wiens geslacht de heerlijkheid *la Haije* in de

zestiende eeuw bezeten wordt, verdient alle opmerkzaamheid. Men vergelijke dit III Stuk, bl. 238.

Bladz. 442. Een stam- en tijdgenoot van Hessel *Haizma* ligt te Bolsward begraven, en wordt op de zark genoemd *de Edele ende de Eerensveste Tjerk van Haizma*. Hij storf in 1572, en zijne weduwe, Trijn Heringa, hertrouwde met Goslick Heerma, van wien bl. 539. breeder zal gesproken worden.

Bladz. 444 Hamal. Men vergelijke BUTKENS *Troph. de Brabant tom. II, pag. 173, 174.*

Bladz. 449. Dat *Adam van Haren* onder de verbonden Edelen behoorde, wordt ook tot zijn' lof in 't breede gemeld door Z. HUBER *Orat. in obitum Guilielmi ab Haren* (Franequerae 1708), pag. 14—18. Na dat de Heer OOSTERDIJK, Raad heer van 't Hof te Utrecht, mij gemeld hadt, dat S. H. VAN IDSINGA in 't Staats-recht der Vereenigde Nederlanden I deel, bl. 104, zich beroepende op die redenvoeringe, aangemerkt heeft, dat onder de nakomelingen van Doeke Hemmema geweest zijn, die 't bekende koin-

kompromis der Edelen mede geteekend hebben, doorlas ik andermaal die Oratie van *Huber*, doch vond 'er niet in, wat van *Idsinga* opgeeft. De Hoogleeraar getuigt wel 't gezegde omtrent Adam van Haren, doch niet van iemand uit 't geslacht Hemmema, hoewel hij van hetzelfde tweemaal gemag maakt, pag. 34, 65.

Bladz. 453. ()* Tot het geslacht *Heerma* of *Heerma* behoorde ook Goslick van Heerma, Grietman van Wonsradeel, doch van dezen post verlaten ten tijde der beroerten, en daar in hersteld in den jaare 1577; volgens 's Hofs-Commissieboek fol. 143. Verg. 't Charterboek van Friesland III deel, bl. 485, waar hij genoemd wordt *Goetschalck Heerma*. De Heer E. M. VAN BURMANIA meldt noch, dat WINSEMIUS in de Chronijk bl. 645, *Histor. pag. 423*, en SCHOTANUS bl. 836, van hem gewag maken. Uit een grafschrift in de kerke te Bolsward blijkt, dat hij, in den ouderdom van omtrent tachtig jaaren, overleden is in 't jaar 1611, en dat hij ook getrouwd geweest was met Sijs van Camminga. Zijn zoon Johan van Heerma hadt in echt Wijs van Cam-

Camminga — De Bondgenoot *Otto van Herema* wordt gemeldt onder de gebannen Friezen, in een plakaat van Koning Filips, den 26 Junij 1568, te vinden in t Charterboek van Friesland, III deel, bl. 735-738,

Bladz. 453 Dat Meester *Frans Hemmes*, op uitdrukkelijken last des Konings den 9 Aug. 1568 ingedaagd, en naderhand gebannen zij, blijkt uit echte bescheiden in t Charterboek van Friesland III deel, bl. 744 en 762. Hij was getrouwd met *Hijk Oetzema* of *Oetsma*. Verg. II Stuk bl. 428.

Bladz. 457. Met groote waarschijnlijkheid gist de Heer *U. VAN BURMANIA*, dat *Otto Heringma* dezelfde geweest zij met *Otto Herema* of van *Heerma*, te voren gemeld.

Bladz. 457. *Steven van Hertvelt*. Deze is, in zijn geslacht en persoon, mij nader bekend geworden, zoo uit een Hoogduitsch bericht, als uit een MS. geslachtregister, berustende onder den Heere *VAN SPAEN van Hardenstein*. De oorspronkelijke naam van t geslacht is *von Hertefeld*. Het stamregister

ter begint met Steven van Hertefeld, die in den jaare 1300 leefde, en getrouwd was met Mechteld van den Boetzelaer; en het loopt tot den jaare 1737. Tot welk hoog aanzien dit geflacht geklommen zij, bleek onder anderen in Samuel Vrijheer van en tot Hertefeld, Ridder van den zwarten adelaar, rijkelijk bedoeld met heerlijkheden en eeramp ten, overleden te Berlijn, den 16 Jan. 1730. Ik vinde, dat dit geflacht door echt verbonden geweest is met die van Wachtendonk, Utenhoven, Randwijk, Zuijlen van Nijeveld, Treslong, Pallandt, Malapert, Efferen, enz. De Bondgenoot was Amptman te Stevenswaard, en Heer van Kaldenhaven, welke plaats hem aankwam door zijn huwelijk met Hilleken van Friedhoff. Hij overleedt in 't jaar 1571, nalatende, behalven andere kinderen, Hendrik van Hertefeld, die in den beroemden veldslag op de Mookerheide, in den jaare 1574, sneuvelde.

Bladz. 457 — 460. Homme van Hettinga komt voor als Grietman van Baarderadeel 1569, gedagvaard en gebannen 1568, in 't Charterboek van Friesland III deel, bl. 485,
727,

727, 752. — Zijne huisvrouw Trijn Ringe was uit een oud en edel geslacht in Friesland, 't welk anders genoemd wordt Ringie, Ringia en Rinia. Verg. II Stuk, bl. 256. Uit het bijschrift op een wapen, in de kerke te Hempens, blijkt, dat de Predikant Johannes Jelgerus Sixtus van Ringia, overleden den 6 Sept. 1703; de laatste van dit Adelijk geslacht was.

Bladz. 462; 463. Heule. Over 't geslacht van dien naam kan men noch zien *Additions au Supplément des Trophées de Brabant tom. II, pag. 2.* — De gisfingen van den Heere Wagenaar en mij vervallen geheelijk, door de welgegronde aanmerkinge van den Heere VAN DER CRAGHT, dat deze Bondgenoot op eene der oudste naamlijsten (Bijlaagen, bl. 28) duidelijk Jaques de Heulle genoemd wordt.

Bladz. 463 (*). Men zie noch BUTKENS *Troph. de Brabant tom. I, pag. 662;* en *Supplément aux Troph. tom. II, pag. 231, 232.*

Bladz. 466 (*). Eenigen uit het geslacht

flacht *Hoemen* of *Hoemmen* zijn mij voorgekomen in 't *Chronicon Tielense* pag. 410, 415; en bij O. TULLEKEN *de Diplomate Reinoldi Nasavii*, pag. 56.

Bladz. 468. De naam van *Wilco Holdinga* werdt, op last van 't Friesche Hof, openlijk aangeplakt, op dat elk zich voor dezen banneling wachten zou. *Charterboek van Friesland III deel*, bl. 752.

Bladz. 470 ()*. Eenige nadere berichten van 't geslacht *de Hornes* zijn bij CHWISTIJN *part. II Jurispr. Her.* pag. 123 — 127, en in *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. III*, pag. 143 — 147.

Bladz. 478 — 481. *Albrecht van Huchtenbrouch*, of, gelijk die naam anders geschreven wordt, *Huchtenbroek*, die te IJsselstein woonde, schijnt reeds in den jaare 1572 gestorven te zijn. Dit dacht de Heer VAN DER CRAIGHT uit zekere rekeningen te hebben kunnen opmaken. Omtrent hem en zijnen zoon Johan is een uitvoerig bericht bij FLUMING, beleg van Oostende bl. 126 en volg. — De Heer VAN SPAEN van *Harden-*

denstein heeft mij eene MS. Genealogie medegedeeld, beginnende met Albrecht, Arnold en Hendrik van Huchtenbroek; die tegen het einde der veertiende eeuw leefden, en onder den Kleefischen adel behoorden. De laatste mannelijke afstammeling, in dat geslachtregister gemeld, is Albrecht Georg van Huchtenbroek, Heer van Garterop, Roodenleeuw, Galen en Buhl, Erf-Kamerheer des Hertogdoms Kleef, geboren 1635, overleden 1716. Hij wordt aldaar gezegd de laatste van zijn geslacht geweest te zijn, en tot erfgenaam aangesteld te hebben den oudsten zoon van zijne oudste dochter, onder voorwaarde, dat hij den naam van Huchtenbroek zou aannemen. Ook blijkt uit deze Genealogie, dat de Bondgenoot Albrecht eenen neef hadt; *Johan* van Huchtenbroek geheten, zoon van Bernd en van Agnes van Eijll tot Geisteren, die ten tijde van't Bondgenootschap leefde, en dus hier kan bedoeld worden.

Bladz. 482, 483. Ik twijfele nu naauwlijks, op voorlichtinge der Heeren VAN DER CRAGHT en VAN HAERSOLTE, of mijn vermoeden, dat *Huij* hier geen geslachtsnaam is, moet

moet voor ongegrond gehouden worden. De laatstgemelde bezat een uitvoerig stamregister des geslachts *van Huij*, dat den bijnaam van *Namen* heeft blijven dragen, als oorspronkelijk uit een' bastaard-zoon van Jan van Namen bij Cecilia van Savoyen, doch in 'r jaar 1412 gewettigd. Denkelyk, was de Bondgenoot geen ander, dan Filips, getrouwd met Joanna de Crehen, natuurlijke dochter van René de Chalon, Graave van Nasau.

Bladz. 483. 'Er is geen twijfel, of *Jelis Jacobszoon*, wiens goederen niet mogten verzwegen, maar aangegeven worden, volgens 't plakaat van Koning Filips, den 26 Junij 1568, was deze zelfde *Jelle Jacobsz.* Zie Charterboek van Friesland III deel, bl. 735 — 738.

Bladz. 484. *Boudewijn Janssen* wordt in zekere rekening van dezen tijd geheten *Bouwen Jansz.* Hij schijnt niet zeer goed geweest te zijn, en onder Brederode gediend te hebben. Het laatste wordt door 't vonnis, over hem geveld, bevestigd. MSS. aantekeningen van den Heere van DER CRACHT.

M m

Bladz.

Bladz. 485. Zeker is 't, dat *Tetardus Jellersma* ook gebannen is. Zie *Charterboek van Friesland III deel*, bl. 737.

Bladz. 486. Door het *nieuwe Hof* van Friesland, waar van *Eko IJsbrands* Raadsheer werdt, moet men verstaan het Hof te Franeker, door Schouwenburg opgericht, doch van korten duur, en derhalven niet te verwarren met het nieuwe Hof van Friesland, te Leeuwarden opgericht, na dat het Spaansche Hof uitgeworpen was.

Bladz. 487 — 489. Uit een grafteekst in de kerke te Bolsward blijkt, dat *Tjaard van Jongema*, Olderman van die stad, den 29 Oct. 1556 overleden was. — Mijn vermoeden, belangende den hoogen ouderdom van den Bondgenoot *Laas Jongema*, wordt bevestigd door deszelfs uitersten wille, den 30 Oct. 1618 gescreven. Zie G. NAUTA *Decisien 's Hofes van Friesland*, bl. 183 — 186.

Bladz. 489, 490. Deze *Hendrik van der Laen* was een broeder van Mr. Nikolaas van der Laen, die in 1561 verlijd werdt met de Hof-

Hofftede Endepoel; volgens bericht van den Heere VAN DER CRAGHT. Men kan een uitvoerig verslag, dit geslacht betreffende, lezen in *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. I, pag. 100 — 110*, waar uit blijkt, dat hetzelfde, tot onzen tijd, in Brabant groot aanzien hadt.

Bladz. 491. De Heer VAN DER CRAGHT deedt mij opmerken, dat *van Leeuwen* niet zegt, dat *Gijsbert van Langerak*, die in 1458 Heemraad van den Alblasferwaard was, geen nakomelingschap gehad heeft; noch meldde Hij mij, op 't jaar 1561 of 1562 als in leven zijnde en eenig leengoed onder Utrecht bezittende vermeld gevonden te hebben *Gijsbert van Langerak*; die hier zeer wel de bedoelde man zou kunnen zijn.

Bladz. 492 — 494. Over 't geslacht *van Leeftael* kan noch vergeleken worden *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. II, pag. 226, 227.* Tot hetzelfde behoorde ook *Fredrik Albert van Leeftael*, van wien *WAGENAAR* spreekt in de *Vaderl. Historie XVI deel, bl. 189, 190.* De Heer *TIJDEMAN* heeft mij bericht, dat *Rogier van Leeftael*,

M m 2

Heer

Heer van Deurn van Lisse, in de Meijerije van 's Hertogenbosch, de laatste mannelijke afstammeling van dit oud geslacht was, doch die bij opene brieven bezorgde, dat de Heer Sulijard, die met Rogiers dochter getrouwd was, den naam van Leefdael voor zich en zijne zoons aannam. Hier door, is de naam van dit geslacht tot heden levendig gebleven. — Na den dood van Karel Boisot, kwam de Bondgenoot bij sommigen in aanmerkinge, om tot Gouverneur over Walcheren aangesteld te worden, gelijk de Heer 's GRAVEZANDE, uit de Notulen van Wet en Raad der stad Middelburg, den 4 Oct. 1575, ontdekte.

Bladz. 500. De Bondgenoot Loen is mij, naderhand, beter in zijn geslacht bekend geworden. De Heer VAN LINDHEIM, in 't jaar 1781 Kapitein ten dienste dezer Landen, zondt mij toen ten gebruike de MSS. Genealogisch-Historische Narichten van 't geslacht der Heeren van Loen, uit echte stukken en geschiedenissen verzameld door R. E. van Loen. In dat Hoogduitsche handschrift, met groote naauwkeurigheid opgesteld, heb ik deze aantekeninge gevonden: „Eindelijk, vint

vindt men ook noch aanmerkenswaardig , dat die *van Loen* mede verbonden zijn geweest , bij de in 1566 geslotene verbindtenisse , met verscheiden Nederlandsche Edelen , ter bewaringe van hunne voorrechten en vrijheden tegen de kroon van Spanje. " Ten bewijze hier van , wordt aangehaald LUNIG's Reichs Archiv. vol. VII part. spec. cont. I p. 133. Het is derhalven zeer vermoedelijk , dat hier bedoeld worde, *of*, Wilhelm van Loen, die, bij de belegering van Nijmegen , in den jaare 1589 , sneuvelde , volgens HARAEI *Annales*, tom. II pag. 425, *of* liever , Gerhard van Loen, die in 1552 Burgemeester te Venlo was, en , als gemagtigde van die stad , de Unie van Utrecht onderteekende , den 11 April 1579. Dat dit naar waarheid in LUNIG's Reichs Archiv. l. c. p. 155 aangeteekend is , blijkt uit de oorspronkelijke uitgave der Unie , ten jaare 1778 door den Raad van Staate in 't licht gegeven. Gemelde Gerhard van Loen was de vader van (1) Goert of Goddert, Schepen te Venlo 1587, (2) Goert of Goddert , de tweeden van dien naam , afgevaardigden ter vergadering van de Algemeene Staaten der Nederlanden, en in 1585 oudsten Sche-

pente Venlo, (3) Sebastiaan, die in 1586 we-
 gens Gelderland naar den Hertoge van Par-
 ma gezonden werdt, 't verdrag wegens de
 overgave van Venlo aan de Spaanschen onder-
 teekende, en in 1618 wegens de Bondge-
 nooten tot de vredehandeling afgevaardigd
 werdt. Zie *c. ens Hist. belli civilis in Bel-
 gio*, pag. 459, Groot Plakaatboek II deel,
 bl. 5, 6, 47, 49. Zij waren afkomstig
 van Matthijs van Loen, die in de Geldersche
 geschiedenissen des jaars 1500 en vervolgens
 bekend is, doch hun geslacht was reeds in
 aanzien sedert den jaare 1172. Joost van
 Loen, zoon van Goddert den tweeden, be-
 gaf zich naar Frankfort aan den Majn,
 werdt door Keizer Ferdinand II, den 28
 Maart 1635, als een edelman van 't Rijk
 erkend, en storf den 30 Oct. 1660. Zijn
 eenige zoon, Johan van Loen, verwekte
 twaalf kinders. Onder dezen was Michaël
 van Loen, die, bij Maria de Pasavant, ge-
 wonnen heeft Johan Michaël van Loen, Ge-
 heimraad des Konings van Pruissen, Presi-
 dent der Regeeringe in 't Graafschap Tek-
 lenburg en Lingen, enz, die zich door ge-
 drukte werken van verschillenden aart be-
 kend gemaakt heeft. Men zie den Hoog-
 leeraar

leeraar C. SAXIUS *Onomast. Liter. part. VI*, pag. 373, 374, en vergelijkte noch Beiträ-ge zu der Juristischen Literatur in den Preussischen Staeten, fünfte sammlung, s. 257 —, en F. T. WITHOF *oratio de vita et obitu J. M. a Loen*, gehouden in 't jaar 1776, doch eerst vijf jaaren daarna te Lin-gen uitgegeven. Uit zijne echtgenootte Katharina Sibijlla Maria van Lindheim, heeft hij vier zoons nagelaten, *Johan Michaël*, in Hessen-Kaselschen krijgdsdienst tot den jaare 1777, *Johan Wolfgang*, in dienst van den regeerenden Graave van Solms-Lauterbaeh, en gehuwd met Louisa Henrietta Albertina van Clotz, *Rudolf Emanuel*, eerst Opperstalmeester in Bentheim-Steinfurtschen dienst, naderhand Hessen-Homburgschen werkelijken geheimen Legations-Raad, die getrouwd geweest is met Johanna E-lisabetha Franciska Fleuchstein van Klen-burg, en *Johan Joost*, Heer van Kappelle, die weleer aanzienlijke posten bekleedde aan de Bentheim-Steinfurtsche en Lippe-Det-moldsche Hoven, en den 26 Oct. 1779 in echt kreeg Henrietta Katharina Agnese Prin-ses van Anhalt-Desfau.

M m 4

Bladz.

u

Bladz. 503, 504. De Heer VAN HAER-SOLTE tot Ijst giste, dat vooral in aanmerkinge zou kunnen komen Gerard van Luxemburg, Heer van Hologne, die ter vrouwe kreeg Elisabeth van Bronkhorst Batenburg, en wiens nakomelingen met verscheiden adellijke geslachten in Brabant en Luik door huwelijk verbonden zijn. Van zijne voorouders is niets bekend. Misschien was hij een bastaard uit den Huize van Luxemburg.

DERDE STUK.

Bladz. 1 ()* Bij VAN MIERIS, Charterboek I deel bl. 95, en in 't Charterboek van Friesland I deel bl. 76, wordt op 't jaar 1145, en bij MUTKENS *Troph. de Brabant tom. I, pag. 127*, op 't jaar 1171 vermeld Otto van Malberch.

Bladz. 12 ()* Het is op verre na niet zeker, dat de verklaring van den Graave van der Mark, te vinden in de Bijlaagen Lett. II bl. 279—281, behoore tot de Heeren de Jonge te Zierikzee; gelijk men zien kan uit de aanmerkingen, mij door den Heere

VER-

VERHEIJE VAN CITTERS medegedeeld, en geplaatst in de Bijlaagen Lett. X X.

Bladz. 26. Jan van Marnix hadt zich in de Godgeleerdheid te Geneve geoefend onder Kalvijn en Beza. Zie *GERDES Scriptorium Antiquarium*, tom. II part. 1. pag. 548. — Van 't aandeel, dat hij nam in de verbindtenisse tot het opbrengen van geld ter voortzettinge der wapenen, is gesproken in 't II Stuk, bl. 48. — Zijne naauwgezetheid in 't zedenkundige, waar in hij gezegd wordt zijnen broeder, den Heere van Aldegonde, overtroffen te hebben, wordt gemeld door M. SCHOOCKIUS in *Exercitationibus variis* pag. 317 — 321.

Bladz. 29—90. F. van Marnix. Mijne hope, dat anderen nader bericht omtrent dezen uitmuntenden man geven zouden, is vervuld. De Hoogleeraar C. SAXIUS sprak met lof van hem, *Onomast. Litterar. part. III, pag. 466, 467.* In 't Vaderlandsche Woordenboek van J. KOK, II deel bl. 526—554 worden zijne lotgevallen beschreven. De Heer J. PRINS heeft het leven van Marnix uitvoeriglijk beschreven, en ook eenig gebruik

M m 5

bruik gemaakt van mijne aanteekeningen , vooral ten opzichte van 't geslachtkundige , toen reeds gedrukt , doch nu eerst in 't licht komende. Die levensbeschrijving van Marnix is door 't Leijdsche Konstgenootschap bekroond en in druk uitgegeven. — Behalven *Helena* , gemeld bl. 39 , hadt Marnix noch eene zuster *Maria* , getrouwd met Melchior van Schetz , Ridder , Heere van Heijst , zoon van den Trefsaarier Generaal Jaspar van Schetz. Zie *EYTKENS Trophées de Brabant* ton. II , pag. 265. — De schoone verzameling van Latijnsche brieven , waar van ik spreke bl. 52 (y) , is sedert , door koop , mijn eigendom geworden. — Van de pogingen , door Marnix in 1578 aangewend , tot bevordering van eene nadere verbindtenisse der Nederlandsche gewesten , zijn de bewijzen te vinden in de Verzameling van onuitgegeven stukken door den Hoogleeraar BONDAM , V deel , bl. 172 , 173 , 196 , 201 , 202 , 369. — Belangende de overzettinge der Heilige Schrift , waar van ik bl. 84 en 85 sprak , is mij noch onder 't oog gekomen een oorspronkelijke brief van den voortreffelijken Thomas van Tiel , uit Antwerpen den 2 Oct. 1583 aan den Delftschen

ſchen Predikant A. Cornelisfen geſchreven, waar in hij meldt, *dat* hij, ſedert de aankomſte van Aldegonde, veel met hem geſproken hadt over de vertalinge des Bijbels, en hem vermaand, om dit loflijk werk te beginnen en, zoo veel mogelijk, voorttezetten; *dat* Marnix 't zelve gaarne wilde doen, en reeds de Psalmen en eenigen van de kleine Profeten overgezet hadt; *dat* hij hem ook zekere plaatsen uit eenige Profeten aangewezen en verklaard hadt, die nooit te dege overgezet of verſtaan waren. Wijders hadt van Tielſt den Heere van Aldegonde verzocht, dat hij zijne aanmerkingen wilde opteekenen, en dezelve mededeelen; 't welke hij beloofde, met bijvoeginge, dat hij gaarne, door 't leenen van boeken, de pogingen van anderen ook wilde onderſteunen. Eindelijk betuigt van Tielſt, wel te weten, dat 't gene Aldegonde gemaakt heeft, wel gemaakt is, en dat deszelfs arbeid aan Cornelisfen zou te paſſe komen in de vertalinge der H. Schrift.

Balz. 116 (*). Een zoon vanden Bondgenoot *Willem van Maulſe* was Nikolaas, van wien WAGENAAR ſprekt in de Vad. Hiſt.

Hift. VIII deel , bl. 267, waar mede men vergelijke de aanmerkingen van den Heere VAN WIJN op die plaatse bl. 72.

Bladz. 118. Uit de MS. Genealogie van *Cock van Neerijnen* zie ik , dat *Paulus* en *Kornelis van Mechelen* getrouwd waren met *Maria* en *Anna* , zusters der twee Bondgenooten , vermeld in 't II Stuk bl. 216, 323, en III Stuk bl. 504, 505.

Bladz. 121. Melle. Vergelijk LE CARPENTIER III *part. pag.* 610. — *J. Melroije* is mij noch onbekend , ten zij , misfchien , bedoeld worde *Erard de Salmier* , Heer van *Melroij* , getrouwd met *Anna* , dochter van *Richard van Merode* , en zuster der twee Bondgenooten van *Merode*. BUTKENS *Troph. de Brabant tom.* II. *pag.* 127. Hij werdt , in den jaare 1578 , door de Algemeene Staaten naar *Keulen* gezonden , en gevoegd bij den Heere van *Aldegonde*. Zie *Verzameling van onuitgegeven stukken* door *Professior BONDAM* , V deel , bl. 196 , 202.

Bladz. 124 — 127. Filips van der Meer
ren

ren zou, in den jaare 1576, door de Algemeene Staaten aan die van Gelderland gezonden geweest zijn, tot het bewerken van een onderling verbond tegen de Spanjaarden, enz., zoo niet zijne ziekte zulks verhinderd hadde. Zie Prof. BONDAM's Verz. van on-
uitg. stukken I deel, bl. 69 — 75.

Bladz. 135. Over *Richard van Merode* kan men inzien BUTKENS *Troph. de Brabant tom. II, pag. 271*, en den Heere BONDAM aang. pl. V deel, bl. 159.

Bladz. 137 (c). Den 11 April 1780 overleedt te Kampen Jan Willem Kornelis van der Merwede, Burgemeester van die stad.

Bladz. 178. *Reinout van Nijeweerd* is, den 13 Jan. 1568, door Alva gebannen, volgens de Sententien van Alva, bl. 34, 35.

Bladz. 179. Omtrent *W. van Zuijnen van Nijevelt* kan men iet vinden bij den Heere VAN DE WALL in de aanteekeninge op de Privilegien van Dordrecht VII afd. bl. 1666.

Bladz. 234. *Pieter de Preijs* is mij, na-
der-

derhand, bekend geworden uit *Suite du Supplément au Nobiliaire des P. B. tom. IV pag. 225*. Hij was Heer van Ledasle, en getrouwd met Helene Dennetieres, welke, na zijn dood, in den jaare 1574 hertrouwde met Paul de Carondelet, Ridder, Heere van Maulde.

Bladz. 276, reg. 7 en 8. Jel Botnia wordt hier genoemd weduwe van P. Goslinga; of van S. Beijem. Uit het Latijnsche MS. der Heeren Burmania en Heemstra is mij gebleken, dat Jel Botnia viermaal getrouwd geweest is, eerst met S. Beijem of Beijma, toen met P. Goslinga, naderhand met Hartman Haersma, en eindelijk met Schelte Roorda. Verg. II Stuk, bl. 184, 271. Haar jongere zuster, His Botnia, was gehuwd met den uitmuntenden Scerp Galama. Zie aldaar bl. 408, 409.

Bladz. 388 ().* Men zie noch den Heere VAN DE WALL over de Privil. van Dordrecht, IV afd. bl. 858, 859.

* *
*

